Ionel Teodoreanu

Ionel Teodoreanu

La Medeleni

Vol.2-3

Partea întâia.

SFÂRŞITUL UNUI AN ŞCOLAR.

Deşi plină de şcolari, vasta clădire a Liceului Lazăr din Bucureşti amuţise. Din ea nu s-auzeau decât zvonurile de-afară: gemătul lung al tramvaielor; vociferările ritmice ale oltenilor cu zarzavaturi, fructe şi cărbuni; şi în răstimpuri, prin flacăra albă a verii, corul crud şi anarhic al vrăbiilor din Cişmigiu.

Mai bine de cinci sute de peniţi porniseră cruciada ultimelor teze ale anului, alungate de aceeaşi teroare – corigenţa sau repetenţa – călăuzite de acelaşi fanatism: cucerirea vacanţei fără de griji.

În toate clasele, mirosul acid al cernelii stăpânea – mai presus de celelalte – ca prezenţa unui destin. De pe catedre, dominând şirurile spinărilor aplecate, zeii didactici – îndeobşte sluţi, neraşi, cu ochelari călări pe triste nasuri – aveau expresia enigmatică a zeilor autentici.

Fiţuicile circulau pe subt pupitre, se tupilau subt sugătorile imprimate cu tabla înmulţirii, pândeau subt filele caietelor liniate şi emoţionate – agere şi clandestine ca şopârlele – răsărind dintr-o manşetă cu inscripţii microscopice, din crăpăturile atavice ale băncilor sau din alte tainiţe intime. Când şi când, uşa vreunei clase se deschidea cu o încetineală leşinată şi se închidea patetic, izgonind pe coridor un mic Oedip în uniformă, prins cu fiţuica în caiet, cu cartea pe genunchi sau aplecat famelic pe caietul vecinului. Şi corul antic al tăcerii murmura-n

urechile urechiţe în prezent şi viitor: „Repetent… repetent… repetent…”

Alteori, o uşă izbucnea în lături şi se-nchidea pocnind ca un aplauz formidabil, făcând loc şcolarului palid de emoţie, care cu gestul scenic al Damei cu camelii, ţinea pe faţă batista copios carminată cu sângele unei sticluţe de cerneală roşie…

Clasa VIl-a modernă analiza poezia Melancolie – „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă, prin care trece albă regina nopţii moartă” – cu o viteză păgubitoare în primul rând ortografiei, călcată la toate virajurile gramaticale, ca o vulgară găină sau gâsca pe şosea.

Tinerii comentatori ai melancoliei eminesciene se desfătau ca la lectura unor stihuri de Topârceanu, rezervându-şi masca melancoliei pentru tezele ştiinţifice, îndeosebi pentru cea de la matematici.

Profesorul de literatură se uita pe fereastră fredonând mintal o arie din Văduva veselă. Purta o lavalieră la fel cu a lui Maximilian din Fire de artist, şi avea numai douăzeci şi şase de ani. Pe bulevard treceau cu paşi dănţuitori fete cu bluze de vară… şi pe caiete „regina nopţii moartă”.

„Dan Deleanu, cl. VII-a m.”

Iscălitura din josul paginei scrisă în cursive torenţiale, era abia schiţată, ca pe recipisa unei telegrame urgente.

Dănuţ se uită la ceasul-brăţară, descoperindu-l cu o bruscă mişcare a braţului: unghiul drept al minutarelor arăta trei jumătate. Se aplecă la urechea camaradului de bancă.

— Mircea…

— …? clipiră ochii bruni, smulgându-se din decorul nocturn al Melancoliei cu un reflex de lună şi o iluminare parcă.

— …eu plec. Ia-mi tu geanta. Ne întâlnim acasă.

— Nu m-aştepţi? se alarmă Mircea, întorcând condeiul.

— Nu pot. Nu mai pot. Vreau să ştiu tot. Să se sfârşească odată.

— Cum? Te duci acolo?
— Da.
— Şi scrisoarea?
— Rupe-o.
— Asta nu! Eu o duc.
— Am spus nu.
— Dan!
— Nu te-amesteca.
— Dan, te-ai jurat! se încruntă Mircea cu ochi serioşi şi o subită roşeaţă în obraji.
— Am să-mi calc jurământul… Nu te uita aşa! … Tu… „n-ai iubit”, continuă în gând Dănuţ, intimidat şi exasperat de dispreţul ironic al camaradului său.
— Pentru o astfel de femeie?
— Mircea!
— Ssst! şuşuiră glasuri indignate.
Izbind pupitrul şi aruncând o privire de sfidare întregei clase, Dănuţ se ridică din bancă, spătos, zvelt şi ondulat în uşoara uniformă de camgar. Înaintă spre catedră, febril, urmărit de priviri nedumerite: Dănuţ era printre premianţii clasei. Şi e o axiomă pentru orice elev bun că o oră e cu totul neîndestulătoare pentru întocmirea unei teze destinate notelor majore, mai ales la română unde „scrii tot ce-ţi trece prin cap”.
— Ai şi isprăvit, Deleanu? întrebă profesorul, ritmându-şi întrebarea şi gestul – din distracţie – pe aria de operetă fredonată până atunci.
— Da, domnule profesor.
Aruncă spre uşă o privire semnificativă.
— Cum s-ar zice: „veni, vidi, vici…” intonă profesorul cu familiaritatea cantabilă a chelnerilor de berărie când se avânta plesnind din şervet, c-un „vine, vineeee…”
— Hî! zâmbi Dănuţ condescendent.
— Ce zici, Deleanu, despre Eminescu al nostru? Genial poet: ai? Are un ce aparte…
Dănuţ strânse pumnii cu o vigoare sportivă.

— Îmi permiteţi să plec, domnule profesor… Ştiţi, căldurile! răsuflă el, trecându-şi batista peste faţa năduşită glacial.

— Poftim, poftim.

Dănuţ se înclină scurt şi se smunci spre uşă, lăsând în urmă-i plutirea de parfum turburătoare şi impudică a adolescenţilor impregnaţi de intimitatea unei femei cochete.

Profesorul aspiră cu nări viguroase parfumul evocator şi, netezindu-şi mustăcioara cu un deget, începu să fredoneze o arie din Fetiţa dulce. Totodată deschise caietul zvârlit pe marginea catedrei şi, aruncând o privire distrată pe teza indescifrabilă – cu satisfacţia înduioşată a chefliilor care nu se uită la bacşiş – puse un zece apăsat cu creion roşu, notă care ignora şi conţinutul tezei, şi Melancolia, dar care aplauda superlativ pulpele grăsune şi dessous-urile roze ale Floricăi Florescu în Fetiţa dulce.

„Mircea Balmuş, Cl. VII-a m.”

Toată revolta lui Mircea se descarcă în iscălitura aruncată în mijlocul filei, subt teza neisprăvită, făcând, alături de corectitudinea fină a rândurilor de mai sus, efectul dezordonat al trăsnetului într-un impecabil parc englezesc.

— Şi dumneata, Balmuş? Ce-aţi păţit azi? se minună profesorul, consultându-şi ceasul.

— Sunt cam indispus, domnule profesor, răspunse Mircea aşezându-şi teza sacrificată peste teza lui Dănuţ.

Trecu în goana mare prin coridorul pustiu. Coborî scările, vârtej. Îl ajunse pe Dănuţ dincolo de bulevard.

— Dan! Dan!

— Ce mai vrei?

— Eşti supărat pe mine!

Se priviră ochi în ochi. Dănuţ sfida.

Ceva mai înalt şi mult mai voinic decât Mircea şi decât toţi camarazii lui – chiar decât repetenţii mustăcioşi – Dănuţ avea în schimb o faţă copilăroasă, cu toate că în jurul ochilor i se inelau, viorii, cearcănele drăgostii. Izgonită din

trup, copilăria stăruia delicat în rotunjimea lină a obrajilor, în puritatea feminină a bărbiei şi a gâtului, şi în entuziasmul fraged al mâniei cu reflexe de violetă pe fruntea cu o vină răzvrătită. Mişcările sportive şi conturul hotărât al trupului îi dădeau o energie aparentă, atenuată, dacă nu dezminţită, de dulceaţa molatecă a ochilor castanii. Roşeaţa mânilor se învecina cu izbucnirea lacrimilor pe obrajii lui Dan – încă Dănuţ.

— Ascultă, Mircea, începu el îndoindu-şi cu un gest familiar liceenilor cozorocul chipiului; Adina, orice s-ar întâmpla, şi orice-ai gândi tu, nu-i o femeie. Bonjour.

Cotind pe o stradă laterală se îndepărtă cu paşi elastici, întrecând pe rând pe toţi trecătorii.

„Asta înseamnă că eu sunt un măgar!” monologă Mircea.

Un tramvai, venind dinspre Cotroceni, se opri la halta apropiată. Mircea se repezi într-acolo. C-un picior pe scară şovăi. Întoarse capul în direcţia lui Dănuţ. Îi zări mersul aplecat şi nervos ca şi scrisul.

„Du-te cu tramvaiul; du-te cu tramvaiul”, şoptea îndârjita demnitatea lui Mircea.

Totuşi, numai demnitatea lui luă tramvaiul. El se luă după Dănuţ, săltând cele două genţi şcolare care-i împovărau braţul.

„Ca un hamal!” se batjocori singur ştergându-şi cu podul palmei broboanele de năduşeală.

„Aşa îţi trebuie”, gândi el, întrebuinţând pronumele la persoana doua, ca şi cum în felul acesta ar fi stabilit o distanţă între Mircea Balmuş, care se lăsa jignit fără să reacţioneze, şi glasul critic care, neatârnat, înfiera această nedemnitate.

Arşiţa se abătuse ca o migrenă colectivă asupra trecătorilor congestionaţi şi lenţi. Cinii scoteau limba; oamenii batistele. Pe acoperişul caselor s-ar fi putut prăji cafeaua.

Soarele ardea atât de intens încât pierise, alb, ca un viscol, în cerul scânteietor.

Bucureştiul aştepta noaptea ca o ploaie.

Vioiciunea agresivă a lui Dănuţ şi graba lui Mircea după el, contrastau atât de categoric cu ritmul lânced al străzii, încât un trecător triplat de pântec, cu un carton de îngheţată într-o mină, umbrela deschisă în cealaltă şi o popească batistă atârnată de guler ca o bavetă, se întoarse după ei, exclamând suav:

— Oh! Tinereţe! Tinereţe! …

Zărind vitraliul albastru al vestibulului, Dănuţ începu să alerge de-a binelea. Smunci în lături portiţa de fier. Cinele îl cunoştea. Îl cunoştea şi băcanul de peste drum.

— Asta-i ăl dă inimă! Hă-hă!

La auzul epitetului aruncat în gura mare, ca o exclamaţie la teatru, din galerie, Mircea nu îndrăzni să treacă prin faţa băcăniei. Se opri pe loc, profund umilit.

Dănuţ sună autoritar, lung, privind duşmănos tăbliţa de metal înşurubată în zid, deasupra cutiei de scrisori.

MICHEL STEPHANO.

Căpitan din Marina Comercială.

Tăbliţa aceasta îi amintea sarcastic ziua şi clipa cea mai încântătoare a vieţii lui… Luase premiul întâi la concursul de patinaj, subt ochii Adinei, în aclamaţiile frenetice ale Liceului Lazăr. O după-amiază întreagă patinaseră împreună, înfruntând viscolul. Spre sară o întovărăşise acasă, călăuzind-o cu braţul în jurul mijlocului prin troienile viforoase.

În faţa uşii, Dănuţ se descoperise ceremonios.

— Je vous băise les mains, madame1.

— Comment? Vous n'entrez pas, cher monsieur? 2

Îi venise să fugă cu fericirea inimii lui… Atunci zărise, la lumina becului electric, tăbliţa. Şoptise, cu ochii plecaţi şi glasul răguşit.

— J'ai peur, madame, de déranger monsieur votre mari! 3

— Mais je suis seule, mon petit page… Il est ŕ l'étranger4.

Dănuţ ameţise, îngropat parcă subt trandafiri. Toţi fulgii ninsorii oglindeau sclipirea dinţilor mărunţi.

Intrase…

Acum aştepta.

Şi-i venea să smulgă şi să calce în picioare tinicheaua tutelară a acestui ridicol Michel Stephano „qui était toujours ŕ l'étranger5.

Sună din nou: ascuţită vibraţie a soneriei. Nici un răspuns. Bătu cu pumnul în lemnul uşii, apoi în geamuri. Parcă se zărea o mişcare printre perdeluţele uşii din faţă. Uitându-se mai bine, nu zări nimic, apoi zări oglindindu-se în geamuri – holbată diform de curiozitate – figura băcanului şi, faţă în faţă, umilitoare, uniforma lui de licean.

Scutură clanţa, aprig, ca pe o mina sensibilă. Nimic. Casa cu storurile trase era mută, închisă, ostilă.

În goana mare înconjură faţada şi intră prin atenanse. Îl întâmpină brusc, răsărind de după bufet, pe jumătate speriată, pe jumătate cochetă şi zâmbitoare, Aneta. Îşi friza cu degetele nelinişţite, când danteluţele şorţului, când şuviţele bretonului.

— Nu-i acasă, domnişorule: plecă la Sinaia.

Dănuţ se făcu palid.

— A plecat?

— Da, domnişorule.

— Nu se poate… Minţi. De ce nu mi-ai deschis?

— Dormeam, domnişorule.

— Minţi. Ce-i acolo? Pentru cine? vociferă Dănuţ, arătând cu degetul pe bufet portocalele tăiate alături de două pahare aburite.

— Pentru mine, domnişorule. Mă jur, na! Să nu mai ajung… Dacă ţi-e poftă răcoreşte-te c-o lemonată.

— Aneta!

— Zău, domnişorule!

— Minţi! Am să-ţi arăt că minţi. Toţi spuneţi minciuni, numai minciuni…

— Stai, domnişorule. Nu se poate… e închis, gângavi Aneta, aşezându-se energic în faţa uşii.

Dănuţ o apucă de umăr vroind s-o înlăture. Aneta îl cuprinse de mijloc, înnodându-l cu braţele, lipindu-şi obrazul de faţa lui. Se scutură, dar braţele ei îl strângeau din răsputeri.

— Ce-i asta?! … Vai, Dănuţ! Avec les bonnes! Oh! mon petit!

Aneta îşi frământa şorţul, legănându-se uşor din şolduri, în atitudinea clasică a subretelor de operetă surprinse de stăpânele lor umblându-le la pudră.

— Asta-i o infamie! gemu Dănuţ, smulgând de gulerul tunicii, sufocat. Vreau să-ţi vorbesc.

— Poftim.

— În faţa Anetei!!

— Aneta, du-te afară.

Dănuţ se aşează pe un scaun de lângă masă, cu mâna pe frunte.

— Te rog, descopere-te!

Lovind cu podul palmei în cozoroc îşi aruncă jos chipiul şi, înfrânt de căldură, de alergătură şi de atâtea emoţii, îşi lăsă braţele pe masă şi capul pe braţe aşteptând dezlegarea tuturor nenorocirilor.

În liniştea bruscă, muştele încleiate pe spirala atârnată de lampă murmurau cu o surdă frenezie.

Adina Stephano îşi păturи una peste alta aripile chimonoului brodat cu crizanteme ruginii, acoperindu-şi trupul gol şi bătăile inimii.

Deşi abia lunecase din aprigi dezmierdări, era proaspătă şi luminoasă ca o mandarină descojită. Părea pulverizat cu ilarităţi de aur vaporos chipul roz, cu nasul mic şi ştrengăreşte cârn, şi buza cea de sus tot cârna, şi părul roş şi-atât de creţ, încât Dănuţ spunea că graseiază ca şi glasul.

Era mică: abia întrecea umărul lui Dănuţ, cu tocuri cu tot, dar prea vivace pentru a da răgaz ochiului să o cuprindă. Şi avea ochii miraţi, de mari ce erau, verzi, umezi, răcoroşi.

Aruncă o privire asupra lui Dănuţ: niciodată nu-l văzuse în uniformă. Îşi culcase fruntea pe braţe ca un şcolar furat de

somn pe când îşi face lecţia. Capul aplecat – numai reliefuri castanii – descoperea curba inocentă a gâtului şi o gropiţă împrejmuită de vârtejurile părului.

Se aplecă asupra lui. O sărutare, castă la început, stărui, înfrigurând spinarea aplecată. Dănuţ se scutură. Adina se dezlipi, privind cu capul aplecat pe o parte, urma roşie, ca o veveriţă gata să culeagă încă o alună, dar speriată şi desfătată de picurul celor care cad… Se răzgândi. Îşi strânse din nou chimonoul desfăcut. Întâlnind oglinda bufetului se aplecă, întinzând buzele, ciufulindu-şi părul pe tâmple, pieptănându-şi sprâncenele, cu gesturi iuţi, mărunte, mandolinate parcă.

Obrajii lui Dănuţ ardeau ca şi respiraţia. O simţea mişcându-se după clămpănitul minuscul al papucilor cu tocuri înalte. Căldura de fâneaţa a parfumului atât de cunoscut, insinuându-i-se pe faţă, îi destăinuia goliciunea întâiului trup de femeie pe care adolescenţa lui îşi culcase obrajii şi trupul naiv.

Cunoştea vânătaie tainice: umbrele întârziate ale sărutărilor grele. Cunoştea dezmierdările lungi de-a lungul pulpelor îmbietoare până acolo unde pieliţa e dulce, grasă şi fierbinte ca a renclodelor în arşiţa de iulie. Şi cunoştea dura elasticitate a sânilor zvâcnind în mânile lui mai goi decât orice goliciune, rotunzi ca însuşi fructul dezmierdării mânilor crispate. Şi cunoştea vârtejul curbelor acelui trup îngrozitor de alb, pe care ar fi vrut să-l topească în trupul lui ca pe-o zăpadă în pământ, şi care totuşi rămânea al ei.

Se auzea zăngănitul linguriţii în paharul cu oranjadă, batjocoritor parcă.

Dănuţ sări în sus.

— Ruşine! Să-ţi fie ruşine! Asta-i cruzime! N-ai inimă!

— Fiindcă beau oranjadă?

Apucând-o cu violenţă, Dănuţ o ridică în braţe, şi, blând, o aşează pe genunchii lui.

— Adina, de ce nu ţi-e milă de mine?

Şi cu veşnica mişcare a copiilor alintaţi, îşi alipi obrajii de sânii ei.

— Spune-mi că nu-i adevărat… Te rog, Adina. Fii bună şi spune-mi că nu-i adevărat.

Şi obrazul, frământându-se, căuta goliciunea sânilor şi a adevărului dorit.

— Dănuţ, dar ce-i cu tine? Ce să nu fie adevărat? Nu mai înţeleg nimic! … Hai, prostuţule! Nu eşti tu pajul meu rău şi cuminte? …

Îi vorbea în obraz, gâdilându-l cu suflarea caldă şi cu genele. Vorbele ei graseiate erau zâmbitoare, naive şi cu parfum de miere.

— Adina, nu mă mai iubeşti! se tângui Dănuţ. Spune-mi drept, adevărat… Jură-te, Adina! Te rog ju…

O sărutare se adânci ascuţit în buzele lui. Două minute îi încleştară părul, sălbatec. Un tremur de frunzişuri subt lună îi străbătu adânc. Gâfâiau.

Braţul lui Dănuţ îi încolăci trupul pe subt chimono. Căpătându-şi suflarea, începu să o sărute la întâmplare, nebuneşte, cum se tăvălesc prin iarba primăverii, subt întâia ploaie, animalele tinere.

— Sunt un prost! Sunt un prost! cânta bucuria lui cu ochi turburi.

Cu ea în braţe, dănţuind, porni spre uşă.

Dezmeticindu-se, Adina se smunci deodată.

— Stai aici, dragă Dănuţ… Cuminte, Dănuţ… Dănuţ! Nu se poate! Nu vreau! ţipă ea spăimântata, în pragul uşii, zvârcolindu-se.

La ţipătul ei, uşa salonului, învecinată cu a ietacului – se deschise teatral.

— Ce-i tinere? întrebă un domn scund, plinuţ, congestionat, cu monoclu înarmat. Vrei s-o răpeşti pe doamna?

— Ce cauţi dumneata? Cine eşti dumneata? întrebă Dănuţ cu ochii măriţi, dând drumul Adinei din braţe pe jumătate dezgolită.

— Dar dumneata?

Dănuţ îşi scutură capul. Clipi. Înghiţi uscat.

Domnul zâmbea ironic, trăgându-şi maşinal manşetele. Revăzându-l, după o tăcere în care inima se prăbuşea cu fiecare bătaie, Dănuţ izbucni, cu pumnii încleştaţi.

— Ieşi afară!

— Tinere! Mi se pare că nici proprietar, nici chiriaş nu eşti! ... Ori poate mă înşel? adăugă el potrivindu-şi monoclul cu un zâmbet strâmb.

— Ieşi afară!

— Tinere!

— Ieşi afară! răspică Dănuţ c-un fel de stranie implorare în glas.

— Ieşi dumneata, dacă nu-ţi place compania mea!

— Ieşi afară! gemu Dănuţ, tremurând. Te-am insultat. Trimite-mi martori. Mă numesc Dan Deleanu, strada Pitar-Moşu, 20.

— Bravo, cavalere! Dar după câte văd mai ai o adresă: la liceu! Hai? Acolo nimeresc mai uşor!

— Laşule!

— Mucosule, adu-ţi aminte că ai urechi fragede!

— Ramolitule!

— Afară, neruşinatule! zbieră domnul, înaintând spre Dănuţ cu braţ răzbunător.

Dar înainte ca să-l fi ajuns, Adina îl acoperise pe Dănuţ cu trupul şi cu braţele.

— Nu-ţi dau voie! Afară din casa mea! Afară!

— Casa dumitale? Aha!

O îmbrânci în lături cu toată puterea şi, brutal, după întâia victorie, îl înşfăcă pe Dănuţ de tunică.

Dănuţ îl măsură adânc şi smuncindu-se îndărăt, îl pălmui din două părţi, scurt, formidabil. Monoclul căzu. Pecetluit cu o roşeaţă care evoliţa spre vinat – pe amândoi obrajii – domnul se uita la Dănuţ ca la mina dentistului după ce ţi-a scos măseaua.

Urmă un scurt răstimp de tăcere, ca după explozii. Revenindu-şi în fire, domnul se repezi la Dănuţ suflând astmatic, cu pumnii ridicaţi. Un pumn în plin piept îl aruncă la pământ.

Adina cu pumnii în gură şi ochii măriţi de spaimă, ca ai copiilor când se deşteaptă din somn auzind stafiile care umblă în pod, tremura, ghemuită în părete, cu ochii la Dănuţ, pe când domnul, de jos, îşi relua monoclul şi-şi pipăia nodul cravatei indemne, cu aerul corect şi grav al celor răsturnaţi de o trăsură, când îşi iau din nou în primire demnitatea.

— Ieşi afară! răsună glasul lui Dănuţ ca un refren automat.

Domnul se ridică tuşind. Se grăbi spre vestibul, tamponându-şi fruntea cu batista. Dănuţ îl urmărea cu o privire de supravieţuitor al unui cataclism. În capul gol un singur gând răsuna, tenace şi absurd: „Să nu-şi uite ceva; să nu-şi uite ceva”…

De două ori răsună metalic cheia răsucită în broasca uşii de dinafară. Apoi, o voce înecată de tuşă, în falset.

— Peşte…

Uşa pocni, pălmuind tăcerea.

Dănuţ porni spre ietac. În faţa uşii se opri mirat. Se întoarse îndărăt. Se opri, zăpăcit, distrat, cu un tic în colţul buzelor.

Cu gâtul aplecat, porni încet spre sofragerie, călcând prin cioburile inimii lui.

Adina îl urmă, furişându-se pe lângă zid. Un papuc îi căzu din picior. Îl lepădă şi pe celălalt, urmându-l pe Dănuţ, desculţă ca o penitentă.

— Dănuţ! răsună duios şi plângător glasul din urmă.

Întoarse capul. O văzu spăimântata, cu ochii încremeniţi şi îngheţaţi, cu buzele tremurând, cu umerii ghemuiţi, cu picioarele goale, aşa de mică-mică şi de dezarmată, că izbucni în plânset, hohotind, şi fugi.

— Opreşte la a treia casă… cea cu trandafiri, vorbi Mircea birjarului cu glas scăzut, făcându-i semn să cotească la

stânga.

Tăcuseră tot drumul în trăsura cu coşul tras, ca după o înmormântare.

Mircea sări, strecură în mina birjarului moneda pregătită şi, cu o solicitudine îngrijorată, întinse mâna lui Dănuţ a cărui faţă era blândă şi distrată.

— Bonjourr… bonjourr… Hai, Nae; hai, Nae…, Sictirrr… Sictirrr…

Birjarul, cu biciul ridicat, râdea cu hohote, privind cu capul întors papagalul al cărui glas de cocotă beţivă îl invectiva. La glasul papagalului răsări, în haine negre austere, cu chip tragic de cabotin scos la pensie, Nae, feciorul lui Herr Direktor. Ţinea într-o mină fascicola 155 din Contesa fără nume.

Se înclină protocolar în faţa băieţilor, oglindindu-le trecerea în chelia de un roz serviabil. Îi urmări apoi cu privirea, şi o severă surprindere îi adânci cutele care închideau în paranteză colţurile gurii: domnul Dan, fără de chipiu, cu nasturii de la tunică smulşi!

— Hm! Hm!

— Sictirr, sictirr! huruia îndrăcit papagalul către birjarul extaziat.

— Pleacă odată, domnule! invită Nae pe birjar, cu un gest scandalizat. Nu vezi că te înjură pasărea? … Taci, Coco, taci odată!

— Sictirrr, sictirrr…

— Taci, Coco, că te-o apuca damblaua, Coco, Coculeană! îl imploră Nae, scoţând din buzunarul jiletcei o bucăţică de zahăr.

Dar Coco, care absorbise odinioară sictirurile tuturor haimanalelor din „Făgădăul” lui Nae, nu mai contenea. Şi glasul papagalului suna mai uricios pornind din trupul cu penaj de perlă, mugur tânăr şi mărgean.

Din pragul uşii, Mircea întoarse capul şi aruncă o privire de definitivă scârba papagalului în care vedea icoana Bucureştiului copleşit de lux, strident şi trivial.

Herr Direktor, tatăl adoptiv al lui Dănut, avea o concepţie despre majoritate, sau, mai exact, despre minoritate, mult mai largă decât a codului civil şi a codului penal. Potrivit acestei concepţii originale, Dănuţ fusese declarat major – de către Herr Direktor – la cincisprezece ani. Isprăvise cele patru clase ale cursului inferior, la Şcoala luterană, în chip onorabil: media şapte şi oarecare fracţiuni, la învăţătură, hors-concours la sporturi, inclusiv bătaie, de unde o reducere simţitoare a notelor la „conduită”.

La sfârşitul anului şcolar, Herr Direktor venise cu automobilul cel nou – tip 1911 – la internatul unde cu patru ani în urmă adusese o „fetiţă” cu haine de băiat, care-l strângea de mina lăcrămând şi suspinând.

Şoferul – acelaşi blond Herr Kulek – încărcase bagajele sumare ale unui tânăr licean, a cărui frunte larg deschisă subt şapca pe-o ureche, şi ai cărui umeri larg croiţi – în armonie cu fruntea – oglindiră în ochii lui Herr Direktor, şi-n monoclul său imagina crudă a bărbăţiei temerară-n gânduri şi fermă în pumni.

Spre uimirea lui Dănuţ, automobilul nu se oprise la uşa apartamentului din strada Scaune, unde Dănuţ îşi avea odaia alături de ietacul lui Herr Direktor, ci la poarta unei case sprintene cu terasă la etaj, ogradă pavată şi grădină cu chioşc de verdeaţă. Casa albă părea pudrată în scânteierea soarelui de vară; trandafirii agăţători izvorâţi parcă din adâncul ei, cădeau din marginea terasei acoperind faţada cu cochetul lor torent. Semăna atât de mult cu o vilă casa din Pitar-Moşu, încât ochii se mirau întâlnind împrejurimea urbană, în loc de mare albăstrie sau munte verde.

Herr Direktor zâmbise, aprinzând o ţigară, la întrebarea mută a lui Dănuţ. În uşa casei, Nae, mai protocolar ca oricând – acuma sintetiza autonomia unei case cu două rânduri – se înclinase în unghi drept, în timp ce papagalul, iritat de trecerea unei trăsuri, inaugurase rulada democratică a sictirului în noul cartier.

În apartamentul de jos, Dănuţ recunoscuse mobila din strada Scaune – confort de piele şi covoare – şi mirosul de tutun, de lemn de cireş şi de colonie „4711” al hainelor lui Herr Direktor. Din hall o scară de stejar cu trepte largi, acoperite de un covor adânc ducea la…

— Garsoniera tinărului Dan Deleanu, anunţase Herr Direktor, cu o ciudată emoţie în glas.

Hall parchetat, cu ziduri boltite, prelungit – şi prefăcut oarecum în terasă – dincolo de vitraliul cu două uşi, înzestrat cu o masă pătrată, patru scaune şi un mic bufet, toate de lemn brun, în contrast calculat cu zăpada iernilor şi trandafirii verilor de pe terasa ocrotită de soare printr-o vastă aripă de pânză, mobilă.

— Când ai invitaţi, poate servi, cu oarecare bunăvoinţă, de sofragerie… explicase Herr Direktor rostul mobilierului.

La stânga, ietacul cu proporţii de salon, substanţial şi sever mobilat; alături, încăpătoare odaie de baie – despărţită în două printr-o perdea – al cărei scop mixt îl învederau halterele metalice înşurubate în zidul ripolinat şi balonul de box suspendat agresiv între plafon şi podea, alături de toate cele trebuitoare igienei şi cochetăriei bărbăteşti.

La dreapta hall-ului, odaia de lucru: fotolii şi canapea de piele castanie, spaţioase; birou american cu capac mobil: bibliotecă, pendulă cu barometru; iar pe păretele din spatele biroului, trei panoplii: una cu arme şi unelte de vânătoare; alta cu florete, spade, măşti de scrimă şi mănuşi; şi cea din mijloc, mai puţin marţială, alcătuită din două rachete de tenis cu presele lor şi o reţea cu mingi albe.

Dar mai era o surpriză în noua garsonieră – aceasta pregătită de mama lui Dănuţ. Gheorghiţă a Marandei, flăcăul cel mai dezgheţat de pe moşia Medeleni, după ce ucenicise trei ani – iarna, la Iaşi, vara, la Medeleni, la semnalul soneriei răsărise ca din pământ, cu păr bălan, nas ascuţit, ochi albaştri şi zâmbet blond din pricina mustăcioarei abia mijite, purtând cu dezinvoltură straiele

nemţeşti şi lunecând cu presteţă pe luciul parchetului, la care contribuise intens.

— Să trăieşti, conaşule! De-amu îs aici la mata.

Aducea în garsoniera din Pitar-Moşu dulceţi făcute la Iaşi pentru tânărul gospodar bucureştean, solicitudine prietenoasă de copil de ţară şi dulce grai moldovenesc.

Apartamentul lui Dănuţ avea şi o intrare separată.

— Iată cheia, i-o oferise Herr Direktor cu oarecare solemnitate adecvată acestui simbol.

Îl bătuse pe umăr.

— De-acum înainte eşti tu singur stăpân pe viaţa şi în casa ta… În apartamentul de jos locuieşte un vechi şi devotat prietin al tău – ceva mai bătrân decât tine! suspinase Herr Direktor.

Gheorghiţă a Marandei destupase o sticlă de şampanie, după canoane…

De-atunci, Dănuţ fusese stăpân în casa lui, iar Herr Direktor, un vechi şi devotat prietin al său, pe care Dănuţ îl consulta şi-l respecta spontan…

…Atent pe terasă la orice zgomot, Gheorghiţă a Marandei, auzind trăsura şi văzându-şi stăpânul, se repezi pe scări. Luă genţile şi chipiul lui Mircea, înregistră cu o discretă nedumerire ţinuta lui Dănuţ şi dădu raportul, urcând scările în urma băieţilor.

— Sus aşteaptă conaşu Tonel…

Un zâmbet, prizat de nasul ascuţit, îi aprinse mustăcioara blondă. Auzind numele celui care-i aştepta, Mircea ridică din umeri şi din sprâncene.

— Am pregătit de ceai.

— S-s-s-salve, mă! U-u-unde-aţi şt-tt-terso?

Dănuţ schiţă un semn de salutare spre Tonel şi intră în ietac, docil, împins uşor din urmă de mâna lui Mircea.

Tonel, „Tontonel” sau „Mototonel” – calambur onomatopeic derivat din substantivul, detunător şi vertiginos, motocicletă – avea o rondă faţă de măr domnesc, pe care un copil ar fi desemnat, primitiv cu cărbunele ochii, sprâncenele şi

mustăcioara lineară. Bâlbâia, împodobind cu triluri cacofonice, orişice silabă, dar era impermeabil: zeflemelele şi poreclele colegilor dintr-a şaptea modernă, şi chiar ale „puştilor” din cursul inferior, nu-l atingeau.

— Ş-ş-ş-şi ce? B-băiat frumos s-s-sânt; suc-c-c-ces la dame am!

Tezele cele grele i le făcea Mircea sau Dănuţ; de oral era exonerat, cu excepţia matematicilor, obiect din pricina căruia fusese lăsat de două ori repetent în cursul inferior şi la care era corigent îndeobşte în cursul superior. Avea în schimb o tunătoare voce de bariton utilizată de direcţia „Liceului Lazăr” la producţii. Tonel o mai utiliza şi pentru „cu-cuceri-rea damelor”.

Se „înamorase” de trei fete deodată – avea lirismul plural ca şi silabele – vecinele lui Dănuţ, şi venea zilnic pe terasă – cu tunică de postav cloche, pantaloni de tenis, tot cloche şi guler de-o înălţime eroică. De-acolo le pândea galant, aruncân-du-le câte trei trandafiri sau alte flori de sezon şi frivolizând gestul benedicţiunii ortodoxe prin executarea unor „bezele” cu trei degete, până când însera sau până când îl expulza „bu-bucherul de Balmuş”.

— M-m-mă Balmuş, ce-ce-ce porc pa-pa-pa-papa-galul ăsta! Şi-sictireşte, mă, c-c-c-ca un porc! A-a-aud f-f-fetele, mă! S-s-strică p-p-pontul lui Tonel, mă!

— Tonel, du-te acasă şi învaţă pe mine… Ai să rămâi repetent, Tonel! adăugă Mircea văzându-i grimasa sceptică.

— D-d-de ce, mă?

— Fiindcă avem teză la istorie şi nu ştii o iotă.

— D-d-d-da ştie Balmuş! făcu din ochi Tonel.

— M-am săturat! gesticulă exasperat Mircea. Nu te mai las să copiezi! Du-te şi-nvaţă odată! Eşti om bătrân! Nu ţi-e ruşine!

— S-s-s-serios, mă!

— P-pe-pe-pe-pe parola ta?

Mircea ridică din umeri.

— A-a-a-atunci s-ss-ss-să nu mai vorbeşti cu mine! … C-cc-cc-copii eu de la Deleanu! Ce-ce-ce crezi tu, m-m-mă H-h-hardtmuth? mai aruncă el din pragul scării, agitându-şi şapca bufantă.

Ceaiul era pregătit pe terasă. Samovarul aprins părea că râde cu hohote în faţa paharelor.

Mircea intră în ietac.

— Dan…

— Unde eşti, Dan?

Nu-l vedea din pricina penumbrei dese: obloanele ferestrelor erau închise.

Dănuţ şedea pe marginea patului cu umerii plecaţi şi mânile uitate pe genunchi ca o carte deschisă pe care se lasă noaptea.

— Mircea…

Se opri mirat, neştiind ce să mai spuie.

— Ce-avem pe mine?

— Teză la istorie… Vrei să învăţăm?

— Da, articulă distrat şi maşinal Dănuţ.

Şi deodată se ridică săltat, îşi cuprinse obrajii cu palmele, privi sperios toată încăperea; ochii i se dilatară treptat ca într-o zvâcnire de coşmar.

— Mircea! răsună glasul sugrumat.

Mircea simţi un fior rece de-a lungul spinării.

Dănuţ începu să-şi clatine capul cu o deznădejde care nu mai încăpea în bătăile inimii şi ale tâmplelor. Faţa i se încreţi crispată, transfigurându-se în mască. Ochii i s-adânciră. Buzele supte, se-ncălecară.

Se prăbuşi pe pat, plângând cu hohote mari.

Răsuna în uşă, mai demult, o bătaie stăruitoare; auzind-o, Mircea întredeschise uşa, mascând cu trupul încăperea.

— Gheorghiţă, nu mai luăm ceai, şopti el ca dintr-o odaie cu moarte. Strânge tot. Lui Dan nu i-i tocmai bine. Nu mai primi pe nimeni.

Închise uşa cu cheia.

În penumbra deplină, jelania înnăbuşită se zbătea ca vântul în casele pustii.

Mircea se aşează pe marginea patului, sfios şi stângaci alături de durere.

— Mircea, dragă Mircea… Am să-nnebunesc, Mircea! … Mircea dragă, Mircea, ce să mă fac? …

Şi lacrimile curgeau, curgeau şiroaie pe obrajii clătinaţi.

— Mircea, dacă mi-i milă de ea! … Era aşa de mică, mică… săraca, săraca… Şi picioarele ei desculţe! … Mircea dragă, am să-nnebunesc.

Şi palmele se târau de-a lungul obrajilor, şi degetele se-ngropau în ochi şi, alungate, se-ngropau în păr; şi inima bătea, bătea dând viaţă şi putere deznădejdii.

— Şi mi-i dragă, Mircea… Şi mi-i dragă, dragă… Şi-i toată în mine…

Şi iarăşi hohote de plâns spulberară vorbele.

Mut, Mircea-i dezmierdă capul.

…încetul cu încetul o sumbră istovire potoli trupul zbuciumat.

Curând, din timp în timp, cadenţa hohotelor tot mai înecate, mai înnăbuşite, un geamăt răsuna tânguitor şi muzical.

Apoi tăcerea se limpezi purtând în ea ca un susur de şipot depărtat, o suflare de copil adormit plângând.

Din toată furtuna nu mai rămăsese decât un singur val duios şi monoton: mina lui Mircea alintând, cu aceeaşi mişcare, fruntea năduşită şi părul răscolit al lui Dănuţ.

Apoi intrară vulgare, zgomotele de toate zilele alungind umbra coşmarului şi delicatul calm: şuierul foşnitor al furtunului cu care rândaşul ungur stropea grădina şi îndemnul lui Coco:

— Pis-piss; pis-piss… Hai, Ioşca, hai, Ioşca! …

O uşoară, abia simţită bătaie în uşă curmă intimitatea veghei şi visării lui Mircea. Cu scurte opriri întrebătoare, îşi trase mâna din degetele lui Dănuţ, care i-o încleştaseră prin somn.

— Ce-i, Gheorghiţă? întrebă el, închizând uşa ietacului.
— Vă pofteşte domnu director la dumnealui.
Coborând scările, Mircea-şi trecu mânile pe ochi, îşi pieptănă părul…
— Bună ziua, Mircea, îl întâmpină cordial Herr Direktor, examinând alternativ pe Nae, care încremenise încordat cu sticla de colonie într-o mână şi pantalonii smochingului în cealaltă. Să-mi aduci peria de haine, Nae; cam prăfuiţi pantalonii! S-aştepţi soneria.
— Am înţeles.
Dispăru cu un rictus amar.
— Încep să fac burtă! Trebuie să reacţionăm, monologă Herr Direktor, trăgând cu ochiul la Mircea… Lui Dan nu-i e bine? întrebă el pe neaşteptate, scoţând ţigara din gură.
— …îm!
— Bolnav?
— O… indispoziţie…
— Sufletească?
Mircea ridică din umeri.
Se roşise. Herr Direktor îl bătu amical pe obraji.
— Eşti cam slăbuţ, Mircea! Prea multă învăţătură! Apropo: Cum se face că Tonel nu-i pe terasă? L-am zărit dând târcoale!
— L-am trimes să mai înveţe puţin.
— A! Da! Studiază geamurile de-alături! … Aş putea să-l văd pe Dan?
— Acuma doarme.
— Doarme? Umberufen! bătu Herr Direktor în speteaza scaunului, trăgând totodată un fum adânc. Atunci totu-i în regulă!
Auzind desconsiderarea durerii prietenului său, Mircea avu o mişcare de revoltă. Herr Direktor îl luă de bărbie, zâmbind.
— Măi băieţi, nu vă supăraţi. Asta-i deosebirea între optsprezece şi patruzeci şi cinci de ani… Când încep insomniile gratuite, regreţi şi durerile, şi somnul tinereţii…

Dar experienţa moşnegilor e jignitoare pentru cei tineri: şi aveţi dreptate.

Zâmbetul lui Herr Direktor şi tonul – de la egal la egal – dezarmară complet pornirea lui Mircea. Revirimentul era aşa de vădit încât Herr Direktor îl privi lung.

— Mircea dragă – iartă-mă că mă amestec – un singur cusur ai tu, după părerea mea: sufletul tău vorbeşte cu glas tare… Îl aude oricine, cu condiţia să n-aibă vată în urechi. Şi fetele, dragă Mircea, aud extraordinar. Bagă de seamă!

Obrajii lui Mircea ardeau. Îşi plecase genele şi umbra lor răsfrânta părea carbonizată subit de roşul intens al obrajilor.

Se înclină şi, muşcându-şi buzele, sui repede scările.

Herr Direktor îl urmări cu privirea, zâmbind amuzat.

— Tot îi bine când au ce auzi!

Gheorghiţă aştepta în hall. Văzându-l, Mircea întoarse capul şi trecu grăbit pe terasă. Ar fi vrut să fie singur pe lume: să nu-l vadă şi să nu-l ştie nimeni.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine…”

Vra să zică… vra să zică… şi domnul Deleanu, şi Dănuţ… şi chiar… „Dar nu-i adevărat”, se apără sufletul rupând şi îndepărtând pe „chiar”, cu spaimă şi pudoare, de numele care dezlănţuia vii jocuri de ape şi fugi de căprioare în suflet, şi pe obraji culori de rodie.

Se oprise pe marginea terasei, cu capul aplecat. Şi mânile, cu degetele întinse răsfirat în evantai, destăinuiau cu claritate gestul sufletului.

Nerostit, „numele” trecuse… Era departe… Bătăile inimii îl urmăreau… O osteneală fragedă închidea florile sufletului…

Chipul lui Mircea avea conturul delicat şi zâmbetul ciudat în colţul gurii, al unor desenuri de Vinci. Părul brun, pieptănat cu cărare la o parte, îşi înclina şuviţele răsfirate pe o frunte dreaptă ca o înălţare. Linia obrajilor se subţia spre bărbie, suptă parcă de zâmbetul necontenit – zâmbet? – care concentra faţa în jurul buzelor subţiri. Şi subt frunte,

osteniţi de genele prea grele, ochii negri aveau evlavia gravă a ochilor deprinşi să se închine la icoane în biserici nalte şi întunecoase.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine…”

— Fiindcă roşesc uşor!

Şi se roşi din nou, fiindcă era adevărat.

— La revedere, Mircea! îi strigă Herr Direktor, urcându-se în automobil. Spune-i lui Dan să nu m-aştepte la masă. Dacă vreţi vă trimit maşina să vă plimbaţi.

— Nu, mulţumesc… M-aşteaptă acasă.

Şi ca să nu-l mai vadă ochii străbătători ai lui Herr Direktor, se ghemui pe un fotoliu de paie, la adăpostul balustradei cu trandafiri.

Huruiala claxonului silueta abrupt drumul automobilului spre Calea Victoriei.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine…”

Cu un gest meditativ şi familiar, Mircea îşi scoase creionul din buzunarul de la piept, vâri în gură capătul neascuţit şi începu să-l frământe.

Acest tic al „şefului clasei” era notoriu în clasa şaptea modernă. În fiecare dimineaţă – cu perseverenţa caracteristică glumelor şcolare – apărea pe tabela proaspăt spălată, următoarea inscripţie: „Aspru interzis fumatul… creioanelor!!!”

Aceleaşi trei semne de exclamare punctau entuziast gluma care provoca aceleaşi reflecţii şi aceleaşi râsete.

— Când te vei retrage în Thebaida, scârbit de cele lumeşti, îi proorocea Dănuţ, Dumnezeu va trebui să deschidă o librărie în deşert pentru alimentarea anahoretului Creion.

Iar Olguţa, pusă la curent întâmplător despre deprinderea celui mai bun prieten al lui Dănuţ, într-o scrisoare îi adăugase o nouă poreclă.

„Transmite salutările mele, eminentului tău amic Hardtmuth No. 6.

No. 6 exprimă tăria de caracter a acestui supra-Hardmuth care roade latino, după câte-mi scrii – admirativ de altfel –

cu aceeaşi perseverenţă cu care roade creioanele. Eu prefer creioanele – care într-adevăr au un gust delicios deşi mai puţin antic decât al latinei; gustul acesteia nu-mi convine, din care cauză cuvioasa Monica e obligată să-mi servească de juxtă-gramofon la oral, şi să-mi faciliteze plagiatul la teză.

Vive Valeque.

P. S. Această formulă epistolară am găsit-o – după ce am căutat-o, bineînţeles – în Larousse. Spune-i-o lui Hardtmuth – fără să-i destăinuieşti restul – ca să-l epatezi cu erudiţia surorii tale.

Mai este şi o altă variantă: „Vive et me ama". Am întrebuinţat-o ca moto într-o teză la latină. Poţi să-ţi închipui capul domnului Achindin (?) Arbore, venerabilul, cel atât de distrat încât a apucat într-o bună zi de după gât o elevă pusă de el la colţ, confundând-o cu cortelul…

— Ce-i asta, bre? mi s-adresează el impersonal, agitând caietul pe care l-am cunoscut imediat, prin intuiţie, cum spui tu, s'il vous plaît!

Deschid o paranteză.

„Bre" e o expresiune familiară a domnului Arbore, mai mult: o secreţie proprie, ca moscul la iepurii cu acelaşi nume. Când suna-vor – cum scrie la Apocalips – trâmbitele supremei judecăţi, o tăcere de moarte fi-va între turmele răposaţilor. Numai domnul Arbore, trezindu-se din somnul morţii, cu cortelul la subţioară şi prinzându-şi ochelarii pe vârful nasului, va întreba inocent:

— Ce-i scandalul ista, bre?

…aşa cum face când intră în clasă, ceea ce va provoca, evident, ilaritatea întregului cer, ratând efectul sublim al Învierii.

Închid paranteza.

La întrebarea lui şi la un semn al meu se ridică în picioare toată clasa.

Domnul Arbore se strâmba şi se scarpină în creştet.

— Nu, bre, cu toate! … Cum îi zice? Cum îi zice. Stai! Deleanu Olga. Ia spune tu, ce-i asta, bre?

I-am replicat întrebându-l care-i origina lui bre.

— Latinească au slavonească?

Răspunsul:

— Lasă, bre! Nu mă mai amărî atâta!

Dar partea miraculoasă a acestei întâmplări este că a observat motto-ul meu. O colegă şi-a încheiat teza astfel: „Te iubesc la nebunie, Geta”.

Şi domnul Arbore s-a iscălit dedesubt, punându-i 9, ceea ce dovedeşte că doamna Arbore nu corectează tezele – şi bine face! – şi că domnul Achindin rău face că nu le ceteşte până la sfârşit, Olguţa.”

Curând după această scrisoare, Mircea primise un pachet expediat de la Iaşi, pe care scria: „Comestibil”. În pachet era o plumieră plină cu creioane Hardtmuth; iar pe cap, o inscripţie pirogravată:

Fabrica recunoscătoare.

De-atunci, câtăva vreme, în fiecare scrisoare, Olguţa nu-l uita pe Hardtmuth.

„Recomand lui Hardtmuth creioanele „Castell”. Au o culoare verde, ca Lunca din Mirceşti. Dar consideraţiile estetice n-au ce căuta aici! Îi dau un sfat medical: Toţi carnivorii trebuie să facă din când în când puţină dietă vegetariană. Creioanele „Castell” sunt cele mai indicate.”

Alta: „Am, descoperit nişte friandize pentru Hardtmuth. Nişte creioane, nişte creionaşe, nişte creionişoare, nişte creionişorele, mici, micuţe, mititele. O drăgălăşie, un deliciu! Se topesc în gură. Îţi vine să le plângi de milă, atât sunt de fragede şi nevinovate! După ce le mănânci, ai viziuni. „Se face” că eşti în cer. Şi vezi doi îngeraşi cât două libelule ţinuţi pe degetul unui înger de juste proporţii, care le surâde serafic ca în cărţile poştale ilustrate pe care le primesc de la un „satelit”6 de al meu.

Cine crezi că sunt?

Chiar creionaşele „Îngeraş”, care se vând la magazinul „Socek & c-nie”, sucursala Iaşi.”

Alta: „H. B. X Venus Drawing x American Pencil co. New York.

„Joindre l'utile ŕ l'agréable”7 ne spune c-un uţor accent englezesc domniţoara Calypso, profesoara noastră de franceză. În acest spirit şi cu acest accent internaţional, recomand lui Hardtmuth creioanele yankee. Sunt nutritive, sunt instructive, sunt distractive.

„O senzaţională noutate”. Am descoperit un creion de cinci kilograme: Mamuth.

Enorm!

Am tremurat pentru viaţa lui Hardtmuth. El, mititelul, nu-l poate mânca. Dar dacă monstrul de creion e antropofag?”

Şi, în sfârşit într-o dimineaţă – era în preajma vacanţei de Crăciun – intrând în clasă, Mircea se minunase de tăcerea solidară a camarazilor săi. Tonel îl întimpinase în faţa băncilor, întinzându-i solemn telegrama pe care i-o predase portarul.

„MIRCEA BALMUŞ, elev cl. VIl-a modernă, Liceul Lazăr.

Slavă ţie stârpitor al creioanelor nefaste în mânile profesorilor. Stop. Unite în sobor te proclamăm sfântul Hardtmuth al şcolarilor de ambe-sexe”

Urmau iscăliturile mai tuturor elevelor pensionatului „Humpel” din Iaşi, cu a Olguţei în frunte.

— M-m-mă H-h-hardtmuth, t-te s-s-s-sfinţiră f-f-fetele! Z-z-ziceţi, mă!

„Hardtmuth sus răsare Ca o taină mare Hardtmuth luminează Şi adeverează…

Etc.”…

— Ura! Ura! Ura!

Îi venise să plângă de exasperare în faţa râsetelor cu accent şi gest de crâşmă. Profesorul intrase curmând delirul.

Şi-n recreaţie – după o oră de surdă enervare – Mircea luase la o parte pe Dănuţ.

— Ce copilăroasă-i sora ta! … Poţi să-i scrii din partea mea că am să-l rog pe Moş Crăciun să-i aducă o păpuşă şi o minge… ca să aibă cu ce se juca.

În recreaţia următoare, după o oră de gândire, vorbele lui îi păruseră crude, jignitoare, odioase… Cu ce era vinovată sora lui Dan? Făcuse o glumă… fiindcă era veselă.

Dacă gluma ei se trivializase în râsetele unei clase de băieţi, asta era altceva!

Gata să retracteze, nu îndrăznise; se sfiise…

Dănuţ nu-i scrisese nimic Olguţei, fiindcă de la Crăciun scria numai Adinei, Olguţa-i plătise tăcerea prin tăcere. Dar Mircea atribuise vorbelor lui – crude, jignitoare, odioase – încetarea scrisorilor.

Scrisorile Olguţei erau numai anecdote, maliţiozitate, reflecţii burleşti, năzbâtii, glume, veselie. Atâta ştia Mircea din Olguţa. Şi mai ştia şi o fotografie, mai de demult, în care un cap rotund de fetiţă, numai ochi şi gropiţe ilare, cu degetul cel mare al minii pe vârful nasului adus în sus şi cel mic răsfrânt în aer, arăta că Olguţa nu stima de loc aparatul lui Dănuţ, adus din Germania, nici pe junele fotograf, pe câtă vreme alături, o fetiţă cu cozi lungi plecase genele în pământ ca pentru rugăciune.

— Surorile mele, explicase Dănuţ. Cea care râde e Olguţa, cea cuminte e Monica.

Atâta ştia Mircea din Olguţa: risul din scrisori şi cel din fotografia veche.

Fără s-o cunoască, o auzise râzând, râzând de toţi şi toate, ca un plop impertinent plin de glumele vrăbiilor, răsărit din zidurile nalte ale unei case necunoscute.

Apoi tăcerea.

Dar o fetiţă pe care ai văzut-o rizând poate să şi plângă, nu? Ş-atunci e cu atât mai trist cu cât ai auzit-o numai rizând până atunci. Şi dacă eşti lângă ea, şi dacă din pricina ta plânge, îi ceri iertare din toată inima, cu lacrimi în ochi – te-apropii, blând de tot, îi ştergi ochii, îi săruţi mânile ude… „Dacă ai şti ce rău îmi pare!”…

Şi poate că te iartă, şi poate că râde din nou cu ochii umezi. Râsul renaşte aşa de firesc din lacrimi…

Ce drăgălaşă trebuie să fie o fată cu ochii umezi… din pricina ta… după ce te-a iertat…

Dar mereu tăcerea!

Tăcerea, după ce-ai ucis brutal, cu o piatră, veselia…

Astfel intrase în sufletul lui Mircea o fată, o fetiţă necunoscută pe care o făcuse să plângă, să tacă, să fie abătută, tristă… şi pe care nopţi de-a rândul o alina cu toate umilinţile, cu toate duioşiile, cu toate visurile…

Dar n-o văzuse niciodată… Nu ştia cum e… Ştia doar c-avea un râs proaspăt, de copil cu ochi mari şi dinţi albi… că nu mai avea un râs de copil cu dinţi albi, ci numai doi ochi trişti şi mari, de copil cu râsul ucis… ucis de el.

O ştia în sufletul lui ca un copil care vine noaptea, cu noaptea, şi stă singur, ca părăsit, pe o bancă, privind… Da, privindu-l. Şi sufletul lui Mircea era plin de melancolia acelei priviri.

Dar privirea aceea era în el, pentru el! … „Je fais souvent oe reve étrange et pénétrant D'une femme inconnue, et que j'aime, et qui m'aime, Et qui n'est chaque fois, ni tout a fait la męme, Ni tout ŕ fait une autre, et m'aime et me comprend…”8

Nu mai avea nici trup, nu mai avea nici nume: era privirea din el, lumina lui de lună, singurătatea lui înduioşată, bucuria melancoliei lui…

Şi dacă uneori acel nume demult pierdut prin sufletul care îl acoperise cu visuri, ca un inel prin ierburi avântate şi flori sălbătăcite – cerca să răsune, zvonirea lui trezea în suflet vii jocuri de ape adormite şi ropot de căprioare sperioase, iar pe obraji culoarea inimii… „Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; oricine îl aude”…

Mircea îşi scoase creionul din gură. Şi c-un râs de copil care, ascuns pe după pomi, aruncă o glumă, îşi şopti privind creionul:

— Hardtmuth!

Şi se roşi din nou.

— Săraca! Săraca!

E aşa de mică în haina de doliu! Îşi ţine pumnii pe gură ca să nu plângă, dar ochii plâng, ochii pe care nimeni n-are să-i mai sărute…

Totu-i negru.

Caii merg la pas. Cu paşi grei, osteniţi, osteniţi! Bieţii cai…

Faţa lui Dănuţ e albă; din tâmpla-i curge sângele roşu, cald…

Caii se sperie, sar, sicriul se răstoarnă.

Dănuţ cade.

Ah! Cum îl doare capul!

„Deschise ochii. Îşi urni capul cu greu, îndurerat. Dibui cu mâna prin întuneric. Aprinse lampa de pe măsuţa de noapte. Visase! Era viu! Trăia!

Porniseră din inimă trei gânduri ca trei chiote. Şi trupul, plin de bucuria roşie a sângslui, se-ntinse, ca dimineaţa după somn.

— Conaşule, eşti plin de sânge! sări alarmat Gheorghiţă din pragul odăii de baie unde veghease prin întuneric până atunci.

— Sânge?

Îşi trecu mâna peste faţă, cu spaimă. Era plin de sânge. Perna înroşită…

Clipi.

Da. Sânge!

— Îţi curge sânge din nas, conaşule. Stai s-aduc un prosop… Întinde-te, conaşule, sfătui glasul lui Gheorghiţă din odaia de baie.

Dănuţ îşi răsturnă capul pe pernă.

— Iac-aşa. Acuma ridică mata mâna stângă în sus, că trece îndată.

Dănuţ ridică mâna… şi o lăsă în jos, abătut. Un oftat şi un gemăt răsunară subt prosopul ud.

— Mircea! … Unde-i Mircea?

— O plecat amu-amu. Ş-o lăsat un bileţăl.

Dănuţ îşi împreună mânile… Miros de ars în suflet şi gândurile strâmbe şi strivite ca lanuri peste care au trecut năvălitori călări cu o mireasă răpită.

Faţa lui Gheorghiţă era îngrijorată. Îşi trecea palma peste obraz, în sus şi-n jos, privind cu încruntare trupul abia însufleţit şi faţa acoperită cu prosopul ud.

— Gheorghiţă, dă-mi scrisoarea lui Mircea, oftă Dănuţ dând la o parte prosopul şi ridicându-se cu capul aplecat pe spate din pricina migrenei.

„Dragă Dan, Te las dormind şi plec de lângă tine cu mare nelinişte. Dar trebuie să mă duc pe-acasă. Aseară am dormit la tine fără s-o anunţ pe mama şi sunt sigur că mă aşteaptă cu ochii la poartă: tu o ştii!

Te rog dragă Dan, să fii cuminte. Ştiu cât de mult suferi. Sunt lângă tine şi cu tine, frăţeşte. Îţi strâng, din toată inima, amândouă mânile, Mircea.

P. S. Vino la noi diseară. La noi ai să uiţi de acest Bucureşti conrupt şi ticălos pe care îl urăsc îndoit de când văd suferinţa şi dezamăgirea pe care ţi le-a pregătit.

Te aştept neapărat. Dacă nu poţi veni, trimite-l pe Gheorghiţă c-un cuvânt şi vin eu la tine. Dacă n-am nici un semn de la tine până la 12, vin nechemat.

Încă o dată îţi strâng mânile frăţeşte, Mircea.”

Dănuţ îşi luă capul în mini.

— Conaşule, nu vrei să iei mata oleacă de supă?

— Zău, conaşule! Pui ceva la inimă şi te-ncălzeşte… Capeţi putere, conaşule…

Gheorghiţă se scărpină cu amărăciune.

— Apoi ce-are să zică coniţa? C-acuşi ne-ntoarcem la noi!.

— Zău, conaşule, hai şi-i lua ceva!

— Deschide ferestrele, Gheorghiţă… şi fă-mi o cafea neagră, mare, amară.

Cu paşi de convalescent, Dănuţ se duse până la fereastră.

Noaptea îl aştepta albastră, inutilă. Răsuna necontenit rumoarea batraccianâ a capitalei.

Ieşi pe terasă, întinzându-se într-un fotoliu.

O adiere de vânt trecu, feminină, lăsând o presimţire de flori de tei în declin… O strângere de inimă. La ora asta se întâlnea cu Adina. O strângea în braţe – tremurătoare şi luminoasă ca o stea de septembre – şi nu-i venea să creadă că-i a lui. Şi nu era a lui.

Îşi privi mânile goale, goale: fructul elastic căzuse; seva secretă secătuise. Toate cele deveniseră găunoase şi împovărate de uşurinţa tomnatică a putredului

— Doamne! Doamne!

„Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne, tout tourne, Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne au cabaret”…9

Cânta Coco. Şi glasul parcă nu era al lui, atât de duios şi melodic răsuna. Glas de femeie care-a plâns – violă guturală – când îşi adoarme un copil bolnav, sau cântă la fereastră, despletindu-şi părul pentru nimeni „Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne, tout tourne.

Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne au cabaret”…

Aceeaşi strofă, aceeaşi melodie simplă, acelaşi ritm timid şi melancolic de muzicuţă mecanică, picurând într-un salon cu mobile decolorate.

Coco se legăna uşor în cuşca lui, şi legănarea lui era de bătrân când îşi aminteşte un vals din vremea tinereţii şi adoarme dând din cap, ridicol şi-nduioşător.

„Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne, tout tourne, Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne au cabaret…”

Coco cânta mereu, aninând în ritmul aiurit, gândul şi singurătatea lui Dănuţ.

Dacă l-ar fi întrebat cineva: „Ce ai, Dănuţ?” Ar fi răspuns ca un copil de ţară: „Nimic… Mi-i jale”…

Dar nimeni nu-l întreba nimic. Şi asculta cântecul papagalului, dus din tristeţă în tristeţă, tot mai departe, în adâncul sufletului gol.

…Cine ştie pe ce vas cu pânze înflorite-n vânt sărat, pornind din cine ştie ce Insule Azore, Coco venise-odată pe o mare care-l legăna – penaj de perlă, mugur tânăr şi mărgean – rupt din verdeaţa şi azurul insulei natale…

Şi cine ştie ce matrod – cu barbă de argint şi sare, şi ochi mărunţi, şi trupul mare, şi faţa cruntă, şi surâs naiv – cântase în clipe de singurătate şi alean un cântec trist de veselie şi de vin.

Poate demult corabia se cufundase, cu pânze veştede; poate demult matrodul… „Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne, tout tourne, Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne au cabaret”…

Un cântec vechi, cântat de buze care-au fost, şi-un papagal care-l cânta mecanic, cu legănări de val şi amintire… Atât a mai rămas dintr-o corabie cu pânzele-nflorite-n vânt sărat, venind din cine ştie ce Insule Azore…

…Robinson Crusoe…

Într-un pod cu vechituri, demult, un copil plângea cetind plecarea lui Robinson Crusoe din insulă. Plângea sărutând o cromolitografie prostuţă.

Copilărie cu miros de pod şi de livadă, de colb, de piersici şi de lacrimi!

Bucle de fetiţă…

Un copil care-ar fi vrut să fie o culoare în cromolitografia de pe coperta lui Robinson Crusoe. Un copil care vroia să nu mai crească, să rămâie mic, în pod, în cartea minunată.

Moş Gheorghe… podul… poveştile… şifoniera din ietac… cozile Monicăi… Kami-Mura, Potemkin… Ileana Cosânzeana… „Unu Ilă Duduită Eşti caş Toporaş Pe la…

Pe la…”

Nu mai ştia. Uitase.

Se cufundase tot, pierise tot ca o corabie venind din cine ştie ce Insule Azore. Şi-atât mai rămânea: un glas mecanic, îngânând, la fel cu papagalul, versul naiv, ciudat şi frânt, deasupra unei devastări de veci…

…”Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost De-mi ţin la el urechea şi râd de câte-ascult Ca de poveşti străine? … Parc-am murit demult…”

Îşi strânse tâmplele în mânile reci.

Iar îşi auzea gândurile vorbind singure, într-o tăcere superstiţioasă de ţintirim… Iar răsărea sufletul din umbră, straniu ca propria faţă când şi-o privea noaptea în oglindă, cu ochii ficşi.

— Am să-nnebunesc!

Gheorghiţă aprinse lumina de pe terasă şi înaintă în cumpănă cu ceaşca de cafea.

Dănuţ îşi privi mânile, clipind. Zări o pată de cerneală pe deget. Îşi aminti de teză. Amintirile-i trecură vii prin inimă umplându-i pieptul cu stoluri de zvâcniri ca cerurile primăverii sau ale toamnei. Strânse pumnii.

— Ticălosul!

— Cini ţi-o năcăjit, conaşule?

„Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne, tout tourne, Quand j'ai bu du vin clairet Tout tourne au cabaret”…

Sorbi din cafea.

— Oh! Stupid papagal! Gheorghiţă, spune să-l mute în casă.

Ticălosul! … A încercat să o îmbrâncească! În faţa lui! …

Din inimă, minii după minii se prăvăleau ca stâncile, îngreuind puterea pumnilor.

— Ticălosul!

Cum ar fi vrut să-l aibă în faţă – cu floreta, spada sau pistolul – sau – da! mai bine – cu mânile goale. Să-l apuce de piept, să-l scuture, să-l zguduie şi să-l trântească, să-l vadă prăbuşit la pământ cu figura aceea inertă şi buhăită de păpuşă fălcoasă din care se scurg tărâţele…

Sorbi din cafea.

Începu să colinde terasa cu paşi repezi, oprindu-se uneori ca şi cum s-ar fi izbit de un zid. Şi iar pornea, ferindu-se.

Cum poţi să iubeşti pe un astfel de om? … Nu. Nu se poate. Batjocoreşti dragostea… Şi nu se poate.

Nu. Adina îl iubea pe el. Adina era a lui.

Îl acoperise cu trupul ei.

— Ticălosul!

Ea să-l apere pe el? … O mirare încântătoare îi acoperi sufletul, încălzindu-i-l, ca acele izbucniri de soare în primăverile înnourate, cărora le întinzi mânile. Zâmbi. O vedea mică, spăimântata şi hotărâtă în faţa lui, acoperindu-l, ca o floare care vroia să fie pavăză: pavăza lui… împotriva…

Îi venea să plângă. Era trist şi înduioşat… Se întâmplase ceva… Dragostea lui era ostenită…

Şi era uneori ca un ţipăt în el, ca un vaiet, undeva în adâncuri, ca deasupra unei vânători cu săgeţi tăcute. Şi o spaimă… Se întâmplase ceva… Ce se întâmplase? … Adina era a lui, Adina îl iubea, îl acoperise cu trupul ei – atunci ce se întâmplase?

Era o mâhnire în el, undeva în adâncuri, o spaimă, o singurătate, un frig…

Stinse lumina. Se aşează într-un fotoliu. Aştepta… Aştepta să se întâmple ceva… Să se întâmple o minune, cum aştepta şi când era copil… Să fie deodată Adina lângă el, fără s-o audă venind, fără să-i presimtă paşii, să fie lângă el, în braţele lui, ca un vis care te face să tresari, să zâmbeşti şi să strângi perna prin somn.

S-o simtă în braţele lui şi s-o alinte, să închidă ochii, să-şi rezeme capul de pieptul ei. Şi s-o audă ca prin vis, vorbindu-i în şoaptă: „Dănuţ, nu s-a întâmplat nimic… Tu eşti un rău şi un prost, ai plâns, ne-am întristat amândoi… dar ne-a trecut… Acuma suntem amândoi, unul lângă altul…”

Şi s-o simtă în braţele lui, lipită de el, ca o floare a trupului lui, ca o floare răsărită din el, în care sufletul lor era parfum.

Fără de ea începea singurătatea; era o troiţă la răscrucile pustietăţilor.

O dorea, o dorea lângă el, în braţele lui, şi era dor în ochii lui, în buzele lui, în obrajii lui, în mânile lui, în trupul lui, ca suferinţa sevei în tulpini frânte, cu floarea smulsă.

O trăsură se oprise la poartă. Tresări. Se repezi la marginea terasei, cu inima înnebunită de spaima bucuriei.

Adina?

Nu: Aneta.

Dănuţ oftă şi se încruntă. Era o dezamăgire în el: de ce nu venise Adina, când el o aştepta pe ea? Totuşi, venise Aneta, trimisă de Adina. Preajma unei bucurii îl făcu mândru, demn, sever, ca cei care acordă audienţe faţă de cei care le cer.

Gheorghiţă urca scările în goană.

— Conaşule, o venit o duduie cu un belet. Întreabă dacă eşti mata acasă. Eu am zis că nu ştiu, zâmbi Gheorghiţă pe înfundate. Ş-am vinit să văd!

— Unde-i biletul?

— Zâci cî să ţă-l deie matale în mină, cî aşteaptî răspuns.

— Pofteşte-o sus.

Dănuţ trecu în goană în odaia de baie. Îşi pieptănă părul, îşi spălă ochii, se pudră, îmbrăcă o pijama, zvârlind tunica mototolită cu nasturii smulşi. Vroia să pară calm, liniştit, odihnit. În faţa uşii dinspre hall se opri. Îi bătea inima. Intră.

— Bună ziua, bună sara, Aneta, vorbi el distant, cu o dezinvoltură afectată.

— Sărut mina, domnişorule, se aplecă Aneta cercetându-l pe furiş cu ochi experţi, care înlocuiau provizor ochii stăpânei. Aveţi o scrisoare de la dânsa.

— Da, consimţi Dănuţ luând-o. Poţi să pleci.

— Îmi spuse să aştept răspuns.

— Bine, aşteaptă.

Trecu în birou, fără grabă. Închise uşa. Şi singur cu scrisoarea, o privi, o respiră, sărută plicul şi, transfigurat ca un copil cu darul în braţe, îşi ascultă bătăile inimii. Zăbovi îndelung asupra adresei: „Domnului Dan Deleanu Str. Pitar-Moşu 20.

— Dac-aş rupe-o?

Îl ispitea ca o prăpastie gândul să rupă scrisoarea fără s-o cetească – să sufere, să se chinuiască alături de bucuria nimicită… Bucuria? … Dacă-i scria ceva îngrozitor, dacă… Rupse plicul.

„Dănuţ drag, ştiu că nu mă mai iubeşti. Am simţit astăzi când ai venit lângă mine duşmănos, străin de mine, că nu mă mai iubeşti. Şi sufăr, Dănuţ. Auzi: sufăr. Numai eu ştiu ce-i în sufletul meu. Ce ţi-am făcut, Dănuţ? Cine te-a înstrăinat de mine? Cine ţi-a spus lucruri urâte pe socoteala mea? Şi cum ai putut tu, Dănuţ, să le crezi? Crezi, tu, copilul meu scump, că aş fi în stare să-ţi ascund ceva? Crezi tu că aş putea eu să-ţi ascund ceva? Şi ce să-ţi ascund, Dănuţ, când toată viaţa mea e a ta? Singurul lucru pe care ar fi trebuit să ţi-l ascund era iubirea mea… şi n-am putut. Atunci ce ţi-aş putea ascunde? Nu, Dănuţ, tu te-ai schimbat. Altădată ştiam un Dănuţ care nu-mi ascundea nimica, un Dănuţ care era numai al meu, un Dănuţ care va fi cea mai frumoasă amintire a bietului meu suflet. Unde-i acel Dănuţ, unde-i? Cine mi l-a luat? Cine mi l-a furat?

Nu-s supărată pe tine, Dănuţ. Oricât de mult aş suferi din cauza ta, tu tot Dănuţul meu drag să rămâi. Tu eşti un copil răsfăţat, eu sunt bătrână pe lângă tine. Nu-i nimic!

Dar să ştii, Dănuţ, că te iubesc prea mult ca să pot trăi despărţită de tine pentru totdeauna. Auzi, Dănuţ.

Dacă eşti crud cu mine, are să-ţi pară rău! Tu, Dănuţ, îmi eşti mai scump decât viaţa şi dacă nu te mai am… are să-ţi pară rău!

Dar eu nu-ţi cer mult, dragul meu Dănuţ. Nu-ţi cer să mă iubeşti întotdeauna aşa cum. – poate – te temi tu. Nu. Ştiu că nu se poate. Nu spun nimic. Dar prietenia ta nu poţi să mi-o iei, n-ai dreptul să mi-o iei. Atât îţi cer, Dănuţ, prietenia ta. Să vii din când în când la mine, să mă laşi să te privesc, să-ţi dezmierd părul, să stau cuminte lângă tine, puţin, nu mult: atâta îmi ajunge.

Dar poate mă înşel, Dănuţ! Poate nu-i adevărat? Spune-mi, Dănuţ, că nu-i adevărat. Ar fi prea îngrozitor să fie aşa cum

mă tem. Spune-mi, Dănuţ, scrie-mi o vorbă numai.
Orice mi-ai spune, eu te aştept, tristă până când vei veni, Adina.”
Respiră adânc… O simţea alături, o vedea parcă plângând, şi-i era aşa de milă de ea, că-i venea şi lui să plângă – şi era fericit. Şi pe măsură ce tristeţea ei îl apăsa mai mult, bucuria lui era mai vie. Nu vroia să-i scrie, nici s-o vadă.
Era crud faţă de el, crud faţă de ea, dar o cruzime care-i înviora sufletul cu biciuiri de ploaie tânără.
Deschise uşa. Aneta se sculă de pe scaun. Dănuţ îi vorbi din prag.
— Spune că bine.
— Scrieţi-i, domnişorule.
— Spune că bine.
— De ce nu-i scrieţi, domnişorule?
Aneta se apropie de el, vorbindu-i în şoaptă.
— Domnişorule, dânsa plânse toată ziua…
— Bine.
Închise uşa. Aneta ridică din sprâncene şi coborî scările călăuzită de Gheorghiţă. Dănuţ îşi şterse ochii. Privi scrisoarea. „. Atunci ce ţi-aş putea ascunde? …” Dacă minţea? Dacă întreaga scrisoare era o minciună?
Coborî în goană scările, trecu alergând pe lângă Gheorghiţă. O ajunse pe Aneta ceva mai încolo de casă, în faţa trăsurii cu care venise. O apucă de mini. O ghemui lângă un gard, strângându-i mânile din răsputeri. Aneta părea speriată, cu mult sânge rece.
— Vai de mine, domnişorule, ne vede lumea…
— Aneta…
Înghiţi, îi era silă şi groază de ceea ce vroia să facă.
— Lasă-mă, domnişorule…
— Taci, taci odată! Ascultă ce am să te întreb. Să-mi spui drept.
— Cine era… domnul…
— Aneta, nu minţi.

— Care domn, domnişorule!
— De ce nu mi-ai deschis când am sunat?
— Doamne păzeşte! Multe-mi fu dat să trag! Păi dacă-mi spusese că nu-i acasă!
— Cum? Ţi-a spus că nu-i acasă? … Nici pentru mine?
— Păi da, domnişorule.
— Şi domnul ce căuta?
— Păi era proprietarul, mânca-l-ar ciorile! Venise să-şi ia chiria şi intră pă dindos. De asta spuse dânsa că nu-i acasă! Păi ce! Parcă el crezu? Dă unde! Intră s-o aştepte. Şi dumneata o dăduşi dă gol! … Vezi, domnişorule! Îi făcuşi pocinogul!
— Cum? Proprietarul?
— Nu-ţi spusei, domnişorule?!
— Aneto, nu minţi!
— Ce să mint, domnişorule! Mă dăduşi dă ruşine! Eu spusei că nu-i acasă şi el o văzu cu dumneata!
Dănuţ îşi trecu mâna peste frunte.
— Atunci de ce mi-ai spus că a plecat la Sinaia?
— Ca să nu intri… Nu te ştiu eu pă dumneata?! Parc-aşa mă crezuşi! …
Tâmplele lui Dănuţ se zbăteau. Nu mai ştia nimic! S-o lovească pe Aneta sau s-o sărute… Şi-i era scârbă de el şi de ea: să vorbească cu slugile, să spioneze cu slugile dragostea lui!
— Bine, du-te.
— Nu vii cu mine, domnişorule?
— Nu. Lasă-mă… Îţi mulţumesc, Aneta.
Îşi scotoci buzunarele, erau goale.
— Lasă, domnişorule, altădată…
Fugi de lângă ea. Urcă scările în goană.
— Gheorghiţă, pregăteşte-mi hainele.
Se limpezise tot… şi-i era frică! Şi-i era ruşine. Se înjosise…
De ce nu putea s-o prefacă pe Adina într-o icoană, într-o iconiţă mică atârnată la căpătâiul lui – ş-acolo, singur cu ea,

departe de lume şi de oameni, mai presus de ei, să îngenuncheze, şi dragostea lui să fie simplă şi curată? S-o iubească fără vorbe, fără fapte, în tăcere şi singurătate, cu toată puterea ochilor, cu tot avântul sufletului, cu toată evlavia buzelor.

Năvălise viaţa cea de toate zilele în dragostea lui, vulgară şi năprasnică. Azvârlea viaţa cu oameni în dragostea lui, mai răi decât pietrele în mânile oamenilor. Şi el singur se simţea înjosit, murdar, nevrednic de dragoste.

— Am pregătit hainele, conaşule.

— Bine, Gheorghiţă.

Se aşează din nou, prin întuneric, într-un fotoliu de pe terasă. Era ostenit. Ar fi vrut să iasă din el, să fugă, lăsând tot în urmă. Să fugă din el ca dintr-o casă de care ţi-e scârba, luând cu el dragostea lui, ca pe-un copil pe care vrei să-l păstrezi curat.

Ce clare îi răsunau vorbele lui Hamlet către Ofelia – „Du-te la mânăstire”… – şi cu ce duioşie plângeau vorbele care-i păruseră mai demult crude şi batjocoritoare în gura unui cabotin pompos!

„Du-te la mânăstire”: deplina elegie a iubirii care nu se poate duce la mânăstire, şi care se scufundă în mlaştini, iluminându-le ca părul Ofeliei înecate… „Dănuţ!” răsună duios din urmă glasul care-i răscolise sufletul.

Îl auzea. Îl auzea din toate părţile ca o vibraţie de clopot pur.

„Dănuţ!”…

Şi cine – afară de omericul Ulysse – s-ar fi îndepărtat, lăsându-l să se stângă-n urmă, jalnic!

Numai cerul şi luna nu erau bucureştene.

Noaptea mirosea a benzină ca o rochie de bal după scoaterea petelor de grăsime – şi uneori trandafirii unei grădini parfumau o clipă, dezvăluind un zâmbet – ca într-o adiere de evantai.

Cădea câte-o stea, scurt, urmărită de ţignalele imperioase ale gardiştilor.

Şi răsunau contradictorii orchestre sentimentale pentru „ţapii cu guler”, şi alunele prăjite, care se beau şi se mănâncă jovial, şi cuplete săltăreţe pentru rachiul care sălbătăceşte tristeţa în ochi şi-n pumni.

În grădini particulare concertau cu gura căscată gramofoanele.

Dănuţ purta o romantică pălărie de pâslă brună, cu boruri late, care-i puneau o mască de umbră pe jumătatea feţei.

Femeile, cu obrajii prea roşii îl urmăreau cu privirea, fiindcă avea buze proaspete-n lumina lunii, şi fiindcă era îmbrăcat elegant, dar nu-l opreau.

Avea un mers direct, pasionat.

Mânile cu gest nocturn – experte dar precaute – se fereau să atingă viteza unui trup voinic şi legănarea braţelor ostile ca două spade de duel.

N-avea decât un singur gând: să-i vadă casa. Nici duioşie, nici amărăciune, nici scârba, nici duşmănie, nici melancolie. Un gând dur, mat, cu contur precis: să-i vadă casa. Era sătul de sentimente, emoţii şi zbucium teatral.

Un vid sportiv înlocuise tot. Muşchii lucrau automat, ducând trupul spre un ţel.

Trebuia să ajungă. Era în marş. Sufletul…

…Dar sufletul venea în goană dispre casa ei, şi trupul lui Dănuţ se opri îmbătat, ca atunci când, după ani de lipsă, întorcându-te în locurile tinereţii, iubita îţi cade în braţe, fără suflare, parfumându-ţi nările cu părul…

Cum îi bătea inima!

Îşi trecu mâna peste frunte.

Casa Adinei îl privea… De la el până acolo era o punte îngustă peste o prăpastie neagră de adâncuri, pe subt care vuiau, vijelioase, fluviile sângelui: Şi-ncolo, tăcerea lumilor oprite.

…De când o privea? Cine ştie! … Îi era atât de dragă!

Şedea ascuns în gangul unei case, cu mânile împreunate de când o văzuse la geamul luminat.

„Adina! Aici-s, Adina! … Nu m-auzi?! Aici, aici lângă tine… Iartă-l pe Dănuţ al tău…”

Aşa se tânguiau gândurile. Un cor stângaci, lângă ea, la fereastra ei. Ca nişte copii desculţi cu steaua drăgostii lui… Şi ea nu le-auzea vestirea umilă…

Dar trupul încremenise ca o hrubă deschisă în noapte, pentru apariţia unei madone; ca o stâncă grea, în aşteptarea miraculoasă a şipotului viu…

Trecu o trăsură pe strada acoperită de sufletul lui Dănuţ.

Adina tresări, aşteptă cu ochii aprinşi, şi plecă fruntea.

Tărsura trecuse mai departe.

Apoi trecu împleticindu-se un om beat, de-a latul şi de-a lungul.

Apoi trecură amintiri, repezi ca plutele când vin pe ape revărsate.

…Adina-l aştepta pe el. Dar el venise lângă ea, subt ochii ei. Şi ea îl aştepta departe, privind o noapte unde nu era decât singurătatea.

Se îmbrăcase ca o fetiţă, duminica, aşa cum îi plăcea lui. O simplă bluză de batistă albă, cu guleraş răsfrânt, în care sânii sunt aşa de caşti că-ţi vine să le surâzi. O bluză de un alb subţire şi primăvăratec – albul parfumului de zarzări din dimineţile copilăriei.

Un alb în care sânii sunt o mirare de vânt oprit, care te face să închizi ochii şi să-ţi dezmierzi obrajii. Un alb care e o lumină pe un joc de hulubi.

Şi toate amintirile adorară albul inocent în care adiau sânii.

Se pieptănase aşa cum îi plăcea lui. Cu cozile pe spate, ca o fetiţă care se duce la biserică lăsându-şi cercul acasă, rezemat de gard.

Părul cu miros de soare, vara!

Îi înnoda cozile subt bărbie şi-i săruta risul buzelor închise, şi-i spunea că are doisprezece ani şi că nu ştie să sărute fiindcă-i prea mică. Şi ea râdea cu tremurul genelor plecate pe ochii verzi.

Şi-i despletea cozile.

„Acum am să le fac să râdă!”

Le scutura, le-mprăştia, şi părul creţ râdea în hohote de roş scânteietor.

Ş-apoi o săruta. O săruta pe ochi, ca să-i închidă. O săruta pe bărbie, ca să deschidă buzele râzând. O săruta pe gură, ca să-l cuprindă de după gât cu braţele şi ca să-i vadă tremurul nărilor.

Şi o lua în braţe şi o strângea – luminoasă şi tremurătoare ca o stea de septembre – şi nu-i venea să creadă că-i a lui.

Şi-o despuia atunci, ca să-i găsească trupul, şi sufletul din el să-l scuture.

Trupul acela îngrozitor de alb – fermecătoare spaimă a trupului lui!

…Şi când simţea profunda bătaie de aripi a pasării de pradă care sfâşie adânc viaţa trupului, demonica bătaie de aripi a trupului fierbinte în goliciunea lui de flacără cărnoasă – ochii lui Dănuţ priveau o pură faţă de fetiţă palidă, cu capul răsturnat pe spate, zâmbind cu uşoare tresăriri cerului în care vede îngeri…

Mânile lui Dănuţ erau reci.

…Dar acuma vedea la geamul de peste drum, o fetiţă cu bluză albă şi cozile pe spate, o adorabilă fetiţă a cărei gură buda ca o cireaşă, pentru cine ştie ce necaz mărunt şi graţios.

Cu o mişcare resemnată şi somnoroasă, Adina trase storul.

Dănuţ dădu din cap, şi nu se repezi, nici n-o strigă.

Nu. Iubea o fetiţă, şi sufletul era parfumul primăverii în livezi. Şi mânile erau candide ca un crin în mânile unei Madone.

Nu. Iubea o fetiţă care se ducea la culcare în bluză albă şi cozi somnoroase. O iubea de departe şi era deasupra somnului ei ca o stea deasupra unei ape.

Trecuse o furtună şi un zbucium adânc… Trecuse? …

Îşi şterse ochii. O iubea atât de mult că plângea zâmbind storului tras.

…Îi bătea inima.

Despuiase o grădină de ultimii trandafiri albi, sărind gardul ca un hoţ, după ce pândise îndepărtarea paşilor sergentului cu spinarea vigilentă.

Deschise poarta, cu trandafirii subt surtuc. Cinele nu-l lătră. Avea o coadă amicală pentru Dănuţ.

A! N-avea cu ce să-i lege!

Zâmbi. Îşi scoase batista şi cu ea înnodă cozile trandafirilor de clanţa uşii.

Şi fugi emoţionat, ca un îndrăgostit, după ce-a avut temeritatea să dăruiască flori casei în care e somnul fetei pe care o iubeşte de departe.

— Mata ce spui, Mihăiţă?

— Cum vrei mata, Catinca…

Aşa îşi vorbeau unul altuia părinţii lui Mircea Balmuş. Erau moldoveni din Ieşi.

„Cum vrei mata, Catinca” nu era o formulă de politeţă sau de comoditate casnică, ci o recunoaştere blajină şi mucalită, delaolaltă, a energiei Catincăi, înzestrată cu cei mai frumoşi ochi din tinereţea lui conu Mihăiţă şi cu o voinţă în armonie cu focul ochilor negri.

Tot ce făcuse conu Mihăiţă de la logodnă încoace, vroise cucoana Catinca. Şi avea voinţa norocoasă. O singură dată, totuşi, voinţa cucoanei Catinca…

Şi acum regreta. Regreta aerul curat ca apa din pivniţă pentru dulceţile de vară; regreta belşugul de verdeaţă care transformă unele cartiere ieşene într-un fel de livezi în care casele-s un fel de stupi mai mari; regreta priveliştea dealurilor Galatei şi Cetăţuiei, şi căsuţa bătrânească – singura ei zestre – cu ceardac, grădină şi amintiri, din strada Palladi; şi vaca de la care avea lapte bun pentru sănătatea lui Mircea; şi accentul moldovenesc al prieteniei de acolo; şi liniştea Iaşului, şi ieftinătatea lui…

Cu doi ani în urmă, solicitudinea distrată a unui ministru de justiţie oferise preşedintelui secţiei a II-a a Tribunalului Iaşi un loc de consilier la Curtea de apel din Bucureşti.

— Cum vrei mata, Catinca…

Cucoana Catinca veghease o noapte, cu cafele negre şi emoţii, ca în Vinerea Mare când cresc cozonacii… Curtea de apel din Bucureşti era parcă mai aproape de Casaţie decât rudele ieşene ale justiţiei supreme… Viitorul lui Mircea, glorie a Liceului Internat. Bucureştiul era parcă mai aproape de Paris decât naufragiatul Iaşi…

Se apropiaseră aşadar de Curtea de casaţie, dar se depărtaseră de blajinul oraş al tinereţii. Şi totuşi cucoana Catinca nu plecase fruntea. Regreta Iaşul, dar îl regreta dintr-o gospodărie moldovenească, miraculos răsărită în Popa Nanul bucureştean. Căsuţă cu patru odăi – mobilă bătrânească, miros de podele ceruite şi de fructe; antreţel cu păretele împodobit de un blazon păstrat şi arătat cu evlavie; cununile de premiant ale lui Mircea şi portretul lui de copil cu întâia cunună pe cap; pivniţă cu murături şi pod cu amintiri: un petec de ogradă şi o fâşie de grădină.

În casa din Popa Nan 24, cucoana Catinca decretase moldovenismul. Se vorbea moldoveneşte, se mânca moldoveneşte, se trăia moldoveneşte.

Dar şi-n grădină, voinţa cucoanei Catinca spulberase strădania ultimului proprietar de a întocmi în faţa casei o grădină vanitoasă la care „să se uite gură-cască şi vecinii ca la farfuria de salată rusească de pe tejgheaua restaurantelor”.

Acum, grădina era o odaie afară, în care „să poţi sta oleacă la aer” la adăpostul viţei sălbatice care acoperea gardul dinspre stradă. Florile cele mai provinciale – ţesute parcă în faţa caselor moldoveneşti de mânile stăpânei – se aşternuseră supuse în Popa Nan, cu aceeaşi rânduială şi acelaşi zâmbet colorat, alături de legumele pe care cucoana Catinca nu vroia cu nici un chip să le cumpere din piaţă. Erau şi câţiva păpuşoi, şi, între ei, înaltă, rotundă şi rurală, o floarea-soareluI. Dominând petuniile, vâzdoagele, panselele, crăiesele, tufănelele, ochiul boului, micsandrele, busuiocul…

Iar în ogradă – nu curte – era o poiată – nu cuşcă de pasări – o hulubărie – nu porumbar – un felinar cu gaz şi cu cine adus de la Iaşi, care nici pe solul Munteniei nu se simţea solidar cu motanul moldovan prin lene şi locul naşterii.

În faţa scării de intrare, la dreapta şi la stânga, două ciubere cu leandri aprindeau flori roze.

În această casă modestă dar vie, Dănuţ regăsise parfumul patriarhal al copilăriei şi moalea inflexiune a vorbei moldoveneşti. Şi casa îl primise cu braţele deschise, fiindcă era prietenul lui Mircea, fiindcă era „moldovan de-al nostru” şi fiindcă cucoana Catinca avea o autoritară slăbiciune pentru acest „diavol simpatic”.

Şi Gheorghiţă a Marandei cunoştea gospodăria cucoanei Catinca. Când se făcea grijitură mare, dădea şi el o mina de ajutor. Iar la Paşti – cu mânicile suflecate şi legat la cap – frământa destoinic aluatul cozonacilor pentru care Herr Direktor avea o adevărată evlavie. Mai era la bucătărie şi o fetişcană din Holboca. În fiecare duminică, Gheorghiţă a Marandei şi Mărdiţă din Holboca, se plimbau ţinându-se de mină prin Cişmigiul tuturor exilaţilor rurali.

După cum se vede, apartamentul din Pitar-Moşu avea o înclinaţiune pentru casa din Popa Nan, reciprocă de altfel.

Conu Mihăiţă dormea în ietacul cu candelă roşie, hulubii dormeau în hulubărie, dulceţile de trandafir, în gavanoase, găinile, în poiată. Felinarul lumina ograda amănunţit măturată.

Mircea învăţa în grădină cu mai mulţi camarazi, adică făcea „curs real pentru adulţii clasei”, cum spunea Dănuţ.

Totuşi, cucoana Catinca nu se statornicise în fotoliul aşezat pe peronul din faţa casei, subt becul electric, unde cetea, când totul era în regulă” numere din Viaţa românească, din care preţuia, mai ales, „blăstămăţiile lui Pătrăşcanu” şi „minciunile mâncăului de Hogaş”: moldoveni de-ai noştri.

Aceeaşi aşteptare care făcea pe cucoana Catinca să nu-i tihnească târziul de noapte când gospodăria era pacificată, îl făcea pe Mircea să aibă lacune în şirul explicaţiilor pe cari

doi colegi le înregistrau minuscul pe fiţuici, şi alţi doi, provizor, în capetele grele de energia somnului.

„De ce nu mai vine Dan?” Această întrebare de actualitate schimba fizionomia trecutului oficial, determinând uneori un subit şi inexplicabil armistiţiu între două armate care se luptau încâlcit şi eroic în manualul de istorie, iar alteori, întineriri arbitrare ale crailor.

„De ce n-o fi venind diavolul?” „Diavolul” nu fusese călcat nici de tramvaie, nici de automobile; venea cu paşi domoli spre casa unde era aşteptat. Şi ritmul paşilor legăna împărecheri de cuvinte care voiau să fie vers într-un suflet limpezit după furtună.

Dănuţ zâmbi cu capul aplecat în lături, ca un violonist când îşi acordă vioara.

„Il était bien malheureux Ce pauvre ciel d'ambre bleu, Car il était amoureux De la mer verte, de la mer bleue”10…

Cuvântul cădea de sus, planând ca o mare pasăre ostenită pe jocul onctuos al valurilor.

„De la mer verte, de la mer bleue De la mer verte, de la mer bleue”…

Se apropia. Încetini pasul ca şi cum ar fi purtat pe umeri o amforă prea plină şi fragilă.

„De la mer verte, de la mer beue, De la mer verte, de la mer bleue”… „. Malheureux…

De la mer verte, de la mer bleue”…

Malheureux!

„Ambre bleu”?

De ce nu? Suna frumos, răcoros. „Renard bleu”; „ambre bleu”…

— De unde-mi vii? îl întâmpină cucoana Catinca.

— Sărut mina, se înclină Dănuţ.

— Mă rog, mă rog… Nu te-atinge! Departe de mine, Satană! Unde ţi-s urechile? … Să te-nveţi minte, diavol uşarnic, să mai faci să te aştepte ca pe mare ce o femeie în toată firea! Acuma sărută mâna şi cere pardon.

— Pardon! zâmbi Dănuţ, sărutând mâna care răspândea parfumul recentelor dulceţi de trandafir.

— Râzi tu, râzi! … Ia poftim cu mine!

— Dan!

Mâna lui Mircea – cu nedespărţitul creion – se agita din răsputeri ca mâna unui armator la ivirea corabiei scăpate din naufragiu.

— Salve, Deleanu! răsunară patru glasuri entuziasmate de diversiune.

— Ia daţi-i pace, mă rog! interveni cucoana Catinca ducându-l de mânecă în casă.

Cucoana Catinca aprinse lumina din antreţel, privi tacâmul pregătit pe mescioara de pasienţe, şi luându-l pe Dănuţ de umăr cu vârful degetelor, îl întoarse cu faţa spre becul electric.

— Am auzit că nu ţi-i bine! Ce-nseamnă asta? … Ia scoate limba… Pfee! … Dă-mi mâna… Hm! … Limbă bună, temperatură nu, îmbrăcat civil, jigărit ca un motan, umblă lelea pe străzi… Cunoaştem noi de mult boala asta, domnul meu! … Ce-ai mâncat la masă?

— Imposibil să-mi aduc aminte! Am o memorie! …

— Da, da! Memoria! … Poftim la masă. La o astfel de oră ar trebui să-ţi pun lingurile-n brâu!

— Vai de mine! Nu mi-i foame!

— Poftim! Pârjoale calde să nu-mi ceri! exclamă indignată cucoana Catinca, aşezându-l cu de-a sila pe scaun în faţa pârjoalelor reci… Aşteaptă, mă rog, flămândule! îi porunci ea, aprinzând maşina de spirt, la care trebuia să încălzească bulionul de găină. Şi văzând, cu coada ochiului, că-i năduşit de căldură, adăugă încruntată: Pfii! Unde-ai învăţat, diavole, să te parfumezi aşa? … Scoate surtucul! Auzi dumneata! Să mă ameţească, nu altceva!

Fără surtuc, în cămeşă de mătasă cenuşie, cu guler jos, picior peste picior, cu cotul rezemat de masă şi degetele răsfirate pe fruntea cuprinsă în mină, Dănuţ avea zâmbetul

de juvenilă iluminare al adolescenţilor poeţi când îşi respiră sufletul…

Cucoana Catinca vărsă bulionul. Şi bulionul fierbinte dovedi lui Dănuţ cât era de înfometat.

— Ce nu te mai tunzi, diavole? Poftim! Parcă-i făcut cu drotul! se indignă glasul cucoanei Catinca, în timp ce degetele culegeau admirativ o buclă în spirală cu fulger arămiu.

Îi ridică farfuria de supă.

— Mă rog, să faci bine să nu te saturi cu pârjoale, că mai este şi pui fript… şi nişte ştrudel de care-ţi place.

Una din cele patru odăi ale casei din Popa Nan, era odaie de musafiri.

— Mai bine să am eu un pat pentru moldovenii mei decât salon pentru munteni.

Alături era odaia lui Mircea.

Aproape toate versurile lui Dănuţ fuseseră scrise în odaia musafirilor, la biroul de nuc, pe care pisica îşi încolăcea somnul, ca un presse-papier familiar.

Scrisorile de dragoste le scria în Pitar-Moşu, dar versurile numai la biroul de nuc cu scaun sculptat.

E drept că din casa cucoanei Catinca Bucureştiul avea alt sunet. Se auzeau de-afară greierii şi cosaşii de argint, cotcodăcitul găinilor, piuitul piculinat al curcilor, uguitul hulubilor groşi.

Un cuc cânta în faţa celui ce scria la birou, anunţând optimist orele.

Iarna ardea focul în sobă – în Pitar-Moşu erau calorifere.

Şi dimineţele timpurii şi pripite de şcolari somnoroşi aveau miros de pâne prăjită pentru cafeaua cu lapte „cu caimac”.

Patul era înfăşat proaspăt. Pe cuvertura de pichet se răstignea cast o cămeşă de noapte de-a lui Mircea. Pe covoraşul din faţa patului, o păreche de papuci turceşti, brodaţi, de-a căror expropriere conu Mihăiţă nu se indignase.

— Cum vrei mata, Catinca…

Pe măsuţa de noapte, cucoana Catinca rânduise tablaua cu paharul de lapte – obligator – şi chiseaua cu dulceţi facultative.

Toate luminile din casă erau stinse, afară de una. Din odaia musafirilor, prin uşa întredeschisă, pătrundea în odaia lui Mircea, dâră verde a lămpii cu abat-jour de porţelan: Dănuţ scria.

Din pat, Mircea-i vedea numai profilul concentrat, cu fruntea sprijinită în palmă. Scria, cu mânicele cămeşii de noapte suflecate. Nu-şi încheiase nasturii de la cămeşă. Pieptul gol; gâtul gol. Părul pieptănat în sus, cu reliefuri întortocheate şi subite luciri, ca zvârcolirile de balauri sculptaţi pe coapsele unui vas chinezesc, în care un foc nevăzut şi-ar fi oglindit neliniştea.

De câte ori nu veghease Mircea – ceasuri de noapte de-a rândul – având în faţa ochilor, prin uşa întredeschisă, icoana profilului concentrat asupra caietului, dar copilăros când se întorcea spre întunericul odăii lui Mircea, cu buzele sonore de trilul versului crud.

— Asculţi, Mircea?

„Pourquoi, ô, ma douleur, Haleine douce, haleine moite, Vent frileux, vent berceur, Ef euilles-tu les pommiers, les blancs pommiers du coeur?

Pourquoi les exiler ces sonatines en fleurs Sous le regard vainqueur, sous le regard moqueur De celle qui connait mon îme, mon amour et ma douleur?” „11

Dănuţ nu scria versuri decât în franţuzeşte, limba lecturilor. Era singura mustrare pe care i-o făcea Mircea. Dănuţ răspundea categoric:

— Cum aş putea iubi, suferi şi cânta cu vorbele pe care le aud la şcoală, pe stradă, în prăvălii, cu vorbele de toate zilele? „Limba maternă”? O respect şi o iubesc ca pe o mamă; dar limba versurilor trebuie s-o iubeşti altfel… Cu limba franceză n-am trăit în casă de mic copil, nu m-am jucat cu ea, n-am mâncat la masă cu ea… E o fată frumoasă pe care am întâlnit-o uneori numai; am văzut-o în cărţile cu

versuri, cum ai vedea o fată la teatru în lojă, la geamul unei case necunoscute, trecând în goană într-o trăsură… Limba românească trăieşte cu mine în casă din copilărie, o văd zilnic, limba franceză e într-o casă străină, e frumoasă şi enigmatică…

— Bine, dar n-o cunoşti de ajuns, replica Mircea. E o limbă livrescă pentru tine, n-ai amintiri în ea…

— Tocmai de asta o iubesc. Oamenii de care te leagă amintiri comune sunt părinţii, fraţii, prietenii din copilărie… Dar o fată pe care o iubeşti când ai văzut-o întâia oară? Ce amintiri te leagă de ea? O iubeşti, tocmai fiindcă n-o cunoşti. Fără enigmă, fără necunoscut, nu este dragoste. Dragostea e nostalgia de ceva necunoscut în care presimţi frumuseţă… Şi o limbă care ţi-e prea familiară nu mai are enigma de care are nevoie poezia, fără de care poezia e un simulacru.

— Atunci, după tine, ar urma ca Eminescu să fi scris poeziile lui în nemţeşte, Verlaine în limba turcă şi Heine în chinezeşte!

— Poate c-ar fi scris mai frumos, fiindcă niciodată n-ar fi simţit osteneala pe care ţi-o dă familiarul, cunoscutul limbii natale.

— Dar de unde ai scos tu că limba românească nu mai are mister pentru tine? O cunoşti fragmentar… Descopere-o. Fă-ţi o limbă personală, cum şi-a făcut Eminescu, cum şi-a făcut Arghezi, cu vorbele tuturora, dându-le un alt accent, o altă muzică.

— Nu pot. Nu mă atrage… Cuvintele de care am nevoie sună odios. Ascultă: „amor!” Îl spun numai, şi-mi sună în urechi toate viorile ţigăneşti şi cupletele sentimentale. E un cuvânt care locuieşte la mahala. A îmbătrânit acolo. Nu pot să-l iubesc. Altul: „iubita!” îţi vine să ricanezi când îl spui, sau să faci cu ochiul. Dar: „l'aimée, la bien-aimée”? E dulce, muzical, blând, şi-ţi vine să ridici ochii, când îl spui, cum îi ridici fără să priveşti nimic, când auzi o muzică depărtată…

Pentru mine, limba românească e bună pentru discursuri, pentru poezii patriotice şi pentru sarcasmul lui Caragiale…

Discuţiile dintre Mircea şi Dănuţ, pe această temă, erau fără sfârşit… Dănuţ avea o superioritate asupra lui Mircea; pe câtă vreme el scria versuri în franţuzeşte, pe care Mircea le preţuia, Mircea nu scria versuri de loc.

Nu ştia încă Dănuţ că fiecare cuvânt e o Cenuşăreasă care s-a întors de la bal – de la un bal cu lună, soare, fluturi, rouă şi păduri – pierzându-şi condurul. Şi dacă stă acoperită de cenuşă, într-un bordei, la vatra stinsă – în schimb un făt-frumos îndrăgostit o caută prin toată lumea cu condurul în mina. Şi această umilinţă, această aşteptare, şi această căutare, e enigma fiecărui cuvânt.

Nu ştia încă Dănuţ că în limba franceză Cenuşăresele sunt venerabile şi că fiecare dintre ele locuieşte într-un palat străveziu de cleştar – cu conduri de toate formele şi culorile, aşezaţi pe calapoade – amintindu-şi vremurile basmului din tinereţă când piciorul era mai mic decât condurul, şi când condurul era pierdut…

Dănuţ avea o slăbiciune pentru alb: meri şi zarzări înfloriţi se scuturau în nopţile de versuri, dinspre birou în odaia lui Mircea. Hulubi, numai albi, lebede, ninsori, lumini de lună, copii în lungi cămeşi de noapte, case de ţară alcătuiau visteria versurilor lui Dănuţ.

— Aş putea face trusoul de primăvară al tuturor livezilor cu albul din mine.

Aceste nopţi de veghe, cu duhul primăvăratec al albului între odăile lor, erau unul din secretele prieteniei lui Mircea pentru Dănuţ. Câte capricii nu-i trecuse, câte îngenuncheri nu îndurase – el care avea sufletul mândru ca o icoană de ctitor – din pricina acelor nopţi. Acest „zarzăr exilat în viaţa oamenilor” care înflorea uneori în odaia de alături, era fratele ochilor trişti. Pe acest Dănuţ în cămeşă de noapte, cu profil concentrat pe caiet şi chip copilăros, când se întorcea înspre odaia lui, Mircea îl pierduse de la Crăciun. Îl vedea zilnic şi de-atunci, la şcoală, dar vedea o faţă de faun ostenit

sau exuberant, de care ferea, cu o îndurerată pudoare, privirea ochilor din el…

Acum îl regăsise.

Dănuţ închise caietul, stinse lampa şi se sui în pat. Mircea aşteptase în zadar familiara întrebare: „Asculţi, Mircea?”

Totuşi era fericit. Şi multă vreme privi lumina lunii vibrând în odăi – cu aceeaşi privire pe care o avea când asculta versurile lui Dănuţ – ca şi cum albul lunar ar fi fost o pulbere desprinsă din albul caietului cu versuri, ca să încununeze din nou întregită puritate frăţească a celor două odăi vecine.

Aţipise zâmbind.

Un vis trecu prin câteva bătăi de inimă… Trebuie s-o prindă, trebuie s-o prindă.

Fuge în goana mare după o fetiţă mult mai mică decât el, cu cozi blonde pe spate… Se apropie. Şi-i plin de spaimă sufletul, şi de ciudată încântare. Dacă nu-i ea?

A prins-o de cozi. Inima bate din răsputeri.

O smunceşte-nspre el, şi-n aceeaşi clipă fetiţa cu cozi blonde a crescut, cozile s-au înflăcărat, şi coaptă-n trup şi roşie în păr o are-n braţe pe Adina…

Se deşteptă la lumina de fulger a visului.

Adina! Îi apăsa sufletul amintirea ei, ca un parfum greu.

Scutură capul. Se culcă din nou. Nu mai putea dormi. Îi băteau tâmplele. Era o izbucnire în trup ca fluviile când clocotesc subt ghiaţă. Mânile vroiau s-apuce, braţele să strângă, trupul vroia arsura trupului dorit în vis.

Se îmbrăcă prin întuneric.

Cucul din părete cânta de două ori, amintind trecerea orelor paşnice prin casa patriarhală.

— Mircea… dormi?

— Ce-i, Dan? tresări Mircea, văzându-l îmbrăcat.

— Mă duc…

Cuvintele cădeau grele, ca ale unei spovedanii urâte.

— Spune mamei tale că am plecat dis-de-dimineaţă să-mi iau uniforma de-acasă.

— Unde te…? începu Mircea, oprindu-se brusc, încruntat.

Ştia unde se duce. Sărind din pat, văzuse în lumina lunii chipul de faun cu ochii lucioşi.

Încălecând fereastra, Dănuţ întoarse capul spre Mircea. Îl văzu sever şi curat.

— Da. Mă duc la Adina. Mi-am uitat chipiul, vorbi el cu sfidare în glas şi cinism în ochi.

Se furişă prin ogradă, negru.

De la fereastră, Mircea îl urmări cu melancolia îngerilor când privesc prăbuşirea unui frate întru aripi, dar şi cu secreta mândrie că o privesc din cer.

II

„IL ÉTAIT UN PETIT POMMIER”

— Vânzaaar… civooo… Vânzaaar… civooo…

Nazală, ironică, tărăgănată, comică, solitară şi solemnă proorocirea comercială răsuna pe uliţele istorice ale laşului, care atârna neînsufleţit ca o zdreanţă voievodală pe umărul sleios şi obsechios al negustorului de haine vechi.

— Vânzaaar… civooo…

Dar toate casele erau deprinse, ca şi cu trâmbiţarea cucoşilor domestici, cu cântecul de lebădă al Cetăţii lui Ştefan. Familiar tuturora, glasul lui Meşulem deştepta zâmbete prin case şi glume prin ogrăzi.

— Vânzaaar… civooo.

— Meşulem, cuţu-cuţu!

Cu paşi târâtori, deprinşi iremediabil să târşească papuci clămpănitori, cu umeri doborâţi parcă de povara perechii de ghete glodoase şi desfundate şi a surtucului decolorat – mai mult firmă decât marfă – negustorul se îndreptă spre poarta casei, de unde un tânăr licean îl poftise injurios.

— Aşteaptă să plece mama de acasă.

Şi Meşulem aşteptă!

Zâmbi cu duioşie, ondulându-şi capul de jos în sus, ca un motan gâdilit subt bărbie. Avea barbă albă – de o biblică îmbelşugare – şi nasul, crescut ca subt lupă, şi coroiat, reproducea în sens invers – cu aceeaşi împovărare

resemnată şi vicleană – aplecarea gheboşată a spinării. Perciunii, sinuos încârligaţi, atârnau pe tâmple, sinceri. Urechile vegheau vaste şi congestionate, spăimântate parcă de apropiata izbucnire a trâmbitelor cereşti. Un ochi era acoperit cu plasture negru; dar celălalt era o colonie de ochi sintetizaţi în verdele sur al unuia singur, străbătător, intens, enigmatic şi profund ca ochiul din triunghiul creştin sau ca celălalt, care-l preţuise pe Isus şi-l vându-se cu rabat.

Mama liceanului ieşi pe poartă, cu alai de parfum. Meşulem se înclină adânc şi cucernic în faţa dosului încorsetat. Apoi, cu o privire filtrată printre gene, evaluă şi îmbrăcămintea cochetă, şi paguba din punga soţului, şi seceta din buzunarul liceanului.

— A chichi, Meşulem! Numai eu îs prost să vând aşa pantaloni faini! … Zece lei, fără să mă tocmesc.

La auzul vorbei pantaloni, Meşulem se repezi cu braţele ridicate. Bătăile inimii liceanului frăgezeau deliciul clipei comerciale.

Şi deodată Meşulem se întristă. Oftă din greu şi, cu buza de jos îngreuiată de dispreţ amar, restitui pantalonii.

— Nu-i pentru mine…

Şi plecă.

— Vânzaaar… civooo…

— Meşulem!

— Vânzaaar… civooo…

— Meşulem!

— Ei?

— Îţi baţi joc de mine! Pantaloni noi: numai astă iarnă i-am purtat! … Ţi-i lăs cu cinci lei…

— Dacă nu-i pentru mine!

— Eşti nebun, Meşulem?

— Meşulem îi nebun… da pantalonii îs rupţi în cuăr!

Liceanul oftă adânc: el singur îi cârpise.

— Cât dai?

— Meşulem plăteşte bini. Iaca o băncuţă nouă-nouţî, se întrista el, lucind în soare o băncuţă de cincizeci de bani.

— Un leu, şi na-ţi pantalonii.

Trupul lui Meşulem porni, dar mâna cu băncuţa rămase pe loc, darnică, ispititoare, elocventă…

— Dă, târtane!

Meşulem luă pantalonii creştini.

— Vânzaaar civooo…

Lumina era blândă şi elegiacă. Pe uliţile cu bolovani blajini şi gropi fireşti, alături de vrăbii ciuguleau găini. În răstimpuri clare răsunau nostalgic fluierile nalte ale locomotivelor. Uneori, o vacă smulgea un smoc de iarbă amical răsărită pe marginea trotuarului. Sergentul o privea din urmă, cu un aer de boar deghizat. Bâzâiau albine trecând dintr-o grădină într-alta, în zbor brodat, peste stradă, ea peste un râu calm.

Pulverizat în soare şi în vânt, parfumul teilor adia luminos; câte o fată cu tocuri strâmbe şi ochii închişi se oprea, părând că-l ascultă.

Şi pe toate zările dezvăluite ochiului, ondulau dealurile de un albastru argintiu ca nişte mari muguri de munţi gata să înflorească răcoroşi delaolaltă cu vara.

Şi peste toate, presimţit de suflet mai mult decât de ochi, Ceahlăul vaporos ca un fum de tămâie cădelniţat de Trecut, din afundul ceresc al zărilor moldovene…

— Vânzaaar… civooo…

Casa răposatului conu Costake Dumşa, cu două rânduri, arăta tot voinică şi dârza, deşi venerabilă, în strălucirea zidurilor de piatră văruită, ca un vânător de urşi coborât din munţi. Împrejmuită vast de zid înalt şi gros de piatră, şedea la o parte de uliţă, înfiptă în pământ ca într-o adâncire de luptă, cu flori în faţă şi desiş de pomi roditori îndărăt. Ferestrele erau mari, dar mai ales adânci şi cu zăbrele robuste.

La etaj se arăta dominator balconul de unde romanţiozitatea vechilor jupâniţe visa cu dealurile-n faţă şi de unde glasul vechilor boieri tuna şi dincolo de ziduri.

Zidul dinspre uliţă se avânta gigant şi dulce în verdeaţa plopilor bătrâni, ca un hotar aerian al proprietăţii. Porţile de stejar ferecat – cu bară pe dinăuntru – se deschideau triumfal, anume parcă pentru izbucnirea neagră şi sură a armăsarilor înhămaţi la caleşti. Şi de la poartă până la peronul casei aleea de nisip gălbui se arcuia aşa cum s-arcuiau în trap caleştile cu mers focos.

Muriseră demult bătrânii, dar învechiţii muri adăposteau aceiaşi şi aceiaşi pomi.

Aşa că nu casa dintre ziduri părea anacronică, ci becul electric de la poartă şi cele două globuri cu picior înalt care, de-a dreapta şi de-a stânga peronului, luminau electric decorul feudal.

Obişnuitele cărţi de vizită – de lemn sau de tinichea – cu seci sau pretenţioase inscripţii, ale avocaţilor – lipseau de la poarta casei Deleanu. Dar se vede că ar fi fost şi de prisos, de vreme ce în faţa peronului un numeros grup de clienţi de ambe sexe aştepta sosirea domnului Deleanu. Numeric, dominau ţăranii. Târgoveţii erau mai cu seamă evrei. Vorbeau colectiv – cor fără muzică – şi gesticulau furioşi, deşi nu se sfădeau, desfăşurând şi comentând ziarele locale ca pe nişte hărţi strategice.

Ţăranii tăceau crunţi, bănuitori şi stânjeniţi. Cucoanele şedeau pe bănci, ţapene, ca în ghips, în corsetele încordate, făcând – cu vârful umbreluţelor – desemnuri simbolice pe nisipul stropit şi greblat: inimi pudic barate; iniţiale languros îmbinate şi profiluri primitive…

În răstimpuri mai mari sau mai mici – variind după însemnătatea pungii şi a procesului – un secretar apărea, invitând curtenitor doamnele, autoritar ţăranii şi familiar evreii.

Domnul Deleanu era la club, de unde se întorcea pe la opt, opt jumătate – însoţit de Olguţa, care lua acolo lecţii de scrimă – decavat, bine dispus şi flămând. Aşa că întâiul diagnostic al procesului îl făceau doi secretari mai vechi, şi tot ei luau şi cel întâi aperitiv financiar. Al treilea secretar,

prea tânăr şi prea naiv în ale profesiei pentru a „trata cu clienţii”, făcea deocamdată pe aprodul sibilin al celorlalţi doi, strigând, chemând sau invitând clienţii, în ordinea categoriei sociale, sexului şi stagiului de aşteptare. Avea un nume excentric, la întocmirea căruia colaboraseră strămoşii şi părinţii, după cum urmează: Minodor – părinţii, Stratulativ – strămoşii. Olguţa fierbea ca un samovar de câte ori era obligată să rostească ambele nume deodată.

Minodor Stratulativ ieşise pe peron. Dar în loc să indice o intrare celor ce o aşteptau, privea în sus, ca şi cum ar fi convorbit cu un client astral, implorându-l să descindă.

De fapt se uita la balcon unde, în halat de baie, cu umerii iluminaţi de aur inelat, Monica îşi usca părul la soare. Se lăuse. Un abur rumen îi încălzea obrajii. Pe genunchi ţinea o carte deschisă fără s-o cetească.

Se ridică în picioare, adunând în snop tumultos pe ceafă părul încă jilav. Mânicile largi alunecară descoperind braţele goale. Îşi scutură capul, înzeuându-se din nou cu aur.

Departe curgea, lină şi albastră, linia dealurilor.

Frumuseţea Monicăi se afirma deodată, ca splendoarea unui trăsnet. Aşa cum era învăluită în căderea amplă a faldurilor halatului alb cu glugă şi mânici încăpătoare, în faţa zărilor cu dealuri florentine, părea pogorâta din cerul pur al picturii italiene, ca un înger cu aripile strânse, ţinând desfăşurat în mini un sul cu muzică pentru glasul heruvimilor.

Fineţa plină a obrajilor şi a liniei gâtului, alunecând de la bărbie în curbă lungă de stea căzătoare, făcea să se presimtă puritatea sprintenă a sânilor subit rotunzi.

Formele Monicăi erau lungi alintări de linii întretăiate, cum stat înmănuncherile jet-d'eaux-urilor, sau melodiile violelor cântate cu arcuşuri lungi.

Era avântata cu suprema şi delicata supleţă a fumului în văzduh acalmie. Părea că se mişcă în vârful degetelor, dar

picioarele călcau orizontal pământul, şi totuşi, trupul părea înălţat – nu înalt – alungit, nu lung.

Aşa sunt trupurile cereşti, cărora aripele – ridicându-le povara paşilor – le avânta conturul senzual, spiritualizându-l cu o născânda înălţare de zbor oprit vertical, atent parcă, spre orizonturi, de unde poate să apară iară porunca zborului. Şi aşa sunt uneori întrupările tinereţii pogorâte pe pământ în scurt popas.

În lumina ovală a frunţii şi a obrajilor, sprincenele deschideau arcul dublu al aripelor de cocor în zori de primăvară. Păreau că vin de departe, dintr-un Străveziu de zare, sau că se pierd afund.

Iar mânile Monicăi, înguste, calme şi cu degete prelungi, puteau să poarte crinul religios, şi să încapă în mănuşa de argint, care îmbracă pe icoane mânile Mariei…

Pe străzile Iaşului, oamenii întorceau capul după Monica, dorind parcă s-o vadă mireasă. Iar la teatru, apariţia ei în lojă solidariza ochii galeriei cu binoclurile lojelor şi parterului, făcând o primejdioasă concurenţă scenei.

Olguţa-i spunea că e rivala bisericii Trei Ierarhi şi-o amenințase că va scrie profesorului Iorga – „kilovatorul istoriei”, cum îl poreclise Olguţa – să o catalogheze între monumentele istorice ale Iaşului.

Minodor Stratulativ era al patrulea secretar îndrăgostit de Monica. Predecesorii săi întru adorare fuseseră congediaţi în urma intervenţiei Olguţei.

— Papa, cine are trei secretari? Tu sau Monica? Monicăi îi scriu scrisori de dragoste, şi ea n-are nevoie să-şi strice ortografia cetindu-le; iar tu îi plăteşti, şi nu fac nimica!

Minodor nu cuteza să compună epistole – încă! De altfel, dunga rectilinie a pantalonilor arăta clar că îngenuncherile lui în faţa Monicăi erau de ordin sufletesc. Se mulţumea să contemple.

Dar în biroul domnului Deleanu mare ispravă nu făcea.

Doi ogari, în goană paralelă, cu ondulări festive de serpentine şi boturi săgetătoare, se avântară spre poartă.

Din urmă, în fugă după ei, venea Olguţa, cu rachetă în mină, îndemnându-i. Zărindu-l pe Minodor la pândă – bufnea de râs numai când îl vedea, fiindcă-i vedea numele – îşi încetini pasul, în vârfuri.

Era zveltă şi flexibilă, ca un arcaş adolescent. Picioarele, dezvăluite subt rochia scurtă de tenis, arătau muşchi de patinatoare cu fine oţăliri în dungi, pulpe vioaie, glezne înalte. Presimţeai genunchii dominatori de amazoană.

Îmbrăcase pentru tenis o bluză-cămeşă cu guler răsfrânt şi mânici scurte, subt ţesutul căreia sânii mici nu tremurau, nici palpitau, dând pieptului mai curând relief de juvenilă şi impertinentă voinicie, decât tulburătoare feminitate.

Nici o îngreuiere, lene, moliciune sau şovăire nu stânjenea vioiciunea ritmului elastic a trupului durat din biciuiri de muşchi repezi pe oase subţiri şi impetuoase.

Îşi îmbrobodise strâns – ca un pescar napolitan – pletele brune cu o batistă de mătasă galbenă, care punea tonuri portocalii pe obrajii arşi de soare şi de vânt. Arcul sprincenelor era lung, dens şi cu o zburlire mefistofelică la îmbinarea cu rădăcina nasului. Ochii, de un negru tropical, se alungau atât de puternic în colţul genelor, spre tâmple, încât ochii celui spre care se îndreptau osteneau, ca o crenguţă învăluită şi copleşită subit de aripele vaste ale unui zbor greu. Vivacitatea-i sclipea în ochi şi-n nări, ca un ger.

Şi cum venea în vârfuri, întâmpinată de ogarii care se întorceau curbi spre stăpâna lor, părea icoana combativă a saltului spre viaţă, cu frunte dârză, cu dinţi albi, şi albi ogari pe de lături, alegorici parcă.

— Mélisande, prends garde au Pelléas! 12

Monica se aplecă pe marginea balconului, adunându-şi părul, privi spre trubadurul fără mandolină şi, înfăşurându-se mai strâns în halat, intră în casă.

Minodor se întoarse stacojiu, se înclină, bâlbâi ceva nedesluşit… Olguţa nu râdea. În mâna ei, racheta avea nerv de cravaşă şi fantezii de spadă.

Minodor germinase pe loc în faţa ei.

— Aşteaptă clienţii, domnule… Minodor…

Începuse grav, dar bufni de râs rostind silabele ilariante şi, râzând, fugi cu umeri copilăroşi.

— Duduie Olguţă, duduie Olguţă! o strigă Neculai, alergând după ea cu picioarele ţapene şi laterale, ca un general de cavalerie.

Neculai era cel mai vechi servitor al casei Deleanu, „slujbaş”, spunea el cu o demnitate concretizată şi în redingota cu poale lungi, încheiată până sus. Purta cravată neagră, gambetă cenuşie şi manşete rotunde de celuloid, cu butoni pe care era pictată luarea Griviţei. Era slab şi alb ca o perpendiculară de cfidă. Devenea însă imediat uman – şi chiar supra – graţie musteţelor demne de o baladă, sau măcar de o monografie. Musteţile lui Neculai erau aşa de vaste, încât nu se mai localizau pe faţă, deasupra buzei de sus, ci făceau parte din silueta totală, ridicând trupul la rangul de cruce.

Olguţa pretindea că Neculai slujise odinioară de cuier automat. În extremitatea musteţii din stânga îşi atârnau cucoanele rochiile cu turnură, iar în extremitatea musteţii din dreapta îşi atârnau boierii pantalonii.

Când era vânt, mustoţile lui Neculai fâlfâiau ca un fular de borangic.

Mai avea un singur dinte: semn alb de exclamaţie pe întunericul gurii. Dar musteţile, deşi cărunte, aveau aceeaşi vigoare orizontală.

— Duduie Olguţă, mata n-ai o misiune la poştă?

— Ce cauţi la poştă, Neculai?

— Am o empremată de la duduia Monica să ridic un transport… Să vedeţi…

Era, limbut. „Să vedeţi” era începutul comentariilor asupra evenimentelor casnice, uneori şi asupra celor sociale; detesta socialismul: „o mojicie!”

— Aaa! Un pachet pentru Monica! Ia să vedem emprimata.

Empremata lui Neculai era o ţidulă de la poştă, scrisă de mină. Neculai era idealist: înnobila realităţile cele mai mărunte. Un pahar de apă stilizat de Neculai, devenea o „răcoritoare”. Supa, un „elextir” de găină sau de vacă.

Excela în inventivitate pudică. Substantivul „ritiradă”, utilizat de servitori, Neculai nu-l accepta nici subt forma „closet”. Formula lui Neculai era „locul”, rostită cu o uşoară ridicare a capului şi o tainică aplecare a genelor, ca şi cum ar fi spus o parolă conspirativă.

— Aha! Aşteaptă, Neculai. Am să-ţi dau o rapidă. Neculai zâmbi în urma Olguţei, care se întorcea spre casă, ca un profet care şi-ar găsi editor.

Abia acum pricepea Olguţa refuzul Monicăi de a merge la tenisul de toate zilele, subt pretext că-şi spală părul. Un pachet de la Dănuţ… „Metaforel” sau „Benjaminul”, cum îl poreclise Olguţa.

Urcă scările de dindos, câte trei deodată. La scoborât se dădea pe rampă, fără cruţare pentru rochii, acasă, şi pentru inima pedagogelor, la şcoală.

— Cuţulachi!

— Iar la mine-n odaie!

— Nu…

— Cum, nu? Da.

— Am vrut…

— Bine, Cuţulachi, băiat eşti tu sau fată? Du-te afară şi te joacă. Ţipă, urlă, sparge, dar lăsa-n pace odăile fetelor!

Puiu trânti uşa, zvârli trandafirul furat din grădina Liceului Internat şi adus subt tunică, pentru Olguţa, ca o bătaie de inimă, îl călcă în picioare şi se năpusti în odaia lui unde plângea zilnic sau fiindcă Olguţa îi spunea Cuţulachi, sau fiindcă nu-i spunea Puiu. Olguţa când îl neglija complect, când îl zeflemisea.

— Lasă! … De azi am s-o iubesc pe Monica! … Să dea Dumnezeu să rămân corijent dacă…

Îşi şterse ochii. În fiecare zi se jura c-are s-o iubească pe Monica şi niciodată nu izbutea să trişeze, Monica intră în

odaia Olguţei.
— Te-ai întors?
Olguţa scria la o măsuţă joasă, aşezată turceşte pe o pernă, cu racheta pe marginea mesei.
— M-am întors.
— Nu te mai duci la tenis?
— Nu mă mai duc la tenis.
Monica se înroşi. Olguţa, atentă cu coada ochiului, zâmbi.
— Vrei să mă duc la tenis?
— Eu…
— Tu. Garde au Pelléas, Mélisande!
Monica se aprinse mai tare cu obrajii coloraţi ca merele în toamna părului.
Olguţa scria. Deodată, bufni de râs.
— Îi dau o telegramă… ghici cui?
— N-ai ghicit! Lui Haralamb Scrobohaci.
Acest Haralamb era administratorul moşiei Medeleni.
— Ascultă: „Atenţie teren tenis. Stop, Puneţi să se pască iarba. Stop.”
Monica schiţă un gest de protestare. Olguţa urmă:
— Asta-i o aluzie la nevasta lui care-i vegetariană. El e prin atavism…
— Ce ai cu ei, Olguţa?
— Ce am? Î1 fură destul pe papa! … „Astupaţi găuri, turnaţi nisip, trasaţi careuri, văruiţi-le. Stop. Atenţie. Stop. Alteţa-sa principele Carol va juca tenis Medeleni. Stop. Stop. Stop…” Asta înseamnă puncte-puncte. E o inovaţie în punctuaţia telegrafică… „Dacă alteţa-sa satisfăcută teren speraţi decoraţie, invitaţie soţie bal palat. Olga Deleanu.”
Olguţa-şi frecă degetul pătat de cerneală de sugătoare, de învelitoarea măsuţei şi de covor.
— Să vezi tu ce loc de tenis ne face domnul Scrobohaci! O pune pe „ţăţica Raluca” să stropească nisipul cu „odicolon” pentru nasul august. Filetul îl asezonează cu brad. Copacii îi decorează cu trandafiri de hârtie şi lampioane tricolore.

În faţa băncii aşterne covorul din salon şi în dosul băncii improvizează o coroană regală din pansele şi nu-mă-uita.

Monica zâmbea aplecată, dezmierdând spinarea Leilei, care-o urma prin casă ca un început de trenă. Leila era o pisică de Angora, ondulată şi ireală, ca o lumină de lună în rochia ei de abur cenuşiu cu irizări albăstrui. Dar de la Dănuţ.

Olguţa ridică un deget spre Monica.

— Iar Melizanda va plăti această telegramă din punga ei, cu titlul de amendă, pentru că n-a spus Olguţei vestea bună că aşteaptă un pachet de la… Bucureşti.

Îngenunchind cu o vioiciune nebănuită – cu pisica în braţe – Monica sărută obrajii Olguţei.

— Câţţ, câţţţ, câţţţ!

Un salt cenuşiu. Cu bucuria ei, Monica fugi după Leila ei.

Ogarii Olguţei zgrepţănau uşa, schelălăind surd.

— Hop!

Prin odăi, coridoare, antrete şi pe scări, şi prin ogradă o întreită goană se dezlănţui. Uşi pocniră, podele duduiră. Din pod şi până-n atenanse, toţi ştiură că Olguţa pleacă de acasă la tenis.

De aceea, o bicicletă pedalată frenetic de două picioare de licean – cu pantaloni scurţi şi şosete – despică în două grupul clienţilor: Puiu, cu vijelie-n inimă şi-n roţi, se ducea după Olguţa, să-i dovedească – săgetând prin faţa tramvaielor, înfruntând trăsurile, sergenţii şi chiar ochelarii profesorilor pietoni – că nu-i Cuţulachi.

De aceea, Sevastiţa sau „Sevasta”, ţărăncuţă cu trup pietros şi obrajii rumeni, ca după un cules de cireşe, intră în odaia prin care stăpâna ei trecuse o clipă numai, dar ca un vânt năprasnic în odăi, semănând pe divan, pe scaune şi pe covor geantă, cărţi, beretă, ghete, rochie de şcoală şi dezordine – în odaia în care o singură icoană era calmă şi melancolică: o veche fotografie de amator, tremurată şi decolorată, aşezată în medalion oval pe măsuţa de scris a Olguţei, reprezentând siluetele duble – aureolate parcă –

ale cailor, trăsurii, biciului, şi profilul unui moş bătrân cu o copilită în braţe şi-un surâs pe buze, în lumina unei dimineţi de vară demult împăienjenite cu acel moş Gheorghe, cu acea „duduiţa moşului” şi cu acele vremi…

…”sărut mina Cuconiţi o căzut bele pi capu meu şam sim eu Iniman dinţ sat spun mătăli. Zâci eri Cuconaşu Dănuţ măi Gheorghiţ ie tu cărţâli şi Beletu di pi Pat, făli pachet cum ştii tu, leagâli bini cu sfări, şi când îi fi gata şi vii la mini şi pun adresa cam şi li trimăt acasă cî Dumnealui ave mosafiri la ceai pi cuconaşu Mircea pi cuconaşu Tonel şi pi cela tot uit cum îi zâci ista Siranău cela cu nasu mari del rid Dumnealor, eu mapuc iutiiuti şi fac cum mio poroncit da şi vedi că Dracu şo băgat coada cî mă ispiteşti şi pun în pachet şi o Cârti di pi măsuţa di noapti căm zic las să fii mai mult çî tot acasî şi duci, şo eşât Bocluc. Măntorc eu dila Poştie cu Ţidula şi iaca Cuconaşu Dănuţ foc, undii Cartea Gheorghiţ, zic ci Cărţi Conaşule cî mata ai cât iarba şi năsipu zici ceia di pi măsuţî eu făceam pi prostu da undi lam văzut aşa di mâniet nani avut Coraj şi zic cavi bagato în Pachet ci şiş mai facă Inimi ră, cî mortu di la groapă nusântoarci.

Zâc so căutăm Cuconaşule poati nai avuto poati ai zăhăito pacatili meii Cuconiţi şi faci moarti di om şi gata!!!! di când ăl slujăsc aşa di mâniet nu lam văzut şi nu fii Didiochi pârci era Duduia. Olguţa când vedi bătând gita la noi la Medeleni, şi la tati urma daco văzut că eu o ţin morţiş cî nam puso şi nara puso so mai liniştit şi niam pus diam răscolit tati casa da nam găsito so scot din Pământ gheorghiţ cî ochii cu mini nu mai dai zâci, da dacâmio găsăşti om tiam făcut!!!

Şi eu zâc aşa Cuconiţă că mam sfătuit cu Cuconaşu Mircea Dumnezău săi ţii că tarii bun la Inimă milostiveştiti mata Cuconiţi şi cum vini Pachetu cu Bocluc la Ieş trimeţ mata cartea cu Trinu careţ şti cii mai răpidi cî şi duci Domnu Neculai pi Adresa lui Cuconaşu Mircea cî ari şi zâcî dumnealui cî o luato din greşalî în Taşcî.

Şi iaca uitam, mo învăţat Cuconaşu Mircea căi zâci Cărţii cu Bocluc Ojardindilifant da mai pi Franţozăşti…”

Doamna Deleanu îşi scoase ochelarii de lectură – îi purta de un an – aşezându-i dimpreună cu scrisoarea pe claviatura pianului.

De doi ani, odată pe săptămână, Gheorghiţă a Marandei comenta cu devotament întâmplările care i se păreau lui mai evenimente, din Pitar-Moşu 20, aşa cum făgăduise la plecare mamei lui Danuţ.

Până la Crăciun, o dată pe săptămână, alteori mai rar, veneau scrisori de la Dănuţ, care făceau aproape inutilă lectura celorlalte cu slovă încâlcită şi cuvintele naiv împărechete.

De la Crăciun, însă, Dănuţ amuţise. Rareori trimetea câte-o carte poştală – „Sunt sănătos. Sărutări la toţi, Dănuţ” – cumpărată de la un debit de tutun, desigur, şi scrisă în goană cu creionul, pe marginea tarabei.

Doamna Deleanu zâmbi cu un fel de umilă mândrie. Cetind scrisorile lui Gheorghiţă avea impresia că priveşte prin uşa abia întredeschisă a unei odăi de servitori – curată şi simpatică, dar de servitori – decorul şi viaţa fragmentară a unui băiat frumos, voinic, mare şi neatârnat, care totuşi era băieţelul ei.

Odaia Monicăi era despărţită de a Olguţei printr-un mic vestibul cubic – dând şi el pe balcon – în care-şi luau ceaiul dimineţelor şcolare.

Dar atâta deosebire era între cele două odăi învecinate, încât păreau situate pe versantele opuse ale unui masiv muntos, cu arşiţă şi portocali într-o parte şi presimţirea cadenţată a mării largi: tăceri de zăpezi mate sau scânteietoare în cealaltă şi presimţirea gravă a brazilor.

Alt climat sufletesc orânduise reculegerea meditativă din odaia Monicăi; altul, dezordinea exuberantă din odaia Olguţei.

Mobilele vechi şi demodate de la bunica ei erau fireşti în odaia Monicăi şi între zidurile monacale, ale căror singure podoabe erau simplicitatea lor de ziduri de-altădată, şi oglinda ovală în ramă neagră, oglindă cu apa uşor brumată,

în care chipul oglindit se-nvăluia într-o îndulcire ştearsă şi într-un abur de trecut.

De lemn negru era şi bahut-ul scund, bombat şi bonom, cu o rozace de sidef în mijloc, la fel cu masa fără colţuri acoperită cu un şal turcesc, tot vechi, de vreme ce în tinereţă acoperise umerii rotunzi ai unei fete care nici nu bănuia că într-o zi nu va mai fi decât o amintire albă în sufletul unei Monice blonde.

Fotoliul de lângă masă – de mult tovarăş al ei – avea spetează şi picioare arcuite, şi căptuşeala de catifea rubinie odată, acum era roasă şi violacee.

Deasupra divanului pe care dormeau, vegheau şi visau Monica şi Leila, o poliţă-colţar, dată cu baiţ, adăpostea sulfina bibliotecilor adolescente: Musset, Verlaine, Turgheniev, Eminescu, Heine…

Cea mai luminoasă fereastră, şi cea mai înaltă, din odaia în care luna şi soarele păstrau parfumul romantismului, era Monica; părea deschisă într-un zid de castel medieval, pe un răsărit de zori cu apropiat tumult de soare şi albine. Privind-o, ochii se ridicau mai sus, căutând parcă aurul vestit de ea.

Dar ochii Monicăi erau negri – cu prea depărtate înstelări – şi erau prea grei în genele lor lungi ca să nu fie religioşi în faţa dragostei şi a durerii.

Şi odaia Monicăi semăna mai mult cu ochii ei.

„Il était un petit pommier Grave comme une mignonne Infante;

H avait une robe bouffante, Vert de feuille et blanc-rosé, Comme les joues rondes des poupées.

Le printemps lui souriait.

Et sa voix était chantante.

Il était un petit bambin

— Rond et rouge comme une cerise -

Qui avait des boucles exquises.

N'étant pas du tout malin, II voyait dans l'herbe des nains, Et avec şes tendres mains Sage, il priait ŕ l'église.

Puis, le petit „pommier d'antan Devint grand, naturellement.

Et le petit bambin d'antan Fit, tout simplement, autant.

Dis, ô, douce soeur des pommiers, Te souviens-tu d'un petit bambin Rouge comme la paume de tes mains?

Car moi, ô, sage bien aimée, J'aime toujours le petit pommier.”13

…Sfârşitul vacanţei, cu un an în urmă: septembrie. Dănuţ pleca dis-de-dimineaţă. Monica nu dormise de loc. Visul urât şi greu o ţinuse întreaga noapte cu ochii deschişi ca şi ai lunii.

Îl aştepta cu obraji de zori palizi, lipită de viţa roşie a pridvorului plecărilor şi toamnei.

— Mă duc, Monica.

Şi sufletul Monicăi spunea: „Se duce Dănuţ”. Cu toamna se ducea. Rămânea cu toamna.

— Ţi-o dau ţie, Monica.

Cartea cu „Las sanglots longs, des violons de l'automne…”

Alergau frunze pe dealurile străvezii ale vântului, ca lumini speriate în căutarea unei domniţe înecată în ape, cu mânile pe piept.

Tăcuseră…

Se auzeau roţile trăsurii.

Plecarea cu două inimi culese din acelaşi pom de toamnă de gravul înger al pădurilor şi al iubirilor.

Dănuţ se aplecase, îi dezmierdase mina şi pentru întâia oară i-o sărutase – până atunci se sărutau frăţeşte pe obraz; în timp ce cu cealaltă mână, Monica-i dezmierdase aerian părul, sărutându-şi-o apoi pe furiş, cu lacrimi.

Şi între versurile lui Verlaine, versurile lui Dănuţ, ca un pom reînflorit în străveziu de toamnă blinda… „Il était un petit pommier Grave comme une mignonne Infante…”

…răspundeau unei păpuşe care cu ani în urmă, într-o noapte de toamnă şi plecări cutezase să treacă hotarul războinic al pragului odăilor Potemkin-Kami-Mura, cu o solie ascunsă în buzunărelul şorţului hainei de mireasă.

„Monica îl iubeşte pe Dănuţ din toată inima…”

…De-atunci veniseră Monicăi versurile altora numai, dar trimise de Dănuţ, culese parcă de mânile lui pentru ea.

Apoi venise Leila, trimisă prin domnul Deleanu, ca o ofrandă de tăcere şi de lună.

De la Crăciun însă nu mai primise nimic. De atunci cetea şi Monica – după doamna Deleanu – scrisorile săptămânale ale lui Gheorghiţă a Marandei.

Şi de-atunci, liniile pure şi străvezii ale dragostei se aplecaseră vast ostenite, închizând în ele declinul nostalgic al zărilor marine cu prea depărtate orizonturi.

Venise o veste din senin. De la Dănuţ. Pentru Monica.

…Un punct pe orizont. Crezi că e o rândunică migratoare spre alte zări. Îţi pare rău. Privirile se afundă în depărtări. Te desparţi de tine, migrator…

Şi deodată, o aripă străvezie îţi atinge faţa. Tresari. Zâmbeşti cu o bătaie de inimă. Punctul de pe zare era o libelulă apropiată. Atins de aripă, te regăseşti. Îţi vine să te-alinţi pe frunte, deşteptat.

Dănuţ era lângă Monica, aşa cum era parfumul teiului din faţa casei. Cerul era aproape ca un surâs aplecat asupra părului.

Monica se uitase de multe ori în oglindă. Deşi nu aştepta decât un pachet cu cărţi de la Dănuţ, se gătise de vară, ca şi cum l-ar fi aşteptat pe Dănuţ. O rochie de batistă albă cu mâneci scurte, brodată cu steluţe albastre, ca o scrutare de livănţică prin lumina dimineţelor de primăvară.

„Monica, tu nu trebuie să ascunzi nimic: nici fruntea, nici urechile, nici tâmplele, nici gâtul…”

Aşa dorea Dănuţ să se pieptene Monica în timpul vacanţelor. Şi Monica se pieptănase aşa cum îi plăcea lui Dănuţ – simplu ca sinceritatea luminii sau a apelor limpezi.

În undă pornea de pe frunte părul auriu, lăsând o undă: fruntea albă. Două unde se ridicau de pe tâmple, limpezind două unde: obrajii. Şi cozile de aur ale copilăriei – hăţurile lui Dănuţ – păreau adunate şi strânse pe cap de aceleaşi

mini care odinioară le trăgeau, ca să se mire ochii cum de-au putut aţâţa vreme să nu vadă.

Pieptănătura aceasta lăsa ca o mirare iluminată pe dezgolirea feţii, poate un zâmbet, un dar…

Din nou Dănuţ era lângă Monica. Vorbele lui Dănuţ pluteau în jurul ei, o împrejmuiau, o cuprindeau ca fumul înălţat din acele căţui vrăjitoreşti ale orientalilor, fum dătător de visuri, şi de fericire, şi de somn.

— Monica, tu ai fost o icoană zugrăvită într-un schit de munte, într-un schit foarte mic, alb, la poalele unui munte pietros şi sever ca un ascet în aerul limpede…

Mergeau călări prin crânguri în care toamna intrase, ca soarele în norii de amurg, bătând în roşu, galben, arămiu şi violet. Între ei, între vorbele lor, flutura vântul, zburau frunzele. Uneori, o veveriţă de rugină îi privea vivace, mai încolo încă una, apoi alta… dar părea aceeaşi veveriţă, şi copacii aceiaşi păreau, şi toamna aceeaşi, ca şi cum crângul încremenit ar fi plutit pe lângă ei, şi ei ar fi plutit cu el, spre cerul albastru, arcuit în fund de zare ca o cascadă.

Înălţându-se în scări, Dănuţ îndepărta o creangă, ferind-o pe Monica.

Monica se apleca, zâmbind.

Creanga izbucnea la loc.

Pământul mirosea umed a ploaie, a ciuperci, a pivniţă bătrână, a vin de Cotnar, a tufănele şi pelin… Uneori o violetă de toamnă le tremura-n priviri, ca o stea căzătoare.

— Erai singura podoabă a schitului. Şi erai Madona celor patru sau cinci călugări desculţi, cu rase de şaiac aspru, bărbi lungi şi ochi sălbăticiţi. Erai pictată pe un fond albastru. Braţele goale erau ca doi crini plecaţi, şi aveai un nimb linear în jurul creştetului… Într-o zi, zidul a rămas gol, alb, şi numai inelul aureolei mai strălucea însemnând locul capului… Monica, simţi tu, melancolia zidului gol, într-un schit de munte? … Şi fratele… fratele Teofan, fratele care sună clopotele – fiindcă numai el poate să urce scările clopotniţei – îngenunchează în fiecare miez de noapte în

faţa zidului gol şi plânge, în loc să se închine… Monica, fratele Teofan e tânăr şi frumos, ca un înger în haină aspră de şaiac. El crede că Dumnezeu i-a luat Madona, ca să-l pedepsească fiindcă o iubea. Şi uneori, lumina lunii pe zidul gol e albă ca obrajii fratelui Teofan…

— Îţi pare rău, Dănuţ, că zidul schitului a rămas gol?

— Monica, a răsărit luna.

— Unde?

— Acolo…

Se răsuceau îndărăt, priveau luna răsărită pe fumul cenuşiu al zării, apoi ochii lor se întâlneau în treacăt şi porneau spre casă tăcuţi. Şi sufletul Monicăi se întorcea pe zidul schitului de munte ca să dezmierda fruntea fratelui asemuit lui Dănuţ, un Dănuţ cu bucle lungi ca în copilărie…

— Hei-hei!

— Hei-hei!

Cântau ecourile.

Şi Olguţa-i ajungea din urmă în galop de pustă, ca un tânăr cneaz cazac aplecat pe coama calului. Şi se-ntorceau toţi trei prin umbra şi lumina nopţii, Olguţa-n frunte în trap dănţuitor; ei doi în urmă, cu tăcerea şi secretul lor.

…Se apropia o nouă vacanţă. O vesteau teii. O nouă vacanţă cu Dănuţ.

Cu Dănuţ.

Monica se uită din nou în oglindă, ca la fereastra unde aştepţi să răsară fericirea. Şi în oglinda care adăpostise atâtea resemnări, obrajii Monicăi erau roşii, şi-n ochii Monicăi râdeau visuri ca scuturările de stele în nopţile de august.

Monica se ridică deodată şi, întorcându-se, privi strada. Într-adevăr, Neculai venea intermitent prin frunzele plopilor. Neculai venea cu pachetul.

Monica ar fi dorit ca toate rândunelele văzduhului să răpească pachetul şi să i-l aducă în zbor, lăsându-i-l în mini ca pe un dar al zărilor.

Dar pachetul era adus de la poştă de Neculai. Şi Neculai mergea încet, ca orice om solemn, bătrân şi artritic. Şi, pe deasupra, Neculai venea cetind ziarul cumpărat din târg, cu gestul nobil al statuiei lui Mihail Kogălniceanu, al cărei bronz prezbit, după curase ştie, înverzeşte cetind pe pavajul roz din faţa Universităţii un discurs istoric. Şi, pe deasupra, în apropierea casei, Neculai se întâlni cu sergentul de zi.

Etc.

Monica ieşise pe balcon, aplecându-se pe balustradă ca un crai-nou.

Mânile şi ochii Monicăi se închinau lui Neculai şi sergentului de zi, din care nu zărea decât baletul cenuşiu şi galonat al braţelor.

Între timp, în grădină apăruse Minodor Stratulativ înaintând cu paşi de somnambul.

Monica intră în odaie. Clipele erau lungi ca insomniile; odaia strâmta, apăsătoare şi provizorie ca o anticameră; Leila, indiferentă ca ostilitatea zeilor somnoroşi; Neculai, un călău; sergentul, o fatalitate.

— Intră, Neculai.

Neculai era un mucenic. Năduşise urcând scările. Gâfâia serviabil.

— Duduie Monica, începu el cu mâna stângă pe inimă şi cea dreaptă – cu pachetul – la spate: pot spune că Neculai al nostru a făcut o tractorie ca la Plevna! Poftiţi.

Monica primi pachetul.

— Zic: să trăiască Neculai cel cu membre de ghizelă (gazelă).

„Domnişoarei Monica…”

Recunoscu scrisul lui Dănuţ. Neculai gesticula în depărtări telescopice.

— Şi cum spun, vra să zică zic: avem rest două patace.

— Îţi mulţumesc… Îţi mulţumesc din inimă, Neculai. Te rog opreşte-ţi tot.

— Vai de mine! Mă onoraţi exclusiv. Ştiţi…

Zărind pe masă o monedă de cinci lei o luă, impunând-o minei – de altminteri benevole – a lui Neculai.

— Duduie Monica, Neculai a spus, Neculai repetă bis: Domnişoară Monica, sunteţi un caracter nobil.

Bătu din călcâie ca din pinteni şi ieşi perpendicular pe musteţi, cu demnitatea unică a celor care ştiu să primească bacşişuri având aerul că ei le-au dat.

Monica încuie amândouă uşile, lăsând-o deschisă numai pe cea dinspre balcon.

Odaia se umplu deodată de mătăsoase scânteieri. Nu numai odaia: întreg Iaşul transfigurat. Soarele îngenunchease deasupra dealului Galatei. Şi de-acolo se revărsa în bogat şi blond tumult aurul zilei, ca părul unei domniţe călugărite în vremea teilor înfloriţi.

— Samain!

Numele cu silabe pline ca un final de vers, de pe coperta galbenă, numele cu vaier limpede de clopot ieşan, era o amintire pentru Monica, legată de nucul bătrân din livada Medelenilor, şi de Dănuţ, ca toate amintirile.

„Les rosés du couchant s'effeuillent sur le fleuve Et, dans l'émotion pâle du soir tombant S'évoque un parc d'automne ou ręve sur un banc Ma jeunesse déjŕ grave comme une veuve…”14 „De cine, Dănuţ?” întrebase Monica, întorcând capul de pe banca din livadă unde şedea singură cu frunzele nucului.

„Albert Samain.” „Albert Samain… „ma jeunesse déjŕ grave comme une veuve…”„

Acum scotea volumele netăiate din pachetul trimis de Dănuţ. Volumele galbene în care visa „ma jeunesse déjŕ grave comme une veuve”. Mânile Monicăi păreau că dezgroapă aurul arheologic al legendelor eline.

Aux flancs du vase15.

Le chariot d'or16.

Contes17.

Au jardin de l'Infante18…

Luă volumele cu acelaşi titlu. Unul era al ei. Poate că celălalt era pentru Olguţa… Întoarse coperta: „Monica”.

Dănuţ semna cu numele ei cărţile pe cari i le trimetea, pe întâia pagină, în colţul de sus, piezişş, cu o liniuţă dedesubt. Monica cetea şi recitea numele ei, literă cu literă, ca pe-o scrisoare de la Dănuţ.

Scrisul lui Dănuţ nu era încă format. Dar numele Monicăi era scris cu un fel de energică autoritate care dădea numelui ei – scris de Dănuţ – farmecul întâiului fruct copt într-un pom crud.

Întoarse coperta celuilalt volum: „Adina”.

— Adina! …

Au jardin de l'Infante; Monica.

Au jardin de l'Infante; Adina.

— Adina! …

Numele creştea uriaş în noaptea lui necunoscută, ca un castel cu turnuri negre.

— Adina, Adina…

Braţele Monicăi osteniră din inimă.

— Adina?

Dar dealurile zării erau mute în supleţa lor albastră.

Au jardin de l'Infante, Monica… Numele ei o chema ca un ţipăt de deznădejde.

A! Era o scrisoare în volumul ei! Îşi plecă genele pe scrisoare; numai genele o mai despărţeau de numele uriaş şi greu.

„Sunt trist, Monica. M-am schimbat. Am îmbătrânit. Sunt alungat din mine, şi nici o poartă de aur nu s-a închis în urma mea, şi nici un arhanghel n-a ridicat din urmă o spadă de flăcări.

Nu. M-am deşteptat deodată, fără de mine.

Am visat c-am fost copil? Nu mai ştiu! Dar din copilăria mea numai tu ai mai rămas înaltă, ca un catarg cu pescăruşi osteniţi deasupra unei scufundări.

Mi-e dor de mine cu sufletul altuia. Sunt un om care merge pe străzi, printre sergenţi, prin faţa băcăniilor,

berăriilor, magazinelor de mode, printre automobile, tramvaie şi trăsuri. Zarzării albi, livada mea nevăzută de nimeni – prin care numai eu mergeam, pe care numai eu o vedeam şi care venea cu mine pretutindeni ca o turmă dulce a primăverilor – n-o mai văd, n-o mai simt, am pierdut-o, m-am pierdut. A suflat viaţa asupra ei ca o zână rea şi a prefăcut-o în oameni, case, zgomote orăşeneşti, printre care trupul meu merge singur, atât de singur că uneori îmi vine să-nchid ochii şi să-i acopăr cu mânile.

Monica, sora mea de totdeauna, astă noapte te-am visat. Ai fost prin sufletul meu adormit, lăsându-mi parfumul teiului din faţa balconului casei noastre de la Iaşi.

Eu veneam – cine ştie de unde! – urât şi rupt, cu semnul pământului, şi tu m-ai întâmpinat în grădină, în faţa scărilor. Am îngenuncheat în faţa ta. Şi te văd şi în clipa asta, cum ţi-ai umplut pumnii cu parfumul teilor – uşoară apă aurie – şi cum l-ai revărsat pe creştetul capului meu.

— Acuma, Dănuţ, poţi intra în casa surorii tale Monica.

Ş-atunci m-am trezit, Monica. Tu erai departe, casa noastră departe, şi eu acelaşi om izgonit, acelaşi om cu trup greu, purtând în mine semnul pă-mântului. Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ.”

Faţa Monicăi slăbise ca a acelora care vor să plângă şi nu pot. Sufletul îi atârna în mânile deschise, rupt, prăbuşit.

„Dar tu, Monica, să fii întotdeauna hună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ.”

— Adina.

Ca un vânt aspru prin vitralii sparte. Şi sufletul se umplu de umed amar.

Luă cartea străinei, vrând să o îndepărteze. O foaie căzu. Şi Adina avea o scrisoare!

Nu. Versuri.

Versuri numai pentru străină… „Le soir se grise d'acier Et tranche le jour audacieux.

Un songe tenace et coutumier Cercle mon front fiévreux.

Comment pourrais-je te renier Lorsque ton coeur rapace Au mien s'est fortement greffé, Une folle racine vivace…
Comment m'affranchir de toi Lorsque ma seule cuirasse Est cette immense foi Qui te bénit la face…
Lorsque j'aurai perdu ma joi Un glaive ŕ l'éclair fugace
— Vibrant comme un cri d'effroi -
Tranchera mon îme lasse.
…Le soir qui se grise d'acier Dégaine son arme fine:
L'étroit sabre recourbé De lune adamantine.”19 „Au jardin de l'Infante: Adina.”
— Săracu Dănuţ!
Numele era viu ca o viperă în colţul filei. Cu o mişcare netă, Monica rupse foaia şi o făcu bucăţi.
Singurul trăsnet al furtunii.
Dar sufletul era istovit.
Un clopot sună deasupra laşului, dând înserării o gravitate funebră. Dealurile erau vinete; cerul, palid deasupra lor.
Monica-şi luă capul în mini. Odaia se întunecase.
„. Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bunĂ. Ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ.” „Dar tu, Dănuţ, de ce…” „Dis, ô, douce soeur des pommiers, Te souviens tu d'un petit bambin Rouge comme la paume de tes mains?
Car moi, ô, sage bien-aimée, J'aime toujours le petit pommier”20…
Ochii Monicăi plângeau, plângeau.
Dar sufletul Monicăi, cu dragostea, şi mila, şi iertarea, şi durerea, şi toate puterile lui rănite şi strivite – ca un parfum de tei abătuţi în floare, ca un parfum de tei amestecat cu agonia crudă a sevei – se dăruia deplin tot „fratelui ei Dănuţ”.
— Touché! 21
Floreta colonelului descrise un salut de arme.
— En garde! 22
Din nou, cu pizzicatto metalic, floretele încrucişate împletiră zigzaguri sclipitoare, arcuri scurte, zvâcnind, lunecând, săltând, tresărind, pândind – înviind în jocul fin al

lamelor, zborul subtil, nervos şi delicat al rândunelelor sau trăsnetul ornamental al arabescurilor.

Colonelul Barbă-Roşie – barba de un aur veneţian era ca un blazon viu, moştenit din ţâţă-n fiu, de coborâtorii familiei care număra un domn în scaunul Moldovei, şi o beizadea cu trup titanic, care trecuse ca un zeu arămiu al toamnei prin inimile feminine ale epocei – era profesorul de scrimă al Olguţei. Tot el o iniţiase pe un pur-sânge, în tainele viguroasei elegante a călăriei, pe care colonelul Barbă-Roşie o întruchipa ca un centaur.

Îşi iubea regimentul de roşiori mai mult decât griul vastelor moşii pornite tocmai din Ceahlău ca o trenă verde pe malurile Bistriţei, apoi aurie pe ale Şiretului.

Un singur lucru îi reproşa Olguţei: că nu-i fata lui; şi unul singur domnului Deleanu: că n-a făcut pe Olguţa băiat.

În după-amiezele de primăvară şi de toamnă, când se întorcea călare de la Copou, cu Olguţa la dreapta şi Monica la stânga, îşi bătea barba cu dosul palmei, ceea ce se întâmpla altminteri rareori, numai atunci când regimentul defila impecabil în faţa unor „ochi de vultur”.

Odată, de zece mai, venind în fruntea regimentului ca să defileze în faţa lui vodă, întâlnise în apropierea grădinii Copoului, pe Olguţa. Spre uimirea tuturor ofiţerilor, colonelul Barbă-Roşie dăduse comanda de defilare cu glas de tunet.

Înaintea cui?

Şi tot regimentul defilase cu capul la dreapta – ofiţerii cu săbiile plecate – în faţa unei rachete de tenis şi a unui zâmbet ironic, stăpânit însă.

Colonelul moştenise de la străbuni nu numai barba – în care se oglindeau parcă şi galbenii, şi grâul – ci şi patima mesei verzi, în care şi grâul, şi galbenii – oricât de fluviali ar fi – se varsă ca într-o mare. Totuşi, floreta Olguţei smulgea zilnic o oră deplină, uneori întrecută, patimii cartoforiceşti a colonelului. Astfel că zilnic, în preajma lui şapte jumătate, seara, colonelul se ridica de la masa de bacara – de care îl

lega un Ultim bac – trecea în odaia de scrimă a Jokey-Clubului şi, îmbrăcat în costum de arme, o aştepta pe Olguţa care sosea de la tenis cu în-târzieri mai mari sau mai mici.

— Mille excuses, mon colonel! 23

— Mille remerciements, mon enfant! J'ai eu l'honneur de vous attendre.24

Colonelul vorbea uneori ŕ la Georges d'Esparbčs25, spunea Olguţa, care primise în dar de la el – cu titlul de manual eroic – cărţile lui d'Esparbčs legate în marochin.

Plafonierele erau aprinse.

De-a lungul pereţilor se întindeau lungi canapele de catifea roşie, mâncate de molii. Zidurile erau împodobite cu panoplii, alternând cu oglinzi în rame aurite şi picturi sportive.

Odaia de scrimă era singura odaie a Jokey-Clubului în care mirosul de tutun era atenuat şi vocabularul cartoforicesc absent. De altminteri, era odaia cea mai puţin frecventată, aproape pustie. Colonelul şi Olguţa erau singurele excepţii care îndreptăţeau lipsa meselor verzi şi din această încăpere.

Nimeni n-ar fi spus că adversarul colonelului era o fată. Înfăţişarea Olguţei era cu totul băieţească. Mai întâi îmbrăcămintea: pantaloni de scrimă bărbăteşti, pieptar şi mască bombată. Apoi impetuozitatea trainică şi severitatea jocului. Braţul care mânuia floreta nu se apăra cu panici cochete de evantai, nici nu ataca având aerul că mânuieşte o tulpină deghizată în lamă de oţel din capătul căreia crinul căzuse provizor.

Apoi tăcerea. Nici madrigale din partea colonelului, nici exclamaţii – oh! vai! ah! ce! – din partea adversarului. O tăcere încordată, în care s-auzeau: ritmul respiraţiilor, tactul picioarelor şi clinchetul lamelor inteligente şi sprintene ca ironia, perfide ca sarcasmul, viclene ca surâsul…

Ochii Olguţei erau atenţi ca la un joc de şah accelerat. Floreta colonelului era bilingvă: cunoştea şi dialectul lamelor italiene şi al celor franceze. Olguţa trebuia să rezolve mereu alte probleme. Mintea lucra în ritmul braţului spontan. Toţi muşchii erau la pândă. Şi când destinderea fandării nimerea pieptul adversarului cu delicatul vârf al floretei, brusc îndoit, muşchii găseau în scurta biruinţă o sintetică odihnă şi noua elasticitate a elanurilor apropiate.

Uşa dinspre odaia de bridge se deschise lent, dezvăluind feţe congestionate în fumul ţigărilor şi un răsad multicolor de cărţi de joc, grădinărit – meditativ sau violent – de mini nervoase.

— Ah! Bonsoooir, d'Artagnanette!

— Touché.

— Repos et merci.

Olguţa îşi smulse masca, de subt care capul răsări zburlit, rumenit şi impertinent, întregind silueta de paj războinic.

— Bonsoir, oncle universel!

— Ha-ha!

Nalt, dar puţin adus, cum sunt domnitorii în clipa când, din strană, abia îşi apleacă fruntea în faţa Mitropolitului; cu frunte naltă, pietroasă şi de gală, şi păr rar, pieptănat pe spate; cu musteaţa căruntă şi fină, dar lipsită de galanterie, deprinsă să fie dezmierdată meditativ în faţa ideilor, nu răsucită în faţa femeilor; cu sprâncene stufoase, de subt care ochii afunzi aveau cochetăria să pară prezbiţi, din care pricină capul se răsturna pe spate în faţa unui om ca în faţa unui munte; cu guler drept şi rigid de moda veche, ca şi manşetele rotunde de o albeaţă reacţionară, cu zâmbet afabil de bătrân care dispreţuieşte mânia, încruntarea şi gesticularea, socotindu-le prea juvenile şi necuviincios democratice faţă de sobrietatea ironiei; cu mini înguste şi degete lungi şi subţiri de ctitor, deprinse parcă să înşire onctuosul chilimbar al mătăniilor; şi cu gest ocrotitor şi ospitalier de boier când primeşte oaspeţi la conac,

întâmpinându-i în capul scărilor – oncle Michel contempla silueta Olguţei, d'Artagnanette, cum o saluta el zilnic intrând în sala de scrimă cu evantaiul în mină, aşa cum intra şi la Universitate.

La Bucureşti i se spunea domnule ministru sau excelenţă – era mobilizat oarecum, ministru de justiţie – ceea ce-l făcea să răspundă: „Tiens! J'avais oublié. Comme c'est aimable de votre part, cher monsieur, de me l'avoir rappelé!”26

La Iaşi i se spunea domnule profesor – era singurul dintre profesorii Facultăţii de drept fără titlu de doctor.

„Oh? Non, merci! Je n'ai pas besoin de cela pour l'ętre – n'est-ce pas, mon cher collčgue?”27

La Jokey, intimii îi spuneau oncle Michel. Pe la spate toţi îi spuneau oncle Michel, familiaritate pe care şi-o însuşiseră, bineînţeles, ziarele.

Vorbea răspicat, aruncând vorbele de sus, ca un bacşiş din balcon. Şi vorbea moldoveneşte cu un uşor accent franţuzesc, păstrat din tinereţă, accent care învăluia cu un fel de pudoare arhaismul neaoş al cuvintelor îmbinate în fraze de o cronicărească puritate.

Olguţa îl poreclise „l'oncle universel”.

„En effet, je m'aperçois que ma famille onclesque grandit drôlement! Mais, en échange, j'ai le plaisir de recevoir une ničce trčs simpathique par cette voie profondément dégoűtante!”28

Colonelul Barbă-Roşie privea cu o părintească admiraţie neastâmpărul Olguţei, care, deşi în repaos, frământa floreta fără urmă de osteneală.

— Pur sânge, onche Michel.

— Tais-toi, Barbaroza! îl alungă oncle Michel cu un gest extenuat al evantaiului. Tu vezi numai cai. Ai halucinaţia grajdului profesional! Mai sunt şi măgari pe lumea asta, nu numai cai; n'est-ce pas, d'Artagnanette? Je viens justement d'en quitter un…29

— Qui est-ce, monsieur La Fontaine? 30

— C'est un politicien – naturellement31i Cum îl cheamă? Ah! …

În faţa numelor colegilor universitari şi luceferilor politici oncle Michel avea un recul voit – de memorie – care punea o distanţă sanitară între el şi ei.

Uşa se deschise, făcând loc unui domn cu obrajii atât de grăsuni, rumeori şi zâmbitori, că păreau dospiţi din pasta dolofană a feselor îngeraşilor lui Rubens.

Văzându-l, oncle Michel se lumină.

— Tiens! Cum îţi dzâci, tachistule? Nu pot să-ţi reţin numele ilustru!

— Ei, coane Michel! Costea Babic.

— Ah! Cest cela! Costea Babic, oui! Le voila, d'Artagnanette! Il a une maničre, pommadée d'ętre takiste; tout ŕ fait fabrication Take! Il me remplit de joie! 32

Costea Babic zâmbea ca un buchet de trandafiri în cărţile poştale ilustrate.

— Tare-i glumeţ conu Michel!

— Comme la politique développe l'esprit d'observation! … 33

— L'esprit en général34, adăugă Olguţa.

— Domnişoară Deleanu, m-a însărcinat conu Iorgu să te anunţ că plecaţi îndată.

— Cum asta? Nu-s încă opt jumătate! se încruntă colonelul. Ce-a păţit Iorgu de se grăbeşte? Câştigă?

— Vai de mine! Conu Iorgu are nobleţă de-a pierde constant!

Olguţa se încruntă: o cută între sprâncene, cu răsfrângeri adânci. Ştia că tatăl ei pierde nebuneşte şi că-şi făcuse o celebritate din aceasta. Dar mai presus de toate o supărau glumele pe socoteala acestei celebrităţi mănoase pentru o bună parte dintre cei care-o satirizau.

Zvârli floreta pe canapea.

— Mă iertaţi, trebuie să mă îmbrac. Oncle Michel, ai dreptate. Colonelul vede numai cai arăbeşti şi lame de Toledo; mai sunt şi copitele fabulei. Bună sara.

Dispăru în odaia de baie, unde o aşteptau ogarii, racheta şi duşul rece.

Oncle Michel îşi freca palmele.

— Hm! C'est épatant! Et pourtant elle ressemble parfois ŕ sa tante Elenco Dumţa, qui était horriblement laide et affreusement intelligente. Oui! Affreusement in-tel-li-gente, monsieur takiste! Tu l'as connue, Barbaroza? 35

— Oncle Michel! protestă colonelul, bombându-şi marţial bustul.

— Tţ, mon cher! N-am spus că-i urâta! Au contraire! Mais elle lui ressemble, surtout quand elle dit des vérités. C'est drôle.36

— Pur-sânge! murmură colonelul, ca un refren, bătându-şi barba cu dosul palmei.

— Ei, lasă-mă! se supără oncle Michel, desfăcând evantaiul. Iar te-ai făcut impresar de cai!

— Bonsoir, Olguţa.

— Bonsoir, papa.

Congestionată şi năduşită, cu ochii lucioşi de frigurile băncii bacara, cu tâmplele surite de timpuriu şi fire albe în musteţi, cu trăsăturile arse de zbucium ca de un soare marin, dar pline de strania şi fierbintea tinereţă a nervilor, şi fruntea largă şi bombată ca o statornică sfidare – faţa domnului Deleanu surâdea părinteşte şi copilăreşte Olguţei, care era puţin mai înaltă decât el şi proaspătă de soare, vânt şi tinereţă.

— Am ceva pentru „fondul Olguţa”, zâmbi el, bătându-şi buzunarul de la piept.

„Fondul Olguţa” era tovarăş la câştigurile cartoforiceşti ale domnului Deleanu. Deşi cunoştea pagubele zilnice, Olguţa tolera tributul seral pentru fondul instituit de tatăl ei, ştiind că-i face plăcere.

Domnul Deleanu o sărută pe frunte şi începu să-şi potrivească în faţa oglinzii, cravata strâmba.

— Vă salut cu respect, coani Iorgî. Numai două vorbe, dacă nu se supără domnişoara matale.

Gerş Herman – misit – era client civil, comercial şi mai cu seamă penal, al domnului Deleanu. Şi cum tainicele lui afaceri nu puteau fi rezolvate decât de „coani Iorgî”, îl aştepta la club – unde-l găsea sigur, în loc să-l aştepte la birou – unde găsea secretarii.

— Gerş!

Cum ar fi spus: „Marş!”

Dar Gerş, cu un zâmbet şi gest amforat de balerină, mai înaintă un pas. Era aşa de gras că părea de două ori gravid: şi pântecele, şi fălcile.

— Coani Iorgî!

— Aşteaptă-mă acasă, Gerş.

— V-aştept la gară. Cu respect şi complimente la domnişoara.

— Ce? Pleci, papa?

— Da, plec la Bucureşti. Jidanii ştiu tot! Ce să-ţi aduc, Olguţa?

Se suiră în trăsură, cu ogarii la picioare!

— La „Smirnov”. Ce cumpărăm, Olguţa?

Domnu Deleanu răspundea la saluturi în dreapta şi în stânga, zâmbind, gesticulând amical, protector sau cu înţeles, ca un orator popular la coborârea din tren.

Sâmbăta însufleţise Iaşul, mai ales strada Lăpuşneanu: treceau parfumuri violent proaste şi mătăsuri colorate intens ca acadelele din borcanele cofetăriilor periferice.

— Flori mirositoare pentru duduci costisitoare! Cumpăraţi, cumpăraţi, domni galanţi şi cavaleri berbanţi! Baronul de Vax vă porunceşte să fiţi galanţi şi eleganţi dacă vreţi să fiţi berbanţi! Tiu vio, ma belă damă?

Cu ghete de lac, ghetre albe, mănuşi albe, trandafir alb la butoniera smochingului şi monoclu cu şnur lat pe o faţă de gorilă ţigănească, baronul de Vax – cum singur se intitula – îşi plasa florile cu o impertinenţă în glas şi gesturi calculat negustorească pentru publicul de sâmbătă. În timpul săptămânii se adresa individual trecătorilor, cu călcâile lipite şi jobenul plecat: „Măria-voastră, nu vreţi”…

Trăsura se opri în faţa băcăniei „Smirnov”. Intrară.

— Buna sara, domnişoară Volga. Ci faci, domnule Medeleanu?

Olguţa întinse o mână prietenoasă noului-venit care intra în băcănie cu mini crispate şi tremurătoare de orb nervos, duhnind a vin, bărbos ca Robinson, dar brun, cu trăsături ascetice, ochi halucinaţi de derviş urlător şi îmbrăcat ca o sperietoare de păsări.

— Vii de la Jupey-Club, Pierdeleanu? … Luăm o fiţuică şi nişte akefali?

Apăsa pe fiecare vorbă – calambur îndeobşte – ca într-o cârjă care i-ar fi susţinut bicisnicia şi avea accentul mirat evreiesc al celor care imită mereu jargonul. Văzuse trăsura casei Deleanu oprindu-se la „Smirnov”, de peste drum, de la „Respect general”, şi nu se putuse opri – lăsând murăturile usturoiete, pastrama de gâscă, vinaţul acrişor şi cei trei convivi în faţa cărora îşi orhestra calambururile – să nu vie şi la o ţuică.

Calambururile erau în inteligenţa acestui junimist ca o mahala în jurul unui oraş cu tainice grădini şi discrete palate. Ca să-l cunoşti, trebuia să treci mai întâi prin mahala. Olguţa trecuse, şi îl stima. Stima şi faimoasa răutate verbală – care era luciditate – şi humorul sincerităţii sale temerare, şi sărăcia trupească a acestui învăţat – diagnostician miraculos în medicină – ferfeniţos ca o carte veche.

— Domnule Prahu, vii la noi la masă? îl invită Olguţa aruncând o privire iute domnului Deleanu, care zâmbi.

— Vin. Îţi mulţumesc, domnişoară, adăugă el ceremonios, pieptănându-şi barba, pieptănată cu mânile numai în astfel de ocazii.

Doamna Deleanu nu prea împărtăşea stima Olguţei şi prietenia domnului Deleanu pentru acest conviv care lăsa dâre de glod pe covoare, mormane de scrum pe mobile, pe faţa de masă – arhipelagul tuturor alimentelor lichide sau quasi, şi al băuturilor – şi care pe deasupra vorbea de rău

pe toţi. Dar alianţa Olguţa-domnul Deleanu era mai puternică.

Se suiră în trăsură cu pachetele şi sticlele; Olguţa la mijloc. Ogarii, pe jos. Caii mergeau încet din pricina aglomeraţiei; cotind spre Copou, prin faţa Râpei Galbene, o luară la trap. Trotuarul străzii Carol era atât de plin de pietonii sâmbetei, că părea un funicular urcând spre Copou.

Noaptea cădea clară ca pe un decor mânăstiresc. Aşteptai glasul clopotelor.

Rupând tăcerea, doctorul Prahu întrebă – ironic sau trist? – întinzând mâna crispată ca un blestem:

— Unde-i Iaşul? Şi singur răspunse, cu mimică şi accent de parodie: Aici-s, moi!

— Pleacă maestrul la Bucureşti! Dosarele…

— Conaşu pleacî la Bucureşti. Digrabî la maşi.

— Bine, Iorgule, iar mă anunţi în ultimul moment! Şi musafiri la masă pe deasupra! Poftim! … Profira, spune lui Neculai să mai puie un tacâm… A! Unde mi-e capul! Olguţa, ia vezi tu ce-i cu scrisoarea lui Gheorghiţă… Scrie de nişte cărţi trimise din greşală. Uite: ce-i asta: Ojardindilijant!

Vestea plecării domnului Deleanu se răspândise ca sunetul trâmbiţelor de mobilizare, accelerând ritmul obişnuit al casei şi alarmându-l.

Doamna Deleanu se consacră pachetelor destinate lui Dănuţ; domnul Deleanu, expedierii clienţilor şi alcătuirii bagajelor haotice.

Puiu – surprins de Olguţa în clipa când vămuia salamul şi ghiudemul aduse pentru masă – fusese expulzat din sufragerie în salon să ţie tovărăşie doctorului Prahu, sau, mai exact, somnului acestuia, căci doctorul, de câte ori se aşeza pe o sofa sau într-un fotoliu – fără ca să aibă în faţă o masă cu pahare, sticle cu trompă metalică alături de „sferturi” şi mucuri de ţigări – adormea cu gura deschisă, având aerul celor cloroformizaţi pe un scaun dentar.

Puiu se plimba prin salon, cu mânile la spate, tropăind agresiv, cu sufletul plin de revoltă şi amar: iar îl bruscase

Olguţa! Pe doctorul Prahu nu putea să-l sufere! Şi pe deasupra îl exaspera şi un ulcior stârnit de colbul vitezelor cicliste!

Olguţa după ce porunci lui Neculai să scoată o sticlă de vin „fain” pentru desert în cinstea doctorului – alternă lectura scrisorii lui Gheorghiţă cu muşcatul combativ al feliilor de ghiudem pipărat, dur şi aromat, care se mănâncă obligator în picioare, cu o aşcnie de pâne smulsă – fiindcă pânea nu-i tăiată încă – întovărăşind o lectură.

— Ojardindilifant?

Intră râzând în odaia Monicăi.

— Hei-hei!

Aprinse lumina.

— Ai adormit?

Monica se ridică de pe divan, ocrotindu-şi ochii cu palma. Rochia subţire, îmbrăcată pentru primirea pachetului, era ca o floare bătută de brumă.

— La masă, Melizando! Uite ghiudem. Ştii că papa pleacă la Bucureşti! … Monica!

Aplecându-se, Olguţa-i căută ochii; Monica şi-i acoperi.

— Ai plâns?

Olguţa aruncă o privire pe masă. Văzu risipa cărţilor.

— Au jardin de l'Infante, A! Ojardindilifant! … Ce-i asta? „Pour Adine?”…

Monica se repezi la masă.

— Te rog, Olguţa, nu ceti.

— E pentru tine?

— Nu.

Monica plecă în jos ochii plânşi.

— Atunci, dă-mi voie. Uite scrisoarea lui Gheorghiţă.

Cetiră alături: Olguţa, versurile cu dedicaţie, care lămureau lacrimile Monicăi; Monica, scrisoarea care explica prezenţa, în acelaşi pachet, a celor două Au jardin de l'Infante. Faţa Olguţei era atentă, severă, preocupată. De îndată însă ce simţi ochii Monicăi îndreptaţi asupra ei, îşi luă un aer ironic şi surprins.

— Et tontaine et tonton!
Monica zâmbi ostenit subt ochii Olguţei.
— De ce-ai plâns?
— Ţi-a scris?
— Da.
— Minciuni?
— Vai, Olguţa! Dănuţ!
— Atunci de ce-ai plâns?
— Din pricina Adinei „au coeur rapace”37?
Monica se roşi.
— Fiindcă i-a făcut versuri şi ţie ţi-a scris în proză?
— Atunci de ce-ai plâns? se încruntă Olguţa, bătând cu pumnul în masă.
Leila deschise ochi speriaţi. Olguţa trânti felia de ghiudem pe Au jardin de l'Infante.
— Monica, uită-te la mine… Te rog să nu fii Melizandă! … Acuma uită-te-n oglindă. Uită-te, că nu-i ruşine! bătu ea din picior.
Silită de mânile Olguţei, Monica se uită şi-şi văzu frumuseţea inutilă.
— Atunci, de ce-ai plâns? … Ascultă, Monica, tu ştii că odată pe an vorbesc şi eu serios. Eu afirm că te iubeşte pe tine.
O luase viguros de umeri. Ochii Olguţei erau pasionaţi şi puternici ca ai celor care vorbesc în numele lui Dumnezeu. O cută i se adâncise pe frunte, deasupra rădăcinii nasului.
— Tu crezi c-o iubeşte pe domnişoara Adina. Perfect. De ce? … Răspunde!
— Fiindcă i-a făcut versuri? … Răspunde!
— Mai întâi nu i-a făcut versuri. A făcut o poezie şi a dedicat-o domnişoarei Adina. Asta-i mania şi vanitatea celor care fac versuri: să le dedice lui Dumnezeu, patriei, sau măcar unei domnişoare. Dar versurile nu-s scrisori! Şi nici scrisorile nu trebuiesc luate în serios! Dar versurile! Dacă era trist din cauza acestei domnişoare, îi scria o scrisoare, sau nu-i scria de loc, îşi pierdea pofta de mâncare, slăbea…

De unde! N-ai văzut ce scrie Gheorghiţă? Că a avut un gutunar, da i-o trecut! Vra să zică Metaforei, sănătos tun, face poezii jalnice – asta-i altă manie a poeţilor sănătoşi – pe care le trimite cu dedicaţie la diverse domnişoare… Când are să-şi tipărească versurile viitoare are să le dedice în bloc ţie, sau mamei! Ce ai de spus?

— Nu eşti mulţumită! Bine. Atunci să procedăm negustoreşte. Să cântărim: domnişoarei Adina i-a trimis Au jardin de l'Infante; ţie ţi-a trimis toate volumele lui Samain. Ei i-a trimis o poezie cu dedicaţie, în care-i spune minciuni, căci dacă vroia să-i spuie un adevăr îi scria o scrisoare; ţie însă ţi-a scris o scrisoare în care tu singură spui că nu-ţi scrie minciuni… Ce-ţi scrie?

— Că-i trist…

— Sigur, fiindcă-i la Bucureşti şi tu eşti la Iaşi. De asta face poezii jalnice.

— Adinei…

— Adinei! Ascultă, Monica: domnişoara Adina X flirtează cu Benjaminul! Dar fiecare bărbat flirtează cu toate fetele – şi foarte bine face, aşa trebuie să facă. Cu una face exerciţii de versificaţie, cu alta joacă tenis, cu alta patinează, cu alta suspină la Dama cu camelii, cu alta merge la cinema etc… Şi pe una o iubeşte. Dănuţ te iubeşte pe tine.

— De unde ştii? întrebă Monica, deschizând ochii mari ca în faţa unui oracol.

— Ştiu fiindcă-s sora lui… şi ştiu eu fiindcă ştiu. Ţi-am spus eu vreodată minciuni?

— Nu.

— Atunci de ce nu mă crezi?

Monica plecă ochii, vorbind în şoaptă:

— Atunci de ce nu mi-a scris nimic de la Crăciun?

— Cum nu ţi-a scris? Dar scrisoarea de azi? Dovadă mai bună decât asta ce vrei? Cât timp nu ţi-a scris, să zicem că ai fi avut dreptul să te îndoieşti. Dar acum? … Şi tu n-ai dreptul să te îndoieşti! urmă Olguţa cu pasiune, zguduind

umărul Monicăi. Dănuţ te iubeşte pe tine, şi dacă te îndoieşti înseamnă că tu nu-l iubeşti.

— Vai, Olguţa…

— Atunci n-am dreptate?

Monica ridică din umeri, zâmbind, gata să plângă.

— Atunci mănâncă-ţi ghiudemul… Fugi, nu vreau sărutări! Şi întorcându-se de la uşă: împachetează infanta şi hai la masă, că pleacă papa.

Olguţa intră în odaia ei, cu fruntea încreţită. Nu era întâia oară când se mira ea singură de tonul categoric al afirmaţiilor ei, după ce le făcuse şi argumentase. Chiar profesorii îşi puneau o clipă la îndoială memoria sau ştiinţa faţă de fanatismul cu care Olguţa afirma uneori o inexactitate şi a ingeniozităţii cu care făcea verosimil ceea ce afirma. De astă dată, însă, nu mai era vorba de un profesor, ci de Monica…

— Duduie Olguţa, poftiţi expres, o invită la masă Neculai, ridicând mânile înmănuşate în semn de mare ananghie.

— Spune că vin.

Medită o clipă, cu ochii întredeschişi, cu fruntea încordată. Zâmbi.

Şi brusc iluminată se aşează la măsuţa de pe care-i zâmbea fotografia lui moş Gheorghe şi scrise trei scrisori cu viteza unui dejun într-un restaurant de gară unde trenul se opreşte cinci minute.

Ultimele ecouri ale zilei întârziau în bucătărie şi în odăile servitorilor.

Liniştea intrase în casă ca un îngheţ fără duritate şi fără scânteiere. Prin ferestrele deschise intrau delicaţii oaspeţi cari niciodată nu vin pe uşă: somnul vântului, freamătul plopilor, dulceaţa teiului.

Paturile erau înfăţate, dar goale; luminile, stinse.

Doamna Deleanu şi Monica se plimbau pe aleea care ducea spre poartă. Tăceau. Fiecare cu gândurile şi umbra ei, deşi purtau în gânduri pe acelaşi Dănuţ, altul în fiecare.

Doamna Deleanu se rezema într-un baston luat la întâmplare din vestiar; nu atât pentru a-şi sprijini trupul; mai cu seamă pentru a-şi însoţi singurătatea, căci tăcerea Monicăi era o depărtare.

Puiu, călare pe bicicletă, făcea opturi concentrate pe nisipul aleii. Era furios. Olguţa plecase la gară cu domnul Deleanu, şi el…

— Puiule, nu-ţi dau voie să mergi noaptea cu bicicleta prin oraş. La ora asta copiii se culcă.

— Da azi îi sâmbăta, tante Alice! Mine n-am şcoală! suspinase el.

— Cu atât mai bine: stai cu noi acasă la aer curat.

Puiu Deleanu, licean în clasa patra, era văr de-al doilea cu Olguţa şi Dănuţ. Avea o faţă rotundă, pe care mâniile cădeau rumene şi dese, ca cireşele scuturate din pom, şi fruntea domnului Deleanu, purtată cu aceeaşi aroganţă.

Cu patru ani înainte, intrase pe poarta casei Deleanu – laolaltă cu clienţii – un copil mărunt şi îndesat, tuns chilug, cu o pălărie de pâslă neagră, prea largă pentru el, adăpostind doi obraji sănătoşi de copil care s-a dat cu săniuţa, doi ochi serioşi şi preocupaţi de cioban prematur, şi un năsuc.

Subt sumănel era îmbrăcat cu o cămeşă ţărănească albă, cu chenare brodate de mama, şi un brâu roş, lat; o pereche de bocanci de iuft, purtaţi cu străşnicie, întregeau silueta. Mai avea şi un băţ pentru cini, o lădiţă de lemn cu toată zestrea, şi o scrisoare pentru domnul Deleanu.

Tatăl lui, ţăran chiabur, dar cu evlavia banului, din părţile Palancei, dorea ca prin influenţa vărului său – „boierul de la Iaşi” – să-l introducă pe Mihu – aşa se numea copilul – bursier la Liceul Internat din Iaşi.

„…şi daci na fi cu putinţî şi ti milostiveşti coani Jorgule di sărăcia noastrî când na fi la învăţături lâi puni la treabă ca şi nu mânânci digiaba. Cî ţom mai trimeţi şi noi oleacă di păstrăvi, oleacă di caş, un curcan, nişte prosoapi…”

Cu nici un chip Mihu Deleanu nu voise să primească invitaţia de-a sta la dejun cu boierii. Înfipt în ogradă, lingă lădiţa lui, mâncase, cu mâna şi cuţitul, merindele de-acasă. Când îl întrebau servitorii sau clienţii câte ceva, şedea la gânduri, apoi răspundea tare – ca unui om de pe altă vale – privind din plin, pe cel ce-l întreba, cu ochii lui rotunzi. Spre sară, înfricoşat de mulţimea clienţilor, se refugiase în grădină. Acolo îl descoperise doamna Deleanu, trântit pe iarbă, cântând din fluier înnăduşit.

— Tu ştii să cânţi din fluier, puiule?

— Aha!

Fără intervenţia domnului Deleanu, Mihu reuşise la examenul de bursă, cu media zece, distanţând pe toţi ceilalţi candidaţi.

— Răspunde ca Isus în templu! felicitase directorul pe domnul Deleanu.

Totuşi, Mihu nu intrase intern, nici nu se folosise de locul câştigat. Doamna Deleanu reţinuse acasă pe micul şi sălbatecul suplinitor al lui Dănuţ. Şi, încetul cu încetul, Mihu devenise Puiu pentru doamna Deleanu şi Monica, şi Cuţulachi pentru Olguţa. Un Puiu zvelt, îmbrăcat cu mult mai mult gust decât majoritatea colegilor săi orăşeni, un Puiu transfigurat, care purta totuşi în suflet, ca un filigram, pe Mihu de odinioară.

Învăţa cu o uşurinţă şi o isteţime care-l făceau să fie – în afară de orele de clasă – într-o veşnică recreaţie. O singură luptă grea avusese cu ale învăţăturii, dar biruise: cu limba franceză. Zile şi nopţi de-a rândul – în taină şi singurătate – se trudise Mihu să-l rostească pe „le” aşa cum răsuna dulce, muzical, fără efort, în gura fetelor şi a doamnei Deleanu. Cu toate acestea, evoluase de la greoiul şi odiosul „lio” până la perfecta puritate a lui „le”, câştigat de el ca o cetate, după un lung şi istovitor asediu în timpul căruia vărsase şi lacrimi.

Dar mai crudă decât „le” era Olguţa, care-i dăruise de Paşti, pe când era convalescent după febră tifoidă, bicicleta:

o bicicletă elegantă ca o rândunică în zbor, înzestrată cu cauciucuri roşii, frâna automată şi două ghidoane: unul de curse şi altul de plimbare. Bineînţeles, desperările zilnice ale lui Puiu întrebuinţau numai ghidonul de curse, pe care, aplecat şi în astă seară, făcea semnul infinitului pe nisipul aleii, fiindcă doamna Deleanu nu-l lăsase să meargă la gară cu bicicleta şi fiindcă, mai ales, Olguţa nu-l acceptase în trăsură, pretextând că nu e loc…

— Da! Bărbosul şi beţivanul de doctor are loc… şi eu nu!

Ah! De ce nu se-mbolnăvea din nou, de ce nu răcea, de ce nu-şi rupea un picior, să fie Olguţa iarăşi bună cu el, ca în timpul convalescenţei! Pe-atunci ea singură îi cetise cu glas tare amândouă minunatele: Livres de la jungle ale lui Rudyard Kipling, traducându-i unde nu pricepea, mimând pe ursul Balloo, cel cu vorbe înţelepte şi labă autoritară, pe boaul Kaa, spaima „bandarlogilor”, care vorbea sâsâit ca un om fără dinţi, şi pe Mowgli, care era voinic şi îndrăzneţ „cum trebuie să fie orice băiat”.

Şi el era voinic şi îndrăzneţ, aşa cum vroia Olguţa. Pe bicicletă nu se temea nici de tramvaie, nici de automobile; la şcoală, de nici un coleg, nici chiar de repetenţii cu vocea groasă care fumează la „00” deşi el purta încă şosete şi pantaloni scurţi.

Totuşi, de când se însănătoşise, Olguţa nu-l mai lua în seamă, şi când îl lua, îi spunea Cuţulachi. Uneori îi venea să se arunce din podul casei, dar se răzgândea, aruncându-se în viitor cu elanul dobândit din renunţarea la cealaltă aruncare.

Lasă! Are să fie el mare! … Are să fie ca Vlad Ţepeş! … Ş-atunci are să vadă Olguţa!

— Puiule, du-te la culcare.

Roţile vâjiiră înspre casă.

— De ce-o fi întârziind atâta? întrebă doamna Deleanu pe Monica.

— Poate că de la gară s-a dus pe la Rodica, tante Alice.

— Da, e drept!

Plimbarea reîncepu tăcută. Doamna Deleanu se liniştise.

Rodica era o camaradă a fetelor, şi una din rarele eleve ale pensionatului „Humpel” care nu făcea cură de slăbit, nu era îndrăgostită de profesorul de filosofie şi nici nu accepta moda leşinului şi a melancoliei cu palori riguroase. Avea o poftă de mâncare statornică: taşca-i era plină de chifle, smochine, migdale, alune, pe care le mânca subt ochii profesorilor pe-nfundate. Olguţa-i spunea că are o privire antropofagă. Şi pe deasupra, Rodica râdea „ca o şcoală primară”. Când venea la Olguţa, doamna Deleanu zâmbea din a patra odaie, fiindcă şi de-acolo le auzea râzând.

— De ce râdeţi? le întreba ea binevoitoare, deschizând uşa.

Şi se încingeau nişte râsete care excludeau vrâstele care puteau să mai întrebe cauza lor.

Prin tăcerea Iaşului, trapul cailor, urcând la deal, răsuna clar şi sonor ca subt bolţile unei catedrale devastate.

Doamna Deleanu şi Monica se îndreptară spre poartă.

— Olguţa! … Unde-i Olguţa, Ilie?

Din trăsură se coborâse – răsturnând pe stradă o umbră de balon captiv – Gerş Herman, cu pălăria coborâta adânc în noapte ca o ciutură.

— Cu respect şi sărut mina. Pot să vă dau complimenti di la coani Iorgî şi di la domnişoari.

— Unde-i Olguţa, domnule?

Gerş întinse două scrisori, surâzător.

— Domnişoari a plecat la Bucureşti!

— Nu se poate, domnule! Ilie, unde-i duduia?

— Pui di la gară nu s-o mai întors, sărut mina, răspunse Ilie deschizând poarta.

Gerş luă din trăsură, cu precauţii grase, un pachet.

— Coani Iorgî o trimes nişte îngheţaţi… ci-i mai extra, puteţi să mă credeţi. Cu respect.

Întorcându-se cu trăsura, doamna Deleanu şi Monica se cbborâră grăbite în vestibul, aprinzând lumina.

— Ce zici, Monica!

— Dă!

— Asta-i pentru tine.

Pe plicul scrisorii adresate doamnei Deleanu, Olguţa scrisese în fugă: „Mâncaţi înghеţata că se topeşte. Nu mi s-a întâmplat nimica.”

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Ileana! Ileana! Profira… Profira… du înghеţata în sofragerie şi pofteşte-l pe cuconaşu Puiu dacă nu doarme.

„Dragă mamă, Nu te alarma. Nu te anunţ că m-am sinucis aruncându-mă subt roţile trenului! „La din contra”: plec la Bucureşti să văd pe Benjaminul familiei. Am să-i pun termometrul, am să-l inspectez dacă-şi pune galoşii când plouă, în sfârşit, într-un cuvânt, am să te înlocuiesc.

Atunci de ce te superi? Cum nu m-aş fi supărat eu dacă plecai mata – chiar fără să m-anunţi – aşa nici mata nu trebuie să te superi că pleacă – anunţându-te – fiica matale supusă (?) şi iubitoare (ţţ), Olguţa.”

— Poftim! Ţie ce-ţi scrie, Monica?

— Mă anunţă că pleacă la Bucureşti şi mă roagă să aranjez luni la şcoală să-i motivez absenţa.

Se priviră ochi în ochi şi zâmbiră.

— Vai, Monica, tare-s proaste mamele! Adică de ce n-am plecat eu?

Monica se roşi violent: dar ea?

„Dragă Monica, Aceste rânduri palpitante sunt compuse în odaia mea, nu la gară, aşa cum crede mama. Nu te-am anunţat, pentru a evita emoţiile din timpul mesei, mai ales tăierea apetitului.

Plec la Bucureşti.

Asta înseamnă, scumpă Melizandă… Ce să-ţi mai spun! Culcă-te şi dormi ca „somnoroasele păsărele”. Nu neglija să te uiţi în oglindă de câte ori eşti pesimistă. E cel mai bun „cordial”: „Cordial-Monica”, recomandat de mine.

Acuma să trecem la afacerile mele. Mine dimineaţă, adică nu, mine după amiază trimite-l pe Neculai cu alăturatul bilet, să-l caute pe doctorul Prahu prin toate cârciumele,

începând cu „Respect general”. Să-i dea biletul întovărăşit de o sticlă de vin „fain” din pivniţa noastră. Doctorul Prahu, cu a sa tremurătoare mina, va plăsmui un certificat medical – trimite-i şi o coală – în care va constata că eleva Deleanu Olga suferă de o boală oarecare – durata, aproximativ trei-patru zile. Acest certificat îl vei prezenta directoarei, fără să te roşeşti: nota bene. Pe Neculai îl vei răsplăti cum trebuie, tu care ai „un caracter nobil”.

Nu uita: mine la 4 să fii gata pentru cavalcadă. Explică-i colonelului lipsa mea, atribuind-o unei cauze… cavalereşti: nu? Spune-i că, sufleteşte, călăresc la dreapta lui.

De n-aş uita să iau infanta! Partea cea mai nostimă e că plec la Bucureşti în acutrament de tenis, fără nimic altceva.

Alea jacta est!

Al tău satrap devotat, Olguţa.

P. S. Sper că ogarii nu vor rămâne orfani în lipsa mea? Adu-ţi aminte că-s de la Metaforel, Olguţa.” „Iubite doctore, Îţi trimit o sticlă de vin roşu din acela pe care l-ai diagnosticat „meritoriu”. Do ut des38, cum spun distinşii secretari ai tatei, insistând mai ales asupra lui Do.

Iată ce te rog: aşterne pe alăturata coală de hârtie o maladie care mă va reţine în casă vreo câteva zile – ceva inofensiv, dar impunător, o variantă cu nume pedant şi rădăcini pulmonare a gutunarului, de pildă.

Îţi mulţumeşte pentru amicalul certificat a matale devotată, Volga.

P. S. Să nu scrii cumva în certificat Volga! Mă numesc Olga Deleanu – cel puţin aşa pretinde catalogul – şi directoarea noastră nu pricepe decât alumele premiate de Academia Română.”

— Cine-i?

— Eu, Monica. Îmi dai voie?

— Cum nu. Intră, Puiule.

Puiu intră cu buzele roşii de îngheţata de zmeură, în papuci, cu pelerina peste cămeşa de noapte – bălăbănindu-şi mânile şi capul în cadenţă jalnică.

— Ce-i, Puiule? Te doare un dinte?

Puiu oftă amar.

— Cât are să steie la Bucureşti?

Monica zâmbi.

— Ştiu eu! Câteva zile.

Puiu dădu din cap obidit şi se întoarse spre uşă. Cu mâna pe clampă se opri. Plecă fruntea. Pelerina tresărea ca şi cum ar fi adăpostit vânt.

— Lasă, Puiule, lasă că vine înapoi! îl consolă Monica, luându-l lângă ea, aşezându-i capul pe braţele ei.

— Nici nu mi-a spus buna sara! Ce i-am făcut eu? izbucni Puiu în lacrimi şi suspine.

Monica îi dezmierdă obrajii uzi, privindu-l cu duioşie şi melancolie… Dănuţ era departe, Dănuţ era mare… Unde era Dănuţ cel cu bucle de fetiţă? Dănuţ cel care-o trăgea de cozi prin livadă?

Cu ce icoană copilărească începea dragostea ei: un copil cu bucle minând prin livadă o fetiţă cu cozi lungi: „Hâi, căluţ!”

Hâi, căluţ! Şi iată, erau mari! Şi-l iubea pe Dănuţ cu aceeaşi inimă, an cu an, alta.

Uneori îşi simţea inima grea ca o lacrimă. Ar fi vrut să aibă pe braţele ei capul lui Dănuţ. Cu slabele ei mini să-l ocrotească de tristeţă şi primejdii. Când se gândea la el, sufletul se îndoia ca o salcie deasupra unei ape.

Îl iubea pe Dănuţ. De când? Trupul ei crescuse şi se înălţase cu iubirea ei.

Era tristă. Iubirea ei era o amforă uitată pe margina unei fântâni…

— Dă-mi o batistă, Monica.

Îşi şterse ochii şi nasul mai ales, cu furie.

— Mă duc.

Monica îl însoţi până la uşă.

— Lasă, Puiule, vine Olguţa degrabă.

— Monica, tu eşti bună, lasă-mă să dorm la ea în odaie… numai la noapte.

— Bine, Puiule, te las, zâmbi Monica.

— Da să nu-i spui, că după aceea iar mă face Cuţulachi! suspină Puiu izbucnind din nou în lacrimi.

Înfăşurându-se cu o mişcare hamletiană în pelerină, intră în odaia Olguţei.

Monica stinse lumina, îşi mută fotoliul în balcon şi, singură, rămase în noapte.

Revărsarea lunii împodobise cu fildeş vechi o coastă a cerului.

Iaşul durat din tăceri de biserici, intrase în noapte deplin. Nu auzeai nici glas de om, nici huruit de roţi, nici, răcoroasă, copita calului bătând asfaltul. Uneori, în depărtarea Tătăraşului, hămăiau cinii, ca la ţară.

Turlele bisericilor de pretutindeni şi plopii arătau cerul.

Luna se înălţa, urcuş de abur pe scări fără trepte, suiş lin, avânt neted ca în somn.

Parfumul teilor nu mai ştiai: coboară din stele? adie spre stele?

Luna se înălţa. Tot cerul era o vibraţie necontenită, ca aburit de-un tremur diafan de aripi de libelulă.

Luna se înălţa inclinând argintiu zările, dezvăluindu-se tot mai albă, paloare din paloare, pe deasupra turlelor, pe deasupra plopilor, peste faldul dealurilor…

Se înălţa şi s-aduna o albă şi albastră sihăstrie în jurul ei, ca în preajma gândului ş-a piscului înalt.

Se înălţa ca parfumul crinilor, ca o răcoare pe tâmple, ca un nimb pe creştet, ca o iluminare a frunţii, ca o deşteptare a vederii…

Se înălţa şi se umplea cerul de îngeri limpezi, de fum de tămâie – albe şi albastre plutiri în tăria nopţii…

…Până când, în contopirea de alb şi albastru, de vânat şi vioriu, de cenuşiu şi violet, de verzui şi sur, de lumină, şi umbră, şi penumbră – noaptea fu ritm de văluri pe respiraţia unui trup, şi luna – chipul acelui trup, chip atât de alb, de pur şi de iluminat, că în acea clipă, în marea singurătate a înălţimilor şi în limpezimea cerului, chipul lui

Dumnezeu se arătă răsfrângându-şi splendoarea în adorarea lunii.

De repetate ori – cu un expresiv crescendo – vecinul cabinei de wagons-lits, ocupată de domnul Deleanu şi Olguţa, bătuse cu pumnul în păretele despărţitor, intervenţie care înteţea râsetele.

Domnul Deleanu cedase Olguţei o cămeşă de noapte cu motive naţionale, papucii – prea largi pentru ea – şi un halat de călătorie. Astfel îmbrăcată, Olguţa se aşezase turceşte pe patul de jos, domnul Deleanu, fără surtuc, guler şi cravată, pe strapontinul din faţă.

Pe măsuţa dintre ei, cofiţa de fragi, cumpărată de la Bârnova, se învecina cu pachetele de şocolată şi nelipsita sticluţă Cherry-Brandy cu două pahare: al Olguţei umplut pe sfert.

Trenul intră în gara Vaslui. Zărindu-l pe domnul Deleanu, doi domni care soseau încercuiţi de tregheri cu bagaje se opriră cu braţele deschise şi figuri beate:

— Tu, Iorgule!

— Eu, Iancule!

— Şi noi mergem la Bucureşti, solo! Organizăm o partidă monstră! Al nostru eşti! Avem şi un vinaţ!

— Regret, dragă! Călătoresc cu fiică-mea.

— Ei, şi?

— Ei, iaca!

— Aa… pardon! Noapte bună!

Trenul porni urmărit de privirile elitei vasluiene pentru care trecerea trenului era un pretext de întâlnire şi un prilej de gătează.

Şi din nou, vecinul cabinei cu cofiţa de fragi bătu în părete cu exasperare, cu furie… dar şi c-un fel de resemnare, auzind efectul ilariant.

— Lasă-i, nene! Or fi în voiaj de nuntă! mormăi patul de sus, deşteptat din somn, către mahmureala patului de jos.

III.

ESCAPADA OLGUŢEI.

Orgiacă, dragostea pisicilor răsunase de-a lungul nopţii de vară, modulând subt tremurul stelelor uui-tul vântului de pustă, scâncetul primordial al pruncului, geamătul gutural al femeii cu dinţii încleştaţi, bocetul solitar al geamandurii şi furtunile melodice ale violinelor.

Apoi, ca din milenii, cu creste roşii, trâmbiţaseră cocoşii.

Ultimele stele se stinseră vibrând clar în paloarea viorie.

Străzile şi trotuarele erau albe ca de argint mat. Sergenţii de noapte dormitau, lăsând să se deschidă şi să vegheze singuri ochii inocenţi ai zorelelor.

Plutea înfricoşarea unei tăceri fragile, pe care curând avea s-o sfarme întâia huruială de roţi municipale.

Făcându-şi cu degete automate nodul cravatei, Dănuţ se aplecă afară peste marginea ferestrei. Simţea zorii, fără să vadă zarea lor pură, având senzaţia de frăgezime pe care-o ai într-o casă cu ziduri străvechi când ştii că într-una din încăperile ei o fată se dezbracă încet, iluminând oglinzile cu proaspăta şi sperioasa ei nuditate – rumenindu-le cu focul obrajilor atunci când ochii îndrăznesc să cuprindă trupul gol…

Dar zorii erau departe.

Vedea numai ziduri de case pretutindeni, ziduri subt care horăia somnul orăşănesc, prăbuşit, greoi, umilitoare parodie a morţii.

Dori Medelenii cu ochii, cu nările, cu urechile… Medelenii vacanţelor şi ai copilăriei. Deşteptările cu zvonirea livezii la căpătâi şi zorii la ferestre, ca tufe de pomuşoară coaptă în livadă. Înălţimea de zbor a cerului spre care-ţi vine să fluturi batista. Salturile lungi ale dealurilor gonite de vânătoarea cerească a soarelui…

Două minute, încă jilave de apă, îi acoperiră ochii.

— Unde fuge copilul meu? şopti Adina în urechea lui, îngreuindu-i-o cu cercei de sărutări.

Nu-şi putu stăpâni bătăile inimii. N-o văzuse doar câteva clipe, şi parcă o regăsea după o despărţire.

Se întoarse, o cuprinse în braţe şi o strânse, despletită şi ruginie. Îi sărută fruntea, bătaia pleoapelor, gâtul care ispitea dinţii ca miezul alb al perlelor de chilimbar. Şi dezvăluind-o îi privi sânii, cuminte şi-mbunat, fiindcă erau miraţi ca deşteptaţi din somn. Apoi dezmierdă cu palmele rotunjite luminoasele lor curbe, săgetate de două mici reliefuri roze umbrite violet. Ş-apoi, închizând ochii, alintă respiraţia ondulată a sânilor, cu pieliţa subţire a încheieturei braţului…

Mina Adinei îi acoperi ochii aprinşi.

— Cuminte, cuminte… Hai şi-ţi bea şocolata.

Şi luându-i mâna de pe ochi, se învălui molatec în lungul halat de baie care-i dădea o ciudată înfăţişare de călugăraş benedictin. Numai părul ardea dens, cum arsese de-a lungul nopţii, ca o torsă pe un întunecat galop în adâncuri.

— Nu, Dănuţ!

— Ba da.

Îi scăpă din mini. O fugări. O prinse paralizată şi docilă din pricina râsului. Îi adună părul ascunzându-i-l sub halat, o acoperi cu gluga, îngropând-o cu obraji cu tot, până când nu mai rămase din ea decât gura, ca un boboc de garoafă, pe care buzele lui Dănuţ îşi pierdură suflarea, lăsându-l înflorit în umeda roşeaţă a sângelui şi zâmbetului.

— Hai, Dănuţ rău, Dănuţ tiran, Dănuţ cu pleoape vinete…

Îşi acoperi cu palma buzele îndurerate. Dar pe deasupra minii ochii râdeau.

— Bea-ţi şocolata, Dănuţ.

Vorbea comic şi greu, ca cei cu figura îngheţată. Vorbele păreau prea voluminoase pentru gura ei micşorată, cu colţurile buzelor arse.

Dănuţ se aşează pe pat, în faţa mesuţei de noapte. Adina veni lângă el, supraveghindu-l atentă. Ea singură îi pregătise şocolata la flacăra de spirt. Şi, ca întotdeauna, Dănuţ era înduioşat văzând-o gospodină pentru el – şi-atât de mică, de fetiţă. Gesturile solicitudinei de mamă – atât de cunoscute în răsfăţul de-acasă, dar nebăgate în seamă –

căpătau o drăgălaşă noutate când erau făcute de Adina pentru el. Odată îi cususe un nasture căzut, cu degetarul pe deget – abia atunci observase Dănuţ hazul acestei minuscule căşti războinice – cu mişcări iuţi, suple şi categorice, rupând aţa cu dinţii, ferindu-se cu demnitate şi dojenindu-l convinsă de câte ori cerca să o sărute. Altădată îl badijonase cu iod în gât, iscusită şi severă ca un hirurg, terorizându-l graţios, impunându-i apoi, cu sărutări şi încruntări, fularul în jurul gâtului, şi cu jurăminte teribile, respectarea precauţiunilor pe care i le dicta amănunţit. Altădată îi făcuse o pijama, supunându-l neîndurată la canonul „încercatului" repetat, până când, extenuat, se prefăcuse că pleacă trântind uşa; întorcându-se în vârful picioarelor, o găsise plângând cu suspine copilăreşti, în tactul maşinii de cusut, pedalată energic.

Toate aceste scene deveneau vignette înduioşătoare în amintirile drăgostii lui.

— Mine ce facem, Dănuţ?

— Adică azi!

— Aşa-i!

Bufniră de râs.

— Tare mai suntem răi!

Rotindu-şi podul palmei prin părul lui Dănuţ, Adina îi înstrugură capul de bucle.

— Adina, apleacă-te.

— Pentru?

— Bea.

— Îm!

— Bea.

Îi apăsă capul înspre ceaşca lui cu şocolată.

— Nu mi-e poftă, Dănuţ, se scutură Adina cercând să-i scape.

— Ba da. Te rog… Sărută-mi şocolata.

Îşi muie buzele.

— Spune ce facem azi, Adina? … Adina, ia uită-te la mine!

— Ce-i, Dănuţ?

— Nu, nu. Nimica. De ce te-ai speriat?

— De ce m-ai privit aşa? îl întrebă ea precipitat, cuprinzându-i obrajii. Îs urâta?

— Nu… Ai musteţi de şocolată. Şterge-te.

Începu să-şi bea şocolata, pe gânduri.

O amintire veche, foarte îndepărtată, acoperise vioi ca o roşeaţă în obraji, clipa de faţă. Tot aşa: Se sculase de cu noapte. Pleca la Bucureşti, la liceu,… Inima grea, de toamnă… Tăiase părul păpuşei Olguţei, buclă cu buclă, şi-i făcuse şi musteţi cu creionul din plumiera de lac japoneză… Păpuşa cu păr blond… Păpuşa din pod, din lada cu jucării.

Oare-o mai fi păpuşa din pod? … Îi era dor de ea ca de ceva viu… Ca de-o iubire din altă viaţă… Podul era plin de colb şi aţe de păianjeni, şi păpuşa avea o rochiţă de mătasă albă şi capul prea mare fiindcă era tunsă ca o fetiţă convalescentă după febră tifoidă… Zâmbi păpuşei din pod. Zâmbiră amintirile din îndepărtarea înduioşată a anilor…

Întoarse capul spre fereastră. Zorii se colorau delicat în roz şi albastru, ca şi cum ar fi trecut pe cer stoluri de ibişi şi flamanzi, lăsând fulguiri.

— Dănuţ! Unde eşti, Dănuţ?

Ochii Adinei erau verzi ca două ciudate cristale de sevă. Privirea lor învăluia sufletul în miros de ierburi după ploaie, de muguri cruzi, de pământ desţelinat, de vânturi ameţite în păduri cu violete. Privirea lor înseta buzele şi nările. Subt verdele lor – foc umed – trupul devenea gol şi păgân.

— Adina, de ce te iubesc atâta?

— Mă iubeşti, Dănuţ?

— Nu eu. Tu, tu mă iubeşti?

Şi fără să aştepte răspuns, cuprinse în braţe trupul iubit, trupul apropiat, trupul de subt ochii, nările şi buzele lui – în care sufletul era depărtat ca o stea oglindită într-o apă atinsă de genele celui ce-o priveşte.

— Spune-mi, Adina, mă iubeşti? Mă iubeşti adevărat?

Ar fi vrut să fie simplu sufletul ei, ca un „da” materializat, pe care să-l pipăie, să-l cuprindă în mini, să-l simtă deplin şi

al lui ca o inimă vie smulsă din piept, grea, caldă, concretă.

Dragostea lui era zbuciumată, fără hodină, numai luptă, pândă, încordare, ca viaţa codrilor, unde şi somnul e o veghe împrejmuită de jarul ochilor de pradă şi de mişcările tăcerii.

O culcase pe pat, privind-o, aplecat asupra ei, cu chipul ostenit de suflet ca de-o migrenă.

— Adina! Adina!

Era o grea tânguire în vorbele lui.

— Ce-i, Dănuţ?

Vorbise calm, ca şi cum ar fi spus: „Afară plouă”; sau: „Ceasul a stat”. Dar un zâmbet îi tresărea în colţurile buzelor; Dănuţ nu-l văzu.

— Nimic. Plec, răspunse Dănuţ uscat, ridicându-se.

— Nu mă săruţi? îl întrebă Adina căscând.

— Cum vrei!

— Cum vrei tu, Dănuţ!

— Ţi-e indiferent?

— Dar ţie?

— Mie da.

Îi tremura bărbia, ca şi vorbele.

— Bine. Atunci pleacă. Eu mă culc…

— Te culci?

— Da. De ce te miri?

Se smunci de lângă ea cu pumnii strânşi, deschise uşa ietacului, o trânti; deschise uşa de din faţă, o trânti. Ieşi afară, iremediabil. Totuşi, în faţa porţii se opri, aşteptă, o deschise, porni din nou.

Strada era goală. În faţa caselor ardeau becurile electrice aprinse de cu sară, decolorate şi vestejite ca florile după bal.

La început paşii lui Dănuţ răsunară apăsaţi, nervoşi, repezi, ca pinteni în burta calului bleg şi adormit. Apoi, din ce în ce, paşii se muiară.

Înaintă încet, ca şi cum la fiecare pas ar fi trebuit să deschidă o uşă prin întuneric. Ajungând la capătul străzii,

şovăi ca la răscrucea unor drumuri necunoscute, şi se întoarse îndărăt, urmărit de privirea lungă şi bănuitoare a sergentului de noapte.

Mergea repede, aşa cum pornise. O ura pe Adina. Vroia să i-o spună în faţă, să-i strige în faţă că o urăşte, şi să plece din nou. Simţea nevoia să o apuce de mini, să o strângă, să-i zdrobească mânile, s-o audă scâncind de durere.

O ura, cum ura pe toate femeile pământului. Ar fi vrut să le prefacă pe toate la un loc, într-un vas de cristal, plin de otrava sufletului lor, să-l ridice în mini, să-l trântească şi să-l sfarme în mii de ţăndări, şi-n ţăndări să se prefacă toate femeile pământului, cu râsul şi cu trupul lor făţarnic – şi să piară de pe pământ pocalul cu otravă. Atunci ar fi fost curat şi zâmbitor pământul, ca un curcubeu.

În faţa porţii se opri. Parcă se schimbase ceva în înfăţişarea casei! … A! lăsase storul în jos, ca să n-aibă lumină, ca să poată dormi mai bine.

Ce nesimţire! Ce cruzime!

Ea dormea cu storul tras, şi lui îi venea să plângă, să-şi muşte pumnii de durere, să fugă, să piară, să nu mai fie.

Intră pe poartă în vârful picioarelor. Vroia s-o surprindă dormind, s-o vadă dormind… Vroia să intre, s-o vadă…

Apăsând încet clanţa, deschise uşa ietacului.

— Dănuţ!

Un val de soare-i încălzi sufletul.

— Nu dormi? o întrebă el ironic.

— Dănuţ! îl dojeni glasul Adinei.

Se apropiase de el, prin întuneric, dezmierdându-i obrazul. Dănuţ se feri brusc şi se aşează în fotoliu.

— De ce eşti rău, Dănuţ?

— De ce m-ai lăsat să plec?

— Fiindcă ştiam c-ai să te întorci, zâmbi Adina aşezându-se în braţele lui.

— Minţi. N-aveai de unde să ştii. Vroiai să scapi de mine, să rămâi singură… Ştiu eu…

— Ba ştiam, Dănuţ, murmură Adina, alăturându-şi obrajii de faţa lui. Nu te-ai întors?

— Eu am vrut. N-aveai de unde să ştii.

— Ba da, Dănuţ. Altfel nu te lăsam să pleci. Prostuţule, tu nu vezi c-ai plecat fără surtuc, în cămeşă?

— Îs în cămeşă?

— Da.

— Şi tu m-ai lăsat?

— Fiindcă aşa eram sigură c-ai să te întorci… dacă nu pentru mine, pentru surtuc!

Dănuţ respiră adânc. Zâmbi.

— De ce te joci, Adina? Am ieşit ca un nebun! Nu mi-am dat sama! Dacă nu mai veneam? Dacă mă duceam acasă? Nu ţi-ar fi părut rău?

— Mi-era aşa de frică, Dănuţ, după ce-ai plecat! Uite…

Îi luă mâna, punându-i-o pe sânul stâng. Sânul era viu în spaima lui rotundă de hulub captiv. Şi-atât de drăgălaş era gestul care făcuse ofranda sinului gol şi-a inimii goale, încât buzele lui Dănuţ în loc să sărute sinul, sărutară mina.

— Mă iubeşti, Adina?

— Dar eu te ador, prostule, răsfăţatule… Dănuţ…

Dulce ca o tânguire de vioară, adusă de vânt; „Dănuţ”…

Şi două trupuri tinere zvâcniră, se zbătură, şi se prăvăliră strânse, ca două mari aripi ale aceluiaşi zbor milenar.

Îi dezmierdă fruntea mică, i-o sărută. Adina-i zâmbea ascunsă în păr, ca un fagure.

— Ce facem mine?

— Azi! îl îndreptă Adina, trecându-şi palmele peste ochi.

— Azi, da!

Zâmbiră. Erau palizi ca flăcările în lumina soarelui.

— Dănuţ, ne vedem la noapte…

Îl văzu şi-l simţi tresărind. Îşi aduse mâna pe gură, privindu-l cu ochii măriţi. Se ridică într-o mină, plecându-şi obrazul pe pieptul lui.

— Vreau să dorm, Dănuţ… Îi ostenită Adina… Crede-mă, Dănuţ! Am să dorm toată ziua, toată ziua, şi după aceea am

să te aştept la geam, cu rochia care-ţi place ţie…

Îi vorbea încet, cu ochi rugători, atenţi şi supuşi, ca unui stăpân iubit şi temut.

Dănuţ întoarse capul într-altă parte, privind în gol.

— Dar tu nu ştii că te iubesc, Dănuţ? Numai pe tine… Te iubesc, Dănuţ, stărui glasul cu un tremur, în preajma lacrimilor… De ce mă chinuieşti, Dănuţ drag? Aşa-s de ostenită! …

Dănuţ îi acoperi ochii cu mâna, surâzându-i trist. Şi el era atât de ostenit că uneori ar fi vrut să-şi scoată inima din piept, s-o puie pe pământ, alături, ca o povară, să-şi şteargă fruntea şi să răsufle o clipă.

Bucureştiul se deştepta cu măturătorii, în huruiala dezmăţată a roţilor, ca un om care se scarpină buimac, ascultând zornăitul arţăgos al deşteptătorului care i-a decapitat somnul.

Jupânesele se îndreptau spre piaţă, cu coşul subt braţ. Câte un oltean matinal, cu iţarii suflecaţi pe vigoarea profesională a pulpelor păroase, gârbovit de kilogramele leguminoase sau fructifere din coşurile atârnate în cumpănă pe cobiliţă, îşi anunţa marfa, cu verb sonor, pentru el mai degrabă decât pentru casele încă adormite, cum îşi acordă un muzicant instrumentul.

Pe orizont, soarele lipea mari afişe aurii.

Cu mânile înfundate în buzunarele surtucului şi capul plecat, Dănuţ urca bulevardul spre Calea Victoriei.

Era o ciudată anarhie în gândurile lui, o necontenită vrajbă. I se fragmentase sufletul, ca mercurul vărsat în palmă, şi-acum nu mai era decât larma unor gânduri contradictorii, care vociferau ascuţit ca femeile când se ceartă.

Unele spuneau: „De ce nu l-ai crezut pe Mircea? Adina minte.”

Altele: „Adina te iubeşte, Adina e curată, restul e minciună.”

Şi mintea da ascultare şi dreptate, şi unora şi altora.

Priveşti un cub desenat pe o foaie de hârtie: îţi apare în relief, colţuros, proiectat în afara suprafeţii albe, pe care stă ca un cub de cristal cu muchii vizibile. Îţi primeneşti ochii, după o scurtă reculegere, cu o bătaie de pleoape, şi priveşti din nou – cubul îţi apare în adâncime, scobit înlăuntrul hârtiei din care cască. Şi totuşi, pe hârtie-s aceleaşi linii paralizate, pe acelaşi plan neclintit. Dar ochii văd când un relief, când un adânc. Şi acea simplă grupare de linii îţi poate da ameţeala prăpăstiilor…

Abia plecase de lângă Adina, şi totuşi sufletul înspre ea pornea impetuos, mohorât, ca fumul incendiului încotro bate vântul.

O lăsase dormind. O adormise ca pe un copil, stând la căpătâiul ei, alintându-i fruntea şi tâmplele. El o rugase, o îndemnase să doarmă, vâslind cu mânile somnul spre ea.

Vroia s-o lase dormind, cu somnul, nu cu sufletul ei necunoscut. Şi totuşi, somnul ei îl întristase ca o nepăsare, ca o părăsire. Plecase de lângă ea, ca un vânt, lăsându-i trupul ei ca un voal abia însufleţit. Plecase, lăsându-l singur. Ea se odihnea. El suferea lângă trupul ei.

O veghease multă vreme, privind-o, neputând să se despartă de ea. Adormise cu braţul îndoit sub cap, descoperind o subţioară arămie. Uneori tresărea ca o coardă subt arcuş: de ce?

Oare o lăsase dormind cu-adevărat? Oare nu-l înşelase? Nu se prefăcuse? Ca să plece el, ca să-l alunge de lângă ea, ca să rămâie singură…

Se opri. Îi venea să se întoarcă în goană, să intre pe neaşteptate – ca atunci… Ce-ar fi găsit? O lăsase dormind? Oare ochii ei verzi ca fosforescenţele întunericului nu-l iscodeau pe subt genele făţarnice? … Îi era groază s-o mai spioneze, s-o mai încerce, s-o mai surprindă.

„Dar nu ştii că te iubesc, Dănuţ?”

Nu, nu-l înşelase. O lăsase dormind… Se smunci din loc şi porni înainte pe Calea Victoriei.

Cum îl chinuia! Îi era frică de sufletul lui ca de-o casă goală, numai cu oglinzi şi ţiuitul tăcerii.

Ar fi vrut să n-o mai iubească, atât era de trudit! Când nu iubea încă, sufletul era ca un pat alb într-o odaie cu ferestrele deschise spre cer şi spre livezi.

Când nu iubea! …

…Nu, Monica fusese totdeauna sora lui, prietina lui, odihna lui. O iubea cum îţi umpli pieptul de aer curat, cum bei din pumni apa unui şipot de munte, şi fără să-ţi fie sete, cum ţi-e drag primăvara să stai pe-o bancă la soare printre înfloriri.

Lângă Monica era aşa de clar şi de uşor sufletul că parcă nu era, cum parcă nu e văzduhul unor dimineţi de april, plin de egala transparenţă a luminii…

…Nu. Adina nu-i spunea minciuni. Adina îl iubea. În buzele ei mici nu încăpea minciuna. Atunci de ce se temea? De ce se temea de ochii verzi? …

La întretăierea stradei Pitar-Moşu cu strada Mercur, în dreptul şcolii de călugăriţe, se întâlni cu Herr Direktor.

— Bon giorno!

— Bună dimineaţa, papa.

Monoclul lui Herr Direktor scânteia ca o vitrină. Pălăria de pai era pusă pe ceafă, nasturii de jos ai vestei descheiaţi. Buzele umede zâmbeau.

Purta întipărirea veseliei acelora pentru care casele încep să se strâmbe umoristic – făcând din ochi, mişcându-şi hogegile ca nişte urechi – felinarele, subit elastice, să facă reverenţe, şi pământul să curgă.

— La culcare, fiule. Mi se pare că ne-am cam făcut de cap! Ce zi îi azi?

— Duminică, papa.

— Eşti beat, fiule?

— Dumincă, papa.

— Dacă zici tu, sfânt! S-a isprăvit! … „Embrasse moi, Binette, embrasse moi39… ta-ta-ta-ta-ta…” Cum îi, frate, mai departe?

— Nu ştiu, papa.

— Răăău, domnule! Învaţă, fiule, învaţă!

— Cocoricooo! Cocoricooo! intonă Coco cucurigul cucoşilor galici.

— Bravo ţie, Coco! Face pe cucoşul! Să-l facem stareţ la poiată!

— Noapte bună, papa.

— Ce noapte? Eşti turtă! Ziuă mare, fiule! Paaa! ... Auzi, domnule, face pe cucoşu!

Gheorghiţă adormise pe un fotoliu. Auzind paşi pe scară, sări în picioare, frecându-şi ochii.

— Şi-ţi fac un ceai, conaşule?

— Nu. Mă culc, Gheorghiţă. Să mă scoli la dejun.

Se dezbrăcă repede, lepădându-şi hainele cu dezgust. Trase obloanele. Se sui în pat, cufundându-se în întuneric.

II.

Aşteptă somnul, chinuit de aceleaşi amintiri, de aceleaşi îndoieli.

Şi încet-încet, treptat-treptat – cum se topesc în viteza neagră rândurile unei scrisori de dragoste, arsă în mina – sufletul lui Dănuţ se-ntunecă de somn, până când trupul, cu o delicată destindere, se despărţi de suflet, rămânând singur, ca mâna din care a picat în flăcări o cenuşă.

Cucoana Catinca Balmuş nu era grasă cum îşi închipuie cetitorul. Asta nu înseamnă că nu era robustă, falnică oarecum în ţinuta de gospodină.

În alte vremi, capul care purta tulpanul ar fi putut purta casca războinică, trupul înfăşurat în şorţ alb, armura cavalerească şi mânile în care zăngăneau cheile tuturor dulapurilor, spada sau buzduganul.

Olguţa coborî din taximetru după domnul Deleanu cu Au jardin de l'Infante în mina.

Auzind trompa automobilului oprit la poartă, cucoana Catinca ieşi din grădiniţă – unde supraveghea cafeaua cu lapte a lui Mircea şi-a lui conu Mihăiţă – şi văzându-l pe domnul Deleanu alungă încruntarea cu un zâmbet, se-ncruntă iar la cinele care lătra şi înaintă spre poartă cu braţele deschise prin panica albă a hulubilor…

— Maiestoasă ca Marseilleza! şopti Olguţa la urechea tatălui ei, insinuându-i un zâmbet.

— Sărut mina, cucoană Catincă.

— Vânt din Moldova! … Ce-mi văd ochii? Sora diavolului. Ce cauţi aici?

— Pe Hardmuth! şopti Olguţa, strânsă în braţele afectuoase ale cucoanei Catinca.

— Ia dă-i pace băiatului! Uite la ea! Ca o ţigancă! De unde mi-ai furat ochi codaţi?

Din bucătărie se repezi Măndiţă gătită de duminică, de Dumnezeu – cu ochi de romaniţă şi obraji ca oule de Paşti; de ea – cu haină de horă şi tulpan cu mărgele albastre.

— Sărut mina, duduiţă. Iaca dau jos bagaju.

Era deprinsă ca toţi musafirii din Moldova să fie găzduiţi la stăpâna ei.

— Stai, fetiţo, o opri domnul Deleanu, că plecăm îndată.

— Cum să plecaţi? Ce vorbă-i asta? se scandalizâ cucoana Catinca.

Între domnul Deleanu şi cucoana Catinca începu o târguială însufleţită ca în bazarurile orientale. Cucoana Catinca vroia să-i găzduiască la ea pe toţi – „cu diavol cu tot”. Domnul Deleanu invocă gradul de rudenie cu Herr Direktor, deranjul… Amândoi vorbeau repede, cu bucuria de-a vorbi, de-a născoci, de-a replica, de-a gesticula.

Pe stradă răsunau, viguroase, glasurile vânzătorilor ambulanţi, îmbinându-şi discordant strigările.

— Iaurt caimacel, iaurt caimacel…

— Puia-gaia, gaia-puia… Pui-puiiii…

— Chiop-chiop cărbuuu, chiop-chiop cărbuuu…

— Hai la gaz-gaz-gaz…

Era în toi arlechinada de zgomote a Capitalei: tramvaie, automobile, camioane, căruţi, sonerii de biciclete… Lumina soarelui cânta parcă din mii de talgere.

Olguţa exulta. După tăcerea mânăstirească a Iaşului, Bucureştiul îi răsărise în ochi – de la gară până-n Popa Nan – şi-i răsuna în urechi ca o vehementă panoramă, ceardaş de sunete şi de culori. Nu mai văzuse din copilărie Bucureştiul. Îi venea să vorbească tare, să râdă tare, să gesticuleze, să danseze, să sară. Intrase în Bucureşti ca într-un han cu clopoţei: nu mai putea sta locului.

Taximetrul opri motorul. Cucoana Catinca ajunsese la o înţelegere cu domnul Deleanu. Îl obligase să ia cafeaua şi masa de sară la ea.

— …împreună cu toate neamurile: să nu-mi spuneţi că vă despart.

Intrară în grădiniţă, cu Olguţa în frunte.

— Bine-ai vinit! Ci mai faci, iubite domnule Deleanu? A matali-i fetiţa? … Ei, şi-ţi trăiascî! Îmi pari bini cî ti cunosc, duduiţi dragî.

Conu Mihăiţă era moale ca vorba moldovenească pe care o personifica. Vorbea cu capul înclinat puţin într-o parte – ca pe-o vioară sentimentală – şi surâsul îi acoperea toată faţa cu blândeţă, ca o lumină de lampă. Era în halat şi papuci. Îşi uitase jumătăţile de ochelari pe vârful nasului. Într-o mână ţinea Universul cu delicateţă, ca pe un lucru fragil şi sensibil.

— Unde-i Mircea? întrebă cucoana Catinca, încruntându-se la ceaşca de cafea pe jumătate plină.

— Aici-i, răspunse conu Mihăiţă, distrat ca toţi magistraţii din preajma Casaţiei.

— Mircea!

— Mircea, nu te mai dichisi, că doar nu te-nsori! Mircea era în odaia lui, ghemuit în genunchi jos pe covor, cu atitudinea unui bagaj căzut din care iesă un cap de pisică al cărei trup e captiv – ca să nu-l zărească de pe fereastră.

Inima-i bătea în piept bubuind, cu străşnicia cu care se bat covoarele la grijitura năprasnică din vinerea Floriilor.

Nu. Nu vroia s-o vadă. Se temea: de ce? Era exasperat: de cine? Ştia sigur că se va întâmpla o nenorocire: care? Era ridicol!

Olguţa… Cum era? … Nu, nu, nu! Nu vroia s-o vadă!

Venise ca un trăsnet în liniştea dimineţii, peste versurile lui Samain, peste pacea lui, peste timiditatea lui. Venise ca o furtună pe geamuri, prin cărţi şi caiete.

Se uita zăpăcit, cu obrajii roşi, cu ochii alarmaţi, cu părul căzut pe ochi, cu tunica de alpaga, destrămată în coate – îmbrăcată peste cămeşa de noapte, cu pantalonii bombaţi la genunchi, cu şireturile ghetelor înnodate provizor numai în copcile de sus – cu sufletul răscolit ca un dulap jefuit în goană.

Trebuia să fugă, să se refugieze, să scape. Târându-se pe jos, trecu pe subt fereastră în odaia de alături. Mai înaintă, scăpând încă de un geam. Se ridică. Îl durea spinarea umilită. Se rezemă oftând de părete. Ascultă. Auzi glasul domnului Deleanu; alt nimic.

Un fluture gălbui intră pe fereastră, palpitând. Mircea închise ochii. Nu-l mai chema nimeni. O întristare îi îngreuie inima. Ar fi vrut să fie cineva blând cu el…

Domnul Deleanu istorisea anecdotele baroului şi magistraturii ieşene. Uneori îşi usturoia accentul cu jargon ovreiesc. Deşi vorbea singur, parcă vorbeau mai multe persoane. Conu Mihăiţă îl asculta, zâmbind cu bonomie.

Cucoana Catinca încălzea în bucătărie laptele şi cafeaua, priveghind totodată prăjirea feliilor de pâne.

Olguţa se plimba prin grădiniţă – fără să privească florile – ascultând larma crescândă a Bucureştiului.

Măndiţă ieşi din bucătărie cu pânea prăjită.

— Fetiţo, cum îţi zice?

— Măndiţă, sărut mina. Eu îs din Holboca…

— Bravo ţie, Măndiţo, o felicită Olguţa cu convingere. Ia spune-mi tu, unde-aş putea să mă spăl pe mini?

— Cum nu, duduie, în odaia lui conaşu Dan…

— Cum? Ş-aici are odaie?

— Ei, duduie, acuma dă mai rar pe la noi, zâmbi cu înţeles Măndiţă, care ştia de la Gheorghiţă multe. Mata eşti sora lui conaşu Dan! Parcă eu nu văd, că şi eu am un frate la Holboca: bădiţa Toader, oftă adânc Măndiţă. Pe aici, duduie, acuma la dreapta.

În ochii şi-n sufletul lui Mircea, Olguţa răsări brusc, alta decât aceea pe care şi-o închipuise, înfricoşător alta, cu ochii ei mari, care-i puneau o umbră pe inimă.

— Intră mata, duduie, o îndemnă Măndiţă din urmă.

Olguţa intra, naltă purtătoare a unui zâmbet.

— M-mă recomand Mircea…

Se opri dezolat. Fruntea-i năduşise.

— Balmuş.

— Ştiu.

Se plecă moale, şovăi între mânile întinse ale Olguţei. O luă pe cea stângă, o sărută cu buzele strânse şi murmură:

— Merci.

Olguţa bufni.

— N-ai pentru ce!

— Pardon, domnişoară!

— Domnule Mircea, îmi săruţi mina, îmi spui domnişoară! Mai lipseşte buchetul de flori şi discursul! … Se poate, prietine Mircea!

— Duduie Olguţa…

— Nu. Olguţa. Toţi prietenii îmi spun Olguţa.

Numai el nu putea să-i spuie!

— Mircea, toarnă-mi te rog apă să mă spăl pe mini. Măndiţo din Holboca, tu adă-mi de pe masa din grădină un pacheţel. Singurul meu bagaj! adăugă Olguţa, clăbucindu-şi mânile cu săpun.

— Cucu, cucu, cucu, cucu…

Cu glas de contraltă, cucul orelor de nouă ori cânta cucu.

Vântul legăna ritmic perdelele şi, ritmic, valuri de soare cădeau ca scânteieri de grâu în cadenţa coasei.

— Mircea, deznoadă-mi basmaua.
— Am adus, duduie, da nu pofteşti mata la cafea?
— Măndiţo, deznoadă-mi basmaua.
Măndiţă înlocui cu degete groase – femeieşti totuşi – timiditatea, stângăcia şi spaima degetelor lui Mircea.
— Mai este apă?
Măndiţă se repezi la cană. Dar cana era strânsă convulsiv de mâna lui Mircea. Începu să-i toarne apă în pumni. Era atâta veselie şi tinereţă în felul Olguţei de-a se spăla, că obrajii ei păreau că râd ascunşi în palme, şi odaia toată râdea în jurul ei.
— Prosop… Uf! M-am răcorit!
Din prosop, obrajii răsăriră proaspeţi ca din ger. Cucoana Catinca se aplecă pe marginea ferestrei.
— Poftim! Bine, oameni buni, se adresă ea lui Mircea şi Măndiţei, nu v-aţi priceput să scoateţi un prosop curat?
— I-a lui conaşu Dan, coniţă, se îndreptăţi Măndiţă.
— Hai la cafea. Poftim! De ce nu ţi-a dat frate-tău buclele?
— Fiindcă le are de la mama. În limbaj juridic, mama are nuda proprietate a buclelor, Benjaminul are numai uzufructul.
— Las-o pe mama! Hai la cafea… Hai c-o torn! răsună imperios glasul cucoanei Catinca.
— Mircea… Se apropie de el, privindu-l drept în ochi… ţi-am adus Au jardin de l'Infante… Cine-i Adina, Mircea?
Îi vorbea în şoaptă, confidenţial, alături de el. Erau deopotrivă de înalţi, dar Olguţa îl domina cu portul capului.
— Doamna Stephano?
— Doamna?
Mircea plecă fruntea, roşindu-se.
„Perechea Monicăi”, gândi Olguţa stăpânindu-şi un zâmbet.
— Cine-i doamna Stephano?
— O doamnă! suspină Mircea ca şi cum ar fi spus: „o catastrofă”.
— Şi-atât?

— Daa… o doamnă.
— De ce-i face versuri?
— Îi face versuri?
„O! sfânta candoare!” gândi Olguţa cu sprâncenile ridicate în faţa sincerităţii clare, în obrajii lui Mircea, ca florile roşii la ferestrele caselor de ţară.
— Da. Află că-i face versuri.
— Eu nu ştiam! se scuză Mircea dezolat.
— O iubeşte?
Ochii lui Mircea se înăspriră, ocolind privirea Olguţei.
— Spune-mi, Mircea.
— Nu merită s-o iubească!
— De ce?
— E urâtă?
— E roşcată, îngâna Mircea cu o nuanţă pejorativă.
— Atunci e frumoasă?
— E mică.
— Ţie îţi place, Mircea? Am toată încrederea în impresia ta.
— Vai, duduie…
— Olguţa.
— …uie Olguţa.
Cucoana Catinca apăru din nou la geam. Văzându-i alături, deopotrivă de bruni şi de înalţi, avu un zâmbet – jumătate ironic, jumătate înduioşat – şi se retrase ridicând din umeri. Abia primise insistenta invitaţie a domnului Deleanu ca Mircea să-şi petreacă vacanţa la Medeleni.
— E deşteaptă?
— O astfel de femeie! zâmbi Mircea, cu dispreţul adolescenţei pure şi studioase pentru femeile frumoase, mai cu seamă când sunt şi uşoare.
— E artistă?
— Dan n-ar trebui s-o iubească! izbucni Mircea, roşind. A cunoscut-o astă-iarnă la patinaj pe această doamnă, şi de-atunci şi-a pierdut capul. Dar eu ce pot să fac, duduie…
— Olguţa, Hardtmuth!

— Pe mine nu m-ascultă! urmă Mircea, cu şuviţe de păr pe frunte, tot mai dezordonate. Bine că vine vacanţa. Nimeni nu-i mai fericit decât mine că Dan are să plece din Bucureştiul acesta…

— Ce ai cu Bucureştiul?

— Mata nu-l cunoşti!

— Mata îl cunoşti, duduie? zâmbi Olguţa cu sprâncenile ridicate. Hai să ne bem cafeaua. Să nu-i spui nimic Benjaminului. Dă-i cartea şi-atât. Ne-am înţeles?

Mircea rămase din nou singur, cu tunica destrămată în coate, pantalonii cu genunchi, părul căzut pe frunte, fruntea încreţită…

Era sigur mai dinainte că are să i se întâmple o nenorocire. I se-ntâmplase. Nici nu se mai miră. Se resemnase. Dar o turburare niciodată simţită până atunci îl stăpânea, căci în acea clipă aceiaşi ochi trişti care se închideau pe veci în sufletul lui înviaseră mai mari decât îi visase, şi dominatori pe chipul celei ce râdea în soare: nalt purtătoare a unui zâmbet.

Dar se întâmplase o nenorocire? …

— Unde mi-ai fost? răsună de-afară glasul cucoanei Catinca.

— Am vorbit oleacă cu duduia matale, răspunse Olguţa cu o moldovenească ad-hoc.

Taximetrul plecase. Cucoana Catinca se întorcea de la poartă.

— Doamne, cuconiţă! gândi Măndiţă cu glas tare, amarnică-i duduia asta: s-o mănânci, nu altceva!

— Aşa-s moldovencile noastre, Măndiţo.

Mircea intrase în casă şi se culcase din nou, îmbrăcat.

În grădiniţă, conu Mihăiţă îşi răsucea o ţigară. Zărind-o pe cucoana Catinca, îşi alintă mustăcioara.

— Ţi-o întors capul şi matale!

— Aşa noră mai zic şi eu, Mihăiţă!

— Cum vrei mata, Catinca! zâmbi conu Mihăiţă cu o ironie mai subţire decât musteaţa.

Dar cucoana Catinca redeveni cu energie gospodina încruntată.

— Măndiţo, de-acuma ne punem pe treabă.

— Atunci eu ies să ieu oleacă de aer, anunţă cu resemnare conu Mihăiţă, ridicându-se, cum făcea şi când începeau grijiturile.

— Allo! Allo! Hai, Nae; hai, Nae!

Nae respira delaolaltă – răsturnat într-un fotoliu din grădină – parfumul leguminos al dimineţii şi mirosul de cerneală tipografică şi de sublim al fasciculei 159 din Contesa fără nume, abia cumpărată de la chioşcul din Clemenţa.

La auzul „alloului” care anunţa oprirea unui automobil, îşi pături fascicula şi se îndreptă spre poartă cu demnitatea indiferentă a unui chelner în frac, deşi era numai în jiletcă vărgată.

— Bună dimineaţa, Nae. Acasă-i fecioru-meu, frate-meu?

— Vă salut, domnule avocat. Imediat… Ioşca, Ghiţă! Nu se mişcă, domle! Ioşca, Ghiţă! bătu el din palme enervat, răsfrângându-şi buza de jos.

— Hai, Ioşca! Hai, Ioşca!

Şoferul socoti oportun să intervină cu răgetul trompei. Coco delira.

Gheorghiţă şi Ioşca soseau în goană.

— Mata eşti, duduie?

— Chiar eu, Gheorghiţă!

— Sărut mina, duduie. Da mare-ai mai crescut! Mai şi nu ti cunosc! Ci-are şi se mai bucure conaşu Dănuţ… Sărut mina, cuconaşule. Bine-aţi vinit…

— Lasă, domnule! Mă, Ghiţă, mă, serveşte, mă, nu sta ca nărodu! Ce-aştepţi! Mă, degeaba-mi stric eu pieptu cu voi! Taci, Coco!

— Cari-i bagaju matale, duduie?

— N-am bagaj, Gheorghiţă.

— Zău?!

— Zău.

— Iracan di mini! Zic şi eu ca prostu! Parcă n-o ştiu eu pi duduia Olguţa!

Domnul Deleanu ieşi din casă urmat de Nae.

— Gheorghiţă, şi Dănuţ doarme?

— Doarme, da îl sculăm noi.

— Dă-i pace. Miroase-a chef pe-aici! … Haidem la baie, Olguţa. Nu ţi-i poftă de un abur? Un abur uscat, adăugă domnul Deleanu văzând lipsa de entuziasm a Olguţei.

— Da-i pregătesc eu o baie la noi, interveni Gheorghiţă. Zău las-o, cuconaşule!

— Rămân cu menajeria, papa.

— Livănţică-livănţică-livănţică… Dă haine – dă molii…

O ţigancă se oprise la poartă cu panerul înnoptat de livănţică albastră. Avea două glasuri distincte pentru marfa ei. Striga: „livănţică-livănţică-livănţică”, într-un crescendo strident de soprană, care exploada în cer deşteptând îngerii somnoroşi; şi: „dă haine, dă molii”, cu un bariton de baragladină, care poruncea crunt, dârz, răstit, opintit.

— Mişcă d-acolo! o alungă Nae cu un deget de Cezar.

— Aoleo, frumosule, mânca-te-aş! Fă-mi o saftea.

Subt privirea şi buza indignată a lui Nae, Olguţa cumpără întreg cuprinsul panerului.

— Dă să trag şi eu un fum… că nu ţi-o spurc! jindui ţiganca ţigara domnului Deleanu… Aoleo, că bună-i! Să-ţi trăiască frumuşica!

— Ce mai stai? Mişcă! explodă Nae.

— Cea te zborşaşti, mă, pocitule! Iote, mă! Nu vezi că vorbesc cu boiarii!

— Pleacă, madam. Fără vorbă!

— Livănţică-livănţică-livănţică… Dă haine dă molii, păntru pocitanii, păntru chelboşi!

— Papa, îi vorbi Olguţa de pe scara taximetrului trepidant – nu uita complotul: numai tu ai fost la cucoana Catinca pe care eu, natural, n-o cunosc. Invitaţia pe diseară e transmisă prin tine. Te rog, papa, să nu gafezi! …

— Duduie Olguţă, o luă Gheorghiţă confidenţial, nu intrăm pe din faţă: avem noi intrarea noastră.

Rămânând singur, Nae se tolăni din nou în fotoliul din grădină şi, cu devoţiunea musulmanilor, care nu intră în moschee decât după ce şi-au înlocuit încălţările de stradă cu papucii rituali, scuipă printre dinţi, îşi supse de două ori, cu sunet, măseaua, şi întovărăşi iarăşi suferinţele aristocratice ale Contesei fără nume.

Buf, buf… O pernă-n spate, alta-n ceafă.

Prin obloanele deschise, soarele, iezit până atunci, năvălise plin.

— Iii! … Iii?

Dănuţ tresăltă, clipi, îşi scutură capul somnoros gata să se culce din nou pe cealaltă coastă, şi înainte ca ochii să fi văzut şi mintea să fi ghicit, mormăi refrenul copilăriei:

— Dă-mi pace, Olguţa!

O altă pernă izbucni, cu râsete, bufnind gras în părete. Olguţa se aprovizionase cu pernele musafirilor, grămădite pe un dulap în antreţelul odăii de baie.

Trezit de-a binelea în plină bombardare, Dănuţ simţi în inimă elasticitatea unei bucurii. Sări pe covor, în pijama, cu picioarele goale.

— Olguţa?

— Nuuu!

— Ei! … Tu, Olguţa!

Ultima pernă zbură. Dănuţ se feri şi, fiindcă n-avea pernă-n mina, zbură el spre Olguţa. Ondulând ca o apă, Olguţa-i trecu pe subt braţe, în ietac. Dănuţ se răsuci îndărăt. O pernă se turti în fruntea lui.

Bătaia cu perne începu vioaie ca o bătaie cu zăpadă la ieşirea din clasă. Două perne explodară pe geam, una în capul lui Ioşca, alta în braţele lui Nae care privi mai întâi cerul, apoi perna, ca pe un copil din flori depus la el în braţe.

Ochii lui Gheorghiţă participau activ, în locul mânilor, la bătălia ale cărei urmări dezordonate el avea să le sufere.

Odaia somnului înviase, ca şi obrajii lui Dănuţ, ca şi inima lui. Parcă-i intrase copilăria pe geamurile deschise, cu soarele.

Gâfâiau. Basmaua Olguţei se strâmbase. Părul lui Dănuţ era vâlvoi. Braţele se mişcau lent ca în filmele de box, încetinite. Cu un „uf” Dănuţ se lăsă pe covor, răstignindu-se orizontal cu faţa în sus. Olguţa-i astupă faţa cu o supremă pernă şi, fără suflare, se trânti lângă el.

Tavanul era un nor din care ningeau fulgi de gâscă scărmănaţi la Medeleni. Vântul legăna ferestrele, acordându-le scârţiitul de scripci, ca pentru o sârbă după o bătută.

— Olguţa, marş la colţ. Dănuţ, treci în ietac. V-arăt eu acuşi. Numai Monica-i cuminte în casa asta!

Prin glasul Olguţei, tonul şi vorbele doamnei Deleanu străbătuseră prin ani, întregind scena.

— Buftea a început.

— Ba tu!

— Minţi!

— Tu minţi.

— Daa? Să spuie Monica?

— Eu, tante Alice, nu ştiu… n-am văzut nimica…

— Vezi, Buftea!

— Lasă, lasă! Am să-ţi arăt eu ţie!

— Marş în ietac, Dănuţ. Are să-ţi arate papucul!

— Iartă-l, tante Alice, izbucni Olguţa cu tremurul Monicăi în glas, întinzând mânile în semn de implorare.

Dănuţ râdea cu hohote… Dar mai lipsea cineva? Avu o tresărire.

— Olguţa, a venit şi Monica! Unde-i?

Dănuţ se ridică.

— Monica!

„De ce n-am adus-o?” medită Olguţa.

— Nu te ambala! Măria-sa Monica se deplasează mai greu decât mine.

— Gheorghiţă, a venit duduia Monica?

— Eii, şi fi vinit, era aici! …

Bucuria, aprinsă întru întâmpinarea Monicăi, se stinse, şi ca pe o torţă stinsă gândurile o trecură din mâna în mină până în fundurile unde e noaptea şi unde fumegă înnăduşit melancolia.

Dar faţa lui Dănuţ şi faţa sufletului său, întinerite, râdeau Olguţei.

— A venit Olguţa! Ce surpriză! Ce bucurie!

Cu proaspete puteri, o luă în braţe. Un dans nebun înlocui bătaia cu perne. Căzură ameţiţi pe pat.

— Ia să te văd, Olguţa.

— Ne te gęne pas!'40

Se îndepărtă de-a-ndaratele, o privi, o măsură.

— Bine, Olguţa, nici nu ne-am sărutat!

— Pupă-mă, frate.

— Te-ai făcut frumoasă, Olguţa!

— Stop!

— Ai crescut. Hai să ne măsurăm.

Trecură în odaia de baie, în faţa oglinzii, umăr lângă umăr.

— Olguţa, nu trişa! Ai tocuri.

— N-am călcâie, munteanule!

— Cum? Moldova-i egală cu Muntenia?

— Sigur. Moldova are papuci de tenis.

— Ei! Ai venit la Bucureşti în papuci de tenis?

— Tot bagajul meu e pe mine! N-am nimic. Omnia mecum porto 41, cum s-ar exprima Hardtmuth.

— Ei, Olguţa!

— Aşa-i, Gheorghiţă?

— Nica n-are, conaşule! N-o ştii mata pi duduia noastră?!

— Te-a lăsat mama să pleci aşa?

— Am fugit de-acasă…

— Eii!

— Cu…, şovăi Olguţa, plecându-şi capul cu împovărare.

— Cu? se alarmă Dănuţ, serios, cu o mişcare ocrotitoare şi ameninţătoare.

— Cu papa.

Izbucniră în râsete.

— Unde-i papa?

— La baia de aburi. Mai întrebi?

— Bine, Olguţa, şi să nu-mi scrii? Să te fi aşteptat la gară.

— Cu pâne şi sare!

— Zău, Olguţa! … Ei, da tu n-ai luat nimic! Gheorghiţă, iute ceaiul. Ce iei, Olguţa? Ceai? Şocolată? Cafea cu lapte?

— Ş-un ceai, ş-o cafea! se răsti Olguţa cu accent ţigănesc.

Alte hohote de râs. Aşa răspundea Huduba, ţigan lăutar de la Medeleni, clipind alb într-o faţă neagră, când era întrebat alternativ: „Ce vrei, Huduba? Un rachiu? o ţuică?” „Ş-o ţuică, ş-un rachiu.”

— Olguţa, am pentru tine nişte bunătăţi! O mie şi una de nopţi gastronomice.

— Stil simplu şi direct, Metaforel!

— Covrigi cu susan, proaspeţi; cornuri cu sare…

— Bun…

— Frişte.

— Cuax?

— Ceva fain! Cuax, cuax, brekekecs! Ţi-aduci aminte? Săracul Andersen!

— Lasă lirismul! înclin spre covrigi, fără lichide, ştii, am luat ceaiul la Ploieşti, zâmbi Olguţa amintindu-şi de copioasa cafea cu lapte de la cucoana Catinca.

— Gheorghiţă, o sută de mii de covrigi. Zboară!

— Benjaminule, hai să-ţi văd apartamentul. Până acuma numai odaia de baie n-a rămas repetentă.

— Să nu-mi critici garsoniera!

— Că te omoară mama!

— Ce face mama? zâmbi Dănuţ.

— Te-aşteaptă… cum aşteaptă livezile – de zarzări şi de meri, bineînţeles – toastul înspumat al primăverii, în stilul tău.

— Olguţa!

— Ce-i? nu-ţi recunoşti stilul?

— Te mai sărut o dată!

— Pupă-mă, Metaforel! Pe fiecare obraz am câte-o procură: a mamei, a… Adică numai mama mi-a dat!

Dănuţ nu mai avea astâmpăr. Prezenţa Olguţei răspândea voioşii de argint ca trecerea unei sănii. Odăile erau pline de glume, de soare.

Olguţa încercase rachetele şi mingile. Un drive vâjiise peste balustrada terasei – proclamată filet – alungind definitiv pe Contesa fără nume mână-n mână cu Nae. Cântaseră şi floretele mânuite de doi adolescenţi în pijama: pletele brune erau mai antrenate decât Metaforel.

Abia venit cu covrigii de la simigerie, Gheorghiţă fusese trimis la „Nestor” după cataifuri. Aşa că Dănuţ singur pregătise baia Olguţei, scoţând prosoape din dulapul gospodărit de mânile, medelenizate”, cum le spunea Olguţa, ale lui Gheorghiţă. Tot Dănuţ, însoţit de Olguţa, scotocise prin odaia de baie de jos, căutând o periuţă de dinţi nouă prin rezervele lui Herr Direktor al cărui sforăit însoţea cu arcuşuri de contrabas râsetele înnăbuşite cu prosopul ale nepoţilor săi.

Acum, Dănuţ urca scara fredonând un lied. Cumpărase de la o ţigancă un mănunchiu de garoafe – numai roşii. Garoafele roşii erau florile Olguţei, încă de pe vremea lui moş Gheorghe. Şi Dănuţ vroia ca în toate odăile să lucească roşul lor ca un pavilion înălţat în cinstea Olguţei.

Se opri în ietac. Auzea ploiţa impetuoasă a duşului şi frânturile unui cântec tineresc – Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne42…”

Tineresc liedul, tineresc glasul, şi primăvăratec murmurul apei.

— Olguţa.

— Olguţa, ce cânţi? … Da! Asta-i dovada telepatiei! Închipuieşte-ţi că şi eu fredonam acelaşi lied.

O clipă, cântecul încetă. Se auzi numai grabnicul foşnet al duşului. Olguţa râdea mut, cu mănuşa aspră în mină, cu picioarele în apă, cu tot trupul îmblănit de săpun. Apoi din nou liedul răsună.

Cu mănunchiul de garoafe în braţe, Dănuţ se aşează pe marginea patului ascultând.

…Uneori, la Medeleni, când erau singuri ei trei – Olguţa, Dănuţ şi Monica – Olguţa cânta liedurile lui Heine cu muzică de Schumann, acompaniindu-se la pian. Glasul Olguţei era mic, dar pur, neted, fără stridenţe, fără asprimi, natural ca râsul, şi inteligent. Într-o noapte, pe când Olguţa cânta Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne… Dănuţ urmărise cântecul ca şi cum ar fi fost al său. Şi o dată cu finalul – Sie selber, aller Liebe Wonne, ist Rose, und Lilie, und Taube, und Sonne43. – ochii lui se ridicaseră spre Monica. Monica-l aştepta mai demult, cu ochii îndreptaţi spre el. Se roşiseră amândoi, întorcând capetele… În noaptea aceea de sfârşit de vacanţă, Dănuţ scrisese: „II était un petit pommier Grave comme une mignonne Infante…” „Monica!” „Adina!”

Chipul luminos al „surorii merilor înfloriţi” se întrista blând, şi brumele trecutului îi învăluiră cu treptata lor înserare.

Doi ochi verzi îl priveau… Dănuţ respiră adânc jarul pipărat al garoafelor.

Nu. Monica era sora lui, sora tuturor amintirilor copilăriei lui.

Aşează gânditor garoafele, urmărit de glasul Olguţei. Trecu în birou, urmărit de parfumul garoafelor şi de glasul Olguţei.

„Dragostea mea e naivă ca fluierul unui păstor copil. De aceea zilnic îţi voi spune că-mi eşti dragă, cu toată suflarea iubirii mele mereu înnoite, veşnic aceeaşi.

Ochii tăi mă urmăresc pretutindeni. În ei e tot sufletul meu, toată tinereţea mea; în adâncul lor verde, cu parfum şi răcoare de mintă, se adună zâmbetele mele şi zburdă ca nişte miei pe întâia luncă a drăgostii mele.

Să nu mi-i iei, Adina. Să fie mereu ai mei. Să-mi fie luncă blândă şi pătimaşă dezmierdare a goliciunii mele.

Astăzi e casa plină de garoafe. E sărbătoarea roşie a sărutărilor nopţii. Aş vrea să fiu o garoafă în mânile tale copilăreşti şi sălbatice, Dănuţ.

Diseară am să vin mai târziu…”

Îşi trecu mâna peste frunte, peste faţă. Un geamăt abia desluşit… De ce se temea? De ce spaime stranii îi îngreuiau sufletul ca şi cum, teluric, munţi crunţi s-ar fi înălţat acolo unde, limpezi, pluteau zările, munţi cu vastă suflare îngheţată?

Pe coperta unui caiet de notiţe, scrise repede, oblic, oprindu-se uneori cu faţa aplecată şi oarbă ca deasupra destinului:

Seigneur, oh! Seigneur!

Sur mes tempes brűlantes Poses la douce fraâcheur Des menthes reposantes.

Dis, mon pauvre coeur, Quel est ce seigneur?

Car voici ta plainte.

Voici ta douleur…

Ou est la douceur?

Ou est ton seigneur?

Oh! printemps navrant Sans joie, ni fraâcheur!

Mon amour, mille ans Blanchissent ton printemps”44…

Reluă scrisoara către Adina. Reciti: „Diseară am să vin mai târziu”… Şterse.

„Poate să trec o clipă pe la tine în timpul zilei. Aproape sigur. Aşteaptă-mă.”

Minţea. Dar vroia să fie sigur că toată ziua îl va aştepta pe el, numai pe el… Ce mizerie!

„Mon amour, mille ans Blanchissent ton printemps…”

Închise plicul.

Îi scria Adinei în fiecare zi, uneori de-acasă, alteori de la şcoală, pe pupitru sau subt pupitru. Îi scria în fiecare zi, deşi în fiecare zi o vedea. Dar pentru ea era mereu bogat. Sufletul îi trimetea cireşe, cofiţe cu fragi, mere copilăroase, renclode toropite şi prea-dulci piersici, grele ca inima când buzele se topesc sărutate. Pentru ea, sufletul lui Dănuţ avea

necontenite crânguri, păduri şi livezi, în care amintirea trupului ei se prefăcea în fructe cu parfum candid sau pătimaş.

De ce se ridicase, ceaţă, între scrisorile de-atunci şi cele de-acum, ziua cea urâtă cu blestemul suferinţei, al îndoielii, al spaimei?

Scrise adresa. Ascunse scrisoarea în fundul saltarului.

Venise Olguta! Venise Olguţa! O auzea cântând… „Monica, de ce n-ai venit şi tu? Ce întreagă mi-ar fi fost bucuria ştiindu-te cu Olguţa alături de mine, aici.

Azi dimineaţă m-am deşteptat cu Olguţa. Intrase ca o glumă înveselind odăile. Tu ai fi fost o lumină, o lumină aurie şi scumpă, cum sunt acelea din noaptea Învierii, pe care le aduci acasă ocrotindu-le cu mânile. O lumină pe care o aprinzi în zilele de furtună, de spaimă, de primejdie, ca să te păzească, să te însenineze.

De ce n-ai venit şi tu, Monica, la fratele tău Dănuţ? Ce zi minunată ar fi fost! Noi trei împreună! V-aş fi pregătit eu singur ceaiul, baia, florile care vă plac. Ce sărbătoare pentru mine să vă primesc eu, să vă îngrijesc eu, să ne facem de cap împreună, să nu dormim toată noaptea – cu cafele negre – să hoinărim prin Bucureşti, să vă însoţesc prin librării şi magazii de vechituri!

Te-aş fi pieptănat eu, Monica, n-am uitat…”

Îşi trecu mâna pe frunte. Şterse cu dungi groase, opace, ultima frază. Oftă. Se aplecă din nou asupra scrisorii.

„Lipsa ta e o tristeţă, care a intrat în casă o dată cu bucuria venirii Olguţei.

Oare te-ai schimbat, Monica? Am avut o nedumerire văzând-o pe Olguţa. A crescut şi s-a făcut frumoasă deodată. Şi frumuseţea ei are pentru mine ceva necunoscut, enigmatic. Înainte, anul trecut chiar, Olguţa era simpatică, vie, dar copilăroasă, deşi ne teroriza pe amândoi. Mai că n-am recunoscut-o! Nu ştiu de unde vine schimbarea. E tot aşa de veselă – chiar acuma o aud şuierând în odaia de baie, până mai adineaori a cântat – e

tot aşa de teribilă, şi totuşi s-a schimbat. Îţi mărturisesc că după ce ne-am bătut cu perne – ştii cum mă deşteaptă Olguţa! – după ce mi-a dat răgaz s-o privesc, s-o văd mai bine, mai că nu-mi venea s-o sărut, s-o tutuiesc. Îmi venea să-i sărut mina respectuos. Noroc că Olguţa-i tot Olguţa! Ar fi fost penibil, odios, imposibil să fim ceremonioşi, jenaţi, străini.

Cum eşti tu, Monica? N-am să te mai recunosc? Nu. Nu se poate, Monica. Ştiu, aş putea spune că aud cum creşte frumuseţea ta mai deplină, mai profundă, mai pură, ca acordurile ariei de Bach.

Dar tu, Monica, vei fi cum ai fost întotdeauna pentru mine, simplă şi clară ca un buchet de violete într-un pahar cu apă limpede, pe masa odăii unde-i copilăria mea, Dănuţ."

Olguţa-şi făcea corespondenţa la biroul lui Dănuţ.

Era îmbrăcată într-un halat de baie cu ţesutul roş şi creţ ca al garoafelor de pe birou. Îşi pieptănase de o parte şi de alta a cărării la mijloc părul lins, compact ca două aripi de oţel arcuite, bombat pe tâmple, pieptănătură care da trăsăturilor trufia ageră a tinerilor voievozi când primeau călări prada steagurilor duşmane. Dar faţa zâmbea mereu, gata să râdă cu hohote. Şi clămpănitul papucilor arăta pofta de mişcare a trupului biciuit de duş, de răceala apei şi de propriul său neastâmpăr.

„Ia sama, Melizando! Scrisoarea mea protestează violent. Uită-te bine la ea pe masă, acolo unde ai azvârlit-o ca să citeşti scrisoarea Benjaminului.

Adică de ce ceteşti întâi scrisoarea lui? E mai interesantă decât a mea? Nu. Cel puţin aşa e politicos să-mi răspunzi. Conţine mai multe noutăţi agreabile tandrei Melizanda, decât a mea? Nu. Asta o afirm cu certitudine. Vei simţi, cetind acestea, cum vibrează scrisoarea în mânile tale.

Ce poţi afla din scrisoarea Benjaminului? Că azi dimineaţă a sosit Olguţa la Bucureşti? Perfect. Dar asta o ştiai tu de ieri! Că venirea mea i-a evocat duioase amintiri… ca nişte păsărele micuţe, îngheţate de frig, care încep să ciripească

drăgălaş când le încălzeşti în mina?! Dar asta o ştii de când ştii că Metaforel e Metaforel!

Pe câtă vreme eu îţi voi scrie ce-am văzut, ce-am auzit, ce-am dres şi ce-am făcut aici, în casa Benjaminului. Vra să zică „ultima oră cu cele mai palpitante ştiri” o vei găsi în scrisoarea mea, nu în scrisoarea lui. Atunci de ce scrisoarea mea stă pe masă, şi scrisoarea lui în mânile tale? De ce?

Ce-ţi poate scrie Benjaminul? Mă întreb chiar dacă din scrisoarea lui rezultă cu claritate cel mai important eveniment al zilei de azi: sosirea mea. Cred că nu. Şi iată de ce…”

Muşcă rizând dintr-un covrig cu susan. Vedea enervarea şi exasperarea Monicăi la lectura balivernelor, ca şi cum ar fi avut-o în faţă.

Dar avea chef de glumă!

„Benjaminul nu cunoaşte o elementară axiomă de geometrie plană, anume că „cel mai scurt drum dintre două puncte e linia dreaptă”. Să mă explic. Dacă-i spun, de pildă, lui Puiu: „Cuţulachi, adă trei porţii de îngheţată, două pe fructe, una pe lapte – imediat!” Cuţulachi se uită la mine jalnic, la tine indignat, îşi ia bicicleta, coboară pe strada Neculai Gane, coteşte la dreapta, se opreşte la „Tuffli”, ia îngheţata şi se întoarce acasă, parcurgând în sens invers acelaşi drum ca şi la dus, cu singura deosebire că la dus vroia să se sinucidă şi la întors să se răcorească mâncând îngheţata, ceea ce înseamnă că alt imbold l-a făcut să se ducă şi să vie cu aceeaşi iuţeală pe cel mai scurt drum dintre casa noastră şi cofetărie. Vra să zică Puiu cunoaşte axioma liniei drepte.

Ei, dacă i-aş cere acelaşi serviciu lui Metaforel, ce crezi tu c-ar face? Nu răspunzi? Să-ţi spun eu răspunsul tău: „M-aş duce eu, Olguţa, în locul lui Dănuţ”. Dar asta nu rezolvă problema liniei drepte.

Aşadar, Benjaminul auzind serviciul pe care i-l cer, în loc să-şi ia pălăria, să plece la vale pe strada Neculai Gane, şi-ar trece mina prin chică – are o chică extraordinară; mă mir

cum de-a scăpat! – şi ar porni-o prin Calea-lactee, ar colinda toate constelaţiile şi după vreo câteva sute de mii de ani s-ar întoarce cu îngheţata de la „Tuffli”, de mii de ori topită şi reîngheţată prin temperaturile varii ale traiectului astral…

Aşa-i Metaforel! Nu poate spune un lucru simplu decât după ce-a colindat toate constelaţiile metaforelor. Îl întrebi: „Cum e afară?” Îţi răspunde: „Orizontul serveşte omletul zeilor; acuşi trebuie să vină şi farfuria cu frişcă proaspătă”. Cu alte cuvinte: soarele apune, acuşi trebuie să răsară luna.

Îl întrebi: „Câte ceasuri?” Îţi răspunde: „Timpul e crucificat”. Cu alte cuvinte: e nouă şi un sfert, sau trei fără un sfert, ore când minutarele sunt unul în prelungirea celuilalt.

Cum vezi, scumpă Melizandă, în această privinţă Metaforei samănă cu Neculai. Ambii sunt adversarii liniei drepte.

Atunci de ce ceteşti scrisoarea lui, din care nu vei afla nimic şi nu scrisoarea mea din care vei afla totul?

Asta mă revoltă, scumpă Melizandă. Ce vrei? Nu pot suferi ca scrisoarea mea să facă anticameră! Şi fiindcă anticamera e inevitabilă, dat fiind concurenţa scrisorii Benjaminului, te voi pedepsi pe unde ai păcătuit, ca sfântul Dumnezeu.

Deci, nu-ţi scriu nimic. Află dacă poţi ce te interesează din scrisoarea metaforoasă a Benjaminului, pe care o sorbi subt privirea furioasă şi indignată a scrisorii mele.

Olguţa.

P. S. Ţi-ai şters ochii? Bun! Acuma ascultă cele ce urmează, fără să te impacientezi. Azi am chef de vorbă: sper că şi se cunoaşte! Asta-i o caracteristică a Bucureştiului. La Iaşi ai chef să taci – tu, nu eu – aici ai chef să vorbeşti – eu, nu tu. În fond, asta-i o caracteristică a mea. Fraternizez cu Bucureştiul limbut ca şi mine.

Ascultă un poem.

Deschid mai întâi o paranteză. După ce mi-am făcut baia – dragă Melizando, peniţa e îngrozitoare (scârţâie şi zgârie) dar Benjaminul e epatant: are o odaie de baie şi nişte halate şi nişte parfumuri! … – vra să zică după ce mi-am făcut baia

intru în biroul Benjaminului: îl surprind într-o poză inspirată, cu mâna pe frunte – ca statuile pansive, părul vâlvoi, specialitatea casei, ochii languroşi, de rigoare. Imediat l-am trimis să se calmeze la duş şi i-am luat locul. Sunt nevoită, oricât te vei indigna, să deschid o nouă paranteză. Dar fiindcă suntem pe teritoriul unei alte paranteze, deschisă mai sus, s-o numim pe aceasta – tot avem noi moldovenii mania diminutivelor – o parantezită, sau parantezişoară, sau parantezelă, sau parantezusculă.

Am făcut o descoperire a cărei însemnătate nu-ţi va scăpa, şi pe care te rog s-o comunici profesoarei noastre de română pentru ca aceasta la rândul ei s-o comunice Academiei Române. Formulez descoperirea mea astfel: scaunul sau fotoliul „cheie de boltă” în explicarea scriitorului sau a operei.

Această lapidară formulă este punctul de plecare al noii teorii pe care deocamdată o schiţez numai.

Ca să fii scriitor – mai întâi – trebuie să scrii. Ca să scrii, trebuie să stai. Ca să stai trebuie să ai pe ce şedea. Aşadar, ca să fii scriitor, trebuie să ai un scaun sau un fotoliu pe care să stai. Restul vine de la sine, dacă nu vine…

Dar ce este scaunul sau fotoliul în raport cu scriitorul? Aici e totul. Este sinteza „rasei”, „mediului”, „circumstanţelor” – să m-audă Taine! – şi a eredităţii.

Sinteza rasei: evident, un scriitor de rasă albă îşi va alege un scaun civilizat, un scaun care să-i poată oferi confortul a cărui nevoie e organică tuturor celor care aparţin acestei rase care şi-a pierdut coada de foarte multă vreme: dar un scriitor de rasă neagră? Aici îmi vei putea obiecta – tu sau, eventual, Academia Română – că oamenii de rasă neagră nu stau pe scaune. Ei, şi! Dacă nu stau pe scaune asta înseamnă că nu scriu. Dovediţi-mi contrarul, citind în original operele unui scriitor de rasă neagră, care se poartă gol, e antropofag şi nu stă pe scaun. Exclud rasa neagră. Când va binevoi să stea pe scaun, vom sta de vorbă.

Sinteza mediului. Scriitorul poporanist (vezi revista Viaţa românească) va sta pe un scaun cu trei picioare, la fel cu acela pe care stau, când îşi mănâncă mămăliga, eroii rustici, cărora şi el le aparţine (prin legături sufleteşti, dacă nu familiare) şi între care se simte „regenerat”; scriitorul aristocrat şi cu literatură aristocratizantă va sta pe un scaun Louis XV sau Louis XVI, de un stil tot atât de autentic şi de pur ca şi acela al eroinelor sale (vezi Duiliu Zamfirescu).

Sinteza circumstanţelor. Scriitorul boem va sta pe un scaun boem, evacuat ca şi el de toţi proprietarii, din toate mansardele, pe toate vremile, fără nici un menajament. Aşadar vom avea un tip de scaun alarmat, eu picioarele rupte şi prost reparate, un scaun anarhic, proletar. Scriitorul căsătorit şi gospodar va avea un scaun obez, care nu se clinteşte de la locul lui din faţa biroului, un scaun căruia zilnic îi face toaleta o cucoană scrupuloasă la ştersul colbului. Vom avea un tip de scaun sedentar, care n-are măcar experienţa frigului sau ploşniţelor…

Sinteza eredităţii: Tată, bunic şi străbunic magistrat, odrasla lor ultimă, scriitor. Pe ce scaun? Este o infirmitate comună tuturor sedentarilor, dizgraţioasă şi inomabilă, care implică scaunul cu fund moale sau „rondul de piele”. Deci eredul acestei infirmităţi îşi va compune operele pe un scaun cu fund moale. Sau, dacă va avea temeritatea să nu respecte exigenţele eredităţii, statul pe scaun va fi un calvar, şi scrierile sale vor avea grimasa celor atinşi de infirmitatea de care-ţi vorbeam când stau pe scaune dure, şi titlurile operelor sale vor fi: Dureri tainice, Prometeu, Răstigniri. Vra să zică scaunul este o sinteză. Şi între scaun şi scriitor se întâmpla fenomenul numit în chimie osmoză, adică o interpătrundere, un schimb de energii şi influenţe. Aşa că se poate spune că operele unui scriitor sunt rezultatul colaborării permanente dintre el şi scaunul său. Nu crezi? Atunci de ce scriitorul nu poate scrie decât pe

scaunul său? (Toţi afirmă aceasta.) Fiindcă absenţa scaunului său îl lipseşte de un colaborator indispensabil.

Concluzia. Arată-mi scaunul scriitorului, şi-ţi voi spune cum e şi ce scrie scriitorul. Aceasta e teorie. Dar acum să-ţi indic o latură practică a acestei teorii, o terapeutică literară. Iat-o. Scaunele de lucru ale scriitorilor morţi există, chiar dacă operele lor au pierit. La ce servesc acele scaune ilustre? La nimic.

Cel mult, unele din ele, satisfac o indiscretă curiozitate a posterităţii, şi-atât. Iar altele sunt vândute de moştenitorii scriitorilor dacă au o valoare intrinsecă (vorbesc de scaune) sau trimise în pod, dacă scriitorul respectiv n-a devenit ilustru după moarte, şi scaunul său, congediat de istoria literară, n-are măcar o valoare comercială.

Graţie descoperirii mele însă, acele relicve pot căpăta o utilitate practică. Cum ţi-am dovedit mai sus, scaunul e impregnat de personalitatea scriitorului, după cum scriitorul fusese impregnat de personalitatea scaunului. Şi prin aceasta scaunul poate fi transformat într-un adevărat sanatoriu literar.

Exemplu. Criticii vigilenţi semnalează publicului cititor că junele X este atins de boala sentimentalismului. Ce-i de făcut pentru a-l salva? Foarte simplu. O cură de două-trei săptămâni pe scaunul lui Voltaire, şi literatura va scăpa de un scriitor, şi scriitorul va scăpa de-o boală incurabilă altfel. La noi în ţară, de pildă, aş obliga pe fiecare scriitor incipient să facă o lungă siestă, pe scaunul lui Caragiale, plătind, evident, o taxă acestuia. Astfel, literatura românească ar rămânea mai săracă numeric, iar Caragiale ar avea un venit egal cu al latifundiarilor.

Închid toate parantezele. (Am uitat câte-am deschis.)

Cum am luat locul Benjaminului m-am simţit inspirată. Şi la biuroul său am compus următorul poem:

Minunile amorului „Îmi plăceau fetele. Grozav îmi plăceau! Mă prăpădeam după ele! Fie micuţe, fie năltuţe, fie grăsuţe, fie slăbuţe, fie masive, fie gingaşe, fie limbute, fie tăcute, fie

cochete, fie simpluţe, fie isteţe, fie lălâi, fie brunete, fie şatene, fie roşcate, fie blondinete, fie ochioase, fie năsoase, fie cârnuţe, fie buzate, fie pistruiete, fie şpanche – îmi plăceau fetele şi gata! …

Dar de când te-am văzut pe tine, Unica, Adorata, Preacurata, Minunata, mor după tine. Şi tu-mi eşti şi micuţă, şi năltuţă şi grăsuţă şi slăbuţă etc…" (Nu mai continuu ca să n-am aerul că jignesc.)

De ce strâmbi din nas, Melizando? De ce nu-ţi place poemul meu? Fiindcă nu-i scris franţuzeşte? Ţi-l traduc imediat. Nimic mai uşor! … Acuma-ţi place! Dar ascultă-l pe nemţeşte, în versiunea lui Heine: „Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne, Die liebt'ich eins alle în Liebeswonne.

Ich libe'sie nicht mer, ich liebe alleine Die Kleine, die Faine, die Reine, die Eine.

Sie selber, aller Liebe Wonne, Ist Rose und Lilie, und Taube, und Sonne45."

Te-ai emoţionat puţin! Ce vrei? Aşa mi-e dat mie! Şi un neamţ ca Heine te poate emoţiona; eu nu!

Dar acum atenţie, ca la matematici.

Fredonam acest lied – poate cu acelaşi scop cu care se introduce hârtia de tournesol în baze şi acizi la experienţele chimice.

Benjaminul mă aude şi-mi spune – pedant, cum obişnuieşte – că asta e dovada telepatiei fiindcă şi el fredona acelaşi lied.

Ce mai spui? Pleci ochii în pământ? Roşeşti? Acuma îţi place poemul meu? nu-i aşa?

Concluzia 1. Asta înseamnă, scumpă Melizandă, că ceea ce ţi-am spus la Iaşi şi ceea ce ţi-am scris la începutul scrisorii, este exact. Benjaminul nu cunoaşte linia dreaptă. Adina este o stea – hai să zicem – în parcursul astral al Benjaminului.

N-ai grijă: tot la tine ajunge.

Concluzia II. Făcând bilanţul scrisorii mele mă întreb: adică de ce ţi-am scris atâta? Simplu era să încep cu

sfârşitul şi să pun punct. N-am făcut aşa: de ce? Fiindcă am năravul digresiunilor, precum Benjaminul îl are pe-al metaforelor.

Cu alte cuvinte, nici Benjaminul, nici eu nu cunoaştem linia dreaptă. Dar dovadă mai concludentă decât asta că suntem fraţi ce vrei? Şi dacă suntem fraţi într-atâta – întru părinţi şi întru năravuri – înseamnă că-l cunosc tot aşa de bine ca şi pe mine. Şi atunci consideraţiile mele asupra traiectoriei lirice a Benjaminului sunt purul adevăr.

Quod erat demonstrandum, Olguţa.”

— Gata, Olguţa?

— Bre, bre! Ce intrare senzaţională! În „marinel!”

Dănuţ se gătise în alb: haină de olandă, civilă bineînţeles. Părul lins pe spate. Avea într-adevăr un aer marinăresc, de june aspirant, voinic şi cochet, cu cearcăne marine în jurul ochilor.

— Tu nu te-mbraci, Olguţa?

— Cu ce?

— Cu…

— Cu?

— Rochia la spălat, bluza la spălat, şi eu trebuie să mă îmbrac. Cu ce? Asta-i problema. Ai cuvântul.

— Nu, serios, cu ce te-mbraci?

— Îmbracă-mă.

— Cu ce?

— N-ai prietine?

— Ei!

Dănuţ se roşise. Olguţa zâmbea.

— Tu ştii că pământul e rotund?

— Nu ştiai? Află.

— Olguţa, serios, cu ce te-mbraci?

— Dacă pleci, urmă imperturbabilă Olguţa, dintr-un punct al pământului, şi ai fire de globtrotter, ajungi la acelaşi punct. Aşa şi eu. Plec de la pantaloni – singura mea îmbrăcăminte în momentul de faţă – şi ajung tot la pantaloni, la pantalonii tăi însă.

— Te-mbraci c-o uniformă de-a mea?
— Ai sesizat?
— Aa! Ar fi nostim! I-am face o farsă lui Mircea! … Nu, serios, Olguţa?
— Nu, serios, Olguţa? … Eşti extraordinar! Cum spun ceva serios, familia crede că-i glumă! Tu eşti perechea Melizandei. Îi spun: „Melizando, junele R. M. S.”…
— Ce-i asta?
— Adică cine-i ăla, vrei să spui?
— Cine-i?
— R. M. S., adică Minodor Stratulativ plus R. R. E de la mine.
— Cine-i acest caraghios?
— Nu-i de loc caraghios, să mă ierţi! Licenţiat în drept, secretarul lui papa; un preafrumos june – un Pelleas, în stilul tău.
— Şi ce-i cu el?
— Ascultă cu răbdare ş-ai să vezi. Vra să zică îi spun Monicăi: junele R. M. S. E cupidonizant faţă de tine. Răspunsul: „Nu! Serios?” Întocmai ca tine. Ascultă, Benjaminule, un aforism: numai oamenii glumeţi vorbesc serios. De asta-mi place mie Caragiale, şi ţie nu.
— Serios, Olguţa, îi face curte Monicăi?
— Serios, foarte serios, arhiserios. Dacă vrei, mă jur.
— Şi Monica?
— Monica? Monica-i Monica! întreab-o.
— Şi-l cheamă Stratulativ?
— Plus Minodor.
— E ridicol.
— Numele, el nu. Şi după cum ştii, omul face numele.
— N-are nici-o importanţă! Da-mi pare aşa de curios să ştiu că cineva îi face curte Monicăi!
— Nu-i curios de loc. Când e aşa de frumoasă! îi face curte tot Iaşul. Aş putea face un catalog cu numele admiratorilor.
— Poate! Da mie-mi pare curios … Orice mi-i spune tu, n-o pot vedea pe Monica între oameni. Eu o văd la noi la

Medeleni, cu noi, în livadă. N-o văd pe Monica decât la o parte de lume, ca o icoană, ştiută din copilărie, pe acelaşi părete alb, în aceeaşi odaie tăcută…

Cu mânile în buzunar, Dănuţ se plimba prin odaie, agitat. Olguţa muşca dintr-un covrig.

— Uite, urmă Dănuţ, numai fraza aceasta: „Minodor Stratulativ îi face curte Monicăi”, e jignitoare…

— Jignitoare? Pentru cine?

— Pentru Monica.

— Nu se ştie! Asta numai ea poate s-o spună.

— Nu. Din alt punct de vedere, din punct de vedere estetic. Pe tine nu te… jigneşte…

— Iar?

— …nu te supără noţiunea aceasta mondenă, frivolă, „a face curte” alăturată de numele Monicăi?

— Dragă Metaforel, expresia „a face curte” e incomplectă. E întreagă, şi poate fi discutată numai atunci când îi adaugi şi persoana care face curte.

— Nu, Olguţa. Şi numele acesta Monica, şi… sora noastră…

Olguţa zâmbi.

— …care-l poartă aşa de firesc, ca ceva religios. „A face curte”, alături de cuvântul Monica, e o impietate, o dezarmonie, ca o cutie cu fard alături de o evanghelie.

— Scrie-i Melizandei că eşti jignit de succesele ei şi că alături de numele ei nu admiţi decât cuvântul „dragoste”: asta-i ideea, nu?

Dănuţ se înroşi şi se întoarse cu faţa spre fereastră.

Olguţa-şi reluă scrisul.

„Dragă mamă, Degeaba te superi. Neculai nu-i nici stilat, nici meloman. Oricât i-ai spune să nu intre într-o odaie fără să nu bată la uşă, el va intra; şi oricât te vei enerva că te deranjează de la pian cu discursurile lui, el te va deranja. Dar de data aceasta, fie, că face – cum se spune în stil democratic. O compoziţie de-a Olguţei – având ca temă

„cum este şi ce face Benjaminul” – atârna mai greu, chiar într-o inimă fanatică, decât o sonată de Beethoven…

Cum este Benjaminul? Mare şi frumos.

Ce face? Bine, merci.

Ce-ai spune, mamă dragă, dacă, urmându-ţi sfaturile, după aceste două concise răspunsuri, m-aş iscăli? Vezi, mamă dragă, că uneori e mai utilă insuportabila limbuţie a Olguţei decât muţenia scumpă la vorbă şi la scris a Benjaminului…”

— Olguţa, ce scrii tu de-atâta vreme?

— Pardon, pardon! îl opri Olguţa acoperind scrisoarea cu mâna. Fii discret, Metaforel!

— De ce nu-mi arăţi?

— Fiindcă nu se poate.

— Olguţa!

— Ce-ai păţit!

— Evrika! Tu scrii, răspică Dănuţ accentuat, sărutând-o pe amândoi obrajii.

— Stop! Stop! … Ei, da, scriu.

— Scrii, Olguţa? Şi tu scrii? jubilă Dănuţ, bătând din palme.

— Sigur, scriu scrisori, după cum vezi!

— Fii sinceră, Olguţa. Mărturiseşte: şi tu faci literatură.

— Nuuu! Faci tu pentru tot neamul!

— Dacă-i adevărat ce spui, rău faci că nu scrii, Olguţa. Păcat!

— Ţi-e poftă de scris? Poftim: pune-te şi scrie mamei. De când nu i-ai scris?

— …îi scriu câte-o carte poştală… din când în când.

— De când nu i-ai scris?

— De la Crăciun, mi se pare.

— Eu sunt sigură. Ascultă Benjaminule, un alt aforism: Cel mai crud animal e poetul sentimental, tigrul, care are o reputaţie de cruzime bine stabilită, mănâncă prada numai când i-i foame, şi după ce-a mâncat îşi linge buzele şi se culcă; poetul sentimental e crud oricând, în mod

dezinteresat – ca să zic aşa – dar varsă mereu lacrimi versificate. Asta e nesuferit!

Bufni de râs în faţa aerului dezolat al lui Dănuţ.

— Pune-te şi scrie mamei, tigru metaforic!

Dănuţ începu să scrie pe marginea ferestrei, în timp ce Olguţa îşi reluă condeiul şi covrigul.

„Dragă mamă, Iartă-mă că nu ţi-am scris de-atâta vreme…”

Se opri enervat. Pe cât scria de uşor şi direct versuri şi scrisori de dragoste, pe-atât de greu izbutea să închege o simplă scrisoare cu naraţiune curentă.

De la întâia frază se descuraja, se dezgusta. Prozaismul şi înlănţuirea stereotipă a concretului îi apăsau condeiul, paralizându-l. Scrisorile pe gustul lui erau numai fulgere lirice, impresii, eliptic exprimate, şi metafore prin care sufletul să-şi plimbe lenea şi melancoliile cu trenă lungă, ca printr-o alee de plopi înalţi.

„. Nu ţi-am scris de-atâta vreme fiindcă am fost ocupat. Azi dimineaţă a venit Olguţa…”

Auzea peniţa Olguţei alunecând cu presteţă, ca un patinator îmbătat de ger şi de viteza tăioasă. Alături de ea se simţea infirm, ca un olog nevoit să-şi târască trupul cu mânile din piatră în piatră.

Întoarse capul. Olguţa scria ca şi în copilărie, cu vârful limbei afară, ca o mlădie corniţă mefistofelică. Pletele-i alunecaseră pe frunte: o frunte mică, dar dominând cu arcul ei încordat rădăcina nasului, o frunte care nu chema dezmierdările plăpânde, ci da senzaţia vigoarei, vitezei şi trufiei, ca o pânză bombată de vânt, minusculă în zarea marină, dar purtătoare a unei corăbii cu bogăţii şi marinari atletici.

„Fruntea Olguţei dă nostalgia luptei”, gândi Dănuţ. Şi iarăşi, ocoli cu un fel de mânie, de ciudă amintirea Monicăi. Dacă Monica ar fi intrat pe uşă în acea clipă, nu i-ar fi sărit înainte, nu i-ar fi zâmbit, nu i-ar fi strâns mânile. Ar fi întâmpinat-o corect, distant, poate glacial… Dar fiindcă

Monica nu intra pe uşă, fiindcă Monica era departe – poate alta decât aceea pe care o ştia din copilărie – era neliniştit ca şi cum i s-ar fi furat ceva, fără să ştie bine ce, ca şi cum ar fi trecut o umbră de nour pe un îndepărtat şi veşnic vesel, până atunci, hotar al sufletului, ca şi cum pe un cireş al lui, necopt încă, abia aburit de roşeaţă, s-ar fi abătut prădalnic un stol de vrăbii.

Reciti scrisoarea începută: „Dragă mamă, Iartă-mă că nu ţi-am scris de-atâta vreme…”

Rupse scrisoarea.

— Nu merge proza? Scrie-i în versuri. Are şi mama dreptul la o mică ofrandă de trufandale… leguminoase, dacă nu florale.

— Mă duc să-ţi pregătesc o uniformă. Isprăveşte şi tu, să stăm de vorbă.

Olguţa zâmbi lung în urma lui Dănuţ şi-şi continuă scrisoarea.

„. Şi-acum – după ce-am răspuns copios la întrebările: cum este şi ce face Benjaminul – să trecem la futilităţi, adică la restul lumii.

Prima cursă pe care am făcut-o sosind în Bucureşti a fost în Popa Nan. Teribil nume! Teribil trebuie să fi fost şi popa! La cucoana Catinca. Nu te scandaliza, mamă dragă! Nu i-am sculat din somn. Erau la cafea în costum lejer. De altminteri, tu ştii că papa şi cu mine avem o reputaţie de răucrescuţi, care corespunde realităţii ca mai toate reputaţiile. E curios cum părerile majorităţii oamenilor – luate-n parte – sunt sub 0, adică neghioabe. De îndată însă ce părerea devine colectivă – cum e în cazul reputaţiei – este inteligentă, chiar dacă nu e răutăcioasă. Dac-am spus o prostie – şi mi se pare că aşa-i, ştii, în fuga condeiului! – teoria aceasta s-ar confirma. Închid paranteza. De altfel, nici nu ştiu bine dacă am deschis-o. Asta-i o scuzabilă manie a mea, pe care o are şi respectabilul savant N. Iorga: jonglăm cu parantezele, el în public, eu în patru ochi.

Trebuie să adaug ceva în privinţa buneicreşteri: deşi papa şi cu mine suntem răucrescuţi, familia noastră e binecrescută. Şi iată de ce: tu şi cu Monica sunteţi într-un taler al balanţei; papa şi cu mine în celălalt. Greutăţile se neutralizează. Echilibrul e stabil. Pe Benjamin nu-l pun la cântar, el fiind mai presus de astfel de aparate umane. Am vorbit bine?

Ajunseseră în Popa Nan. Să intrăm.

— Bucuroşi de oaspeţi?

— Bucuroşi.

Aşa de bucuroşi, că de-abia am scăpat de-acolo.

Cucoana Catinca? C'est une femme ŕ poigne46, Un fel de Napoleon al casei din Popa Nan. Dacă ar fi o revoluţie în Bucureşti o văd pe cucoana Catinca în fruntea popă-nănenilor impunându-se dictator. Mă-ntreb dacă n-ar fi fost părechea ideală a lui Herr Direktor. Puşche pe limba-mi.

Conu Mihăiţă, în schimb, e dulce ca vanilia. Nici n-are nevoie cucoana Catinca să-l ducă de nas; vine el singur, cu nasul magnetizat gata. Am însă impresia că dulceaţa dumnealui – ca să vorbesc ŕ la Sadoveanu – e agrementată cu puţintică ironie – şi pentru el, şi pentru ceilalţi. Amândoi sunt nişte oameni de ispravă cum rar întâlneşti – ştii, eu, cu experienţa mea, pot să-mi permit astfel de reflecţii. Şi ştie cucoana Catinca să facă o cafea! Ţi-ţi! Cu tot regretul, te-a pus în cofă!

Am avut o surpriză cu Hardtmuth! Închipuieşte-ţi că nu-i de loc Hardtmuth! De loc, premiant întâi, model brevetat! Dacă afirmi, de pildă, că Ştefan cel Mare a murit în 1500 în loc de – habar n-am data exactă! – nu se uită la tine condoleant, având aerul să-ţi spună: „Vai! ce prost eşti!” Vorbeşte ca toţi oamenii, fără să intercaleze citate latineşti, cum pretindeam că face când nu-l cunoşteam, şi cum fac eu, fiindcă nu ştiu latineşte, probabil! E un fel de duduie care-a studiat la „Humpel” şi a cetit versuri pe „banca Graţielelor”. Se roşeşte aşa de repede şi de uşor, încât ai impresia că are inima în cap, nu în piept. Şi nu poate vorbi de Bucureşti

decât sub formă imprecatorie. Drept să-ţi spun, mamă dragă – ş-aici simt că am datoria să deschid o paranteză obiectivă – asta îmi displace profund. Ce-i moda asta la moldoveni să ponegrească Bucureştiul? Că-i conrupt, că-i vulgar, că-i murdar, că n-are stil, că-i mahalaua Parisului etc. Cuax? Cu Bucureştiul e ca şi cu piesele frivole ale teatrelor de vară. Toţi îl critică şi toţi îl frecventează, făcând chiar sacrificii pentru aceasta. Mie-mi place Bucureştiul. E un oraş care cânta – cam tare, cam fals – dar cânta. Vibrează. E viu. Mă simt bine dispusă aici, am poftă de mâncare şi nu mă simt exilată pe Calea Victoriei, pe care de altfel n-am văzut-o decât în treacăt, venind de la gară – dar mai exagerez şi eu puţin!

Aceste judicioase reflecţii le-am împărtăşit şi lui papa, când ne întorceam de la cucoana Catinca. Papa a căzut de acord cu mine: de n-ar uita, numai, până la Iaşi!

Revin la duduia Mircea. Îmi pare că însuşirile părinţilor săi sunt în el în stare de indiviziune, cum se spune în limbaj juridic, dar atenuate. Nu-i nici vanilie, nici Napoleon: fă şi tu o medie între vanilie şi Napoleon, ş-ai să vezi ce iese. Ca fizic, frumuşel şi fin: îl văd jucând pe L'Aiglon47.

Vra să zică ţi-am vorbit şi despre amicul cel mai bun al Benjaminului. Invitaţia de a petrece vacanţa la Medeleni a acceptat-o… cucoana Catinca: ea se exprimă pentru toţi…

Am făcut o pauză. Extraordinar e papa! A sosit chiar acum din târg: îmbăiat, ras, fresco, musteaţa puţin încreţită. Îl vezi? Să aibă tupeul să mai spuie că Bucureştiul e aşa şi pe dincolo! Dar să-ţi spun în ce constă extraordinarul: ce crezi c-a adus papa? Stridii. Se ceteşte: stridii, cu apă la gură. De unde le-a denişat în zi de duminică? Mister. E extraordinar papa! Nu degeaba-i spun eu Aladin.

Nenorocirea cea mare e că Benjaminul m-a îndopat cu covrigi. Ce-i de făcut? Singura soluţie – acceptată de altfel, căci icoana de Herr Direktor nu s-a trezit încă, şi-s două jumătate! – e să-mi jac poftă de mâncare prin mişcare, adică scriind.

Olguţa.

P. S. Nu zâmbi. Aşa-i. Ştiu. Post-scriptumul este Benjaminul meu. Şi ce nu face o mamă pentru al său post-scriptum!

Uitasem să-ţi comunic că ai uitat să-mi comunici un comision capital: să-ţi cumpăr levănţică. Aşa-i? De adus mi-am adus aminte acuma, dar levănţică n-am cumpărat încă şi cum sunt „şi distratăşi uitucă” – citez, după cum vezi, autori serioşi – ce-i de făcut?

Foarte simplu. Dă-mi o telegramă urgentă. O voi alătura imediat. Tu o trimeţi numai la poştă.

P. P. S. Te rog supraveghează-l pe Cuţulachi în lipsa mea. În Monica n-am încredere: e prea moale. Îi interzic formal lui Cuţulachi orgiile de cosmetic. Nu înţeleg de ce se îndărătniceşte să-şi facă cărare, când e tuns chilug! Asta nu-i poate intra în cap. Dar nici eu nu tolerez cosmeticul. Dacă-l prinzi uns, pune-o pe Profira, în faţa ta, să-l spele cu leşie şi cu borş. Am să-l educ eu la vară.

Te sărut, Olguţa.”

— Olguţa, nu ne tortura!

— Papa, numai să scriu o telegramă.

— O telegramă? Cui?

— Mie.

Dănuţ şi domnul Delaanu, se aplecară peste umerii Olguţei.

„Olga Deleanu Pitar-Moşu 20

Bucureşti.

Urgent.

Nu, uita să-mi cumperi levănţică. Stop. Institui premiu pentru memorie o duzină ciorapi de mătasă şi alte surprize. Stop. Să nu-mi vii gutunărită. Stop. Pune-ţi pelerina. Stop. Nu bea apă când eşti năduşită. Stop. Multe sărutări lui Dănuţ.

Mama.”

Se încinse un râs şcolăresc. Olguţa-şi lipi scrisorile.

— Hainele, Metaforel.

— După dejun.

— Vai! Am amorţit! Nu mă pot mişca.
— Hai s-o luăm pe umeri, propuse domnul Deleanu.
— Hop! Aii! se văită Olguţa, purtată pe umerii lor, schimonosindu-se din pricina furnicăturilor.
— Herr Direktor doarme?
— Dus!
— Jos cu el!
— La moarte!
— Hai să-l trezim cu muzică. Deşteaptă-te, române. Hai! Papa, să nu cânţi fals. Atenţie! Una, două, trei: Deş-teap-tă-te, ro-mâ-ne…
Văzând alaiul care cobora pe scări urlând „din som-nul-cel-de moa-ar-te” – Nae întoarse capul, cu buza de jos răsfrânta, ca în faţa unui spectacol indecent; în timp ce, ieşind din ietac în halat de odaie, cu monoclul în ochi şi ţigara în gură, Herr Direktor exclamă frecându-şi tâmplele:
— Îs beat sau nu-s beat?
— În-ca-re-te-aaa-dân-ci-i-ră, bar-ba-rii de tira-a-ani, bar-ba-rii-de-ti-rani…”
— Îs treaz fraţilor, dar nu va ţine mult!
Şi, intrând în pas cu cortegiul Olguţei, intona cu glas dogit:
— A-cum-ori-ni-cio-da-tă, cro-ieş-te-ţi-al-tă-soar-ar-tă…”
În urma corului, care râdea cântând în sofragerie, Nae îşi frecă ochii şi, încordându-se, intră demn în infern.
* „. Atunci ne-ntâlnim la patru. Nu uita Infanta.”
La patru fără douăzeci, Mircea apăruse în capătul străzii Pitar-Moşu, cu Au jardin de l'Infante în mina.
Ca să nu depăşească ora indicată de Olguţa, începuse pregătirile de la unu, cu febrilitate, după o apatie care-o făcuse pe cucoana Catinca în timpul dejunului să spună:
— Măndiţo, du furculiţa la gură, lui conaşu Mircea!
În timp ce Măndiţă înfierbântase maşina de călcat, el îşi lustruise pantofii galbeni. Apoi supraveghease netezirea şireturilor de la pantofi. Apoi îşi călcase singur pantalonii de olandă; în Măndiţă n-avea încredere; ea era femeie – prin urmare, incapabilă să înţeleagă însemnătatea dungii – şi pe

deasupra nu putea fi în stare să facă un astfel de efort. În concepţia lui Mircea, călcatul pantalonilor era ceva asemănător cu săparea unui tunel prin munţi de granit, cu îmblânzirea unui cal sălbatec, cu duelul a doi adversari crânceni. De aceea n-avea încredere nici în croitori. Croitorul e un profesionist indiferent; dunga, pentru el, e un mijloc de câştig, nu un scop. Şi nu poate fi capabilă o mina indiferentă de tensiunea laborioasă şi pasionată din care iesă dunga netă şi tăioasă, ca o lamă din focul care i-a modelat şi călit oţelul.

Îşi călcase pantalonii îndelung, fără cruţare, udind cârpa fumegândă încă de fierbinţeala jilavă, fără să-i dea răgaz să se usuce de-a binelea, apăsând cu toată puterea în minerul maşinei dogoritoare, participând cu trup şi suflet la această trudă dătătoare de migrene şi crampe musculare.

Apoi urmase problema „cărării”, inedită pentru Mircea. Până atunci se pieptănase cu cărare la stânga, fără să ştie de ce anume şi fără să se preocupe dacă-i şedea bine sau nu. De data aceasta, însă, după ce-şi udase părul, tocmai când începuse să-şi aleagă maşinal cărarea, se oprise zăpăcit în faţa unei adevărate răspântii de cărări. De ce la stânga, şi nu la dreapta sau la mijloc? Încercase deci cărarea la dreapta, la stânga, la mijloc, având mereu impresia că ultima îl dezavantajează mai grav decât precedentele. Îşi pieptănase părul pe spate, ca Dănuţ. Nu-l prindea! Avea fruntea prea mare! Descoperirea ei complectă îl stânjenea ca o indiscreţie, ca o fanfaronadă, ca un decoltaj… Revenise la vechea cărare, regretându-le pe celelalte.

Călcatul pantalonilor şi enervarea pieptănatului îl congestionaseră, învăluindu-i obrajii cu o flacără vestitoare parcă de furuncule…

De la două la trei se plimbase prin odăi, gata îmbrăcat, oprindu-se în faţa fiecărei oglinzi, alungat de fiecare dintre ele spre alta, cu speranţa dezminţită că următoarea îi va fi mai puţin ostilă.

Era extenuat şi nu îndrăznea să stea jos din pricina dungii. În dezacord cu inima lui, timpul trecea încet, şi singura lectură posibilă era exasperanta lectură a orelor.

De obicei, migrenele lui Mircea erau precedate de obsesii muzicale, violent scandate de bătaia tâmplelor: refrenuri de operete, detestate; sau, mai ales, canţonetele populare fredonate de melomanii nocturni din Popa Nan. De astă dată, migrena se anunţase prin imnul regal: „Trăiască regele în pace şi onor etc…”

Întovărăşit de fanfarele migrenei monarhiste, la trei plecase de-acasă.

„Atunci ne-ntâlnim la patru…”

La patru fără zece pusese mâna pe mânerul portiţei din Pitar Moşu 20. Apăsând minerul, meditase, şovăise, îl privise cum se ridică din nou purtându-i mina – ca pe un înecat aruncat de apă – şi plecase mai departe.

Nu era aşa de simplu cum îşi închipuise! Ca arhanghelul cu spadă de flăcări din faţa paradisului, în faţa portiţei din Pitar Moşu 20 era Panica. Panica de? … „ridicol”, răspunsese un gând ironic.

Până la patru mai erau zece minute. Avea timp să se reculeagă.

„Atunci ne-ntâlnim la patru…”

La patru şi cinci vorbele Olguţei răsunau imperativ şi nerăbdător în mintea lui Mircea. La patru şi un sfert, aceleaşi vorbe răsunau dojenitor în inima lui Mircea. Era o decepţie în accentul lor; la patru şi douăzeci, o mâhnire; la patru jumătate, o melancolie. De la patru jumătate Mircea nu se mai uitase la ceas. Regăsise în el tovărăşia celor doi ochi trişti, dulcea povară a vechii melancolii, sporită de alta nouă.

Încetaseră fanfarele migrenei, preocuparea de dungă şi cărare, tulburarea vizitei de la patru.

Nu se schimbase mai nimic. Odinioară purta în el tristeţa unei fetiţe necunoscute, căreia îi făcuse un rău involuntar: acum, aceeaşi tristeţă înviase, întâlnindu-se cu o altă

tristeţă, dar amândouă erau ale Olguţei… „Atunci ne-ntâlnim la patru… Vezi, Mircea, te-am aşteptat şi n-ai venit! … Vezi…”

Da. Vedea două lacrimi desprinse din ochii care păreau dominatori, dar care erau trişti… Numai el ştia secretul ochilor Olguţei: tristeţa. Ceilalţi o credeau veselă fiindcă râdea. Dar el ştia cita tristeţă ascund ochii ei negri. Şi cum să nu ştie când din pricina lui era tristă Olguţa… Olguţa… Când îi spunea numele, simţea un tremur, o lungă risipire de lacrimi în inima lui.

Ar fi vrut să fie singur, în odaia lui, prin întuneric…

Vocea lui Herr Direktor îl deşteptă. Abia avu răgaz să fugă, adăpostindu-se îndărătul bisericii Pitar-Moşu.

Herr Direktor trecea însoţit de domnul Deleanu. Se duceau probabil la club. Era târziu. Se uită la ceas: cinci.

„Atunci ne-ntâlnim la patru”…

Şi erau cinci!

Şi – ciudat! – vocea Olguţii răsunase obiectiv, fără nuanţe dojenitoare, triste sau melancolice.

Cum or să-l primească? Ce explicaţie va da? Cum se va prezenta?

Ajungând în faţa portiţei, se îndreptă din nou, aruncând o privire ostilă casei de peste drum, care-l privea cu toate ferestrele ei indiscrete, şi grăbi pasul. Casele din Pitar-Moşu îi aruncau sarcasme; trecea pe lângă ele ca un laş printr-o alee de eroi.

„Bună-ziua, Dan. Ce mai faci? A! Nu eşti singur!”

Vorbea prea tare, nenatural; era prea gătit – cine l-a pus! – şi se roşea îngrozitor… Da. Intrarea aceasta imaginară era ridicolă ca a unui lacheu dând buzna pe uşa monumentală, afectată apariţiei „contesei” aşteptată cu reverenţe, de nobila asistenţă, în aplauzele şi râsetele publicului, care nici nu huiduie măcar.

„Salve, Dan. Ai musafiri? Nu ştiam. Te stânjenesc (de ce nu deranjez?). Plec. Altădată. La bună vedere (de ce nu la revedere?).”

Acestea spuse cu un aer blazat de scriitor celebru, care nu poate suporta musafirii când vine la un prieten intelectual.

Fals! Odios de fals!

Ridică din umeri, exasperat. Un domn, braţ la braţ cu doamna, trecea pe lângă el.

— Numai proştii pot fi naturali! monologa Mircea.

— Mă rog?

O faţă cu ochi de revolver şi musteţi explozive îl măsură.

— Georges, nu te enerva! interveni doamna.

— N-am spus nimic, se apără Mircea.

— Am crezut…

Părechea se îndepărta ricanând.

Ajunsese în faţa judecătoriei din Clemenţa. Se întoarse îndărăt, hotărât să intre: erau cinci şi un sfert. Încetini pasul treptat. Examină o piatră a pavajului, lung. Ajungând la întretăierea străzii Pitar-Moşu cu Mercur, nu departe de numărul 20, avu o bătaie de inimă, o revoltă, o resemnare, o laşitate energică, şi apucă pe strada Mercur spre grădina Icoanei.

Îi era sufletul ca un dezgheţ de ape curgătoare. Îl dureau picioarele. Pantofii galbeni se prăfuiseră, devenind de un cenuşiu mat, ca o răpănoasă piele de antilopă.

Trecu dincolo de strada Dionisie. Se opri lângă un gard, năduşit. Avea o singură batistă. Dar îl preocupau pantofii, mai mult decât fruntea. Cu batista de olandă îşi curăţă pantofii, îi lustrui şi, dezgustat, o aruncă. Şapca îl apăsa pe frunte: îi era prea strâmtă şapca de vară, pe care o avea de anul trecut, acum, de când purta părul lung. Cercă s-o scoată cu băgare de seamă, ca să nu-şi strice cărarea. În tramvai se făcuse că nu vede pe profesorul de istorie, de teamă că, salutându-l, îşi va răscoli părul pieptănat cu-atâta grijă. Şi acum era nevoit să-şi scoată şapca, fiindcă simţea bine că-i imprimase o dungă roşie pe frunte.

Ce mizerie! Părul nu mai era lins! Umbra de pe trotuar îi arăta zburliri ţepoase şi o şuviţă rebelă ca a lui Poil de Carotte48. Luându-şi inima în dinţi, se opri în dreptul unei

ferestre, se sui pe ieşitura zidului, privindu-şi cu insistenţă oglindirea.

Un domn cu ochelari şi frunte încreţită, brusc răsărit de după perdele, îl ameninţă dinlăuntru, cu un deget autoritar de proprietar urban.

Fugi, roşu.

A! Îşi uitase cartea. Reveni pe subt zid, furişându-se luă Infanta.

— Ce ai, mă, cu casa mea? Ce-i, panoramă? Ia să-ţi văz număru! Mă, puştiule!

Fugea ca un hoţ, urmărit de glasul domnului care deschisese fereastra privind fuga lui cu o duşmănie mahmură.

Se opri în Pitar-Moşu. Îi bătea inima iepureşte, avea o revoltă de Prometeu şi un abur de lacrimi în ochi.

Ura pe toată lumea, dar mai ales Bucureştiul. Străzile, casele, oamenii, zgomotele, adierile gramofoanelor prin arşiţa prăfuită aveau un relief cinic, brutal.

Parcă deodată plăpânda spaimă din el ridicase ultimul văl al Bucureştiului. Şi Capitala i se arătase cu faţa ei veridică: vulgară ca un „mă” în gura unui om cu buze groase şi burta plină.

Şi el era osândit să-şi plimbe sufletul în acest oraş!

Iaşul răsări blând nostalgiei lui romantice, ca un Bosfor al dealurilor moldovene… Iaşul adormit în albăstrimi de cer şi dealuri; cu lumini brumate ca vastele oglinzi murale ale palatelor părăginite; cu uliţe neînsufleţite, pe care nopţile cu lună se apleacă albe şi somptuoase, ca salcimii în floare; cu oameni timizi şi modeşti, care surâd uşor şi vorbesc moale, atinşi parcă de o comună melancolie – Iaşul în care, necunoscută şi misterioasă, ca o corabie venind din Orient, era casa Olguţei…

Şase fără douăzeci!

„Atunci ne-ntâlnim la patru”…

— S-s-salve, mă! T-t-te-ai gătit ş-ş-şmechere!

Apariţia lui Tonel, în loc să-l indispună, îl reconforta brusc. Deprins să fie autoritar cu Tonel, îşi regăsi, văzându-l, automat, prestigiul şi demnitatea de şef al clasei a şaptea modernă.

Respiră. Înviase.

— De unde vii, Tonel?

— F-f-f-fii discret, mă!

— Şi unde te duci?

— U-u-u-unde zici tu, m-m-m-mă Balmuş, consimţi Tonel, cu un ton de înduplecare.

— Haidem, Tonel.

O apucară spre numărul 20, cu o egală uşurare.

— M-m-mă Balmuş, a-a-azi eşti m-m-mişto!

Mircea zâmbi. Îşi regăsea pe rând siguranţa gândului, a vorbei, a zâmbetului, a pasului, alături de Tonel.

Intrară fără de miracol pe portiţă. Vraja străvezie, cu piedicile ei, pierise.

Dar inima…

Mircea oftă. Avea altă inimă decât până atunci. O purta stângaci, o simţea tot timpul şi se împiedica mereu de ea, ca o fetiţă de şaisprezece ani când îmbracă pentru întâia oară rochia lungă.

Tonel trecu de-a dreptul pe terasă – „o-o-observatorul lui Tonel” – unde găsi urmele unui ceai îmbelşugat: cataifuri, fursecuri, covrigi, glasele şi fructe.

Mircea intră în birou. Nu era nimeni. Oftă uşurat. Rând pe rând, cu precauţiuni de detectiv în căutarea asasinului ascuns, trecu prin toate odăile.

Nu era nimeni decât dezordinea, care pusese stăpânire peste toate odăile, ca un hohot de râs colectiv.

Nimeni!

Atunci plecaseră!

— Dan!

— Dan!

— M-m-mă Balmuş, t-t-tu nu-nfuleci? îl îndemnă Tonel, răsturnându-şi în gură – cu gestul specific al copiilor

napolitani când mănâncă pletoasele macaroane – un cataif întreg.

— Nu-i nimeni acasă, Tonel, suspină Mircea cu faţa trasă.

— M-m-mă, să fii al dracului! exclamă Tonel, bătându-se cu mâna peste frunte.

— Ce-i, Tonel?

— I-i-i-iote, mă!

Prinsă cu ţinte în lemnul uşii, o foaie de bloc purta următorul anunţ: „Onoraţii colegi Mircea-Hardtmuth, Tri-Tonel şi toţi cei care vor binevoi să onoreze cu prezenţa lor superba teiasă ŕ la rose, cu vedere pe „plopii fără soţ”, sunt rugaţi să-şi toarne singuri ceaiul, să se alimenteze până la indigestie, s-o combată cum ştiu, să-şi împrospăteze verva şi apoi să descindă în magnificele saloane ale apartamentului directorial, unde are loc – între orele 5 şi se va vedea – balul dat de rajahul Metaforel-Sadea în cinstea ambasadorului Bruno del Bahluio Far-Niente.

Ţinuta: pantaloni fără genunchi, cărare fără cosmetic, ghete neprăfuite şi legiunea de onoare a bunei dispoziţii.

Metaforel-Sadea Bruno del Bahluio Far-Niente Cyrano de Dâmboviţa – Apă Dulce.”

— M-m-mă, d-d-drăcia dracului! C-c-ce-i asta, mă?

Mircea se roşise. Era acasă.

— H-h-haide, mă Balmuş!

— Nu luăm un ceai, Tonel?

— C-c-ce, mă! C-c-ce ce-ce-ceai, mă!

— Du-te tu, Tonel.

— H-h-hai, mă, n-n-nu face f-f-fasoane!

— Hai.

— O-o-o-or fi şi d-d-dame, mă! Ş-şmecher Deleanu!

Bombându-şi bustul, Tonel porni. Cu o docilitate moale, Mircea îl urmă. Coborându-se pe scări, simţea golul vertiginoaselor descinderi în ascensor.

— V-v-veni Tonel, mă! D-deschide-ţi, mă! C-c-ce dracu!

Uşa salonului era închisă cu cheia. Dinlăuntru răsunară râsete, şopoteli – apoi numai Dunărea albastră care curgea

orhestral şi valsat prin pâlnia gramofonului.

Tonel bătu cu pumnul în uşă. Văzând că violenţa n-are nici un efect, făcu din ochi spre Mircea, îşi drese glasul şi improviză pe melodia Dunării albastre următoarele spirituale stanţe, intonate cu un zguduitor lirism vocal: „Deschideţi, mă, nu fiţi măgari, Deschideţi, mă, nu fiţi golani!

Deschideţi, mă, veni Tonel, Veni şi Hardtmuth după el, Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta, Ta-ta-ta-ia-ta-ta-ta-ta, Ta-ram-bam-bum-ta-ta-ta, Ţi-ri-ri-ri-ram-ta-ta! …”

Urale şi ropote de aplauze acoperiră vocea lui Tonel, care făcea să vibreze geamurile „ş-ş-şi inima d-d-damelor”. Uşa salonului se deschise. Stăpânita încă de convulsiunile râsului, o păreche valsa: Cyrano, în uniformă de vară, cu un alt licean în uniformă de camgar, cam lărguţă, dar purtată ştrengăreşte, cu papuci minusculi de tenis şi cagulă de hârtie albastră, care nu dezvăluia decât lucirea ochilor şi albeaţa dinţilor.

— F-f-fără d-d-dame, mă?! exclamă decepţionat Tonel scărpinându-şi o nară păroasă cu degetul cel mic, încârligat cochet.

Cu obrajii dogoriţi de ruşine, Mircea îl trase discret de tunică.

— Tonel, vorbeşte frumos! îi strecură el la ureche.

— Cc-c-ce-am spus, mă! izbucnl Tonel. C-c-ce? D-d-dame, mă! C-c-ce eşti a-a-aşa ruşinos, c-c-ca o fată mare?

Mircea năduşise.

Părechea se opri pe loc, râzând cu hohote.

— C-c-ce râzi, m-m-m-mascatule?

— Calmează-te, Tonel, interveni Dănuţ, aşezându-l pe scaun cu autoritate, văzând că se repede la mascat.

— Frige soarele? se adresă mascatul cătră Tonel şi Mircea, cu glas îngroşat.

— Frige soarele? reluară în cor Dănuţ şi Cyrano.

— F-f-frige, mă! V-v-v-aţi ciupit, mă!

— Haidem, Cyrano.

— Aprčs vous, Del Bahluio.

În treacăt spre uşă, Olguţa făcu un semn de complicitate lui Mircea. Cyrano o urmă afară. Gramofonul cânta înainte. Dănuţ valsa cu Tonel.

La o parte de veselia celorlalţi, pentru întâia oară în viaţa lui, Mircea simţi singurătatea despuiată a celor părăsiţi şi trădaţi.

Care liceu, care clasă liceală sau care societate omenească – ţinând seamă că orice grupare socială implică o pluralitate de persoane, deci de nasuri – nu-şi are Cyrano-ul?

Cu singura deosebire că la unele licee cei care au un nas mai avântat – în sus sau în jos – sunt porecliţi popular „năsosul", „năsoilă", „năsoacă", „nazone", „cartoafă" sau „alifantu", pe câtă vreme la alte licee sunt porecliţi mai literar „Cyrano".

Clasa şaptea modernă a Liceului Lazăr poreclise pe Dorel Deiu – Cyrano, încă din clasa patra. Ceea ce arată, pe de o parte, că nasul lui Dorel îşi arătase cu precocitate vocaţiunea de nas din ultima clasă a cursului inferior şi, pe de altă parte, că între colegii lui Dorel Cyrano de Bergerac avea o popularitate care dăinuia de trei ani.

Dorel Deiu suporta spiritual şi porecla şi nasul: numai spiritual. Aroganţa proeminenţei faciale – de când luase lămurită cunoştinţă despre ea: în oglindă şi-n poreclă – nu determinase, cum se întâmpla de cele mai multe ori, o alterare a psihologiei purtătorului acelui nas, în sensul aroganţei, ceea ce ar fi însemnat vasalitate, sau în sensul acririi, ceea ce ar fi însemnat vanitate.

Dorel Deiu se născuse roz, blond şi zâmbitor şi, cu anii, aceste trei însuşiri nu dispăruseră, ci evoluaseră simpatic. Părul devenise ceva mai cenuşiu, tenul ceva mai sanghin, şi zâmbetul mult mai conştient. Dar ochii erau albaştri ca al pruncilor serafici, aşa că zâmbetul spiritual al buzelor niciodată nu putea fi – nici nu putea fi socotit – răutăcios din pricina ochilor permanenţi şi albaştri.

Dorel Deiu era agreat – cum se spune în societate – de toată lumea: şi de colegi, şi de prietenele surorilor sale, şi de părinţii săi – y compris ascendenţii şi colateralii acestora – şi de profesori, şi chiar de trecătorii de pe stradă. Ştia să danseze orice dans; ştia să cânte şansonete şi să se acompanieze singur la pian; ştia să fluiere opere, operete şi arii de tot felul; ştia să cârpească ciorapi, să însaile rochii, să fabrice cravate din resturi dezafectate, ştia să combine ştofe între ele şi cu tenurile ceie mai rebarbative; ştia să presimtă apariţia şi dispariţia modelor; ştia să calce – nu numai pantaloni bărbăteşti – dar şi mânicile tunicilor, şi bluzele, şi dedalienele guleraşe feminine, şi rochiile plisate: ştia să facă „bezele”, torturi, nuga şi caramele de şocolată; ştia să împrumute pe colegi şi să aibă discreţia rară de-a uita aceasta; ştia să decline şi să conjuge la latină, să raţioneze la matematici, să fugă de la şcoală – având absenţe numai motivate – când gheaţa Cişmigiului era propice flirtului, căci ştia şi să patineze fără să cadă, şi să flirteze fără să se îndrăgostească. Şi era, pe deasupra, aşa de serviabil, încât nu era „cunoştinţă” pe care să nu o fi îndatorat.

Această universalitate de însuşiri a lui Dorel Deiu, îndreptăţeşte o a doua poreclă, dată de Dănuţ: „La bazarul universal”, poreclă care nu prinsese, deoarece era lungă şi pretindea să definească un complex, pe câtă vreme porecla „Cyrano” era scurtă şi definea un nas, ceea ce e suficient pentru o poreclă şcolară şi chiar pentru una homerică.

Abia o cunoscuse pe Olguţa, şi o şi servise. Îi fabricase o ermetică şi cochetă cagulă, ca să nu ghicească Tonel şi Mircea că Bruno del Bahluio Far-Niente e sora lui Dănuţ: accelerase printr-un procedeu ingenios uscarea rochiei şi a bluzei – de care Olguţa avea nevoie pentru masa de la cucoana Catinca – şi acum i le călca în spălătorie, cu o îndemânare care o înmărmurise pe Şari, soţia lui Ioşca.

— No, asta boier noghi zérek! exclamă Şari, bătându-şi coapsele ecuatoriale.

— Grăbeşte-te, Cyrano, că-ţi aduce cinci hectare de rochie la călcat, bufni Olguţa.

A doua apariţie în salon a mascatului fu urmată de prezentările de rigoare făcute de Cyrano, cu acompaniament de gramofon.

— Bruno del Bahluio Far-Niente; Don Juan de Totonel, seigneur des cinémas et d'autres lieux fins; Hardtmuth-Iaşi, seigneur des premiers prix moldo-valaque. Fiţi discreţi, vă rog. Ambasadorul Del Bahluio ţine să petreacă incognito.

Dănuţ schimbă acul gramofonului, dezlănţuind aceeaşi Dunăre albastră răguşită, ca după chef. Gramofonul era luat cu împrumut de la Nae, care, de la o vreme, simţind că nu-şi mai epatează rudele, venite să-l viziteze în Pitar-Moşu tocmai din „Făgădău”, cu repertoriul biling al lui Coco, cumpărase un gramofon de la „Feder”, plătindu-l în rate. Repertoriul gramofonului era alcătuit din producţii vocale. Nae aprecia orhestra numai atunci când o vedea la berărie. În schimb, o voce care nu iese dintr-o gură, ci dintr-o pâlnie „e ceva”!

— Să-mi dai, domnule negustor, unu care să zbârnâie geamurile când îşi dă drumu.

Şi magazinul „Feder” îl servise pe Nae cu Carusso, servindu-şi şi interesele comerciale. Totodată psiholog, vânzătorul plasase şi producţiile lui Iulian.

Singura placă orhestrală din colecţia lui Nae era Die schöne blaue Donnau49 Nae ascultase melodia la berăria „Carpaţi”, unde-şi lua halba duminicală, cu o ţinută de magistrat pensionar. Un meloman de la masa vecină se exprimase, cu dantele de bere în jurul buzelor:

— Asta-i Dunărea albastră…

Şi fredonase melodia, nostalgic şi fals, după ce orhestra încetase, strângând o alună americană în degete, ca un suvenir.

Nae fusese impresionat. Dunărea albastră luase loc în cutia de carton, între Carusso şi Iulian. Şi astfel, singurul

vals al balului dat în cinstea lui Bahluio Far-Niente, era languroasa Dunăre albastră.

Tonel dansa cu Dănuţ, el fiind „c-cavalerul”, Dănuţ „d-dama”; Olguţa cu Dorel, alternând rolurile. Mircea nu ştia să danseze. Dispreţuia dansul şi balurile, fără să fi dansat vreodată, fără să fi văzut vreun bal decât în romane.

Covorul din salon fusese scos. Patru părechi de picioare lunecau pe luciul blond al parchetului.

Nu-şi închipuiau dansatorii că Mircea le înfiera pasiunea şi tinereasca însufleţire cu versurile lui Baudelaire: „Je hăis le mouvement qui déplace les lignes;

Et jamais je ne pleure…”50

Ceea ce era inexact, căci trebuia să facă o violentă sforţare ca să-şi stăpânească lacrimile.

Erau şapte fără un sfert.

Inima lui Mircea se opri la şapte fără un sfert: Olguţa se înclinase în faţa lui, poftindu-l la vals. Tonel se repezi în ajutorul lui Mircea.

— M-m-mă, cum îţi zice?

— Del Bahluio, signor Tontonelino.

— M-m-mă, c-c-că spiritual mai eşti! C-c-ce ai, mă, c-c-cu Mircea? E-e-el e băiat s-s-serios!

Dar spre surprinderea lui Tonel, Mircea se lăsă răpit.

Acul gramofonului depăşise circumvoluţiunile muzicale, intrând în cele periferice, hârşcâitor, huruitor, orăcăitor.

— Învârte, Tonel! protestară dansatorii.

— Acul, acul!

— Vai! Urechile!

— D-d-dansaţi, mă, c-c-că vă cânta Tonel!

Şi iarăşi, pe melodia Dunării albastre, improviză: „Dansaţi băieţi, nu vă lăsaţi, Dunărea merge la Galaţi…”

…în timp ce aşeza acul la începutul plăcii. Începu să învârtească manivela. Cu un fel de lehamite bleagă, valsul se opinti şi renăscu pe măsură ce Tonel învârtea.

— U-u-unde-s, mă?

Mascatul şi cu Mircea dispăruseră. Tonel se repezi la uşă. Era închisă cu cheia.

— M-m-mi-o făcu m-m-mascatul!

— Nu mai pot! răsuflă Olguţa, lăsându-se într-un fotoliu din biroul lui Herr Direktor.

Îşi scoase cagula, descoperindu-şi obrajii aprinşi. Îşi desfăcu tunica la gât.

— Deschide ferestrele.

— Duduie…

— Olguţa.

— Olguţa, repetă supus Mircea, deschizând ferestrele.

„Dacă mă întreabă de ce-am întârziat, ce-am să răspund?”…

— Lasă uşa deschisă.

— Să nu răceşti, duduie…

— Ah! Olguţa, Olguţa, Olguţa! De ce eşti aşa de ceremonios, m-m-mă Mircea? C-c-ce dracu!

Mircea redeschise uşa. Se roşise. Minţise. Vroise să închidă uşa ca să rămâie singur cu Olguţa. Şi-i era aşa de frică să rămână singur cu ea, încât rămase la uşă, neîndrăznind s-o privească.

Tolănită în fotoliu, picior peste picior, cu braţele spânzurând în lături, Olguţa îl privea leneş. Însufleţirea dansului îi aprinsese focuri bengale în ochi şi pe obraji.

— Câte ceasuri?

— Şapte, răspunse Mircea fără să consulte ceasul.

— De unde ştii? Ai intuiţia timpului? cum ar spune Metaforel…

— Acuşi plecăm la Şosea.

Tăcură. Atent, trupul Olguţei urmărea valsul din salon.

Desperat, Mircea simţea că fiecare secundă îl înşurubează mai adânc într-o tăcere umilitoare, nătânga.

Olguţa se ridică, aşezându-şi din nou cagula.

— I-ai dat cartea?

— Nu.

— De ce?

— Am uitat.
— Ai uitat-o acasă?
— Nu. E sus, îngâna dezolat Mircea.
— Deşteaptă-te, române, din somnul cel de moarte”… De ce nu vrei să dansezi?
— Nu-mi place. Nu. Nu ştiu… Ştiu eu!
— Te rog să-i dai Infanta. Vii cu noi la Şosea?
Olguţa intră în salon. Mircea urcă scările, lăsând în urmă Dunărea albastră în care nici nu se putea îneca măcar.
— Olguţa…
Dănuţ se opri prea târziu. Tonel tocmai începuse valsul. Auzind numele, examină încruntat mina revelatoare a mascatului, ca pe-o fiţuică venită din senin: farsă ori fiţuică?
— B-bine, mă! D-d-daţi-o dracului de treabă! C-c-ce nu-mi spuneţi, mă, c-c-că-i d-damă!
De afară se auzea claxonul unui automobil oprit la poartă.
— M-m-mi-o făcurăţi, mă!
Olguţa-şi sfâşie cagula, descoperându-se.
— Îmi pare bine, Tonel.
— P-p-pardon! P-p-p-rezintă-mă, c-c-camarade, se adresă el lui Dănuţ, care râdea în unison cu Dorel.
— Soră-mea.
— P-p-parol?
— Pe onoarea mea, Tonel! îl asigură Olguţa, cu degetul cel mare ridicat.
— D-d-d-domnişoară m-m-mă prezint cu onoare. A-a-a-a…
— Ce A? Tonel sadea, protestară Dănuţ şi Cyrano.
— A-anton I-i-idriceanu. D-d-daţi-o dracului, mă! S-s-sânteţi mojici!
— Încântată, Antonel, nu te uita la ei.
— Mircea te-a recunoscut? o întrebă Dănuţ ştergându-şi ochii.
— Dacă Tonel nu m-a recunoscut, cine putea să mă recunoască! Haidem la Hardtmuth.
— Unde-a dispărut?

— Î-î-î-învaţă, mă, p-p-pe mine! E-e-el învaţă, da Tonel, mai ş-ş-şmecher, joacă!

— Trăiască Tonel!

— Vivat Tonel! Ura!

Porniră în goană, grăbiţi de claxonul automobilului lui Herr Direktor, venit să-i ia la Şosea.

— E-e-e deşteaptă, m-mă, s-s-soră-ta, declară Tonel ciupindu-şi mustaţa. Da nici Tonel nu-i p-p-prost!

Graţie vitezei Olguţei, când ceilalţi sosiră sus, Olguţa şi făcuse cunoştinţă cu Mircea. Şi, graţie unei simple strângeri de mină şi unui zâmbet care-i făcea complici, sufletul lui Mircea basculase din regiunile pluvioase în cele solare, cu alte bătăi de inimă şi alte reverii.

— Dan, închipuieşte-ţi că Au jardin de l'Infante era la mine-n taşcă.

— Ei!

— Uite.

Ochii lui Dănuţ zâmbiră.

— Semn bun! Azi plouă cu bucurii! Gata, Olguţa?

Scările duduiră. Odăile era aureolate de colb.

Cinci liceeni se instalară gălăgioşi în automobilul albastru, cu caroserie prelungă şi cauciucuri albe. Kulek fu expulzat Dănuţ, în haine albe, fără pălărie, trecu la volan.

— Vii lângă mine, Olguţa?

— Nu. Eu stau la umbra nasului eroic. Nu te superi, Cyrano?

— Vai de mine! Prea onorat! Numai să nu-l întunec pe Tonel!

— L-l-lasă, mă, s-spiritele!

Încălecând speteaza, Tonel trecu lângă Dănuţ. Se instala strâmb, cu cotul rezemat de spetează, în atitudinea lăbărţată a celor ce stau în loje gratuite.

Olguţa, cu şapca trasă pe ochi, se ghemui în fund, între Dorel şi Mircea.

În hohotul de râs general, patru chipie se aplecară omagial în faţa celor trei fete de la geamul casei vecine. Mai

cutezătoare, Olguţa-şi permise gestul unei bezele cu trei degete: ŕ la Tonel.

— D-d-daţi-o dracului, mă! P-p-pardon, domnişoară!

Glasuri tinereşti, cu unul prea sopran între ele, înlocuiră semnalul claxonului cu un refren ad hoc:

— Ton-ton… Ton-ton… Ton-ton…

Iar Tonel, imperturbabil, cu o superbă voce de bariton îi acoperi, reluând silabele:

— Ton-ton… Ton-ton… Ton-ton…

— Auzi, domnule! Elevi de liceu?! … Se duce ţara de râpă! comentă un pieton serios şi năucit apariţia şi dispariţia corului impertinent din automobilul zburlit de braţe.

Scăpat din pumnul lui Satan pe cimitire şi privelişti mute, miezul nopţii cădea fără de mister şi de solemnitate asupra Bucureştiului de vară, în care nopţile sunt ca o umbrelă ciuruită deschisă peste somnul sau cheful congestionat.

Zbârnâiau orhestrele, ţiuiau tarafurile, ca ţânţarli bălţilor cu friguri şi fosforescenţe.

Şi singurele stele remarcate în această darnică noapte erau „stelele” grădinelor de vară, cinematografelor şi teatrelor, deoarece observatorul astronomic, din pricina duminicei, nu funcţiona.

În nopţile de vară, principalii acumulatori lirici ai capitalei sunt Cişmigiul şi Şoseaua, prelungită până la Băneasa, după dispoziţie sau pungă.

Cişmigiul absoarbe lirismul pedestru în iarba sa nupţială; Şoseaua – cu sau fără parfum de tei – absoarbe revărsarea onctuoasă a automobilelor cu faruri indiscrete pentru alţii decât cei dinlăuntru, a muscalilor – eunuci cu hăţuri ai haremului cu roţi de cauciuc – şi a tuturor vehiculelor în stare să ofere un trap, un coş şi dosul tutelar al birjarului, amorului care n-are nevoie de corăbii, nici Cytheră, spre a se îmbarca exuberant.

Într-un cuvânt, din pricina anotimpului, nopţii şi duminicei, vehiculele Bucureştiului se duceau la Şosea sau veneau de acolo, reducându-se. Aşa că cele disponibile pentru cursele

interne erau rare. Şi puţinele care mergeau la pas, slobode, se duceau la culcare.

Birjarii erau blazaţi, ca în timpul ploilor torenţiale.

— Liber, birjar?

— Hei, birjar! Liber?

— Ă-ă!

— Iese o piesă!

— Ai?

— Două piese…

— Suie.

În trăsura care-l ducea agale – somnoroasă din bici până-n copite – Dănuţ strângea pumnii, exasperat.

Era treaz ca viteza paralizată a insomniilor. Birjarul moţăia pe capră, surd la orice îndemn. Caii poticneau în armonie cu capul birjarului.

La întretăierea Căii Victoria cu bulevardul, Dănuţ sări din trăsură, plăti birjarului şi o luă la vale.

De ce nu-l aşteptase? De ce nu-l aşteptase? Sângele-i tremura în tâmple. Vra să zică-l minţise, vra să zică-l minţea! … Fericirea delicată ca o căsuţă japoneză a ultimelor zile era clădită pe pământ plin de cutremure, nesigură, trecătoare…

De ce nu-l aşteptase? De ce nu-l aşteptase?

O văzuse când se întorcea de la Băneasa. Automobilul luneca lin. Tonel cânta cu patos o romanţă italienească – Una furtiva lagrima – pentru „c-c-cucerirea” Olguţei, desigur; Dorel imita acompaniamentul ţimbalului, Mircea tăcea. Olguţa era la volan, fără şapcă; Dănuţ, alături de ea, o învăţa să conducă.

Adina venea într-un muscal – mică în trăsura amplă – puerilă şi serioasă, ca o şcolăriţă deghizată în „doamnă”; roşul amurgului îi lumina obrajii ca o bucurie, şi ochii ei erau mari, măriţi şi plini parcă de comori inocente, ca ai copiilor când privesc jarul pe care se coc castanele…

Îl zărise. Şi spaima ei de-o clipă îi zvâcnea şi-acum în inimă, ca o altă inimă. Vra să zică se temuse, văzându-l,

minţise, îl înşelase. Nu-l aşteptase la ea acasă, cum o rugase în scrisoarea trimisă cu Gheorghiţă. Nu-l aşteptase, aşa cum îi făgăduise ea singură când se despărţiseră în zori.

Îi nimicise tot: bucuria de a râde cu Olguţa şi camarazii săi; bucuria mesei cu atmosferă de vacanţă la ţară, de la cucoana Catinca; mândria de-a fi tânăr în tovărăşia Olguţei şi de-a fi fratele ei după o despărţire de un an…

Zadarnic luptase împotriva gândului rău. Zadarnic băuse. Ca o lampă care a filat o clipă numai într-o odaie albă, minciuna Adinei, făţărnicia Adinei îi mânjise amănunţit tot sufletul, toate amintirile, toate bucuriile; lăsând subţiri ninsori de funingine, „De ce o iubesc? De ce o iubesc?”

Ar fi vrut s-o urască.

Da. O ura cu întreaga revoltă a bucuriilor ucise de ea. O ura fiindcă era făţarnică. O ura fiindcă era frumoasă, adorabilă, cu aerul ei de copil zăpăcit de soare şi de fluturi, şi trupul ei miniatural, îngrozitor de feminin… Trupul ei alb, dur şi dulce, cu sânii, şoldurile şi pulpele atât de felurit rotunde, că dezmierdările ameţeau… ca şi amintirile… o ura fiindcă nu putea s-o urască, nu putea cita vreme n-avea la capătul braţelor decât aceleaşi mini care o dezmierdaseră, şi la capătul urii, aceeaşi inimă umedă de amintirea sărutărilor ei.

Alerga. Intră gâfâind pe poartă. Bătu cu pumnul în fereastra luminată.

Îl aştepta! Ha! Acum îl aştepta!

Intră şi i se umplu pieptul de amar văzând-o îmbrăcată cu rochia care-i plăcea lui – rochia cu care era îmbrăcată la Şosea: pentru cine? …

— Adina…

— Ce-i, Dănuţ?

Vorbea încet. Era tristă, ostenită, abătută. Iar minţea!

— Vreau să te văd.

O luă în braţe, o aşeză pe genunchi. Îi luă capul în mini, ţinându-l nemişcat.

— Ai primit scrisoarea mea?

— Da.
— Ai cetit-o?
— Da.
— M-ai aşteptat?
— Da.
Dănuţ tresări, cu faţa suptă şi fruntea brăzdată.
— Adina!
Îi era silă să-i spună: „Minţi”.
— Nu spui nimic, Adina?
— Ce vrei să spun?
— Minciuni.
Capul Adinei se aplecă, îndoit de lacrimi. Îşi ridică din nou capul. Buzele tresăreau, dar ochii se împotriveau încruntaţi lacrimilor.
— Adina, de ce nu m-ai aşteptat?
— Te-am aşteptat, repetă ea, ostenind silabă cu silabă.
Dănuţ îşi scutură capul.
— Adina, uită-te la mine.
Îl privi limpede şi trist.
— Te-am aşteptat. Dănuţ. N-ai venit. După aceea m-am îmbrăcat pentru tine… Aşa… Aşa îmi trebuie… Am vrut să-ţi fac o plăcere… Da. Aşa îmi trebuie… Aneta mi-a adus o trăsură…
Oftă adânc şi întretăiat; uşor, sinii respirară.
— M-am dus la tine acasă… m-am scoborât în colţ, am trimis trăsura cu un bilet…
Vorbele ei se risipeau cu ritm de lacrimi.
— Te-am aşteptat. Aşa îmi trebuie. Nu erai acasă. Da… Şi m-am dus singură, fără nimeni, da singură… Când ne-am întâlnit… tu, tu erai mai vesel decât mine…
— Adevărat, Adina?
Adina plângea, cu fruntea aplecată pe umărul lui Dănuţ.
— Atunci de ce nu mi-a dat nimeni biletul?
— Tu te plimbai.
— Când m-am întors?

— Nu ştiu. Eu te-am aşteptat! suspină Adina, cu pumnii pe şiroaiele de lacrimi.

— Cui i-a dat birjarul biletul?

— U… u… unei… femei de-acolo…

— A! … Lui Şari! de asta… Doamne… Adina! Adina!

Îi dezmierda părul, obrajii, genunchii, braţele, la întâmplare, ca şi cum ar fi vrut să culeagă toată durerea trupului zbuciumat de hohotele plânsului înteţit pe măsură ce dezmierdările îl învăluiau mai dese, mai umile. Vru s-o sărute. Se feri. Ridicându-se din braţele lui, trecu pe scaunul de lângă fereastră.

— Adina, iartă-mă, Adina…

Îngenunchease lângă ea. Adina întoarse capul spre fereastră. Dănuţ îşi aplecă fruntea pe genunchii ei. Se feri de el, mutind scaunul mai încolo.

— De ce nu eşti bună, Adina? Ce ai cu mine?

Se întoarse spre el cu un zâmbet răutăcios şi nările crispate.

— Unde ai fost?

— Cum unde? La Şosea. Nu ştii? Ce-i, Adina?

— Cu cine-ai fost? stărui glasul ei, înăsprit de plâns.

— Cu cine? … Cu nişte camarazi.

— Daa?!

— Sigur. Cu nişte camarazi: Tonel, Dorel… Ce te interesează?

— Da, sigur! Tonel, Dorel, Ionel, Săndel, Aurel… Şi eu ştiu să inventez!

Dănuţ zâmbi, mirat şi amuzat.

— Dac-aşa-i cheamă, Adina!

— Dănuţ, spune-mi drept-drept…

— Drept ţi-am spus!

— Dănuţ! Îi apucă mânile cu fragila ei putere. Dănuţ, nu-mi spui drept. Jură-te pe dragostea noastră…

— Jur…

— Să nu juri! sări Adina, cu obrajii aprinşi. Nu-i adevărat! Să nu juri! N-ai jurat!

— Adina, ce-i copilăria asta?

— Copilărie! … Eu am ochi buni. N-am nevoie de ceasuri ca să disting o fată deghizată, de un băiat adevărat! … Râzi?

Dănuţ râdea cu hohote.

— Nu! Asta-i delicios! … Serios?

Pieptul Adinei se zbătea. Furia şi lacrimile se învălmăşeau în ochii, obrajii şi buzele ei.

Dar Dănuţ tăcu, oprind vorbele care năvăleau râzând. O privea şi tăcea, cu ochii iluminaţi de o bucurie în care triumfau toate amărăciunile şi tot zbuciumul de până atunci.

Vra să zică de asta tresărise Adina când îl întâlnise la Şosea! Vra să zică şi Adina se temea… Şi ea… Nu! …

O privea şi nu-i venea să creadă.

Vra să zică, de asta tresărise Adina când îl întâlnise.

Cu fiecare bătaie de inimă, alte întineriri se revărsau în el. Respiră. Era întâia clipă când simţea că ţine în mânile lui ceva din sufletul Adinei, tot sufletul ei…

Era geloasă! Deodată, dragostea ei devenise străvezie. Îi vedea sufletul ca ondularea unei ape limpezi.

Geloasă!

Icoana vie a cuvântului „gelozie” îi apărea mai frumoasă decât a dragostei enigmatice, mai odihnitoare, mai darnică.

Privind-o, trecu în sufletul ei, se prefăcu într-o Adină pe care o ştia – de astă dată, da, o ştia – suferi cu ea, şi fericirea suferinţei ei îl făcu să-i dezmierde mina. Adina se smunci.

— Nu-mi spui nimic, Dănuţ?

Zâmbi cu o cochetărie feminină; un zâmbet nelămurit: de bucurie? de milă? ironic? duios? crud …

Simţea sufletul ei încordat în jurul lui, fără să-l poată pătrunde.

Trufia de-a fi enigmatic, opac, tăcut, ascuns, chinuitor, neînduplecat… Trufia de-a fi ca o femeie în faţa unei femei geloase, pe care o iubeşti şi din pricina căreia ai suferit…

Şi ce secret copilăros! Ce glumă ascundea tăcerea lui! Dar Adina nu ştia. Şi era a lui… Şi ce bine-i înţelegea suferinţa, curiozitatea sfâşietoare a îndoielii, mai chinuitoare decât durerea, mai felurită, mai ascuţită, mai deasă, mai iute.

Şi el ştia! Nu era nici un mister în el, nici o enigmă, nimic, nimic, decât dragostea lui pentru Adina. Şi ea suferea! Să fi ştiut! …

Ar fi vrut să aibă puterea să tacă. Să plece fără să-i spuie nimic, să simtă sufletul ei prins de el, urmându-l pretutindeni, ca o mantie a trufiei lui. Şi să-i adore, din patul lui suferinţa şi zbuciumul…

Dar Adina plângea… Îi sărută lacrimile, ochii, obrajii. Se smulse din braţele lui.

— Du-te!

— Mă duc…

— Dănuţ!

Dănuţ zâmbi.

— Să rămân?

— Du-te… tremură glasul înecat de lacrimi.

Îi venea şi lui să plângă, dar zâmbi din nou… fiindcă ştia. O luă în braţe.

— Am să-ţi spun tot.

Adina deschise ochi mari, sperioşi, atenţi.

— Ştii cine era…

Zăbovi. Îi simţea cu ochii bătăile inimii. Îi venea să plângă de fericire. O adora. Era numai valuri de inimă.

— …fata deghizată?

— Spune. Spune. Nu mă chinui, Dănuţ, spune.

Îl strângea cu mânile, îl învăluia cu ochii, era lângă el, cu frigurile sângelui, şi cu bătăile inimii, şi cu suflarea buzelor, şi cu parfumul cald al trupului şi-al părului…

— Dănuţ! Spune, cine era?

— Sora mea, Olguţa.

— Nu?!

— Da.

— Vai, Dănuţ! Cu mânile pe tâmple, îşi scutura capul, clipind. Drept, Dănuţ!

— Tu n-ai văzut?

Îl strânse de gât eu aprigă putere, fără să-l sărute.

— Vai, Dănuţ! Acuma văd! … Vai! Ce proastă-s! Dar era aşa de frumoasă! … Şi voi toţi păreaţi îndrăgostiţi de ea… mai ales tu, Dănuţ rău! … Îl strânse din nou. Îşi trecu mânile peste ochi. Zâmbi. Sigur. Samănă cu tine. Vai, Dănuţ, ce bine-mi pare că-i sora ta! E aşa de frumoasă! Mi-a fost frică… E sora ta; sigur, e sora ta. Are nişte ochi! S-a uitat la mine… Ea nu ştie?

— Nu.

Se sărutară lung, odihnindu-se în sărutarea lor.

— Ce proastă-s! …

Zâmbea. Dănuţ o privea atent, cu o uşoară nelinişte; avea impresia că se refăceau tăcerile din ea.

— La ce te gândeşti, Adina?

— La tine, Dănuţ. Ce proastă am fost… Sigur, dacă nu era sora ta, ai fi mirosit a străin… a străină, şopti rizând Adina.

Se scutură.

— Dănuţ, şi de ce s-a îmbrăcat băieţeşte?

— Aşa, ca să râdem.

— E veselă?

— Foarte.

— Dănuţ, dar băiatul din spatele vostru cine era?

— Care? Ionel, Dorel, Sandel, Costăchel?

— Da! Acum râzi de mine! … Cel din dreapta, Dănuţ, lângă cel cu musteţi.

— Mircea… un camarad.

— Ce cap frumos are! … Ca de fată… te-ai supărat, Dănuţ?

— Nu. Dar să vorbim de noi, Adina. Lasă-i pe ceilalţi. Vine vacanţa. Ne despărţim acuşi, Adina.

O strânse cu deznădejde, sărutându-i ochii, gura.

— Dănuţ… se smulse ea cu respiraţia tăiată.

— Mă iubeşti, Adina?

— Prostule!

Zâmbea. Iarăşi era enigmatică şi iarăşi presimţea temerile, îndoielile…

Îşi alungă sufletul care se apropia.

— Adina, ştii c-am găsit cartea ta? Ştii: Au jardin de l'Infante.

— Unde era?

— O luase… o rătăcisem…

Ocolise numele lui Mircea.

— Dănuţ, e târziu!

— Ei, şi?!

— Tu te scoli dimineaţă, Dănuţ… Pleci?

Zâmbea.

— Cum spui tu?

— Eu… eu…

Ochii ei verzi stăruiră lung asupra ochilor lui. Şi, cu un cald fior, trupul lui Dănuţ simţi trupul Adinei.

Sufletul îl aştepta afară, la poarta casei.

…Numai felinarul din ogradă lumina, dar atât de galben şi de recules, încât lumina lui părea culoarea unui frunziş de toamnă; salcie pălind în oglindirea unei ape vinete.

Şi-n odaia lui Mircea era întuneric. Nici luminarea lecturilor de miez de noapte nu ardea. Căci veghea lui Mircea nu era deasupra filelor, ci deasupra sufletului, şi întunericul te-adună mai mult decât orişice carte şi orişice lumină.

Era în pat, în cămeşă de noapte, cu braţele în jurul genunchilor. Surâdea cu genele plecate, ca acele capete de mucenic subt care arde-o candelă în loc de trup.

În sufletul lui Mircea era ca o mirare, care prefăcea conturul sufletului şi al gândurilor. O mirare…

Înaintea primăverii trece-un vânt. Trece un vânt pe străzi, printre case, magazii, biserici, printre oameni preocupaţi, care se duc la treburile lor de toate zilele, într-o zi ca toate zilele.

Şi deodată, un trecător – tânăr sau bătrân, femeie sau fată – ridică ochii, ascultă, priveşte, respiră… Ce s-a întâmplat?

A înflorit o zare? Au râs mălinii undeva, înainte de vreme? Au respirat violetele într-o pădure? A zburat un înger nevăzut din ceruri şi s-a dus iar înapoi, cu parfum de toporaşi în aripi? …

Cine ştie! …

Nu s-a întâmplat nimic… Cine ştie! …

A trecut un vânt, înaintea primăverii, printr-un oraş.

Şi capetele trecătorilor se ridică. Cerul pare că a venit. Un trecător zâmbeşte altuia, fără să-l cunoască. Fiecare ar vrea să facă semne de bunăvenire cuiva… Nu-i nimeni. E o mirare, oraşul e altul, oamenii sunt alţii. Undeva un glas începe să cânte. E o mirare pretutindeni pe urma unui vânt care a fluturat soare, perdele, plete, suflete…

Olguţa… numele pur şi luminos ca aburul buzelor inocente în ger.

Deschise ochii. Auzi tic-tacul ceasului de pe măsuţa de noapte. Văzu umbrele, păreţii, lumina felinarului. Se simţi pe pământ, într-o casă prin care trecuse Olguţa. Când închidea ochii, simţea marea mirare, minunarea dinlăuntru, sufletul lui nou şi viu ca lemnul unei icoane pe care-ar fi înflorit rozele zugrăvite. Când deschidea ochii, îşi aducea aminte că iubea pe cineva dinafară sufletului său… pe Olguţa… dar iar închidea ochii, strângându-şi sufletul în braţe, căci dragostea era în el.

Noaptea trecea fără clipe, fără ore, fără hotare.

Cea dintâi noapte a vieţii lui. Întâia insomnie a fericirii.

Iubea! Se întâmplase în el ceva numit de oameni iubire… Iubeau şi alţi oameni? … Mirare! Parcă nu-i venea să creadă…

Se sculă din pat. Se duse la geam. Noaptea era în ogradă, în grădină, pe mânile lui întinse. Felinarul ardea, hulubii dormeau, florile se scuturau sau înfloreau. Toate erau ca întotdeauna…

Dar Olguţa trecuse prin odaia lui… Uneori simţea ca o atingere pe inimă. Iubea. Simţea atâta bunătate în el, că ar

fi fost în stare să îmbrăţişeze piatra din ogradă, pe care palpita un fluture de noapte.

…Îi vedea mânile mici – când îşi aducea aminte îi venea să zâmbească – vii, autoritare, mai ales degetul arătător. Niciodată nu văzuse mini mai expresive. Mini înguste, degete lungi, sprintene, cu unghiile tăiate scurt, nefăcute. Mini brune, uscate, cu încheietura braţului subţire, ca o brăţară de copil.

Acum îşi aducea aminte: văzuse odată pe stradă un cal arăbesc. Strada era plină de oameni ademeniţi de primăvară. Calul venea la pas, călărit de cineva. Îl urmărise. Era negru ca diamantele negre; lumina vibra în el ca gerul. O fantezie nesecată îi felurea pasul. Fiecare pas era altul, mereu altul. Copita abia atingea pământul – vigoare şi delicateţă – tresălta, zbura scurt şi iar cădea, sărind iară. Trupul avea ondulări de apă voinică, şi curba gâtului o graţioasă trufie.

Îl privise multă vreme, până ce-l pierduse. Îi păruse năluca unui ritm din Iliada. După aceea, privise mulţimea de pe stradă, şi deodată, pentru întâia oară, îşi dădu sama că oamenii mergeau urât. Chiar trupurile tinere mergeau greoi, afectat, constrâns, robite de îmbrăcăminte, de încălţăminte, de modă sau de profesie. Fiecare trup purta pecetea unei vasalităţi. Trist! …

Mânile Olguţei… Văzându-le, privindu-le trăind, înţelese că mânile nu-s făcute numai pentru scopuri utilitare, ci că-s frumoase în sine. Şi doar nu făceau gesturi poetice! Nu. Erau neastâmpărate, combative fără de lene, fără de somn, familiare, spontane. Le privise la masă cum mânuiau cuţitul, furculiţa, întovărăşind vorbele, glumele, ripostele.

Alături de mânile Olguţei, mânile celorlalţi erau greoaie, toropite, fără de supleţă.

Ochii Olguţei…

Pletele Olguţei…

Zâmbetul Olguţei…

Sufletul se umplea treptat.

Astfel albinele aduc primăvara în faguri, culegând-o cântând din floarea zarzărilor, din a piersicilor, din a teilor, din a salcimilor…

Prin întuneric, se aşezase pe scaunul de la birou. Şi era solemnă meditaţia aceasta la biroul pe care lucra de obicei, aplecat pe o carte sau pe un caiet – acum, când era aplecat asupra întunericului.

Multă vreme nu se auzi decât cadenţa unei respiraţii.

Aprinse lumânarea.

„5 iunie 1914

Mă jur pe dragostea mea, mă jur înaintea sufletului meu întreg şi clar că dacă într-o zi voi simţi că sunt în rândul tuturor oamenilor, la fel cu ei, acceptând şi propovăduind minciunile lor şi trăgând foloase de pe urma acestei voluntare sau involuntare sclavii; dispreţuind sufletul meu din această noapte sau ironizându-l; tăgăduind că iubirea este singura justificare a vieţii, ultimul ei scop, singura şi suprema ei frumuseţă, mă jur pe dragostea mea, care în această noapte mi-a adus deplină lumină, să mă sinucid. Şi dacă îmi voi călca jurământul, dacă voi fi atât de netrebnic încât să nesocotesc acest sfânt legământ luat faţă de mine însumi – să ştiu bine că sufletul mi-e rupt în două şi că merit să trăiesc înainte, în rândul tuturora, la fel cu toţi, fiindcă o dată cu jurământul acesta, pe care l-aş rupe şi l-aş călca, mi-aş rupe şi aripile şi zborul.

Mircea Balmuş”

Cu faţa gravă de tinereţă şi severitate, respiră adânc.

Şi în trufia pură, în trufia dintâi a iubirii, sufletul izbucni şi se aplecă aprins asupra viitorului, ca un curcubeu cu arc deplin deasupra mării.

În Pitar-Moşu 20 somnul intrase prin toate odăile felurit, ca un bal costumat.

În apartamentul de jos dormea Herr Direktor şi domnul Deleanu, ca două bărci vâslite de bătăile inimei prin furtuna cărţilor de joc. Dame, valeţi, rigi, aşi, trefle, cupe se înălţau, cădeau, se roteau strâmbându-se, ricanând, gesticulând,

când negre, când roşii, când mari, când mici, când în trombe de abataj, când în bulboane de bac… Şi, uneori, buzele arse de fumul ţigărilor implorau „carte” de la somnul care dădea halucinanta bancă.

În aripa servitorilor somnul era nazal, horăitor, ca un energic gutunar.

Între gratiile cuştei, Coco tresărea, stăpânit de un somn ciudat, cu expresii multiple, ca somnul unor refugiaţi de varii naţionalităţi şi categorii sociale, culcaţi de-a valma într-un azil de noapte. Căci în Coco erau mai multe suflete – sonore, fireşte – ca nişte plăci de gramofon căpătate în tribulaţiunile vieţii lui de pasăre tropicală ajunsă în mânile lui Nae, care îl câştigase la loterie, după ce muriseră ultimii stăpâni ai lui Coco, nişte boieri munteni.

În apartamentul de sus, Dănuţ dormea în odaia musafirilor; ietacul îl cedase Olguţei. Dormea, atent parcă, întins pe-o coastă, în atitudinea unui om trântit cu urechea la pământ, ascultând zvonuri depărtate. Dormea cum alţii îşi aduc aminte. Somnul îl chinuia, ca o memorie mai vastă decât cealaltă, în care amintirile aveau relieful zilelor de arşiţă şi mister de umbră opacă.

Uneori zâmbea cu fugare tresăriri de buze – cui? …

Pe uşa ietacului dinspre hall, Olguţa prinsese următorul anunţ: „Pentru Gheorghiţă, Gheorghiţă, să mergi binişor mine dimineaţă, că-i bucluc dacă te aud! Scoate botinele din picioare şi fă treaba în colţuni. Dacă ţipă domnul Nae pe afară, tu fii deştept: ia o cană cu apă şi varsă-i-o în cap, de pe terasă. N-ai grijă! Domnul Nae are să creadă că plouă. El nu-i deştept ca tine!

Şi cum s-o scula stăpânu-tău, cântă-i mereu: „ghi-nişor, că doarme duduia Olguţa”.”

Pe uşa dinspre odaia de baie alt anunţ: „Metaforel, eu din copilărie am năravul să dorm târziu dimineaţa, iar tu ai năravul să te speli cu scandal „ca şi cum te-ai bate cu apa”, ca să mă exprim în maniera ta. Şi aici, ghinionul a vrut ca

năravul tău să fie despărţit de năravul meu, numai printr-o uşă!

Ştii ce? Fii băiat de treabă şi nu te mai spăla.

„F-f-fii m-m-mişto, Deleanu!”

Olguţa”

În ietacul lui Dănuţ, într-o dezordine crâncenă, cu faţa netedă, trupul destins în pijamaua băieţească, dar cu pumnii strânşi – Olguţa dormea tun.

PARTEA A DOUA.

I.

O NOAPTE.

Iscusit în vicleşugurile orăşeneşti, Gheorghiţă a Marandei ocupă toate locurile compartimentului de clasa doua în care aveau să călătorească Dănuţ şi Mircea. Şi nici nu-i venea greu să mobileze opt locuri cu bagajele a două persoane, de vreme ce stăpânii săi erau, unul, fiul adoptiv şi emulul lui Herr Direktor – dispensatorul de geamandane – iar celălalt, singura odraslă a cucoanei Catinca Balmuş, care îşi trimetea copilul la Medeleni, ca pe o mireasă în călătorie de nuntă.

La uşa compartimentului gol de persoane, dar ticsit de bagaje, Gheorghiţă veghea înfipt şi dârz. Nimeni nu îndrăzni să intre, decât, fireşte…

— Ocupat, jupâne, articulă răstit Gheorghiţă către pasagerul cu gambeta pe ceafă, barbişon roş şi pistrui pe mini.

„Jupânul” replică afabil:

— Pârci ci-i supărări! un locşor pentru jamantan… Bonomia, modestia şi accentul moldo-ebraic al jupânului înduplecară străşnicia lui Gheorghiţă.

După ce-şi instală „jamantanul” pe duşamea, jupânul se lăsă pe marginea canapelei, ştergându-şi năduşeala frunţii cu atitudinea jalnică a celui care se ştie hulit, îngăduit uneori, izgonit totdeauna. Gheorghiţă nu-l slăbea din ochi. Curând, însă, folosind neatenţia de o clipă a pazniculuí, jupânul îşi mută geamandanul în reţea; gambeta urmă

drumul geamandanului, gulerul, drumul gambetei, iar dosul, circumspect, se insinua spre mijlocul canapelei, împingând spre fund valiza lui Dănuţ.

— Hai, jupâne, că-mi vin boierii!

— Hm-hm! tuşi jupânul, congestionându-se preocupat.

— Te-am lăsat să ti odihneşti, de-amu du-ţi.

Jupânul îşi scoase ochelarii din buzunarul jiletcii şi, cu nasul înarmat, examină rând pe rând toate valizele.

— Mă rog, şi citi buieri vin?

— Mulţi, mulţi.

— Şi fii sănătoşi, da câţi?

— Hai-hai! Nu te-ntindi la vorbî!

— Ci ti superi aşa? Şi am eu bini dac-am văzut un om aşa supărăcios!

— Iaca mă supăr. Şi tarins rău la supărări!

— Parcă eu n-am bilet! N-am plătit! Nu plătesc patentă şi bir la comuni! Ci, am furat?

— Îi fi având belet, nu zic, da şi boierii mei au, şi ii îs boieri!

— Da câţi buieri ai, bre omule?

— Câţi? Câţi? … Iaca am şase boieri. Un loc, ş-un boier; un boier, ş-un loc: ţi-a hi?

— Şi trăiască saşi buieri şi şi mai facă încă saşi. Poţi şi ai şi şăpti, nu-i supărări, cî tot mai rămâni un locşor pentru un comersant din Fultişeni…

— Cum, jupâne? se încruntă Gheorghiţă.

— Iaca-s opt locuri! Poţi şî-ntrebi şi la conductor…

Gheorghiţă înghiţi morala fabulei.

Jupânul izgoni valiza de la spate, se instală definitiv şi total în locul ei şi adăugă cu un ton protector:

— Ian ascultă, bre buieti, da ci crezi tu, că Aron Rosenzweig din Darabani îi un prost?! Şi am eu atâtea suti-n buzunar citi buieri ai tu mai puţin di şăpti, şi am făcut un ghişeft! Uiţi, bre: un jamantan, doi, trii, patru, şi pi tati stă scris la fel: D. D. … Ai şi tu un buier, hai şi zâcim doi: mai dau eu unu di la mini, şi vrei şi ţii opt locuri? Da ci, bre?

Între timp, un cap obidit de „familist”, cu tot arhipelagul progeniturilor în jur, se ivi la uşa compartimentului:

— Mă rog dumneavoastră, nu mai e vreun loc?

— Plin, domnule, şi arhiplin: nu vezi? se iuţi Jupârnul umplând compartimentul eu vocea şi gestul.

Aşa se născu alianţa dintre Gheorghiţă a Marandei şi Aron Rosenzweig din Darabani.

Mai erau cincisprezece minute până la plecarea trenului. Din vagon în vagon, vibra toaca barbară a ciocanului de control izbit în roţi.

Domnea o căldură de mansardă. În toate compartimentele, batistele circulau languros, ca în galerie la ultimul act al Traviatei. Din clasa treia până la vagonul de dormit, conversaţiile se reduceau la repeţirea cuvântului „căldură”, întovărăşit de o sudalmă sau de un oftat, la clasa treia, de o interjecţie sau de o anecdotă pipărată, la clasa doua, de un aforism sau de o comparaţie intercontinentală – uf! ca la ecuator! – în clasa întâia şi de o înghiţitură de bere sau de apă minerală frapată la vagonul de dormit.

În faţa trenului Bucureşti-Iaşi defilau tăvile cu şpriţuri şi căldările cu limonăzi galbene şi roşii. Bineînţeles, Aron Rosenzweig îşi scosese şi surtucul şi manşetele, rămânând în ţinută de dugheană. Într-o clipă, din „jamantanul” coborât din reţea şi aşezat pe braţe răsări scrumbia de putină, înfăşurată într-o gazetă cu portretul sinuos al lui Take Ionescu, salamul strident usturoiat, sfertul de „coilici” şi câteva zarzăre atât de pistruiete, că păreau semite.

În faţa lui Aron Rosenzweig, care introducea în gură cu degetele şi cu lama cuţitaşului aceste uleioase alimente, Dănuţ strângea în mina – mina ascunsă în buzunar – un trandafir sărutat de Adina. Tot sufletul lui era o mina crispată pe un trandafir. Un trandafir roşu ca o sărutare în întuneric, când trupurile-s lipite – dens, adânc, elastic, aromat şi cărnos, cuprins în pumnii Adinei şi sărutat în miezul petalelor ca o gură.

Ultima ei sărutare ardea în trandafir.

Adina! O ţinuse în braţe până în clipa cea din urmă, legănând-o ca pe un copil mic, respirând-o ca pe un braţ de sulfină, strângând-o – înfricoşat şi superstiţios – ca pe un odor furat din biserică; netezindu-i fruntea, închizându-i pleoapele, acoperindu-i buzele, ca să i le simtă umede în palmă, ca un plâns, dezmierdându-i cu o sfâşietoare castitate sinii – trup în trup cu ea, ca pânza corăbiei cu vântul care o alintă, o umple, şi o poartă, şi o părăseşte undeva în largul mărilor amare…

Aron Rosenzweig, muştele, păretele vagonului cu harta căilor ferate erau străvezii sau absente pentru ochii lui Dănuţ. Uneori tresărea: Adina nu mai era în braţele lui. El era singur într-un vagon gata de plecare, cu Mircea alături şi cineva în faţă… Singur… Sărutări fără de număr îi acoperiseră faţa, ochii, gâtul, cazând ca ploiţele pe faţa apelor triste. Parfumul Adinei era atât de viu şi de prezent în jurul lui, desprinzându-i-se din haine şi din amintiri, că parcă doar dantela unui evantai clătinat îl despărţea de ea, vestindu-l că-i alături – şi nu era; că parcă ar fi ţinut-o în braţe fără s-o simtă – îi era atât de firească adorabila greutate a trupului ei! – şi n-o ţinea…

Îi venea mereu să-ntoarne capul, căutând-o, şi ştia că-i zadarnic, şi totuşi, inima bătea sperând miracolul neîntâlnit de ochi.

Se simţea ca o albie de râu brusc secată; dureroasă mirare a întregului trup; nod de lacrimi în gât…

— Mircea…

— Ce-i, Dan?

— Nimic…

Înghiţi. Tăcu. Aşteptă până când tremurul se duse în adâncuri. Nu putea vorbi. Brutale, vorbele vibrau în el ca paşii într-o încăpere cu fragile cristale.

— S-s-salve, mă! V-v-vă caut, ş-ş-şmecherilor, d-d-d-o oră!

Jovial, ca o sticlă de bere destupată, Tonel apăruse în prag. Alb din cap până-n picioare în hainele civile, inaugurase o şapcă de ofiţer de marină, cu cozoroc plecat, chenar de

mătase brodată, bufând spumos în faţă, aşezată pe-o ureche, lăsând să se vadă „freza”.

De când promovase în clasa opta, purta inel cu cap de mort.

— I-i-impresionează damele, mă!

Dădu buzna în compartiment, ghiontindu-l pe Aron Rosenzweig şi cerându-şi scuze, în timp ce clipeala ochiului atrăgea atenţia băieţilor „c-c-că-i ş-ş-şme-cher Tonel!” Se aşează între Dănuţ şi Mircea, picior peste picior, după ce-şi trase pantalonii în sus.

— N-n-nu ştiţi, mă! S-s-senzaţional! T-t-tonel s-ssss-se face o-o-ofiţer de a-a-artilerie! … Î-î-îmi torn, mă, n-n-nişte pinteni! Ţan-ţan-ţan; zim-zim-zim…

Un pinten în piciorul lui Aron Rosenzweig, care zâmbi cordial.

Tonel se întrerupse brusc, încruntându-se, cu călcâile lipite marţial şi nările agresive:

— P-p-pute, mă! Aspiră copoieşte. P-p-pute, mă, a u-u-usturoi! […] Ce-ce-ce, mă? Tonel are nas, d-d-delicat! I-i-ia vedeţi, mă…

Scoase din buzunar o batistă de mătasă violetă, fluturând-o pe la nasul băieţilor: usturoiul îşi găsise un demn adversar în parfumul batistei.

— Ce-ce-ce ziceţi, mă?! E-e-e de la o damă f-f-fainã! Coborî tonul, cu mâna pe gură, ca un paravan pentru scobitoare. F-f-fiţi discreţi! E-e-e coristă la „G-g-grigoriu”. D-d-damă şic, mă! Şmecher Tonel! A-a-apropo! V-am adus, mă, cinci „Pelişor”. F-f-fumaţi, mă! S-s-sânteţi într-a opta! Ce dracu! Cu-cu-cu aur, mă! Şic!

— Mulţumesc, Tonel, tot băiat de treabă ai rămas.

— M-m-mă Delene, a-a-aide niţeluş în a-a-aparte. V-vreau să-ţi spun ceva c-c-confidenţial.

Trecură în coridor.

— I-i-iote, mă: p-p-poţi să-mi dai un p-p-pol? î-î-î-înţelegi – d-d-da fii discret, mă – p-p-pentru fetiţa mea.

De mult îl pândeau lacrimile pe Dănuţ. Auzind cuvântul de fetiţă, insolit în vocabularul lui Tonel – rostit cu o galantă duioşie, duioşie totuşi – Dănuţ clipi, şi în timp ce mâna căuta porte-feuilles-ul, întoarse capul spre fereastră.

Tonel urmărea mina lui Dănuţ cu o explicabilă concentrare.

Mina intră în buzunarul de la piept, apucă porte-feuilles-ul – Tonel începu să fredoneze un marş zburătă din buzunar pe frunte, fără porte-feuilles…

— L-l-l-ai pierdut, mă? gemu Tonel.

C-un salt de sălbăticiune, Dănuţ izbucnise pe coridorul vagonului spre uşă, îmbrâncind pasagerii din cale. Tonel scoase capul pe fereastră, tunând după el:

— Che-che-cheamă, mă, poliţia! Ce-ce-ce-i porcăria asta? C-c-ca-n codru, mă!

La glasul lui Tonel, formidabil ca o trâmbiţă wagneriană, ferestrele se umplură de capete.

— Taci, Tonel!

Mircea privea peste umărul lui. Presimţise. Vedea. În faţa ferestrelor trenului întreg, ca doi actori pe scenă, Dănuţ şi Adina se strângeau în braţe. Aneta arunca priviri circumspecte în jur.

— Ce ruşine! exclamă Mircea roşindu-se.

— F-f-fainăă damă! admiră Tonel dezinteresat, uitându-şi necazul. A-a-al dracului Deleanu! … D-d-da nici servanta nu-i răău!

— Urcaţi-vă-n vagoane! Pleacă trenul! …

— M-m-mă, Balmuşe, f-f-fii băiat de inimă! F-f-fă-mi bine cu cinci lei. S-s-să-mi scot ghetele de la reparat. P-p-pe onoarea mea! Ţ-ţ-ţi-i trimit i-i-imediat. A-a-ai parola mea de a-a-artilerist.

— Poftim. Du-te.

— S-s-salve, mă. E-e-eşti mişto! … Ce-ce te uiţi la mine, mă, jidove? Ce-ce-s usturoi?

Se coborî în goană, aruncând în treacăt o ocheadă capului unei femei însărcinate.

În urma trenului, două persoane staţionară, petrecându-l cu privirile, desigur nu din pricina melancoliei: Aneta şi Tonel.

Aneta ştia că tânărul cu prestanţă ofiţerească o văzuse coborând dintr-un vagon de clasa întâia. Privind trenul, avea aerul că regreta pe o prietenă plecată.

Tonel ştia că Aneta urcase în vagonul de clasa întâi valiza damei lui Deleanu. Dar Aneta nu ştia ce ştia Tonel. Cât despre Tonel… La urma urmelor, şi la clasificaţie Deleanu era printre cei dintâi, Tonel în vecinătatea corigenţilor… D-d-dama să fie bine, restul nu importă!

Şi iată cum destinul ironic hotărâse că nu polul lui Dănuţ, ci moneda de cinci lei a castului Mircea să aibă o destinaţie frivolă, prin mijlocirea lesne consolabilului şi democratic galantului Tonel.

Din cele şase locuri spaţioase ale compartimentului de clasa întâia, Adina şi Dănuţ ocupau unul singur, prea larg şi acela pentru îmbrăţişarea lor. Erau strânşi unul în altul, obraz lingă obraz, tâmpla lingă tâmplă, suflare lingă suflare – mici şi adăpostiţi în bucuria lor, ca doi sâmburi gemeni în aurul unei caise coapte. Tăceau. Îşi ascultau bătăile inimilor, cum asculţi marea. Uneori, Dănuţ aprindea lumina ca s-o vadă pe Adina.

— Adina!

— Dănuţ!

Zâmbeau. Şi-atât. Stingeau lumina, grăbiţi să păstreze în ochi zâmbetul de-o clipă, ghemuindu-se iar alături. Nu simţeau iuţile bătăi de gene ale clipelor. Se ştiau în uitarea întunericului. Nu schimbaseră nici o vorbă de când erau alături.

Şuierul locomotivei!

Se apropiau de Chitila. Dănuţ strânse mai tare pumnii Adinei.

Trenul intră în staţie. Se opri, cutremurând vagoanele pe inima lui Dănuţ. Dezmierdă cu fruntea obrajii Adinei. Nu putea vorbi.

Trecură încet clipe repezi.

Gorniţa sună trist prin corul greierilor.

Îi bătea inima greu, de sus, cum cad copacii sub secure, lăsând goluri.

Trenul se smunci, hurducând fierării, sunând tampoane.

Trenul se urnea.

I se păru că Adina se smulge. Nu-i putea spune „rămâi”, fiindcă nu putea vorbi. Nu putea s-o ţie cu puterea mânilor, fiindcă n-o avea. Dulce, îi alintă tâmplele, rugând-o mut să nu-l părăsească.

Chitila rămase în urmă.

C-un oftat greu, Dănuţ îşi lăsă capul pe umărul Adinei.

Roţile goneau spre o despărţire.

Adina! Adina! O ţinea în braţe, şi clipele i-o furau: ca un nisip de aur printre degete, era şi nu era.

Coase tăcute coseau pe sus lanuri albastre şi aurii; pe margine de zare, în aburi, căpiţa lunii Când şi când, câte un buhai de baltă arunca un gemăt surd de geamandură. Ţiuitul greierilor încreţea în noapte tremur de ape pe prunduri…

O stea se desprinse înecându-se limpede…

Braţe de copaci ameninţară…

Plopi profilându-şi solemni verticalele rigide, ca învieri din moarte…

Flori zâmbiră-n vânt prin somn…

Dealuri bătând mătănii în mănăstirea clarului de lună…

Un glas de cucuvaie se văită…

Fumul maşinei, îndesit, tulbura noaptea: margina lunii se înnegri, ca rana ciupercii veninoase…

Miros de funingine. Alt şuier. Trenul se opri. Câteva lumini. Câteva vorbe, cu noaptea între ele. Gorniţa.

Un fluture de aur cafeniu intră şi ieşi catifelat, ca o suflare într-o blană de lutră.

…Copaci în galop… Rotocoale de lună… Umbre zimţate de lumini… Curgerea ondulată a sirmelor de telegraf…

Capul Adinei pe umărul lui…

Adina!

Cine-i Adina? … O greutate în braţele lui… Un număr oarecare de kilograme graţioase… Păr, ochi, gură, picioare, mini – cu numele Adina.

O cutie de chibrituri; altă cutie de chibrituri: indiferent care, tot cutie de chibrituri… Preferi o cutie de chibrituri alteia?

Atâtea femei… Atunci? De ce Adina? …

— Biletele, vă rog!

— Sst, Dănuţ! Mă duc eu.

Adina ieşi pe coridor fără să aprindă lumina. Rămase singur în întuneric. Acelaşi gol din braţe-i trecu în inimă.

Adina! Adina!

Strânse trandafirul din buzunar. Era veşted, istovit: cenuşă a propriului său foc.

Braţele Adinei îi încolăciră gâtul. O simţi iarăşi pe genunchii lui. O strânse lângă el aproape, mai aproape; ar fi vrut să fie Adina cuţit, să şi-l implânte până-n plăsele.

Se adânceau în noapte… Negru şi alb, cărbune şi cretă… Încruntări de umbră, destinderi de lumină…

O cumpănă spre cer, ca un scheletic braţ de fachir…

Biserici, ca melci cu coarnele afară, în palma albă a câmpiilor lunare…

Lătrături de cini…

Răcoare cu miros de harbuz…

Tropot aerian de broaşte…

Scântei de locomotivă, ca sate depărtate în noaptea învierii…

Aureolă în tablouri de Rembrandt… Abur luminos de oraş… Focuri… Lumini, lumini, lumini de pretutindeni, în galop orbitor.

Ploieşti!

Oraşul se apropia spectral.

Gara, metalică, dură, cu contururi brutale şi lumini brutale.

Vociferări.

Electricitatea peronului lumină capul Adinei copilăros, copilăros…

— Du-te, murmură Dănuţ.

Molatecă, tristeţa se revărsa ca sângele din arterele tăiate, lăsând o istovire somnolentă.

— Mă alungi, Dănuţ?!

Dădu din cap ostenit, ostenit. Îi pipăi faţa, fără s-o privească, trăsătură cu trăsătură.

— Poftiţi în vagoane…

Vagoanele tresăriră, se cutremurară. Tactul roţilor crescu, topindu-se într-un huruit uniform.

— Adina!

— Rămân.

— Adina!

Ploieştii erau în urmă.

— Prostule!

Râdea. „Prostul”, în genunchi în faţa ei, îi săruta rochia, picioarele…

Adina aprinse lumina. Îl aşează pe canapeaua din faţă. Era docil ca o păpuşă în mânile ei de păpuşă.

— Dănuţ, cu tine-s toată noaptea, toată noaptea. Uite-mi scot pălăria. Ce mai vrei? Să mă dezbrac nu pot. Dănuţ, nu plec.

Încet cu-ncetul, bucuria incredulă din ochii lui Dănuţ se prefăcu într-un zâmbet de convalescent.

— Cum să-ţi mulţumesc, Adina? Cum? N-am nimic, nimic, şi tu eşti aşa de bună! …

Zâmbi copilăreşte, cu ochii uzi.

— Uite, Adina, să nu te superi, îţi dau tot ce am mai scump…

Vârî mâna în buzunar şi scoase un ghem de petale veştede: trandafirul sărutat de Adina, la despărţire.

— Ţi-l dau ţie, Adina…

Se aşează alături de ea. Stinse lumina.

— Să tăcem, Adina. Vreau să stau lângă tine, cu ochii închişi, o noapte întreagă… Adina, tu nu ştii ce-i o noapte

întreagă!
Aprinse din nou lumina, ca să vadă pe faţa ei dacă ştia ce-i „o noapte întreagă”.
O stinse iarăşi. Prin întuneric sărută fruntea Adinei, ţinându-i amândouă mânile într-o mină, cu cealaltă cuprinzându-i capul. O strângea lângă el, fără s-o vadă, fără să se gândească la ea, neîndrăznind să-şi privească fericirea, cum îţi acoperi ochii în faţa soarelui.
Începu iarăşi, la fereastră, jocul priveliştilor subt lună. Începură iară gândurile…
— Adina…
Avea glasul schimbat, de frică parcă.
— Ce-i, Dănuţ? Te-ai speriat?
— Adina… tu ştiai…
— Ce, Dănuţ?
— Ce să ştiu, Dănuţ? Nu pricep!
— Nu… Nu se poate!
— Spune, Dănuţ.
— Nu. Prostii de-ale mele!
— Te rog, Dănuţ, spune-mi.
— Nimica, nimica… Adică…
Îşi aminti geamandanul adus de Aneta. Aprinse brusc lumina. Vorbi pripit, privind-o în ochi.
— Adina, tu erai hotărâtă să mă însoţeşti?
— Prostule, mă mai întrebi?!
— Adina, glumeşti?
— Ştiai de la început?
— Sigur, Dănuţ. Puteam să te las eu singur?
— Adevărat, Adina?
— Uite biletul: „Bucureşti-Iaşi”. Şi ţie ţi-am luat bilet…
— Vai!
— Ce-i, Dănuţ? Dănuţ!
Îi apucă mânile.
— Nu. Fugi, fugi! E îngrozitor!. Vai! ce cruzime!
— Dănuţ!
— Vai, vai, vai!

Sărise de pe banchetă cu o cută între sprâncene. Şi era o mirare îngrozită în privirea lui, ca şi cum, brusc, Adina ar fi îmbătrânit.

Adina se ridică. Îl luă de gât. Dănuţ se scutură, îndepărtând-o brutal.

— Dănuţ! De ce mă chinuieşti, Dănuţ!

— Eu te chinuiesc? Eu? Şi tu ai curajul să spui cuvântul acesta? Tu, care m-ai chinuit, tu, care m-ai lăsat să sufăr lângă tine, fără să-mi spui o vorbă! … Adina, e îngrozitor! Ştiai că vei merge cu mine, şi-n loc să mi-o spui de la început, frăţeşte, ca să ne fie tot drumul o lungă bucurie, m-ai lăsat să mă rod lângă tine… De un străin, şi tot ţi-e milă când sufere! … Şi tu crezi că mă iubeşti! Poţi spune una ca asta! Ai curajul să mi-o spui în faţă! … Dragoste de vierme! Îţi place să mă chinuieşti, să mă vezi plângând, să mă vezi suferind: asta-ţi place… Călău! Mai bine ură făţişă, decât astfel de dragoste! … Tu eşti duşmanul meu… Mai bine mă lăsai să plec singur…

Se plimba cu paşi smunciţi în spaţiul îngust dintre canapele. Vântul îi flutura spirale de păr luminate de lampă, abătându-i şuviţe peste frunte, şi-i umfla gulerul alb al cămeşei de sport, larg răsfrânt peste gulerul hainei, dând o mişcare copilărească gâtului rotund şi un accent candid gurii şi bărbiei.

Şi vântul vitezei, şi ritmul roţilor erau un îndemn la agitaţie, la mânie. Impetuoase, vorbele o izbeau pe Adina în frunte, în obraji şi-n piept. Uneori ridica mânile, apărându-se ca de flăcări.

Când era speriată părea mai mică, fiindcă ochii îi creşteau şi gura i se strângea, puerilizând nasul. Nu ajungea cu picioarele până-n duşumea: îi atârnau nemişcate, fără reazăm. Boabe de năduşeală îi picurau pe frunte, dând feţei mai multă dezolare decât lacrimile. Îşi muşcă maşinal un deget. În răstimpuri mina-i fugea de pe faţă, lăsând-o cu buzele întredeschise de o spaimă carminată.

O zdruncinătură a trenului îi aruncă în braţe pălăria de pai galben cu panglici albastre. Panglicile fluturau. Dănuţ îşi sprijini bărbia de marginea ferestrei, cufundându-şi capul în vânt şi-n noapte. Cântecul greierilor intră din nou în tăcerea compartimentului. Fluturi se roteau în jurul lămpii, dând o impresie de intimitate. Încet cu-ncetul, imagina Adinei, o clipă întrezărită din plină minie – cu fruntea năduşită, gura deschisă, ochii măriţi, pălăria de pai în braţe, umerii descurajaţi şi picioarele atârnând pe marginea canapelei – începu să-l obsedeze. Vroia să scape de ea şi nu putea. Gândul îi fugea la Bucureşti: vedea casa Adinei. În odaia ei de culcare. Dănuţ plecase. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în braţe, fruntea năduşită, ochii măriţi… Pleca şi ea după el…

Fugea la Iaşi: o cameră de hotel. Cald. Muşte. Oglinda pătată de stropi de săpun. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în braţe, fruntea năduşită… Plecase cu el. Era singură la Iaşi, într-o cameră de hotel, aşteptând trenul de seară…

Noaptea, în trenul Iaşi-Bucureşti. Într-un compartiment, Adina, cu pălăria pe braţe, fruntea năduşită… Se întorcea singură…

Oriunde, în orişice decor asupra căruia îşi apleca închipuirea, aceeaşi icoană a Adinei, de fetiţă dezarmată, părăsită, ca în poveste parcă, la o margină de codru cu lupi, arunca o chinuitoare melancolie…

…Şi mică, şi adorabilă, ca un mărţişor pierdut de un copil… Simţea durerea unui copil care şi-a pierdut mărţişorul…

Se trezi plângând pe marginea ferestrei, în noapte şi vânt. Picături repezi îi sărau buzele.

Maşina aruncă un şuier. Se apropiau de o staţie. Auzi alt plâns, îndărătul lui. Se întoarse. Adina, cu pălăria trântită peste dezordinea părului, cu obrajii aprinşi, cu geamandanul într-o mână şi pelerina de voiaj pe braţ se uita în jos.

— M-m-mă duc… a-a-asta… u-ultima noapte… Mă duc… A-a-are să-ţi pară rău…

Când trenul porni din staţie, lumina din compartiment era din nou stinsă. Trandafirul dăruit Adinei fusese redăruit lui Dănuţ. Pelerina Adinei era pe umerii lui Dănuţ ca să nu răcească. Adina n-avea nevoie de pelerină. Ea era mărţişorul lui Dănuţ – regăsit.

Mircea nu-şi luase nici o carte de cetit, crezând c-o să stea de vorbă toată noaptea cu Dănuţ. Pe Adina n-o prevăzuse. De aceea cărţile erau în fundul cufărului, la vagonul de bagaje. Dănuţ cu Adina…

Nu numai că n-avea nici o carte – dacă nu de cetit, cel puţin de ţinut pe genunchi – dar nici nelipsitul creion. În emoţia plecării precipitată de sosirea intempestivă a lui Dănuţ şi de trepidaţiile automobilului de la poartă, îşi uitase creionul şi mănuşile pe măsuţa de noapte. Îi lipsea şi gulerul tunicii de şcoală, pe care-l descheia din cheutoarea de sus, cufundându-şi bărbia în el până când simţea înţepătura rece a cheutorii de jos. Era îmbrăcat la fel ca Dănuţ: haina de cover-coat, cu largi buzunare aplicate şi centură la mijloc. Cămeşa cu guler răsfrânt îi decolta gâtul mai mult delicat decât slăbuţ. Avea mereu impresia că i-a crescut gâtul, subit, schimbând raportul familiar dintre trup şi cap. Trupul alunecase parcă, lăsându-se în jos, ca pantalonii când se desprind din bretele.

Ridicol? …

În vagon nu era oglindă, nici vigilentă opinie publică, deoarece Aron Rosenzweig, singurul tovarăş de călătorie al lui Mircea, dormea. Dormea lungit pe toată canapeaua, cu faţa în sus, mâna pe buzunarul de la piept – nu din cauza inimii, ci a banilor – cu Adevărul peste cap, batista sub, şi picioarele în aer, exact alături de canapea, ca să nu plătească amendă. Insensibil la muşte şi la visuri, Aron Rosenzweig horăia, aspirând aerul pe nas, şi şuiera, expirându-l pe gură. Astfel: hrrrr-h-h-ha; fiuuuu-uuisss-iuuu…

Totuşi, era bine în compartimentul întunecat; Aron Rosenzweig evaluase cu un ochi infailibil timiditatea lui Mircea – muşteriu din aceia care intră în dugheană şi nu îndrăzneşte să iasă fără să cumpere, chiar dacă marfa nu-i place, fiindcă se jenează – şi stinsese lumina de îndată ce digestia-i chemase somnul. Distrat şi doritor de întuneric – neavând nimic de cetit – Mircea apreciase ca o delicateţă la adresa lui şi-i mulţumise.

— N-aveţi pentru ce, mă rog! replicase Aron, ca un adevărat om de salon, făcând, concomitent cu vorbele, următoarea reflecţie: „Bun buiet! Iu mă culc şi el spuni mersi!”

Se răcorise. Răcoarea îmbinată uneori cu parfum de iarbă coaptă şi de flori. Vântul era atât de proaspăt, încât părea că strânge luna rece în mini şi apoi cuprinde gâtul şi pieptul lui Mircea, cum fac copiii neastâmpăraţi ca să-ţi dea fiori.

Dacă ar fi călătorit cu părinţii, ar fi auzit glasul cucoanei Catinca:

— Mircea, încheie-te la guler şi pune-ţi pardesiul. Nu-i nici o scofală să ai gutunar!

Zâmbi. Îşi mai descheie un nasture, răsfrângându-şi gulerul şi mai tare, inocentă temeritate de republican abia ieşit de sub regimul absolutist.

Niciodată nu călătorise singur. Era stăpân pe bagajele, banii şi trupul lui. Nici părinţi, nici profesori, nici camarazi, nici cunoscuţi, nici uniformă. Senzaţii de anonimat şi emancipare.

În gara Ploieşti se coborâse să bea un şpriţ, deşi avea un termos cu oranjadă pregătit de-acasă, şi deşi nu putea suferi şpriţul cu sifon, înţepător ca un obraz neras.

Îl băuse în silă, pe jumătate numai, convins că scapă trenul şi vrând să dovedească unei persoane care-l privea că nu se intimidează în faţa unui şpriţ. Se întorsese sughiţând, şi-şi reluase locul meditând nedumerit la pasiunea lui Caragiale pentru vulgarul şi odiosul şpriţ.

Trecuse vremea…

Mizil…

Buzău…

La capătul călătoriei – Medeleni… Numele suna lung, lung, dominând melodic larma roţilor.

„Mă duc la Medeleni… Am să stau la Medeleni… Moşia Medeleni… Medeleni”…

În huruitul trenului, gândurile aveau o dicţiune clară, sonoră, atât de sonoră, că dacă tovarăşul de drum n-ar fi dormit – horăia fără întrerupere – s-ar fi temut să nu-l audă.

„Mircea Balmuş la Medeleni… Mircea Balmuş îşi petrece vacanţa la Medeleni…”

Combină tot felul de fraze şi propoziţii cu leit-motivul Medeleni. Ştia perfect că se duce la Medeleni, că Medeleni e numele unei moşii, că moşia Medeleni aparţine familiei Deleanu… Şi totuşi, îi era cu neputinţă să conceapă Medelenii ca pe o realitate la care va participa şi el. Când se gândea la Bucureşti, vedea grămezile de case, năvala oamenilor şi a vehiculelor, simţea mirosul de asfalt, de benzină şi de gaz aerian; când se gândea la Iaşi, vedea procesiunea spre cer a teilor Copoului, albăstrimea ondulată a dealurilor, auzea roţile hurducate prin bolovani ale rarelor trăsuri, trapul şchiop al cailor jigăriţi, nazalizările negustorilor de haine vechi, lătratul cânilor, spaţiat de tăceri câmpeneşti…

Când se gândea la Medeleni vedea o carte: roman sau versuri? … Vedea lămurit cartea cu copertă galbenă, ca a celor editate la „Mercure de France”, şi pe copertă titlul cu litere negre:

MEDELENI

…Şi subtitlu:

OLGUŢA.

Nu Olga.

Olga…

Olguţa…

Olga…

Cum cobori trepte spre mare…

Adormise? Nu. Era treaz. Îşi vedea vecinul. Şi chiar dacă adormise ştia că se deşteptase. Ştia, fiindcă se auzea el singur pronunţând vorbele: „Sunt treaz”. O carte groasă cu filele netăiate:

MEDELENI.

OLGUŢA.

Roman.

Începu să cetească atât de încordat, încât nici nu mai lua în seamă literile. Vedea tot, clar, viu, ca o privelişte reală, cu relief şi perspectivă. Literile – intermediare într-o carte – dispăruseră… Şi totuşi, cetea fiindcă ţinea o carte în mini. Întorcea filele, uneori precipitat, smulgând aproape continuarea cuprinsă în pagina următoare, alteori zăbovind îndelung, uitând să continuie.

Apăreau în scenă numai două personaje. Decorurile erau mereu variate; personajele, aceleaşi: Olguţa şi Mircea.

Nu se „întâmpla” nimic. Mergeau călări, mergeau pe jos, şedeau pe bancă la marginea unui lac, lângă o biserică, pe iarbă.

Nu se întâmpla nimic, dar mari bătăi de inimă însufleţeau plopii, iarba, pământul, apele… O impresie aeriană de versuri şi de muzică. Uneori îţi venea să plângi, alteori să zâmbeşti, dar nu se întâmpla nimic. Totuşi, era o noutate deplină în aceste decoruri normale prin aspectul lor. O mână nevăzută scosese un sâmbure amar din miezul pământului, înlocuindu-l cu unul dulce. Pierise o greutate din toate cele, o apăsare încetase; era în toate cele răsărite din pământ ca o pornire de primăvară, o mişcare de dans voios, un avânt zâmbitor…

Roman sau poveste? … Nu. Roman. Apăreau mereu feţele cunoscute ale realităţii. Nu se vedeau balauri, nici feţi-frumoşi. Era ca-n toate zilele, dar pământul era fericit.

Cetea mereu, mereu, şi nu se-ntâmplă nimic. Oare nu cetea şi recetea aceeaşi foaie? …

Cartea era pe genunchi: îi vedea titlul, titlurile, cu litere negre pe foaia galbenă. Dar filele erau netăiate. Visase? …

Nu. Cartea era pe genunchi. Se făcuse ziuă. Se apropiau… Vru să taie foaia din urmă, să vadă sfârşitul… Ciudat! Nu putea să taie, nici să mişte mâna. Se încorda: nu putea. Simţea curiozitatea ca o formidabilă apăsare lăuntrică în trup şi-n faţă. Ar fi vrut să vadă numai ultimul rând, cuvântul sub care se pune: fine.

Nu putea…

Deschise ochii. Adormise pe mână: îi amorţise. Adormise cetind? … Nu. Era în tren.

„Am avut un coşmar!”

Îşi frecă ochii. Se întinse. Îl durea gâtul. Îi bătea inima iute, pe hotarul somnului. Cercă să-şi aducă aminte. Avea impresia c-a pierdut ceva la care ţinea mult… Nu. Nu luase nici o carte. Ieşi în coridor ameţit. Se rezemă de fereastra deschisă. Impresia stăruitoare că a pierdut ceva îl urmărea. Pierduse ceva înlăuntru, în suflet. Înflorise ceva şi se scuturase fără ştirea lui. Răsunase un acord în el, un lung acord de coarde, şi nu-l auzise. Şi totuşi, era ceva în sufletul lui mai minunat decât o bucurie. Urma unei bucurii necunoscute, pe care-o căuta cu braţele întinse pe hotarul somnului. Un joc de-a baba-oarba, copilăresc de tot. Cu ochii legaţi, cuprinzi în braţe copaci, crezând c-ai prins-o, şi-i auzi râsul aiurea; fugi iarăşi într-acolo, urmărind zvonul risului neastâmpărat; te-ncurcă, fiindcă uneori râde cu buzele închise, te-ntorci, prinzi alt copac, şi o auzi râzând în altă parte; şi deodată îţi cade singură în braţe, cu râsul dinţilor albi, care te orbeşte, scoţându-te din plinul întuneric de până atunci.

„Olguţa!”

Pleca la Medeleni!

„Ce distrat îs!”

Râdea cu hohote de exclamaţia lui. Să uiţi că eşti îndrăgostit şi să-ţi închipui că bucuria cu care te deştepţi în braţe e ritmul unui vers pe care-l murmurai când ai adormit!

Olguţa!

Îi venea să strige tare: Olguţa! Să arunce numele ei ca pe o minge, să-l prindă şi iar să-l arunce; să alerge cu el nebuneşte, minându-l, să-l prindă-n mini şi să-l sărute, să-l rostogolească prin fân şi prin flori…

Olguţa…

Zvâcnea în el numele ei, ca un nod de vânturi tinere. Frăgezime de picioare copilăreşti dănţuind prin iarbă în zori de zi.

Şi fiecare gând venea alergând în bătăile inimii, cu obraji aprinşi, zvârlindu-i în faţă braţe mari de flori…

Pleca la Medeleni…

Arc de triumf deasupra lui şi-n el. Pleca la Medeleni…

Într-o gară se dădu jos, plimbându-se cu paşi mari de-a lungul vagoanelor. Era mai grăbit decât trenul şi decât timpul.

Un soldat, călător şi el, răsucea o ţigară într-un petec de jurnal.

— Camarade…

— Hai?

— Uite nişte ţigări.

Îi depuse în mână cele cinci „Pelişoruri” dăruite de Tonel.

— Săăătră-iţi!

— Eu nu fumez, se scuză Mircea.

Privi c-un fel de milă pe soldatul care se suia în vagon; cu aceeaşi privire cuprinse tot trenul. Numai el mergea la Medeleni.

Bieţi călători!

Biete itinerarii!

— Copil…

Adormise cu capul pe braţele ei, după ce o rugase stăruitor să doarmă ea cu capul pe braţele lui.

— Eu nu pot dormi, Adina, o asigurase Dănuţ cu aerul protector al bărbaţilor faţă de gingăşia şi delicateţa femeilor.

Zâmbi dezmierdându-i capul. Dormea trupul robust şi capul cârlionţat, îndepărtând mereu prin somn pelerina cu

care, necontenit, Adina îi acoperea pieptul şi gâtul. Dormea închis ermetic în egoismul franc al somnului tineresc, nepăsător pentru tot ce-l înconjoară, preocupat de cât mai mult confort, doritor de cât mai mult spaţiu; somn lacom şi despotic în cuprinsul trupului şi chiar dincolo de el. Dacă de-afară n-ar fi venit răcoarea vântului, şi dacă trupul elastic al Adinei n-ar fi fost moale, cald şi afectuos somnului lui, desigur că ar fi înlăturat-o cu mişcări iritate, cum înlătura pelerina care-i gâdila pieptul gol şi bărbia. Era o pernă bună trupul Adinei într-un vagon hurducat! Cât de bine cunoştea somnul lui Dănuţ! Întotdeauna Dănuţ vroia s-adoarmă cu ea în braţe, ţinând-o lipită de trupul lui. La început o strângea tare cu braţele şi cu picioarele, încercuind-o aprig, curmându-i suflarea, încrustând-o în el, îndurerându-i trupul. Strânsoarea încordată îl ostenea. Întâia aplecare umbrită a somnului desfăcea nodul pasionant al braţelor. O dată cu venirea somnului o părăsea, ca un înotător entuziast pe cel care rămme lângă mal, terestru. Trupul adormit uita cu desăvârşire trupul iubit de-alături, trupul atent, care-i adăpostea într-un golf cald somnul nepăsător.

Iarna, trupul lui Dănuţ lua curba trupului Adinei, şi, când insinuant, când autoritar – dormea pe-o coastă, arcuit ca un crai-nou, cu capul în piept, acoperit de plapumă – o împingea spre părete. Ea dormea cu spinarea lipită de părete dur şi rece – Dănuţ în căldura de plajă vărătecă a trupului ei docil. Vara, o tolera atâta vreme cât trupul ei – îmbăiat în apă rece – păstra răcoarea unui miez de portocală. De îndată ce se încălzea, o izgonea ca pe o pernă inoportună. Se lepăda de ea. O lovea cu picioarele, prin somn, bineînţeles. Tot trupul lui spunea: „Nu. Dă-mi pace. Du-te. Fă-mi loc.” Ea dormea troienită în pernele înnăbuşitoare, cu plapuma de vară în braţe, pe o aşchie de pat – Dănuţ gol, cu braţele întinse în lături şi picioarele larg desfăcute, ca un zeu orizontal al patului.

Niciodată nu destăinuise lui Dănuţ ceva despre somnul lor, despre somnul lui: secretul ei. Dănuţ era convins că el, şi numai el, e paznicul somnului Adinei. Explicabil de altminteri: Adina dormea mai târziu decât Dănuţ, fiindcă adormea mult mai târziu decât el. Deşteptat din somn înaintea ei, uneori cast, o săruta, o acoperea, privindu-i la lumina dimineţii capul îngropat în păr sau în pernă, cu atitudini înduioşate, părinteşti. Alteori o dezgolea fără cruţare, deşteptând liniile trupului somnoros cu dezmierdări lungi, ca zborul berzelor pe rozul câmpiilor în zori.

Cunoştea somnul şi trupul lui Dănuţ deopotrivă. Spinarea zveltă, cu umerii abia bărbăteşti şi gâtul rotund; pieptul şi pântecele armonios reliefat de dunele repezi ale muşchilor; amestecul de feminitate şi virilitate al unor curbe – umerii – cu-al altora – coapsele înalte şi ovale – al pielii dulci şi al muşchilor tari; mirosul sănătos de lemne tăiate, subt ploaie, şi de măr domnesc; şi sărutările cu gust de dude zămoase…

Îi iubise trupul de când îl văzuse la patinaj, astă-iarnă, destăinuindu-şi viguroasa graţie şi sălbăticiile trufaşe. Toată fantezia buclelor – răsuciri dârze de vreji, curbe molatece – era transpusă în ritmul care-l însufleţea pe gheaţă. Patina cum îi era părul. Când făcea „olandeze”, se înclina atât de lin, în curbe atât de lungi, încât avea impresia că se alintă pe aer, cum se alintă pisicile pe un fald – şi obrazul ei se apleca, urmărindu-i curba, ca o dezmierdare pe obraz. Alteori avea smuncitura aprigă a animalelor tinere când smulg smocul de iarbă suculentă, alteori beţia lor când se rostogolesc în iarbă.

Avea opriri în vârful patinelor, care-i dădeau zvelteţa jocului de apă în grădini… Îi iubise trupul de atunci, şi nu se înşelase. Prietenele o dojeneau… Nu regreta nimic. Dragostea lui Dănuţ era violentă şi bogată ca o ploaie de vară. Avea de la el amintiri care-i dădeau bătăi de inimă. Între toate, una, încântătoare. Abia îl cunoscuse. Într-o după-amiază de iarnă cu fulgi deşi. Dănuţ venise la ea

acasă, pe la cinci, gătit, prea parfumat, cu pete de cerneală pe degete – când intimidat, când înfricoşat. Băuseră ceaiul. Apoi trecuseră în salonaş. Ea, într-un fotoliu, la gura sobei. Dănuţ, la picioarele ei…

Tăcere… Tăcere… Tăcere…

Îi urmărea valurile de sânge cum îi năvăleau în obraji. Era ca o plimbare prin alei de trandafiri.

După multă vreme, îi alintase părul, până când îşi simţise mina prinsă şi sperios sărutată. Alte tăceri.

Alte roşeli.

Îi simţea, la picioarele ei, truda de mugur care vrea să se deschidă.

Dănuţ începuse să-i dezmierde genunchii. Îi sărutase marginea rochiii.

Adina se ridicase. Dănuţ îi sărutase bluza, îl simţea crescând spre ea, înflorind asupra ei.

Îi tremurau mânile ca aripile libelulelor, şi uneori îi auzea repede şi înnăbuşită dârdâirea dinţilor.

Închisese ochii, lăsându-l grăbit şi stângaci să-i descheie bluza.

Şi-i deschisese iarăşi, ca să vadă, încă, obrajii lui roşi de ruşine şi mânile lui tremurătoare pe sânul ei, ca frunza plopilor pe goliciunea lunii pline… Şi abia atunci cunoscuse frăgezimea unui obraz fierbinte de copil culcat pe sânul gol, şi sărutarea impusă unor buze sperioase şi lacome, şi întâiul zbor al unui trup timid şi violent, şi cearcănele din jurul ochilor învinşi, ca două cununiţe de violete pe care dragostea le pune adolescenţei…

…Ultima veghe a somnului care-i devenise scump. Câteva ore încă de noapte, şi trupul care-o tiraniza va pleca… Se ducea acasă, la părinţii lui: copil încă, ceva mai puţin decât atunci când îl cunoscuse, cu prezumţioasa siguranţă a primei experienţe.

Îl dezvăţase de abuzul de parfumuri, inerent liceenilor îndrăgostiţi: la început goliciunea lui era parfumată ca o batistă de cocotă. Înainte de a veni la ea, îşi făcea loţiuni de

colonie pe tot trupul. Apoi, cu dopul mereu udat, făcea dâre de parfum pe trupul îmbibat de colonie. Întrebuinţa mai multe parfumuri deodată, şi el, cel dintâi, suferea de pe urma acestui abuz echivoc, având mereu migrene.

Treptat-treptat, cu tot felul de vicleşuguri şi măguliri – era susceptibil ca femeile răsfăţate – îi dovedise că parfumându-se abuziv îşi nimiceşte parfumul, preţios şi rar, de trup tânăr, sănătos; că parfumul e ca şi fardul…

— O piersică, Dănuţ, n-o parfumezi ca s-o mănânci. E parfumată gata. Şi parfumul ei îţi dă poftă s-o muşti. Dacă vrei să placi femeilor… şi mie, nu-ţi mai parfuma trupul.

Argumentul – în stilul lui Dănuţ: fructifer – fusese decisiv. În schimb, îl învăţase ce gen de parfumuri să întrebuinţeze, cât şi cum: cu vârful dopului, abia umezit, o dâră după urechi, alta printre şuviţele de la ceafă, alta pe batistă, şi-atât. Parfumul din preajma părului, încorporat în caldul parfum al părului, devine personal, ca o emanaţie proprie, şi totodată rămâne depărtat de buze, lăsând sărutărilor aroma lor acrişoară, nealterată de nimic străin.

Îl învăţase de asemeni să nu-şi lase brutalizat părul de foarfecele şi concepţiile estetice ale bărbierilor. Astfel, graţie sfaturilor ei, părul lui Dănuţ, pieptănat în sus, creştea natural şi bogat pe tâmple, pierzându-se dulce, nesimţit spre umerii obrajilor, nu oprindu-se brusc, tăios, în linii geometrice, lingă ureche. Absenţa acelei embleme bărbiereşti – desen făcut cu echerul parcă – atât de frecventă la mai toţi bărbaţii, lăsa obrajilor nealterat plinul copilăresc, sălbătăcit puţin, dând impresia caselor cu zulufi de viţă sălbatecă pe tâmple. De asemeni, la ceafă, părul îngăduit să crească până acolo unde se opreşte firesc, înflorit în răsuciri moi, pe care foarfecele abia le scurta, împodobea gropiţa de sub care porneşte gâtul – gropiţa minciunilor, în copilărie, a sărutărilor, în adolescenţă – umbrind-o puţin, făcând să pară şi mai albă şi mai lină linia care alunecă spre umeri, netedă ca prefirarea unei ape pe o marmură.

Şi acuma, în ultima noapte petrecută împreună, asupra despărţirii, ar fi vrut să-i dea sfaturi care-i strângeau inima.

O smuncitură a trenului îi cutremură. Dănuţ mormăi prin somn, întredeschise buzele, le închise pe rând şi adormi din nou în caldul adăpost.

— Copil!

Acelaşi lucru îi spunea Dănuţ ei: „Fetiţă mică”. Ce copil era încă! Ce uşor putea fi înşelat de aerul dezarmat al femeilor! Cita credulitate în gelozia lui veşnic bănuitoare şi atât de uşor învinsă!

Dacă i-ar fi spus cineva, dacă ar fi cutezat să-i spună cineva că Adina-i o „femeie rea”, l-ar fi sfărâmat.

Îl vedea cu pumnii ridicaţi, bărbat în splendoarea mâniei. Şi totuşi era o „femeie rea”.

Îi dezmierdă fruntea.

Ştia, ea mai bine decât oricine, că în mintea lui Dănuţ înfăţişarea ei de copil, de fetiţă, era o cauză permanentă de încredere invincibilă în puritatea ei. Şi totuşi, câte femei, cu ea în frunte, n-aveau pe faţă teribila candoare a copiilor!

Ar fi vrut să aibă curajul să-i spună: „Dănuţ, nu crede. Păzeşte-te. Nu dezmierdă aceiaşi sini de mai multe ori. Schimbă, Dănuţ, femei după femei, nu te ataşa de niciuna. Femeile-s crude”, îşi aminti fericirea ei când Dănuţ suferea în braţele ei, şi ce uşor, după ce-o brutalizase cu vorba, o adorase ca pe-o mucenică…

— Bietul Dănuţ!

…”Femeile-s crude. Uneori le place să chinuiască, mai mult decât să iubească. Şi tu, Dănuţ, eşti aşa bun de chinuit! Îţi şade aşa de bine când te frămânţi, când ameninţi, aşa-i de frumoasă minia ta! Şi aşa-s de dulci obrajii tăi, buclele tale, buzele tale când plângi pe sânul gol”… Ştia, nu se putea altfel, c-or să-l dorească multe femei, c-or să-l iubească multe, că multe or să-l chinuiască.

Numai fetiţelor de pension le place calmul idilic. Femeile adevărate doresc vântul: masculin, pasionat, primejdios – furtuna. Şi cât de minunate erau furtunile lui Dănuţ!

Furtuni în livezi bogate; numai căderi de fructe: culori în iarbă şi arome răscolite. Ar fi vrut să-l iubească şi să-l chinuiască ea singură, numai ea… Nu răscumpărau, oare, veghile devotate şi neştiute de el din timpul nopţii, toate răutăţile, toate perfidiile?

Inima ei simţea apropierea altor femei de trupul adormit – simţea umbra lor aplecată pe inima ei – de trupul căruia îi dăruise vibraţia dragostei.

Nu era Dănuţ copilul ei? Nu refăcuse ea trupul lui? Altele i-l vor lua…

Dănuţ o iubea. O iubea? … Întâia lui dragoste, răspântia celorlalte.

Cunoscuse şi ea, ca toţi, întâia dragoste, deznădejdea cu hohote de plâns a despărţirii, dorinţa, din ce în ce mai somnolentă, de moarte, care, ca un cordial amar, deşteaptă apetitul sporit pentru alte şi alte iubiri – şi orgoliul primelor succese, şi falsa blazare timpurie, şi curiozităţile ciudate…

Nu putea renunţa la Dănuţ… cu totul. Când îl va revedea îl va găsi poate înarmat cu experienţa altei sau altor femei, mai puţin copil… I se strângea inima. Ar fi vrut să aibă curajul să-i spună tot, tot, tot: cât de primejdioase-s femeile, cum usucă, lacome ca nisipul, cât sunt de viclene şi de lucide; că au mai multe sinceităţi, pe când bărbaţii n-au decât una, sau, dacă încearcă şi ei să aibă mai multe, sunt simulacre artificiale, care nu pot înşela… mai ales pe femei. Ar fi vrut să-i spuie tot… Să-i spuie tot? Să-şi facă portretul ei? Să-i dovedească „ticăloşia” ei – cuvântul era al lui Dănuţ şi-i răsuna cu accentul lui – să-l dezguste şi să-l îndepărteze de ea, ca să-l ferească de alte femei?

Nebunie…

Şi nici n-ar fi fost în stare. Simţea lămurit că n-ar putea destăinui nimănui ceva despre ea. Nu era discreţie, nici pudoare: neputinţă.

Cu Dănuţ era într-adevăr o fetiţă curată: nu-l minţea, nu-l amăgea. Aşa era pentru el şi cu el. Cum să-i spuie că e o ticăloasă, când pentru el, în clipa când i-ar fi spus aşa ceva,

ar fi fost pură cum i-ar fi fost şi faţa şi sufletul atunci! I-ar fi spus o minciună arătându-i acel adevăr, şi Dănuţ n-ar fi crezut-o. O încercare de sinceritate, inutilă, cu sunetul glumelor de prost gust. O ponegrire neverosimilă… O ponegrire: Adina lui Dănuţ era aşa cum o iubea el. Mai erau şi alte Adine, dar străine de el şi de ei.

Atunci cum să-l păstreze pe Dănuţ? Cum să-l ferească de celelalte? Cum? … Nu plângând… Îl iubea atât de mult şi-atât de curat, încât uitase că peste o săptămână pleca în străinătate, pe socoteala altcuiva, oare o însoţea… Dănuţ, fireşte, nu ştia nimic: nici că pleacă, nici restul.

Cum să-l păstreze pe Dănuţ?

Scrisori? Să-i scrie? Nu. Hotărât nu. O dată numai îi scrisese, fiindcă se temuse că n-are s-o mai iubească, şi-şi pierduse capul. Imprudenţă pe care o regreta. Singurul ei stil era trupul, pe care-l mânuia cum vroia. Nu ştia să scrie. Tot ce punea pe trup cădea bine; pe hârtie, nu. Olandele, mătăsurile, batistele, postăvurile şi suplele ţesături, culorile şi liniile deopotrivă se însufleţeau în mânile şi pe trupul ei; cuvântul, nu. N-avea darul de-a pune în cuvânt nici bătăile inimii, nici îngemănata curbă a sânilor, nici culoarea ochilor, nici lumina părului. Nu ştia să pudreze cuvântul, nici să-l îmbrace astfel încât mai aţâţătoare să-i fie goliciunea, nici să-i dea descurajarea umerilor, nici candoarea buzelor, nici ritmul coapselor, nici parfumul părului.

Lebădă cu nobile arcuri pe apă, devenită gâsca obeză pe uscat – se simţea ridicolă în scrisori, de dragoste, fireşte.

Îşi dădea seamă că mai ales lui Dănuţ nu trebuia să-i scrie. Între Dănuţ şi trupul ei, între Dănuţ şi sufletul ei, numai amintirile lui trebuiau să fie. Scrisorile ei puteau să-l facă să zâmbească, să se jeneze. Trupul ei, era sigură, va rămâne flacără în amintirea lui. De trupul ei nu se temea nici în oglindă, nici în amintirile bărbaţilor.

Să-i trimeată uneori fotografii: de pe o plajă, dintr-un parc, dintr-un port… Îşi aminti de plecarea ei… Cum o să primească Dănuţ vestea plecării?

Să nu-i spuie? …

Se despărţea de el mai greu decât crezuse. Aveau dreptate prietenele ei… Se ataşase prea tare. Iubea…

— Îmbătrânesc?

Se simţea singură. Lacrimi dese-i izbucniră pe obraji.

Dinţii acoperi pieptul lui Dănuţ, iarăşi dezvelit; apoi îşi duse batista la ochi, ca să oprească lacrimile care-i osteneau faţa şi-i pătau bluza.

Mircea adormise în aerul tare al bucuriei.

Amăgitoarea dimineaţă a lunii, albindu-i pleoapele, îl făcu să clipească. Nu auzi tusa familiară în miez de noapte a tatălui, nici cucoşii la fereastră. Horăitul lui Aron Rosenzweig îl linişti. Legănarea vagonului cerca să-i cuprindă şi să-l adoarmă din nou, dar ceva îl ţinea treaz: o ciudată mişcare a sângelui, o ciudă împotriva Adinei… da! Adinei! pe care o visase… Extraordinar! O visase pe Adina Stephano! Se deşteptă de-a binelea revoltat.

O visase pe această doamnă! Era zăpăcit ca faţă de o formidabilă necuviinţă. Îndrăznise femeia ceea! … Vis…

Vis? O spaimă-i cutremură mima. Avea agăţat în nări, vivace, ca o prăfuire de polen, vibraţia unui parfum cald de femeie. Era cineva străin alături de el, pe aceeaşi canapea? Venise Dănuţ cu Adina în compartimentul lui? … Nu s-auzeau nici vorbe, nici sărutări.

Întredeschise genele spionând. Tremurul privirii îi cernu imaginea unei femei care se pudra privindu-se în oglinda sacoşei.

Respiră. Nu era Adina. Femeia de alături era brună şi avea bluză roşie.

Ce idee! Să te pudrezi în tren, în plină noapte, prin întuneric!

Ciudată femeie! Poate că toate femeile fac la fel… Oare? Şi acasă la ele? Oare se scoală aia pat, prin întuneric, în cămeşă de noapte…

Ocoli imaginea femeii care se coboară din pat despletită, în cămeşă străvezie, cu picioarele goale, întinzându-se… A!

Nu era o închipuire de-a lui. Se linişti. Zărise aşa ceva pe o carte poştală ilustrată, într-un debit de tutun. Revăzu cartea poştală intens colorată. Atunci când o văzuse o privise distrat, în timp ce-şi strângea mărcile cumpărate. Avea un zâmbet… „provocator”: aşa se spunea. Ce comicărie! Te scoli din pat somnoros, te-ntânzi, caşti şi zâmbeşti provocator! Fals! Era stupidă cartea poştală! Ciudat!

Cât de bine-i reţinuse toate detaliile! Vedea panglicuţele roşii ca focul, care înzorzonau margina mânicuţelor scurte şi broderiile – tot cu panglicuţe, dar albastre – de pe pieptul cu sâni „provocatori”, aşa se spunea… Privirea i se coborî brusc în josul cărţii poştale din amintire: Tendre réveil. Acesta era titlul compoziţiei stupide, vulgare. Cine poate da bani pe astfel de orori?

Nu putea să-şi desprindă ochii de pe cartea poştală.

I se păru deodată că femeia de pe cartea poştală, cu o clipă în urmă, făcea alt gest: acuma era cu braţele înnodate după gât, înainte parcă le întindea în lături! Uitase el? Nu. Înainte căsca, întinzând braţele. Imposibil! Totuşi, o văzuse perfect, îşi întipărise gestul. Acum i se vedeau subţioarele şi-şi răsturnase capul mai tare pe spate, cu sânii… şi mai provocatori: dac-aşa se spunea!

Se mişca! Un genunchi gol îl încălecă pe celălalt, şi pulpa de deasupra se rotunji prelung. Ochii i se dilatară lucioşi, nările se lărgiră senzuale, braţele dornice chemară…

Îşi aduse aminte: vedea o scenă dintr-un film de cinematograf, cu Pina Menichelli, o italiancă extrem de cabotină.

— E-e-e damă i-i-isterică! jinduise Tonel, pentru care „isterică” era superlativul „damei”.

Altă pacoste! Până acum migrenele se anunţau prin obsesii de melodii vulgare; acuma, prin obsesii de cărţi poştale şi de filme…

Întredeschise iarăşi genele, ca să scape de el.

Tot se pudra! Era în stare să se pudreze până la Iaşi! C-un puf plat îşi tampona gâtul înălţat, ca să fie pielea întinsă. Privirile lui Mircea alunecară de pe fruntea scundă pe nasul mic cu nări mari, pe buzele bombate – şi căzură brusc pe sânii… provocatori; văzuţi de profil, păreau că izbucnesc prin bluza roşie ca un galop prin flăcări, însuliţând.

Închise ochii, hotărât să doarmă. Se făceau pregătiri de migrenă în capul lui; tâmplele şi ceafa se înnourau târâş.

O ipocrizie inconştientă îl făcuse să nu-şi schimbe poziţia în care se deşteptase şi care-l integra în noapte şi în canapea, făcându-l parcă nevăzut duşmanilor. Un picior îi amorţise. Muşchii gâtului îi înţepeniseră, Era pietrificat.

Simţi deodată o atingere moale şi scurtă pe vârful nasului. Tresări. Un val de căldura-i bătu faţa, vestind apropierea goală a unui braţ de femeie. Apoi răsună un hohot de râs înfundat. Simţi mai tare mirosul pudrei şi gustul ei: de pe nas i se scutura pe buze.

Femeia roşie îl bătuse cu puful de pudră pe vârful nasului, lăsându-i desigur o lunulă făinoasă.

„Obraznică!”

Îşi bătea joc de el! … Printre gene o văzu: parcă aştepta, cu faţa întoarsă spre el. Părea gata să izbucnească în râs, încă o dată, dar aştepta ceva. Ţinea puful de pudră în mină, ca un bulgăr de omăt, stând la pândă, gata să-l arunce… Avea obraji plini şi rumeniţi de sănătate, sprincene brune ca vanilia, păr negru ca tuşul chinezesc şi era cărnoasă cu dârzenie, din cap până-n picioare. Femeie din acelea cu care vorbeşti tare şi râzi gros; cu care-ţi vine să te hârjoneşti ţărăneşte, şuguind la fel; femeie din acelea cu care dragostea-i o trântă dreaptă, din care ea iese totdeauna râzând ca un copil gâdilit – şi totuşi, gata să te buşească din nou – după care rămâi totdeauna istovit ca după un înot în răspărul apei.

O văzu ridicând din nou mâna cu puful de pudră. Închise ochii, aşteptând benignul proiectil… Întredeschise ochii, mirându-se că-i îndemn. Femeia roşie ridică din umeri şi

aprinse un chibrit. Mircea închise ochii. Simţea că-l măsoară. Se roşi.

În definitiv, ea era păcălită. Jocul începu să-l preocupe. O spiona fără sfială. Ea îl atacase!

E aşa de interesant să priveşti gesturile cuiva care se crede singur! Mai ales al unei femei!

Femeia roşie fuma. Până atunci, Mircea nu văzuse nici o femeie fumând… Adică poate văzuse, dar nu observase. Trăgea cu poftă, din plin, buzele aveau o sorbitură scurtă; fumul părea ceva hrănitor intrând în pieptul robust; apoi da fumul pe gură şi pe nări, privindu-l – cum se distrează copiii, urmărind în primele zile friguroase ale anului, aburul suflării lor.

La urma urmei, nu era nimic înfricoşător într-o femeie! Un copil mare, cu păr lung, sini… – îi privi – provocatori… Închise ochii şi regăsi aceleaşi pregătiri de migrenă, fără ca migrena să fi venit. Un fel de fulgere în sânge.

Cum îl obseda expresia aceasta oribilă – sâni provocatori – reţinută de la Tonel!

Auzi un tact bătut cu vârful piciorului, apoi un sâsâit ritmic de buze – şuier înnăbuşit – apoi o melodie abia fredonată, însăilată oarecum, ca atunci când te preocupă amintirea pe care-o deşteaptă melodia, mai mult decât melodia, apoi un refren: „Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup c'est mon petit homme, Gueule-de-Lowp, Gueule-de-Loup…

Un hohot de râs însoţit de bătaia genunchilor cu ambele palme curmă refrenul.

Întredeschise ochii. Râdea singură, cu o amintire hazlie, având aerul că revede un cunoscut aşezat în faţa ei. Se uită la ceasul-brăţară, îndreptându-l spre faţa lunii. Pufăi a urât. Aruncă o privire spre Mircea, care închise ochii, dogorit ca de un cuptor deschis.

O revăzu în genunchi pe canapea, cu coatele pe marginea ferestrei, privind afară.

Mircea avu în sfârşit curajul să deschidă ochii de-a binelea.

Deşi în ciorapi de mătasă neagră, pulpele femeii roşii erau voinice, pline, ca ale ţărancelor de la munte când trec râul cu gleznele prin apă şi poalele în brâu, cântând.

— Ce insomnie! oftă Mircea, închizând ochii.

Timpul trecea repede în sângele lui Mircea şi lent în mintea lui. Deschise ochii.

Femeia roşie ţinea capul pe marginea ferestrei, ca pe un eşafod. Avea o ceafă albă, grasă. O şuviţă de păr negru îi sporea albeaţa, cum un crai-nou măreşte negrul nopţii.

Trebuie să fi fost grea în braţe! Grea, plină, dură!

Crezu c-a vrut să se ridice, sau vru. Piciorul amorţit, sau panica voinţei, îl împiedică.

Ce nebunie! S-o simtă în braţele lui… Ce nebunie!

Impulsiuni absurde! Aşa, uneori, apuci cu buzele o frunză, sau lingi o cheie, ori un zid de var, sau îţi vine să dai o sfârla pălăriei vecinului din tramvai; sau, când „eşti la tablă”, cu degetele enervate de cridă, să faci un benghi pe nasul sever al profesorului de matematici, care-ţi explică teoreme cu duhoare de tutun ieftin, explorându-şi urechile cu scobitoarea păstrată de la prânz.

S-o strângă în braţe! … Impulsiune absurdă, dar mult mai energică, mai voluntară decât celelalte. N-o putea stăpâni nici c-un zâmbet, nici c-o ridicare de umeri. Ca vara, în toiul arşiţei, după o plimbare lungă, când ai în faţa buzelor uscate un pahar brumat şi nu-ţi vine să-l bei fiindcă apa e nefiartă şi bântuie tifosul; pofta e şi mai mare, şi buzele şi mai insuportabil uscate, şi apa mai dorită. Dacă n-o bei, măcar cuprinzi cu mâna răceala paharului sau fugi după apă fiartă.

„Dacă mă ridic – dar nu mă pot ridica – oare cad jos?”

Nu-şi mai simţea piciorul, atât era de amorţit. Un muşuroi de furnici, adormit pe-o buturugă, gata să învie ca mii de gene.

„Nu vreau să mă ridic!”

Îl copleşi ruşinea: de el, de dorinţa lui. O ruşine care-i incomoda sufletul ca o cămeşă cleioasă în care eşti

constrâns să dormi.

Şi o mânie acră, ranchiunoasă izbucni din el împotriva Adinei şi-a lui Dănuţ.

„Stau împreună… fără ruşine… Fac porcării”…

Cuvântul era atât de nou în vocabularul gândurilor lui Mircea, încât răsuna pângăritor de trivial, ca o sudalmă, de pildă, în casa părintească.

Şi totuşi, cu o nouă îndârjire, repetă: „Fac porcării”…

Şi îl văzu pe Dănuţ strângând în braţe pe Adina, singuri într-un compartiment, şi nu mai văzu nimic decât întunericul obscen, în faţa căruia închipuirea lui se opri cinică şi naivă ca un copil privind prin gaura cheii fără să vadă nimic.

Deschise din nou ochii şi, cu paroxismul unui om care-şi permite orice, fiind hotărât să se sinucidă, amănunţi tot trupul femeii roşii. I se iuţise respiraţia.

Ar fi vrut să vadă tot, şi nu vedea. Simţea deziluzia copiilor care-şi dezbracă păpuşele, căutându-le feminitatea fiziologică de subt miniaturalele vestminte şi nu găsesc decât needificatoarea linie a unui trup simplificat.

O dorinţă lubrică slujită numai de vagul didactic al unor elementare cunoştinţe anatomice.

Dacă femeia roşie s-ar fi apropiat din nou de el, ar fi apucat-o şi… şi? …

Nu dorea s-o sărute: nu! Pentru nimic în lume nu şi-ar fi atins buzele de gura ei. Sărutarea era a…

Ocoli vorba „dragoste”, cum înainte ocolea cuvântul „femeie”.

Dorea să apuce cu mânile, să lovească cu trupul celălalt trup, aşa cum inima-i lovea trupul, îndemnându-l.

Vedea că nu ştie nimic şi-i era ciudă. Ar fi vrut să aibă în închipuirea lui o carte cu gravuri obscene şi s-o răsfoiască în grabă, ca elevii care-şi învaţă lecţia sub pupitru, în timp ce profesorul strigă catalogul. Nu ştia nimic. Era curat. Nu. Fusese curat. Şi-i părea rău.

„Eram un idiot!”

Îşi răscoli sufletul, cu toate amintirile anilor din urmă, căutând, şi nu găsi nimic: nici o pată, nici un echivoc, nici o revelaţie precoce, nici o curiozitate impură. O castitate a faptei şi a închipuirii de necrezut.

„Idiot!”

Dacă ar fi avut alături o sticlă mare de vin, ar fi băut-o pe nerăsuflate.

Privirile-i încremeniseră pe pulpele femeii roşii, ca pe o punte deasupra unei prăpăstii. Nu mai putea da înapoi; n-avea curajul să înainteze.

Brusc, femeia roşie se răsuci îndărăt, în genunchi pe canapea, frecându-şi ochii: îi intrase un grăunte de cărbune. Îşi desfăcu iar sacoşa, privindu-se-n oglindă. Vântul vitezei îi zburlise părul, ca o zbenghiuială în iarbă. Era smultă. Fără nici o ezitare, îşi scoase pieptenii, aşezându-i pe canapea; îşi scoase spelcile, una câte una, ţinându-le în dinţi; îşi scutură capul, şi cozi somptuoase îi căzură până la genunchi, negre ca vinul vechi.

Sări de pe canapea, şi-n loc să se pieptene, îşi clătină capul repede şi ritmic, despletindu-şi părul întunecat, vast, ca o furtună de noapte pe mare. Nu i se mai vedeau obrajii, nici tâmplele, nici ceafa. Prea greu ca să mai fie creţ până la genunchi, părul cădea opac şi întins ca un cort negru, iar de pe umeri se-ncreţea, căzând în ciucuri opulenţi pe care luna-i arginta, învăluind roşul de jar al bluzei.

De ce se despletise? Pentru cine? Pentru nimeni. Ca să-şi ţie de urât. Nu se mai uita în oglindă. Era prea mică oglingioara sacoşei ca să poată cuprinde amplul val de negru.

Compartimentul se umpluse de un miros aţâţător de sevă, ca cel care pluteşte în amurguri deasupra ierbii cosite.

Îşi dădu capul pe spate, îşi gâtui părul cu o mână, subt ceafă, şi întoarse capul spre Mircea cu o atitudine de dans spaniol care-i avânta superb sânii.

Mircea nu mai văzu nimic. Închise ochii. Simţi o aplecare asupra lui, ca un val de soare prin obloane de lemn date-n

lături, apoi o lungă, deasă, mătăsoasă furnicătură de-a lungul feţii; îşi aminti într-o clipire, mirosul luxuriant de păr, de drot încălzit şi de hârtie dogorită, din copilărie, în serile când mama lui se ducea la bal…

Nu se putu opri: muşcă ploaia neagră, cu o secundă prea târziu prinzind doar capătul unei şuviţe.

Un râs înnăbuşit. Femeia roşie îi privea buza de jos strânsă în dinţi şi ochii închişi.

— Nu se gâdila decât la buze… Prostul…

Chicoti din nou. Tăcere. Un oftat.

Sunt flori cu miros atât de pătrunzător, încât după ce le-ai respirat îţi rămâne parfumul lor pe faţă, ca o respiraţie în preajma sărutării.

Simţea necontenit atingerea părului, care-i trecuse prin sânge ca vântul prin garoafe.

O aştepta din nou, cu trupul ca un arc întins.

Crezu că se-nşeală… Ascultă din nou.

Femeia roşie cânta împletindu-şi cozile. Cânta încet, un cântec trist şi duios ca un cântec de leagăn. Era taină, reculegere, vis şi melancolie în cântecul care însoţea împletirea cozilor. Ai fi zis că nu le împletea, ci că le adormea sau le înmormânta.

Avea un glas de altă, care, când fredona cuplete franţuzeşti, era răguşit ca după vin, dar care se purifica în vorbele şi melodia populară, ştiută poate din copilărie de la mama ei sau de la o ţărancă tristă.

Gândurile lui Mircea începură să ia conture stranii ca ale plumbului topit în turburi curcubee, când e aruncat în apă rece. Întortocheate de dorinţă, ostile, amare, diforme cădeau parcă de sus, îngreuindu-i sufletul – şi-ncremeneau convulsionate.

Cântecul amuţi. Întredeschise genele: iar se pudra!

„. Dacă… dacă e femeie cinstită?”…

I se răciră mânile.

Atunci de ce nu-l lăsase în pace: pudra, părul…

Ce făcea? … Femeia roşie îşi rezemase un picior pe marginea canapelei. Un picior descoperit în întregime, ceva mai jos de coapsă, acolo unde ciorapul e prins în jartierele centurii, acolo unde negrul final al ciorapului dilatat se învecinează cu albul pieliţei atât de goale.

Îşi desprinse jartierele, răsfrângând ciorapul. Scoase din el un pacheţel plat. Numără, aruncând o privire sperioasă spre uşă. Dar nimeni nu-i văzu banii. Mircea privea piciorul.

Noaptea se subţia, înălbăstrindu-se delicat.

Luna apusese lin, ca alunecarea unei eşarfe albe.

Prin întuneric, mina lui Mircea dibui în buzunarul de la piept: găsi hârtia de douăzeci, nouă-nouţă, dată de conu Mihăiţă.

Căută să-şi amintească destăinuirile şi comentariile lui Tonel despre „preţuri”. Îi tremurau prea tare gândurile ca să poată prinde astfel de amănunte.

Douăzeci de lei! E de-ajuns? Leafa Mândiţei pe-o lună… Nu. Nu se poate… Femei uşoare, şampanie, automobil, lux…

Găsi şi cele două hârtii de câte-o sută, date de cucoana Catinca.

Auzi un căscat – de urât – dar crezu că-i de somn. Trebuia să se grăbească. Dacă femeia roşie adormea? S-o scoale din somn n-ar fi îndrăznit!

Desfăcu hârtiile, reţinu una, o mototoli în mină, închise degetele asupra ei şi începu să întindă braţul… Se opri. Uitase! Trebuia mai întâi să-şi dezmorţească piciorul. Îl mişcă. Îl întinse. Cu un „zum” metalic, furnicăturile se dezlănţuiră. Apoi crampele. Schimbă, cu efort, poziţia trupului. Cu şoldul simţi atingerea şodului vecin – ca o alipire de continente” – şi încremeni.

„Acuma încep”…

Adormise?

Şold lingă şold şi vibraţia trenului. Umărul lui atinse umărul vecin. Îşi alipi piciorul de cel de-alături, nesimţit de

încet. O bucurie fosforescendă ardea de-a lungul conturului jumătăţii de trup, lipită de trupul femeiesc.

Încremeni iarăşi. Închise ochii. Trepidaţia trenului dădea o necontenită atingere celor două trupuri lipite. Mina cu „preţul” îşi înfipse unghiile în palmă. Nu îndrăznea.

Noaptea se lumina, albastră ca umbra fumului pe zăpadă.

Capul de alături i se lăsă deodată pe umăr, cutremurându-l. Acelaşi parfum de păr îi bătea obrajii; firişoare de păr îi tremurau pe faţă.

Respiră adânc.

„Acuma: una, două”…

Prelungi numărătoarea, ca la întrecerea de fugă, când vrei să amăgeşti pe concurenţi.

Vicleană, mina porni: tresălta, ca zdruncinată de tren, şi căzu în poala rochiei, mai sus de genunchi.

Aşteptă.

Albe zorele înfloriră zarea, înălţând un alb parfum.

Îşi simţi deodată mâna încleştată, ca o mina de hoţ prinsă-n buzunar.

Capul de pe umăr se ridică brusc.

— Aa!

Strânsoarea minii se făcu blânda, ca pentru un blond şi moale puişor de găină.

— Te-ai sculat? Când te-ai sculat? Pe mine m-a furat somnul.

Răsuna aşa de familiară, atât de puţin surprinsă vocea femeii roşii, că parcă îl cunoştea de mult şi adormiseră mână-n mână.

Mâna lui Mircea lăsă „preţul” în mâna pe care-o văzu – în lumina zorilor – groasă, lată, greoaie, cu degete cârne, croită pentru lopată şi melesteu.

— Ce-i asta?

Privi suta mototolită şi faţa i se dilată într-un zâmbet carnivor.

Îşi îndreptă privirea spre Mircea, care ţinea ochii în jos. Genele negre atârnau ca o adorabilă trenă a ruşinei în

roşeaţa stridentă a obrajilor.

— Na-ţi-o înapoi. Ia-o, puiule. Eu îs fată bună. Pe degeaba nu iau… I-o vâri în buzunar, gâdilându-l înadins. …Nu vezi că-i ziuă! îi vorbi ea, aplecându-se să-i prindă privirea. Nu se poate… Îi făcu din ochi, şi-n şoaptă, arătând spre Aron Rosenzweig: …Ne vede! Prostule, de ce-ai dormit? … Profitai…

O lacrimă porni din ochiul lui Mircea şi, făcând o curbă umedă, căzu.

— Micule, o guriţă… gratis. Eu îs fată bună!

Aron Rosenzweig văzu violul sărutării pe gură, auzi şi vorbele:

— Întreabă la hotel „Binder” de domnişoara Zozo: camera 13. Când vrei, maică dragă!

Şi, discret, Aron Rosenzweig convorbi tare eu sine:

— Domle, domle, a dracului gutunar! Hap-ţiu!

Fiindcă fereastra era prea departe, Mircea ieşi pe uşă.

Zozo scoase capul, aruncă o privire-n dreapta, alta-n stânga: coridorul era deşert. Ridică sprâncenele: pricepuse. Reintră în compartiment, zâmbind misterios.

Coridorul era deşert fiindcă Mircea şedea ghemuit pe scara vagonului: pridvor al vitezei.

Părul şi sufletul în vânt…

Tremur sur, pietrele terasamentului curgeau vertiginos, în răspărul goanei…

Panica stâlpilor de telegraf…

Copaci de-o clipă, hirsuţi, cu furii metalice şi gheare parcă.

Toate formele din calea trenului aveau o dementă gesticulare.

Numai mâna prinsă de bara de fier înnoda concret trupul de viaţă. Pietrele, copacii, stâlpii loveau, sfărâmau şi sfâşiau sufletul părăsit.

Răspântie de viaţă şi de moarte în vâjiitul vântului şi trosnetul de fier al roţilor.

„Aruncă-te, aruncă-te”…

Copacii, pietrele şi roţile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te”…

Din toate părţile, pământul, cu harapnice în mină, lovea.
Beţia neagră a morţii…
Suflet spart: vintul trecea prin el cu şuier lung.
„Aruncă-te, aruncă-te”…
Copacii, pietrele şi roţile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te”…
Negru şi sur, vârtejul pământului.
Un deget se desprinse de pe bară.
Vântul îi închise ochii.
Urechile-i vâjiiau.
„Aruncă-te, aruncă-te”…
Ochii i se căscară sticloşi. Trupul tremura în friguri.
„Aruncă-te, aruneă-te”, urlau adâncurile.
Şi deodată, marea duioşie a cerului, aplecată asupra întregului pământ, se însufleţi.
Zările se ridicară-n aur.
Răsărise soarele: suverana poruncă.
Trenul se opri într-o gară mică, din acelea pe care niciodată nu le vezi fiindcă-s prea matinale. O gară care ar fi meritat, drept nume, un diminutiv sau o poreclă.
N-avea miros de gară, ci de flori. Un zâmbet de soare îi sclipea în toate ferestrele: adică două, cu muşcate. Se juca de-a trenul cu multă seriozitate, punctuală.
Mircea făcu trei paşi pe prundul vesel al peronului. Şeful gării avea şapcă roşie, lanţ de aur, cămeşă de noapte cu chenar vişiniu subt haina de pânză şi pantofi galbeni foarte zbârciţi, foarte lustruiţi, cu tocuri drepte, şi tălpi subţiate. Era bunic desigur. De asta saluta trenul cu atâta gravitate: ca să râdă nepoţelul căruia îi cumpărase o gară de cărămidă cu sonerie, o fântână cu ciutură, un gazon verde cu doi plopi, un ciobănaş precoce, un măgăruş…
Peisajul gării rămase în urmă, pueril.
„. Qu'as-tu fait, o, toi que voilŕ Pleurant sans cesse, Dis, qu'as-tu fait, toi, que voilŕ De ta jeunesse?”52
De departe, şi când şedeau locului, ţăranii şi cocostârcii se confundau. Şi cum era încă foarte dimineaţă, şi cum uneori

o formă albă desfăcea albe aripi, şi plutea, credeai că îngerii care dormiseră pe pământ zburau îndărăt.

În blondul vast al lanurilor, albe deşteptări; şi subt albastrul vast al cerului, albe zboruri. Toate înălţările erau fireşti.

În faţa aripelor, căzând din umeri, braţele sunt grele când sufletul e greu.

Trenul se oprea des, ca şi cum Moldova l-ar fi lenevit, la tot felul de gărişoare intime, lăsând galbene plicuri oficiale, scutite de timbru, cu adrese violete; şi plicuri străvezii ca laptele îndoit cu apă, fără majuscule şi fără sacramentalul „domnului" sau „doamnei".

Mircea se dădea mereu jos, simţind nevoia pământului neclintit şi tare.

— Săru'mâna, conaşule. Da unde-i conaşu Dănuţ?

Gheorghiţă îşi împodobise pălăria orăşenească – dar de la Dănuţ – cu tot felul de flori. Zâmbea mereu şi copilăreşte, culegea cremeni din prundul gărilor umplându-şi buzunarele.

Gorniţa suna. Mircea se urca într-a doua; Gheorghiţă într-a treia. Conversaţia, sau, mai exact, monologul lui Gheorghiţă, urma din gară-n gară, cu răstimpuri de câmp, flori şi ogoare, ca vignetele unei bucolice.

La o oprire, Gheorghiţă răsări c-un pui de vrabie.

— I-l duc mamei Maria. Straşnic îi placi şi „creascî". Şi vezi mata, conaşule: miţi, cini, iepuri…

Trenul pornea.

Gheorghiţă avea chef de vorbă. În gara următoare iar venea, cu noi amănunte despre Medeleni.

Trecură prin gări îndărătul cărora aşteptau trăsuri jerpelite; caii aveau zurgălăi la gât, şi vizitiii, spinarea încovoiată şi bici ţărănesc.

— Ş-apui să vezi mata, conaşule, cai ce-avem! Ihai! …

La staţia următoare:

— D-apui să mânânci mata nişti busuioaci di la Oţăleanca! … Ti duce duduita Olguţa, cî dumneaei îi placi şi li scuture

sângurî.
— Gheorghiţă, suie cu mine.
— Eu am di-a triia, conaşule. Îmi tragi-o taxî!
— O plătesc eu. Te rog, vino cu mine.
Se sui după Mircea, arătând cu degetul şi numind dealurile şi satele înşirate de goana trenului, cum arată şi numesc în gura mare orăşenii periferici, la 10 Mai, pe miniştrii şi marii dregători din alaiul lui vodă.
Mircea nu-i asculta vorbele, dar îi auzea glasul şi-i simţea prezenţa.
Demult, când era copil, asupra somnului o chema pe mama lângă patul lui, fiindcă se temea de întunericul odăii şi de strigoii care vin la geam. Şi nu-i era ruşine.
Acum îl chemase pe Gheorghiţă, deşi se luminase de ziuă, fiindcă se temea de întunerecul adânc din el, unde o scară cu puţine trepte – pe care un laş o cunoştea – cobora vertiginos dedesubtul unor vorbe văzute ca la lumina de sânge a unui felinar roşu, hotel „Binder”, camera 13.
Dănuţ dormea înainte, fără întrerupere. Bătaia cu omăt a zorilor nu-l deşteptase. Nici schimbarea căpitanului: perna canapelei, acoperită cu un chimono, în loc de genunchii Adinei. De altfel, amândouă pernele, dacă n-aveau aceeaşi elasticitate, aveau, în schimb, acelaşi parfum: muguri cruzi de tei, fin, petunii…
Adina se ridicase nu fiindcă amorţise, ci ca să ocrotească somnul lui Dănuţ de aurul violent al soarelui. Trăsese perdeluţele pe geamuri. Acum, penumbra compartimentului avea cafeniul preţios cu ape blonde-verzui şi vinişoare de aur al chilimbarului de Buzău.
Adina şedea pe canapeaua din faţă, veghind. O noapte numai, şi impersonalul compartiment cu canapele de pluş roşu, acoperite cu reţele croşetate, se îmbibase de intimitate, ca toate încăperile prin care poposeşte dragostea. Pe canapeaua din faţă, Adina şezuse pe genunchii lui Dănuţ, apoi Dănuţ dormise cu capul pe genunchii ei. Pe margina ferestrei cu bară metalică, Dănuţ

îşi sprijinise bărbia; în spaţiul ferestrei, fluturase minia cârlionţilor; pe podele răsunaseră paşii autoritari.

Geamandanul Adinei, din care scosese chimonoul pentru căpătâiul lui Dănuţ, deschis pe măsuţă; o batistă mototolită, alături de mănuşi; un flacon de colonie cu dopul strâmb…

Trist ietac al ultimei nopţi, compartimentul trăia alături de ei.

Înstrăinat de Adina, de dragostea şi de durerea lui, Dănuţ dormea. Visase că e în cursul inferior şi că începe anul şcolar. Visase chiar fatidicul unghi al minutarelor, arătând opt fără un sfert. Ştia că se isprăvise vacanţa – ascuţită melancolie din visul şcolarilor care-au fost interni! – şi că trebuia să se scoale repede, ca să aibă vreme să îmbrace uniforma, să-şi bea ceaiul, să fugă şi să intre-n clasă. Fiecare clipă de somn era prelungirea amară a ultimei bucurii, a singurei bucurii, la capătul căreia răsăreau băncile ostile ale începutului de an şcolar, într-o clasă cu miros de formol sau acid fenic, cu ferestrele fumurii de toamnă, tabela neagră, creta ironică, buretele nou şi paşii sonori ai profesorului pe care-l vezi răsărind în cadrul uşii, mieros şi sever, concret şi abstract, cu catalogul subt braţ, în locul luminoasei fetiţe care, sub zeci de frunţi aplecate pe pupitre, se luminase o clipă în soarele de toamnă al ultimei zile de vacanţă şi-n perspectiva cerului sineliu şi a pădurilor de bronz, de aur şi mărgean…

Nu vroia să se scoale. Îşi amâna prin somn deşteptarea, gustând secundă cu secundă declinul somnului dulce ca boabele de poamă strafidite, rămase după culesul viilor.

Adina ieşi pe coridor, deschizând şi închizând uşa cu precauţiuni de vânător. Nu vroia să-l deştepte, fiindcă…

Era aşa de mare ispita, încât se încruntă.

Să-l deştepte? Să nu-l deştepte? …

Dacă-l lăsa să doarmă, mergea la Iaşi cu ea. Avea delicioasa impresie că-l fură. O zi împreună cu Dănuţ la Iaşi! … S-ar fi supărat! Îl aşteptau acasă.

Ridică din umeri.

S-ar fi supărat? … I-ar fi trecut.

Zâmbi… O zi de nebunii la Iaşi! … Prea mare bucurie ca să renunţe la ea!

Prea mare bucurie!

Şi-n semn de bucurie flutură mâna spre călăreţul…spre amazoana care venea în trap mare, prin valuri de grâu copt, spre bariera închisă.

„Frumoasă fată! Vai! … Ooo!”…

Smuncitura şi cabrarea nebunească a armăsarului negru, din faţa barierii, rostogolise inima Adinei, dar răsturnase numai pălăria amazoanei. Şi de subt pălărie răsărise – în neagra înălţare a calului – un păr de aur solar şi o senină faţă de arhanghel cu ochi gravi.

Trenul se apropia de staţie. Maşina şuieră.

Dănuţ deschise uşa, se repezi la fereastră, scoase capul: văzând peronul gol, speră deznădăjduit că n-a ajuns încă. Faţa i se posomorî. Recunoştea pe rând plopii, gara, peronul…

— Adina, m-ai lăsat să dorm! Tu te distrai la geam! Vai! …

Trenul se oprise. Popas urgent. Dănuţ o privea pe Adina, amar; Adina, pe Dănuţ, cu gura încleştată.

— Vai! …

— Dănuţ!

— Rămas bun.

— Dănuţ!

Fugi după el, lângă scara vagonului.

— Dănuţ drag…

Gorniţa sună.

Trenul porni.

…”drag”: îi vibra în inimă cuvântul despărţirii fără sărutări. Fugi după tren. Sări pe scară.

— Adina…

Căuta un cuvânt bogat, duios, imens, blând.

— …de ce plângi?

Îi sărută vârful degetului mic, întins din răsputeri. Sări dincolo de peron.

Rămase pironit alături de şine, cu ochii după trenul care ducea fluturarea unei mini mici, până când nu mai văzu decât un punct negru… un gol…

Îşi trecu mâna peste frunte.

Nu visase!

Şedea locului, dezorientat, străin, ca un bagaj fără de stăpân, debarcat din greşală într-o gară necunoscută.

Bariera se ridicase, dar Cneazu nu vroia să treacă şinele. Cabra, scutura capul nechezând, izbucnea în lături, frământa pământul, dănţuia pieziş, ca armăsarul din poveste la podul cu împăratul îmbrăcat în blană de urs, ca să se încerce vrednicia feciorilor săi.

Până ce trenul se opri în staţie, Monica-l îngădui, stăpânindu-i numai pornirea de fugă îndărăt.

Monica încăleca bărbăteşte, dreaptă în şea, cu trupul atât de calm şi faţa atât de senină, încât părea că mâna ei nu stăpânea dârlogii furtunoşi, ci religioasa armonie a pianului cântând un Bach, şi că picioarele ei nu călcau scările, ci apăsau pedalele.

Îi bătea inima nu din pricina lui Cneazu – era mai deprinsă cu zvâcniturile lui decât cu ale inimii – ci din pricina unei absurde presimţiri. De două săptămâni venea zilnic la gară, aşteptând o scrisoare sau o telegramă de la Dănuţ, care să anunţe mult aşteptata sosire. Şi-n fiecare zi, la ferestrele trenului Bucureşti-Iaşi, răsăreau feţe ursuze, somnoroase; şi n-avea nici o veste. De data aceasta, o fetiţă cu păr roşcat îi zâmbise, făcându-i semn prietenos cu mâna, iluminând negreaţă posacă a trenului.

Semn bun! Cine ştie!

Trenul pornise din staţie. Monica se înălţă în scări. I se părea că vede o mişcare neobişnuită pe peronul îndeobşte pustiu; nişte cufere mari…

— Hai, Cneazu!

Dănuţ? Nu-i Dănuţ?

— Cneazu, hai!

Şi inima Monicăi, şi Cneazu se temeau să treacă peste barieră. Se frământau în loc. În juru-le, coapsele de soare ale griului ondulau molatec, opulent, până-n zare.

— Dănuţ!

Îi văzuse de departe fluturarea părului sonor în soare.

— Cneazu!

Cravaşa se ridică tăios şi lovi scurt crupa îndărătnică.

Un fulger negru peste şine…

…în dosul gării, un armăsar se opri cutremurat în albe dantele, ca şi cum drumul de la barieră până acolo ar fi fost prin nouri, zbor.

Şi-n văzduhul de vară era ca o imensă vibraţie de aripi străvezii, în timp ce călăreţul cu păr de aur, descălecând sprinten, punea vârful piciorului pe pământul de toate zilele.

— Dănuţ!

Alerga spre el cu braţele întinse copilăreşte, ca după fluturi prin soare.

— Dănuţ, bine-ai venit, Dănuţ!

Îi apucă mânile. I le strânse, zâmbindu-i mereu. În jurul ei, Mircea şi Gheorghiţă, şi şeful gării – omni rotundul domn Şteflea – aveau acelaşi zâmbet luminat de dinafară, pe care întâiul soare de primăvară îl împarte tuturor obrajilor. Dar Monica nu-i vedea. Ea-i zâmbea lui Dănuţ. Şi pe faţa lui Dănuţ se dezmorţea un zâmbet uitat şi prăfuit până atunci: o destindere a obrajilor, o limpezire a frunţii, o îmbunare a ochilor.

Se priviră ochi în ochi: genele Monicăi se plecară pe ochii scânteietori, Dănuţ îi cuprinse mânile.

— Monica, ce bine-i c-am venit!

„Cum minte!” gândi Mircea, bucurându-se şi el de prezenţa Monicăi.

Monica se roşise.

— Dănuţ…

Îl privi din nou. Vorbele se topiră în acelaşi zâmbet al ochilor şi-al gurei.

— Monica, îţi prezint pe Mircea; sora mea, Monica.

Îi ţinea mânile captive în mânile lui. Monica zâmbi lui Mircea, înclinând capul, fără să-i întindă mânile.

Mircea-i răspunse zâmbind fără să vrea.

— Dănuţ, te-aştept… te-aşteptam… v-aşteptam…

Se opri, plină de confuzie, ridicând umerii şi plecând genele.

Dar toţi râdeau cu bunătate în jurul ei, ca lângă un foc care luminează obrajii şi încălzeşte mânile. O priveau numai şi, deşi schimbau puţine cuvinte, aveau impresia unei conversaţii însufleţite. Braţele Monicăi, întinse spre Dănuţ, aveau armonioasa mişcare a acelor braţe de sfânt şi de legendă, spre care cerbii, urşii, lupii, căprioarele şi toate sălbătăciunile pădurilor se îndreptau ca spre izvor, iar păsările cerului ca înspre primăvară.

Abia o cunoscuse, şi Mircea – atât de greoi la legarea prieteniei – simţea pentru ea elanul marilor devotamente, care în vechime făcea pe cavalerii dezbinaţi să încrucişeze spadele deasupra unui cap blond de regină pribeagă, în semn de ocrotire şi veşnic legământ.

I-ar fi destăinuit – fără să roşească – iubirea lui pentru Olguţa; i-ar fi spus dintr-o dată „Monica”, pur şi simplu, fără să fie jenat; i-ar fi vorbit firesc, fără să se-ncurce… şi chiar i-ar fi mângâiat părul, zâmbindu-i cu blândeţă, cum mingii capul unui copil adormit.

Porniră spre ieşire, cu Monica între ei.

— Duduie Monică, da unde-s trăsurile? se minună Gheorghiţă, nevăzând niciuna.

— Dănuţ, noi nu ştiam că veniţi… Eu am venit la gară… aşa… Olguţa crede că-s la pădure, adăugă ea în şoaptă, c-un zâmbet care nu izbuti să fie maliţios.

— De ce n-ai telegrafiat, Dănuţ?

Îl mustră cu o şi mai afectuoasă strângere de mină.

— Ci ni facem, duduie Monică?

— Eu am venit călare, Dănuţ. Mă duc s-aduc trăsurile de-acasă.

Mâna lui Dănuţ îi strânse mâna autoritar.

— Tu rămâi cu noi, Monica.

— Sigur, întări Mircea. Mergem pe jos împreună.

Şi Monica, şi Dănuţ, şi Gheorghiţă începură să râdă. De la gară până la Medeleni era cale de un ceas, în trap voinicesc.

— Staţi: să plece Gheorghiţă călare.

Gheorghiţă se uită la armăsarul ţinut cu precauţiune de un ţăran, se scărpină în cap…

— Aista nu-i Cneazu?

— Ba da, Gheorghiţă.

— Monica, tu îl călăreşti pe Cneazu? se miră Dănuţ admirativ. Şi Olguţa?

— Mi l-a dat mie; l-a mai îmblânzit Olguţa, adăugă ea, râzând de nedumerirea lui Dănuţ. Olguţa îl are pe Voievod.

— Voievod?!

— I l-a dat colonelul. Ai să-l vezi!

— Sus, Gheorghiţă, şi la goană! porunci Dănuţ.

— Conaşule, da unde mă sufere? Nu-l ştiu eu?! … Aista-i di-a duduii Olguţa! Să spuie şi duduia Monica…

— Lasă fleacurile, Gheorghiţă! Încalecă.

Într-adevăr, neştiutor de democraţie, Cneazu avea o hotărâtă aversiune pentru Gheorghiţă. Nu vroia nici să-l privească, nici să-l primească, nici să-l simtă. Năduşit ca după un galop, Gheorghiţă nu izbutise nici să încalece. Aruncă o privire spre Monica, ştergându-şi cu dosul palmei fruntea îmbrobonată. Monica interveni.

— Dănuţ, aranjăm altfel. Mă duc eu până-n sat şi vin imediat cu două căruţe.

— Şaru mina, duduie Monică, şopti Gheorghiţă.

Monica încălecă fără ajutor. Cneazu era valuri-valuri.

— Monica! Monica! Ţine-te bine! strigă Dănuţ alarmat, alergând.

Cneazu făcuse o „lansadă”, ridicându-se năpraznic în două picioare şi izbucnind în salt.

„Vai! ce cochetă m-am făcut! gândi Monica roşindu-se. L-am speriat pe Dănuţ!”

O urmăriră din ochi, până când nu mai văzură decât galopul blond al spicelor în urma ei.

Reveniră pe peron, zâmbind.

Apoi căscară.

— Dan, ce facem?

— Stăm.

Se aşezară pe cufere.

Şi, în timp ce Monica ducea în galop vestea venirii lui Dănuţ întregului ei suflet, Mircea se posomorî cu spinarea curbă şi ochii în pământ, iar Dănuţ, aplecat într-un cot pe cufărul lung, îşi regăsi sufletul întins pe şine în urma trenului plecat.

II.

O ZI.

Bunul prieten al Olguţei – doctul, lucidul, sarcasticul, zdrenţărosul şi calamburgiul doctor Prahu – despre care s-a pomenit într-unul din primele capitole ale acestui roman, îşi trata pacienţii cu ceva mai multă cruţare decât ştiinţa medicală pe care…

— N-o pot dispreţui fiindcă nu există.

O dispreţuia totuşi mai presus de toate; în al doilea rând veneau doctorii, apoi femeile, apoi virtutea, apoi pacienţii săi… Lista e mare. Întrebat odată de un „cetăţean indignat” despre dimensiunile ei, răspunsese superb:

— Vezi, domnule, marea enciclopedie: ai să mă scuteşti de-o osteneală… şi pe deasupra ai să te cultivi.

Fiu de farmacist – de „şpiţer” cum spunea el, derivându-şi pasiunea pentru şpriţuri din calamburul „şpriţer” – era hotărât duşman al medicamentelor.

Implorat de o pacientă „să-i dea ceva”, aşternuse laconic pe hârtie: „H2O; preparatul francez.”

— O să luaţi, stimată doamnă, câte cincizeci de picături la sculare şi cincizeci la culcare.

Medicamentul „soare” şi medicamentul „vin” erau singurele excepţii de la regulă: e drept, însă, că ambele nu erau preparate spiţereşti.

Olguţa era prietena doctorului şi viceversa. Olguţa îl alimenta cu vin ales dintr-o pivniţă aleasă; în schimb, doctorul Prahu îi prescrisese băi de soare.

— S-o duc la mare? întrebase doamna Deleanu, alarmată de gravitatea doctorului, fără să ştie că Olguţa râdea după uşă c-un prosop pe faţă: prea amatoare de râs ca să nu asculte; stăpânindu-şi prea puţin râsul, ca să nu ia măsuri drastice.

— Stimată doamnă, fiica dumneavoastră este nervoasă… Şi marea…

— Ştiu, doctore, enervează. Ce-i de făcut atunci? S-o duc la munte.

Olguţa auzise o tăcere cu perspective de munte, ceea ce nu-i convenea de loc. Azvârlise prosopul şi intrase în odaie, şoptind în treacăt doctorului substantivul „ploaie”.

— Ce cauţi, Olguţa?

— La munte plouă, stimată doamnă…

— Bravo, Olguţa! Eu tremur de grija sănătăţii tale, şi tu râzi! Râzi, Olguţa, râzi!

— E nervoasă… şi la munte plouă, revenise doctorul recapitulativ, cu acompaniamentul hohotelor de râs al Olguţei şi al uşei pocnite.

Graţie acestei savante strategii, Olguţa obţinuse pe cale medicală şi indirectă ceea ce nu izbutise să capete până atunci prin persuasiune: un duş în plin aer, alături de tenis.

— Vezi, mamă dragă, când joci tenis asuzi şi sudoarea, iartă-mi expresia, e infectă. Fă-mi un duş alături de tenis.

— Asta mai lipseşte! exclamase doamna Deleanu, ridicând mânile la cer. Asudată la duş?

— Mamă dragă, cine ţi-a spus c-am să fac duş asudată? replicase Olguţa cu cel mai serafic glas.

— Tu.

— Ai înţeles greşit. Eu am alăturat substantivele „duş” şi „sudoare”, dar nu verbele „a asuda” şi „a te dusă”.

— Olguţa, lasă glumele! Nu te ştiu eu pe tine! Parcă te văd: o apă la tenis, hop la duş. Pneumonia gata!

— Mamă dragă, dar când plouă nu asuzi?

— Şi?

— Nu-i totuna? Ori cu haine, ori fără haine, sudoarea-i tot sudoare, şi ploaia tot duş!

— Ai uitat umbrela! zâmbise doamna Deleanu.

— Fă-mi, mamă dragă, o umbrelă şi la duş, şi fac duş îmbrăcată: cum îţi place ţie!

Doamna Deleanu nu cedase decât în faţa medicinei.

Olguţa reacţionase cu strâmbături de nas la auzul băilor de soare „obligatorii” ca în faţa unei doctorii amare. Şi cum toate doctoriile amare îşi au corectivul şi premiul într-o acadea sau o linguriţă de dulceaţă administrată după înghiţirea lor, Olguţa căpătase duşul dorit fiindcă binevoia să facă băile de soare impuse.

Astfel, alături de tenisul care-şi întindea în mijlocul livezii gălbuia planşă de nisip cu sclipitoare dreptunghiuri de var, împrejmuită cu înaltă împletitură de sârmă, răsări, cu sacrificarea altor pomi, îngrăditura de rogojini, înlăuntrul căreia Olguţa primea vizita soarelui.

„Coliba soarelui”, cum pretindea Olguţa că o va numi Metaforel, era croită din larg: 4 m pe 5. Duşul, cu încăpător rezervor de apă, fusese adus de la Bucureşti, unde-l alesese Herr Direktor; subt duş, un grătar de lemn; pe jos, prund zglobiu de râu şi belşug de rogojini. Două chaises-longues-uri pentru băile de soare, Olguţa botezase această luminoasă încăpere „la musca văduvă”, în cinstea şi spre statornica pomenire a doctorului Prahu, care avea mare slăbiciune, mai ales în timpul verii, pentru cârciumă din Tătăraşi, purtătoarea acestei denumiri.

Evident, Olguţa niciodată nu intenţionase să facă băi de soare, fiindcă n-avea nevoie şi, mai ales, n-avea poftă de aşa ceva. Dar doamna Deleanu o anunţase că va inspecta inopinat, controlând, şi că va asista chiar cu ceasornicul.

Atunci se întâmpla un eveniment foarte ciudat, numit de unii învăţaţi coincidenţă: aşa cel puţin îl caracteriză doamna Deleanu. Rodica, robusta camaradă de râs a Olguţei, avu şi

ea nevoie de băi de soare. Şi ea nervoasă, şi pentru ea marea… agasantă, muntele… pluvios. Deci, Rodica sosi la Medeleni, unde soarele era vacant şi instalaţia complectă.

— Mamă dragă, înţelegi, eu ca eu, dar Rodica se jenează… E fată ruşinoasă! Educată la „Humpel”!

Doamna Deleanu rămase dincolo de ziduri. Dar tot vigilentă. Olguţa organiză băile de soare în consecinţă. Dimineaţa, când plecau la tenis, ambele paciente luau câte un halat de baie, conţinând rândul de haine respectiv, în afară de cel îmbrăcat. În permanenţă, două bluze şi două rochii spânzurau pe marginea rogojinei, vizibile, ca un steag frivol.

— Mamă dragă, pantalonii nu pot să-i pun în evidenţă! Înţelegi, educaţie de la „Humpel”!

Aşa că, oricând, doamna Deleanu avea dovadă că pacientele sunt în cură. Pe lângă aceasta, sosirile doamnei Deleanu erau anunţate din vreme de Puiu, de planton cu bicicleta între poarta livezii şi „Musca văduvă”. De îndată ce plantonul anunţa inspecţia, duşul amuţea, râsetele începeau.

Mai aveau fetele şi o umbrelă: nu pentru duş, pentru soare!

Nici un pom din livadă nu rodea mingi de tenis. Totuşi, subt perii care-şi lepădau în iarbă rumenele busuioace, albinele găseau proslăvindu-se albul, rotundul şi inodorul fruct de gumă şi de pâslă; la fel, subt zarzării cu blonde grindini, subt cărnoşii caişi, cât şi prin tufele de rubine ale pomuşoarei.

Pretutindeni, sportivele lunule induceau în eroare albinele. Această risipă de mingi, dincolo de hotarele tenisului, dovedea că cel puţin unul dintre jucători avea lovituri inuzitate la jocul de tenis.

Îşi găsise un adept între purtătorii de rachetă, străvechiul „cuc”, glorie a oinieştilor de odinioară, constând într-o lovitură astfel aplicată mingii de piele, încât cel care-o executa avea răgaz, până la căderea mingii, să-şi

răsucească o ţigară; „iepurii”, să fugă şi să revie fără risc; iar privirile spectatorilor să facă alpinism în văzduh.

Excluzând pe Olguţa, ale cărei mingi deşi aveau vehemenţa loviturilor de box, erau precise ca loviturile de biliard, pe Puiu, fanaticul şi vrednicul emul al Olguţei, pe Monica, elegantă jucătoare, dar rară parteneră de când cu întârzierea lui Dănuţ, rămânea Rodica.

— Buftachi dragă, ofta Olguţa, întovărăşind din ochi jalnica bejanie a unei alte mingi, am să-ţi spun Cuc!

Şi fiindcă Rodica nu se învrednicea să-şi dezmintă porecla, şi fiindcă mingile se consumau ca oule de Paşti, Olguţa instituise un serviciu special pentru descoperirea şi adunarea lor. Păstorul oiţelor rătăcite era Costică, zis Cotic, feciorul oacheşei Anica. Cotic era blond ca strugurii din Stambul şi avea ochii albaştri. Anul venirii sale pe lume era următor anului sosirii la Medeleni a lui Kulek, berlinezul şofer al lui Herr Direktor. Barza cu miros de benzină a lui Cotic nu se mai înapoiase la întâm-plătorul cuib: aşadar, Cotic era „din flori”. Peltic şi tont, suferise pesemne irezistibila atracţie a strămoşului său germanic pentru palmipede.

Cu osebirea că purul Lohengrin călărea o lebădă ghinionistă, pe câtă vreme Cotic, datorită prestigiului de care se bucura printre gâşte şi gânsaci, căpătase o slujbă remuneratorie: aceea de amiral al flotei, cum spunea Olguţa. Flota se compunea dintr-un imens cârd de gâşte, raţe şi gânsaci. Amiralul o ducea la păscut, la adăpat şi la culcare – pentru care primea diurna de cinci parale şi hrană, pe deasupra, la discreţie, plus tainul de zahăr de buzunar.

Ţăranii îl învăţaseră să înjure. Pelticul amiral îşi înjura flota cu adoraţie. Seara, când o aducea de la păscut, magnetismul nordic al ochilor albaştri se amesteca în permanente doze cu cele mai sudice sudălmi.

— Ci tot îndrugi acolo, măi Cotic? interpelau ţăranii de pe prispa cârciumei pe ciobănelul cu varga din urma

gâgâitoarei turme.
— Ia, tudui gâcile!
— Da ţi-s dragi, măi Cotic?
— Îhî! Li iubec.
Această scenă, zilnic repetată, strânsese inima Monicăi şi acţionase voinţa Olguţei, care îl transformase pe Cotic din amiral al flotei în culegător de mingi, mărindu-i diurna. Şi în această nouă funcţiune, fostul amiral excela. Ochii lui aveau darul de-a osebi culoarea albă, cu nuanţele ei – comună mingilor şi gâştelor – de verdele frunzişului şi-al ierburilor cât şi de tenul pământului. De altfel, Olguţa îl persuadase că mingile nu-s decât ouă de gâscă. Şi cu cât va aduna mai multe, flota va spori.
— Ei, Cotic, ci faci? îl întrebau la bucătărie.
— Ia, sting ouă di gâci.
După ce-şi isprăvea treaba, se ducea la gâşte şi asista, cu ochi de mamă, la pregătirile lor de somn. Maică-sa Anica n-avea vreme să vadă de el, fiindcă din an în an florile erau darnice cu ea – darnică şi ea cu ele.
— Olguţa, Olguţa, m-auzi? îşi vesti Puiu apropierea de sacrele rogojini, rezemându-şi bicicleta de trunchiul unui copac.
— Cuţulachi, Cuţulachi, te aud! ţipă Olguţa pe acelaşi ton, tăind net entuziasmul vocal al lui Puiu.
Urmă o tăcere bosumflată, prin care răsună duşul şi murmurul livezii.
— Cuţulachi, vorbeşte mai tare, curmă Olguţa tăcerea prelungită.
Puiu, care venise plin de exuberanţă să aducă Olguţei o veste agreabilă, simţi nevoia ofensatoare de-a fi lapidar, şi fu:
— Tante Alice cânta.
În loc de: „Nu ştii, Olguţa, ce veste bună îţi aduc? Tante Alice cânta etc…”
— Bine face, răspunse Olguţa cu o egală lapidaritate.
— Pot să mă duc?

— Îhî!

Puiu culese o pară de jos şi o zvârli într-o vrabie, provocând un zbor.

— Olguţa…

— Ei?

— Nimic.

— Mersi.

Puiu luă o piatră şi o zvârli într-altă vrabie: nici un asasinat nu turbură acalmia livezii. Ar fi vrut să-i spuie Olguţei o impertinenţă şi nu găsea nimic alt decât pere şi pietre.

— Cuţulachi, ce cânta mama?

— Nu ştiu.

— Du-te şi află.

După un răstimp, biciclistul sosi cu răspunsul.

— Nu ştiu.

— Cotic al doilea, fredonează.

— Nu pot, mormăi Puiu, crâncen.

— Atunci n-am să te mai primesc când fac muzică.

— Îmi pare foarte taine, chiar foarte taine!

— Puiu!

Cum ar fi spus: „Tout beau!”53

— Poftim, Olguţa!

— Te-ai calmat?

— Da, Olguţa.

— Bine. Fredonează ce cânta mama.

Puiu înghiţi de câteva ori şi, cu o voce plină de lacrimi, ca sirmele telefonice de rândunele, îngăimă câteva măsuri.

— Bine, Puiu. Acuma du-te şi culege caise.

Puiu plecă, maltratând iarba şi brutalizând crengile. Glasul Olguţei avea asupra lui efectul pe care-l aveau mânile lui asupra ghidonului bicicletei.

— Ce cântă? se informă Rodica.

— Debussy.

— Ce-i asta?

— Ceva, Buftachi! Nu-i de mâncare!

— Ştiu, da-i bun?

— Sigur. Trufanda: nu pentru tine! … Descifrează toată dimineaţa, din păcate!

— Atunci mai faci un duş? o întrebă Rodica, fără să fi auzit finalul, din pricina duşului cu zvon de sărutare pe ureche.

— Ba! răspunse Olguţa c-un aer dezgustat.

— De ce?

— Fiindcă n-are nici un haz duşul fără mama;

Caişii îl cunoşteau bine pe Puiu şi-l răsfăţau, cum odinioară frumoasele castelane coapte în aşteptarea vitejilor războinici îşi răsfăţau pajii, purtătorii trenelor şi-ai micului pumnal, lăsându-i să se joace cu cerceii, cu inelele, cu zulufii şi uneori chiar şi cu sânii: preţioşi şi ei în brocarturi, dantele şi catifele.

În fiecare dimineaţă Puiu venea spre caişi, lăsând racheta pe bancă şi fetele la baie. Îmbrăcămintea lui Puiu se compunea dintr-o cămeşă cu mânici scurte şi guler răsfrânt; o păreche de pantalonaşi de flanelă albă, foarte scurţi şi aproape colanţi, strânşi la mijloc cu o centură albă; şi espadrile de pânză cu talpă de sfoară, fără ciorapi; capul descoperit. Aşa hotărâse Olguţa.

Puiu ştia că-l prinde bine costumul alcătuit de Olguţa. Îl arăta zvelt, fiindcă centura strânsă făcea umerii mai largi, iar pantalonaşii scurţi descopereau picioarele imberbe, brune, cu muşchi lungi, îndemnându-le să fie mai sprintene, mai iuţi. Şi deşi aspira la pantaloni lungi – din pricina prestigiului legat de lungimea pantalonilor – era mândru de cei scurţi din pricina picioarelor.

Puiu nu scutura caişii. Brutala scuturătură e bună pentru cireşii cu însutitele bătăi de inimioare roşii, pentru gloata zarzărelor bunduce şi elastice ca dancii după trăsurile boiereşti, dar nu pentru caişii somnolenţi şi somptuoşi în arome. Se urca în ei şi culegea, dând la o parte misterul crengilor, pudoarea crenguţelor şi frunzele care ascund povocator ca o rochiţă îmbrăcată pe piele, rotunde nudităţi de aur veneţian – se suia, din creangă în creangă, tot mai înspre cer, în val de arome, până-n vârfuri, unde caisele în

soare au un obraz auriu şi celălalt pătat de roşu, ca obrajii fetelor tinere, când se deşteaptă dimineaţa, calde, somnoroase, despletite.

Culegătorii de perle când se afundă în mare sunt goi şi au, legată de gât, o punguliţă pentru lăcrămioarele undelor verzi. Scufundător în soarele caişilor, Puiu avea legat pe piept un sac de pânză pentru aromatele mărgărintare leneşe ale frunzişurilor verzi.

Livada Medelenilor avea mulţi caişi: puteau să aurească iarba de subt bogatele lor crengi; să umple chiselele de dulceţi, borcanele de compoturi şi marmelade, şi să îndestuleze pofta tuturor copiilor din casă şi de la bucătărie. Aşa că Puiu alegea numai caisele între caise, cum alegeau trimişii de la Poarta otomanei împărăţii, pentru harem, numai frumoasele între frumoase.

Îi plăcea, în miros de caisă, de sevă şi de soare, să pipăie şi să cuprindă fructul catifelat ca botul mânzului, şi-atât de dulce bombat, de parcă o inimă, şi nu un sâmbure i-ar fi însufleţit carnea luminoasă. Dar să muşti dintr-o caisă neatinsă de nici o mână, dintr-un fruct având culoarea soarelui privit prin frunze şi căldura încropită a văzduhului de vară! …

Puiu culegea caise, şi caişii îl învăţau gustul dezmierdărilor şi-al sărutărilor, îndrumându-l vicleni spre trupul surorii lor: femeia. Într-o zi i-o arătară.

Fetele făceau baie. Puiu colinda caişi, culegând. Şi pe când desprindea caisele din vârfuri, văzu trupul Rodicăi. O clipă, numai, printre frunze. Ca jumătate de caisă cu sâmburile-n ea…

De-atunci, Puiu o ura pe Rodica.

Dar se urca uneori în caişii cei mai înalţi, şi nici nu culegea, nici nu muşca. Atunci, obrajii săi luau culoarea obrazului dinspre soare al caiselor din vârfuri, şi inima lui Puiu scutura caise.

Sacul de pânză de la pieptul lui Puiu se îngreuia. Capul, la fel.

Nu se înălţase încă pe crengile înalte, şi aromele, din ierburi până-n crengi, îl îndemnau să se urce sus, până acolo de unde…

Teama şi dorinţa îl stăpâneau deopotrivă. Nu cuteza să privească decât dacă era sigur că Olguţa-i îmbrăcată. Dacă nenorocul ar fi făcut ca Puiu s-o vadă pe Olguţa goală, s-ar fi aruncat de sus, din vârful de unde o privea pe Rodica.

Pe Olguţa o iubea.

Pe Rodica o ura.

Copilărise cu Olguţa. Ar fi avut de nenumărate ori putinţa să o vadă în cămeşă de noapte, în halat de baie bătut de vânt, spălându-se: Olguţa niciodată nu încuia uşile. Întotdeauna ochii lui Puiu ştiau s-o privească pe Olguţa numai când era deplin îmbrăcată. Pe Monica la fel, dar Monica era sora lui mai mare, pe când Olguţa…

Expresiile „trup de fată”, „trup de femeie”, existau mai demult în mintea lui Puiu; expresia „trupul Olguţei”, niciodată. Olguţa, era Olguţa: numele care-i da bătăi de inimă. Altceva nimic. O duşmănea pe Olguţa – fiindcă-l ironiza, fiindcă-l brutaliza, fiindcă-l umilea – de zeci de ori pe zi. Dar seara, asupra culcării, se ducea în odaia Olguţei şi-i spunea cu sfială, renegându-şi zecile de suflete rebele din timpul zilei:

— Noapte bună, Olguţa.

— Noapte bună, Puiule.

Şi până adormea, asculta glasul Olguţei, spunându-i: „Noapte bună, Puiule”. Asta se numea fericire. Daca Olguţa-i răspundea: „Bine, Cuţulachi, du-te la culcare”, nu se omora, dar adormea târziu, cu perna udă şi obrajii la fel. Asta se numea desperare.

Desigur că din trei sute şaizeci şi cinci de nopţi, câte are anul, nu toate erau fericite: dimpotrivă.

Dar nopţile desperate erau urmate, a doua zi, de fericirea de a o vedea pe Olguţa – chiar dacă-i spunea Cuţulachi – aşa că anii lui Puiu, în totalul lor negru şi alb, erau fericiţi.

De ce venise Rodica? …

De ce-o văzuse goală? …

O cunoştea mai demult pe Rodica şi n-o putea suferi fiindcă prezenţa ei însemna imediata lui expulzare.

— Nu te mai ţine de coada fetelor: eşti băiat, Cuţulachi!

Când Olguţa era singură, îl mai tolera, când era cu Rodica niciodată, ca şi cum Puiu n-ar fi devenit „băiat” decât atunci când erau mai multe fete împreună.

La Iaşi, Rodica se arăta prea familiară cu el. Îl bătea peste obraz, îl tutuia cu ifosul nesuferit al celor din cursul „superior”. Şi era grasă pe deasupra. Aşa cel puţin i se părea lui, aprobând întru totul porecla Buftachi, dată Rodicăi de Olguţa.

S-o fi iubit pe Rodica? … De unde! Nu, din pricină c-o iubea pe Olguţa. Poate că dacă n-ar fi iubit-o pe Olguţa, ar fi iubit-o pe Monica. Dar pe Rodica! Să iubeşti pe un Buftachi ca Rodica!

Uneori, când era supărat pe ea, o făcea „gâscă” sau „vacă”: natural, în mintea lui. Rodica era grasă ca o femeie, adică avea piept rotund ca guşa hulubilor, obraji plini, pulpe robuste, şi totodată era băieţoasă. Altfel decât Olguţa, se înţelege. Nu ştia să joace tenis, nici să călărească, nici să ţie floreta, nici să se încrunte, nici să privească „teribil”, nici să persifleze. Râdea prosteşte, cum râd toată ziua băieţii între ei, mânca mereu, îi plăcea să se zbânţuie, să ţipe, să gesticuleze…

În faţa ei, Puiu nu s-ar fi jenat să spuie: „Du-te dracului; ce te hlizeşti? cărăbăneşte-te; ho! nu te holba la mine; porc de cine; marş!” vocabularul şcolar din recreaţie. Dacă nu scăpa astfel de vorbe faţă de Rodica, asta se datora numai prezenţei Olguţei sau Monicăi. Dar cu Rodica s-ar fi putut purta „golăneşte” fără să-i pară rău.

La Iaşi o vedea numai în uniforma zilelor de şcoală.

Şi iată că Buftachi venise la Medeleni. Tot Buftachi, dar altfel Buftachi. Chiar în ziua sosirii Buftachi venise la dejun îmbrăcată într-o rochie subţire de foulard ca cireşele roşii; cu obrajii rumeni, părul castaniu închis, atârnându-i pe

spate în două cozi grele şi lucioase; cu buza de sus uşor umbrită de un puf care făcea gura mai roşie; cu pantofi care făceau gleznele subţiri şi ciorapi de mătasă care dădeau picioarelor zvelteţă cambrată.

Abia atunci se oprise Puiu asupra expresiei „ca o cireaşă”, nebăgată în seamă până atunci. Buftachi era ca o cireaşă într-un pahar cu apă: răspândea o veselie rumenă, cărnoasă.

La dejunul acela, cât şi după dejun, Puiu privise pe furiş ceea ce până atunci nu privise decât la Sevastiţa – ţărăncuţa care-o slujea pe Olguţa – sânii. Când Rodica se apleca mai tare, prin decolteul bluzei de vară vedea îmbinarea arcurilor albe: caldă gropiţă. Şi se roşea. Puiu nu scosese nici un cuvânt la dejun. După dejun, în pridvor, Rodica îl ciupise de gât – ca la Iaşi. Puiu se scuturase ostil şi plecase. Dacă Olguţa şi Monica n-ar fi fost acolo, ar fi rămas.

Goală, Rodica nu mai era „grasă”. Era cum trebuie să fie o femeie foarte tânără: plină, îmbelşugat voinică, dar avântata.

Când era cu Olguţa şi Monica, şi când îşi amintea înadins de trupul Rodicăi – ca s-o dispreţuiască mai tare – îşi spunea că-i pântecoasa. Ţinea minte linia mijlocului rotund şi neted, curba galeşă a pântecelui pornind dintr-o cută şi arcuirea şoldurilor, perfectă ca a unui dâmb nins.

Dar când o privea pe Rodica, din caişi, sau când, seara, îşi aducea aminte de ea se bucura că Rodica are şolduri şi pântece, şi parcă i se umpleau palmele de un val, care le rotunjea în cupe. O visa des şi o ura des. Îl trata ca pe un copil. Într-o zi îi vârâse mâna rece, pe după gât, înfrigurându-i spinarea. Puiu se smuncise, răstindu-se:

— Dacă ţi-oi face la fel?

— Fă-mi!

Puiu se roşise şi plecase.

Rodica îşi mânca unghiile. Din pricina asta, Olguţa-i spunea că are degete buzate. Puiu era fericit că mai are un

motiv de dispreţ pentru Rodica şi o dispreţuia cu expresia Olguţei.

Dar seara, în patul lui, şi degetele buzate îi făceau o plăcere trupească. Le simţea parcă alunecându-i, rotunde, elastice, pe spinare… Şi-o închipuia dormind pe Rodica…

Dar o iubea pe Olguţa.

Pe Olguţa îi plăcea să şi-o închipuie toamna, în odaia de la Iaşi a Monicăi. Ar fi vrut s-o ştie bolnavă, puţin, nu mult, s-o doară gâtul, de pildă. Să-i fie frig. Să fie ceva mai palidă, mai puţin energică. Înfriguratã, să aibă un şal pe umeri şi să stea zgribulită în fundul divanului. Leila să toarcă. În sobă să ardă focul. Olguţa să fie îmbrăcată în haine de toamnă, cu puţin miros de naftalină: rochie de culoare închisă, neagră mai ales, ghete înalte. O îmbrăcăminte de doliu.

El să stea la picioarele divanului sau la picioarele Olguţei. Afară, frig, burniţă. Să fie şi el bolnav, ca Olguţa să se arate blândă cu el. Să fie zi de şcoală: nici o sărbătoare nu-i mai sărbătoare decât o zi de şcoală petrecută acasă, când ştii că toţi colegii stau în bănci.

Olguţa să privească spre fereastră. El să mai puie lemne pe foc, să aducă samovarul în odaie. Să vadă mormanele de jar sclipind în umbră şi să audă clocotul muzical al apei din samovar. Să servească ceaiul Olguţei. Să se facă seară.

— Noapte bună, Olguţa.

— Noapte bună, Puiule.

Şi să-i sărute mina…

Cu cât o ura pe Rodica mai tare, cu-atât o iubea pe Olguţa mai mult.

Dar Olguţa îl umilea în faţa Rodicăi, şi asta nu-i plăcea – altfel de cum nu-i plăcea să fie rea Olguţa cu el.

Pe Rodica o dispreţuia: şi nu ţi-e de loc îndemâna să fii umilit faţă de cineva pe care-l desconsideri. Ar fi vrut să facă un pact cu Olguţa: să-l umilească numai când or fi singuri, Olguţa şi cu el; iar în faţa Rodicăi să-l cruţe, nu

fiindcă Olguţa n-ar fi avut dreptul să-l trateze cum credea, dar faţă de Rodica! …

Mai bine-ar fi fost să plece odată Rodica asta! Îi plăcea s-o vadă din caişi făcând baie, sau în halatul deschis, dar teama ca nu cumva s-o vadă din întâmplare şi pe Olguţa era aşa de chinuitoare, încât îi venea să doboare caişii cu ispita…

Şi toate caisele erau aşa de coapte, şi aromele atât de învăluitoare! …

Soarele ilumina rogojinile, înzeuându-le; s-auzea duşul, murmurau albinele… Caisele erau calde în mini şi moi, ca pieliţa pântecelui când trupul stă la soare… Şi, muşcate, caisele aveau un sâmbure negru…

— Puiu…

— Cuţulachi!

Vru să azvârle de sus sacul plin: să se sfarme toate caisele. Şovăi. Şovăirea îi deschise perspective negre; cunoştea reacţiunile Olguţei faţă de insubordonanţe: nu-i mai spunea nici Cuţulachi.

Se coborî şi porni în goană spre rogojini. Prinse sacul de capătul unei lungi prăjini despicată în vârf. Sacul din capătul prăjinei aplecată ca o undiţă înlăuntrul rogojinelor, fu cules de Olguţa şi golit pe jos: ca puişorii aurii de subt aripa cloştei, caisele se rostogoliră.

Duşul încetă.

— Puiule!

Vorbise Rodica.

— Vrei o caisă?

— Dacă-mi dai…

— Prinde-o; da să nu te uiţi!

O prinse. Dincolo de rogojini, Rodica era goală; picăturile curgeau rotund pe trupul ei…

— Puiu, du-te şi vezi ce face mama.

Vorbise Olguţa.

Încălecă pe bicicletă şi porni.

Intră în casă. Doamna Deleanu cânta.

Caisa, pe care n-o muşcase, era caldă în mina şi, dincolo de rogojini, Rodica era goală…

Trecu din odaie în odaie. Casa deşartă, storurile trase. Penumbră răcoroasă pretutindeni. Uşa odăii Olguţei era întredeschisă.

Se opri: în genunchi, Sevastiţa ceruia podele. Îşi cruţa şi ghetele, şi ciorapii, şi fusta. Se târa în genunchii goi, frecând din greu.

Puiu intră.

Sevastiţa întoarse capul.

— Mata eşti, conaşule?

— Eu.

Se aşează pe marginea patului.

Sevastiţa îşi văzu de treabă.

Din faţă, îi vedea mişcarea sinilor plini, cutremuraţi de gestul sacadat al mâinilor; din spate, pulpele pietroase subt pieliţa albă eu vine albăstrii.

Se sculă, făcu doi paşi, ocoli o mobilă, se duse la geam, mişcă storul…

— Nu-s muşte, constată Puiu admirativ şi congestionat.

— Nu-s, cî li-alung!

Se plimbă prin odaie.

— Nu eşti la gioaca duducilor?

— Nu.

— Aici-i răcoari.

— Da.

Se îndreptă spre uşă, o închise discret, răsuci cheia, onctuos. Sevastiţa ridică puţin capul.

— Da ci faci?

— Am închis-o.

— Da la ci?

— Aşa!

— Dacă vini coniţa şi ni găsăşti?

— Ei!

— Apui, ei!

Se aşează din nou pe marginea patului. Sevastiţa freca mai departe, clătinând din cap.

— Sevastiţo!

— Sevastiţo…

— Zi, cî ţi-aud!

— Valeu! cî tari mă mai dor şălili! oftă din senin Sevastiţa, îndoindu-se pe spate ca subt kilogramele unei sărutări.

— Te dor şalele?

Sevastiţa oftă, fără să-i răspundă, din nou îndoită asupra podelelor.

Mirosea tare a terebentină. O muscă, una singură, făcu zgomotul infernal al muştelor solitare într-o odaie în care tăcerea e ameninţată de ceva.

Puiu se apropie de Sevastiţa.

— Da ci-ţi vini?

— Ei, şazi! Nu vezi că am treabî! Amu îţi ardi di gioacî!

Puiu se îndepărtă.

Sevastiţa freca subt pat. I se vedeau numai picioarele în întregime goale, cu pulpele prea alb reliefate pe roşeaţa lucie a podelelor.

Puiu privi spre uşă, spre fereastră, spre patul gol…

Sevastiţa ieşi de subt pat cu faţa căpşunie, cu tulpanul strâmb. Îşi şterse năduşeala, trecându-şi cotul peste faţă.

— Sevastiţo…

— Iaca aud!

— Na-ţi o caisă.

Sevastiţa îl măsură lung, se codi, şi luă cu fereală fructul oferit.

Puiu se îndreptă spre uşă, învârti cheia o dată, de două ori…

— Da la ci-ai mai închis-o?

— Nu-i treaba ta!

Şi-i trânti uşa-n nas.

Alt strung rotunjise trupul Rodicăi, altul netezise trupul Olguţei.

Trupul Rodicăi părea hărăzit liniei orizontale, pe care ar fi înfrumuseţat-o cu belşug de rotunjimi, cum înfrumuseţează dealurile curbe, valurile pline, ronda legănare a grânelor şi prelunga plutire aplecată a zborurilor întinsurile plane ale pământului.

Trupul Olguţei purta avântul şi vigoarea ascuţită a verticalei: plop vibrând spre cer, din lenea priveliştelor toropite.

Trupul Rodicăi chema mânile, ca viile culesul; trupul Olguţei, săgeată, puterea braţelor de arcaş.

Alături de Olguţa, Rodica părea grasă, şi nu era. Nici pulpele, nici şoldurile, nici mijlocul, nici umerii, n-aveau dospirea puhavă a grăsimii femeieşti. Pietros – trupul era rotund. În curbe dulci – sânii erau tari.

Feminitatea, deşi pare, nu e o îngrăşare, ci o împlinire a trupului de fetiţă. O amforă nu e grasă, e din plin şi robust rotundă.

Fetiţele par slabe fiindcă nu-s încă femei; femeile par grase fiindcă nu mai sunt fetiţe.

Dar o femeie zveltă, altfel e zveltă decât un băiat. Alături de Rodica, Olguţa părea croită băieţeşte. – şi nu era.

Amăgitoarea repeziciune a formelor ei, dacă n-avea nici o moliciune din pricina muşchilor căliţi amănunţit în sporturi, n-avea, deopotrivă, nici o asperitate, nici un unghi brusc, nici o duritate atletică.

Înalte, cu glezne subţiri, pulpe lungi, genunchi rotunzi şi cărnoşi ca piersicile, picioarele când răsăreau în mers, din rochie, erau prea sprintene ca să pară slabe. Dar de la genunchi în sus, liniile care se înălţau spre coapse, păstrându-şi sprinteneala, căpătau o abia simţită îndulcire, un plin, ca aburul nevăzut, care, dimpreună cu lumina soarelui, îndulceşte, toamna priveliştele cele mai aride.

Mici, sinii nu erau de copil. Erau miei. Din acei sini rari, care-n declinul vârstei nu se îngreoaie, abătuţi, ca pânzele din care vântul a căzut, ci dârji ca prorele sfidează calmul anilor morţi. Sâni care par de copil, la şaptesprezece ani,

însemnaţi cu roz de petunii în vârfuri, dar care rămân de copil şi la patruzeci de ani, mai dulci, înduioşaţi parcă, veşnici în mânile dragostei ca rozele Iericonului. Sâni cu pueril relief, care, îmbălsămaţi pe pieptul mumiilor egipţiene umilesc, prin milenii, sinii vremelnici ai femeilor din viaţă.

Dar mai preţioase decât toate celelalte erau liniile spinării, din coapse până-n umeri. Se înălţau, ca ciocârliile în soare.

Multe trupuri par zvelte, văzute din faţă, dar din spate, puţine. Cele mai multe păstrează, de-a lungul anilor, aplecarea băncilor şcolare, neobservată în copilărie, din pricina vivacităţii mişcărilor. Fetele tinere îşi poartă timiditatea în spinare: debilă gârbovire; sau impertinenţa: ţanţoşă împietrire. Cusutul hăinuţelor pentru păpuşi, apoi pentru bărbat, apoi pentru copii întreţin şi sporesc mereu aplecarea spinării.

Adolescenţii, deveniţi bărbaţi capătă ori aplecarea grijilor şi a preocupărilor, ori feluritele gârboviri profesionale, ori poartă greoaia voinicie a pieptului atletic.

Viaţa apleacă spinările.

Cochetăria, ca şi corsetul, nu dă zvelteţă spinării – acuză numai, provocator, şoldurile şi rotunzimile care le unesc. Privirile bărbaţilor, când urmăresc femeile cu mers cochet – femeile care „se ţin bine” – coboară ameţite spre şolduri, nu se urcă spre umeri, înviorate, ca atunci când priveşti izbucnirea unui jet-d'eau. Rareori capetele se întorc pe stradă urmărind o femeie, ca să privească altceva decât gleznele spre pulpe, sau mijlocul spre şolduri – fiindcă rare sunt spinările care, biruind coapsele fecunde, se înalţă. Nici educaţia sportivă, nici voinţa cochetăriei nu pot da spinării, nici însufleţi acea linie de imn pur. E un dar hărăzit tuturor trestiilor – care în adieri abia se îndoaie, alene, în vârfuri parcă, ferindu-se de sărutarea vintului delicat – dar rareori trupurilor omeneşti. Iar când îl au, mersul lor e o dănţuire, oprirea lor – o vibrare de înălţare. Acele trupuri biruiesc şi modele, şi imperfecţiunile îmbrăcămintei. Mereu sunt goale

ca vântul, sub orişice vestmânt, în suverana lor desăvârşire. Mătasa, catifeaua, şalul veneţian, tricoul de baie sau cârpa zdrenţuită vor deveni egale, îmbrăcându-le. Niciodată goliciunea acelor trupuri nu va fi indecentă, cum a statuilor scoase din valuri nu-i.

Spinarea şi o şerpuire abia destăinuită în mişcările trupului lung feminizau adânc trupul Olguţei. Alături de franca şi vădita feminitate a Rodicăi, feminitatea Olguţei deştepta spaima, ca ondularea de boa a vijeliilor în calmul mărilor adânci.

Olguţa avea ochi negri; Rodica, buze roşii.

Dar amândouă râdeau cu hohote. De ce? Fiindcă unul din ogarii Olguţei, abia deşteptat din somn, clămpănise ca fălcile unui craniu, pentru o muscă imaginară şi, dezorientat, strănutase cu capul strâmb – timp.

Monica, premergătoarea căruţelor, adusese o veste care răscolise toată curtea.

— Tante Alice, nu ştii, a venit Dănuţ!

— Puiule, a venit Dănuţ!

Prin Sevastiţa, Anica şi Profira vestea tropăi spre bucătărie, unde, pe loc, lăsând bucatele să ardă şi oalele să danseze, baba îşi puse un şorţ alb şi o broboadă albă şi alergă spre poartă, urmată de cini, pisici, gânsaci, găini, împrăştiind zboruri de hulubi, gâgâituri, măcăituri, miorlăituri, piuituri şi lătrături – atât de formidabilă printre vietăţile ogrăzii, încât părea un gheţar plutitor cu papuci.

Prin Puiu, încălecat pe bicicletă, vestea vâjâi spre „Musca văduvă”.

O dată vestea aruncată ca o primăvară asupra casei, Monica porni, tot călare, să reîntâmpine pe craiul Medelenilor.

Cu toată aversiunea pentru arşiţă şi colb, doamna Deleanu trecu pragul porţii şi porni precipitat pe şosea, spre norul de colb, nimb în ochii ei.

De data aceasta Puiu se simţi superior Olguţei. În faţa rogojinilor se opri, încălecat pe bara bicicletei, rezemându-

şi vârful picioarelor de pământ.
— Olguţa! Olguţa!
— Cuţulachi, unii oameni văd dublu, tu vorbeşti dublu. Numeşte-mă o dată numai: nu-s cuc!
— Olguţa, da am o veste nemaipomenită!
— Ai făcut echilibru-n mini pe bicicletă?
— Ba nu.
— S-a ouat Leila?
Rodica bufni de râs.
Puiu zâmbi compătimitor. Dar nu putea ţine-n el vestea explozivă…
— A venit Dan.
— Cine?
— Dan.
— Metaforel?
— Dan.
— Când? Cum? Cu ce?
— Uite-acuma, vine cu căruţa. Monica a venit călare înainte. Mă duc…
— Stai, nu te mişca! ţipă Olguţa cu tonul hoţilor când comandă: „Sus mâinile.
Într-o clipă îşi trase rochia, pe dos, încălţă papucii de tenis, fără ciorapi, omiţând să-şi lege şireturile, uită să-şi scoată prosopul răsucit în turban pe cap – şi răsări dezmăţată în faţa lui Puiu.
— Descălecă.
— De ce?
— Imediat.
Puiu descălecă.
Olguţa-i încălecă bicicleta şi, subt ochii uluiţi ai lui Puiu, porni săgeată, turc la cap, derbedeu la picioare, urmată de salturile ogarilor albi.
Rodica se îmbrăca amănunţit. Printr-o crăpătură a rogojinei, Puiu o urmări trăgându-şi ciorapii, punându-şi cămeşa…

Pentru întâia oară Rodica văzu ce lipsea cabinei de baie: oglinda. Ştia totuşi, din oglinzile retrospective, că îmbrăcatul în grabă şi pieptănatul la fel, n-o dezavantajau. Dimpotrivă: obrajii sunt mai roşii, de emoţie, părul ciufulit pare creţ…

Şi simţi de asemeni lipsa unei alte oglinzi la Medeleni: un băiat mai mare decât Puiu. De asta poate regreta oglinda în care ar fi putut aranja cu băgare de seamă ceea ce, în lipsa ei, lăsa la voia întâmplării, cu optimism de altfel.

— Puiule… ce faci?

Îl prinsese, fiindcă de la o vreme Puiu închisese ochii ca să mai păstreze imagina Rodicăi dezbrăcată.

— Să nu mă spui, te rog!

— A! Te temi de Olguţa!

Îi zâmbea. Puiu, cu obrajii roşi, îi zâmbi.

— Nu te spun, dar să nu te mai prind!

Îl bătu peste obraz şi o luară la goană.

Descălecarea din căruţă avu loc acolo unde doamna Deleanu întâlni norul de colb. Când o văzu pe mama în braţele lui, mai mică decât el, gâfâind, cu părul sur – i se strânse inima.

Acelaşi blând parfum de şifonieră deschisă – cu bomboane acre, şocolăţi, livănţică şi flacoane de parfum – răspândea doamna Deleanu, dar lacrimile îi curgeau pe subt ochelari: în grabă, ridicându-se pripit de la pian, uitase să şi-i scoată. I-i scoase Dănuţ, zâmbindu-i.

— Dă-mi-i mie, mamă. Nu vreau să te văd cu ochelari.

Avea ghetele prăfuite doamna Deleanu, şi-şi uitase batista. I-o dădu Dănuţ. Monica nu îndrăznise. Ea venea în urmă, ţinând dârlogii, cu Mircea alături. În urma lor, cele două căruţe veneau la pas, scârţietoare. Gheorghiţă, după ce sărutase mâna doamnei Deleanu, o luase la goană spre poartă unde văzuse pe statuara mama Maria. Olguţa trecu pe lângă el săgeată: o recunoscu prea târziu. Chiui după ea ca un desperat: „Şaru… mânaaa…” – şi dădu din cap: „Amarnică-i duduia Olguţa!”

— S-salve, mă!

Se pupară, se priviră. Bufniră de râs.

— Bine, Olguţa!

— Bine, Metaforel!

Doamna Deleanu interveni, severă:

— Olguţa, cum eşti îmbrăcată?! Avem musafiri… Mircea… Băiat mare…

Olguţa ripostă pe-acelaşi ton:

— Bine, Metaforel, în aşa hal vii?! Avem musafiri… Rodica… O bomboană…

Alaiul se întregi.

— Bună ziua, Mircea. Să nu-mi spui „duduie”. Îţi promit solemn, la porţile cetăţii, că dacă-mi spui, îţi spun şi eu „duduie” toată vacanţa. Ţine-mi bicicleta.

— Da papa unde-i? întrebă Dănuţ.

— N-a găsit o bicicletă disponibilă: altfel zbura la tine!

— Olguţa! Tata e la Iaşi, îl lămuri doamna Deleanu, cu braţul după gâtul lui. Olguţa!!

— Ce-i, mamă? întrebă Olguţa care o luase înainte, cu şireturile prin colb şi Mircea alături.

— Ai îmbrăcat rochia pe dos!

— Ai-ai-ai! Mircea, nu te uita că te faci stană de piatră!

— Olguţa!

— Ce să fac, mamă dragă, s-o scot? Eu fac cum vrei mata…

— O vezi, Dănuţ! Uite – aşa-i toată ziua! Peri albi… Se gândi că-i are şi dezmierdă fruntea lui Dănuţ. Ce mare ai crescut! … Bietul Dănuţ! Te-a zdruncinat căruţa.

La poartă îi întâmpina grosul oastei, cu baba în frunte, generalisim.

— Ia şi ti văd… Sărut mina, stăpâni. Şi ni trăiascî, coniţî! Tăiem un curcan: auzi măi Vasili!

Olguţa şopti, cu ochi teribili, grupului de slujnice:

— Strigaţi „ura”!

Şi bufni de râs.

— Ura! îngânară ele, înghiţindu-l pe: „Şaru mina”.

Dar băieţii de ţăran, strânşi la poartă, atâta aşteptau. Un „ura” electoral ca intensitate, dar sopran, acoperi glasul femeilor, dând ogrăzii un elan festiv.

Doamna Deleanu îşi acoperi urechile. Harmalaia se dezlănţuise.

Abia în pridvor, Dănuţ, care zărind-o pe Rodica se prefăcuse că n-o vede, îi fu prezentat.

Puiu – singurul cu pantaloni scurţi dintre băieţi – simţi, împotriva lor, ostilitatea celor din „cursul inferior”, când, într-un cerc de fete, în care erau singurii băieţi, sunt detronaţi prin venirea unora din „cursul superior”. Îi examina pe furiş, cu rea voinţă, bucurându-se că-s nespălaţi, prăfuiţi, cu hainele mototolite, şi desfătându-se mai ales de gafa lui Mircea, care, emoţionat, ridicase pe scări în pridvor bicicleta încredinţată de Olguţa şi o privea nedumerit, cu aerul cuiva care ţinându-şi în mina ochelarii i-ar simţi deodată îngreuindu-se şi i-ar vedea crescuţi gigantic şi deveniţi, miraculos, bicicletă.

Baba pornise după cafea; doamna Deleanu, urmată de Profira, după dulceţi; Anica, după apă de la beci, Gheorghiţă, ajutat de oamenii de la grajd, descărca din căruţe cuferele şi geamandanele.

Olguţa-i propunea lui Dănuţ o imediată partidă de tenis.

— Olguţa, uite-n ce hal sunt! Mă duc să mă spăl, să mă schimb… Mă ierţi domnişoară!

Rodica zâmbi, producându-şi dinţii.

Dulceţile sosiră. Apa, ba.

— Unde-i Anica?

— Anicaaaa…

— Olguţa!

— Mulţumesc, nu iau, refuză Mircea dulceţile, încurcat de bicicletă.

— Pune-o-n buzunar, Mircea! îl învăţă Olguţa, arătând spre bicicletă.

Puiu bufni.

— Ce-i, Cuţulachi? Dai din coadă! Ia-ţi bicicleta şi ad-o pe Anica în echilibru pe cap!

Numai Monica şedea la o parte, pe întâia treaptă a scării. Pridvorul de verdeaţă era plin de zorele. Sufletul Monicăi era la fel. Deşi Dănuţ era cu spatele la ea şi faţa spre Rodica.

Odăile Potemkin-Kami-Mura, de războinică amintire, erau ocupate numai de fete. Copilăria le părăsise demult, urcându-se în pod cu săbiile de tinichea, cu uniforma amiralului rus şi a celui japonez, cu puşca Eureka, reţelele de mingi colorate, colecţia de vapoare, dormitorul de păpuşi, luptele diurne şi nocturnele conferinţe de pace scrise cu linguri de şerbet sau de beltea jos pe covor, la masa albă a lunii.

În fosta odaie Potemkin, stăpânea Leila, pisica Monicăi, şi tăcerea, tăcerea Monicăi. Sulfina se usca pe şifonieră, iar pe subt storul lăsat soarele-şi prefira sulfina pe covor. Paşii Leilei nu turburau nimic – ca fumul. O candelă, subt o icoană, cocea în fiecare noapte un frag aerian pentru minuta grasă şi buzele plinuţe ale copilului Isus, copil în braţele Mariei.

Biroaşul de lemn de trandafir al doamnei Deleanu, delicat şi feminin ca un „clavecin”, pe care-o roză albă, desfoindu-se, cânta o sonatină…

Vara, o dată cu începutul vacanţei, Verlaine, Heine şi alţii veneau la Medeleni. Melodioase nume închise-n foi sonore, ca ferestrele dinspre livezi.

În odaia Monicăi nu era ordinea stereotipă a odăilor atent şi minuţios gospodărite – cărţile de pe poliţa-colţar de deasupra divanului aveau aplecarea capetelor care visează la o fereastră, privind marea – ci prelungirea armoniei pe care unele trupuri şi unele suflete, având-o, o răsfrâng firesc asupra decorurilor familiare.

În odaia Monicăi tăcerea părea că ceteşte versuri. Odinioară, uşa despărţitoare dintre odăile Potemkin-Kami-Mura era închisă de doamna Deleanu. Acuma, de Monica.

Bineînţeles, tot Olguţa o deschidea. Căci Dănuţ, oropsitul Kami-Mura, era tot în odaia lui, în odaia Monicăi, iar sufletul Monicăi, ca să-l primească pe Dănuţ, nu deschidea nici o uşă.

În odaia Olguţei tăcerea era ca un vas spart, înlocuit mereu cu unul teafăr, spart din nou.

Două paturi – al Olguţei şi al Rodicăi – ca două albii de râu, adăposteau râs, mai mult decât somn.

Ordinea o făcea Sevastiţa; dezordinea, Olguţa şi Rodica. Luptă inegală, după cum se vede.

Ca şi biroul domnului Deleanu în epocile de lucru, odaia Olguţei fusese iertată de controlul doamnei Deleanu. Ciorapii, însufleţiţi parcă de electricităţi de acelaşi sens, refuzau să convieţuiască împărecheaţi: unul spânzura, de pildă, pe şifonieră, aerian, altul, terestru, dormea sub pat, dimpreună cu ghetele, pantofii, papucii şi uneori chiar cu pălăriile, insolite apariţii acolo, ca berzele în catacombe.

Uşa dinspre odaia Monicăi, transformată în panoplie, era împodobită cu florete, spade, măşti de scrimă, mănuşi şi pieptare capitonate. Şi de aceste arme, totuşi, se agăţau ciorapii, mănuşile, batistele, pălăriile, ca iubitele de pieptul luptătorilor care pleacă la război.

Rachetele şi mingile de tenis aveau locuinţa pe şifonieră, dar călătoreau des, aşa că le vedeai pretutindeni mereu; pe şifonieră rareori, ca pe bărbaţii uşarnici.

În şifonieră atârnau multe cuiere goale, nu din pricina penuriei de rochii, ci pentru că rochiile preferau să stea turceşte de-a valma, exact subt cuiere. De asta rochiile de gală erau păstrate în şifoniera Monicăi. Rodica îşi păstra rochiile în cufărul în care i le aranjase mama ei, la plecare. Era mai prudent şi, totodată, astfel justifica prezenţa cufărului în odaie. Căci Rodica păstra în cufăr, în afară de rochii, şi oarecare cărţi cu poze, despre a căror existenţă Olguţa nu ştia nimic.

Dezordinea din odaia Olguţei nu dovedeşte că Olguţei îi plăcea să trăiască în dezordine – aşa cura pretindea

doamna Deleanu – ci arăta numai că Olguţa trăia puţin în odaie. Când dormi, locuieşti în pat şi în tine, nu în odaie.

Adevărul însă e că Olguţa tot în dezordine trăia, dar nu în meschina dezordine a unei odăi, ci pe-afară, în vasta şi triumfătoarea dezordine a livezii, a pădurilor şi a câmpurilor.

Şi la Medeleni Dănuţ avea apartamentul său. Doamna Deleanu nu se lăsase mai prejos decât Herr Direktor. În cealaltă aripă a casei, nelocuită de la moartea lui conu Costake Dumşa şi a Fiţei Elencu, doamna Deleanu aranjase patru odăi pentru tânărul bărbat. Pe cât erau de modern mobilate cele din Pitar-Moşu, pe-atât erau de patriarhal mobilate cele de la Medeleni. Pietatea pentru amintirea părintelui ei mort, făcuse pe doamna Deleanu să nu schimbe nimic din rânduiala ani de-a rândul respectată când era copil: nici hruba icoanelor – bună pentru lavoar – din odaia de culcare; nici oglinzile veneţiene şi candelabrele la fel, din salonul prea pompos şi prea sever; nici grava armonie a odăii de lucru, cu gigantă bibliotecă de lemn negru, birou de lemn negru, pe care, solemne ca pentru un jurământ la miez de noapte, două sfeşnice de bronz masiv, cu patru braţe, înălţau câte patru lumânări; nici părechea de harapi, din dreapta şi din stânga uşii antreului, buzaţi de râs, purtând în mini de şocolată fără lapte câte un vas aurit, plin şi acum de cărţile de vizită îngălbenite ale unor vremi de mult apuse…

Un cerdăcuţ lateral – în care conu Costake îşi lua cafeaua – dacă dădeai la o parte viţa de poamă coarnă care îl acoperea, se deschidea pe sat, pe lanuri şi pe dealurile şerpuitoare în albastrul orizont moldovenesc, având afunda perspectivă în care fumul de ţigară sau ciubuc se dezpleteşte lung, alintându-se opalin pe dealurile albastre, cum îi şade bine fumului de ţigară sau ciubuc când nu-i aruncat de pe divanul moale, spre plafon…

De la Fiţa Elencu nimic nu se păstrase decât doar clopoţelul de argint cu care îşi chema servitorii; îl păstrase

doamna Deleanu şi-l trecuse lui Dănuţ, dimpreună cu toate celelalte, nu fiindcă era melodică vibraţia preţioasei guşe de argint lucrat, ci fiindcă nu era sonerie în casă.

În apartamentul lui Dănuţ, Monica pusese florile; doamna Deleanu, saşeuri de livănţică în şifonieră; şi Olguţa, o pancartă: „Aspru interzis metaforele în vorbă şi în scris. Lăsaţi pe seama broaştelor pe: „ca un" şi „ca o" precum şi pe: „întocmai ca, întocmai cum"!"

Iar în odaia lui Mircea, alături de ietacul lui Dănuţ, după dejun apăruseră două benzi de hârtie, prinse vertical cu ţintişoare, din plafon până-n podele.:

Întâia, cu următorul cuprins: „Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum…"

Şi aşa până-n podele.

Iar cealaltă: „Olguţa da Duduie ba Olguţa da Duduie ba Olguţa da Duduie ba…"

Şi la fel până-n podele.

Ideea era a Olguţei; execuţia, însă, a lui Cuţulachi. Din pricina asta, subt primele cuvinte nu urmau ghilimelele expeditive, şi caligrafia avea un caracter triumfal.

Puiu avea odaie în aripa fetelor, ceea ce nu-l umilea de loc. Controlul Olguţei însemna apropierea Olguţei.

Odaia turcească, îmbelşugată în divanuri ca un harem pacificat, îl aştepta pe Herr Direktor: sultan la Bucureşti, ermit la Medeleni.

Nici Dănuţ, nici Mircea nu dormeau.

Dialogul dintre ei, de după dejun:

— Tu ce faci?

— Mă culc. Dar tu?

— Şi eu.

…întovărăşit de căscat demonstrativ, era o minciună reciprocă. Mircea simţea nevoia patului, fiindcă odată trupul aşezat orizontal, impresiile se limpezeau, ca vinul în sticla culcată pe-o coastă; iar Dănuţ simţise nevoia de-a scrie Adinei de îndată ce fetele plecaseră.

Mircea nu se limpezea.

Dănuţ nu scria.

Dar nici nu dormeau.

Se despărţiseră unul de altul fiindcă aveau nevoie să fie singuri cu adevărurile şi minciunile sufletelor lor, nealterate de altă prezenţă.

Dănuţ era la birou, cu fruntea în mina şi cotul pe lespedea de lemn. În faţa lui, o scrisoare cu două vorbe: „Dragă Adina”, iar în coşul de hârtii, altă scrisoare, ruptă, cu trei vorbe:.”Adina mea dragă”.

Făcu bucăţi scrisoarea din faţă.

Îi scria zilnic, la Bucureşti, când o avea alături, şi acum… „Sunt trist, Adina…”

Cuvintele veneau din afară, nu dinăuntru, mobilând convenţional o încăpere goală.

Ştia că-i trist, dar în clipa când ştia aceasta, nu era trist. Nehotărât şi provizor, ca la o schimbare de anotimp, sufletul era deşert. Tristeţea căzuse ca o lacrimă, lăsând în ochiul care-a plâns-o o privire distratră şi nevoia de-a clipi.

Se îndreptă spre ietac, hotărât să se întindă. În faţa uşii se opri. Uitase pe birou hârtia cu: „Sunt trist, Adina”. Nu mai era în Pitar-Moşu!

„Sunt trist, Adina.” Putea să intre Monica.

Îşi aminti că şi Monicăi îi scrisese odată: „Sunt trist, Monica”…

Ciudat! Întotdeauna trebuie să fii trist faţă de cineva!

Zvârli scrisoarea începută în paner şi trecu în ietac.

Întâia despărţire de Adina…

Se întinse pe pat. Acumulase atâtea impresii, emoţii şi amintiri, începând de dimineaţă, încât îşi simţea sufletul ca o masă la care mănâncă două persoane, cu intimitatea lor taciturnă transformată în gălăgioasa masă de douăsprezece persoane.

Întâia despărţire de Adina.

Anul trecut venise la Medeleni cu sufletul vacant, dar plin de literatura proprie şi-a altora.

Anul acesta avea ciudata impresie că poartă pancarta: „DE ÎNCHIRIAT”

…a caselor, la Sfântul Dumitru.

Întâia despărţire de Adina…

Era stranie grabnica dispariţie a durerii care, la gară, în urma trenului, îl făcuse să dorească apariţia altui tren cu roţi tăioase pentru trupul inutil!

Venise Monica, doamna Deleanu, Olguţa, Puiu, Rodica… Medelenii copilăriei…

Reţinu o clipă pe Rodica. Îl mira prietenia Olguţei pentru Rodica. Constatase la dejun prostia ei. Simţi totuşi că „prostia”, „inteligenţa” şi „Rodica” erau noţiuni fără de nici o contingenţă. Mănânci un măr fără să te-ntrebi dacă e prost sau deştept; îl muşti dacă miroase bine şi-i gustos… Totuşi, alături de verva Olguţei şi de distincţia Monicăi, prostia Rodicăi era dezacord… sau variaţie: cine ştie!

Râdea antrenant Rodiea, decoltându-şi dinţii; se uita pe furiş, ceea ce dezminţea naivitatea figurii: şi avea nări… indecente. Da! o indecenţă care iarăşi dezminţea obrajii permanent roşi, dar cu dese îndoiri de roşeaţă… Era oare proastă într-adevăr? Cine ştie! Aşa de ciudaţi sunt oamenii cei mai simpli! Fiecare are o perspectivă de zeci de planuri sufleteşti, pe care le descoperi pe rând şi subit, ca priveliştile în munţi, la cotiturile drumurilor abrupte.

Şi în el descoperise această perspectivă care-i dă un fel de nesiguranţă înfricoşată faţă de el. Mai multe suflete îl stăpâneau succesiv, uneori în răstimpuri mai mici, alteori mai mari, ca perindarea domnitorilor la tronul principatelor româneşti.

Uneori, şi cu unii oameni, era timid: paralizantă timiditate ca un frac de împrumut sau, mai exact, ca o haină îmbrăcată pe dos. Cu alţii era spiritual şi impertinent de îndemânatic în toate mişcările şi vorbele: ca o beţie de şampanie, fără să fi băut, şi fără de ilaritatea fiziologică deşteptată de şampanie. Cu unii se simţea prost, atât de prost, de neghiob, de greoi, de stupid, încât putea spune că

are experienţa prostiei, cu nenumăratele ei fizionomii variate ca şi ale inteligenţei, prin el, nu prin alţii. Şi totuşi nu era prost. O simţise din copilărie, când, dominat şi umilit de Olguţa, îşi pusese chinuitoarea întrebare. Avea deopotrivă experienţa prostiei şi a inteligenţei, cunoscute ca doi fraţi gemeni cu el.

Uneori, de pildă, avea impresia că sufleteşte o învăluie pe Olguţa, o cuprinde, cu o capacitate superioară capacităţii ei sufleteşti. Şi-ndată se îndoia: cine ştie!

Îşi reprezenta plastic această problemă, în felul următor: o casă cu patru etaje. În balconul etajului întâi se dezbracă o femeie, crezând că n-o vede nimeni. Dar domnul de la etajul al doilea – a cărui soţie s-a dus la teatru – priveşte în voie pe doamna de la etajul întâi, crezând că nu-l observă nimeni. Îl vede însă domnul de la etajul al treilea. Pe acesta, cel de la etajul al patrulea, care zâmbeşte, fiindcă ştie că domnul de la etajul al treilea se crede neobservat şi din această pricină râde de domnul de la etajul al doilea, care la rândul său observă în voie, crezându-se neobservat, pe doamna de la etajul întâi. Singurul care „ştie” e domnul de la etajul al patrulea: el singur judecă pe toţi ceilalţi, complect, zeflemisindu-i ierarhic.

Dar dacă de pe acoperiş şi pe el îl observă cineva? …

Etajele minţii nu se pot număra ca ale unei case, aşa că niciodată nu poţi fi sigur. Şi nu vanitatea îl determina să-şi propuie şi să cerce să rezolve astfel de probleme – în copilărie poate că da; acuma nu – ci dorinţa de-a cunoaşte uneori măcar un mal sigur al sufletului înfricoşător de incert.

O iubea profund pe mama lui. Totuşi, un an întreg nu simţise nevoia să-i scrie altceva decât anostul rând de cuvinte, aşternut pe o carte poştală laconic informativă. Şi acum, când o văzuse căruntă şi cu ochelari, fără de nici o severitate sau mustrare pentru el, simţise ceva mai adânc şi mai întins decât remuşcarea. Simţise că în răstimpul unui an întreg ceva din el suferise, fără ca el să ştie. Văzând-o pe

mama lui, luase act de o veche şi statornică melancolie: aceea de-a fi părăsit o fiinţă dragă, căreia, prin aceasta, îi sporeşte suferinţa despărţirii.

Şi totuşi ignorase această treptată părăginire din el, n-o băgase în seamă – deşi mereu exista în el.

Să nu iei seamă că zi cu zi mucegaiul copleşeşte zidurile şi că păianjenii ţes pânza ursuză într-o odaie a casei tale?

Ciudat! Avea impresia că alt suflet conţinea acea părăginire, acea durere: sufletul care-i venise o dată cu mama lui, pe şosea.

Sufletul nu e ca o casă cu multe încăperi, fie chiar nenumărat de multe. Sufletul e ca un mal la care poposesc corăbii. Aceste corăbii, fiecare din ele aducând altceva – unele rodii şi curmale, altele molime, altele cântece, altele sicrie – sunt pribegile încăperi ale acelei case vast inexistente care se numeşte suflet. Unele se îneacă şi dispar – deşi „sunt” pe fund – altele, răzleţite, apar o dată numai, în fum de ceaţă şi gemăt de sirene. Şi mereu e altceva. Alte suflete, dar ceea ce e îngrozitor e că toate însufleţesc acelaşi trup…

Adina, mama, Monica, Olguţa… parcă nu intrau în acelaşi suflet, ci fiecare într-alt suflet, conţinut în el.

Se simţea împovărat ca de un prea mare belşug inform – şi vid totuşi. Vidul copleşitor din preajma marilor furtuni, sau marilor secete: vastă chemare mută.

„Ar trebui să mă izolez”…

Totuşi, în faţa sufletului era cuprins de panică. Aceeaşi impresie pe care ţi-o dă marea, văzută întâia oară, de gigantice vitralii deschise pe nemărginiri când verzi, când vinete, când argintii, când albastre; când linse în aburi lăptoşi, şi atât de plane, încât par lespede de veci în colb lunar, pe toate reliefurile vieţii; când zvârcolite şi atât de uriaş căscate încât pare că asişti la naşterea cosmică a munţilor…

Scrisul pentru el era un refugiu, o scăpare de propriul său suflet, un fel de fetişism în care metaforele erau icoanele.

Cum fugi de umbra stranie a unui cimitir şi cum te bucuri să intri în prima casă ţărănească întâlnită, casă plină de copii care mănâncă mămăliga la măsuţă joasă, cu mâinile mânjite, fiindcă acest decor îţi alungă spaima cimitirului – aşa fugea de sufletul său, reîugiindu-se în metafore.

Şi fiindcă sufletul era brăzdat de spaime, metaforele izbucneau impetuoase spre viaţă, ca hergheliile de cai sirepi, fugind de crucile de foc ale furtunilor.

Se simţea fratele sălbatecilor care poartă cercei şi amulete izbăvitoare de mâniile zeilor prevăzuţi şi neprevăzuţi. Adora concretul spre a se izbăvi, prin el, de teroarea abstractului. Făcea metafore cum îşi astupă femeile ochii şi urechile, când le e frică prea tare.

Dar nimeni nu ştia aceasta, afară de Monica. Ea singură cunoştea caietul scris în vacanţa trecută – în româneşte, nu în franţuzeşte – intitulat Vitrina jucăriilor, la început, Alunele veveriţei, după aceea. Caietul îl păstra Monica. Secretul, tot ea: vistiernică şi vestală.

Nu arătase Olguţei nimic din ce scrisese atunci, convins că l-ar fi persiflat. Într-adevăr, era plin de metafore caietul, ca scorbura unei veveriţe de alune. Olguţa credea că metaforismul lui e o manie, fără să vadă raţiunea lui profundă, valoarea echilibratoare de religie, pe care o avea pentru el.

Alunele veveriţei reprezentau epoca cea mai senină a adolescenţei lui. Simţise atunci bucuria vieţii de anahoret, fără de chinul trupesc. O a doua copilărie, conştientă însă, ceea ce dubla bucuria de-a o trăi.

Se scula dis-de-dimineaţă şi o pornea pe jos. Răsăritul soarelui, hulubii, cucoşii, gâştele, răţuştele, curcanii, rândunelele, ciorile, cucul, fluturii, florile, gângăniile ierburilor, copacii, pomii, siluetele de ţărani, casele satului, berzele agronomice, griul copt, secara, floarea-soarelui… Îi venea să-şi strângă sufletul în braţe şi să-l sărute pe obraji, ca pe un copil zdravăn şi voios, care în fiecare dimineaţă

venea spre el, jucându-se cu el. Dar venea dinafară spre el, nu din el.

Asupra lui n-avea decât creionul, cuţitaşul şi caietul cu scoarţe de muşama neagră. Ali, pointer-ul bătrân, îl urma uneori placid, fiindcă plimbarea era lentă şi siestele lungi.

Se aşeza undeva în iarbă şi nu se întindea, cum se pretinde că fac poeţii, cu faţa-n sus şi mânile subt cap, lăsându-şi sufletul „scăldat în nemărginita pace a cerului albastru”. Nu. „Nemărginita pace a cerului albastru” e o altă mare răspântie de larguri necunoscute: boltită oglindă a mărilor nestatornice şi a sufletului nestatornic.

Culcat în iarbă, cu faţa-n jos, aplecat asupra caietului, se îngrădea cu tot ce era pitic şi imediat, notând:

Greierul.

Dacă-l auzi: un ciripit căzut în iarbă. Dacă-l vezi: afară de Fabre l-a văzut cineva? Nu-i făcut pentru ochi, numai pentru urechi. Spui: am ascultat greierii şi am văzut fluturi. E drept că fluturii tac; ei sunt aplauzele florilor.

Lăcusta.

Văzută pe un tort de şocolată, ai zice că-i cel mai superb miez de fâştica.

Dar o vezi în iarbă…

Ogar pitic şi verde al ierburilor verzi, unde-s miniaturalii iepuri după care fugi, şi unde-i vânătorul cât un deget, care vânează mereu, surind câmpia cu rotocoale de fum ale pufului de păpădie?

Omida.

Un funicular urcă, urcă, şi se opreşte la gara stacojie a unui trandafir.

Merele domneşti.

Ce fetiţă, jucându-se de-a călăul, şi-a decapitat şi scalpat toate capetele păpuşilor, atârnându-le de crengi? Aceeaşi fetiţă care astă-primăvară le-a făcut trusoul de dantelă roză şi matasă verde.

Hulubi.

Stau pe acoperiş şi exclamă: „o! o! o!.” – dându-ţi impresia unei sindrofii de cucoane la etajul de sus, dintre care una istoriseşte ceva picant despre una absentă, iar celelalte exclamă, guşate, indignate şi satisfăcute: „o! o! o!”

Găina.

Zgârcite, stridiile după ce-şi fac mărgăritarul, îl păstrează în aripile închise şi o păţesc!

Găina, darnică, după ce face, părăseşte ovalul, rozul şi marele mărgăritar comestibil – sau îl uită.

În nici un caz nu şi l-ar putea atârna de gât: iar cucoşul nu poartă inele sau ac la cravată.

Gânsacul.

Se repede cu aripile vâlvoi, având fluturarea precipitată, alarmată şi serviabilă a şervetului de subt braţul unui chelner dintr-un restaurant de gară, unde trenul se opreşte cinci minute.

Curcanul.

Se umflă şi se dezumflă fără de nici un rost, aşa cum aprind şi sting pompoasa lumină electrică din salonul gol copiii care n-au altă distracţie.

Plopul.

Îţi vine să prinzi cu degetul vârful acestui minutar oprit şi, învârtindu-l în circonferinţă, să-l aduci la loc şi să aştepţi bătaia imensului orologiu.

Rândunelele.

S-au molipsit stând mereu pe sumele de telegraf şi au devenit urgente şi incoherente.

Piersicul înflorit.

Îl vezi şi-nchizi ochii fiindcă ai avut, cu o bătaie de inimă, icoana întâii sărutări: buzele roşii care-au zâmbit, obrajii copilăreşti care s-au înroşit.

E trist un piersic înflorit, fiindcă alături de el, oricât ai fi de tânăr, eşti bătrân.

Cocostârcul.

Cel de pe casa lui moş Gheorghe. El a adus în pliscul lung şi delicat copilăria noastră.

De-atunci cocostârcii nu mai aduc nimic. Pe morminte, cocostârcii nu-şi fac cuib. În schimb, mănâncă broaşte. Ştiinţa explică precis că mediul în care-şi caută hrana e cauza dimensiunilor pliscului.

Seceriş.

Tabloul e blond: grâul; albastru: cerul. Vezi ţăranul, vezi coasa, vezi femeia cu merinde şi copilul desculţ şi bălan de lângă ele.

Un car cu boi…

Vezi toate noţiunile verii. Simţi vara.

Un singur lucru nu vezi: bagheta cu care profesorul de germană îţi specifică pe nemţeşte toate cele reprezentate pe tabloul mural al „verii”.

Şi nu simţi duritatea băncii de pe care priveşti didacticul Sommer, nici mirosul de cerneală şi de clasă în ora treia.

Seceriş! Lungă recreaţie!

Şi nici un clopoţel nu te vesteşte că s-a isprăvit.

Şi – fericire – tabloul înjură româneşte.

Robinson Crusoe.

Să fii în sufletul tău ca într-o insulă fără nume, neînsemnată pe nici o hartă, înconjurată de mări benigne în tovărăşia unui papagal, a unei căpriţe şi a unor pisici…

Şi să fii ca o carte cetită de un copil care mănâncă piersici.

Robinson Crusoe! Numele fericirii…

Ce trist e numele morţilor!

Munţi.

Apele cuprind pământurile. Viaţa pământului e o lentă înecare sigură.

Munţi deznădăjduit de înalţi! Muget de vită care se îneacă!

Aceste notaţii disparate, unele graţioase, altele glumeţe, altele triste, îi micşorau sufletul, dându-i dimensiunile trupeşti şi sufleteşti ale copilăriei. Scria cum un copil îşi clădeşte căsuţe pe covor din cărţi de joc, serios cum numai un copil poate fi. Simţea în el intimitatea unui spaţiu restrâns. Se bucura scriind, cum se bucura un copil, la

„lanterna magică”. În aceeaşi clipă era în sufletul lui bucuria bunicului care distrează şi fericirea nepoţelului distrat.

Schimbase titlul – din Vitrina jucăriilor în Alunele veveriţei – nu fiindcă dorea să publice cuprinsul caietului, ci fiindcă vroia să definească pentru el mai bine, natura bucuriei simţite. Scria uşor, fără nici un efort. Foile caietului se umpleau. Nu recitea. Scria mereu, zilnic, şi dimineaţa, şi după-amiaza. Scria mereu? Fireşte, nu tot timpul. Dar preocuparea alegră a minţii care căuta, descoperea, născocea, era mai preţioasă decât scrisul în sine.

Miniaturală hărnicie. Veşnic zvon de râu de munte.

Încetul cu încetul, începură să-l bucure culorile şi să călătorească în ele. Verdele, roşul, galbenul, albastrul nu mai erau pentru el simple suprafeţe colorate, ci profunzimi în care sufletul se afunda, rătăcind ca prin nişte palate pline de neprevăzut…

Tot fugind de sufletul său ajunsese în copilărie. Triumfase, văzându-şi copilăria clară ca o grădină după ploaie, ca şi cum abia atunci ar fi părăsit-o. Nu pierduse nimic. Tot se păstrase. Miraculoasa „turbincă a lui Ivan”, aruncase la suprafaţă micul şi fragedul continent scufundat. Începu să trăiască în copilărie, aşa de intens, încât, uneori, faţă de Olguţa avea gesturile şi sfiala obedientă a lui Kami-Mura de odinioară, deşi raporturile dintre ei erau altele.

Continua să-şi scrie zilnic notaţiile, ca şi înainte. Nu scria nimic „despre copilăria lui”: aluzii scurte uneori, indescifrabile pentru un străin. Dar permanenţa din el a copilăriei, cu toate amintirile ei, dădea o rară prospeţime unora din notaţii. În unele din ele, exprima viziunea specială a ochiului de copil, pe care copilul nu ştie s-o transmită altora; în altele, exprima fantezia originală a minţii de copil, pentru care lumea e mereu nouă, ca jucăriile abia căpătate. Şi-n toate, fără deosebire, era bucuria unică a copilului în faţa lumii, bruma de zâmbire pe care lumea o îmbracă numai pentru ochiul copilului. Totul,

se mişca într-o atmosferă cu presiune mai mică decât a atmosferei în care se mişcă omul matur. Din această cauză, sufletul avea altă elasticitate, alt ritm: gândurile nu mergeau, săreau. Această elasticitate, acest cvasi zbor al tuturor mişcărilor sufleteşti şi trupeşti, datorite unei presiuni mai mici, e bucuria specifică a copilăriei, îngerească prin aceasta. Sufletul lui trăia în ea, atingând acel desăvârşit echilibru cu sine însuşi care poate fi numit fericire.

Şi întregirea acestei fericiri era Monica. Dimineaţa, pe la zece, şi după-amiaza, pe la patru, venea la el, descoperindu-l cu instinct care nu da greş, oriunde era. Îi aducea aşa numitul „coş cu merinde”, ca o nevastă de plugar, dar frumoasă şi bună ca răsărită din poveştile pe care zilnic şi le amintea. Îî aducea fructe, tartine, turtă dulce, cozonac, tot felul de bunătăţi. Se aşeza jos, lângă el. Mâncau împreună, ea ca să-i facă plăcere, el ca să-i facă plăcere. Uneori tăceau alături; alteori, Dănuţ îi trecea caietul. N-avea nici o nelinişte de autor cetit şi judecat; nici un apetit al vanităţii nu râvnea elogiul, fiindcă n-avea impresia c-a scris. După ce faci o rugăciune nu aştepţi aplauze; nici după ce mănânci sau dormi. Ceea ce scria era făcut pentru el. Împărţea frăţeşte cu Monica. Intimitatea lor se emancipase de vorbe şi explicaţii.

„Literatură” erau poeziile franţuzeşti pe care le făcea din când în când, conştient că, le face”, conştient de superficialitatea emoţiei din ele, conştient de sinceritatea lor ad-hoc, care nu angaja nimic din profunzimile sufletului, dar care nici nu avea „panica de suflet” a notaţiilor – conştient într-o măsură şi de vibraţia altor literatori pe care acele poezii o conţineau.

Notaţiile erau un seismograf plastic al vibraţiilor senzoriale actuale, îmbinate cu a celor din copilărie – sau, poate, ale vibraţiilor marelui teren vulcanic de care se temea.

Degetul Monicăi se oprea uneori asupra unei notaţii. Ochii Monicăi râdeau. Dănuţ recitea distrat: risul Monicăi era mai preţios decât notaţia care-l provoca.

Monica desluşea fără de nici un efort şi slova neregulată, cu litere mâncate, şi metafora, uneori prea obscură – culeasă înainte de a-şi fi împlinit complecta evoluţie în tăcerile sufleteşti – alteori prea îndrăzneaţă – care copil nu-i? – alteori stranie, ca un gest văzut prin vis, alteori reluată de alta şi de alta în joc de aluzii şi subtile devieri.

Uneori, genele Monicăi se ridicau – zbor lin pe cer – de pe caiet, şi ochii ei priveau altceva decât jocul luminelor.

Dănuţ ştia: Monica cetise una din acele notaţii denumite de el „început de vis”, adică o metaforă sau o înlănţuire de imagini care deschid perspectivă asupra unei emoţii: barcă, plecând cu pânzele desfăşurate; o urmăreşti în tine cu ochii deschişi.

Uneori, Monica descoperea îndepărtata obârşie a unei notaţii. În vorbe puţine, îşi împrospăta o amintire din copilărie, simţind emoţia înstrăinaţilor când îşi amintesc de patria îndepărtată.

Apoi Monica pleca, lăsându-l singur. Trecuse pe lângă el ca o lumină de lună, fără să-l tulbure. Blondă şi înaltă, se ducea spre casă, prin iarbă sau prin grâu, cu sacul de merinde gol.

Plănuise atunci să scrie un ciclu de poveşti pentru Monica, intitulat Alei pentru ochii tăi. Nu-l scrisese, fiindcă povestea, mai lungă, fireşte, decât notaţia, îi părea factice din pricina efortului necesar construirei ei.

Dar caietul păstrase titlul: Alei pentru ochii tăi.

Nu mai văzuse caietul de un an!

Ce blând se simţea atunci! Blând cum e soarele toamna. N-avea sufletul nici o asperitate, nici un ascunziş, nici o viclenie, nici o impuritate… Şi-n ochi avea un zâmbet blajin, pe-atunci, blajin ca zările ieşene.

Această stare sufletească – amestec de bucurie şi de bunătate, de împăcare, belşug şi calm – o definise astfel în

caietul cu scoarţe de muşama: „Dacă aş fi în pământ, aş înflori; dacă aş fi În cer, aş ploua.

De ce sunt pe pământ?”

Aşa era…

Atunci, în acea binecuvântată vacanţă, se întâlnise cu copilăria şi se despărţise de ea.

La sfârşitul vacanţei, în noaptea plecării, în semn de gratitudine şi duioşie, scrisese o poezie puerilă şi candidă, pentru Monica: „II était un petit pommier Grave comme une mignonne Infante…”

Ce mic era acel Dănuţ care scrisese atunci, la lumina lămpii, alături de geamandane, versuri pentru Monica! … Un Dănuţ care aparţinea copilăriei, ca şi Kami-Mura.

Sunt uneori, când toamna-i în declin, zile sfâşietor de dulci: în loc să plângă, surâd…

Dar ce făcuse de atunci? … Un an întreg trecuse… Un an opac, inert…

Adina! Adina! Adina!

Toate bătăile inimei cântau barbar: Adina! Adina! Adina!

Ş-abia atunci, iluminat ca o zeitate pagină de mii de torţe, alb subt fâlfâirea limbelor roşii, trupul Adinei, gol, prosternă amintirile…

Şi, aprigă, suferinţa dorinţei devastă tot.

* „Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum Olguţa sum…”

„Olguţa da Duduie ba Olguţa da Duduie ba…”

Cuvintele urcau şi coborau, urcau şi coborau, vertiginos…

Pândea parcă un râs în odaie, ca dimineaţa, îndărătul obloanelor şi ferestrelor, lumina şi murmurul livezii.

Adormise şi se deşteptase cu acelaşi refren în ochi şi în urechi.

„Olguţa da Duduie ba…” „Am să-i spun Olguţa”…

Şi totuşi argumentă: „. Monicăi cum îi spun Monica!”

Ce baie bună de râsete fusese dimineaţa, de la cafeaua cu lapte (pe care, fiindcă o refuzase, pretinzând că nu-i e foame, Olguţa îl obligase s-o bea cu paiul, ca să-i dea iluzia, spunea Olguţa, că nu se hrăneşte, ci se răcoreşte) până la

dejunul tineresc, prezidat de bonomia doamnei Deleanu şi alimentat de farsele Olguţei.

— Vă place sparanghelul? îi întrebase doamna Deleanu, o dată cu intrarea Profirei, care aducea lunguiaţă farfurie cu conţinutul învelit într-un şervet.

Profira râdea. Puiu se tăvălea de râs; numai doamna Deleanu, Monica, Dănuţ, Mircea şi Olguţa erau serioşi. Rodica zâmbea.

Doamna Deleanu, ridicând din umeri, descoperise conţinutul farfuriei. În loc de sparanghel, apăruse un morman de creioane de toate dimensiunile, garnisit cu radiere „Elefant”.

Anica venise la timp, cu adevărata farfurie de sparanghel. Nici o dramă nu turburase clipa de operetă bufă, dar parcă pofta de mâncare se mai înviorase.

…Şi capul Olguţei – aşezată la masă în faţa lui – amestec de seriozitate brună şi de veselie albă…

Şi exuberanţa ei imperioasă…

Când trece o armată în marş pe străzile oraşului, încetul cu-ncetul ritmurile disparate care animează paşii feluriţilor trecători se contopesc într-unui singur: al armatei care trece. Şi ai priveliştea desfătătoare a preotului burtos, a doamnei încorsetate, a şolticului cască-gură, a modistei ţinând subt braţ balonata cutie de pălării, a pensionarului cu gazeta deschisă, unificaţi de acelaşi pas, impus tuturora de cadenţa netă a pasului milităresc.

Aşa era veselia Olguţei: toate fizionomiile, vrând-nevrând o urmau antrenate. Până şi Anica şi Profira, care serveau la masă, fraternizau cu râsul boierilor, fără ca doamna Deleanu, biruită şi ea, să observe şi să interzică această familiaritate. Din această cauză, farfuriile luau brusc neprevăzute şi primejdioase înclinaţii, ceea ce determinase pe Olguţa, când se servise limba cu sos de tomate, să dispară vertiginos şi să reapară îmbrăcată cu impermeabilul, oferind umbrela doamnei Deleanu. Nici de cafeaua neagră nu fusese cruţată faţa de masă, impecabil

albă la începutul dejunului. Tocmai atunci când doamna Deleanu, cu ibricul plin în mină, începuse să toarne în ceşti, Olguţa, care făcea consideraţii serioase asupra familiarităţii – burtobătăismului, spunea Olguţa – cu care profesorţi de istorie tratează regii şi evenimentele, citase, cu mimică şi gest parodiant, finalul unei explicaţii la istorie a profesorului Oanţă: minuscul purtător al unui pântec bombat ca o umbrelă-n vijelie, al unei chelii monticulare, şi-al unei miopii care dădea ceva porcin ochilor şi vorbei grohăite pe moldoveneşte.

— Şi i-o tras un răzdbel… şi crăpi Puompaduroaia!

„Puompaduroaia” era doamna de Pompadour.

— Vezi, mamă dragă, adăugase imediat Olguţa, cu glasul Olguţei, faci şi tu vernisajul feţelor de masă, nu numai biata Olguţa!

— Eu?! se mirase doamna Deleanu, care nu observase dezastrul, fiindcă ochii ei se bucurau de râsul lui Dănuţ.

— Nu tu! Puompaduroaia! reluase Olguţa.

De data aceasta, doamna Deleanu recunoscuse existenţa şi paternitatea petelor şi făcuse altă cafea: cea dintâi se vărsase pe masă.

Cafeaua o luaseră în pridvor. Acolo nu mai erau feţe de masă, dar erau câni. Basetul Patapum – pe care lectorul l-a văzut debutând pe vremea lui Potemkin şi Kami-Mura – făcu sluj; înghiţi muşte reale şi imaginare, căci Patapum era „simulant”.

Alt profesor defilase – dus de nas de vorba „simulant” – pe subt ochii celor care-şi luase cafeaua în pridvor: profesorul de germană al fetelor, doctorul Freulich, în acelaşi timp şi doctor curant al pensionatului, şi profesor de germană, şi profesor de igienă.

Doctorul Freulich avea „muscă” – acel derivat de barbişon, păstrat sub buza de jos, analog cu ciotul cânilor berci – exorbitantă unghie la degetul cel mic, folosită ca scobitoare pentru dinţii – rari şi galbeni – şi pentru urechile clăpăuge,

capitonate cu păr, şi ca semn paradoxal de exclamare pentru preceptele igienei, pe care…

— Popor german ştie bine respectat… Du grosser Elefant, warum lachst du? 54 „Grosser Elefant” era Ştefănescu Cecilia, poreclită de Olguţa „Milimetrul clasei”, fiind neînchipuit de mică pentru cursul superior.

„Milimetrul” avea accese de râs, irezistibile ca strănutul şi sonore ca nechezatul, mai ales în ora de germană, când Olguţa îi şoptea de la spate:

— Milimetre, Freulich îţi face cu ochiul. Nu te lăsa! Fă-i şi tu.

„Milimetrul” era elevă foarte conştiincioasă şi foarte timorată. Odată, socotindu-se insuficient pregătită pentru teza de la Fizică – învăţa pe de rost – intrase la infirmerie. Nedeprinsă cu presta potrivire a termometrului şi ignorând că emoţia îi ridicase temperatura la 38° – autentice – şi-o ridicase, frecând termometrul subt plapumă, la 42°.

— Was? … Du grosser Elefant, du mort eşti! Hinaus55, simulant! Hinaus, Elefant!

Şi epilogul, în ora de germană.

— Elefant, spui tu mi cari est temperatur normal de la om?

„Milimetrul” îşi pierduse capul.

— Treizeci de grade, îi suflase Olguţa.

— Treizeci de grade.

— Bietul „Milimetru”, încheiase Olguţa, a murit în ziua aceea căci şi-a schimbat porecla în „Termometru”. Probabil că se va destina medicinei. Ştiţi, sunt porecle care obligă.

Şi „Termometru” e tot aşa de ambiţios ca şi „Milimetru”, mai ales că e singurul termometru din lume care e tratat cu vocative. „Termometre dragă, poţi să-mi sufli?” „Termometroiule, nu mă plictisi!” „Taică Termometre, la ce pagină moare Ludovic al XV-lea!” „Spune, Termometre puiule!” „Frate Termometre, câte rânduri are lecţia pe mine?” „Termometraşule, lasă-mă să copii rezolvarea ecuaţiei”…

Încetul cu încetul, pridvorul se umpluse de eleve de la „Humpel” şi de profesori şi profesoare. Unii, cunoscuţi mai demult, din scrisorile Olguţei, alţii inediţi.

Profesorul de geografie, care – spunea Olguţa – n-avea nevoie la explicaţie de globul pământese, fiindcă-l purta cu el: un pântec predestinat la aşa ceva. Ecuatorul era reprezentat prin lanţul de ceasornic; Polul Nord, prin chelia capului.

— Nici când se-ntorcea cu spatele la tablă, spunea Olguţa, elevele nu pierdeau din vedere harta continentelor, fiindcă şi dinapoiul „lu domnu Jelea” era afectat geografiei, prin rotunjime, continentele cârpiturilor şi arhipelagul petelor. În timpul verii, însă, „globul pământesc” nu se ridica de pe scaun. Elevele nu pierdeau nimic. Batista „lu domnu Jelea” tot geografică era, batista propriu-zisă reprezentând mările, restul, uscatul. La finele săptămânei, mările dispăreau, înghiţite de uscat.

Şi profesoara de gimnastică, Lucia locotenent Enache.

„Un, doi! Un doi! Un, doi! Pieptul, Ştefănescu! Un, doi! Un, doi! Gambele, Maican! … Drepţi! Deleanu, nu se mişcă-n front!” „Musca!” „În front nu-i muscă, Deleanu!” „E-n ureche, domnişoară. Musca ţeţe.” „Vorba Deleanu! N-ai limbaj de „Humpel”! Un, doi, un doi… Bate talpa. Simte-te, domnişoară! Nerv! Nerv! … Ah! cum mă agasaţi!”…

Şi Dacia Robu, „vergină” din clasa opta, cu bust şi voce forte, specializată în recitări la producţii de fine de an: Nunta Zamfirei. De la început vedeai că Dacia are „sentiment”. Ea nu spunea Nunta Zamfirei ca mine şi ca dumneata, care nu ştim să vibrăm în faţa poeziei, începând cu titlul. Îţi dădeai seamă că emiţând cuvântul „nuntă”, Dacia vedea o nuntă. De asta buzele ei căpătau un accent virginalisim, devenind mici, micuţe, mititele, ca atunci când faci bezele. Sala era câştigată. Dar a cui era „nunta”? Aici e aici! Nu a Marandei, nici a Ruxiţei, nici a Vetei! Nunta era a Zamfirei. Sala afla imediat acest eveniment. Dacia declama: Zaaam-firei… Sala simţea „fiorul”, zis irezistibil. Şi palpita

în ochii tuturora – auditorul se compunea mai ales din mame – scânteia aceea entuziastă a marilor noutăţi fericite: cum ar fi, de exemplu, Unirea Principatelor. Parcă auzeai dialogul mut al celor din sală: „Nu ştii? Se mărită Zamfira!” „Eeei! … Se mărită Zamfira!” „Hei! Se mărită Zamfira!” „He-hei! Se mărită Zamfira!” „Elelei! Se mărită Zamfira!”

…în acest banchet al Zamfirei, Dacia urma: „E lung… pământul”… Toată sala era convinsă că pământul e lung. Parcă simţeai nevoia capetelor să se-ntoarcă încotro arăta braţul Daciei. Dar, spirituală, împreună cu poetul, Dacia revenea: „Ba e lat!” Vedeai că sala basculează, ca la o oprire bruscă a tramvaiului. După o clipă de reculegere, sala se împărţea în două tabere contradictorii: una, partizana lungimii pământului; cealaltă, adepta lărgimii. O clipă numai, şi ar fi început măcelul „lungilor” cu „laţii”. Dar Dacia răsturna răcoritoare o şi mai senzaţională noutate: „Dar ca Săgeată de bogat, nici astăzi om pe lume nu-i”… În buzele Daciei, Săgeată avea efectul lui Orfeu. Sala era subjugată… Allah e Coşbuc, şi Dacia profetul său!

Dacia avea zece la română din pricina „sentimentului”, şi zece la psihologie tot din pricina „sentimentului”.

Şi Sanda, din clasa opta, preţioasă şi exclamativă, gingaşă şi exotică.

„Ah! ce roze! … Te simţi în Ispahan!”…

Sanda ar fi dorit să fie prinţesă japoneză – cel mai mătăsos articol princiar – să aibă un palat de „bambus” la ţărmul unei mări de „smarald”, subt un cer de „safir” cu nouri de „nacru”, soare de „topaz”, lună de „opal”, cu nopţi de „peruzea”, stele de „diamant” şi zori de „mărgean”.

Din literatura română, Sanda aprecia numai versurile Claudiei Millian, din cea franceză, mai ales poezia tip Loti, eu toate ramificaţiile şi sucursalele ei. Afecta un diafan început de tuberculoză şi o preocupa trusoul ei mortuar: numai mătăsuri în culori „autumnale” şi bijuterii „stranii” într-un „cofret de ivoriu”.

Nici Rodica, deşi prezentă, nu scăpase de Olguţa. Astfel, băieţii cunoscuseră o Rodică şcolară, cu totul osebită de Rodica din pridvor, sigură în evantaiul de roşeli şi zâmbete, mânuit cu ştiinţă.

„Domnişoară, ce-i genul epic?" „Genul epic? … Genul epic e… un (suflă Monica), un (suflă Olguţa), un (suflă Adela), un… o… Împărţire literară"… „Atât, domnişoară?" „Spune că da" (îi sufla Olguţa).

„Dă-mi pace, Olguţa!" „Aştept, domnişoară!" „Spune-i s-aştepte" (îi sufla Olguţa).

„Ştiu mai bine genul liric", izbucnea Rodica.

„Bine. S-auzim ceva despre genul liric." „Despre genul liric? Genul liric (suflă Olguţa) e (suflă Monica) un (suflă Adela), un… Nu… Ba da… Genul liric e o împărţire literară."

…Sari la Eminescu" (îi sufla Olguţa).

„. Eminescu, de exemplu…" „A scris poezii", îi sufla Olguţa.

„…a scris multe poezii"… „Geniale", îi sufla Olguţa.

„. Geniale"… „Geniale", îi sufla Olguţa.

„…dar"… „Nu te-ncurcă cu „dar", îi sufla Olguţa. Dăi cu „de exemplu"„.

, …de exemplu"… „Lacul", îi sufla Olguţa.

„. Lacul", răsufla Rodica.

„Domnişoară, Lacul e de Lamartine!" „Ce-are-a face!" îi sufla Olguţa.

„Lamartine"… suspina Rodica.

„Da, domnişoară, Lamartine, mare poet francez"… „Spune că ştii", îi suflă Olguţa.

„Ştiu." „Foarte bine, domnişoară. Asta dovedeşte că-ţi place literatura… Ei! cărui gen literar aparţine Lacul?

„Protestează, îi suflă Olguţa. Suntem în ora de română." „N-am ajuns la Lamartine!" „Bine, domnişoară, dar mai sunt şi lecturi extra-şcolare… Cultura generală… Ce faceţi acasă?" „Spune că mănânci, fiindcă eşti anemică", îi suflă Olguţa.

Rodica bufnea de râs.

„. Un râs de genul epic, încheiase Olguţa, adăugind:
Nu te superi, Buftachi?”
Buftachi răspunsese cu un: „nuuu”! care se silea să nu fie de loc înţepat.
…Avea dreptate Dănuţ să-i spuie Olguţei „Păpuşăreasa”. Toţi oamenii pe care-i cunoştea îşi lăsau dublul lor în memoria Olguţei. Şi când îi venea, scotea vraful de marionete pe care le însufleţea cu gestul, mimica, intonaţia şi accentul victimei.
Oare şi el îşi avea dublul, marioneta? Avea oare şi el aceeaşi suprafaţă de ridicol pe care o aveau celelalte păpuşi?
Creioanele Hardtmuth? Renunţase la ele.
Timiditatea? Cerca s-o alunge. Duduie… „Am să-i spun Olguţa.”
Un miliard de greieri izbucniră în odaie, contopindu-şi stridulaţiile într-un zornăit asurzitor.
Mircea sări din pat.
Ce se-ntâmplase?
Deschise obloanele.
Ce se-ntâmplase?
Olguţa – adică Puiu: executorul – îi aşezase subt pat trei ceasornice, cu deşteptătorul la patru. La şase, începea partida de tenis între Olguţa şi Dănuţ: senzaţională luptă sportivă. Olguţa hotărâse că toţi somnoroşii să fie sculaţi la cinci, ca până la şase să aibă vreme să se dezmeticească, să se îmbrace, să-şi bea ceaiul obligator – doamna Deleanu îl prezida – şi la şase fix, să fie prezenţi în arenă. Şi, consecventă, poruncise lui Puiu să ascundă câte un ceasornic zgomotos sub paturile băieţilor. Puiu introdusese trei maşini infernale subt patul elevului dintr-a opta, care în timpul dejunului o privise pe Olguţa aşa cum n-avea dreptul s-o privească decât Puiu: elevul dintr-a cincea.
Monica aşează alături cartea pe care n-o cetea, sări de pe divan şi fugi la uşă. Recunoscuse cele două bătăi pe care

inima ei le păstrase cu ritmul şi intonaţia lor exactă, deosebită de-a altor ciocănituri, ca muzica de zgomot.

— Dănuţ!

— Mă aşteptai, Monica?

— Te-aşteptam? …

Ridică din umeri, zâmbind uşor – în loc să ofteze – îşi dădu o şuviţă aurie de pe frunte, luă nuna lui Dănuţ şi-l călăuzi spre divan prin penumbra odăii, cu paşi înceţi, tăcând.

Leila deschise ochi de miere şi-i închise, rămânând rotocol mătăsos de cenuşă albăstrie.

Când treci cu o durere pe subt un lung umbrar de tei înfloriţi, ieşi de subt el cu o melancolie,…

Se aşează pe divan, rezemându-se de părete. Simţi mâna Monicăi pe capul lui, apăsându-i-l afectuos.

— Erai să te loveşti de poliţă! Ai crescut, Dănuţ… Anul trecut…

— M-am schimbat?

— Ai crescut. Eşti obosit, Dănuţ?

— Nu. M-am schimbat. De asta par obosit… Nu ne-am văzut demult, Monica! E bine lângă tine.

Îi privi mânile încrucişate calm peste genunchi, tihnite ca mânile icoanelor păstrate-n umbră. Văzu o carte.

— Au jardin de l'Infante. De unde-o ai?

— Tu mi-ai trimis-o, Dănuţ!

— Da… Îţi place Samain?

— Prea frumos – ştiu eu! – e ca o femeie, vorbi Monica, având în glas un fel de silă şi de îndoială… Îmi place mai mult Verlaine, nu-i aşa de parfumat. Ştiu eu!

Dănuţ meditä o clipă, ţinând cartea pe braţe.

— Curios, Monica! Eşti singura fe… singura care nu-l adoră pe Samain. Adina…

Se opri, îngrozit…

Numele Adinei răsunase ciudat în odaia Monicăi.

Tăcură îndelung. Apoi mâna Monicăi ridică fruntea lui Dănuţ cu o uşoară mângâiere.

— Ai mai scris, Dănuţ?

— Nu.

Şi se roşi, se roşi, se roşi…

Nu putea minţi alături de Monica. Dar nici nu putea fi sincer. Să fi fost Monica băiat… Nu. Lui, cel dintâi, i-ar fi părut rău.

— Monica, aş vrea să mă izolez, să reîncep viaţa de anul trecut…

— Ai să mai poţi, Dănuţ?

Îl privea atât de limpede şi de blând, încât sufletul vorbi tare, inocent şi încrezător ca mişcările unui miel.

— Ştiu eu! … Am să cerc… Şi iar se scutură, privind într-altă parte… Am să pot. Şi cu înflăcărarea febrilă a celor lipsiţi de reală energie, dar capabili de frenezii zgomotoase ca trepidaţiile unei locomotive ale cărei roţi se învârt – pe loc – cu atât mai repede, cu cât urnirea e mai grea, Dănuţ vorbi: Chiar de mine, încep o viaţă nouă. Mă scol dimineaţa, îmi iau caietul, un creion, şi mă duc… Îşi trecu mâna prin păr. …Încep iarăşi plimbările din vara trecută… Bucureştiul m-a otrăvit, m-a otrăvit! Îmi trebuie linişte, pace, singurătate. Vreau să mă simt din nou cu obrazul pe caiet. Aceea-i casa mea adevărată… M-am săturat de viaţă! … de felul de viaţă de până acum! … Ştii ce? Am să mă tund, Monica. Vreau să fiu urât. Am să-nchid toate hainele în cufere şi le trimit în pod… Aş vrea să fiu desfigurat, respingător. Atuncea am să scap de mine şi de ceilalţi! Zvârl tot. Nu-mi mai trebuie nici un fel de eleganţă! Am să umblu răpănos. Aşa am să mă simt bine: jerpelit ca un vagabond… Vreau să fiu curat ca un pahar cu apă. Nu-mi mai trebuie nici cărţi! M-am îmbolnăvit de literatură! … Am să-mi duc sufletul la păscut…

Întorcând capul, întâlni ochii Monicăi: râdeau. Zâmbi şi el. Râse.

— Mint, Monica?

— Nuuu, Dănuţ! Eşti… copilăros. Când vorbeşti aşa, eşti Dănuţ.

Râdeau amândoi, cu sufletele deschise. Apoi rămaseră pe gânduri, gravi.

Dănuţ se posomorî.

— Doamne, Monica! oftă Dănuţ. Ce-i aici?

Îşi arătă capul, cu o mişcare duşmănoasă, răzvrătită. Monica se apropie de el şi-l sărută pe frunte. Tăcerea curgea printre ei, ca un râu între malurile frăţeşti.

— Ştii ce, Monica? Hai să ne uităm în caietul de anul trecut.

ALUNELE VEVERIŢEI.

Vacanţa 1913

D. D.

Scris cu creion no. 1, titlul se estompase ca siluetele copacilor pe zăpadă când începe seara. Întâia notaţie avea următorul titlu:

51/2 dimineaţa.

La internate e ora când sună clopoţelul deşteptător.

Din dormitor în dormitor ochii se deschid, genele clipesc luptând cu somnul greu. Dimineaţa şcolară începe. Cămeşi de noapte umblă prin întuneric; toaca ciubotelor pe coridoare. Un fel de denii la miez de noapte, cu trupuri mici.

Lavoarul comun, spre care vin cămeşi de noapte care tremură, prosoape lungi care atârnă, capete tunse care moţăie… Miros de apă rece, de sopon, de pastă de dinţi. Fierberea robinetelor. Banca minţită pe care-ţi văcsuieşti ciubotele, amărât, ca pe-ale altuia. Ultimul miros e cel de vacs.

Frig! Tristeţă cu gust de pastă de dinţi. Singurătatea unuia singur, care vorbeşte munteneşte şi nemţeşte şi gândeşte cu accent moldovenesc, între toţi ceilalţi, care vorbesc nemţeşte şi gândesc la fel. Oare gândesc?

…Lămpi cu arc voltaic luminează alb, bâzâind: capul omului de omăt incandescent, cu pălărie de tablă albastră, căptuşită alb. Pupitre de repetitor. Miros de cerneală şi creioane.

Poezia germană din cartea de cetire deschisă pe pupitru: Andreas Hoffer.

Sub pupitru, Jack al lui Alphonse Daudet.

Alt clopot.

Sala de mâncare. Cafeaua cu lapte subţire ca un ceai cafeniu, în care moi, oftând, bucata de pâne. Fărâmiturile pe jos: pentru mătură, nu pentru vrăbii.

Ora întâi. Catalogul deschide o acoladă pe toate inimile. Elevul de la tablă, palid, cu creta şi buretele în mina. Pe tabla neagră răsar linii geometrice, tremurate cu lacrimile pe obraji. Câte zile mai sunt până la vacanţă? … Nu! Câte ore mai sunt până la recreaţie? Ochii de copil tuns, în uniformă, cu coatele pe bancă privind spre ferestre, departe, mirajul vacanţei…

51/2. La Medeleni. Zorii. Bătaia cu pernuţe a hulubilor.

Cobor scările. Mă întorc. Zorelele!

Zorelele! Ochii mei de copil privind din clasă spre Medeleni! Uită-te la zorele, Monica…

Monica-i dezmiardă mina.

— Dănuţ, când îi lua caietul, pagina asta să mi-o dai mie. Am copiat-o, dar vreau s-o am scrisă de tine…

— Monica, dar caietul e al tău.

— Vai, Dănuţ!

— Sigur… Numele tău e pe întâia pagină. Caietul e al tău.

Roşie, Monica respiră adânc.

— Dănuţ, ce zi bună-i azi… Mi-e frică…

Dănuţ tăcu. Şi lui îi era.

Monica întoarse foaia. Ochii lor se întovărăşiră din nou pe foaia următoare a caietului:

Trăsură.

Nu trăsura de oraş, cu numărul la spate şi pe felinare!

Nici roţile pe asfalt!

Nici birjarul cu haina de catifea albastră, încins cu brâu roş cu franjuri, sau lată curea de piele, care-ţi cere socoteală măsurându-te de sus.

— Câte curse?

Nici biciul cu impertinentă curbă!

Nici caii fără nume, cu cozile tăiate englezeşte!

Nici accentul muntenesc al zgomotelor şi vorbelor!

Nici lacrimile care tremură, mereu hurducate, deşi trăsura are roţi cauciucate!

…Blajina trăsură care aşteaptă în dosul unei gări mici, numai cu soarele în ea: întâiul copil în vacanţă, cu părul pe umeri.

Buna trăsură cu poclit pentru sulfină; nechezatul cailor pentru care ai adus zahăr; biciul cumsecade, acoperit de cer; semnul prietenos al cozilor cailor; urmele tălpilor colbăite, pe pluşul podelei; scăunaşul din faţă, pe care-ţi pui pălăria; cinele de tunătoare pe care-l iei în trăsură fiindcă-i bătrân şi cinii satului sunt răi… şi vizitiul…

Ce sfânt cu spate frânt a coborât pe capră, cu numele de moş Gheorghe?

— Dănuţ, de ce nu-i arăţi Olguţei?

— Metaforel?

— Ţţ! Olguţa…

— Olguţa?

— Olguţa… Ştiu eu! Cine-o cunoaşte! … Am să-ţi spun ceva, un secret, Dănuţ. Să-l păstrezi. Olguţa a făcut parastas pentru moş Gheorghe.

— Olguţa?

— Da. Nu ştie nimeni.

— E credincioasă?

— Ştiu eu?! … Mi se pare că a plâns…

— Olguţa!

— Să nu spui, Dănuţ. Numai preotul şi Oţeleanca ştiu, afară de mine. Am fost împreună la cimitir… E aşa de curioasă Olguţa! Ştii ce i-a adus în loc de flori? O cutie de tutun. E aşa de copilăroasă uneori! I-am spus că nu se face! Ce-are să spună preotul? Oţeleanca? S-a supărat. După ce-au plecat toţi, i-a presărat tutun pe mormânt.

— Olguţa?!

— Nici nu ştii, Dănuţ, câte ciudăţenii are Olguţa! … Dănuţ, am să-ţi spun ceva, dar…
— Sigur, Monica!
— Mi se pare că Olguţa a fost îndrăgostită… Mi se pare! Nu ştiu nimic. O impresie!
— Ei! De cine?
— E aşa de neprevăzut!
— Cine?
— Moşu Vania.
— Cine??!
— Da. Moşu Vania.
— Moşu Vania! Vărul mamei?
— Da.
— Nu-i în America?
— S-a întors astă iarnă şi a plecat în Rusia.
— A fost pe la noi?
— Da. În treacăt: o săptămână… Ştii, tante Alice nu-l vede cu ochi buni, nici moşu Iorgu.
— Moşu Vania! Olguţa! Extraordinar! … L-am uitat cu totul… adică… e nalt, cu nas proeminent, voce puternică… Nu? Nu l-am văzut din copilărie! Cum e, Monica? Miliardar?
— Nuuu! E foarte-foarte simpatic… Noi eram la dejun. Auzim deodată în antret o voce bărbătească, timbru de bas: „Nicolas, Nicolas mon ami, salut!” Tante Alice s-a încruntat, privindu-l pe moşu Iorgu. Atunci a intrat un domn înalt, cântând: „Salut demeure chaste et pure…” Tante Alice şi moşu Iorgu l-au salutat din cap de-ajuns de rece… E curios, Dănuţ, cum în atmosfera ceea de jenă… ostilă, nu ştiu cum, a ştiut să se impuie. Seamănă cu Olguţa!
— Vra să zică, papa şi mama nu s-au bucurat?
— De loc!
— Da, da! Mi-aduc aminte din copilărie! Un scandal teribil! Era student la matematici… socialist probabil. Scria articole sarcastice. Critica tot şi pe toţi. Da, da, da! … Nu ştiu bine: a lovit pe un profesor de la facultate… Nu ştiu bine ce-a făcut! … Se vorbea la noi acasă cu mare indignare. Parcă

era şi o femeie la mijloc! Ioana Pallă! Asta am aflat mai târziu… Ţin minte, tot aşa, la dejun – Olguţa şi cu mine mâncăm la masă mică – mama i-a făcut morală, şi papa… A trântit o dată cu pumnul în masă… şi a plecat în America… Un om interesant! …

— Stai să vezi, Dănuţ. Nici tante Alice, nici moşu Iorgu nu l-au poftit la dejun. Şedea în picioare, cu pardesiul pe umeri şi o caschetă englezească în mina. A început cu noi: ne-a sărutat mâna la fiecare, făcându-ne reverenţe. După ce-a făcut înconjurul mesei, s-a uitat la tante Alice, zâmbind ironic. Tante Alice continua să mănânce. Atunci Olguţa, cu tonul ei de zile mari, se întoarce spre mine: „Monica, fă loc lui moşu Vania la masă, între noi. Neculai, pune un tacâm.”

Dănuţ zâmbi.

— Perfect o imiţi pe Olguţa! Neculai tot cu musteţi?

Monica se roşise. Continuă.

— Da. Atunci tante Alice s-a uitat la Olguţa, Olguţa la tante Alice…

— Şi papa a intervenit, zâmbi Dănuţ.

— Exact, numai că n-avea nevoie. Moşu Vania a început să povestească, şi toate s-au calmat! Închipuieşte-ţi, Dănuţ, că ne-am sculat la patru de la dejun. Moşu Iorgu a uitat de tribunal, noi de şcoală, tante Alice de noi…

— Povesteşte bine?

— Nu bine, Dănuţ, extraordinar! … Olguţa îl asculta şi n-a deschis gura până ce ne-am sculat de la dejun…

— Ei!

— Da. Şi tu ştii bine, Dănuţ, că tăcerile Olguţei – la dejun mai ales – sunt lucru rar!

— Cum vorbea? Avea imagini frumoase?

— Nuuu! Simplu.

Monica se opri roşindu-se. Dezmierdă mina lui Dănuţ.

— Povestea mai bine decât Olguţa?

— Nu. E altceva! Olguţa are vervă, glumeşte mult, te face să râzi. Moşu Vania povesteşte, povesteşte, povesteşte şi

deodată zâmbeşti. Nu-ţi vine să râzi: zâmbeşti. Şi vezi tot ce spune. Toţi ascultau, şi Neculai chiar.

— Şi ce v-a povestit?

— Multe, multe! … Călătoria în America, pe un vapor de vite… Curios, Dănuţ! Nu spunea nimic de ocean. Vorbea numai de emigranţii şi vitele de pe bord. Totuşi, simţeai oceanul. Simţeai plecarea… Înstrăinarea. Erau pe bord nişte ţărani transilvăneni. Ne-a povestit cum pe la mijlocul călătoriei au început să se joace copilăreşte. Râdeau toţi de pe bord văzând pe oamenii aceia mari şi greoi făcând pe copiii. Ne descria gesturile lor, reproducea dialogurile dintre ei, cu accentul caracteristic. Şi deodată ne-am întristat. Nu ştiu de ce! Tot ce spusese era hazliu… Ştiu eu! Poate că ne-a făcut să simţim că nenorociţii emigranţi români cu cât se depărtau, cu atât simţeau mai puternică nevoia de-a revedea satele lor, veselia de-acolo. Şi atunci, instinctiv, au devenit copii. Au reluat cu toţii jocurile şi vorbele din copilărie… Era trist…

— Da… asta cere mare talent.

— După aceea, Dănuţ, ne-a vorbit de-o caterincă. Cânta o singură melodie, pe care a reprodus-o. Mugetul vitelor, valurile, vântul şi caterinca… Ştii ce trist, Dănuţ! … Părea că-şi bate joc şi de el şi de ceilalţi, dar tot ce spunea te făcea să zâmbeşti, şi după aceea te-ntrista… Câte nu ne-a povestit! … Când s-a întors din America, tot pe un vapor de vite, altă scenă: un sârb, cu o chitiuţă albă cu şnur negru pe vârful capului, care se repatria. Când a văzut coasta Europei, şi-a făcut cruce şi a început să cânte, cu braţele atârnând în jos:

Strofa întâia „Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa…

Strofa doua.

Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa…

Strofa treia.

Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa, Kneaz Nicolaa…'„

— Să-l fi văzut, Dănuţ, cântând cu ochii pierduţi şi faţa topită, şase strofe identice, din ce în ce mai jalnic, deşi melodia era aceeaşi… Când a isprăvit puteai să râzi şi să plângi deodată. Era îngrozitor de vesel şi de trist.

— Şi Olguţa?

— Olguţa îl asculta mereu. Cât a stat la noi, Olguţa a vorbit foarte puţin. Nici sporturi nu mai făcea.

— Olguţa?

— Da! La şcoală era mai puţin veselă…

— Şi cu el cum era?

— Foarte atentă şi gentilă. Când eram împreună, Olguţa nu mai era bruscă. Dacă o ruga să-i cânte ceva la pian, imediat îi cânta…

— Ei!

— Da. De când a fost la noi, Olguţa nu mai cânta decât muzică rusească.

— Şi ce vorbeau împreună?

— El vorbea. Olguţa-l asculta. Parcă era puţin intimidată… Uneori ne cetea.

— Versuri?

— Nuuu! Din Anatole France, sau din Kipling, sau din Cehov pe care-l traducea direct din ruseşte.

— Bine?

— Extraordinar, Dănuţ! E greu de descris! Avea farmec…

— Monica!

— Ce, Dănuţ?

Era atât de limpede entuziasmul şi privirea Monicăi încât Dănuţ se înroşi.

— E frumos moşu Vania?

— Dăă! … Nu… Are ochi mici, verzi, foarte vii; ras complect, cu ten de marinar. Frunte mică, nas, cum spuneai tu, proeminent, cu nări groase… Cum să-ţi spun, Dănuţ, moşu Vania e ca şi vorba lui. N-are imagini, dar vezi şi simţi tot ce spune. Aşa-i şi el! Nu-i frumos, dar e puternic… Nu ştiu! Eu mă simţeam lângă el ca o raţă domestică lângă un vultur. Un vultur foarte blând… cu noi, adăugă Monica

râzând. Când vorbea cu moşu Iorgu politică, se schimba. Îl ataca pe moşu Iorgu. Odată l-a batjocorit pe Tache Ionescu. Moşu Iorgu s-a făcut foc! „Cum! Europa n-are un al doilea Tache! N-ai dreptul să-l critici pe Tache Ionescu! Tu mai ales. Ce-ai făcut în viaţa ta? Care-i activitatea ta pozitivă? Nimic! Critică şi negaţie. Tu eşti mai „Ionescu”decât Tache! Toată ţara e plină de critici. Tache face”:. „Ce?” „Ţara românească. Democraţia. Pacea din Balcani”…

Dănuţ râdea. N-o văzuse niciodată pe Monica atât de însufleţită. Recunoştea autenticitatea frazelor şi a intonaţiei tatălui său.

— Şi Olguţa ce spunea?

— Închipuieşte-ţi, Dănuţ, că Olguţa, care întotdeauna îl secundează pe moşu Iorgu, s-a amestecat în discuţie – ea, care n-are habar de politică – şi a început să-l combată pe Tache Ionescu!

— Ei?!

— Şi încă cum! … Stai să-mi aduc aminte! … „O primadonă cu nas semit şi musteaţa craiului de mahala…”

— L-a văzut pe Tache Ionescu?

— Nu cred! Poate c-a văzut vreo caricatură de-a lui… nu, i-a văzut fotografia pe biroul lui moşu Iorgu.

— Şi a vorbit despre el?

— Cu violenţă şi siguranţă! A spus că-i intoxicată de Tache Ionescu. Leonard la operetă şi Tache Ionescu la Parlament! Că cizmarul îţi trimite botinele de la reparat, învelite în discursuri de-ale lui Tache Ionescu; zbârnâitorile zmeielor sunt făcute cu discursuri de-ale lui Tache Ionescu; învelitorile caietelor de teze, tot aşa; evantaiul profesorului de chimie: discurs de-al lui Tache Ionescu… A făcut o peroraţie în regulă! Înţelegi, Dănuţ, nu vorbise demult!

— Şi combatanţii ce spuneau?

— O ascultau… Ştii, lui moşu Iorgu îi pare bine când briliază Olguţa. L-a sacrificat pe Tache Ionescu şi a aplaudat-o pe Olguţa.

— Şi moşu Vania?

— Era amuzat şi el de verva Olguţei, pe care, probabil, o crezuse taciturnă.
— Şi Olguţa?
— Îl amuza! încheie Monica zâmbind cu bunătate.
— Şi?
— Asta-i tot, Dănuţ! Moşu Vania a plecat pe neaşteptate în Rusia.
— Şi Olguţa?
— A redevenit Olguţa.
— Alt nimic?
— I-a trimis de la Odesa un caiet de muzică rusească: Boris Godunov. În ziua când l-a primit, Olguţa mi-a spus de trei ori: „Monica, mi-a trimis Vania ceva splendid!”
— I-a scris?
— Nu-i ştie nimeni adresa!
— A mai vorbit de el?
— Eu, uneori. Olguţa tăcea… Dănuţ, cât a stat moşu Vania la noi, Olguţa era mult mai frumoasă ca de obicei. Atunci mi-am dat seamă că Olguţa are două frumuseţi: când e Olguţa, dar atuncea parcă nici n-o vezi, atât e de neastâmpărata, şi când e îndrăgostită. Atunci e frumoasă ca o madonă, Dănuţ. Are ceva copilăros şi credul… obrajii par mai graşi… seamănă cu tine, Dănuţ.
Monica se înroşi tare.
— Mă-ntrebi dacă Olguţa a vorbit de moşu Vania? O dată numai, înainte de-a pleca la Medeleni, Olguţa mi-a spus: „Ce bine-mi pare că a plecat Vania!”
— De ce, Monica? întrebă Dănuţ.
Monica zâmbi.
— Dănuţ, n-am întrebat-o! … S-ar fi supărat! Am văzut imediat că-i părea rău de exclamaţia ei. De-atunci nimeni nu mai pomeneşte de Vania. Dar Olguţa cânta muzică rusească… Dănuţ, nici o vorbă! Mai ales Rodica n-aş vrea să simtă nimic!
— Ce-i cu Rodica?
Monica ridică din umeri.

— Un fel de prietenă de-a Olguţei. Nu ştiu cum s-a împrietenit cu ea! Apropierea lor a coincidat cu plecarea lui moşu Vania. Până atunci, Olguţa n-o lua în seamă… Râde mult; Olguţa spune că-i tonică.

— Monica, tu eşti prietenă cu ea?

— Nu, Dănuţ, vorbi Monica, scuturând capul. Eu sunt prietenă cu Olguţa. Rodica e o… camaradă de clasă… E foarte drăguţă!

— Dar cam nătânguţă! adăugă Dănuţ râzând.

— Dă! Asta n-ar fi nimic! E cam zgomotoasă! … Şi… are un fel de ipocrizie, de lipsă de sinceritate…

— De pildă?

— Uite: o adulează pe Olguţa. Râde de tot ce spune – aici cred că-i sinceră – o pastişează chiar, probabil fără să-şi dea seama, şi pe dindos o vorbeşte de rău…

— De rău?

— Nu mare lucru! Fleacuri! Dar oricât! Am auzit-o spunând că Olguţa-i vanitoasă, că-i „ahtiată de succes”, că „se crede grozavă”. Vezi genul…

— Olguţa ştie?

— Cred că da. O cunoaşte de ajuns! Da ştii, Olguţa are slăbiciuni copilăreşti! Rodica şi Patapum cred că au aceeaşi valoare pentru ea, dar îi iubeşte, are nevoie de ei. Uneori o umileşte fără cruţare…

— Azi, la cafea!

— Asta nu-i nimica! … Dar imediat îi pare rău şi o umple de cadouri, e gentilă cu ea, proclamă sus şi tare calităţi pe care Rodica nu le are, dar pe care le acceptă uşor…

— De ce-a poftit-o la Medeleni?

— Greşala mea! În ultimul timp eram cam… tăcută. Ştii, aşa sunt eu uneori! Cred că Olguţa a simţit nevoia unei persoane mai vesele. Şi a comandat-o pe Rodica.

— Monica, de ce spui că-i greşala ta?

— Aşa! Trebuia să fiu mai veselă, să n-o las singură pe Olguţa… Nu-i nimic! În definitiv Rodica nu face nimănui nici un rău.

Tăcură.

Dănuţ rămase pe gânduri.

— Dănuţ, nu mai răsfoim? Îmi pare rău c-am vorbit! Nu ştiu ce mi-a venit…

Răsfoiră din nou. Dănuţ ceva mai distrat.

Banca.

Bancă aşezată într-o grădină. Oraş de provincie, în Moldova.

Pe banca vopsită verde, o minge roşie, o păpuşă care stă pe bancă: i se văd tălpile care niciodată n-au atins pământul. Alături de păpuşă, ceva mai încolo, stă un pensionar: fetiţa cu păpuşa nu-i a lui.

April. Soare nou, cumpărat parcă de la un bazar de jucării scumpe. Vrăbii.

Fetiţa se joacă. Bătrânul o priveşte: bucle cu fundă, şosete albe, dinţii albi: îi lipsesc doi dinţi din faţă prin care-i iese puţin limba când vorbeşte. Fetiţa-i dă cercul şi băţul în primire. El e bătrân. El trebuie să-i păzească jucăriile. Fetiţa sare cu mingea roşie pe aleea galbenă.

Urechea pensionarului – cea cu care mai aude – e zbârcită, palidă şi atentă. S-a aplecat. Ea singură a auzit că la spatele băncii sora mai mare a fetiţei cu mingea şi liceanul cu o lăcrămioară în buzunarul tunicii s-au sărutat.

…Să-mi fie viaţa ca o fetiţă cu mingea, în ochii unui pensionar bătrân – ca secretul unei sărutări abia auzită de o ureche surdă.

Luna.

Stai singur pe un colţ de pământ, privind. Pământul e mare; cerul, vast… Noaptea te cuprinde. E umbră albastră… O zare vine cu alb proaspătă în braţe. Apoi tot mai sus, tot mai sus, în linişte, treptat-treptat; tot cerul e plin de alb…

Culcă-te…

În ietacul mamei, după masă, sâmbăta seara, copiii din fundul dormezei vedeau ietacul plin de lenjuri albe, aduse de la spălat. Şifoniera se deschidea. Raftul de jos, întâi, apoi

al doilea, al treilea… Dulce alb al şifonierei pline de lenjuri de jos şi până sus?

De ce eşti trist când priveşti luna plină răsărită pe cer? …

…O, şifonieră dintr-un ietac pustiu, nu mai râde cu toate rafturile: copiii de pe dormează, sunt mari.

Nebunia.

Stai în iarbă. Copacii, frunzele, pasările au accent românesc. Şi gândul.

Închizi ochii, şi-ţi închipui – ca să te distrezi – că deodată eşti în Africa, printre canibali negri şi buzaţi…

Deschizi ochii… şi eşti în Africa! Copacii sunt canibali hirsuţi la pândă.

Panică!

Oare nebunia e simplă ca un salt de închipuire – definitiv – în intervalul unei bătăi de pleoape?

După cele douăzeci de poeme care alcătuiau un ciclu aparte, urmau „culorile”, alt ciclu. Din caiet căzu o garofiţă sălbatecă.

Pe foaie, atât:, Mi-a dat-o Monica”, şi urma garofiţei presate.

Garofiţă îşi reluă locul. Trecură mai departe.

ROŞU.

Garofiţa.

Garofiţă de câmp, pe care ţi-a dat-o o fată, îţi răsare deodată printre gânduri, drăgălaşă şi minusculă, ca apariţia Scufiţei Roşii în pădure printre copacii gravi şi enormi.

Fragi.

Întâia cofiţă cu fragi ai verii ţi-o întinde o ţigancă zbârcită, pe stradă.

Dacă în acea clipă îngerii frăgezimii nu te împresoară şi nu simţi că tu însuşi, în mirosul fragilor, eşti o cofiţă cu fragi – spune ţigăncii că-i prea scumpă şi n-o cumpăra.

Cireşele

— Cât îi chila?

Domul cu ochelari pe vârful nasului e gros, concret şi se tocmeşte, şi-n faţa lui toate cireşele din coş roşesc ca

dragostea în faţa drăgostii.

De ce se vând cireşele oricui?

Zmeură.

În clipa când Salomeea a sărutat pe buze capul în sânge de pe tipsia de argint, sângele lui Ioan avea parfum de zmeură.

Rodii.

În rodii e copilăria rubinelor.

Dar rodiile nu se vând la bijutier.

Harbuzul.

Miez de harbuz! La gura sobei, astă-iarnă, coceam castane şi te doream, privind în jarul arzător risipa ta.

Acuma-i vară. Aş coace o castană aromată în răcorosul tău jar – dar nu-s castane.

Ouă roşii

— Hristos a înviat!

Pac.

— Adevărat a înviat!

Pac.

De ce se boxează ouăle tocmai în amintirea lui Hristos?

Maci.

Roşu era fesul turcului bătrân, care, în copilărie, la Constanţa, spunea poveşti cu Hogea Nastratin. Avea o barbă albă ca pilaful, şi fesul – între cer şi mare – era singurul roşu de pe lume, dintre cer şi mare.

Duceţi-vă, maci, la malul Mării Negre, pe mormântul turcului bătrân.

Cofetărie ambulantă.

Roşul sticlos ca ochii iepurilor de mosc al formelor de zahăr de pe tava cofetarului din colţul uliţei!

Cucoşul roşu. Iepuraşul roşu! Palatul roşu.

Da. Palatul roşu. Numai cu cinci parale am cumpărat un palat cu turnuri şi creneluri, care-ţi încleia degetele şi-ţi roşea buzele.

Care palat poate da mai multă fericire unui copil!

Copilărie, castelană a unui palat de zahăr înroşit, seniorul nu se mai întoarce.

Ouă de lemn.

Oul misterios, cu miros de lemnărie albă.

Un ou roşu, în el altul albastru, altul violet, altul galben, altul verde, altul, altul, altul…

Oul de lemn: perspectiva infinitului, jucărie într-o mină de copil!

Inimă! Câte am?

Pomuşoară.

În plină iarnă, când gospodina moldoveancă îţi oferă dulceaţa de pomuşoară – foc bengal în linguriţă – cât regreţi că astă-vară niciodată nu te-ai abătut spre fundul livezii, să vezi iluminaţia carmină a tufelor de pomuşoară!

Aşa e şi cu noaptea Învierii. La Crăciun o doreşti. În sâmbăta Paştelui însă te culci, hotărât să vezi Învierea la anul.

Dormi lângă bucurii. Când te deştepţi e prea târziu: se-ntunecă.

Pastă de dinţi.

De ce poezia se ocupă atât de mult de flori şi ocoleşte pasta de dinţi?

Ce imagină poate fi mai proaspătă, mai vie şi mai sănătoasă decât a unui copil – cămaşă lungă de noapte cu gulerul şi mânecile suflecate – care zâm-beşte în oglinda lavoarului unei ilariante feţe, cu părul zburlit, gura deschisă, dinţi albi, periuţa albe şi spuma roză ca înflorirea unei crenguţe de piersic?

Ori poeţii în copilărie nu se spălau pe dinţi?

Gura sobei.

E întâia fereastră la care ochii copiilor au cunoscut voioşia ochilor de femeie care aşteaptă printre garoafe şi melancolia ochilor de femeie, când petrec o plecare prin căderea viţei roşii de toamnă.

Racii.

Ştiu atât de bine din copilărie culoarea lor miloasă verzuie; blegul sau nervosul lor plescăit din căldarea cu apă în care sunt zvârliţi grămadă, deschiderea şi închiderea foarfecelor, ca a degetelor când fac umbre chinezeşti pe zid; şi spaima copiilor, în faţa căldării biblice parcă, în care mişună armatele întunecate ale lui Scaraoţchi.

Atunci de ce pun racii la culoarea roşie?

Cine poate rezista opiniei publice!

Asul de cupă.

Cum să nu-ţi fie dragă, chiar dacă nu eşti cartofor, fotografia în mărime naturală a acestui cap de cireaşă.

Ridichi.

Joviale şi robuste ridichi! Garnitură de un roş rural, a untului proaspăt, alături de caş şi de urdă.

Veselia începutului de masă, când apetitul e intact şi creierul – fără digestie – alegru.

Nu lauri, ci garnitură de ridichi aş face pe copertă capului bunului Creangă.

Să m-audă profesorii!

Dar Creangă mi-ar da dreptate. El era „mâncau” înainte de toate.

De ce se conservă amintirea marilor scriitori în sirop?

Ceaşca.

Era roşie, lucioasă şi cu naivitate rotundă, o ceaşcă din bucătărie cu urechea spartă.

Ceaşcă ieftină cu care servitorii beau apă sau lapte.

Şedea pe masa culinară, printre morcovi, sfeclă, pătrunjel, ceapă, usturoi, prăji…

La Patruzeci de Sfinţi era plină cu fragi.

Dacă aş spune unei fete: „Obrajii tăi sunt ca ceaşca din bucătărie”, s-ar ofensa, fără să ştie că în obrajii ei numai am regăsit pe cenuşăreasa copilăriei.

Inima.

Inima mea, de ce baţi atât de mult? De ce un simplu cărăbuş te face să tresari cu zvâcnirea pe care alţii numai în faţa drăgostii o au?

De ce mă bucuri atât? De ce mă osteneşti atâta?

Dacă în loc să baţi te-ai scutura, pământul ar fi acoperit cu cireşe, căci cireş greu mi-e sufletul deasupra întregului pământ.

Pătlăgele roşii.

Ciudată evocare, elegiacă!

Toamnă. Zări blânde. Lumină roasă. Se clădesc lemnele pentru iarnă. Miros de pădure în ogradă. Trist greier de toamnă, ca scripcarul bătrân, cu degete prea tremurătoare, cerând de pomană…

Cazanul cu pătlăgele roşii fierbe în clocote somptuoase ca un ţesut oriental.

N-ai vrea să fii, mai bine, pătlăgică roşie, şi bulion, să stai în raftul cămării de acasă, subt raftul compoturilor – decât om, să te tunzi, să-ţi reiei uniforma de anul trecut, cu mânici prea scurte, şi să pleci la internat? …

— Bietul Dănuţ!

— Monica, te-au întristat pătlăgelele roşii?

— Aşa-s de sincere, Dănuţ!

Bufniră de râs.

Caietul se isprăvea cu:

VERDE.

Verde ghiduş: buratecii. Un buratec în palmă e întâia glumă a primăverii.

Verde melancolic: nucii cu miros amar. Băile cu frunze de nuc din copilărie (ce bine era!) Răţuştele de celuloid care înnotau pe valuri provocate cu degetul. Culcarea în patul cald, cu mama la căpătâi. Poveşti. Etc…

Verde… Ultima frunză verde, pe care-o vezi din bancă, pe fereastra liceului. Mizerie! Începe şcoala.

Fine.

Memento: Caietul următor, de la anul, va fi al culorilor.

Să-mi şaman sufletul cu grâu. La anul să crească nou.

P. S. Negru: măslinele din hârtia zidarilor – ce poftă-ţi fac când le zăreşti din clasă, la lucrătorii care lucrează la casa

de alături. Devin preţioase. Ai impresia că se vând cu „caratul” ca diamantele.

Negrul miezului de noapte, în copilărie, când te deştepţi brusc, vezi strigoi care s-apleacă şi n-ai chibrituri. Icre negre: astrahanul miniatural al celor moi, care, de fapt, sunt cenuşii. Etc…

— Gata, Dănuţ… Ţi-aduci aminte unde erai când ai isprăvit caietul?

— Lângă pădure?

— A doua zi ne-am plimbat călări: nu?

— Da…

Gândul lui Dănuţ trecu prin pădurea de anul trecut… cu Monica alături…

— Monica, dă-mi un creion.

— Vrei să scrii ceva, Dănuţ?

— Da.

— Nu mai ai loc în caiet. Să-ţi dau un alt caiet.

— Ai caiete, Monica?

— Pentru tine.

— Nu. Caiet altădată. Acuma dă-mi un creion. Vreau să fac o rectificare.

Luă creionul şi ţinând caietul pe genunchi, şterse titlul vechi Alunele veveriţei, şi scrise mare:

CAIETUL MONICA:

— Uite, Monica, adevăratul titlu.

— Caietul…

Sângele continuă pe obraji lectura noului titlu.

— Monica, spune-mi drept, cum ştii tu să spui, ce impresie generală îţi face caietul acesta? Vreau să ştiu părerea ta.

— Ca valoare literară, Dănuţ?

— Nu. Ca fizionomie sufletească. Ce crezi tu despre cel care l-a scris?

— Dănuţ, e greu să judec! Mi-e prea scump caietul acesta. Şi tu… tu, Dănuţ, eşti fratele meu.

Se roşise, dar ochii ei îl priveau drept în faţă.

— Spune-mi, Monica!

— Te rog, spune-mi!

— Dănuţ ştiu eu! Ţi-e frică de viaţă… Ţi-e frică s-o priveşti în faţă… ţi-o ascunzi…

Dănuţ oftă.

— Ca emigranţii de pe vaporul lui moş Vania: nu, Monica? Mă joc de-a copilăria cu cât mă apropii mai tare de viaţă… Ai dreptate, Monica! La nouă, zece, unsprezece ani – nu-mi aduc aminte exact vârsta – doream să rămân copil… Sunt rari copiii care doresc aşa ceva. Eu doream. Acuma mi-e frică; tu spui: de viaţă – eu spun: de sufletul meu. E cam acelaşi lucru… Dar tu, Monica, dacă mi-aş pune destinul în mânile tale şi te-aş întreba: ce să fac? Să scriu înainte, cu ochii spre copilărie, şi să rămân un Dănuţ curat, ca cel din anul trecut, sau să… trăiesc, să privesc viaţa în faţă? Ce m-ai sfătui?

Monica îşi privi multă vreme mânile îngheţate pe genunchi.

— Eu… te-aş sfătui… să trăieşti… să fii voinic, Dănuţ. Ai un suflet bogat, de-o bogăţie rară…

Dănuţ ridică fruntea, cu ochii în zalele trufiei.

— Monica, vra să zică tu ai încredere în talentul meu?

— Da.

Şi sufletul Monicăi gemu: nu în dragostea ta?

Dar Dănuţ răspunse numai buzelor.

— Atunci, Monica, tot mai sunt bun la ceva.

Monica tăcea. Plecase capul.

— Te-ai întristat, Monica?

— Nu, Dănuţ, mă gândeam… Aş vrea să fii fericit… să fii mulţumit de tine.

— Monica, mai spune-mi ceva, drept: tu cum priveşti viaţa? Cu teamă, ca şi mine, sau…

— Eu o privesc în faţă, Dănuţ… Dănuţ, dar ce-am păţit? Vorbim ca la teatru!

— Mi-e egal! … Monica, aş vrea să fiu toată viaţa aşa cum sunt lângă tine.

Ar fi vrut să-i spună: „Rămâi, Dănuţ”. Dar tăcu.

Dănuţ o întrebă:

— Monica, dar despre tine nu ştiu nimica. Un an întreg…

Monica ridică din umeri.

— Călăresc mai bine decât anul trecut. Restul e la fel… Poate s-a mai copt şi mintea puţin. Ştiu eu! …

— Monica, cine-i Minodor Stratulativ? O farsă de-a Olguţei?

Monica zâmbi.

— Nu, de-a naturei! Vorbesc ca Olguţa!

— Îţi „face curte”?

— Săracu! Moşu Iorgu l-a congediat: nu era niciodată în birou. Îmi era milă de el!

— Olguţa mi-a spus, când a fost la Bucureşti, că Facultatea de drept se împarte în două: grupul de studenţi care aspiră să devie secretarii lui papa, ca să te vadă; şi cel care trece la Facultatea de litere, ca să te aştepte…

— Formulele Olguţei!

— Monica, da spune-mi ce impresie îţi fac succesele tale: drept!

— Drept, Dănuţ! De indiscreţie! E mai bine la Medeleni decât la Iaşi. Nu-mi place să fiu ca o actriţă pe scenă… deloc nu-mi place! E obositor să nu poţi fi singur decât între patru păreţi!

— Curios, Monica! Tu nu eşti cochetă de loc!

Monica se roşi. Urmă totuşi, cu ochii în ochii lui Dănuţ:

— Sunt, Dănuţ! Uite: azi dimineaţă, la gară, l-am făcut să cabreze pe Cneazu. Tu te-ai speriat. Vezi, Dănuţ! Mi-a părut rău… La dejun mi-am schimbat pieptănătura… Sunt foarte cochetă, da ţie-ţi spun…

— Monica! Monica! Ce apă de izvor eşti tu! … Lângă tine am să lucrez. Am tot felul de proiecte! Optsprezece ani trecuţi şi n-am făcut nimica! Dar sunt plin, Monica. Lângă tine am conştiinţa bogăţiei din mine. Tu eşti lumina mea: lângă tine numai mă văd bine… Câte am de făcut! Mircea îmi ţine mereu discursuri: „Nu mai scrie franţuzeşte, e o

limbă străină etc.”… Habar n-are de ce-i în mine şi de proiectele mele literare!

— Nu i-ai spus nimic?

— Nimic! El ştie versurile franţuzeşti… pe care le reneg.

— Cum, Dănuţ? „Prietenul” tău nu ştie nimic?

— Numai tu ştii, Monica. Altă Monică n-am… „Nu spun minciuni”, comentă gândul lui Dănuţ vorbele lui Dănuţ.

Monica respiră adânc.

— Curios, Monica! Uneori, chiar foarte des, sunt vanitos. Doresc să plac, să strălucesc…

— Asta nu-i vanitate, Dănuţ. Exuberanţă tinerească…

— Nu, Monica. Simt bine că sunt vanitos… La patinaj, de pildă, când e multă lume, patinez nu mai frumos, dar mai însufleţit decât atunci când e puţină…

— Tu eşti artist, Dănuţ. Vezi, eu, când sunt cu tine… sau cu Olguţa, uneori, mă animez, vorbesc… multe prostii: în sfârşit, deschid gura şi eu. Când e lume, mă închid. Dacă nu i-ar face plăcere lui tante Alice să ne vadă pe Olguţa şi pe mine în salon, când e lume, niciodată n-aş intra…

— Timiditate?

— Nu, Dănuţ! „Publicul” mă deprimă; pe tine te exaltă, fiindcă tu eşti artist şi ai nevoie de public. Eu… eu sunt o fată. Nu-s timidă. Am fost puţin, când eram mică. Timiditatea te paralizează, te face dezorientat în faţa oricui… Sentimentul meu în faţa lumii e de pudoare. Mă acopăr… nu de frică, Dănuţ… nu ştiu! Mi se pare aşa de natural – vorbesc pentru mine – cum să-ţi spun? … Toţi oamenii trăiesc în case, între ziduri; la ferestre au storuri. Vor să trăiască singuri, în intimitatea lor. Nimeni nu-şi face casă cu păreţi de sticlă… Dar o grădină, Dănuţ, n-o zideşti… Tu eşti artist, eşti deschis spre oameni. Eu… numai spre… unii… Pe tine te exaltă publicul, dar asta nu-i vanitate. E un fel de energie care te duce în afară, o dorinţă de dominaţiune pe care-o are şi Olguţa. Voi semănaţi, Dănuţ, dar tu… eşti timid uneori, şi Olguţa nu-i… decât în faţa lui moşu Vania.

Dănuţ râdea, amuzat.

— Şi eu faţă de cine?

— Tu… nu ştiu bine, dar am impresia că oamenii pe care nu-i cunoşti te intimidează… Mai ales femeile.

— Ce bine mă cunoşti, Monica! Ştii de ce mă intimidează necunoscuţii?

— Fiindcă le atribui luciditatea ta când eşti timid, Dănuţ şovăi o clipă.

— Dar femeile?

— Dănuţ, da ce-s eu? Oracol?

— Spune-mi, Monica. E aşa de bine cu tine!

— Dănuţ, să-ţi spun ce-am observat la alţii, în salon la tante Alice. De tine… nu ştiu!

— Spune de alţii.

— Dănuţ, băieţii şi chiar domnii care nu ştiu sau nu pot să fie „galanţi” cu femeile sunt timizi… fiindcă nu ştiu ce să facă, ce să le spuie… cum să umple tăcerea, cum să înceapă, cum să continue… Am văzut o dată la noi un profesor universitar din Bucureşti, un prieten de-al lui moşu Iorgu. A stat la noi la dejun. În timpul dejunului a vorbit mai mult cu moşu Iorgu: politică, drept, campania din Bulgaria. Un om interesant. Tot ce spunea era cuminte, cumpătat şi uneori, faţă de pornirile lui moşu Iorgu, avea un umor fin… După dejun, moşu Iorgu s-a dus până-n birou să expedieze un client. Bietul profesor era paralizat între noi! S-a refugiat lângă mine – mai erau şi alte persoane – şi abia îndrăznea să deschidă gura. Dacă-l priveam, se înroşea. Era penibil pentru el! Şi eu doară nu sperii pe nimeni! Dar nu ştia cum să mă ia! Probabil că nu trăise în saloane, cu femei. Era depeizat. Când a apărut moşu Iorgu, s-a repezit – literalmente – la el, fără să-şi dea seamă, bietul om, că faţă de mine mişcarea lui era necuviincioasă… Dar crede-mă, Dănuţ, e preferabil genul acesta de timiditate, cu accese de explicabile necuviinţe, decât dezinvoltura „salonarzilor”, cum le spune Olguţa. Aceia, mai ales în faţa unei fete, sunt stupizi…

— Monica! Biciul de foc!

— Nu, Dănuţ, dar m-au exasperat de-ajuns. Mi-aduc aminte de pe când eram fetiţă mică – şi pe atunci mă revolta! – veneau la noi tot felul de oameni în vârstă, care se simţeau obligaţi să fie gentili cu mine. Mă luau de bărbie şi-mi vorbeau cum vorbeşti cu scatiii din cuşcă sau cu puii de pisică: „Pupuia, cocuţa, pupuia. Şi ai panglicuţă şi papucei fumosi, şi un us” (adică un urs: şi atunci făceam eforturi ca să pricep). Şi eu vorbeam bine, Dănuţ. Articulam corect cuvintele şi formam toate frazele uzuale, mai ales cele de politeţă, cum trebuie.

— Şi tu ce făceai, Monica?

— Tăceam, Dănuţ. Îmi era mie ruşine să deschid gura şi să vorbesc omeneşte faţă de strâmbăturile lor. Deveneau peltici, sâsâiţi şi gângavi, crezând probabil că aşa trebuie să vorbeşti copiilor ca să le faci plăcere şi ca să fii la nivelul lor.

Dănuţ râdea.

— Exact aceeaşi situaţie o regăsesc acuma, în raporturile dintre fete şi unii domni. Vor să se puie la nivelul fetelor şi imediat fac „şcoală de adulţi”, cum spune Olguţa.

— Adică?

— Ştiu eu! E greu să-ţi imaginezi discursurile servite fetelor, de aceşti domni! Ştii, Dănuţ, probabil că-şi închipuie că în capul unei fete toate cele devin vagi, sentimentale, prostuţe, şi ei se pun la nivelul fetelor.

— Biata Monica!

— M-am deprins, Dănuţ. Tac.

— Nu răspunzi nimic?

— Da. Nu. O! Eee! da-da! Cum nu! Sigur! Natural!” Iată vocabularul unei conversaţii.

— Şi Olguţa?

— Olguţa e în elementul ei. Un ceas joacă teatru, răspunzând exact noţiunii de „fată” din mintea lor, după aceea redevine Olguţa.

— Şi ei?

— Vin la mine.

— Vai Monica!
— Dar vine şi Olguţa!
Râdeau amândoi.
Dănuţ îşi simţea sufletul destins, ca trupul, după un lung masaj, când muşchii sunt odihniţi şi circulaţia sângelui armonios înviorată.
— O cafeluţă, Monica!
— Cum nu m-am gândit!
— Ai la tine?
— Sigur, Dănuţ, ca şi anul trecut.
Monica avea la ea în dulap toate cele trebuitoare preparaţiunii cafelei negre, fiindcă doamna Deleanu interzicea lui Dănuţ abuzul de cafea, pentru care Dănuţ avea o mare slăbiciune.
Se auzi un ciocănit la uşa care da în antret. Monica privi mirată. Olguţa intra fără să bată; Puiu se anunţa cu voce tare; Rodica nu intra…
— Intră… Olguţa! exclamă Monica.
— Eu. Buna dimineaţa! Ştiţi ora?
— Şase jumătate! Ce? Beţi cafea?
— O pregătesc, Olguţa.
— Nu se poate! Haideţi la tenis.
— Olguţa! Să mă mai îmbrac! Să-mi scot racheta din cufăr… Asta cere efort!
— Eu îi fac cafea, interveni Monica, sporind piedicele.
— Inspiraţia îi face bezele, continuă Olguţa pe acelaşi ton enumerativ.
— Zău, Olguţa! se rugă Dănuţ. Azi n-am vervă pentru tenis. Obosit de drum… Stai şi tu cu noi. Monica ne face cafele. Zău, Olguţa! Lasă tenisul! Tot am fost noi odată cei trei muşchetari. Astăzi să fie Vingt ans aprčs.
— Ba! Trei roluri nu pot juca. Am fost d'Artagnan şi Aramis; acum să fiu şi vicontele de Bragelona?!
— Rol de îndrăgostită! vorbi Dănuţ, zâmbind maliţios.
Olguţa aruncă o scurtă privire Monicăi şi replică pe acelaşi ton:

— Nu pot fi îndrăgostită în şase volume! Trec rolul.
— Bine. Îl accept eu, răspunse Dănuţ.
— Cumpără-ţi o bibliotecă!
— Rămâi cu noi, Olguţa.
— Cafeaua-i gata, anunţă Monica, turnând-o în ceşti.
— O bem şi plecăm.
— De ce, Olguţa?
— Tenisul.
— Să-l sacrificăm.
— Politeţa!
— Mircea ţi Rodica, în tęte-ŕ-tęte, cu fileul la mijloc, Rodica dă cucuri, Mircea dă chicsuri. Rodica râde, Mircea tace. O partidă de tenis unică!
— Da Puiu unde-i?
— La lecţia de pian.
— Ce-i de făcut?
— La tenis. Fugi şi te-mbracă.
— N-am chef de loc, Olguţa! I-aşa de bine aici. Toţi trei…
— Metaforel, fiule, de ce nu pricepi? Peste zece minute vom fi cinci… sau şase!
— De ce?
— Fiindcă Rodica vine după mine ca oaia după măgar, şi Mircea după ea, ca mielul după oaie. Şi parcă-l văd, izbucni Olguţa c-un aer profetic, pe Cuţulachi intrând călare pe bicicletă în odaia Monicăi, „Monica, unde-i Olguţa?”… Eu sunt omul cu trei umbre! Voi doi aveţi mai puţine. Sacrificaţi-vă umbrele pentru tenis.
— Hai la tenis, oftă Dănuţ c-un aer resemnat. Tiranule!
După ce ieşi Dănuţ, Olguţa o privi lung pe Monica şi zâmbi.
— Melizando! Melizando! De ce crezi tu că venirea lui Vania e un secret? Şi dacă e un secret, de ce i l-ai spus?
Monica o privi drept în ochi şi-i răspunse tot zâmbind:
— Fiindcă a fost un secret!
Dănuţ, făcând-o pe Olguţa „tiran”, în glumă, fără mânie, dar sincer, ignora următoarea scenă întâmplată la ceai:
— Unde-i Dănuţ? întrebase doamna Deleanu.

În locul lui Mircea, care ştia că Dănuţ nu e în odaia lui, fiindcă îl căutase, răspunse Olguţa, care ştia că Dănuţ nu doarme din pricina deşteptătorului torenţial rânduit de Puiu – în urma ordinului ei – subt patul lui.

— Doarme, mamă dragă. Lasă că-l scol eu cum ştiu.

— Ba te poftesc! Dă-i pace să doarmă. Măcar în vacanţă, şi la el acasă, să se poată odihni.

Apoi doamna Deleanu remarcase absenţa Monicăi.

— Da Monica unde-i?

— Mamă dragă, am trimis-o până la gară să dea o telegramă urgentă lui papa, răspunse Olguţa, administrând pe subt masă un picior lui Cuţulachi limbă lungă.

— Ce telegramă?

— Rog trimite urgent mingi tenis. Aici masacru. Olguţa."

— Dă! Olguţa, oftase doamna Deleanu. Dacă socoţi tu că-i bine şi frumos ca în ziua sosirii lui Dănuţ, în loc să fiţi împreună ca fraţii, s-o trimiţi pe Monica tocmai la gară, cu astfel de telegrame urgente, atunci…Ce să mai spun … Râzi, Olguţa!

Drept pedeapsă, Olguţa proiectase, în timp ce sorbea ceaiul amar al nedreptăţii, să trimită a doua zi pe Melizanda şi Metaforel la gară, să dea o telegramă identică aceleia improvizată ad-hoc.

Ieşind din odaie, Dănuţ se încrucişă cu Rodica. Venea de la tenis, înfierbântată, cu rachetă în mina. Îşi legase părul cu o basma de culoarea buzelor – basma de-a Olguţei – care-i acoperea fruntea până deasupra sprincenelor, aţiţând strălucirea ochilor, ca un efect de fard.

— Bună ziua, domnule Deleanu.

— Bună ziua, domnişoară.

— Ai dormit bine?

— Mulţumesc, da.

— Venisem să văd de ce întârzie Olguţa.

— E cu Monica.

— Aa! Da? S-a întors de la gară?

Dănuţ zâmbi evaziv. Rodica făcu un mulinč cu racheta. Părea că zâmbeşte cu nările.

Fiindcă avea papuci de tenis, şedea mereu în vârfuri, ceea ce-i dădea o continuă agitaţie. Bluza albă de vară se colora de două ori roz în vârful sânilor.

Scăpă racheta. Dănuţ i-o ridică. Rodica îi mulţumi în şoaptă.

— Sst! Să nu ne-audă! Nu vreau să ştie Olguţa că am venit după ea… Aş avea aerul că spionez!

În sens invers, şi deodată, o roşeaţă se ridică pe obraji, valorificând densitatea genelor răsfrânte, care se lăsară.

— Secretele altora…

Îl privi lung şi-i strânse mâna, moale, învăluitor, retrăgând-o alintat, cu un aer de complicitate binevoitoare.

— Ne vedem la tenis, nu?

Se depărtă în vârfuri spre uşă, cu precauţiuni de femeie care vine de la o întâlnire adulterină.

Deschizând uşa, întoarse capul brusc.

Ochii lui Dănuţ o urmăreau.

Rodica lăsă uşa deschisă şi fugi: nimfă.

Dănuţ porni spre odaia lui, turburat ca după o faptă urâtă.

Totuşi, deşi ieşind din odaia Monicăi, se hotărâse să nu se mai îmbrace special pentru tenis, şi să-şi puie papucii de odaie, deschise lada, scoase pantalonii de flanelă albă, papucii noi, cămeşă de borangic suplu cu guler răsfrânt, şi reţeaua neagră pentru păr, care, în timpul jocului, împiedica şuviţele să fâlfâie sălbatec, determinând astfel pe privitori să urmărească numai armonia violentă a trupului şi săgetările viguroase ale braţului cu racheta.

Înainte de a începe „serviciul”, Olguţa vorbi, adresându-se băncii spectatorilor, deocamdată ocupată de Mircea, Rodica şi Puiu care, graţie unei vizite binevenite pentru el, scăpase mai devreme de la lecţia de pian.

— Posteritatea să ia act. Până acuma a fost odiseea mingilor. Autorul: Rodica. Acum începe Iliada… Play, Achile!

Olguţa glumise. Dar Mircea acceptă fără rezerve evocarea homerică. Ambii jucători puteau să o înfrunte.

Olguţa servea din colţul dreptunghiului opus celui în care pândea Dănuţ. Înălţată în vârfuri, avântare a întregului trup; cu braţul – prelungit de rachetă – adus deasupra creştetului, în unghi de trăsnet; cu faţa încordată şi ochii scânteietori, Olguţa avea înariparea crâncenă a dansatorilor cu torţi, aprinse.

Rareori, Olguţa servea şi mingea doua. Îndeobşte, ori servea numai una, întâia, ori servea trei, întâia fiind nett.

Glonte alb, mingea porni, sări, zvâcni-ndărăt, zbucni iar…

Spectatorii se ridicaseră de pe bancă, apropiindu-se magnetizaţi. Toţi căpătară ticuri.

Mircea se încrunta când Dănuţ trecea câte-o vertiginoasă razantă, şi surâdea beat, văzând-o frântă de racheta Olguţei, şi mingea împroşcată îndărăt.

Rodica palpita, cuprinsă de beţia sângeroasă a celor care privesc luptele de tauri. Strângea pumnii şi i se dilataseră nările. Înteţea cu prezenţa ei violenţa jocului. Instinctiv, trecuse în dreptul lui Dănuţ, şi pumnii ei duşmăneau spontan victoriile Olguţei. Îşi muşca buzele, ca să nu exclame în gura mare.

Lui Puiu îi curgeau sudori. Cu racheta în mină, urmărea jocul, uitând că nu participă. El era şi Dănuţ şi Olguta, ceea ce-l făcea să fie obiectiv, adică, alternativ, ostil. Niciodată nu urmărise o astfel de partidă. La Iaşi nu erau jucători de talia Olguţei.

În faţa filetului, Olguţa şi Dănuţ erau egali. Verva trupească le vădea frăţia. Acelaşi ritm, transpus în două versiuni.

Rachetele loveau, mereu ripostând. Traiectul mingii, fulgerător felurit, plutea multiplu, ca un joc de serpentine, în ochii privitorilor.

Olguţa, mai şerpuitoare; Dănuţ, mai linear – albi amândoi, nalţi amândoi: albă dănţuire, alb duel, alb salt, albă pândă.

Mingea: pântec alb de rândunică, salt de spumă, bulgăr de omăt elastic, aşchii de lumină…

Unghiuri albe, jos; sus, curbe albe. Dreptunghiuri de var: oblice de cridă fulgurantă.

Pac-pac; pac-pac; pac-pac…

Inimile! Mingile!

Nici Olguţa, nici Dănuţ: două spasmuri albe-n alb păienjeniş.

Explozii albe!

Cu o mişcare de rachetă – sau de paloş – Olguţa destrămă nălucile.

Liniile-ncremeniră. Filetul apăru. Mingea rămase. Dănuţ aplaudă.

— Dănuţ, uite cum se dezumflă baloanele!

Şi amândoi, de o parte şi de alta a filetului, fraţi, priviră blegirea terestră a trupurilor dinafară arenei vibrânde.

— Mai jucăm o partidă, Olguţa?

— Stai să se odihnească Mircea!

Puiu luă racheta Olguţei: paj; Rodica – mâna lui Dănuţ: femeie!

Jocul reîncepuse.

Monica, de curând sosită, privea de pe bancă. Rodica părăsi careurile lui Dănuţ şi se apropie de Monica.

— Vai, ce frumoasă rochie ai!

— N-o cunoşteam!

— Şi ce bine-ţi stă!

Se aşează pe bancă lângă Monica.

— Ce tăcută eşti tu, Monica!

— Acuma ai observat? zâmbi Monica, urmărind jocul.

— Nu… da ştii! … Monica, reveni ea în şoaptă, e foarte drăguţ Mircea… Ţie-ţi place?

— Da.

— Eii?! … Oare nu ne-a auzit?

— Olguţa joacă mai bine decât fratele ei!

— Puiu, dă-te la o parte!

Puiu aruncă o privire cruntă şi se dădu.

Înfloreau terasele de trandafiri ale asfinţitului. Tenisul şi jucătorii aveau nuanţe de mărgean. Trandafirii, mingile păreau îmbujorate de zbucium.

— Monica, de ce poartă filet pe cap fratele Olguţei?

Monica răspunse calm şi distrat:

— Ca să-i ţie părul…

— Şi-l frizează?

— Nu.

— Puiu, dă-te la o parte!

— Da unde vrei să mă duc? se răsti Puiu, sincer indignat.

— Vino aici, Puiule, între noi, îl invită Monica.

Oricât l-ar fi pasionat tenisul, Puiu nu putea rezista îndemnurilor protectoarei lui. Se aşează, tampon, între Monica şi Rodica.

— Monica, nu-l pofteşti şi pe Mircea?

— Pofteşte-l tu, Rodica!

— Domnule Balmuş, nu vrei să stai cu noi pe bancă?

Contagiunea energetică a jocului dădu lui Mircea o dezinvoltură surprinzătoare.

— De şapte ani stau, domnişoară! Acuma îs în vacanţă!

— Bravo, duduie! aprobă Olguţa, strângând mingile pentru un nou serviciu, ajutată de Mircea.

— Play!

— Ready!

Cădeau prin aer văluri roşii, ca să fie mai goală înălţarea înnoptării.

Păsările se jucau gălăgios în dormitorul umbrei.

Din nou tenisul şi mingile redeveniră albe în contur albăstriu, o dată cu albul statuar al jucătorilor.

— Puiule, vorbi Monica, du-te acasă şi adă pelerini sau pardesiuri pentru Olguţa şi Dănuţ.

— Şi pentru Mircea, adăugă Rodica, vorbind tare.

— El nu-i încălzit, răspunse Monica.

Puiu plecă, Monica se ridică de pe bancă, pornind spre fundul livezii. Rodica veni după ea.

— Te-ai supărat, Monica?

— De ce?

— Dă! Ştiu eu! Tu nu spui nimica! … Mi-ar părea rău! Eu te iubesc foarte mult.

— De ce?

Monica plecă printre pomi, pe subt cer, în rochie albastră, armonios înaltă, cu păr de aur şi în umbră, părând că umblă pe ape îmblânzite.

În preajma ploii, muştele devin supărătoare: înţepătura lor e mai stăruitoare.

În loc să se întrebe: „Ce-a păţit Rodica?”, Monica se întrebă: „Ce s-a întâmplat?”…

— Monica!

Glasul lui Dănuţ.

Aşteptă. Auzi râsete.

— Melizanda!

Glasul Olguţei.

— Monicaaa!

Glasul lui Puiu.

— Monica!

Glasul Rodicăi, puţin prefăcut, congestionat, din gât, ca la şcoală când cercase – şi izbutise – să convingă pe profesorul de muzică – tenor – că are voce.

Dar glasul lui Dănuţ nu mai răsună.

Monica îşi urmă plimbarea. Era deprinsă, la Iaşi, de pe când Dănuţ era la Bucureşti, să-l aibă lângă ea, fără ca el să fie. Cine ştie! Poate că şi la Medeleni tot aşa va fi…

Şi se întoarse îndărăt, pedepsindu-se să-l vadă pe Dănuţ laolaltă cu toţi ceilalţi, fiindcă-i atribuise pe nedrept – pe nedrept? …

— Pe nedrept.

Un gând urât.

III.

O NOAPTE

„Dragă mamă, Cunoşti de acasă deprinderea mea de a-mi face temele noaptea, şi o tolerezi cu toate că o condamni. Speram să-ţi fac pe plac, măcar în vacanţă, şi să-ţi scriu

scrisorile făgăduite, ziua. Nu s-a putut, cel puţin astăzi. Sunt aproape unsprezece. Îţi scriu la lumina lămpii. În schimb, după amiază m-a furat somnul şi am dormit un ceas plin. E un debut onorabil, care poate contrabalansa veghea de noapte consacrată corespondenţei.

De altfel, pot să te asigur, având drept criteriu experienţa unei singure zile de Medeleni, că aici insomniile sunt excluse…”

Mircea ridică din umeri, zâmbind cu bunătate. Nu putea să spuie mamei lui că iubea! Restul era sincer.

„. S-o iau metodic”.

„Am călătorit bine. Graţie afluenţei de bagaj şi, mai ales, graţie abilităţii unui negustor evreu – singurul meu tovarăş…”

Şterse pe „meu”, cu linii opace.

„… singurul nostru tovarăş de călătorie, compartimentul o rămas gol până la capăt…”

Rămase multă vreme cu fruntea în palme. Când îşi descoperi din nou faţa, obrajii ardeau, ochii, răscoliţi de un mâl turbure, se îngreuiaseră.

Se plimbă prin odaie în lung şi-n lat. Se aplecă pe marginea ferestrei. Pesemne trebuia să răsară luna. Noaptea era mai neagră.

Reveni la maşina de scris, făcu bucăţi întâia scrisoare şi, hotărât, începu: „Dragă mamă.

Am ajuns teafăr la Medeleni. Ce admirabilă casă moldovenească! Exact atmosfera de la noi, amplificată numai, ca un motiv muzical cântat de vioară, reluat apoi de toate instrumentele. Capul tuturora e Olguţa, coada, eu: vai de coadă!

Am impresia că retrăiesc paginile adorabile ale Vieţii la ţară de Duiliu Zamfirescu. Totul e curat: oamenii, şi lucrurile, cerul şi peisajul. La sfârşitul vacanţei devin şi eu poet! N-ai grijă! Dan e pentru amândoi.

Doamna Deleanu e aşa cum mi-o închipuiam. Mamă pentru Dan, mamă pentru mine, mamă pentru toţi oaspeţii

acestei case îmbelşugate şi primitoare. E mai blajină decât mata, dar tot atât de fermă în privinţa somnului şi a mâncării: asta te linişteşte? M-a instalat în apartamentul lui Dan, aşa că suntem alături ca şi la noi acasă. Domnişoarele – căci, afară de Olguţa, mai e Monica, pe care păcat că n-o cunoşti: văzând-o poetica vorbă „înger” nu mi s-a părut fadă, şi Rodica…”

Îşi sprijini capul în mini.

Rodica!

Îl acaparase toată seara. Venind de la tenis cu toţii împreună, tocmai când suiau scările, Rodica îşi amintise că uitase pe banca de la tenis o batistă brodată de mama ei. Îl obligase pe Mircea s-o însoţească, pentru că:

— Noi doi n-am jucat tenis; putem face o plimbare.

Căutaseră mult timp batista pe care Rodica o găsise în mâna ei, unde era din clipa când pornise s-o caute.

— Vai, ce uitucă-s… Să nu râzi de mine, domnule Balmuş!

— Cum să râd, domnişoară! Mie nu mi se-ntâmplă să-mi caut pălăria de pe cap?

— Serios?

— Da, da!

— Vai, ce asemănare! Dă-mi mâna.

I-o întinsese franc. Dar Rodica avea o mână atât de moale şi un fel atât de neobişnuit de a-ţi strânge mâna, încât aveai impresia echivocă şi jenantă că pipăi involuntar o goliciune. La masă o surprinsese privindu-l. Se înşelase? Înainte de culcare, aceeaşi strângere de mână, care alinta şi se alinta… Rodica!. Poate basmaua roşie, sau buzele, sau nările o împărecheau cu femeia roşie din tren… Hotel „Binder”, Camera 13…

Scutură capul. Rupse scrisoarea.

„Dragă mamă, Abia acum înţeleg ce sacrificiu ai făcut, determinându-l pe tata să părăsească Iaşul. Când eşti la Bucureşti, regreţi Iaşul şi Moldova. Dar când te simţi din nou în Moldova, urăşti Bucureştiul.

Mi-e milă de tata şi de tine că o să vă petreceţi vara acolo…”

Tonul scrisorii îl exaspera ca o ploaie de note false. Începu alta: „Mamă dragă, Am călătorit binişor şi am ajuns sănătos, fără să-mi pierd bagajele sau banii…”

Unde era suta de lei? …

Hârtiile din buzunarul de la piept erau pe măsuţa de noapte: o sută lipsea.

Unde? Unde?

Călători din nou cu femeia roşie… Hotel „Binder”, camera 13…

Telegramă.

Mihai Balmuş.

Popa Nan 24

Bucureşti „Ajuns bine. Detalii poştă. Sărutări. Mircea.”

Vârâse suta în buzunarul surtucului: cel drept. O simţea mototolită, umezită în mâna lui. Totuşi, nu aruncase pe fereastră economiile mamei lui.

Unde era surtucul?

Aprinse o lumânare, ieşind afară, cu ea în mina.

Bătu la uşa lui Dan. Nici un răspuns. O întredeschise; întuneric.

— Dormi?

Patul gol!

Porni spre bucătărie.

— Gheorghiţă! … Gheorghiţă!

— Ci vrei mata, conaşule? îl întrebă Sevastiţa ieşind din bucătărie.

— Îl caut pe Gheorghiţă.

— Hă-hăăă! Di când o plecat! Şi fie el sănătos!

— Unde?

— Pârci mata nu ştii?!

— Nu ştiu, fetiţo!

— Eeee! … O înhămat la bihuncă şi s-o dus cu conaşu nostru…

Sevastiţa zâmbea cu înţeles: obraz rumen în tulpanul alb, sini goi în aspra cămeşă ţărănească.

— Da tu nu ştii, fetiţo, unde mi-a pus surtucul?

— A matali-i?

— Care?

— Unu grâu la color, ţuvil.

— Da, da, acela-i.

— Pui l-o dus la călcat la spălătorie.

— Poţi să mi-l aduci?

— Iaca-ndatî! Se codi o clipă, cu bărbia-n piept, sprâncenată. În odaie?

— …în odaie.

Suflată dinadins de buzele lui Mircea, luminarea-i fumega în mina; cu cealaltă o apucă pe Sevastiţa de bărbie…

Plecă spre odaie, bâjbâind prin întuneric, fără umbră.

În bucătărie, câţiva tăciuni aruncau lumini roşii din gura sobei. Anica îşi aprinse ţigara şi sorbi restul de cafea rămasă în ibricul babei, care plecase la culcare.

— Unde-ai fost?

— Ei, undi! mormăi Sevastiţa, îndreptându-şi cămeşa. La boieri…

— Sevastiţooo! răsună o chemare în şoaptă sonoră.

— Iaca! oftă Sevastiţa către Anica.

— Sevastiţo!

Puiu, în cămeşă de noapte, pelerină şi papuci, îşi vârâse capul pe fereastră.

— Unde eşti Sevastiţo?

— Da ci mai vrei?

— Nu mi-ai pus apă de băut.

— Ei, nu ţ-am pus! Ţ-am pus.

— Atunci o băut-o fetele. Adă-mi apă.

Anica zâmbea. Sevastiţa, posacă, privea cărbunii.

— Să ştii că fac scandal dacă nu-mi aduci! Ţi-arăt eu ţie.

— Du-ţi la boieri! chicoti Anica, trăgând un fum pe gură şi bifurcându-l pe nări.

— Du-ţi! Du-ţi! Da mai du-ţi şi mata, tati Anico! Cî-s sătuli di copchii!

Lătrată de toţi cinii satelor, ţigăneşte blestemată de orăcăitul broaştelor, sicriu cu patru roţi, încălecat de două umbre, în urma unui negru trap, bihunca se topea în noapte, şerpuind de-a lungul drumului cărunt…

Vânt nu era; nici adieri. Tăcerea numai – lanuri de tăcere, plopi de tăcere, cer de tăcere – ca reculegerea unei dureri: lespede pe suflet, umbră îngheţată.

Dănuţ mina. Gheorghiţă se ţinea.

În mare tainã, Gheorghiţă înhămase la bihuncă pe Zdup – calul lui Dănuţ – şi ieşise din ogradă în timpul nopţii, văzut numai de Sevastiţa, aşteptându-şi stăpânul lângă sat, aşa cum îi poruncise.

La Bucureşti, Gheorghiţă nu urmase niciodată paşii stăpânului său spre casa Adinei. Dacă i-ar fi urmat, s-ar fi mirat!

Întâia oară când îl urma pe Dănuţ spre Adina încălecau amândoi aceeaşi bihuncă. Era înspăimântat. Noroc că deasupra cerului veghea Dumnezeu.

Dănuţ tăcea. Gheorghiţă tăcea. Se auzeau numai copitele lui Zdup, lovind, sărind, lovind: împătrită zvâcnirea neagră.

…La Bucureşti o vedea pe Adina în fiecare seară.

Venise şi la Medeleni, seara. Neliniştit ca somnambulii când răsare luna, trupul se deşteptase într-o ciudată aiurire. Veselia celorlalţi se decolorase treptat în ochii lui Dănuţ. Auzea râsul lor, zâmbea şi el, dar zâmbetele feţii se opreau la marginea opacă a sufletului, tremurând, ca zglobiii focoşi la marginea codrului în care tăcerea are miros şi ochi de fiară şi e adâncă. Simţise nevoia să plece şi n-avea încotro.

Se sculase brusc de la masă, cu fălcile încleştate.

— Ce-i, Dănuţ? Nu te simţi taine?

— Nu… Mă duc să-mi iau batista.

Nu minţise. Dar lacrimile nu porniseră în drum spre odaia lui. Un gând le oprise. Trebuia s-o vadă din nou pe Adina.

Să încrucişeze trenul care o ducea iarăşi la Bucureşti. O clipă s-o vadă, o clipă s-o strângă, o clipă să simtă iarăşi parfumul care înălţa ziduri gigantice între el şi bucurie, între el şi Medeleni.

Plecase hoţeşte.

Şi drumul era plin de spaime! Se temea să nu i se fi întâmplat ceva Adinei la Iaşi, să nu deraieze trenul în care era, să nu se fi îmbolnăvit…

Adina… Ochii şi faţa de copil în neagra imensitate a lumii!

Adina… Ce simplă era fericirea la Bucureşti! Câteva străzi… Casa Adinei… Adina în braţele lui… noaptea…

Adina… Răspântie de zâmbet dureros între două stele căzătoare: ea spre Bucureşti, el spre Medeleni. Şi-n noapte, depărtările-s imense, prăpăstii toate.

Biciul şuieră, Zdup tresări, copitele scăpătară, Gheorghiţă încleşta mai tare scândura vijelioasă. Uneori mila-i povară mai grea decât durerea. Ai văzut odată pe uliţă un cal prăvălit în genunchi, lovit cu coada biciului. Te-a privit. L-ai privit. Ai trecut preocupat, grăbit. Peste o săptămână, o lună, un an, pe neaşteptate, privirea calului îngenuncheat îţi răsare. O săptămână, o lună, un an n-ai văzut-o. O vezi. Şi ţi-e milă. De-atâta vreme îţi era milă şi n-ai ştiut. Ştii, şi te apasă mila ceas cu ceas şi zi cu zi îngrămădită – zadarnică.

O zi întreagă uitase privirea Adinei din clipa despărţirii. O vedea. Îi era milă. O milă cu ochii deschişi în suflet, fără să poată plânge.

Adina… O iubea.

Adina! O iubea cum gemi cu buzele închise numele unui mort pe care îl iubeşti deznădăjduit.

Era cu putinţă oare s-o mai simtă în braţele lui? … Mai exista Adina? … O ţinuse vreodată în braţe? Existase? …

Noaptea clipi.

Privire lungă…

Negre, copitele lui Zdup sclipiră, de argint. Fum, silueta bihuncei crescu pe drum.

Răsărise luna răsturnând umbrele.

Se opriră în faţa gării tăcute. Dănuţ descălecă.

— Tu pleacă.

Gheorghiţă luă hăţurile. Bihunca porni spre staţia următoare, unde trebuia să aştepte pe un Dănuţ surghiunit la Medeleni, după zece minute de fericire în trenul care-o aducea pe Adina de la Iaşi, ducând-o la Bucureşti.

Trenul veni.

Porni.

Dănuţ se trezi pe scara unui vagon de clasa treia. În clipa de oprire, zăpăcit, nu văzuse nimic la ferestre. Începu colinda. Numai zece minute până la staţia următoare!

Mizerie! Mizerie!

Îmbrânci un pasager cu caschetă englezească de pe coridorul clasei întâia.

— Domnule, nu te uiţi?

Dănuţ întoarse spre el o faţă atât de tristă, încât pasagerul călcat pe picioare scăpă un spontan: „Pardon!”

Dacă nu era în tren? Îşi şterse cu dosul palmei năduşeala frunţii. Secundele se risipeau ca şiruri de mărgăritare, mereu rupte, mereu sfărâmate cu picioarele, pe coridoarele lungi, printre oameni indiferenţi…

— Ocupat! răsună un glas posesiv, ca cele din closetele publice.

Dănuţ oftă.

— Plin, domnule!

— Dănuţ!

— Adina!

O apucă de subţiori, trecând-o peste picioarele pasagerilor.

— Închide uşa, domnule! ţipă un glas din urmă.

Cu sufletul ca două vinturi întâlnite, venind din două zări, se sărutau pe gât, pe nas, pe haine, pipăindu-se uimiţi, sărutându-se stângaci; flămânzi şi nebuni, lacomi şi increduli.

— Dănuţ! Dănuţ!

— Adina! Adina!

Trenul se opri, îmbrâncind.

— Dănuţ!

— Adina!

Braţele lui Dănuţ căzură.

— Adina!

— Dănuţ!

Plângeau amândoi.

Gorniţa sună.

Trenul porni.

Dănuţ îşi şterse ochii, ca să vadă lacrimile Adinei, din nou, ca să vadă mâna Adinei…

Nu mai văzu nimic. Lacrimile, trenul, noaptea…

Nu era singur. Avea o spectatoare: vecina Adinei din tren. Se coborâse în staţie o dată cu Dănuţ – respectuos salutată de şeful gării – ţinând în mâna dreaptă, înmănuşată, o ţigaretă de fildeş sculptat, din cale-afară de lungă; în mâna stânga, un pled şi un mic sac de voiaj, învelit în pânza, cu monogramă; iar pe braţul drept, un şirag de covrigi cu susan, îngrămădiţi unul lângă altul până la cot; aromate brăţări comestibile, contrastând net cu linia elegantă a mânicei tailleur-ului albastru.

Vru să tragă un fum: scrumul căzu. Ţigara se stinsese demult, fără să bage de seamă. O intrigase, de când pornise trenul de la Iaşi, fetiţa cu pălărie de pai, zulufi roşietici, ochi verzi, năsuc în sus, guriţă pupină, ten de copil – îi venise să-i ofere bomboane dulci – gătită şi parfumată cu o subtilă simplicitate – şi nu îndrăznise! Femeie coaptă prin cochetăria surdă a îmbrăcăminţii, dar şcolăriţă în vacanţă prin vârsta trăsăturilor şi a înălţimei, cât şi prin expresia feţii şi a mânilor – fără inele – încrucişate pe genunchi. Răpirea ei din compartiment – gentilă ca un coş de flori, ridicat pe sus – o intrigase şi mai mult. Apoi îmbrăţişarea candidă, impudică şi pasionată, de pe coridor – fredonase zâmbind un motiv din Manon – lacrimile şi copilul… domnul care plângea în urma trenului plecat.

Domn? … Copil? …

Îi venea să-i spuie: „Întoarce-te. Vreau să-ţi văd faţa.” I-ar fi spus-o desigur – nu se sfia nici în saloane să o facă, amănunţind pe dansatorul intimidat prin face-ŕ-main, cu ochii miopi, nu de miopie, ci de impertinenţă calmă – dar prefera să fie intrigată decât să aibă anostul final al decepţiei.

Ca siluetă, văzută pe la spate – haine de sport cu pantaloni scurţi: moletierele cenuşii înfăşurau picioare lungi, frumos croite – părea bărbat: zvelt, tânăr, dar bărbat. Umerii, deşi dezolaţi, erau largi, formaţi. Nu-i văzuse faţa în tren. Privise numai îmbrăţişarea: de-atunci ardea ţigara singură. O aruncă, desprinzând-o din ţigaretă cu degetul cel mic. Printre mucurile de ţigări „Funcţionar”, „Sergent” şi „Plugar”, şi cele răsucite în foi de ziar, aruncate prin pietrişul peronului, ţigara fumată pe jumătate, cu inscripţii turceşti, evoca începuturi de roman poliţienesc cu Sherlock Holmes, lectură favorită a şefului gării, care, la distanţă respectuoasă, aştepta şi el să se întoarcă „tânărul misterios”, pentru ca, la rândul ei, „doamna senator” să-şi „exprime voinţele”. Şeful gării purta asupra lui lampă de buzunar electrică, box, Browning şi pipă: om cult! N-avu nevoie să întrebuinţeze nimic din „arsenalul detectivian”, fiindcă, doamna senator” îi trecu bagajul şi pledul ca unui simplu servitor.

— Se poate? N-a venit trăsura?

— E o enigmă la mijloc…

— Nu-i niciuna. A uitat Sake să mă anunţe!

Şi fără să-i pese de proximitatea şefului gării, care, la auzul numelui atotputernic în judeţ, se ploconise ca în faţa lui Sherlock Holmes venit direct din Anglia, murmură pentru ea, dar tărişor, cu un dispreţ familiar ochilor şi buzelor:

— Pauvre Sake! … Ce trenuri sunt pentru Iaşi?

Şeful gării făcu un gest de completă dezolare:

— Până mine dimineaţă n-avem decât un tren de marfă! Să vă ofer camera mea. Modest, dar din toată inima! Am şi

bibliotecă.
— Merci!
Privi din nou spre Dănuţ: pornise cu umerii plecaţi spre ieşire. Îl urmă. Şeful gării, după ea, „scrutând” spinarea lui Dănuţ.
— Gheorghiţă!
— Aici-s, conaşule.
— Hai.
— Domnule…
— Mă rog, doamnă?
Oportună, lampa de buzunar a şefului gării lumină faţa dulce a tinereţii cu urme de lacrimi.
Zdup dansa, sforăind, gâfâind, uşor înspumat.
— Tinere, am rămas fără trăsură. Ai avea amabilitatea să mă conduci acasă?
— Unde, doamnă?
Şi glasul era nesigur şi răguşit după plâns.
— Câţi kilometri? se adresă ea şefului gării.
— Cinci, mă rog, mari şi laţi!
— Cinci kilometri, tinere. Moşia Sălcii. Mergem la pas.
— De unde eşti, băiete? interogă şeful gării pe Gheorghiţă, în şoaptă, cu fruntea concentrată, sfredelindu-i ochii cu o privire detectivă.
— De la Medeleni. Hap-ţiu! răspunse Gheorghiţă trăgând pe nas un strănut incipient, care totuşi, izbucni amplificat.
„A luat un gutunar: deci vine de la Medeleni, distanţă mare, îmbrăcat subţire, drum prin pădure”, deduce în petto şeful gării, trecându-şi batista pe faţă.
Şi tare:
— Aha! Aha! Puteţi merge liniştită, comunică el rezultatul anchetei. Ăsta-i de la moşia lui conu Iorgu, deduse el cu glas tare, punând în evidenţa conului electric bihunca „enigmatică” acum o clipă. Mata sunteţi fecioru lui conu Iorgu?
Fără să-i răspundă, Dănuţ se prezentă „doamnei senator”, ajutându-i să încalece bihunca.

„Doamna senator” părea înaltă şi slabă în umbră, zveltă în lumină, dar picioarele descoperite până peste genunchi – din pricina poziţiei pe bihuncă – făcură să se presimtă unul din acele trupuri tainic împlinite, a căror goliciune arată onctuoase curbe mlădii, destăinuite numai de ritm – ochiului atent şi experimentat – de haină, nu.

— Mii mata, conaşule?

— Nu. Mina tu.

Îl ostenea şi gestul ridicării braţelor.

Gheorghiţă încălecă.

Încalecă şi Dănuţ, cu picioarele spânzurând pe de lături, fiindcă bihunca n-avea decât o singură rezemătoare pentru picioare, ocupată de pantofi cu tocuri înalte.

Porniră. Şeful gării îndreptă pentru ultima oară asupra bihuncei lampa care destrăma relativele „tenebre”, căci luna ardea alb în noapte. Aspiră aroma „tabacului blond”. Stinse lampa. Enigma nopţii înghiţi bihunca.

Şeful gării aprinse luleaua şi porni gânditor – deducând în treacăt că e lună: după umbre – spre fascicola deschisă subt lampă: Taverna „La şarpele negru”, având pe copertă autenticul portret al lui Sherlock Holmes: pipa deducţiilor, fruntea meditaţiilor, zâmbetul impenetrabil şi ochii cu sclipiri de oţel, reci, sfredelitori… „Ce om! Eh!”…

Respiraţia cu tril subţire a milioanelor de greieri se ridica şi cobora, ritmând noaptea, muzical.

Multă vreme, Dănuţ lasă numele Adinei, în tremur de lacrimi, să urce şi să coboare cu respiraţia greierilor până-n stele, în iarba umedă.

Noaptea era, în lumina lunii, ca un păr negru despletit pe grumaji, văzut prin coardele de argint ale unei harpe.

Bihunca mergea domol. Drumul era alb ca o dâră de ape. Toţi trei tăceau. Doamna fuma mişcând uşor braţul cu brăţări de aluat şi susan. Mişcările braţului răsfrângeau în urmă un vag parfum de violete îmbinat cu aroma contradictorie a covrigilor. Capul îi era acoperit cu un fel de turban de catifea neagră.

Jacheta tailleur-ului se rotunjea iute pe umerii mici şi înguşti, dar talia, mult mai subţire, minusculă, gâtul rotund şi supleţa spinării dădeau fineţă umerilor şi un fel de vigoare fragilităţii lor.

Zdup sforăi, încordă capul, împinse îndărăt cu crupa, strâmbând bihunca.

— Nu vrea la deal, conaşule! Ci-i di făcut?

— Ne dăm jos, hotărî doamna.

Dănuţ sări înainte, prevenitor. Zdup se scutura, împingând mereu.

O luă în braţe.

— Ia-l de frâu, Gheorghiţă. Cuminte, Zdup!

O aşeză în drum. Îl surprinse elastica pondere a trupului care părea pană.

Gheorghiţă o luă înainte, călăuzindu-l pe Zdup.

— Aşteaptă-ne sus, hotărî doamna.

Porniră alături după bihuncă, Dănuţ cu parfum de violete-n braţe şi pistrui de susan pe haină.

Lângă el, doamna fredona o arie din Manon.

Adina! Adina! Singur lângă o femeie străină! Ea singură în tren, tot mai departe… Nu-i putuse spune nici o vorbă! Nu-i scrisese nici un rând să-i ţie tovărăşie pe drum! Nu-i adusese nici o floare! Cum îi curgeau lacrimile pe obraji!.

Oftă privind în pământ.

— Biata fetiţă!

Cine vorbise?

— Biata fetiţă! Ce tristă era!

Întoarse capul spre parfumul de violete.

— O iubeşti mult?

Copilăreşte răspunse ochilor negri şi parfumului de violete.

— Da.

— Biata fetiţă!

Dănuţ zâmbi, cu toată tristeţea în obraji.

— Am călătorit împreună de la Iaşi…

— Da?

Parcă ar fi primit un dar de la Adina.

— Da. Eram alături.

Se îmbuna întristarea nopţii! Avea lângă el un tovarăş cu amintiri comune, cu icoana Adinei între ei.

— Ce fetiţă drăgălaşă!

— Daa…

— Delicioasă!

— Da, dădu din cap Dănuţ oftând întretăiat.

— Era atât de gentilă cu mânile pe genunchi, cuminte-cuminte! Îmi venea să-i dau bomboane…

Ridică ochii calzi de recunoştinţă mută spre parfumul de violete şi aroma de susan.

— Nu ştia c-o aştepţi?

— Nu. Nu ştia, suspină Dănuţ.

— Se cunoştea! Era abătută. Avea gura copiilor când le vine să plângă.

Un nod se sui în gâtul lui Dănuţ. Înghiţi. Întoarse capul.

Fără să-i fie ruşine, întoarse din nou capul spre buhul parfum de violete. Nu putea vorbi.

— Te iubeşte mult?

Dănuţ plecă fruntea.

Urcară în tăcere prin parfum de mintă.

— În ce clasă-i?

— Învaţă la Iaşi?

— Nu.

— La Bucureşti?

— Da.

— Într-a şasea?

— Da.

— Se cunoaşte! E aşa de proaspătă!

— Da.

O rară frăgezime îi învălui, colorându-i obrajii. Fetiţă o vedea pe Adina dragostea lui, fetiţă o vedea tristeţa lui… Şi iată că un glas dinafară o numea şi el fetiţă. Împreună cu altcineva, vorbea despre o fetiţă, despre Adina tristeţei şi drăgostii lui.

— Ai să-i scrii?
— Da.
— Acasă?
— Da.
— Şi părinţii ce spun?
— Ei nu ştiu!
Se roşi tare.
— Aşteaptă curierul la poartă? Îi fuge înainte?
— Da.
O vedea pe Adina fugind înaintea curierului, cu bătăile inimii, întorcând capul să vadă dacă n-o priveşte cineva de acasă.
— Vă iubiţi tare?
— Da.
— Şi eşti trist de tot?
— Da.
— Vrei un covrig?
— Nu.
— Îs proaspeţi. I-am luat calzi de la Iaşi. Eu ador covrigii cu susan de când eram la şcoală. Şi ei îi plac?
— Da.
— Atunci trebuie să mănânci! Uite, rupe unul.
Îi întinse braţul. Rupse un covrig.
— Mie nu-mi dai?
— Ba da. Mulţumesc.
— E bun?
— Da.
— Vezi!
Mâncară alături, urcând alene. O adiere slabă îi împresură cu parfum de flori umede. Apoi rămase numai parfumul de violete ca o umbră înspre el a siluetei de alături.
Doamna scoase din buzunar o tabacheră de baga.
— Poftim. Nu fumezi?
— Nu, mulţumesc.
— Nu te lasă părinţii?
— Nu... da...

— Lasă! Eu „nu te spun”! Ia o ţigară: sunt dulci, nu fac rău! … Bagă de seamă, că se stinge! Vino mai aproape.

Obraz în obraz, se aplecară asupra pumnilor ei, în care debila flacără se îndoia sperioasă. Şi mănuşile tot parfum de violete aveau, amestecat cu cel de piele glasată.

— Nu ştii să fumezi!. Vra să zică nu spuneai minciuni! În ce clasă eşti?

— Într-a opta.

— Şi n-ai fumat până acuma?

— Nu.

— Îţi place?

— Îmi vine să strănut!

— Arunc-o!

— Nu. Am s-o fumez.

— Atunci învaţă-te. Uite cum; tragi fumul încet… nu-l sorbi. Îl aspiri delicat, aşa… Acuma iar îţi vine să strănuţi?

— Da.

— Strănută!

Strănută înecat de fum.

— Lecţia de la început! Vra să zică tragi fumul – nu-ţi umplea gura de fum: de asta strănuţi! – încă o dată! Aşa. Acuma respiră adânc.

— Ca la doctor?

— Nu vorbi! Ca la doctor, ceva mai natural numai! Eu nu-s doctor! … Ei, cum îi?

— Bine… da…

— Da?

— Să mai stăm puţin.

Bufni de râs, răsturnând capul pe spate: dinţii albi sclipiră-n lună. Linia bărbiei lunecă albă şi goală spre sinii ascunşi.

— Câţi ani ai?

— Nouăsprezece.

— Ai rămas repetent?

— Nu. Am început mai târziu.

— Ei! Mai fumăm?

— Sigur!

— Să văd!
Trase din nou, respectând mişcările învăţate descompus, dar sintetizându-le cam brusc, „dând duşcă” fumul.
— Bun?
— Bun!
— Ce gust are?
— Fum!
— Ei, fum! Tutun, nu fum! Îi simţi aroma?
Respiră adânc.
— Mă miroşi pe mine? A ce miros?
— Violete.
— Îţi plac?
— Da.
— Am să te las repetent, elevule! Nu ştii să guşti tutunul! Eşti distrat!
— Ba ştiu! Da încurc.
— Atunci nu ştii! Gustul tutunului, elevule-elevule, îl simţi în nas – nu râde – îl simţi când fumul alunecă din cerul gurii spre nas…
— Atunci de ce-l tragi în piept?
— După ce nu ştii nimic, mai întrebi?
— Întrebare!
— Răspuns: îl tragi în piept ca să-ţi umpli plămânii cu aromă…
— …pe care n-o simţi decât în nas!
— Ei! Ţi-ai luat nasul la purtare! Să văd dacă ştii lecţia… Aşa! Iar strănuţi!
— Nasul!
— Lasă nasul! Eşti debutant! … Ce-i?
— Am… cam ameţit.
— Tare?
— Aşa… puţin…
Ţigara îi căzu din mină.
— Reazămă-te de mine. Bine, nu aşa! Sunt voinică! … Na! Greu?

Aruncă şi ea ţigara. Vârî ţigareta în buzunar. Se aşează pe marginea şoselii, în iarbă. Luă pe genunchi capul lui Dănuţ.

— Nu te gândi la nimic. Închide ochii. Stai liniştit până ce-ţi trece.

Îşi trase mânuşile. Scoase pălăria lui Dănuţ. Îi puse nuna pe fruntea năduşită rece. În lumina lunii faţa lui Dănuţ era albă-albă, cu cearcăne subt ochi.

Cu o mână îi acoperi ochii. Cu cealaltă îi inela părul: numai arabescuri cu luciri de argint şi gropiţe de umbră castanie.

Dinţii simţi parfumul de violete, altfel când izvora din mâna goală, care-i acoperea ochii. Apoi simţi coapsele femeieşti, pe care-i rezema capul.

— Ai înviat?

— Ştiu eu!

— Încearcă!

Îl ajută să se ridice, ţinându-l de subţiori.

— Pornim?

— Dacă mă ajuţi!

— Fie! Profesoară dintii; apoi infirmieră! Cum e cu tutunul?

— Să n-aud!

— Când ţi-i da licenţa să încerci din nou: cu patru infirmiere pe de lături!

— Da! Dacă mi-ar plăcea, aş fuma!

— Prea acri strugurii!

— Nu ţi-i bine, conaşule? îl întâmpină Gheorghiţă care zâmbise privind scena din vale, dar se îngrijorase văzându-l pe Dănuţ sosind cu capul pe umărul doamnei, într-o atitudine de rănit.

— O ameţeală. Mi-a trecut. Haidem.

— Să-ţi ajut?

— Nu, mulţumesc. Dă-mi voie…

Se săturase să fie tratat în copil şi infirm! O ajută, săltând-o voiniceşte, să încalece bihunca. Sări, la spatele ei.

— Mâna, Gheorghiţă!

El comanda.

Elastică, bihunca porni.

O ameţeală! Instinctiv, îi încolăci mijlocul… Se dezmetici. N-avea corset, nici centură! Trup lung, mijloc rotund, subţire, dar degetele nu întâlneau dungile tari ale coastelor de jos, se afunda ca în muşchiul copacilor.

Se întoarse spre el.

— Mai bine?

— Îm! Potrivit!

— Cum ţii picioarele!

— Aşa…

— În vânt? Nu. Pune-le aici. Ai să cazi jos aşa! De ce te jenezi? Pe mine nu mă incomodezi! Mă strâng… aşa.

Îşi vârî picioarele în aceeaşi rezemătoare, alipindu-şi pulpele de pulpele ei. Cu braţele în jurul mijlocului şi picioarele alăturate, erau ca doi călăreţi pe aceeaşi şea, cu picioarele în aceleaşi scări.

Odihnit, Zdup bătea un trap viguros.

Încet cu-ncetul, mânile lui Dănuţ, descleştându-se din jurul mijlocului, se urcară. Dinţii rugătoare, şovăiră, apoi, hotărâte şi dure ca plăcile de preţios metal bombat pe pieptul dansatoarelor orientale, acoperiră sinii care încăpeau în ele.

Şi fără abur de tutun, capul se aplecă pe umăr, şi buzele cu suflare fierbinte întâlniră şi gustară parfumul de violete, acolo unde părul ridicat lasă un puf pe ceafa descoperită.

Gheorghiţă zâmbi lat, fiindcă umbrele erau lungi pe şosea, şi stăpânul său – vrednic stăpân!

Castelana de la Sălcii, urmată de Dănuţ, de harmalaia cânilor şi de ploconelele servitorilor şi servitoarelor, aştepta în faţa scărilor să vie cămărăşiţa care păstra cheile casei.

Bihunca, lătrată de cini, trăsese la scară, în faţa rondului de trandafiri. Se auzeau vociferări, gesticulau lumini: tabără nocturnă, chemată la luptă domestică.

Dănuţ, cu mânile în buzunar, aspira parfumul trandafirilor.

Nu-l reţinuse, dar nici nu-l congediase.

În bihuncă, gestul îndrăzneţ, prelungit de-a lungul kilometrilor lunari, pierduse progresiv semnificaţia de tulbure şi ademenitoare complicitate – de la o vreme doamna începuse să fumeze, apoi mâncase un covrig, iar fumase – părând impus de situaţia lor pe bihuncă, devenind oarecum, firesc şi necesar. Multe femei, tolerau aceste familiarităţi sportive, spontan, fără de nici o jenă sau reticenţă. În bobsleigh ţinuse fete şi femei, deopotrivă, de mijloc, primindu-le în braţe la unele virajuri aprige, lipit de ele din umeri până-n picioare, constatând în treacăt elasticitatea lor trupească, preocupat însă de viteza bobului mai mult decât de-a sângelui.

Rămânea sărutarea. Gâtul ei o primise impasibil, ca o scrisoare, mărcuţa lipită de ea, Îl credea copil. Îl tratase ca pe un copil. Cu atât mai bine! Ea singură îi servea o soluţie comodă pentru el, un rol de îngânări, stângacii, naivităţi şi îndrăzneli tolerate, care-i convenea; altminteri, ar fi fost jenant, umilitor mai ales.

Faţă de bărbaţi, credinţa sau impresia lor că eşti copil prostuţ, şi tratarea în consecinţă, te paralizează, fără nici un folos sau voluptate: dimpotrivă, vanitatea e iritată.

Dar convingerea femeilor că eşti copil naiv, „şcolar”, când nu eşti, e o subtilă superioritate asupra lor, o haină largă, în care toate mişcările ţi-s ascunse, toate gesticulările posibile în căderea faldurilor lente şi făţarnice. Se apleacă, încrezătoare ca asupra unei flori, Le săruţi: cred că-i rouă! Aleargă, înviorate şi aţiţate ca după fluturi, întind mâna, le-o strângi tare: cred că-i vânt, se lasă-nvăluite în joacă! Le prinzi în braţe, bărbăteşte, le despoi: cred că-i zburdălnicie dezinteresată de râu limpede şi repede! … Şi dacă văd în sfârşit că nu eşti copil, îţi afirmă contrarul, bătându-te peste obraji: e aşa de comod pentru ele! Şi atât de savuros!

Cămărăşiţa alerga despletită ca văduva unui înecat. Deschise uşa. Parfumul de violete intră în casă; Dănuţ îl urmă.

Tăcere prăfuită de casă închisă cu multe covoare. Parfumul de violete dura o proaspătă înviorare. Urcară scările, precedaţi de un candelabru cu luminile aprinse.

Lux oriental pretutindeni. Covoare cu reflexe cireşii, rubinii, violete, vişinii, cărămizii, albastru persan galben stins; şaluri cu desemne iuţi ca viperile. Icoane ornamentale. Candelabrul învia binecuvântări rigide de sfinţi cu ochi severi şi bărbi lemnoase; petala frunţilor de madonă; lancea superbă… Pluteau amintiri de tămâie şi călugăraşi. Profan, parfumul de violete zâmbea printre ele, încruntând întunericul din urmă.

Sus, în hall-ul parchetat negru, dragoni de argint din jurul unui uriaş vas chinezesc căscară fălcile cu limbi multiple, în care flăcările aruncau luciri de foc.

Cămărăşiţa deschise ferestrele. Flăcările ondulau; umbrele ondulau. Încăperea părea că adăposteşte palpitarea de catifea a unui imens fluture de noapte.

Două servitoare, foarte frumuşele, cu aer de subrete pariziene, elegant încălţate, cu şorţ de dantelă şi boneţele pe cap, urcau sprintene scările.

— Sărut mina!

— Sărut mina!

Făcură şi lui Dănuţ o reverenţă identică, fără să se mire.

— Pregătiţi samovarul în salonaş. Conduceţi-l pe domnul.

Precedat şi urmat de câte o subretă, Dănuţ intră în salonaş. Tot parchet negru, tot covoare. Un pian de lemn mahoniu, acoperit de un şal albastru cu chenar colorat în game de roş. În mijlocul salonaşului, masă ovală de lemn roşietic, acoperită cu un şal veneţian: negru ud, flori verzui, franjuri mătăsoase, în ploaie brună de jur împrejur.

Prin ferestrele deschise, respiraţia nopţii intră. Franjurile se clătinară moale, flăcările se-ndoiră. Lent ca un şarpe care deschide ochii, destinzându-şi inelele solzoase, salonaşul învia.

Subretele răscoliră valurile colorate ale pernelor îngrămădite pe divan, răspândindu-le pe marginea dinspre

părete şi la căpătâi.

Se înclinară. Plecară, închizând uşa. Curentul stinse câteva lumânări. Panica celorlalte se potoli.

A! O bibliotecă!

Trei rafturi joase de lemn roşietic. Cărţi multe, legate în piele, cu o variaţie care dovedea o cochetărie pentru cărţi egală celeilalte. Leneşă dezordine.

Cum le lăsase mâna care le răfoise, aşa erau. Şi colbul de pe rafturi: brumă pe o castană sălbatecă.

André Gâde, Pélladan, Baudelaire, Rimbaud, Pierre Louys, Walt Whitman…

Zâmbi. Situase în aceste rafturi un virtual volum;

DAN DELEANU.

VERSURI.

E agreabil să fii scriitor! Numele tău pe coperta unei cărţi învelită în piele; o carte răsfoită de mini… Ce fel de mini avea? … Parfumul de violete şi-l amintea. Acolo în iarbă, pe marginea şoselei, simţindu-i mâna pe ochi, îi venise să guste parfumul minii cu vârful limbei, cum îţi vine să guşti uneori parfumul din flacoanele femeilor pe care le frecventezi. Îşi amintise, însă, că era trist şi convalescent şi renunţase.

O subretă intră aducând samovarul. Cealaltă veni în urmă cu tablaua.

Ieşiră.

Îşi dădu seama, deodată, că era plină noapte, că în loc să doarmă – cum credeau cei de acasă – era într-o casă necunoscută, cu o femeie străină, într-un decor „gen vitrină Djaburov”, cum numea Olguţa excesul de orientalism în decoraţia caselor, care începuse să bântuie: reflex social al literaturii decadente şi al celei exotice din Franţa – şi o mirare extraordinară îi încreţi faţa. Se deschise parcă un oblon şi o fereastră în el.

Un cucoş cânta, prin somn probabil, obsedat de soare.

Avu senzaţia că-i la Bucureşti, într-una din acele case artificiale şi preţioase, insuportabile când stai mai multă vreme în ele; case acaparate de decor, în care îţi vine parcă

ori să leşini molatec – în timp ce brűle-parfum-urile ard ceţos şi aromat – ori să înjuri româneşte, ca să te deştepţi în substanţiala România.

Aceeaşi aversiune – pudoare agresivă – care-l făcea în copilărie să nu vorbească franţuzeşte, deşi putea, îl însufleţea în aceste decoruri care excludeau viaţa verticală, impunând trupului şi sufletului atitudini orizontale. Conţinutul bibliotecii şi amănuntele mobilierului destăinuiau un gen „femeie fatală”, cinematografic fatală, care-l făcea să dorească reacţia grosolană, cum poate biblicul Samson dorea duşul pletelor. Poate acelaşi sentiment făcuse pe armoniosul Eminescu – niciodată vulgar în faţa sufletului şi a drăgostii – să invectiveze brutal, iritat, cu mai multă ranchiună decât dispreţ puternic, să ricaneze şi să gesticuleze oratoric – în versuri pe deasupra – împotriva importului de lux.

Multe cărţi din bibliotecă îi erau cunoscute. Stima unele; admira altele. Unele îl iritau surd, fără ca să-şi poată explica lămurit cauza, cum era Le portrait de Dorian Gray, a lui Oscar Wilde. Simţea poate că pentru Wilde, romanul acesta avea aceeaşi semnificaţie ca pentru Dănuţ versurile lui franţuzeşti, lăsând la o parte prăpastia calitativă. Şi Dorian Gray era o carte scrisă în faţa lumii – ca de pe scenă – şi pentru ea, nu în faţa sufletului, pentru echilibrul, pentru religia lui în primul rând. Carte în care sufletul arăta ce are mai aparent, abilitatea talentului: suprafaţă – nu sunetul sufletului: adânc. Atmosfera din Dorian Gray îl interesase. Inteligenţa lui Wilde era captivantă deşi prea egal strălucitoare ca să nu simţi ticluirea, fardul şi o specializare în paradox, micşorătoare pentru un scriitor ca orişice altă manie.

Nu era „prostie” în această carte. Nu era „sentimentalism stângaci”. Abuzul de cinism estetizant sătura exact cum satură abuzul de sentimentalism umanitar. Şi oţetul poate să te dezguste, nu numai siropul.

Lipsea acestei cărţi diversitatea infinită de atitudini, subtil dozate, imperceptibil contradictorii, care dă unei cărţi greutatea specifică a unui suflet, impresia reliefantă a marilor creaţiuni. Lipsea acea neglijenţă în ritm, acea inegalitate de circulaţie, pe care viaţa şi inima omenească o au, dând autenticitate tuturor incarnaţiunilor.

Lectura unei alte cărţi de Wilde, pe care n-o vedea în bibliotecă, De profundis, îl iritase deopotrivă, spre deosebire de criticii care ori dispreţuiau excesiv cinismul din Dorian Gray, elogiind tragismul pocăit din De profundis, ori procedau viceversa, după cum erau esteţi impasibili sau moralişti combatanţi. Şi De profundis avea aceeaşi egalitate – în alt plan sufletesc – ca şi Dorian Gray. De ce un om care plânge să fie socotit mai sincer decât unul care ricanează? E „om” cel care, succesiv, plânge, ricanează, e cinic, e duios, e sceptic, e credul, e prost, e deştept… Având alături hărţile desfăşurate ale globului pământesc, nu poţi spune că „vezi” globul pământesc. Priveşti dezmembrarea grafică a continentelor. Numai globul sferic, care învârtindu-se în jurul axei le descoperă pe rând, unificându-le în aceeaşi rotaţie, îţi poate da imagina pământului.

Un om e trist un ceas, o zi: în al doilea ceas sau a doua zi, prelungirea tristeţii e un efort: ipocrizie. O tristeţă poate să aibă o mai mare lungime de undă, dar nu e permanent vizibilă, nici permanent simţită. Alte sentimente, alte dispoziţii o interceptează, o acopăr; răsare iar, mai departe, aceeaşi tristeţă, dar alte privelişti au ascuns vremelnic curgerea ei permanentă…

Tristeţă lui – plecarea Adinei – exista în el undeva, dar el nu era trist. Îl aştepta să-l însoţească mai târziu… „Ce murdărie!”

Îi era scârbă de el.

Oftă. Ricană. „Femeia fatală” întârzia. Probabil că se gătea în stilul casei: inele cu pietre savant numite, pe degete; lanţ indo-chinezo-persan cu scarabeu faraonic; bandou pe frunte; khol în jurul ochilor măsluiţi; brăţări la glezne şi la

încheieturile mânilor; picioarele goale, cu unghiile fardate, în sandale dinainte de Cristos etc. … etc… Reţeta de preparaţiune a acestui gen de femeie: două grame de Salomee, unul de Messalină, altul de Aziadé, marca Loti, nouăzeci şi şase de grame de Francesca Bertini – le baţi bine, le agrementezi cu parfum de violete şi obţii o irezistibilă femeie fatală.

Se înşela.

Castelana intră cu un şorţ alb peste tailleur, aducând pe-o farfurie covrigii încălziţi.

— Mă ierţi, tinere, că te-am făcut s-aştepţi. Mi-am văzut pisicile. Am douăzeci.

— Douăzeci!

— Da. M-am spălat pe mini, am luat covrigii şi am venit. Ţi-e foame?

— Da.

— Bravo! Şi mie. Luăm un ceai?

— Cu plăcere.

— Tare?

— Potrivit.

— Poţi să-l bei mai tare. E ceai adevărat…

— …din China! scăpă Dănuţ zeflemeaua gândului.

— De ce eşti sarcastic, june fumător? E chiar din China. China e o ţară, nu un snobism. Mi l-a adus cumnatul meu, pictorul…

Nu-i răspunse. Peste foaia ascuţită din fundul ceştii, turna apă clocotită din robinetul samovarului. Un abur parfumat se răsfira gânditor.

— Covrigii sunt din România?

— Da, patriotule! Îmi plac covrigii din România şi ceaiul din China… când îl am.

Cam amărui, ceaiul avea cu totul alt gust decât cel obişnuit. Deosebirea dintre aroma frunzei de nucă, de pildă, şi a dulceţii de nuci.

— Ai spus că ţi-e foame?

— Da.

— Cu ceai nu te saturi, mai ales că-i din China! Ce să-ţi dau?
— Mulţumesc, mă duc acasă.
— Ai cam întârziat!
— Evident!
— O papară bună!
Dănuţ îşi stăpâni şi iritarea, şi zâmbetul. Iar îl ispitea rolul de licean, impus a doua oară.
— Nu mă vede nimeni!
— Aa! Eşti meşter la escapade?
— Nu. Da ajung la vreme.
— De unde ştii?
— Ştiu eu! Spun aşa! …
Sorbiră ceaiul. N-avea multe inele: alianţa şi un smaragd halucinant. Mini mici, care desigur nu s-ar fi putut opri să nu mângâie şi să strângă o piersică plină, chiar dacă buzele n-ar fi dorit-o. Mini care „apucau” nu ca să „aibă”, ci ca să alinte. Înţelegeai, privindu-le mişcările, plăcerea anticilor de-a ţine în mână o bulă de fildeş. După ce sorbea ceaiul, nu tamburina cu degetele pe masă, nici nu le răsfira gimnastic sau pianistic: pipăia cu vârfurile rotunda ceaşcă, netedă, cu păreţii translucizi şi luciu oval.
Îi plăceau într-adevăr covrigii aduşi de la Iaşi. Îi ronţăia cu poftă, adunând cu vârful limbei susanul rămas pe buze.
N-avea nasul în sus. Ciudat! Întâia impresie era că-i în sus. În realitate era aproape curb: dar nările scurt arcuite îl făceau să pară în sus. Uneori părea că priveşte cu nările.
Avea ochi mari, negri, din aceia care dau feţii un fel de decoltaj negru, atrăgând atenţia asupra lor ca toate gătelile de gală.
Îşi oxigena părul? Poate! Negru, avea un reflex roşu, ca dâra unor asfinţituri de toamnă în desişul negru al brazilor. Nu era oxigenat! Dar îi venea mereu să-i atribuie artificii pentru orişice seducţiune descoperită.
Se pieptăna cu cărare la mijloc. Părul, strâns meşteşugit pe tâmple şi la ceafă, părea că-i scurt şi că buclează numai

jos, ca să încadreze figura.
— Câţi ani ai?
— Optsprezece.
— Parcă spuneai că nouăsprezece!
— Daa? … Sunt cam distrat!
— S-au cam uituc!
— Poate!
— Se vede că fugi des de la şcoală…
— De ce?
— N-ai semnul gulerului tunicei pe gât!
Îi veni să zâmbească. Se stăpâni. Ştia că are gât frumos. Nici urme de brici, nici omuşor trepidant, nici guşă… şi Adina avea un ochi!
— Umblu cu gulerul descheiat.
— De cochetărie?
— Nu. Mă supără. Îmi place să-mi simt gâtul gol.
— E voie la şcoală?
— Cum nu, dacă nu te vede directorul!
— La ce liceu urmezi?
— Lazăr.
— Liceul Lazăr? Când l-ai inventat? Nu cunosc nici un liceu Lazăr la Iaşi!
— Nu la Iaşi: la Bucureşti!
— Aa! Stai la Bucureşti!
— Da.
— Şi părinţii dumitale?
— La Iaşi.
— Eşti intern?
— Nu, extern.
— Atunci ce cauţi la Bucureşti?
— Am un moş… care…
— Vrea să te aibă lângă el. Vorbeşti ca la lecţie! Te intimidez?
— Ştiu eu!
— Vra să zică la Bucureşti… „Fetiţa”-i tot din Iaşi?
— Nu. Ţţ!

— Ce-i? Ce s-a întâmplat?
— Nimic. Fetiţa e din Bucureşti. Mai ţine mult interogatorul?
— Până ce-ţi vei bea ceaiul: conversaţie! … Spune dumneata ceva!
— Stai! … Cine-i tatăl dumitale?
— Avocatul Deleanu.
— Aaa! Eşti băiatul… Da, da! Eşti nepotul lui Vania Dumşa, vărul mamei dumitale? Nu?
— Ba da! exclamă surprins Dănuţ.
— De ce te miri? L-am cunoscut bine.
— Daa? Pe moşu Vania?
— Cam demult… Unde e acuma?
— În Rusia.
— S-a întors din America?
— Da. A trecut prin Iaşi.
— Daa? Mă mir!
— De ce?
— Că nu l-am văzut.
— Nu v-a făcut nici o vizită?
— Nu, nu! Era şi… „…cam greu!” continuă ea în gând, zâmbind.
— Vra să zică, eşti nepotul lui Vania! … Mai vrei un ceai?
— Mulţumesc, e târziu!
— Ţi-e frică de mama?
— Ţţ! Nu. Da…
— Ia să-ţi văd palma. Întinde-o, nu-ţi fie frică! Ia candelabrul. Poftim după mine… Nu-mi place să stau pe scaun!
Îşi scoase şorţul şi jacheta tailleur-ului, rămânând într-o bluză subţire de mătasă viorie. Se întinse comod pe divan – ca pentru o lungă lectură – pe-o coastă, rezemându-se într-un cot. Dănuţ se aşează pe marginea divanului, cu spatele apropiat de curba făcută de trupul ei.
Îi luă palma, cercetându-i-o amănunţit.

Îi vedea din nou gleznele şi pulpele alungite şi începutul sânilor, care-i încăpuseră în mini. Şi o simţea cu spinarea atentă.

— Ţii recordul simplicităţii!

— Cum? sări Dănuţ jignit.

Dar mina-i era captivă în mina autoritară a chiromancienei.

— Ai trei linii, bine marcate, şi-atât. Echilibru perfect între cap, inimă şi viaţă. Un ideal burghez vei deveni, tinere irascibil! Nu sameni lui Vania! … Ai zece la conduită?

— Mai puţin.

— Cât?

— Nu interesează!

— Vezi c-am ghicit! Fetiţa nu-i în programul palmei. De ce n-ai răpit-o?

— Vezi, palma nu minte. Liniile spun că nu erai în stare s-o răpeşti.

— Ei, asta-i!

— Ce să-ţi fac! Aşa vorbesc liniile. Ai răpi-o?

— Ai răpi-o?

— Eu, în locul dumitale, o răpeam.

— Ţţ!

Îi venea să fie brutal, s-o pedepsească. Era cam enervant rolul de copil!

I se păru că-i simte mijlocul şi coapsele cuprinzându-l pe la spate. Gândurile deviară.

Dar îl privea calm. Îi luă din nou mâna la cercetat. Avea o senzaţie displăcută văzându-şi mina cam roşie în mânile ei albe, cam grosolană în mânile ei mici, cam inertă, cu degete cam scurte. Ciudat! Contactul mânilor intimida în Dănuţ impulsul pe care i-l da contactul spinării lui cu trupul ei. Îl încolăcise. Nu se mai putea îndoi! O simţea lipindu-se de el.

Îl apucă deodată, cald, de amândouă mânile, apropiindu-şi faţa de obrazul lui. Pe lângă uşorul parfum de violete, părul ei mirosea a păr de femeie, el singur ameţitor parfum

— Spune-mi, cine-i fetiţa?

Iar! Dădu din cap negativ. Ce importanţă avea „fetiţa”! Îşi smuci mânile şi-i încolăci grumajii. Se aplecă.

Fără să se apere, îşi lipi obrazul de obrazul lui.

— Spune-mi, e fetiţă?

Era atât de suplu şi de lunecos trupul lung, încât braţele, strângându-l, aveau fericirea uimită că nu-l scapă şi înfricoşarea că-l vor scăpa.

Dănuţ îi căuta buzele. Erau lângă urechea lui.

— Spune-mi cine-i? E fetiţă?

Avu gemătul de hulub al dorinţei. Din nou auzi glasul ei.

— Nu! Dinţii spune-mi…

Vorbi în şoapte turburi:

— E doamnă: Adina Stephano din Bucureşti.

Uneori o femeie e mult mai voinică decât puterea unui bărbat, când e lucidă şi el nu. Cum, nu ştia!

Era singur pe divan, cu părul răvăşit; ea, în picioare, zâmbea.

— Fugi acasă. E târziu… Vra să zică fetiţa e doamnă, domnul meu! Linia minciunei n-am văzut-o în palmă, dar am simţit-o!

Dănuţ se ridicase cu spinarea grea şi capul greu – mortificat. Vru să iasă.

— Nu vrei să-ţi dau o carte?

— Ai cetit ceva de Oscar Wilde?

— Nu.

Singura revanşă!

— Poftim o carte bună: La portrait de Dorian Gray. După ce-o ceteşti mi-o aduci.

Îl întovărăşi până în antretul de jos.

— Noapte bună. Poftim şi o cutie de ţigări. Să nu mai strănuţi când tragi fumul! La revedere.

Afară, la lumina lunii, se uită pe copertă: un nume scris de-a curmezişul, imperios: Ioana Pallă.

— Aaa! Ioana Pallă! …

Soţia senatorului, cumnata pictorului… Moşu Vania, plecarea în America… Ioana Pallă: sinuciderea cu ciudate

comentarii a unei pictoriţe poloneze venită la Iaşi, prietena ei…

Spre Medeleni mina el, tot aşa de vijelios ca şi la dus.

Avea o tragică sfărâmare în suflet. Vânduse unui păcătos trup de femeie secretul Adinei, secretul drăgostii lui.

Ioana Pallă ştia ceea ce numai dragostea lui ştiuse: că Adina nu era fetiţă, cum părea. I se părea că dragostea lui deschisese larg porţile ei închise până atunci tuturora, ca o casă scoasă la licitaţie.

Se isprăvise palida insomnie a lunii. Veneau zorii. Dănuţ deschise uşa. Intră.

— Dan, tu eşti?

— Te-ai sculat, Mircea?

— N-am putut dormi.

Dănuţ oftă. Zvârli cascheta şi haina. Se lăsă un scaun, privind ferestrele.

Mircea, în cămeşă de noapte şi papuci, avea o faţă de ermit adolescent după ispite.

Dănuţ aprinse o ţigară.

— Ce, fumezi?

— Pî! făcu Dănuţ din buze, dezgustat.

Mircea suspină. N-avea curajul să vorbească.

— Mircea!

— Ce?

Dănuţ ridicase capul, cu un aer resemnat şi hotărât.

— Sunt un porc!

Mircea oftă din greu.

— Şi eu.

PARTEA A TREIA.

I.

IOANA PALLĂ.

Alexandru Pallă către Ioana Pallă.

Veneţia.

Dragă Ioană, Ce cântec îţi imaginezi că am auzit azi dimineaţă, deşteptându-mă?

Ascultă-l: „Mergi la Li-ido barcaruo-uolă Zic doi juni şi-şi a-legeu Uo gon-duolâ-ntre gonduo-uo-uo-uole Şi voioş'n ie săreau, e-he-heu…”

Partea cea mai nostimă e că cel care-l fredona eram chiar eu, aşa precum ţi l-am transcris, cu indescriptibiul accent şi tremolo al lui Sake.

Mă vezi? M-am regăsit la Sălcii, tu cu Les nourritures terrestres56, eu cu paleta, pipa şi sandalele, şi Sake cu vetustele reminiscenţe muzicale: ale juneţii valuri, e-he-heu!

Şi m-am hotărât să-ţi răspund.

Cât a trecut de când mi-ai scris la Bucureşti? Nu m-ajută nici memoria, şi războiul european – adevărat act european – a răsturnat timpul.

Ce porcărie … De câte ori aud pomenindu-se despre acest acaparant şi incomod eveniment, îmi vine pe buze zdravănul cuvânt al lui Cambronne.

Noroc că Veneţia e în afară de Europa. E singurul oraş, din câte cunosc care n-are nimic „social”. Aici eşti în altă planetă şi-n alt veac. Ziare nu cetesc. Repet: Cambronne. Astăzi, laguna are culoarea smaraldului tău când e înourat afară. Pute savuros. Am regăsit-o aşa cum o lăsasem: fezandată ca un venerabil roquefort, magnifică. Aş vrea să-ţi văd nările în faţa Veneţiei: merită s-o humeze.

De ce n-am venit la Sălcii, cum făgăduisem mirificei castelane? Capriciu mai irezistibil decât irezistibila Ioana. N-aveam chef de peisajul moldovenesc. Aveam nevoie de roquefort, nu de caş proaspăt – vorbesc de peisaj, tu, ca şi Veneţia, eşti… lagună!

Şi acum, dragă Ioana, să-ţi dovedesc că numai turcii au dreptate: „Cum o vrea Allah!” Allah a hotărât să-ţi fac comisionul, dincolo de aşteptările tale, tocmai atunci când uitasem de el.

„Cine-i Adina Stephano?”

Când am primit scrisoarea ta, am fost presuadat ca întotdeauna – cine-ţi poate rezista – că Adina Stephano e

cea mai interesantă femeie dintre Carpaţi, Dunăre şi Prut, iar junele Deleanu, cel mai de frunte nătărău din cuprinsul aceloraşi hotare. Cum însă plecarea la Veneţia mă preocupa mai activ decât produsele naţionale, am procedat expeditiv – adică prosteşte – adresându-mă celei mai scârnave guri şi mai atotclevetitoare din câte numără cafeneaua bucureşteană, lui Hăvăşel.

Evident, era informat amplu: profesionist!

Iată buletinul: Adina Stephano, fostă soţie a fostului căpitan Stephano: un escroc dublat de un peşte. Ea, craioveancă de neam bun, dar… a fugit cu „tipul”. După aceea, tipul a fugit „solo” în vreo Americă, subt impulsiunea unui mandat de arestare. Restul, în ce o priveşte, vine de la sine… În stil de cafenea.

Concluzia: „tipesă.”

Am neglijat să-ţi comunic această fadă şi ignobilă biografie. Şi bine am făcut. Acum te pot informa direct, cu alţi ochi, altă perspicacitate şi alt stil decât acela al plutarhului cafenelii bucureştene.

O cunosc pe Adina Stephano cum ştiu calitatea şi nuanţele culorilor cu care-i fac portretul. Acest portret, pe care-l voi expune la toamnă, nu-l vei putea cumpăra cu toată recolta Sălciilor. E singurul tablou care nu va fi de vânzare nici chiar pentru tine; nici de dar, o, teribilă Ioană!

Întâia oară am văzut-o în gondolă, fără pălărie, cu degetele-n apă făcând dâra. Părul roş, oglindit, când se apleca, în apa verde, faţa rozã ca interiorul scoicilor, ochii verzi (au parcă miros de iarbă), gura umedă şi roşie, cu expresia copiilor frumoşi când sunt gata să plângă.

Mă duceam la o biserică să revăd o madonă care mă aştepta de cinci ani. Am renunţat fără ezitare.

Gâtul aplecat, părul vibrând în soare, şi degetele cu fosete făcând dâra în apa veneţiană…

Transcriu versul lui Mallarmé:

J'errais donc, l'oeil rivé sur le pavé vieilli, Quand, avec du soleil aux cheveux, dans la rue Et dans le soir, tu m'es en

riant apparue Et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté, Qui jadis, sur mes beaux sommeils d'enfant gâté Passait, laissant toujours de şes mains mal fermées Neiger de blancs bouquets d'étoiles parfumées.”57

De atunci o văd zilnic. Venise la Veneţia întovărăşită de o rudă care a plecat – panica românului – cum s-a declarat războiul.

Eu n-am vrut să plec la Bucureşti. Nu-mi pasă de război! Mie-mi place Veneţia! …

S-o vezi istorisindu-ţi scena, cu aer îndărătnic de copil răsfăţat, care nu vrea să plece din cofetărie, fiindcă n-a mâncat de ajuns cofeturi, bătând din picior, gata să plângă, dar energică!

Înţeleaptă mea Ioana, deşi viaţa a adăugat încă treizeci de ani celor şaptesprezece pe care-i simt, am uitat.

Te rog să nu-ţi aduci şi să nu-mi aduci aminte.”

Ioana Pallă aprinse o ţigară.

Reciti: …”degetele cu fosete, făcând dâra în apa veneţiană…”

Şi în sufletul ei făceau dâra… Să nu fi fost războiul, ar fi plecat şi ea, corsar, după o gondolă… „Pauvre Paşa!”

Când îşi da osteneala să compătimească verbal pe fratele pictorului Pallă, cu aceeaşi intonaţie spunea: „Pauvre Sake!”

În faţa femeii erau fraţi întru credulitate, deşi Sake, senatorul, era mediocru, ignar, politician şi de o „ministeriabilă ramolealâ”, pe câtă vreme fratele lui, pictorul Alexandru Pallă, era unul dintre marii şi rarii pictori români preţuit şi dincolo de hotarele ţării, de artişti şi de femei.

„Pauvre Paşa!”

Îl vedea brun, cu paloare de brun somptuos în barbă şi arcuit în sprâncene; cu nasul vulturesc, dezminţit de buzele de cadână; pântecos cu fast – paşă cu iataganul pieziş pe curba de mătăsuri a pântecului; cu ochi de un negru onctuos ca părul lins al spaniolelor: parfumat cu ambre,

mirosind a maryland; cu mini grase şi albe de femeie orientală; boem la îmbrăcăminte, dar cochet ca o curtizană română; impunător şi decorativ când intra în salon, precedat de numele său ilustru, cu vastă pălărie de pluş negru, subt care tâmplele sure sunau lumini de argint.

Cinic ca liceenii la nouăsprezece ani, după întâia lectură a lui Baudelaire, pasionat după femei ca un motan vara, şi leneş ca motanii iarna – era bun, şi bun de dezmierdat ca un cap gros de „saint-bernard”.

Glorios! Patruzeci şi şapte de ani! Bogat! Astmatic! Adina Stephano!.

„Pauvre Paşa!” „…făcând dâra în apa veneţiană…”

Continuă lectura.

„. Întâia mea îndrăzneală, după ce am cunoscut-o mai bine, a fost schimbarea numelui.

Din Adina am făcut Adia.

Mi-a dat voie. A repetat:

— Adia…

Cu sărutările primite în lunga mea carieră de pictor gustat de femei – din nenorocire pentru pictură – aş putea face un şal persan cu toate nuanţele roşului. Aş da o sută de colecţii de astfel de şaluri, pentru aceste simple silabe spuse de Adia:

— Adia…” „Pauvre Paşa!” „. Sunt încântat, mândru, fericit de această unică frază muzicală scrisă în viaţa mea.

Adina era prea românesc, prea vulgarizat, prea craiovean. „Adia” – auzi?

— Adia…

Dar numai Adia ştie să spună numele compus de mine. Ridică puţin sprâncenele şi spune.

Gest de Watteau; muzică de Lulli.

E delicioasă! Aş da o săptămână din viaţa ca acest cuvânt „delicios”, pe care l-am întrebuinţat şi pentru stridii, şi pentru crăvăţi şi pentru altele, să nu fi existat până astăzi: să-l fi descoperit o dată cu Adia.

Dar n-am isprăvit încă!

Ceteşte cu atenţie cele de mai jos: „Când vezi un piersic înflorit îţi bate inima, fiindcă ai în faţă imagina întâii sărutări: buzele care-au zâmbit, obrajii care s-au înroşit… Un piersic înflorit te întristează, fiindcă în faţa lui, oricât ai fi de tânăr, eşti bătrân.”

Ce spui, Ioana? Crezi că-i un hai-kai japonez? Nu! E o reflecţie făcută de Adia, pe când o pictam.

Alta: „Nu-ţi pare rău când vezi un om care se târguieşte pentru un kilogram de cireşe cu olteanul, şi alături, în coşuri, toate cireşele care roşesc ca dragostea în faţa drăgostii? …”

Alta: „Când auzi o ţigancă strigând:

— Fragi! Fragi! şi când vezi cofiţa plină, dacă nu simţi că eşti tu singur o cofiţă de fragi, n-o cumpăra”.

Ioana, în numele meu şi pentru mine, dă foc întregii literaturi româneşti începând cu faimoasa „Mioriţă bucălaie, laie…”

Îţi aduci aminte, Ioana, de începutul lui Dorian Gray. Sunt fermecat şi îngrozit ca pictorul Basil Hall ward în faţa tânărului Dorian Gray. Nu-mi dau seama cum România, Oltenia, Craiova, au putut face aşa ceva! Şi nu-mi vine să cred că Adia a stat în Bucureşti fără ca să nu fie cunoscută de întreaga lume venită în procesiuni să o vadă, cum vin japonezii, lăsând totul, să vadă şi să sărbătorească întâiul cireş înflorit.

Impresia ta din tren că e fetiţă ca figură şi expresie, şi prea femeie în toate amănuntele îmbrăcăminţii – deci lagună – este falsă.

E într-adevăr fetiţă. E tânăra cum numai frumosul ştie să fie. O dublă ingenuitate trupească şi sufletească îi conferă acest singur titlu de nobleţă pentru o femeie frumoasă. Dar perfecţiunea, arta ei de-a se îmbrăca şi pieptăna, nu e rafinament decadent. E… dar să-ţi transcriu un alt hai-kai de-a Adiei.

„Un zarzăr înflorit se îmbracă bine? Nu. Înfloreşte. Atâta ştie: să înflorească.

Dacă în april n-ar înflori, n-ar şti să se îmbrace, fiindcă nimeni nu l-a învăţat. Haina unui zarzăr înflorit e graţia sincerităţii lui involuntare.”

Ioana, să poţi explica atât de just şi cu atâta profunzime farmecul adevăratei cochetării – şi să fie totuşi de copil buzele care vorbesc şi ochii cure zâmbesc miraţi! Miraculos!

Adia e urzită din culori şi zâmbete. Transcriu iarăşi o vorbă de-a ei: „O livadă e milionul de fructe care-i dau tenul, şi miliardul de albine care-i dau risul…

O bibliotecă n-are ce căuta într-o livadă: fructele nu cetesc, albinele nu se-ncruntă.

Mierea se face în livezi şi bătrâneţa în biblioteci.”

Ruda ei o instalase la hotel „Danieli”, bineînţeles. Ştii, craioveanul chiabur nu poate concepe şicul decât cu icre moi la dejun, însoţite de şampanie; fotoliu de orchestră în banca întâia, la simfonicele Ateneului, şi hotel „Danieli” la Veneţia.

Am instalat-o într-un mic palazzo, în care am şi atelierul.

Ai văzut, Ioana, un copil căruia îi aduci un ou mare de ciocolată, cu fundă de mătasă, plin de surprize?

S-o fi văzut pe Adia coborând din gondolă, cu umbreluţa roşie deschisă – e singurul fard pe care şi-l pune când e soare – cu picioruşe de păsărică pe solemnele trepte de marmură! Floare, Ioana! Am râs, ochi în ochi cu gondolierul care i-a aruncat italieneşte floarea din piept. Inima mea era alături de floarea gondolierului.

Te miri şi tu, mă mir şi eu!

Am devenit liric permanent; de la ceaiul de dimineaţă până la isprăvitul binecuvântatelor insomnii: cunosc şi eu, Ioana, „aurora cu degete de rozã”. Nu mai pestez, nici nu mai exclam în vechiul şi predilectul meu limbaj rablezian.

Adia doarme la etajul întâi. Tot etajul de sus e locuit de ea. Are candelabre pe care le face să sune, uneori le şi sparge, jucându-se cu ele ca un pui de veveriţă. E un necontenit

cling-cling de cristale ciocnite deasupra mea. Îmi râde deasupra capului.

Sunt îndrăgostit, Ioana. E ca o ploaie de primăvară simţită pe inimă. Toate tablourile pe care le pictez surâd.

Într-o zi, pe când îi făceam portretul, a venit lângă mine şi mi-a cules câteva fire de tutun încurcate-n barbă.

Ioana! Ioana!

O pictez într-o tunică „Fortuny” de catifea verde, cu uşoare desemne de aur şters. În jurul taliei, o centură de argint sur, cu paftale. Să vezi părul Adiei – gloria toamnei în soare – în contrast cu verdele de baltă tomnatecă în umbră al tunicei şi ochii… Niciodată n-am văzut ochi verzi atât de mari! E singura dimensiune amplă a Adiei. Au mărimea ochilor negri – când sunt mari – şi-s verzi cu intensitate, un verde umed şi înflăcărat totodată, având sonoritatea triumfală a roşului-aprins. Îţi dau sete ochii Adiei. Ai vrea să te îneci în ei. Uneori, când marea e colosal de limpede şi încărcată de lumină, ai aceeaşi dorinţă de cufundare.

Şi să vezi, Ioana, mânile ei – încrucişate pe genunchi, cum le-ai văzut şi tu, dar pe verdele lui „Fortuny”! Înţelegi fetişismul. Mânile Adiei, tăiate şi aşezate pe o pernă, pot fi adorate în genunchi. Podul palmelor e roz ca floarea leandrilor, şi mişcările sunt joc de fosete. Nu poartă inele. Degetele sunt mai goale şi zboară mai uşor.

Şi acum, să-ţi pun şi eu o întrebare la care te rog – te rog, Ioana – să-mi răspunzi imediat, cu tot ascuţişul minţii tale. Cine e tânărul Deleanu? Cum e? Câţi ani are? E frumos? Ce gen de frumuseţă? E seducător? Are farmecul tinereţii numai, sau şi farmecul arzător şi tulbure al talentelor crude? Nu cumva e un gogoman? În sfârşit, tot ce crezi tu c-ar fi util pentru a înţelege dragostea Adiei pentru el.

Căci Adia Veneţiei, Adia mea, îl iubeşte pe acest Deleanu!

De unde ştiu că-l iubeşte?

De unde vrei să ştiu când Adia e limpede şi străvezie ca aerul marilor înălţimi? Ea singură mi-a spus.

Mă chinuieşte imagina acestui tânăr necunoscut. Vreau să ştiu de la tine cine-i. Vreau, Ioana, un diagnostic lucid, complet, brutal, ca acela pe care-l ceri marelui specialist mondial, de el atârnând sinuciderea sau speranţa.

Lată cum am aflat rolul pe care acest tânăr tiran al nopţilor mele îl are în viaţa Adiei.

Căutând într-o zi în caseta cu hârtii preţioase, am dat peste scrisoarea ta, ştii că păstrez tot ce vine de la tine. Am recitit-o, era doar preludiul Adiei. Şi am asistat pentru întâia oară (la întâia lectură eram simplu lector amuzat) la scena din tren; răpirea din compartiment, sărutările de pe culoar… De atunci, a început să mă roadă acea curiozitate – cu dezvoltări şi comentarii fantastice – îndreptată asupra singurului episod cunoscut din trecutul femeii iubite. Aria din Manon, pe care involuntar o fredonai tu, spectatoarea scenetei de pe coridorul trenului, mă obseda, dându-mi… ceea ce tristeţa dă liceenilor! Cam ruşinos! Batistele mele vaste erau făcute numai pentru nas!

Tânărul Deleanu, pe care ai omis să mi-l descrii – calificativul „băieţoi”, peiorativ în gura ta, nici nu-ţi închipui, Ioana, ce seducătoare întruchipări poate avea în închipuirea unui Paşă de patruzeci şi şapte de ani! – a aterizat în mine, proteic; uneori mai fastuos decât Cesar Borgia, alteori mai îngeresc decât Shelley, alteori – rareori – băieţoi cu mustăcioară, pomădat şi parfumat. Din nefericire, această ultimă versiune e neverosimilă: nu poate intra aşa ceva prin porţile împărăteşti, care sunt ochii Adiei, oricât de ilogică ar fi dragostea. Capriciul da, dragostea nu. Şi Adia îl iubeşte.

Ştii prea bine, Ioana, că nu pot ascunde nimic multă vreme. Am un suflet eruptiv…” „Pauvre Paşa!” „. Am recurs la o stratagemă. Am întrebat-o brusc; pentru întâia oară în viaţa mea m-am roşit.

— Îl cunoşti pe tânărul Deleanu?

Ce crezi că mi-a răspuns? Că nu-l cunoaşte?

A sărit în picioare, cu obrajii în flăcări:

— Îl cunoşti?
— Îl cunosc, i-am răspuns cu inima albă.
— Îl iubesc, Paşa.
Şi a început să plângă…”
Multă vreme, Ioana Pallă privi plafonul salonaşului. Reluă lectura fără să mai aprindă o nouă ţigară.
„. Continuarea e şi mai extraordinară.
Ca s-o consolez, i-am făgăduit – ascultă, Ioana! – să dăruiesc portretul ei, armonia de verde şi roş, în care pasiunea mea tremură miliarde de stele, tinărului Deleanu. Exclamă tu. Eu nu mai ştiu.
— Îl iubeşti, Adia?
— Da, Paşa, îl iubesc.
Asta cu ochii umezi de lacrimi şi mânile încrucişate pe genunchi.
— De ce-l iubeşti?
Alexandru Pallă punând astfel de întrebări!
— Nu ştiu… Îl iubesc ca pe un mărţişor găsit pe stradă… E un copil. Îl iubesc.
Pe tânărul Deleanu!
Mi-a spus că e în clasa opta la Liceul Lazăr, şi că-l iubeşte. Alt nimic!
M-am gândit să scriu unui profesor de la Lazăr, fost coleg al meu pe vremuri, dar nu-i ştiu adresa, şi chiar dacă i-aş şti-o, ce vrei să-i scriu, ce vrei să-mi răspundă? Să-l întreb cum e elevul Deleanu? Mi-ar răspunde ce notă are la desemn şi al câtelea e la clasificaţie. Am renunţat. Nu mă gândeam la tine, mă ierţi, Ioana.
Am întrebat-o pentru ce-a plecat în străinătate dacă-l iubeşte.
— El n-are nevoie de mine! Eu îl iubesc… Ori la Veneţia, ori la Bucureşti, nu-i totuna?
Şi – iartă-mă, Ioana – i-am povestit tot. Am dat pe faţă stratagema. Te ştie pe tine, scrisoarea ta: i-am istorisit numai pasajul relativ la ea. Nici nu s-a supărat, nici nu s-a

mirat. Mi-a spus că pe tine nu te-a observat în tren, sau te-a uitat, şi că-i pare rău.

Cine-i tânărul Deleanu, Ioana? Fă-mi harta lui. Amănunţeşte-mi-l din toate punctele de vedere. Trimete-mi fotografia lui; dacă poţi, mai multe chiar; în uniformă de liceu, în costum de vacanţă…

E oare nepotul lui Grigore Deleanu, inginerul, poreclit Englezul? Pe acela îl cunosc: e un original. Spune-mi cine-i mama tânărului. Seducţiunea bărbaţilor – mai ales în adolescenţă – e moştenită de la mamele lor.

Uite-n ce hal am ajuns!

Tu ce crezi? Un bărbat în genul meu poate înlocui în sufletul unei femei… pe tânărul Deleanu? Dar tu n-o cunoşti pe Adia! Şi fără de aceasta răspunsul e caduc.

Adia are pentru dragostea mea misterul simplicităţii. Ca pictor şi ca om o cunosc perfect. E numai lumină, nici o umbră. E sufletul cel mai nealterat de viaţă, pe care l-am întâlnit. Nici o impuritate, nici un ascunziş, nici un vicleşug. Mieluţ în floare. O cameră albă plină de soare. Răsfrânge ca oglinzile veneţiene tot ce întâlneşte, pur. E cea mai puţin „femeie” din câte am cunoscut. Poate de asta, pentru dragostea mea, e cea mai femeie dintre toate.

E „ataşată” de mine. Acesta-i termenul just. Când lipsesc mai mult – stau uneori închis cu tânărul Deleanu – mă întreabă de ce-am lipsit, ce-am făcut, unde am fost.

O distrează cravatele mele, ochii mei, hainele mele. Are uneori atenţii care mă înduioşează. Dăunăzi mi-a cusut un nasture care spânzura. S-o fi văzut, Ioana, gospodină!

Închipuieşte-ţi formula la care am ajuns: aş dori să fie copilul meu, fetiţa mea.

Nimeni – nici tu – n-ar cunoaşte dublul fond al pasiunii pentru fetiţa mea; poate nici eu! Şi atunci, în acest sfâşietor şi dulce sentiment al paternităţii l-aş îngloba şi pe tânărul Deleanu. I-aş avea în mine pe amândoi. Uite la ce-am ajuns, Ioana!

Ce-are să fie nu ştiu! Îmi limitez viitorul la prezent.

Pentru întâia oară în viaţă, convieţuiesc cu o femeie de care nu m-am atins, şi nu doresc nimic alt decât s-o simt lângă mine râzând, jucându-se cu cristalele candelabrelor, plângând, iubind chiar – însă de la Veneţia – pe tânărul Deleanu din România. Dar doresc să ştiu cine-i tânărul Deleanu.

Răspunde-mi, Ioana, privindu-mă drept în ochi.

Devotatul tău, Paşa.

P. S. Am rupt plicul ca să adaug acest post-scriptum. Am aflat cum se numeşte tânărul Deleanu.

Adia mi-a dat chiar acuma o scrisoare pentru România. Înţelegi emoţia! Era adresată „domnului Dan Deleanu”.

Îl cheamă Dan. E numele unui roman de Vlahuţă. Mi-aduc aminte şi de un alt Dan: Dan căpitan de plai. De Bolintineanu, probabil.

De acum începe altă tortură: Dan. Cine-i Dan, Ioana?

Te anunţ totodată că sunt un nemernic. Mi-am descoperit apucături de slugoi. Am deschis scrisoarea Adiei! … Nu-i scrie nimic. Îi trimite o fotografie de-a ei în gondolă, şi atât. Nici un cuvânt.

Ce spui tu, Ioana? Când o femeie îţi trimite o fotografie, e mult sau puţin? Eu nu mă simt în stare să dezleg această problemă. Ştiu că femeile care m-au iubit îmi scriau enorm. Nu ceteam decât primele rânduri, uneori şi ultimele, cum cetesc şi cărţile autorilor conaţionali oferite cu dedicaţie. Altele îmi trimeteau buchete de flori: le retrimeteam altora. Nu ţiu minte să-mi fi trimis vreuna o simplă fotografie fără de rest. Tu nu mi-ai scris decât după ce ne-am împrietenit, adică după ce m-am calmat – dar fotografii nu mi-ai dat.

Ştiu eu! Poate că o fotografie e mai mult decât o scrisoare, e emblema darului complect.

Scârnava invenţie şi fotografia!

Cum am să dau ochii cu Adia! Să-i mărturisesc deschiderea scrisorii? Ce spui? Dacă mă dispreţuieşte? Unele femei sunt atrase de oamenii pe care-i dispreţuiesc mai mult decât de acei pe care-i admiră. Dispreţul implică o

senzaţie de superioritate măgulitoare pentru cel care dispreţuieşte, şi măgulirea te leagă într-un fel de cel care ţi-o provoacă.

Dar Adia e atât de inedită! Sau dragostea e inedită pentru mine.

Răspunde-mi urgent.”

Ioana Pallă către Alexandru Pallă.

Sălcii „Bunul meu Paşa, Întâia sultană a haremului tău recunoaşte că ultima cadâna merită să fie sultană. Acesta este ultimul cuvânt al buzelor, cărora, dacă nu le faci altă cinste, le-o faci pe aceea de-a avea încredere în cuvântul lor.

Dan Deleanu, absolvent a şapte clase liceale, etatea optsprezece sau nouăsprezece ani, nu e nici Cesar Borgia, nici Shelley. E un foarte normal reprezentant al acestei vârste şi al acestei clase – a opta – în care a promovat.

Bunule Paşa, ai uitat pe prietena ta! Altminteri, din simpla lectură a scrisorii mele, ţi-ai fi dat seama că elevul Deleanu spre deosebire de foasta Manon, actuala Adia, nu este interesant nici pentru tine, nici pentru mine: prin urmare, nu va mai fi dacă a fost nici pentru Adia.

Mi-ai cerut fotografii. Aş prefera să-ţi expediez în colet poştal personajul în carne şi oase. Eu aş scăpa de prezenţa lui inoportună; tu, de obsesia lui, dezagreabilă desigur, când e însufleţită de Adia. De asta nu îndrăznesc să-ţi îndeplinesc rugămintea. Aş plăti-o prea scump. Dacă i-aş cere o fotografie, mi-ar aduce un album, adică o colecţie de albumuri: în fiecare pozele altei vârste.

Când l-am cunoscut, i-am împrumutat o carte – amabilitate – şi ca să mi-o aducă mi-a făcut un număr exagerat de vizite. Preferam să-şi reţie cartea. E complect lipsit de tact. Desigur că şi acuma mă aşteaptă în grădină.

După cum întrevezi, face parte din categoria băieţoi. Are păr buclat, frunte mare – cred că a trecut moda frunţilor mari chiar şi în Germania – şi o expresie blânduţă. Totuşi „zvârle” – mai mult catâr decât cal. Evoluează alternativ

între tăcere – îşi trece mina prin bucle: i-am recomandat un pieptene – şi agresivitate monosilabică: i-am recomandat o oglindă.

Se crede neapărat om superior, mai ales când tace. Dă din umeri dezaprobativ; ridică sprâncenele interogativ; se-ncruntă fudroaiant; răsfrânge buza blazat.

Face sporturi. Acesta e subiectul favorit de conversaţie, laconică bineînţeles. De la al şaselea cuvânt în sus, elocventa derapează. Să-l ascultăm.

— Patinajul e o artă, ca şi dansul. Nu e sport.

I-am mulţumit pentru noutate. Răspunsul înţepat:

— Îmi dau seama fiindcă patinez foarte bine.

— Nu te cred.

— Am luat premiul întâi la concurs.

— Nu te cred!

Tace. Îl cred.

E ferm convins că atletismul impune fără greş în faţa femeilor. E mai puţin voinic decât luptătorii de circ, dar tot atât de plin de ifos, fanfaron şi îngâmfat. Când intră în casă, bombează pieptul, lărgindu-şi umerii: exact intrarea atletului în arenă, în timp ce fanfara ţigănească intonează un „trăiască-regele” oarecare.

Cucoşel, încearcă să facă tartarinade fără sare, fără vervă, fără fantezie. Mi-a istorisit foarte înfierbântat cum a expulzat din casa unei „prietene” de-a lui pe un „prieten” al acesteia, necuviincios cu el şi cu prietena lui. Scenă demnă de George Ohnet. Entuziasmul naratorului, de aceeaşi calitate. Îi place să se fălească, atribuindu-şi cuceriri de „femei bine” cu nume suspecte: probabil numele tuturor eroinelor literaturii româneşti, salon pe care nu-l frecventez, aşa că nu-l pot controla. Cartea împrumutată, de care-ţi vorbeam mai sus, e Le portrait de Dorian Gray.

— Ţi-a plăcut?

— Nu.

— Mă aşteptam.

Tace.

Pun cartea la loc. Nici n-a cetit-o. Dorian Gray, bunul meu Paşa, e ca un pat de dragoste. Cine-a cetit volumul acesta a lăsat urme. Era intact, cum îl lăsasem noi.

— Arsčne Lupin îţi place?

— Spune drept.

— Da… fiindcă…

— Am înţeles.

Se uită urât. […]

Îl alimentez din biblioteca lui Sake. Când mă vizitează îi trimit în grădină un roman de Gaston Leroux, Maurice Leblanc sau Paul d'Ivoi să-i ţie de urât. Probabil că-l pasionează. Stă după-amieze întregi în grădină. Eu stau în casă. La plecare, îi împrumut în genere romane în cel puţin trei volume – Alexandre Dumas, Eugčne Sue, Xavier de Montépin – cu speranţa că mă va lăsa în pace măcar o săptămână. Desigur că ceteşte zi şi noapte. După cel mult două zile – indiferent de numărul volumelor – mi le aduce îndărăt. Îi dau altele, mai numeroase. Le înghite şi iar vine. Până la sfârşitul vacanţei trebuie să comand o nouă provizie (are şi Sake nevoie), şi cea pentru grădină, şi cea pentru acasă se topesc. Cultura lui Sake de o viaţă întreagă e devorată într-o singură vacanţă!

Vezi dar cu cine ai a face: un Sake en herbe!

Dar n-am isprăvit.

Toţi am fost plagiatori în tinereţă, însă cu modestie. Te văd pe tine, de pildă, la şaisprezece ani, spunând flirtului tău: „Nu-i aşa că luna pe turla bisericii e ca un punct de aur pe un i?”

Alţii, mai puţin mussetieni, vorbesc de trandafirii aurorei, de diamantele picăturilor de rouă, de noaptea ochilor, de mânile iubitei: ca doi crini etc…

Normal şi cuviincios ar fi ca şi foarte normalul elev Deleanu să facă la fel. I-aş trece o exclamaţie luată dintr-o juxtă oarecare, o metaforă din Hugo.

— În sfârşit, materialul poetic învăţat la şcoală, vorba având avantajul că te cruţă de grija ortografiei.

Dumnealui, nu!

Într-o zi mă coboram în grădină să-l alimentez cu romane senzaţionale, adică să-l congediez. Tocmai atunci scăpase în grădină un curcan, care, văzându-mă s-a burzuluit.

Tânărul Deleanu exclamă către mine:

— Uite la el: parcă-i o apoteoză de fluturi albi!

Am tăcut.

Altădată. Răsărise o lună rozã. Tânărul inspector al grădinei mele exclamă:

— Noaptea aceasta e ca plăcile de gramofon cu Carusso: e însemnată cu cerc roz la mijloc.

Altădată, despre un muşuroi de furnici:

— Parcă-s icre negre în delir!

Despre coarnele unui bou:

— Îşi poartă musteţile pe cap.

Câtăva vreme am tolerat. Mă amuza candoarea. Până când i-am spus:

— Să ştii că-l cunosc foarte bine pe Jules Renard. Studiază altceva, dacă ţii să mă epatezi!

S-a roşit – ca plăcile lui Carusso – a bâlbâit şi n-a mai venit o săptămână.

De atunci a renunţat să mă epateze. Se mulţumeşte cu porţia, regulat servită, de romane senzaţionale.

Bunul meu Paşa, tu şi tânărul Deleanu!

Ai patruzeci şi şapte de ani. I-adevărat, cochetul meu Paşa. Dar eşti Alexandru Pallă, Paşa, palat oriental cu vedere pe Bosfor. Tu singur ţi-ai servit acest madrigal.

Şi care-i femeia în stare să prefere unei ferestre de palat oriental cu vedere pe Bosfor un ochi de geam cu vedere pe Liceul Lazăr!

Scutură-te, Paşa! Niciodată n-ai fost modest. Tu, Superbul, Magnificul, tocmai acuma să ai tracul şcolăresc, tracul debutantului.

Nu te-am văzut de şase luni, dar te ştiu mai bine decât oglinda ta. Timpul te „patinează” ca pe tablourile de rasă. Tâmplele albe nu sunt decât, o cochetărie a ochilor care au

vrut să-şi valorifice în decor de argint, negrul invincibil. Dar amestecul tău de ambre şi maryland! Eşti singurul bărbat care ştie cum trebuie să miroase un bărbat. Femeia care te-a cunoscut nu mai poate suporta în braţele ei alte mirosuri.

În legătură cu această din urmă constatare, să-ţi mai indic un amănunt caracteristic al „rivalului" tău. Are mini inexpresive pe faţă şi pe dos. Liniile palmei arată calmul plat al mediocrităţii echilibrate. Şi ştii că adevărul e în palmă, nu pe frunte. Degete scurte, stângace când se mişcă, greoaie când apucă. Mina de moşier sârguitor, bună să pălmuiască argaţii, să ciupească ţărăncuţele agricole, să ţie hăţurile şi coada biciului, să facă pasienţe şi să aibă gesturi de imperator cu bucătăreasa şi nevasta.

Pune alături mânile tale făcute pentru trupurile albe, pentru culori, şaluri, covoare, papier imperial… Şi femeile, bunul meu Paşa – o ştiai înainte – sunt mult mai sensibile la mini decât îşi închipuie bărbaţii. Mâna unui bărbat pentru o femeie e întâia fereastră deschisă asupra calităţii ritmului de care e capabil în dragoste şi asupra duratei lui. Sunt mini brutale şi urgente cum sunt cucoşii. Altele grase, cu degete apoase şi umflate: acelea dorm oricând, sau, mai exact, adorm mereu. Altele-s veşnic năduşite, cleioase, făcute mai degrabă să ţie locul hârtiei de prins muşte. Altele, discursive, secundează onorabil vorba, chiar pasionată, dar restul nu. Altele, bădărane, ar prinde bătături oricând: şi când fac dragoste, ară şi prăşesc. Altele, păroase – cunoşti falsa virilitate a părului – indispun ca un obraz neras. Altele sunt prea specializate, prea unilaterale: ştiu să gesticuleze, dar nu mai ştiu să alinte. Sunt deplasate.

Dar mânile tale, incomparabil Paşa! Ţi-aduci aminte când ceteam Le jardin des caresses, ai exclamat: „Mes mains şont les chemins qui mčnent au jardin des caresses".

Şi nu te lăudai! Ştiai să răsfoieşti o carte preţioasă, un trup – şi să le ceteşti.

Mânile tale, Paşa, sunt singurele demne să reţină mânile care „lăsau dâra în apă veneţiană”.

Junele Deleanu se va consola imediat cu domesticitatea femeiuşcă de acasă. E predestinat la aşa ceva.

Dar Adia îl iubeşte pe tânărul Deleanu!

Care-i izvorul acestei informaţii? însăşi Adia.

De când ai devenit atât de credul, Paşa?

Minte Adia? …

Nu sări în sus! Nu minte. Ca şi tine, sunt convinsă că Adia e cea mai puţin femeie din câte am cunoscut. Dar, în primul rând, pentru cel care-o iubeşte, fiecare femeie e cea mai puţin femeie din câte a cunoscut. Asta înseamnă să fii femeie. Când nu eşti, rămâi „o femeie ca toate celelalte” pentru toţi bărbaţii. Acesta este stocul de femei destinat maternităţii şi evanghelicelor adultere. Viaţa lor e cuprinsă în trei etape: logodna, căsătoria şi onestul adulter.

Adevărata femeie, bunul meu Paşa, nu tăgăduieşte, mărturiseşte. Dar mărturisirea ei decolorează realitatea mai puternic decât minciuna. Minciuna lasă joc liber acelei inchizitoriale imaginaţii numită gelozie. Mărturisirea limitează, e supusă deci uitării, şi pe deasupra măguleşte vanitatea bărbatului care chiar înşelat, a dominat, obţinând adevărul: aşa-zisul adevăr, căci autentica minciună feminină nu e decât un adevăr nuanţat. El a rămas „bărbat puternic” obţinând de la „femeia slabă” mărturisirea. Conştiinţa acestei superiorităţi în bărbatul înşelat e principiul tuturor iertărilor.

Dar să examinăm mărturisirea Adiei.

„Îl iubesc.”

Şi a plâns.

A afirmat un adevăr în acea clipă? Desigur că da, fiindcă tonul ei te-a convins, şi lacrimile ei te-au înduioşaT. Şi vis me flere58…

În acea clipă, cu tine alături – subliniez aceasta – îl iubea cu voce tare şi lacrimi pe obraz. Dar dacă tu nu erai alături de ea, l-ar fi iubit la fel? Cred că nu.

Mai întâi, chiar dacă nu interveneai tu în viaţa Adiei, ea continua să se plimbe la Veneţia, fiindcă: „mie-mi place Veneţia”! Deşi ruda ei plecase alarmată cu drept cuvânt de război, deşi circulau cred şi acolo, ca pretutindeni, zvonuri despre invazia Moldovei de către ruşi, deşi tânărul Deleanu era în Moldova primejduită… În acest timp, Adia se plimba în gondolă, „făcând dâra în apa veneţiană”.

Nu-ţi pare insolit acest calm, acest „mie-mi place Veneţia”, când cel „pe care-l iubesc” e în Moldova?

Câtă vreme n-a avut pe nimeni căruia să-i spuie „îl iubesc pe Dan Deleanu”, se plimba prin Veneţia, cum ai văzut-o. Vra să zică, lacrimile vin din vorbele „îl iubesc”, nu din tăcerea „a iubi”, neîmpărtăşită nimănui.

Dar de ce întâiei persoane care i-a pomenit de existenţa acestui tânăr Deleanu i-a mărturisit imediat, pe loc, că îl iubeşte? Nu vezi tu, bunule Paşa, în aceste vorbe care i-au sărit de pe buze, în această afirmaţiune inutilă, conştiinţa surdă a nesiguranţei sentimentului atât de tare şi de iute proclamat?

Dacă-ţi răspundea: „Da, îl cunosc…” – tăcerea de după „îl cunosc” – tăcere din care interlocutorul era exclus – era într-adevăr reculegerea melancolică a drăgostii în faţa unei neaşteptate evocări.

„Îl cunoşti pe tânărul Deleanu?” ai întrebat-o tu inopinat.

Ea ţi-a răspuns afirmativ, dar te-a pus în curent cu un sentiment al ei – de ordin intim – faţă de această persoană pentru întâia oară apărută între voi. Ţi-a dat deci mai mult decât i-ai cerut. În primul rând, ea avea nevoie de aşa ceva. În acea clipă a monologat, n-a dialogat – sau a dialogat nu cu tine, ci cu o Adină retrospectivă.

Acel „îl iubesc” spontan şi tare e justificarea lui „mie-mi place Veneţia”, e afirmarea cu ton agresiv faţă de uitarea de până atunci. E conştiinţa slăbiciunii şi ipocrizia involuntară pentru comoditatea sufletului.

Ţi-aduci aminte de doctorul Velescu? Începuse paralizia progresivă. Făcea cu efort cea mai elementară mişcare.

Căutai să-i ajuţi, ţinându-i paltonul, de pildă. Te refuza fanfaron şi energic.

„Nu-nu-nu! Eu îmi fac toate serviciile singur.”

Şi îşi punea paltonul cu satisfacţia omului care-a făcut un gest eroic. Avea nevoie de astfel de exagerări ca să-şi alunge panica paraliziei, ca să-şi dovedească validitatea integră pentru cel mai neînsemnat lucru.

Acel „îl iubesc” al Adiei are aceeaşi semnificaţie, din acest punct de vedere. Acel „îl iubesc” se traduce prin: „Vai! Abia acum îmi dau seama că până azi am uitat să-l iubesc…”

Ori, aşa ceva nu se uită. Iar lacrimile, candidule Paşa, erau pentru dragostea ei defunctă, sau pe aproape, nu pentru tânărul Deleanu dorit şi regretat.

Dar să examinăm aceste vorbe şi din alt punct de vedere. De ce ţi le-a spus tocmai ţie? Căci orice vei crede şi orice vei spune tu, Adia ştie c-o iubeşti. Femeile, bunul meu Paşa, au în mişcările conştiinţei ceea ce s-ar putea numi „coada ochiului”. Cu coada ochiului fiziologic, surprinzi ceea ce lumea crede că-ţi scapă: un zâmbet depreciator, un gest schiţat, un semn fugar, o mimică destinată altuia, în care eşti comentat pe la spate. Această „coada ochiului” a conştiinţei feminine zăreşte totodată apropierea dragostei pe care bărbaţii – mai simpli din acest punct de vedere – n-o văd decât atunci când le sare-n ochi, şi încă!

E imposibil ca Adia să nu fi văzut privirea schimbată cu gondolierul când a sărit din gondolă. E imposibil, instabilule Paşa, să nu-şi fi dat seama, în timp ce o pictai, că pe lângă ochiul pictorului, care „înregistra” frumuseţea ei, selecţionând ce-i mai expresiv în ea, o mai privea şi ochiul îndrăgostitului, care-l deranja pe pictor, făcându-l să adore – dezinteresat din punct de vedere artistic – modelul iubit în clipa când nu mai era pictat. Cunosc…

Atunci de ce tocmai ţie ţi-a mărturisit că iubeşte pe un altul?

Bagă de seamă, Paşa, nu ţi-a spus: „Pe tine nu te iubesc, nici nu te pot iubi, fiindcă iubesc pe altcineva”, ceea ce ar fi

fost o grosolănie.

A spus atât: „Îl iubesc”.

Dar există cuvânt care să dea unei femei mai deplină frumuseţe, mai arzătoare feminitate decât acesta?

În momentul când a spus „îl iubesc”, a ştiut că o iubeşti, fiindcă frumuseţea pe care i-o dă acel cuvânt o făcea invincibilă în ochii celui care-o privea şi asculta spunându-l. Acest „îl iubesc” se traduce astfel: „Ştiu, Paşa, că mă iubeşti… Iubeşte-mă. Ia-mă. Răpeşte-mă din acest îl iubesc”

Tu, natural, te-ai întristat auzind că-l iubeşte pe tânărul Deleanu. Deci, ai iubit-o mai tare. Ai renunţat la ea, adică ai vrut să renunţi, şi ai văzut că nu poţi. Ai devenit gelos, deci suveranitatea absolută a proprietăţii ţi-a devenit necesară, de unde până atunci îţi părea facultativă.

Prin acest „îl iubesc” ea te-a făcut să fugi şi după trecutul şi viitorul ei, când până atunci te ştia mulţumit cu staţionarea în faţa prezentului. Te-a legat cu mai multe lanţuri, având aerul că te dezleagă. […]

Îmi vei spune, bunule Paşa, că eu fac un monstru din Adia, că-i atribui calcule şi subtilităţi odioase, incompatibile cu simplicitatea ei de cristal.

Te înşeli! E cochetă, şi nu pare. De asta e femeie aleasă. Perfecţiunea ultimă a unui scriitor – uite: Gâde – e să pară că n-are nici un stil şi totuşi să-l aibă pe cel mai dificil: al simplicităţii reconstituite. Aşa-i şi cochetăria adevărată. Îţi dă impresia unei absenţe. Asta înseamnă că e străvezie ca tot ce e perfect pur.

Există învăluind totul, dar n-o vezi. Adevărata cochetărie e involuntară, ca şi feminitatea cu care se identifică.

Când Adia ţi-a spus „îl iubesc”, a spus ceea ce trebuie să spuie ca să declanşeze o mişcare mai puţin pasivă a drăgostii tale spre ea.

Acest „îl iubesc”, în ultimă analiză, fericitule Paşa, înseamnă: „Te iubesc”.

Şi tocmai eu, eleva ta, să-ţi fac lecţii, să te ajut! Nu te întrista. Asta înseamnă că eşti tânăr. Fii orgolios că poţi

primi lecţii de la eleva ta. Tu iubeşti, eu îţi dovedesc că eşti iubit. Vezi şi tu în partea cui se îngrămădesc anii.

N-am isprăvit încă. Doresc să fii liniştit. Un singur lucru a rămas, pentru tine, obscur şi, poate, îngrijorător: cum a putut Adia – ea n-are nevoie de elogii – să-l iubească pe tânărul Deleanu despre a cărui valoare ţi-am vorbit suficient? Cum a putut să intre aşa ceva prin „porţile împărăteşti" care sunt ochii Adiei?

Nici n-a intrat, nici n-a ieşit, fiindcă nu l-a iubit.

Dar: „Îl iubesc"…

O confuzie, bunul meu Paşa, o simplă confuzie din acelea care încurcă pe oamenii tineri. Nu vreau să-ţi fac o lecţie cu subiect anost, dar sunt silită să fac oarecare consideraţii asupra maternităţii ca generatoare de confuzii.

Pretind unii că femeia, cu tot ce-i specific în fiziologia ei, e creată pentru confecţionarea pruncului. Poate că da. În tot cazul, sentimentul maternităţii există şi în cea mai stearpă femeie. Forma cea mai rudimentară şi cea mai directă e afecţiunea pentru propriul copil. Totuşi, bagă de seamă câte femei nu-s de loc „mame" cu odraslele lor. După avizul meu, această vitregie – mai generalizată decât se crede! – înseamnă că nu numaidecât copilul, copilul tău, polarizează acest sentiment, a cărui existenţă mi se pare axiomatică. Dimpotrivă, afecţiunea pentru copilul tău fiind oarecum obligatorie (prin sancţiunea opiniei publice, cu toate variantele ei artistice, morale, religioase şi juridice) devine un fel de corvadă. În tot cazul, e mai puţin spontană, mai puţin liberă, mai puţin dezinteresată, tocmai din pricina obligativităţii ei, din pricina amestecului colectivităţii. Un exemplu lămuritor în această privinţă: Doi tineri se iubesc pe furiş fiindcă familiile… Dragostea lor e perfectă tocmai fiindcă familiile: În sfârşit, datorită cine ştie căror împrejurări, familiile consimt. Ceea ce era delicios „pe furiş" devine ostentativ şi obligator „pe faţă". Mama ei, clipind din ochi, roagă pe invitaţi să-i lase singuri şi, pe la spate, cu o voce destul de tare, se înduioşează de gentileţa

„hulubaşilor”. E aşa-zisa clipă încântătoare a logodnei. Dragostea cu drăgălaşe demonstraţii în doi, „hulubismul” devine obligator pentru logodnici. Altfel n-ar mai fi logodnici – aşa cum e cântată această noţiune n-or mai fi logodnici pentru cei care-au venit nu să-i felicite, ci să-i vadă logodnici.

Voluptate cu spectatori la vrâsta logodnelor normale nu există. Şi atunci, tinerii îndrăgostiţi, deveniţi prin logodnă funcţionari ai idilei, încep să simtă corvada. Vine efortul, teatrul în doi, penibil, din care se naşte prima minciună reciprocă, deprinderea ipocriziei casnice etc… Astfel, logodna ucide amănunţit dragostea. E primul cimitir. După aceea vine distracţia festivităţii căsătoriei, luna de miere cu logodna trupească şi restul.

Aşa e şi cu sentimentul – sau instinctul – maternităţii faţă de propriul copil. Obligativitatea lui îl slăbeşte, în contrazice, jignind autonomia sufletească – uneori îl anulează, nu în sine, faţă de copil numai. Sentimentul rămâne disponibil, puţin ursuz. Şi atunci ai spectacolul unei mame vitrege pentru copilul ei, pasionată mamă pentru căţelul, pisica, florile sau amantul ei. Pasiunea unor gospodine pentru „interiorul” casei lor e tot o formă a acestui sentiment.

Am făcut aceste consideraţii numai ca să-ţi reamintesc că orişice femeie e neapărat mamă… faţă de cineva sau ceva.

„Îl iubesc ca pe un mărţişor găsit pe stradă. E copil”…

Adia singură ţi-a dat cheia afecţiunii ei pentru tânărul Deleanu. Ai neglijat-o, cum neglijezi totdeauna evidenţa. E – sau mai riguros – era o afecţiune maternă. Valoarea intrinsecă a celui spre care era îndreptată n-avea importanţă. Hid, prost, rău, murdar – era „copilul ei”. „Mărţişor găsit pe stradă” sau copil găsit pe stradă: i l-a trimis destinul. Joacă şi superstiţia mare rol în aşa ceva.

Dar femeile nu au nevoia de expansiune a sentimentului maternităţii decât atunci când simt declinul drăgostii (de la care smulg astfel o prelungire, căci copilul, pentru femeie,

de cele mai multe ori, e o variantă a bărbatului de la care-l au) sau absenţa drăgostii, sau nevoia drăgostii.

Sunt convinsă că afecţiunea Adiei pentru tânărul Deleanu dovedeşte neîndoios că atunci când l-a cunoscut – „mărţişor găsit pe stradă”: l-a găsit la patinaj – simţea concomitent şi absenţa, şi nevoia drăgostii.

Tânărul Deleanu n-a fost decât un regretabil, dar explicabil preludiu al somptuosului meu Paşa.

Iată complect şi definitiv diagnosticul pe care mi-l ceri.

Acuma să-ţi dau câteva directive practice. Vrei să desfiinţezi definitiv îndoiala pe care – cine ştie – poate că nici scrisoarea mea n-a alungat-o? Vrei să te convingi că Adia te iubeşte şi că tânărul Deleanu e o fantoşă? Vrei să fii fericit?

Foarte simplu. Vino la Sălcii împreună cu Adia. Aceasta e singura soluţie, şi e perfectă.

Iată şi explicaţia.

Adia l-a cunoscut pe tânărul Deleanu la patinaj. Conced că tânărul patinează bine. L-a mai văzut probabil dumineca, din când în când la un cinematograf, într-o grădină publică, la teatru: în sfârşit, într-unul din locurile publice în care se ascunde aşa-zisa taină a idilei. Nu uita că-l cunoaşte numai de câteva luni. S-au cunoscut la patinaj, deci pe la Crăciun. Şi s-au văzut uneori numai, şi pe fugă, el fiind ocupat cu şcoala.

Apoi urmează întâlnirea din tren, între două staţii, pe care ţi-am descris-o. Numai eu fredonam o arie din Manon; Des Grieux tăcea. De altfel, îl cunosc suficient: e un frenetic taciturn, vid.

Făcând bilanţul acestei idile, te rog să observi că Adia l-a văzut patinând, tăcând şi plângând. Şi l-a văzut singur.

Îl cunoaşte?

Te asigur, Paşa, că-l cunosc mult mai bine. Mi-a fost de ajuns să-l văd de două ori ca să-l evaluez. Dar eu l-am privit cu ochi limpezi, de asta l-am văzut imediat.

Totul e să-l „vadă” şi Adia. Până acuma nu l-a văzut. L-a revăzut în închipuire, ceea ce-i cu totul altceva. E exact concluzia pe care-o produc unele vacanţe petrecute în ţinuturi sălbatece: la munte sau la ţară. Te plictiseşti. Tonele de „natură” te apasă. Cauţi pe cineva. Îl găseşti totdeauna. E medicinistul obligator cinic şi sceptic, care dintii intimidează şi apoi se converteşte la credulitate şi cel mai plat sentimentalism. E ofiţerul zvelt şi elegant, cu care faci câteva ceasuri de călărie poetică pe zi şi care-ţi pune scrisori în coburi şi flori în coama calului. E tânărul vecin de moşie, care zilnic galopează pe ogorul semănat, înfruntând injuriile ţăranilor, şi căruia, la sfârşitul vacanţei, îi strângi mâna pe furiş. E palidul şi nehrănitul poet al stelelor şi lunii, care-ţi dedică versuri pastişate numai după autori demodaţi. E pletosul violonist care nu mai face exerciţii, ca să-ţi fure inima cu ajutorul suspinelor celebre etc. …

Aşa îi judeci astăzi. Dar ieri, şi acolo, ai crezut că-i iubeşti. Ai oftat la plecare şi ai privit cu gol în inimă, florile şi stelele care rămân. Acea persoană care acolo te-a fermecat, dacă n-o mai vezi niciodată, devine dragostea cea mai „curată”, cea mai „poetică” a vieţii: fie student la Medicină, ofiţer de cavalerie, elev la conservator – indiferent.

În schimb, dacă vine să-ţi facă vizită la oraş, devine imediat cea mai anostă şi mai ambarasantă cunoştinţă, de care te jenezi faţă de prietenii de la oraş, pe care o renegi, pe care o urăşti, ca tot ce te umileşte profund.

Motivul? Schimbarea mediului. Ce-ai iubit la Văratec – la Bucureşti, după vacanţă, devine: „Uf! Să mă-nvăţ minte să mai fac cunoştinţe la mănăstiri!” Veniţi la Sălcii amândoi. O singură dată să-l vadă Adia pe tânărul Deleanu în mediul nostru, evoluând printre noi doi, subt privirea ei, şi te asigur, bunul meu Paşa, că tânărul Deleanu nu va mai pune piciorul la Sălcii nu din cauza mea – eu îl ţin în grădină, cum l-aş ţine la bucătărie – ci din cauza Adiei, care se va jena să-l vadă şi să-l vezi, şi să te vadă văzându-l.

Smulge-te deci din Veneţia. Nu ezita o clipă. Pleacă imediat. Adia va pleca împreună cu tine, sunt sigură. Spune-i în treacăt că Sălcii e o moşie nu departe de Medelenii tinărului Deleanu. Vei compensa prin acest gest imprudenţa pe care ai făcut-o mărturisindu-i că ai desfăcut scrisoarea adresată tinărului Deleanu. Spun imprudenţă nu fiindcă te va dispreţul. Nu! Va fi însă prea măgulită. Şi conştiinţa unei prea mari puteri e primejdioasă mai ales când tinerii tirani guvernează singuri, fără regenţa unei Ioane, de pildă. Gestul cu Sălciile din vecinătatea Medelenilor va compensa pe celălalt. Îşi va da seamă că, dacă te-ai îndoit de ea, nu te îndoieşti de tine. Procedează cum îţi spun: sunt sfetnic lucid şi femeie pe deasupra.

Voi lua măsuri, trimeţându-l pe Sake la Bucureşti, să nu vi se facă dificultăţi la întoarcere. Telegrafiază-mi numai ziua plecării.

Am făcut o mică pauză, ca să recapitulez întrebările din scrisoarea ta.

Ereditatea dinspre mamă a tânărului Deleanu? Are să te amuzeze! Mama lui e virtuoasa Alice Deleanu, născută Dumşa, care-mi întoarce spatele de când cu plecarea lui Vania în America. Crede probabil că eu am „stricat viitorul” lui Vania! Nu mă vorbeşte de rău nicăieri, dar mă evită. Pentru ea eu sunt Sodoma şi Gomora. După cum vezi, mama tânărului, departe de a fi o sirenă, este o perfectă pedagogă a virtuţei, familiei, carierii. Când te gândeşti că această domestică şi timorată făptură e nepoata faimoasei Fiţa Elencu şi vara lui Vania, nu-ţi vine să crezi! Probabil că seamănă cu mama ei, o limfatică anonimă a vechiului Iaşi boieresc. Tânărul Deleanu „s-a tras” dinspre ea – adăugând produsul sporturilor: muşchii. Are şi o soră tânărul. N-o cunosc – casele noastre nu se frecventează decât prin junele familiei, care se cultivă în grădină – dar, după câte am auzit, e prototipul insuportabil al „copilului teribil”. Sportivă şi ea – se putea cu-aşa frate! – şi muzicantă înţelegi, educaţie aleasă – se putea cu aşa mamă!

Închipuieşte-ţi, veneţianule, cu aceste date, decorul şi viaţa de familie a elevului Deleanu în vacanţă. Sora care face „spirite” la dejun, sporturi dimineaţa şi muzică seara, când răsare luna, la patru mini cu „mămica”! Mama, virtuoasă, moralistă şi ideală gospodină şi Mamă: „O mamă”!

Tatăl… A! Nu-l cunoşti pe Iorgu Deleanu? E un om despre care se spune la toate vrâstele, cu acelaşi ton: „Ce poamă!” Numai el mă salută pe stradă, dar trage cu ochiul să vadă dacă nu-l observă vreun amic de-al casei. Cred că e singurul exemplar reuşit al acestei convenţionale familii. Dar, după câte ştiu, nu prea stă pe acasă.

Eşti satisfăcut?

Simt că mi-am făcut datoria.

A! Mai am de răspuns la post-scripium.

Când o femeie îţi trimite o fotografie, e mult sau e puţin?

Depinde de fotografie, naivul meu Paşa. Dacă fotografia e extraordinară, e mult. Dacă fotografia e mediocră, e puţin. Dar când îl ai pe Alexandru Pallă alături, lângă tine, şi când acest rarisim Alexandru Pallă îţi face portretul – aşa cum mi l-ai descris: roş şi verde, în verdele Veneţiei – şi când, în loc să trimiţi portretul însuşi, sau măcar fotografia acestui portret tinărului de la Medeleni, îi trimiţi o fotografie oarecare – da! erai foarte distrată în clipa expediţiei. Şi dacă erai foarte distrată în acea clipă tocmai, înseamnă că te gândeai la cel care te priveşte, sau te va privi, în carne şi oase, mai mult decât la celălalt.

Şi când, pe deasupra, acea fotografie oarecare nu e însoţită de nimic, valoarea ei scade simţitor. O femeie, bunule Paşa, când trimite o fotografie de-a ei cuiva pe care-l doreşte, cuiva de care vrea să fie dorită, mai adaugă o floare, o şuviţă de păr, ceva, în sfârşit, care să dea parfumul realităţii cartonului mort. Sau măcar sărută fotografia pe care o trimite. N-ai grijă! Când o sărută, are grija să anunţe aceasta pe dosul fotografiei. Femeile nu cunosc nici

voluptatea invizibilului, nici a anonimatului, mai ales în dragoste.

O fotografie trimisă în astfel de condiţii, fără de nici un cuvânt, e o carte de vizită depusă fără să te dai jos din trăsură.

Trimit şi eu, după cum vezi, o fotografie de-a mea, aleasă la întâmplare, dar ţi-o trimit ţie, ca să mă vezi îmbătrânita şi să n-ai decepţii când ne vom vedea aici. Bunule Paşa, între noi cochetăria e deplasată. Suntem doi vechi tovarăşi de arme.

Poţi să arăţi fotografia mea şi Adiei, ca să-şi dea seama că Ioana Pallă, castelana de la Sălcii, care vă doreşte pe amândoi, nu poate fi nici o clipă rivala ei. Cred că şi tu, privindu-mi fotografia alături de Adia, vei avea aceeaşi părere…”

Ioana Pallă răsfoi un maldăr de fotografii, pe care le privi amănunţit, aşa cum se priveşte o femeie în oglindă, când e îndrăgostită. Alese una – pe cea mai bună – o sărută şi, fără să scrie nici o vorbă pe faţă sau pe verso, o aşează între foile voluminoasei scrisori.

Ioana Pallă, fostă sultană a lui Paşa şi camarada lui, îi servise multe „adevăruri nuanţate” în scrisoarea care trebuia să-l determine să i-o aducă pe Adia la Sălcii.

Portretul tinărului Deleanu, de pildă, îl exprimase conştiincios. Un singur amănunt omisese: motivul care o făcea pe ea, Ioana Pallă, inabordabilă ca un trăsnet pentru intruşi, nu numai să tolereze, dar să provoace şi să întreţie chiar vizitele „băieţoiului” de la Medeleni.

Aşa ceva însă nu se destăinuieşte unui bărbat, chiar, sau mai ales, când acel bărbat e Paşa, în ultima sa metamorfoză. Nu putea să mărturisească lui Paşa că avea nevoie de prezenţa tinărului Deleanu, şi mai ales motivul acestei nevoi, contradictoriu pe de-a-ntregul cu părerea pe care o avea – sincer exprimată în scrisoare – despre acelaşi personaj.

Un motiv identic o determinase cu ani în urmă să se căsătorească, fără de nici un interes bănesc – ea singură fiind bogată – cu fratele pictorului Pallă, politicianul Sake, despre care curând spusese cu un ton care nu suferise nici o evoluţie: „Ce pauvre Sake!”

Înainte de-a se căsători cu Sake, o cucerise pe sora fraţilor Pallă, Adelina Pallă, reeditarea feminină a simpluţului Sake.

Amândouă era eleve interne la călugăriţe, în ultimul an. Adelina Pallă, orfană, era crescută de fratele ei, Manole Pallă, Sake, mult mai în vârstă decât ea, holtei cu menajeră, şeful partidului conservator din Iaşi, graţie averii uriaşe moştenită din părinţi şi graţie prestigiului – neştirbit nici de moarte – al părintelui său, Ştefan Pallă, unul din rarii oameni ai acelei vremi, stimat şi de răposata Elencu Dumşa: Fiţa Elencu.

Pe-atunci, Ioana – fiica unei grecoaice pe cât de frumoasă pe-atât de iscusită, şi a unui negustor de neam turbure, îmbogăţit în apatica Moldovă – îşi aştepta frumuseţa, care nu-i venise încă decât în ochii întredeschişi. Era slăbuţă, palidă, cu gesturile de văduvioare ale fetelor crescute la călugăriţe, în haina cernită şi ingrată, cu filetul negru pe cap şi genele plecate.

Aşa cum era, se îndrăgostise fulgerător de pictorul, de pe-atunci celebru, Alexandru Pallă, ale cărui rare treceri prin Iaşul părintesc răscoleau garderoabele femeilor ca balurile date în cinstea lui vodă. Îl văzuse o singură dată la teatru, şi dorise pentru ea – ca Salomeea, capul lui Ioan – decorativul cap bărbătesc al lui Alexandru Pallă.

Pictorul plecase în străinătate. Venea în ţară numai ca să-şi încaseze venitul moşiilor administrate de Sake.

Ioana, după plecarea lui, câştigase mai mult decât prietenia Adelinei; prin ea, mai mult decât simpatia lui Sake. Şi astfel, după trei ani, când pictorul venise din nou la Iaşi, după ce colindase Indiile, China şi Japonia, făcuse cunoştinţă cu o rudă inedită: Ioana Pallă, graţie căreia

preţuise altfel decât până atunci peisajul Iaşului, în care se statornicise vreo doi ani.

Cucerirea treptată a Adelinei şi-a lui Sake nu era, cum s-ar putea crede, un calcul abil pentru a căpăta dacă nu o avere de care n-avea nevoie, măcar un nume mai vrednic de rangul feminităţii ei decât cel înscris în cataloagele şcolare şi pe coperta cărţilor de învăţătură.

La călugăriţe era atrasă de Adelina fiindcă era singura fiinţă din preajma-i, care – deşi lipsită de orice farmec – îl avea pe acela al rudeniei de sânge cu Alexandru Pallă. Începuturile apropierei ei de Adelina aveau coloritul celor mai pure idile. Timiditate, roşeli ale obrajilor şi sufletului, bătăi de inimă, teamă de ridicol, fericiri prelungite-n insomnii şi visuri, pentru cel mai neînsemnat gest afectuos al Adelinei.

Adelina, într-un cuvânt, era „flama” ei. Cu preţul unor eroice umilinţe faţă de colega de bancă a Adelinei, izbutise s-o înlocuiască. Apoi devenise tovarăşa ei de dormitor, la masă, la plimbare în recreaţii, la slujbă, dumineca, şi chiar la Sălcii în vacanţa cea mare.

Sake o măritase pe Adelina cu un subordonat politic.

Ioana o iubise pe Adelina Pallă; pe Adelina Mendrea o dispreţui cum merita. La nunta Adelinei numai mireasa plângea cum plângeau miresele în acele demodate vremi – cu hohote publice, leşinuri, deşteptări palide pe sofale, cu săruri la nas şi apă de flori pe tâmple; domnişoara de onoare a Adelinei, cauza necunoscută de nuntaşi a realei desperări, împlinită după o vacanţă la Sălcii, se îndreptase cu aceleaşi emoţii, timidităţi şi pasionate învăluiri, spre celălalt purtător al numelui Pallă: Sake.

Când ţi-e scump un om, lesne pot să-ţi fie icoane pentru adevărate îngenuncheri toate obiectele neînsufleţite ale intimităţii lui. Iubeşti atunci o batistă a omului dorit mai mult decât pe propriul tău frate. Ţi-e mai preţios ciobul de oglindă în care s-a privit, decât însuşi chipul părintelui tău mort. Şi mai dragă ţi-i lectura numelui său, iscălitură pe un

petec de hârtie, decât versurile cărţii cumpărate cu sacrificii.

Aşadar Sake, la început, ca şi Adelina, nu fusese un simplu Sake, deşi era. Frăţia de sânge cu Alexandru, convieţuirea din timpul copilăriei dădeau sacru şi liric mister chiar evidentului Sake.

Apoi venise Alexandru, paşă la început. Când plecase, după doi ani de pictură la Iaşi şi la Sălcii – Ioana îi spunea Paşa. Dar paşă nu mai era. Lăsa în urma lui o sultană, al cărei bun plac îl urma plecând.

De-atunci Ioana trăise multă vreme sultană, îmbelşugând cu prisosinţă cronica nescrisă a Iaşului, în popasurile de vară, făcute la Sălcii, printre călătoriile de peste graniţă şi în iernile petrecute uneori în capitala Moldovei.

Şi iată că din nou reînvia ceea ce în adolescenţă fusese o confuzie: atracţia pentru o persoană legată prin ceva de cea dorită.

De când o văzuse pe Adina, tânărul Deleanu îi devenise indispensabil şi insuportabil, simultan. De asta îl vedea aproape zilnic, şi de asta îl ţinea în grădină.

Fără de Adia, tânărul Deleanu era un simplu „băieţoi”. Dar Adia exista – şi nu ştiuse unde-i până la scrisoarea lui Paşa – şi singura ei urmă fusese tânărul Deleanu.

Pe Adelina o iubise, sau crezuse c-o iubise, pe tânărul Deleanu însă ştia că nu-l iubea: departe de asta! Atracţia era mai umilitoare, corvada – mai grea.

Adelina era sora lui Alexandru Pallă.

Dar pe tânărul Deleanu Adia îl iubea.

Îl iubea? …

Logic, era imposibil ca Adia de la Veneţia să-l iubească pe tânărul Deleanu. Nici chiar Adina cea din tren – logic – nu putea să-l iubească pe tânărul Deleanu. Apariţia vaporoasă din tren – fetiţă şi femeie în acelaşi timp, cum unii adolescenţi sunt fete şi băieţi – nu putea iubi pe îngrozitor de concretul tânăr de la Medeleni.

Totuşi „exista” scena de pe culoarul vagonului: sărutările, lacrimile…

Şi existenţa acestei scene inexplicabile era singurul mister închis în acest tânăr Deleanu. Zile şi zile de-a rândul, în prezenţa şi absenţa lui, căutase să-l descopere, cum ciocăneşti un simplu şi prozaic zid, în căutarea comoarei închise. Nu descoperise nimic. Zidul era plin. Dar e chinuitoare pedeapsă să dormi şi să trăieşti necontenit alături de un zid opac, în speranţa unei comori pe care n-o găseşti, în loc să fii liber, mai ales când libertatea de până atunci avuse dimensiuni de palat.

Era sigură că bunul Paşa va fi convins de scrisoarea ei – dar ea nu era de loc.

În faţa femeii pe care-o dorea, avea clara conştiinţă că feminitatea ei se nimicise. Conştiinţa acestei infirmităţi era o armă poate, dar o armă bărbătească oarecum, armă de înfrângeri, fără tăiuş, elastică, moale, laşă.

Întrebarea care-l frământa pe Paşa la Veneţia – cine-i tânărul Deleanu? – o chinuia şi pe ea, dar mai ascuţit, fiindcă tânărul Deleanu era lângă ea şi Adia la Veneţia.

Iubea ca un bărbat şi se temea ca un bărbat – şi femeia dorită rămânea mai femeie, înarmată cu toată feminitatea, pe care, nemaiavând-o firesc, i-o atribuia.

O singură soluţie găsise mintea ei pentru a dezlega enigma tinărului Deleanu: să-l iubească. Iubindu-l, o clipă numai, dar sincer, ar fi descoperit cheia pe care orice femeie o lasă în dragostea pentru bărbat, singură cheie cu care poţi deschide măcar una din nenumăratele porţi după care e închisă şi ascunsă feminitatea ei.

Iubindu-l, ar fi ştiut de ce-l iubise Adia – care, logic, nu putea să-l iubească – şi aflând de ce-l iubise Adia, ar fi ştiut cum şi pe cine poate iubi Adia: ar fi aflat ilogicul, deviaţiunile specifice feminităţii ei.

Dar tocmai pe tânărul Deleanu nu-l putea iubi. Şi simulacrul unei iubiri nu putea fi edificator pentru ea.

Iată de ce, în faţa scrisorii care însemna venirea Adiei la Sălcii – nu departe de Medeleni – avea sentimentul de îngrijorare al unui avocat, care după ce-a pledat astfel procesul încât îl vede câştigat – pe faţa biruită a judecătorilor – se cutremură, dându-şi seamă tardiv că onorarul – neluat încă, şi insuficient garantat – e îndoielnic.

Uneori, excesul de viaţă oboseşte: ai vrea să fii bolnav ca să te odihneşti în pat. Din aceeaşi pricină, marii bogătaşi doresc „momente" de sărăcie, ca un ceai de tei după multă cafea neagră; inteligenţele în veşnic neastâmpăr, acalmia tonifiantă a prostiei; scriitorii prea glorioşi, antractele uitării; femeile cu prea mult succes, viligiatura singurătăţii; şi talentele tinere, măcinate de tumultul permanent şi anarhic al sufletului, lecturi plate, care tâmpesc şi distrează dând sufletului fizionomia rubicondă şi beată a bucătăreselor din galeria la cinematograf.

Căutarea acestui echilibru îl făcuse pe Dănuţ, de-a lungul anilor, să cetească pasionat în unele epoci – uneori numai – acea literatură care începe cu haiducii şi romanele demontate în fascicule, şi trecând prin Ponson du Terrail, Michel Zévaco, Paul Féval, Jules Marry şi alţii cu nume obscure, ajunge la Gaston Leroux, Conan Doyle, Maurice Leblanc, şi toţi acei fabricanţi de aventuri palpitante, romane care pe faţă sau într-ascuns se găsesc în toate casele, dacă nu în toate bibliotecile, socotite de unii şampanie literară, de alţii laxativ. Înainte, căuta un echilibru cetind astfel de romane, care în domeniul lecturilor aveau aceeaşi valoare şi semnificaţie pentru el ca Tonel în domeniul prieteniei.

Acum le cetea fiindcă era la nivelul lor. Din altitudine în altitudine, căzuse – nu coborâse – la nivelul platitudinii.

Sufletul îşi pierduse sonoritatea.

În faţa soarelui, de pildă, mai mult decât: „Frumos e; sau roşu e!" nu putea nici vorbi, nici gândi, nici simţi. Constata şi nimic mai mult. Ochii şi urechile ţineau neglijent

contabilitatea estetică pe care-o ţine marele ochi de bou şi clăpăuga ureche de porc a banalităţii obşteşti.

Înainte fugea de belşug; seceta-i era o răsplată, o odihnă binemeritată. Acum avea nostalgia belşugului, şi-atât.

De când o cunoscuse pe Ioana, fulg cu fulg, pană cu pană, sufletul se despuiase: îşi simţea gândurile cu atât mai ridicule cu cât avântul dorea să fie mai mare, ca zborul unui cârd de gâşte jumulite de vii.

Regres vertiginos ca aparenta neclintire a pământului, din seara când se despărţise de Adina şi o întâlnise pe Ioana. Ciudate raporturile cu Ioana! În seara când o cunoscuse, călare pe bihuncă la spatele ei, o sărutase pe gât, cuprinzându-i sânii cu mâinile. Pe hotarul unei melancolii începea o aventură. Restul acelei nopţi, bărbăteşte începută, era ratat şi umilitor. A doua zi se consolase. Oricum, să săruţi pe gât din prima seară pe celebra Ioana Pallă e mult! Alţii au aşteptat ani de zile zadarnic – aşa cel puţin spuneau unii cronicari – ceea ce el, elev în clasa opta, luase într-o singură seară.

Revenise la Ioana Pallă, a doua zi chiar, cu Dorian Gray, hotărât să o epateze, dezvăluindu-se. E preferabil, în faţa Ioanei Pallă, să fii Dan Deleanu, cu idei personale original exprimate, decât un oarecare elev de liceu. Fusese mai elev de liceu decât oricând. Plecase mortificat, cu o impresie de repetentă extra-şcolară.

Revenise iar. Îşi dovedise în timpul nopţii că rolul pe care i-l atribuia Ioana Palia – ea nedându-şi seamă că-i rol – îi da putinţa să o „studieze” fără ca ea să-l bănuiască măcar. Studiase exact ceea ce studiase şi în zilele precedente: umilirea lui ciudoasă. Ioana Pallă rămânea tot Ioana Pallă, el, tot elevul repetent.

Revenise iar. Îşi dovedise în timpul nopţii că cei ce studiază aşteaptă, observă, compară, înregistrează, pândesc. Da, pândesc. Acesta era termenul exact. Studierea unei femei nu e ca o vânătoare de prepeliţe. E o pândă, răbdător instalat după un copac, tăcut, confundându-te cu umbra şi

tăcerea copacului de care te razemi – aştepţi, De-atunci, nu mai pretindea nimic de la ziua următoare. Se lăsa pe seama zilelor, socotite în totalitatea lor succesiv sporită, aşteptând surpriza la început, miracolul mai apoi. Înţepenise în aceeaşi poziţie.

Dar, treptat-treptat. Începuse prefacerea dinăuntru.

Târziu abia îşi dădu seamă că la început, dacă accepta rolul impus de Ioana, dacă se resemna să-l suporte, avea totuşi convingerea liniştitoare că odată şi odată va da o superbă dezminţire, precum biblicul Samson.

Dar pletele lui Dănuţ. În loc să crească, scădeau. Mai mult, mai jalnic, decrepitudinea robitului Samson se datora tunsorii. Dalila avea foarfece. Decrepitudinea lui Dănuţ, însă, era un fel de chelie.

Gestul de revoltă al scuturării pletelor făcea, dimpotrivă, să cadă, mereu, alte şuviţe moarte.

Crezuse că într-o zi se va putea dezvălui în faţa Ioanei, arătându-i chipul lui adevărat. Se înşelase. Nu mai era nici o mască pe faţa lui: era aşa cum îl credea Ioana. Mască era trecutul – mască scoasă prin surpriză, prin somn.

Crezi că ai pe faţă rânjetul cretin al măştii, şi deodată îţi întâlneşti faţa în oglindă.

Încercase atunci să fure, căci furt era să ia ceva din recolta altor Dănuţi, din trecut, şi a pretinde faţă de Ioana, că era dintr-a lui, a prezentului Dănuţ. Încercase s-o epateze, reproducând, sau mai exact, pastişând fără elan „notaţii” din caietul dăruit Monicăi: Alunele veveriţei. Încercarea păruse Ioanei o tentativă de furt – de la alţii: avea dreptate. Se fura pe el singur, dar tot gest josnic de furt era, căci ceilalţi Dănuţi erau alţii. Nu-l umilise acuzaţia că-l plagiază pe Jules Renard. Asta n-avea nici o importanţă. Îl umilise descoperirea gestului care purta ca un tatuaj revelator pecetea furtişagului.

Începuse o activitate josnică în el. Tot ce gândea era slut, hâd. Toate amintirile se alterau, ca prăjiturile cu cremă, vara. Nimic nu mai era proaspăt, nimic fraged. Totul

mucegăia, se oţetea. Avea în suflet atmosfera unei tejghele părăsite într-o odaie cu soare fermentat şi muşte verzui.

Se îndoia chiar dacă o iubise pe Adina, şi dacă îl iubise. Şi cu Adina cercase s-o epateze pe Ioana. „Cucerirea” Adinei, istorisită cu un aer infatuat şi retuşări de rigoare, căpătase un accent fals de literatură de rând. Părea născocită, chiar în ochii lui. În tot cazul, uricioasa ca o aventură sentimentală cu o chelneriţă. Fără de amintirea sufletului şi elanurilor de atunci, fabulaţiunea dragostei lor era de o pretenţioasă banalitate, în care el – trebuia s-o epateze pe Ioana – avea rolul donjuanului lucid, calculat şi pervers, şi ea rolul fetei seduse. Îl minunase şi pe el, în timp ce istorisea Ioanei – deseori întrerupt de sarcasmul ei, deseori întrerupt de mirarea lui – că „aventura” nu se isprăvise printr-un proces de seducţiune intentat de sărmana Adina Stephano, perversului Dan Deleanu.

Seducerea ei la patinaj era grotescă şi barocă: lăudăroşenie de chelner care pretinde faţă de domnişoara de la casă că a „trăit” cu o prinţesă.

Ioana îl ascultase suficient. De la o vreme, însă, îi ceruse dovezi: scrisorile, fotografiile, şuviţele de păr… Îl prinsese cu minciuna.

Da! N-avea nimic de la Adina. Singura scrisoare de la ea – atunci când pălmuise în casa ei pe pretinsul proprietar: scenă pe care o istorisise Ioanei, dar atribuind-o altei aventuri, nu din delicateţă pentru Adina sau pentru sufletul lui, ci din dorinţa de-a o face să creadă pe Ioana c-a avut mai multe „metrese”, că nu-i „novice” – o rupsese atunci, ca să desfiinţeze urma zilei urâte. Îl mira acum şi-l indigna ruperea scrisorii. Ai o scrisoare compromiţătoare de la o femeie bine, şi în loc s-o păstrezi – la câte nu poate servi – o rupi ca un naiv, ca un nerod. De altfel, la lumina noului suflet îşi dădu perfect seamă cine putea fi acel „proprietar” care ieşise din ietacul Adinei, încheindu-şi nasturii, după ce Adina ieşise într-un chimono îmbrăcat pe piele. Dar nu-l indigna trădarea, necinstea Adinei, făţărnicia şi abilitatea ei

temerară. Nu! Acestea i se păreau perfect normale: ştia doar, ştiuse întotdeauna, că femeile sunt rele, şi nu par. Nu vedea de loc de ce tocmai Adina ar fi fost o excepţie. O femeie ca toate femeile, apetisantă, da, foarte apetisantă, avea trup nostim, era bine făcută, ştia să se îmbrace, să se dezbrace, şi avea draci! Îi părea rău că Ioana nu-l văzuse cu Adina la Bucureşti, în trăsură, sau intrând acasă la Adina – întocmai cum regretă mahalagiul ajuns deputat că nu l-a văzut comahalagiii strângând mâna lui vodă.

Adina era o reclamă pentru el. Şi din nenorocire – din prostia lui – n-o putea folosi ca atare tocmai faţă de Ioana.

Fusese „indignat” de tăcerea Adinei – nu mirat, necum întristat. Sentimentul lui faţă de această tăcere a Adinei, cu tonalitatea lui sufletească, poate fi tradus numai prin expresia „a trage chiulul”. Adina îi trăgea chiulul. În loc să-i scrie, în loc să-i furnizeze materialul doveditor, elementele reclamei necesare faţă de Ioana – tăcea, tăcea, tăcea!

Îi era ciudă. Ciuda aceea trivială la periferiile căreia se îmbulzesc înjurăturile.

El nu-i scrisese, nici nu-i scria. Asta ar mai fi lipsit! Fusese prost, nu mai era!

La lumina acestui nou suflet, constatase – fără nici o tristeţă – ce plată aventură era dragostea lui cu Adina. O femeiuşcă amatoare de băieţi tineri. El, un „novice” amator de femei. Prima care-i ieşise în cale – îl luase, o luase. În locul Adinei ar fi putut să-i iasă o servitoare, cum se întâmpla în genere cu liceenii: totuna era. Prima experienţă. Debutul. Entuziasmul neofitului. Nu-i părea rău că-i scrisese pe atunci, zilnic. Regreta că nu poate dispune din nou de scrisorile şi versurile trimise Adinei. I le-ar fi trimis Ioanei. Erau foarte bine făcute: cu foc. Din memorie nu le putea reface. Ce imprudenţă! Să scrii scrisori de dragoste „literare”, într-un singur exemplar! Nu îndrăznea să i le ceară îndărăt, fiindcă-i era lene, şi fiindcă era sigur că nu i le-ar fi dat îndărăt. Nu era ea proastă să restituie astfel de scrisori. Mai bine le întrebuinţează ea la nevoie…

Mai târziu, dacă el s-ar însura, ar putea face şi un şantaj cu ele…

Impresia că i s-a tras chiulul, că a fost tras pe sfoară îl făcuse încetul cu încetul să nu mai poată suferi nici amintirea Adinei: îl enerva, îl indispunea.

Începuse să inventeze alte aventuri – pentru Ioana – cu reminiscenţe din d'Anunzzio, banalizate. Toate miroseau o lăudăroşenie.

Era convins că n-are măcar talentul de-a minţi, de-a inventa, pe care-l avea chiar şi Tonel.

Din această cauză, constatând lipsa de resurse seducătoare, se hotărâse s-o înşele pe Ioana prin altceva: prin tăcere.

Oamenii care tac par oameni superiori. Totuşi nici aşa n-o putuse înşela. Îl descoperise.

Era prost: da, prost. Nu-i venea să creadă cum a avut vreodată curajul sau inconştienţa de-a se crede deştept şi de-a se comporta în consecinţă. Simpla constatare că eşti prost nu e dovadă de inteligenţă.

Îşi amintea de altfel că mulţi oameni mediocri recunoşteau aceasta şi n-aveau pretenţia de-a fi compătimiţi sau admiraţi. Îşi cunoşteau lungul nasului. Aveau bun simţ, dar, evident, conştiinţa că nu-s deştepţi nu le ţinea loc de inteligenţă.

Nici acasă nu mai avea curajul, stăpânirea necesară de-a sta cu ceilalţi. Un fel – nu de pudoare – de vanitate ursuză îl împiedica. Nu mai spunea nimic – nici metafore nu mai putea face – de teama nu numai a Olguţei, dar chiar şi a Rodicăi. Toţi îi erau superiori. Se surprinsese invidiind unele glume de-ale lui Puiu. Remarcase atunci că Puiu avea frunte şi ochi vii, şi bănuise în el forţa latentă a unei mari inteligenţe. Şi Mircea evoluase în bine. Niciodată nu-l socotise pe Mircea mediocru. Dar îl simţea – deşi înaintea lui la clasificaţie, şi în stima profesorilor – subt el.

Observă cu nedumerire că se înşelase. Auzea la dejun şi la masă reflecţii de-ale lui Mircea, exprimate cu voce tare, şir

şi eleganţă, care dovedeau o inteligenţă originală şi fin umor.

Toţi progresau, vădindu-i regresul lui. De asta îl vedeau rar pe-acasă, şi când era vizibil – la dejun şi la masă – tăcea, pozând în om superior, dar fiind convins că nu înşeală pe nimeni, ceea ce-l făcea stângaci şi când tăcea.

Numai pe biata Monica o înşelase. La început, când frecventarea Ioanei îi devenise necesară – o pornea zilnic călare, fără să dea explicaţii nimănui – ceruse Monicăi două din caietele pe care i le cumpărase pentru noua vacanţă.

— Mă retrag de-acuma. Am un plan mare. Îmi trebuie singurătate. Ai să vezi ce-am să scriu…

Minţise. Îl îngrozise sinceritatea deznădăjduită – şi cinică – cu care o minţise pe Monica.

De-atunci o evita. Probabil că şi Monica îl dispreţuia. În ultimul timp avea impresia că Monica se împrietenise cu Mircea. Îi vedea discutând pe-amândoi, plimbându-se împreună.

Îl evita şi pe Mircea, cu ostilitate. I se părea că Mircea profită de absenţa lui, de scăpătarea lui, ca să-i fure prietenia Monicăi, ca să-l alunge de lângă ea, ca să-l înlocuiască. Când îl vedea pe Mircea singur – uneori seara – îi răspundea cu bruscheţă la întrebări, alteori nu-i răspundea de loc, îl privea eu ironie vidă, cu ranchiună. L-ar fi trimis acasă la el, dar n-avea curajul să-i spuie: „Pleacă, n-ai ce căuta aici”. Era şi laş pe deasupra.

Pe Monica o ura, mai mult, o desconsidera: era un fel de trădare prietenia ei cu Mircea. Căci el se socotea părăsit, deşi el îi ocolea pe ceilalţi. Îi simţea pe toţi solidari împotriva lui, ceea ce-l făcea să socoată ca un fel de voluntar sacrificiu absenţele lui de-acasă şi neparticiparea lui la viaţa şi mai ales la veselia celorlalţi. Redevenise taciturnul, posomoritul, timidul şi uneori bruscul Buftea de odinioară, dar acrit şi îmbătrânit şi fără de „turbinca lui Ivan”.

Abaterea şi mahmureala necontenită în care se găsea îi sugerase un nou mijloc de-a o seduce pe Ioana: s-o impresioneze prin milă. Să-i cerşească mila. Să joace faţă de ea rolul damei cu camelii.

În consecinţă începuse să mănânce puţin, ca să slăbească. Sub pretextul că untul şi carnea îl îngreoaie, dându-i arsuri, le suprimase, supunându-se unui regim de mămăligă, brânza, lapte acru şi lapte cu orez. Nici un dulciu.

În fiecare dimineaţă se cerceta în oglindă să vadă dac-a plecat, dacă a izbutit să alunge din obraji aroganţa sănătăţii. Izbutise într-o anumită măsură, dar se sluţise. Plinul obrajilor secase puţin, dându-le ceva dur, osos, tătărăsc, luându-le dulceaţa expresiei, copilăreşti. Bea multe cafele negre, ca să-i piară pofta de mâncare exasperată de regim, şi fuma.

Atât învăţase de la Ioana: să fumeze. Fuma exagerat, ţigară după ţigară, numărând mucurile, încântat când numărătoarea se suia până la cincizeci pe zi. Mirosea a fum de tutun rece, şi degetele minii drepte se îngălbeniseră la vârfuri, ca la pensionari.

Tăcerea şi izolarea în care trăia mereu – căci pe Ioana o vedea din ce în ce mai puţin, deşi zilnic o vizita – îl sălbăticiseră, dându-i expresia vinovată şi înfricoşată a liceenilor interni, cu deprinderi urâte, gata parcă să-şi ascundă cearcănele ochilor subt cot la fiecare întâlnire cu ochii altuia.

Vedea deseori – la dejun şi la masă – ochii mamei lui, îngrijoraţi. Se făcea că nu-i vede, iritat. Nu da nimănui nici un fel de explicaţii, şi conştiinţa că tăcerea lor, când îl priveau, era o întrebare, îl exaspera. Se scula de la masă înaintea celorlalţi, venea la masă după toţi, singur, izolat, pe scaunul lui, cu ochii în farfurie sau în gol.

Uneori îi venea să plângă, dar cabotinul aplauz al autocompătimirii îl dezgusta de lacrimi. În loc să plângă, strâmba din buze, înfundându-şi posomorit mâinile în buzunare.

Vestea războiului îl răcorise o clipă. Sperase că România va intra în război. Era hotărât să se înscrie voluntar: o sinucidere mai sigură decât cealaltă pe care n-ai curajul s-o duci la capăt. Sinucidere cu tunul, mânuit de alte mâini, nu cu revolverul mânuit de mâna ta.

Urmărise încordat ziarele, care, din ce în ce, luau înfăţişarea unor afişe de apocalips. Articolele politice şi manşetele literare ale primei foi dispăreau, făcând loc veştilor tipărite cu litere monumentale. Evenimentele se ridicau, profilându-şi pe foile cotidianelor, siluetele de dihănii terţiare, izgonind muşuroaiele de litere mărunte ale faptelor diverse.

Începuse preistoria modernă.

„Luptele de la Gratza, Loznica şi Belgrad”.

„Mobilizarea generală în Austria.” „Războiul a început.” „Atitudinea României faţă de conflictul austro-sârb.” „Consiliul de coroană.” „Trupele germane pătrund în Franţa.” „România în stare de espectativă armată.” „Austria declară oficial război Rusiei.”

…Ar fi dorit veşti mai senzaţionale, cataclisme mai vertiginoase, mai neprevăzute. Se bucura cum jubilează puşcăriaşii văzând incendiul oraşului, sperând că va arde şi puşcăria. Ritmul vastei dezordini era pentru el o satisfacţie personală. Toţi în jurul lui erau neliniştiţi. Zvonurile despre o invazie a Moldovei, despre eventuale lupte înlăuntrul hotarelor naţionale, veneau de pretutindeni, se calmau, iar apăreau, când absurde, când posibile: totul era posibil faţă de imposibilul realizat de ultimele evenimente.

Domnul Deleanu nu sosise la Medeleni, ca să poată urmări mai lesne de la Iaşi mersul războiului, şi la nevoie să poată lua măsuri din vreme. Olguţa-i făcea dese vizite cu un automobil expediat la Medeleni de precautul şi prevăzătorul Herr Direktor, pentru orice eventualitate. Îl conducea singură – deşi maşina venise cu şoferul ei – spre indignarea ieşenilor şi a colonelului Barbă-Roşie care vedea în automobil un rival. Vizitele Olguţei se prelungeau uneori

câte o săptămână. La Iaşi, prezida ea singură mese bărbăteşti, la care luau parte domnul Deleanu, colonelul Barbă-Roşie, doctorul Prahu, oncle Michel uneori şi alţi mulţi prieteni de-ai domnului Deleanu, veniţi de prin viligiaturi din cauza războiului. Olguţa poreclise mesele de la Iaşi „Clubul burlacilor” şi fusese proclamată prin vot nominal prezidenta activă. Dezbateri fără prezident nu se pot concepe: Olguţa izbutea să fie cât mai prezentă, primită de altfel după scurtele absenţe cu aclamaţii.

Herr Direktor venise mai devreme decât în ceilalţi ani din Germania. Şi el aştepta la Bucureşti desfăşurarea evenimentelor, dând dese telegrame la Medeleni. Ultimele anunţau neutralitatea. Ziarele la fel.

„România rămâne neutră.” „Informaţiunile noastre ne permit a afirma că hotărârea României de-a rămâne neutră este o hotărâre definitivă.”

Bucuria penibilă cu care primise aceste ultime veşti dovedise lui Dănuţ că în fond, din prima clipă dezavuase proiectata sinucidere. Şi această hotărâre fusese aparentă numai şi profund cabotină.

Nu mai ceti nici ziare.

Singura lectură pe măsura lui erau romanele senzaţionale. Dar nici n-avea curajul s-o facă făţiş. Se închidea în odaia de culcare, şi acolo, singur cu ruşinea lui, întins pe pat, sorbea paginile tipărite mărunt ca tartinele de icre tescuite, sărind descripţiile, căutând numai pasagiile unde acţiunea vâjâie ca Bistriţa la toance – participând cu o credulitate stupidă la peripeţiile eroilor, confundându-se cu ei, regretând uneori zgârcenia de eroism şi de supradeşteptăciune a autorului faţă de eroul principal, brav de altfel, inteligent şi nobil, dar pus câteodată în încurcătură. Parcurgea vertiginos kilometri de tipar uitând de toate, înstrăinat de el şi de ceilalţi, rămânând la finele romanului cu o congestie a capului, şi cu o impresie de dezamăgire uluită ca cei care se coboară brusc, după un lung voiaj într-un expres. Nu-l mulţumea nici un roman, dar pe toate le cetea până la

capăt, simţindu-se ca izgonit din paradis la ultimele foi. Cărţile pe care şi le adusese de la Bucureşti, parte trecuseră în odaia Monicăi, parte umpleau biblioteca şi geamandanul, intacte. El cetea numai romane senzaţionale. Noaptea avea visuri care comentau – ca servitorii la bucătărie ceea ce se vorbeşte şi se întâmpla în casă peste zi – lecturile recente. Fiinţele din jurul lui se decoloraseră. Era plin de eroi medievali sau moderni, dar eroi, nu fleacuri. Nici nu mai ştia bine dacă se duce la Sălcii pentru Ioana sau pentru biblioteca soţului ei. În tot cazul, la Sălcii n-avea de cine să se jeneze. Cetea în grădină, nesupărat de nimeni, fără să aibă bătăile de inimă de-acasă când cineva-i bătea la uşă: imediat ascundea romanul subt pernă sau subt pat, întrebând răguşit: „Cine-i? Ce vrei?”

La Sălcii cetea pe faţă: ruşinea lui era bine stabilită, notorie. De Ioana nu se ascundea. Se simţea mai bine la Sălcii decât la Medeleni: mai la el acasă, cruţat de amintirea – tresărind în el, sau păstrată poate de ceilalţi – a altor Dănuţi, dacă vor fi existat vreodată şi alţi Dănuţi. Gândul începutului anului şcolar îl teroriza: era convins că va rămânea repetent într-a opta. Îi părea imposibil să mai înveţe ceva. Mircea prepara clasa opta, în vacanţă. Luase o dată cartea de psihologie: cetise câteva rânduri, nu reţinuse nimic; era idiot! Se mira cum de trecuse clasele până atunci. Visa uneori noaptea că-i în clasa patra, şi simţea prin vis că nu ştie nimic: vidul repetentului. Când se deştepta, dându-şi seama că-i într-a opta, avea impresia c-a tras profesorilor un chiul prodigios.

Tot mai spera însă că România va intra în război şi că şcolile se vor închide. Spera în război, cum doresc elevii interni – în vremi normale – epidemia de scarlatină sau tâlos care amina deschiderea internatelor, prelungind vacanţa. S-ar fi simţit fericit. Şi-ar fi făcut o imensă provizie de romane senzaţionale, şi ar fi rămas toată iarna singur la Medeleni. Nu concepea mai deplină satisfacţie decât aceea pe care ţi-o dă o viaţă între patru păreţi, închinată lecturilor

palpitante cu mistere, crime obscure şi diabolice, detectivi geniali, intrigi în şase volume, eroi cu spadă neînvinsă, lupte superb neverosimile, enigme încurcate progresiv şi descurcate în apropierea ultimei foi, uneori amânate de un crud „va urma”.

Evadase complect din realitate în lumea romanelor senzaţionale. Dormea cu ferestrele închise ca să nu intre hoţii. Purta revolverul asupra lui, în timpul zilei, şi noaptea îl ţinea pe măsuţa de la cap, astfel situat încât dacă s-ar fi deşteptat din somn în scrâşnet de geam tăiat cu diamantul, din două mişcări ar fi putut trage. Chibriturile şi ele aveau poziţii strategice: cutia lor, aşezată pe un scăunaş, la căpătâiul patului, era întredeschisă, cu patru-cinci chibrituri scoase pe jumătate şi rezemate cu capătul fără gămălie de muchia dinspre pat a cutiei. La culcare, verifica dacă uşile sunt închise, şi deseori aşeza şi scaune încărcate cu obiecte grele, îndărătul lor: dacă cineva ar fi deschis uşa cu un passe-partout, după ce ar fi uns broasca cu untdelemn, ar fi găsit rezistenta scaunului. Cerceta pe subt pat, în şifoniera, închisă cu cheia de altfel – pe după perdele.

Nu era convins că-i singur în odaie, decât după o amănunţită cercetare a tuturor ascunzătorilor posibile şi chiar a spaţiilor prea reduse pentru a putea adăposti un trup omenesc, dar totuşi misterioase: ca, de pildă, gura sobei. Se simţea poltron şi erou în acelaşi timp. Când un ţăran îl privea mai lung, întorcea capul brusc să vadă dacă nu-i ocheşte pe la spate cumva. Oamenii cu barbă i se păreau deghizaţi, la fel oamenii cu burtă mare. Suspecta pe toţi servitorii. Toţi pândeau prilejul să fure, să prade, să jefuiască. Servitoarele aveau amanţi asasini; servitorii, amante dornice de avuţie. Bucatele puteau fi otrăvite sau narcotizate.

Cetea mereu, congestionându-şi creierul, pălindu-şi obrajii, injectându-şi ochii. Toate activităţile străine lecturilor, îl scoteau din fire, ca pe morfinomani tot ce-i

împiedică de a-şi injecta doza. Se pripea mereu: la mâncare, la spălat, la îmbrăcat. Mai iute, mai degrabă, ca să poată lua mai repede cartea în mina. Cafeaua cu lapte de dimineaţă n-o mai lua cu ceilalţi în pridvor: o lua în odaia lui, culcat, cetind. Nu se scula din pat decât în preajma dejunului. Uneori se ducea la dejun nespălat, pieptănat numai în grabă, cu papucii în picioare sau pantofii de tenis mai expeditiv încheiaţi decât ceilalţi. Inteligenţa i se blegea treptat ca mersul celor cu tocuri prea tocite.

În lipsa Olguţei, Rodica începuse să ritmeze distracţiile, însoţită de Puiu – desperat şi exasperat de absenţele reiterate ale Olguţei – totdeauna, de Mircea uneori numai, când Monica nu ieşea din odaia ei, căci niciodată Monica nu vroia să arate şi altora ochii roşiţi.

Doamna Deleanu, văzând halul lui Dănuţ, scrisese lui Herr Direktor la Bucureşti.

Răspunsul: „Dragă Alice, Toţi motanii primăvara şi vara năpârlesc şi se jigăresc. Dacă vrei să-i vezi graşi, aşteaptă iarna. Dă-i pace băiatului să trăiască. Mă tem că-l aşteaptă vremuri grele. Lasă-l să fie tânăr cât mai e vreme…”

Jignită, nemulţumită şi incredulă, doamna Deleanu se adresase Monicăi, cu fruntea încreţită şi ochii grei!

— Monica, ce-i cu Dănuţ? Tu ştii ceva? E bolnav? Nu se simte bine acasă? Eu nu îndrăznesc să-l întreb…

— Nu te-ngriji, tante Alice. Scrie ceva.

— Scrie?

— Da, scrie. Tu nu ştiai că Dănuţ e scriitor?

— De unde să ştiu! se iluminase doamna Deleanu, respirând. Face versuri?

— Da.

— Frumoase?

— Foarte frumoase.

— Vai, Monica! Prin ce grijă am trecut! Vra să zică, Dănuţ e poet… Dragul de Dănuţ…

Şi pe Olguţa, care deşi în treacăt numai pe la Medeleni, avea ochi prea buni ca să nu observe, o lămurise tot

Monica.
— Ce-i cu Metaforei, Melizando? E pe ouă?
— Scrie ceva mare.
— Face-o omletă! Spune-i să puie mai puţin spanac şi mai mult gălbenuş!
Chiar Rodicăi, cu care rareori vorbea, Monica explicase – fiind întrebată stăruitor, evident – cauza ţinutei şi singurătăţii lui Dănuţ.
— Monica, ce-a păţit fratele Olguţei? E amorezat? Monica dinţii o privise grav. Apoi:
— Scrie ceva. Sunt oameni şi altfel decât tine, Rodica.
— Te-ai supărat?
— De ce să mă supăr când nici tu nu te-ai supărat! O singură dată întrebase şi Monica pe cineva: pe Mircea.
— Mircea, spune-mi ce mai face Dănuţ?
— Nu ştiu, Monica. E invizibil şi am impresia că-l enervez.
— Daa!
— De asta îi dau pace.
De-atunci Monica se sihăstrise în odaia ei cu Leila şi tăcerea cărţilor. Mircea o vedea rareori. Casa era stăpânită de Rodica, urmată de suita ei: Puiu, permanent; Mircea, sporadic: şi el prefera să se izoleze în fundul livezii, fie învăţând, fie cetindu-l pe Jean-Cristophe, fie privind cerul, aşezat în iarbă cu mânile subt cap. Uneori Rodica îl descoperea. Se aşeza lângă el – totdeauna cu rugăminţi de acest soi:
— Mircea, mi-a intrat o musculiţă-n ochi: eşti bun să mi-o scoţi?
— Mircea, leagă-mi, te rog, basmaua.
— Hai să vedem care-i mai tare. Vrei, Mircea?
Dar imediat sosea Puiu cu veşnica bicicletă. Şi pe deasupra, Mircea prefera lipsa de cochetărie a grosolanei Sevastiţa decât grosolana cochetărie a Rodicăi.
Cu Olguţa era mai puţin timid decât la începutul vacanţei. Îi spunea uneori „Olguţa”, făcând totuşi în prealabil o pauză

şovăitoare, ceea ce arăta Olguţei că mintal tot duduie îi spunea. În genere, însă, evita să i se adreseze direct.

Ştia că Olguţa nu iubeşte pe nimeni. Dar ştia că nu-l iubeşte şi că nu-l va iubi niciodată pe el. I-o afirmase Monica, în al cărei discernământ avea o încredere fără rezerve, curând după ce-i mărturisise – ceea ce Monica ştia mai dinainte, de altfel – dragostea lui pentru Olguţa.

I se părea că Olguţa – în faza actuală – nici n-ar fi putut iubi pe cineva: era prea deşteaptă, prea impetuoasă, prea plină de ea, prea densă sufleteşte – impermeabilă parcă pentru dragoste. Mişcarea sufletească a Olguţei era centrifugă: se risipea violent în afară. Dragostea pătrunde numai în sufletele care au o mişcare centripetă, numai atunci sufletul o absoarbe, dimpreună cu sufletul celui iubit.

Se obişnuise să o iubească singur, el cu el, cum alţii se deprind să trăiască singuri, monologând în loc să dialogheze.

Totuşi, pe lângă fericirea rarelor zile pe care Olguţa le petrecea la Medeleni, Mircea mai avea şi alte fericiri, tot de la Olguţa.

Odată, venind cu ea de la tenis, îi explicase, răspunzând la o glumă de-a ei, caracterul frumuseţii limbei greceşti. Olguţa îl ascultase. Vorbise mai mult, calm, curgător, preocupat să definească, nu să vorbească, aşa cum făcea când medita singur, ceea ce vroia să împărtăşească Olguţei. Încheiase astfel:

— Limba grecească are o supleţă catifelată, pe care nici o altă limbă n-o are. A fost parcă păstrată în untdelemn…

— Să mă-nveţi greceşte, dascăle.

Cât ar fi dorit! Dar Olguţa, preocupată de şedinţele tumultuoase ale „Clubului burlacilor”, uitase.

Avea însă amintirea acelei plimbări, a acelei convorbiri: amintire păstrată cu evlavie, cum ţin copiii săraci un ciob de jucărie, găsit din întâmplare.

Scria regulat mamei lui, asigurând-o că duce o viaţă odihnitoare şi agreabilă: ceea ce era exact. Recăpătase

calmul pe care-l avea înainte de-a o cunoaşte pe Olguţa, altul prin două accente grave: trupul, abia descoperit, şi iubirea, de la început resemnată.

În lipsă de mai mult şi de mai bun – sau în aşteptare – Rodica îl acceptase pe Puiu, cu titlu, particular, de paj libertin. Jucau singuri tenis, apoi Rodica îşi lua duşul, în timp ce Puiu aştepta dincolo de rogojini, făcând studii confidenţiale asupra academiei Rodicăi; apoi Puiu îşi lua duşul, în timp ce Rodica întoarsă cu spatele pe chaise-longue, cetea, trăgând uneori cu coada ochiului să vadă dacă tot n-a isprăvit. Alteori Puiu îi cetea cu glas tare dintr-o carte cu poze, adusă de Rodica în fundul cufărului, fără de ştirea mamei ei, nici a Olguţei: Les aventures du roi Pausole. Şedeau lungiţi alături în iarbă, până când Rodica, după ce arunca o circumspectă privire de jurâmprejur, îl săruta pe gât, pe urechi, după ceafă şi pe piept, ca să vadă dacă se gâdila: ceea ce Puiu tăgăduia, după fiecare experienţă în doi. În timpul experienţei, Puiu se apăra, natural, cu mâinile, din care pricină, chiar dacă nu s-ar fi trecut caisele, Puiu tot n-ar fi întârziat printre crengile înalte, unde caisele sunt calde, grele, moi şi dulci.

În schimb, Sevastiţa uita tot mai des „să-i puie apă de băut pentru noapte”. Şi Puiu, setos, îi aducea aminte, indiferent de oră.

În alte seri, pornea în cămeşă de noapte, papuci, cu pelerina pe umeri, jalnic pelerin spre odaia Monicăi:

— Intră, Puiule.

— H-h! … Tu eşti bună, Monica.

Sevastiţa complecta faţă de Puiu, pe Rodica; Monica primea lacrimile vărsate pentru Olguţa.

În definitiv, Puiu era foarte ocupat. Şi asta-i principalul în vacanţă şi în viaţă.

Doamna Deleanu cetea, cânta la pian şi supraveghea puţin mai distrată decât odinioară, mersul gospodăriei.

Astfel, zilele vacanţei treceau purtând spre toamnă întreita singurătate a doamnei Deleanu, Monica şi Mircea;

efervescenţa Olguţei, dusă în goana automobilului de la Medeleni la Iaşi şi de la Iaşi la Medeleni; şi mişcările de balet bucolic ale lui Puiu cu Rodica, întregite prin suspinele de Pierrot după cruda Colombină, ale lui Puiu, când se ducea copil în odaia Monicăi, să fie consolat.

Dănuţ cetea romane senzaţionale la Medeleni, şi zilnic, după-amiaza, Zdup îl ducea la Sălcii, unde tot romane senzaţionale cetea, alături de invizibila sau rareori întrevăzuta Ioana Pallă.

Aştepta în grădină fără să cetească. În sfârşit aducea o dovadă pozitivă că Adina Stephano n-a fost un simplu flirt de patinaj. Îi aducea fotografia Adinei de la Veneţia.

Mai că nu-l mirase locul de unde-i expediase fotografia. Deţinerea acestei fotografii recente de la Veneţia îl mulţumea din alt punct de vedere.

Îl măgulise în primul rând. Întâia noutate pe care viaţa reală i-o aruncase între ficţiunile romanelor senzaţionale îl făcuse să se stimeze puţin: desigur, e măgulitor să primeşti la Medeleni, tu Dan Deleanu, lector de romane senzaţionale un plic elegant, cu timbru italian, pecete veneţiană, adresă scrisă de o mina de femeie, şi conţinând fotografia unei femei îmbrăcată cu mult gust, într-o gondolă zveltă, oprită, în faţa scării unui palat. Spre satisfacţia lui – căci ar fi dorit să ştie toată casa sosirea faimosului plic – scrisoarea i-o adusese Rodica.

— Ce-i? Cine-i?

— Eu, domnule Dan, îţi aduc ceva plăcut… Compuneai?

— Da, da… Îndată.

Furişase romanul subt pernă, îndoind foaia, se aranjase în grabă şi ieşise afară – odaia era prea dezordonată – cu atitudinea celui turburat din singurătatea lui inspirată.

— O scrisoare de la Veneţia… parfumată, adăugase Rodica, surâzând cu înţeles şi candoare.

— A! da! …

— O aşteptai?

— Mda…

Scrisoarea era parfumată numai fiindcă o ţinuse Rodica în mină, cercetând-o pe amândouă feţele, privind-o în transparenţă la fereastră, înainte de-a i-o aduce.

— De ce trăieşti aşa retras, domnule Dan? Nu ne poţi suferi?

— Lucrez, domnişoară.

— Nu te surmenezi?

— Eee!

— Păcat! oftase Rodica, plecând efectul de negru al genelor.

— Mă ierţi, domnişoară, uite-n ce hal sunt! Aşa-i când lucrezi!

— Da! oftase din nou Rodica, aprobând, compătimind şi invidiind. E bine când poţi sta singur…

— Da… În fine… daa…

— Ne ceteşti şi nouă când isprăveşti?

Ridicase din umeri, evaziv.

Rodica oftase din nou şi plecase strângându-i mâna. O condusese, urmând invitaţia minei, până la uşa de din faţă.

— Sper că ne mai vedem, domnule Dan? Daca vrei, dă-mi să-ţi copii manuscrisul.

— Nu. Da ne mai vedem.

— Când?

— Nu vrei să facem o partidă de tenis? Zău! De când nu te-am văzut jucând! Joci aşa de frumos!

— Îmi pare rău! … După amiază-s ocupat… Ştiu eu!

— Unde te duci călare? Îs indiscretă?

— Dăă! … Mă plimb…

— Daa!

Era nostimă Rodica, mai ales când spunea: „daa!” dând din cap incredulă şi vicleană, cu buzele ca cireşele crăpate de coapte ce-s.

Plecase, după o nouă strângere de mână, mai intimă.

Dănuţ deschisese plicul parfumat de mâinile Rodicăi.

Aa! În sfârşit avea ce să arate Ioanei! Examinase fotografia. Evaluase şi femeia şi decorul: se prezentau bine.

Vra să zică femeia aceea elegantă şi bine făcută, din gondolă, fusese metresa lui! A lui Dan Deleanu? Bravo! Îi venise să exclame întocmai ca Tonel, făcându-şi cu ochiul: „Şmecher Deleanu!”.

Se examinase şi el în oglindă: era cam palid, neras, cu ochii înfundaţi. Slăbise, asta dădea o duritate ascetică trăsăturilor, reliefând dominator fruntea: şi-o descoperise, trăgând şuviţele de păr îndărăt. Bine! Părea mai mare deasupra feţii subţiate. Simţise din nou nevoia eleganţei de odinioară. Consacrase restul dimineţii toaletei, închizând romanul în dulap.

Îşi frecase degetele îngălbenite de tutun cu pierre-ponce şi peria cea mai aspră, redându-le într-o anumită măsură coloritul natural. Îşi făcuse unghiile amănunţit. Se răsese. Se pudrase: o pudră ocre de la Adina. Îmbrăcase un costum de călărie, croit la Bucureşti, după un recent model englezesc. Noul costum de călărie îl făcea mai nalt – sau poate crescuse. Părul, prea mare, pieptănat şi periat din răsputeri şi prins în reţeaua strânsă, se aşezase armonios, lins deasupra fruntei, pe care-o descoperea în întregime, luminând faţa, cazând apoi în bucle grele ca faldurile draperiilor de catifea, pe tâmple şi la ceafă. Se parfumase uşor de tot, cum îl învăţase Adina.

Înregistrase, profund satisfăcut, mirarea mută care-l întâmpinase la dejun, pe feţele tuturora. Înregistrase şi zâmbetul Rodicăi. Se privea, pe furiş, în toate oglinzile şi chiar în ferestre.

După dejun, gata să încalece, trimesese calul să-l aştepte înşeuat şi intrase în odaia lui.

Scăpase ceva din vedere. Adina nu-i scrisese nimic pe fotografie. Ce era de făcut? O simplă fotografie, fără dedicaţie, fără de iscălitură măcar, nu prea înseamnă mult: e ca o carte a unui autor renumit, cu care te lauzi că eşti intim, dar pe care ai cumpărat-o de la librărie.

Ce era de făcut?

Simplu de tot! Să-i scrie el ceva! Ioana nu cunoştea scrisul Adinei Stephano.

Dar el n-avea scris de femeie! Încercase. Nu izbutise. Parca uitase şi să scrie! Nu mai pusese de mult mâna pe creion sau pe condei. Se simţea stângaci pe hârtie, ca un debutant la patinaj. Avea un scris de analfabet. Ce era de făcut?

Rodica! …

De ce nu…

Rodica era „fată bună”. De ce să se jeneze! Rodica ştia foarte bine de unde venea fotografia femeii în gondolă, de vreme ce văzuse marca italiană de pe plic. O punea la curent, fără să-i facă nici o confidenţă precisă, cu o aventură – era nostimă fotografia Adinei, nu-l compromitea – şi totodată o făcea complice la o farsă… da, o farsă!

— Domnişoară, am să te rog să-mi faci un serviciu…

— Vai de mine! Încântată! Cu cea mai mare plăcere.

Cu cea mai mare plăcere, Rodica, lăsându-l pe Puiu singur s-o aştepte la tenis – cu ochi răi şi racheta vindicativă – venise în odaia lui Dănuţ.

— În cel mai mare secret!

— Vai, domnule Dan! Mie? …

— Vreau să fac o farsă…

— Bravo!

— …unei…

— Cui?

— …doamne…

— Eşti delicios! O doamnă? Cine-i? O cunosc? De unde-i?

— Secret.

— Vai!

— E o doamnă… care… mă… plictiseşte în definitiv.

— Vai, ce amuzant e!

— Şi vreau să-i fac o farsă!

— Ca să te lese-n pace!

— Exact. Ca să mă lese-n pace. Ştiţi, femeile…

— Daa! oftase Rodica comprehensiv.

— Azi am primit o scrisoare…
— Ştiu, din Italia.
— Da, din Veneţia.
— Parfumată!
— Parfumată, ai ghicit?
— Ei!
— Ai ghicit: o scrisoare de la o altă… doamnă.
— Vai ce rău eşti!
— Ce să fac! oftase Dănuţ cum ar ofta o grădină importunată de prea multe albine.
— Ştiu eu! Aşa-s băieţii, oftase în replică Rodica, tot comprehensivă şi admirativ dojenitoare.
— Să-ţi spun?
— Vai, mor de curiozitate!
— Doamna de la Veneţia mi-a trimis… împreună cu scrisoarea, şi o fotografie.
— Arată-mi-o…
— Poftim.
— Pare! E doamnă…
— În ce clasă-i? exclamase Rodica.
— Ei!
— Da, da, e măritată de mult… Eu…
— Aha! Vai, ce-mi spui!
— Să-ţi spun?
— Sigur, nu vezi!
— Să-ţi spun farsa…
— Numai?
— E prea lung – un roman întreg – şi prea delicat…
— Ţi, ei!
— Altădată poate… Acum vreau să te rog ceva.
— Bine-i să fii la Veneţia! suspinase Rodica, privind rochia Adinei.
— Aş vrea – dacă nu te superi – să scrii ceva pe dosul fotografiei…
— Eu?!
— Ca din partea doamnei.

— Ei! Asta-i nostim! Da-mi spui numele?
— Ţţ ...! Numai pronumele.
— Spune-l.
— Adina.
— Şi mai cum?
— Nu se poate!
— Te rog spune-mi. Poate o cunosc.
— Nu te-ai uitat la ea? Nu e din Iaşi.
— Ce-are a face!
— O cheamă Adina... deocamdată.
— O iubeşti tare?
— Eu? Nuuu...
— Dar ea?
— Dă! ... Vezi...
— Văd bine! Îţi scrie scrisori, îţi trimite fotografii... Vai, ce bine-i să fii băiat!
— Ee-he! oftase Dănuţ, din nou extenuat.
— Şi ce să-ţi scriu?
— Ce vrei.
— Cum, ce vreau?
— Sigur. Dac-ai fi în locul ei ce-ai scrie?
— Vai, n-aş scrie!
— Presupune c-ai scrie.
— Cui?
— Cuiva...
— Spune un nume.
— Ionescu.
— Ei!
— Să spun altul?
— Sigur. Ionescu?!
— Idriceanu.
— Vai, ce urât e! Nu ştii să alegi!
— Alege singură.
— Eu?!
— Dar n-ai nevoie de nume! Închipuieşte-ţi a persoană oarecare...

— Oarecare?
— …oarecare, pe care o iubeşti.
— Vai, ce indiscret eşti!
— Bine. Spune un nume imaginar şi gândeşte-ta la cineva.
— Vai ce obraznic eşti!
— Scrie ceva simplu, o vorba-două; de exemplu; „Te iubesc, Adina”.
— Crezi că-i deajuns?
— Sigur.
— Nu eşti pretenţios, da mie nu-mi place!
— Scrie altceva!
— N-am cui!
— Mie.
— Vai!
— În glumă!
— În glumă?
— Dă! Cum crezi!
Cu o scriitură pretenţios feminină – imitată desigur după a unei cunoscute mai în vârstă şi snobă – Rodica scrisese pe dosul fotografiei, cu un ascuţit galop de litere: „Eşti delicios, Adina”
— Îţi place?
— Dacă-i sincer…
— Cum crezi?
— Ştiu eu!
— E sincer, şoptise Rodica plecând genele, cu o roşeaţă în obraji.
— Eşti delicioasă!
— Dar pentru altul, ridicase Rodica genele, zâmbind.
— Mă crezi?
— Nu te cred.
— Vai, ce răi îs băieţii!
Lăsaseră să se usuce cerneala.
— Şi ce-ai să faci cu fotografia?
— Am s-o uit pe masă…
— Unde?

— Pe masă la cealaltă doamnă.
— Ca s-o faci geloasă?
— E drept! Nu m-am gândit! … Nu. Are să vadă c-o înşel şi are să-mi dea pace.
— Atunci care mai rămâne?
— Niciuna.
— Nici cea de la Veneţia?
— Nu vezi!
— Atunci?
— Atunci? aşteptase Dănuţ.
— …mă duc.
Şi plecase în goană fără să-i strângă mâna. Se înapoiase. Îşi uitase batista.
— Ai să stai mult „acolo”?
— Cât mai puţin.
— De ce?
— Fiindcă n-am ce face!
— La revedere… Îmi dai voie să-ţi spun Dan?
— Cu plăcere.
— Numai între noi!
— Bine, Rodica.
— Vai, ce îndrăzneţ eşti!
— De ce, domnişoară?
— Nu-mi mai spune aşa!
— Atunci?
— Om vedea…
…Iată de ce Dănuţ o aştepta pe Ioana în grădină, fără să cetească romane senzaţionale.
Aştepta demult. Se plimba pe alei. Era grăbit să se întoarcă la Medeleni, dar revanşa apropiată îl ţinea pe loc.
— Bună ziua. Ce te-ai gătit aşa?
— Nu.
— Bine, nu!
Ioana se încruntă. Nu-şi putea stăpâni enervarea în faţa lui. Şi totuşi venise hotărâtă să fie gentilă, ca să afle dacă a

primit fotografia Adiei, anunţată prin scrisoarea lui Paşa şi s-o obţie.

— Vrei să-ţi dau o carte?

— Nu…

— Mulţumesc, complectă Ioana glacial restul formulei de politeţă, omis sau înghiţit de Dănuţ.

Şi iar îi păru rău. Şi totuşi, o exaspera tânărul prea elegant, pudrat şi cu o falsă frumuseţe poetică, deplasată de altfel în costumul de călărie.

— Am primit o scrisoare… anunţă Dănuţ intimidat cu o uşoară nuanţă de ironie.

— De la cine?

— De la doamna Stephano.

— O scrisoare?

Ca o bătaie de inimă, mirarea îi scăpase.

— Da, o scrisoare, repetă Dănuţ aproape sarcastic.

Ioana îl privi cu acelaşi zâmbet care-l metamorfoza instantaneu în elev repetent.

— Şi o fotografie, adăugă Dănuţ, aşa de încet şi de în silă, că parcă spunea o minciună.

— S-o văd.

— Poftim.

Cu fotografia în mină, Ioana se uitase şi îl uitase. Dănuţ respiră. Mânile Ioanei ţineau autoritar fotografia, dar faţa i se luminase duios, visător, ca a celor care privesc o stea oglindită în fântână.

— Acuma mă crezi? zâmbi Dănuţ.

„…făcând dâra în apa veneţiană…”

— Când ai primit-o? vorbi Ioana cu o surprinzătoare amenitate.

— Astăzi.

— Adorabilă… fotografie.

— Da, e bunişoară, aprobă Dănuţ fără entuziasm.

Ioana îl privi lung. Ce destin crud o lega de acest imbecil?

— Ce-i asta: „Eşti delicios, Adina”?

— Pentru mine e.

— Ruşine! Asta nu-i scrisul, nici stilul Adiei… Adinei, doamnei Stephano.

— De unde ştii?

— E scrisul dumitale.

— Nu, nu-i adevărat.

— Ba-i adevărat. Sare-n ochi. Scrisoare stupidă, imitată pe deasupra.

— Bine, doamnă. Bună ziua.

Plecase cu fotografia, ca un negustor ofensat cu marfa. Fugi după el, fără şovăire.

— Domnule Deleanu…

— Mă rog?

— Domnule Dcleanu, te rog iartă-mi nervii. Am avut supărări astăzi…

O privi mirat. Era turburată cum n-o văzuse niciodată.

Ioana îl măsura cu răutate şi dezgust şi iar se stăpâni, adăugind la început cu blândeţă impusă, apoi din ce în ce mai poruncitor, mai iute, cu un ton care contrazicea vorbele exprimate:

— Eşti bun să-mi dai o clipă fotografia doamnei Stephano… Vreau s-o compar cu fotografia unei prietine cu care-mi pare că seamănă. Dă-mi-o.

I-o dădu, cu sprâncenele ridicate.

Ioana fugi cu ea spre casă.

Aşteptă.

Aşteptă.

Era îngrijorat. Îi venea să plece, lăsând acolo blestemata fotografie. Cine ştie ce nouă umilire îi pregătea!

O ura. Ar fi vrut să nimicească pe veci casa, locul şi fiinţa care-l umilise zilnic… de când?

— Domnule Deleanu…

Alerga spre el.

— …închipuieşte-ţi ce mi s-a întâmplat! Ţi-am stricat fotografia. Am vărsat pe ea, din greşeală, un flacon de cerneală. Sunt dezolată!

— Nu face nimica!

Trei vorbe perfect sincere, spuse cu placiditatea indiferenţei.

Îi venea să-l lovească în faţă cu pumnii! Imbecilul! „Nu face nimica!” Fotografia Adiei… „Nu face nimica!”

Cu gest şi ton de stăpâna faţă de vechil, vorbi:

— Să duci imediat scrisoarea aceasta la gară. Bună ziua… Să-mi aduci recipisa de la gară.

Îi întoarse spatele, îndepărtându-se grăbită.

Dănuţ privi scrisoarea grea din mină. „Alexandru Pallă… Veneţia.”

Ce mai însemna şi asta?

Alexandru Pallă, Veneţia, fotografia Adinei Stephano escamotată… Ce mai născocise? Ce mai uneltea?

Aaa! … Era în stare? … Sigur, sigur. Pusese fotografia în scrisoare şi o trimitea cumnatului ei la Veneţia ca să i-o arate Adinei – putea s-o găsească uşor la Veneţia – ca să controleze dacă dedicaţia de pe fotografie era a ei, sau a lui… Vroia să-l facă de râs faţă de un om străin!

Se gândi să arunce scrisoarea sau s-o sechestreze… Nu îndrăzni. Era domesticit în ambianţa acestei femei.

Se întoarse îndărăt. Intră în casă. Sui scările, cu spinarea aplecată. De mult nu le mai suise. Era jenat ca un om de la grajd chemat în casa stăpânilor. Bătu la uşa salonaşului.

— Intră… Dumneata! Ce vrei? tresări Ioana ascunzând fotografia.

Dănuţ o văzuse. Şi Ioana îl văzuse privind-o.

— Ce vrei?

Cu obrajii aprinşi şi ochii în pământ, Dănuţ, cu scrisoarea în mină, se apropie de divanul pe care şedea Ioana.

Aşadar, păstrase fotografia! Dar sigur că-i scrisese cumnatului ei, să se informeze.

— Doamnă, eu am scris pe fotografie, vorbi Dănuţ precipitat, cu atitudinea elevului care, în cabinetul directorului, mărturiseşte tot, de teamă să nu se mai facă anchetă.

— Se cunoaşte!

— Dar…
— Nu ţi-o dau, îi luă înainte Ioana.
— …numai trimiteţi scrisoarea.
— Cum? Ai deschis-o??
— Daa!
— Nu. Iat-o. Dar îmi închipui ce-i înăuntru.
— Ce-ţi închipui! O colecţie de ziare din ţară.
— Daa!
— Da, zâmbi Ioana tăios. Pe cumnatul meu îl interesează ecoul din ţară al războiului. E bun patriot! Îi decupez articolele de fond…
— Aaa! … Doamnă, adăugă el zâmbind la fel cu Ioana, n-am scris eu pe fotografie. Am rugat pe o prietenă de-a mea. Şi stilul şi slova îi aparţin, şi sunt inspirate de fotografie…
— Bună ziua. Du-mi scrisoarea la gară. Pleacă, te rog! Pleacă! Pleacă odată!

Din pragul uşei, Dănuţ reveni. Medită o clipă, privind-o pe Ioana cu ochii micşoraţi: exact privirea Olguţei. Făcu un pas înainte cu fruntea încruntată şi faţa îndârjită. Ioana se ghemuise pe pat, cu o mână ridicată, cu cealaltă acoperind fotografia. Părea gata să sară, să zgârie…

Dănuţ se oprise lângă divan, nalt, cu umeri largi şi pumni grei – bărbat în molateca şi mătăsoasa încăpere în care şi vântul părea artificial – dominând pentru întâia oară un întreg trecut de zilnice îngenuncheri.

Un gând îi descleştă pumnii şi-i descreţi fruntea.

— Puteţi să păstraţi fotografia…

Ioana respiră.

— …şi originalul.

Zvârli scrisoarea pe divan şi plecă.

Coborând scările, Dănuţ rosti printre dinţi, la plural, cuvântul biblic şi trivial, în care mototolise şi cu care zvârlea în aceeaşi ladă cu gunoi din urmă două femei şi întâia dragoste a tinereţii.

Şi, ieşind din casă, ricană uşurat:

— …şi un idiot.

II.

RODICA.

Cine, şi de câte ori în viaţa sa, nu s-a hotărât să devie „alt om”, convins că această renaştere sau substanţială prefacere atârna de suprimarea unui fapt extern sau de împlinirea unei dorinţe cu magice făgăduinţi?

— De luni suprim tutunul şi devin alt om! suspină energic fumătorul ahtiat, care, pe lângă afecţiunile de rinichi şi ficat datorite nopţilor albe, pe lângă insomniile cu sudori reci, datorite abuzului de cafele negre şi de cotidiană muncă, pe lângă panicele inimii, datorite nervilor, ipocondrismului şi pe lângă alte multe beteşuguri reale şi imaginare, mai e ameninţat şi de o anghină pectorală.

Acel luni izbăvitor, la începutul fiecărei săptămâni situat la începutul săptămânii următoare, fuge ca un hoţ urmărit. Mulţi renunţă să-l mai ajungă:

— O viaţă are omul! Eee! …

Alţii, mai perseverenţi, îl ajung. Cei mai mulţi constată cu surprindere că n-au devenit „alţi oameni”, dar că şi-au suprimat o plăcere. Alţii, mai puţin lucizi, predică întinerirea, vivifiarea, fortificarea, purificarea, datorite acestei abstinenţe, fără să-şi dea seamă că de când nu mai fumează au devenit mult mai acri; că pofta de mâncare, fanfaron exagerată, nu are alt rezultat decât să-i umfle, puhăvindu-i, vădind mai lămurit blegirea ţesuturilor decât severa slăbiciune; că absenţa fumului prietenos, care, oricât, le făcea suportabilă şi singurătatea, îl constrânge să accepte orişice tovărăşie, cordiala plictiseală în doi sau trei fiind preferabilă urâtului lugubru în unul singur; că, într-un cuvânt, sunt oameni noi faţă de ce erau înainte de-a suprima tutunul, exact în măsura în care o haină întoarsă pe dos e o haină nouă.

Românii, în preajma vrâstei de treizeci şi cincipatruzeci de ani, mai ales, exclamă deseori, după ce-au constatat şi înfierat lapidar incuria socială a ţării şi endemia de mahalagism barbar care o bântuie.

— Ah! De m-aş vedea la Paris! Numai o lună… Să-l respir… Alt om etc. …

La Paris, constată cu melancolie cât s-a prefăcut Parisul amintirilor.

— În tinereţea mea…

Se întorc de la Paris, mahmuri ca după un chef prea lung sau melancolici ca după revederea fetiţei care-a fost întâia dragoste, devenită mamă, înstrăinată de dragoste şi de trecut, chiar dacă a rămas frumoasă: altfel frumoasă, se înţelege, decât atunci când se înroşea pentru o privire, plângea pentru un gest, şi proastă, spunea prostii, cu buze fermecătoare…

Alţii, ponţi ghinionişti la masa verde, pândind „o serie”, exclamă către moşierul cu portofoliul plin şi obrajii pigmentaţi de soare, abia sosit de la moşie, ale cărui mini brune contrastează viguros cu paloarea febrilă a celorlalte:

— Ah! De m-aş vedea şi eu la ţara! Să răsuflu o clipă! Linişte. Singurătate. Aer curat. Lapte fără apă; apă fără vin…

La ţară, constată că Depărăţeanu – „locuinţa mea de vară e la ţară, acolo aş vrea să mor…” – e un cretin; că Duiliu Zamfirescu – Viaţa la ţară – e un mieros măsluitor de adevăr; că e preferabil să bei laptele – chiar îndoit cu apă – fără să vezi mânile cărămizii şi dubioase care-l mulg; că poeticul lătrat al câinilor e suportabil numai când îl auzi într-un roman rustic, pe când afară cârâie claxoanele şi scrâşnesc tramvaiele; că e mai acceptabil chiar implacabilul zornăit al deşteptătorului – aranjat de cu seară să sune la oră fixă – decât faimosul „cucurigu” al cucoşilor care confundă miezul nopţii cu dimineaţa, şi răsăritul soarelui cu isprăvitul somnului musafirilor; că turmele cu ciobanul şi măgarul de rigoare au haz venind pe foile netede ale unui volum de Francis Jammes, dar pe şosea, în nori de colb, cu putoarea lor compactă, prezidată de a ciobanului, n-au nici un haz; că luna plină, fără de lăutari, dame, şampanie şi lumină electrică – stinsă oportun – e ca un somnifer

farmaceutic fabricat în ţară: nici nu te adoarme complect; că muşte sunt, dar hârtie de muşte nu-i; că Grigorescu ar trebui vândut cu gramul la cofetărie drept esenţă de sirop; că „Rodicele” lui Alecsandri, cu obraji ca cireşele şi sâni ca merele domneşti, ar face mai bine să-şi spele cămeşile, părul şi picioarele; şi că moşierul care-i invitase la el e demn de compătimit pentru viaţa pe care-o duce departe de oraş…

Şi totuşi, nimeni nu renunţă de a deveni alt om, atunci când e blazat, jenat, scârbit, umilit sau îngrozit de ceea ce e. Sinuciderile pe această bază sunt extrem de rare.

De asta Dănuţ era în viaţă, deşi nu devenise alt om.

În clipa de teatrală amintire, când coborâse treptele casei de la Sălcii, lichidând cu o vorbă tare două femei deodată, şi cu un calificativ necruţător pe Dănuţ de până atunci, fusese convins că va începe o viaţă nouă. Vacanţa nu se isprăvise: era pe la mijlocul ei. Un efort numai, şi cele două caiete dăruite de Monica puteau să primească poamele tuturor livezilor sufleteşti, lăsate pe seama păsărilor până atunci, hărăzite culesului de atunci înainte.

De la Sălcii până la Medeleni, galopul lui Zdup, subt cerul nou şi pe pământul tânăr, avuse semnificaţia unui trufaş arc de triumf pentru o altă intrare în viaţă.

Caietele îl aşteptau, severe şi sincere ca o conştiinţă clară. Dar, după cum se ştie din toate poveştile uitate, feciorii de împăraţi, porniţi călări să-nfrunte viaţa, întâlneau balauri, zmei, zmeoaice, păduri carnivore, zâne viclene şi multe alte ispite sau primejdii, de care, fireşte, autorul basmului îi mântuia.

Pe Dănuţ îl aştepta Rodica.

Autorul basmului devenise romancier.

Rodica – pe care lectorul o judecă probabil cu severitatea mamei sau părintelui de familie, afară de cazul că e tânăr sau frivol – era predestinată să fie muleta roşie cu care toreadorii atrag galopul cornut.

Căci, după cum glăsuieşte înţelepciunea apocrifă, viaţa e viaţă şi omul e om!

Din lecturile ei în limba franceza, Rodica reţinuse un adagiu pe care-l servea – uneori ca protestare, alteori ca stimulare – mai tuturor cunoscuţilor ei de genul masculin, după cum erau prea temerari sau prea timoraţi.

Jeux de mains, jeux de vilain! Fi, le vilain! 59

Finalul, corolar oarecum, era de la ea: nici când reproducea vorbele altora nu-i plăcea să fie servilă.

Primul gest pe care-l ai văzând o floare, e să te apropii şi să o miroşi. În schimb, când vezi un fruct robust în carne şi culoare, vrei să-l apuci.

Rodica făcea parte din a doua categorie. Adagiul era util, căci Rodica era coaptă.

Vaporoasele cununiţe de roşeli, priviri stângace, mini abia strânse, bătăi de inimă, tăceri străvezii şi imateriala, unica sărutare, pe care dragostea idilică le împleteşte când fata e floare – sau pare – şi tânărul e timid sau romanţios, păreau fade cu şi alături de Rodica.

Jeux de mains, jeux de vilain!

În „idila floare”, întâia sărutare – mai degrabă timbra zborului unei sărutări sperioase – înseamnă întâia îndrăzneală cu ochii închişi a timidităţii şi încheie un ciclu, cel imaterial.

În „idila fruct”, întâia sărutare – uneori muşcătură – înseamnă întâia sfadă viguroasă, şi deschide un ciclu: al mânilor.

Dănuţ o sărutase pe Rodica pe gât; Rodica-l pălmuise pe obraz. Dar mai voinic decât Rodica, o apucase în braţe, aşa că Rodica, deşi se zbătuse – sport pe care-l făcea mai bine decât pe celelalte – fusese sărutată încă o dată, pe gură, fără ca să poată replica: „Fi, le vilain!”

Restul conversaţiei urmase pe româneşte.

De atunci, Dănuţ o sărutase de multe ori, dar Rodica nu-l sărutase niciodată. Pe Puiu ea începuse să-l sărute, de Dănuţ se apăra. Ca şi politica statelor europene, alta faţă de

marile puteri, alta faţă de cele mărunte, politica Rodicăi varia în raport cu vârsta protagonistului: agresivă faţă de Puiu, devenea defensivă faţă de Dănuţ. Rezultatul era acelaşi. Adică; „Fi, le vilain!”

Pe româneşte, în aceleaşi condiţii, şi chiar în mai grele, Sevastiţa ar fi spus: „Da şazi ghinişor!”

Lectorul va remarca desigur avantajele pe care le oferă limba franceză oricui şi oricând.

Întâlnirile cu fata pe care o iubeşti se cheamă „plimbări” şi sunt: pe aleile pământului şi ale sufletului.

Întâlnirile cu celelalte „domnişoare” sau doamne se cheamă rendez-vous-uri.

La oraş rendez-vous-urile îndeobşte sunt diurne şi situate de preferinţă – cu rari excepţii – în orele când părinţii, soţii sau soţiile au treabă.

La ţară, rendez-vous-urile sunt nocturne, ca şi plimbările, dar nu din aceeaşi cauză. Plimbările caută singurătatea, misterul şi reculegerea, pe care le găsesc în noapte; rendez-vous-urile găsesc în nopţile rurale, gratis, ceea ce la oraş se cumpără scump: clandestinitatea.

Mixtă, Rodica juca tenis cu Puiu în timpul zilei – adică după-amiaza, căci dimineaţa şi-o petrecea în pat, dormind – şi avea rendez-vous-uri cu Dănuţ în timpul nopţii, după ce toate luminile casei erau stinse. Sihăstria Monicăi, absenţele, din ce în ce mai prelungite, ale Olguţei – care prezida dezbaterile contradictorii ale războiului european la „Clubul burlacilor” – discreţia lui Mircea, viaţa cu ştiut program a doamnei Deleanu şi somnul brusc şi durabil al lui Puiu înlesneau Rodicăi plecările din odaie şi revenirile târzii, deseori pe geam – ŕ la Boccaccio – rareori pe uţa: imprudent.

Întâiul rendez-vous fusese provocat de Rodica, chiar în noaptea zilei cu pugilatul primei sărutări.

Dănuţ nu se culcase încă. Se lungise îmbrăcat pe pat, fără să asculte concertul de ocarine al broaştelor, nici ţiterile

tremolate ale greierilor, nici miile de sunete şi zvonuri ale nopţii.

Fuma, gândindu-se la femei. Privea colecţia de picioare o clipă dezvelite, în ciorapi multicolori sau fără de ciorapi; colecţia de sâni mici sau puternici, puţintei sau opulenţi, bombaţi sau plaţi şi totuşi feminini prin capetele care colorează bluza cu o rozătură împunsătură; colecţia de spinări îndoite mlădios sau robust în spiralele patinajului; colecţia de subţiori, cuibare descoperite în gesturi şi haine de vară, cu o pată de soare pe umbra sau lumina lor uşor adâncită; colecţia de şolduri, unele lungi-ovale pentru şerpuirea în braţele care strâng, altele scurt arcuite, încordate parcă să avânte plosca fără toarte a pântecului – colecţii deţinute de toţi oamenii în amintirile lor şi pe care, când le privesc fiind singuri, au atitudinea şi congestia liceenilor când trag cu ochiul prin gaura cheii să vadă cum se dezbracă o femeie.

Nu se gândea la Rodica.

Rodica, prea impersonală, îndruma gândul şi pofta, după ce le stârnea – în absenţa ei – asupra femeilor în genere. Poate că de asta Rodica, fără să-şi dea seama, căuta să fie cât mai mult prezentă lingă băieţii cu care flirta. Prezenţa ei avea darul să concretizeze într-un trup substanţial pofte care în absenţa ei se răspândeau în generalităţi.

— Cu-cu!

— Cine-i?

— Eu… da să ştii că-s supărată pe dumneata!

— Aa! Rodica!

— Domnişoara Rodica.

— Măria-sa domnişoara Rodica!

— Degeaba faci spirite! Nu-mi trece-aşa uşor! Prea eşti obraznic! N-ai nici o măsură!

— Scuze nemăsurate!

— Nu primesc.

— Sărutări.

— Obraznicule!

De pe marginea ferestrei, o sărutase. Ar fi putut fugi Rodica, dar nu fugise.

— Jos mânile!

— Sus sărutările!

— Tare mai eşti obraznic! Să ştii că plec!

— Nu cred!

— Ai să vezi!

— Te prind.

— Încearcă!

— La dispoziţie, de la genunchi în jos!

Ştia să fugă şi mai tare Rodica. Cu toate că-şi ridicase rochia ca pentru fugă serioasă, Dănuţ o prinsese lângă poartă.

— Nu mai pot! Uf! palpitase Rodica.

— În braţele mele!

— Lasă-mă. Nu profita!

— Odihneşte-te.

— Dă-mi pace!

— Nu fac nimic. Cuminte ca o bancă!

— Ce apucături de „băiat” ai!

— Cu-aşa ceva în braţe nu-i de mirare!

— Vai, ce limbaj!

— Vai, ce bluză!

— Să ştii că mi-o rupi!

— Trăiască acul de cusut!

— Am să-ţi cos buzele!

— Cu ce?

— Cu acul.

— Unde-i?

— Vai, să ştii că ţip!

— Fii discretă!

— Iar eşti spiritual?

— Preferi brutalitatea?

— Lasă-mă-n pace!

— Ai să te plictiseşti.

— Vai, ce impertinent eşti!

— Ţi-a căzut pelerina.
— Ridic-o, eşti cavaler.
— Nu fugi?
— Ridic-o ş-ai să vezi!
O prinsese de un picior, ridicându-i cu cealaltă mână pelerina întunecată ca umbra unui copac.
— Poftim pelerina.
— Lasă-mi piciorul!
— A căzut: vreau să-l ridic!
— Nu te obrăznici!
— În genunchi în faţa piciorului!
— Îl meriţi, ştii unde! …
— Ştiu numai că-l merit.
— Să-i lustruieşti botina!
— Şi cizmele de călărie chiar, nu numai botina, botinele-s mai joase!
— Vai, ce obraznic! Lasă-mă!
— Am găsit un genunchi!
— Lasă-l!
— Nu pot. Îmi intră perfect în palmă! Parcă-i făcut pe măsură! Să ştii că eu l-am pierdut!
— Să ştii că ţip… tare!
O sărutase, pe gură, în plin.
— Miroşi a tutun!
— Am şi gust de tutun: nu?
— Nu ştiu, nu mă interesează!
— Încă o dată.
— Du-te!
— Vino!
— Să ştii că nu-ţi mai vorbesc!
— Da. Mă săruţi.
— Eu?!
— Facem o experienţă.
— Lasă-mă!
— Cu ce te pudrezi?
— Eu???

— Da-da! Am simţit în colţul gurii gust de pudră.
— Vai, ce mincinos! N-ai decât să mă ştergi cu batista!
— Te-am şters cu buzele!
— Numai obrăznicii spui!
— Şi fac.
— Încearcă!
— Mulţumesc.
— Ce om! Parcă eşti un copil!
— Puiu?
— Te rog să nu mă ofensezi! Nu ştii să te porţi cu femeile!

Se smuncise şi plecase, dar nu înspre casă. O apucase către sat, foarte grăbită. Pe o distanţă mai lungă, toate supărările au vreme să se convertească. Mai ales că Rodica nu putea suporta tăcerea. Irezistibil, ca o pasăre obligator limbută, deschisese gura, hărţăgoasă:

— Să ştii că nu te pot suferi!
— Fii calmă, te rog!
— Iar eşti obraznic!
— Nărav!
— Te-au nărăvit „doamnele” dumitale!
— Nu toate! Rodica, de exemplu…
— Nu mă tutui. Fii respectuos! Eu nu-s a dumitale!
— Domnişoara Rodica, de exemplu…
— Lasă ironiile fără sare!
— O fată de la „Humpel”! …
— Aşa se vorbeşte?
— O elevă dintr-a şasea…
— Dintr-a şaptea!
— O elevă din cursul superior…
— Uf! Plicticos mai eşti!
— Să ne întoarcem.
— Întoarce-te!
— Nu ţi-e frică singură?
— Nu.
— Dacă ies lupii?
— Vai, ce demodat eşti!

— De ce? Oiţele nu mai sunt la modă, lupii da.
— Vai, vai! Ce impertinenţă! Ţi se văd urechile…
— De ce nu-mi spui măgar curat?
— Fiindcă-s binecrescută.
— Şi măgarii când duc oiţele sunt foarte binecrescuţi!

Începută şi continuată pe acest ton, discuţia fusese lungă şi anostă. Totuşi, Dănuţ se distra cum te distrezi după masă înfuriind un sifon deşert. Îşi congediase creierul de la începutul discuţiei. Se simţea la acelaşi nivel cu Rodica. Replicele scurte săreau ca broaştele de pe şosea în gigantica flacără delicată a luminii de lună.

Pe la două de noapte, întorcându-se acasă, Rodica îi adusese la cunoştinţă motivul venirii ei:

— Să nu crezi c-am venit la dumneata ca să te văd!
— Nu mă îndoiesc! De asta ai venit prin întuneric!
— Nu poţi fi serios o clipă?
— Noaptea, nu.
— Te rog taci!
— Am, ai, a…
— Am venit să te rog să-mi împrumuţi o carte de cetit.
— Îţi mai trebuie?
— Sigur. De ce-am venit?
— O carte de filosofie?
— Nu fi obraznic!
— Românească?
— Nu-mi trebuie!
— Roman?
— Sigur.
— Prost?
— Iar te obrăzniceşti!
— Cu poze?
— Mi-e indiferent!
— Depinde de poze!
— Mi-e indiferent!
— Hai şi-ţi alege.
— Ai înnebunit?

— De ce?
— Eu să intru la dumneata? Noaptea?
— Spuneai că nu te temi de lupi!
— Nu mă tem de nimeni!
— Atunci?
— Nu se face.” Şi nu vreau.
— Ai să fii originală.
— Mersi! N-am poftă!
— O capeţi… Ştii proverbul! …
— Asta nu! Aştept aici.
— Ce să-ţi aduc?
— O carte nostimă.
— Ce numeşti „nostim”?
— Ce-mi place.
— Atunci ia-mă pe mine!
— Iar te obrăzniceşti!
— Am propus!
— Nu accept.
— Păcat! Te-ai cultiva!
— Te rog!
— Să-l scol pe Puiu?
— Aşa? … Să nu mai vorbeşti cu mine! …

Plecase iremediabil, fără să-şi uite nici pelerina, nici batista. A doua zi dormise până la douăsprezece. După dejun dormise iar şi jucase tenis cu Puiu. Iar noaptea, după ce adormiseră toţi se înfiinţase din nou la fereastra odăii lui Dănuţ ca să-i ceară o carte.

— Allo!
— A-a-a! Ce surpriză! Ce eveniment!
— Dă-mi o carte. Cu dumneata personal nu vorbesc!

Dănuţ o tratase cu un forte dicţionar latino-român, Rodica îl luase, făcuse câţiva paşi, se înapoiase.

— Eşti un măgar!
— Mulţumesc, dar spune-mi-o pe latineşte, ca să-mi arăţi că nu eşti numai binecrescută, ci şi cultă!
— Îmi dai o carte, sau plec?

— Dacă n-ai încredere în mine!
— N-o meriţi!
— Dar o inspir!
— Nici!
— Din cauza întunericului! Par mai negru! Uite…
O ridicase de subţiori, smucind-o pe fereastră în odaie.
— Ştii că nu eşti uşoară!
— Obraznicule!
— Uită-te la mine, să mă vezi mai bine!
— Eşti în pijama?
— N-ai încredere nici în pijama?
— Lasă-mă să plec! Nu eşti convenabil!
— Abia ai intrat!
— Vai, ce cochet eşti! Ai pijamale de mătasă!
— Vrei să-ncerci una?
— Nici să n-aud!
— Mătasă bună! Dezmiardă pielea!
— Nu mă interesează!
— Nici n-ai încăpea! Eşti… mai plină decât mine!
— Vai, ce mincinos!
— Eu n-am sâni!
— Obraznicule!
— De mine vorbeam!
— Opreşte-te la vreme!
— M-am oprit la sâni… Mai sunt şi alte rotunzimi!
— Spunea că n-ai!
— Nu mă crezi?
— Nu mă interesează!
— N-ai făcut încă anatomia?
— Nu-ţi mai răspund!
— Noroc că nu-s profesor!
— Eşti un…
— …măgar. Ăsta-i răspuns la zoologie!
— Vai, ce pedant eşti!
— Vai, ce haz ai!
— Atunci plec.

— Încearcă.
— Să ştii că ţip dacă nu mă laşi!
— Te-aude Mircea şi te cornpromiţi!
— Nu eşti cavaler de loc!
— Nu-s ambiţios!
— Plec!
— Pe geam?
— Ba pe uşă!
— Cheia-i în buzunarul de la pijama.
— Dă-mi-o.
— Ia-o!
— Crezi că mi-e frică?
— Mă abţin de a te jigni!
— Ce faci?
— Ţi-am sechestrat o mină.
— Dă-mi drumul.
— Ce căutai în buzunarul meu?
— Cheia!
— Nu-i.
— Mincinosule!
— Maâtre Corbeau sur un arbre perché, tenait dans son bec un fromage…”60
— Dă-mi drumul!
— Maâtre Renard, par lodeur alléché, lui tânt ŕ peu prčs ce langage61”…
— Lasă-mă!
— Cu ce te parfumezi?
— Nu te priveşte!
— Am un nas experimentat!
— Lăudărosule!
— Te parfumezi prea tare!
— Auzi impertinenţă!
— E plăcut, dar…
— Dar?
— …nu-i prudent! Mine dimineaţă Gheorghiţă va mirosi cine a fost la mine!

— Asta-i!
— Şi Mircea.
— Te rog! El nu ştie cu ce mă parfumez!
— Te-a întrebat?
— Crezi că toţi sunt răucrescuţi ca dumneata!
— Da! Îmi fac iluzii!
— Îţi faci cam multe iluzii!
— Tinereţele! Tinereţele!
— Fumurile! Fumurile!
— Focurile! Focurile! intonase Dănuţ cuprinzând-o.

Cu unele femei lupta corp la corp e un preludiu – spirală răsucită perpendicular pe apropiata orizontală basoreliefată.

Cu unele fete, lupta corp la corp e o trântă erotică: un dans modern, cu paşi mai aritmici, mai variaţi, mai violenţi şi mai caşti; căci ritmul lasciv al trupurilor alăturate şi atente – sau beate – oricât de sprinţar şi de săltăreţ ar fi dansul, duce până departe curba erotică, pe câtă vreme trânta, oricât de strâns înlănţuite ar fi trupurile tinere, tocmai fiindcă sunt tinere şi uituce, devine până la sfârşit luptă curata, fără de nici un alt scop, din ce în ce mai sinceră, mai animalică.

Puterea unui bărbat niciodată nu-i deplină când luptă cu o femeie. Fără să vrea, e amuzat de rezistenţa fiinţei mai slabe, şi fără să ştie, ocroteşte, îngăduie temerităţile celuilalt trup. Femeia luptă ambiţioasă să-şi valorifice puterea – o nouă cochetărie, cu o armă luată din mânile bărbatului.

Bărbatul se joacă – leu indolent – bucuros să fie maltratat, măgulit de valul îndărătnic şi întărâtat, care-i dovedeşte că e stânca. În aceste lupte, bărbatul râde – deseori gâdilit – femeia răsuflă din greu, încordată, cruntă, dârza, totdeauna serioasă. Uneori, la sfârşit, femeile plâng – de ciudă c-au rămas femei – alteori râd cu obrajii aprinşi ca după un înot prin valuri mari. Unele aşteaptă să fie consolate la sfârşit – ca să reîntroneze aspectul dominator al feminităţii până

atunci vasale – altele doresc să reînceapă lupta, convinse că au biruit realmente, setoase de victorii bărbăteşti. Dar toate – mai ales fetele – după astfel de lupte sunt frumoase, biciuitor înflorite în grădinile ambigui: cu ochii poleiţi, obrajii proaspăt coloraţi, buzele umede ca după muşcături, părul atât de ciufulit, că pare creţ, şi neorânduială veştmintelor ca a frunzişurilor în vânt puternic.

Aceste lupte, pentru tineri şi pentru fete au semnificaţia ploilor de vară. Repezi, impetuoase, după ele rămâne zâmbetul salivat ca un curcubeu. Tot ce tăcerile enervate şi penumbra vorbelor şi lecturilor cu două înţelesuri acumulaseră ele descarcă, odihnind şi ostenind altfel decât vorbele, lecturile şi tăcerile. După ele urmează – deşi s-ar părea ciudat – clipe de camaraderie, fără de nici un echivoc. Glumele, robuste şi familiare, de o parte şi de alta, sunt întocmai ca ale băieţilor după o partidă sportivă. Mânile şi trupurile nu păstrează amintirea trupului potrivnic decât din punct de vedere combativ: o forţă ciocnită de altă forţă. Oricât de intime ar fi fost apucăturile din cursul trântei, trupurile, devenite egale prin luptă, le-au acceptat fără rezerve, comentarii şi pudori, dându-le o valoare pur atletică. O simplă strângere de mână, cu joc de epidermă, este mai aţâţătoare decât o statornică şi deplină alipire în luptă, după cum fotografia unei femei goale în întregime se numeşte nud, pe câtă vreme fotografia unei femei goale cu pantofi şi ciorapi lungi e de cele mai multe ori indecentă, trivială sau pornografică.

După luptă, şi Rodica şi Dănuţ osteniseră. Şi cum tăcerile Rodicăi erau ca o sală de spectacol după reprezentaţie, Dănuţ căscase, Rodica îl imitase; Rodica plecase la culcare; Dănuţ se culcase. Amândoi dormiseră bine – ca după muncă.

Câtăva vreme, subt pretextul cărţii de cetit, îşi serviseră regulat duşul écossaise nocturn. Începuseră să-şi spuie pe nume, fără ca Rodica să mai protesteze. O complicitate

permanentă, cu caracter sportiv şi licenţios – şi poate romanţios într-un fel – îi familiarizase.

Dănuţ se simţea de ajuns de bine. Fără să-l preocupe, Rodica-l ocupa, înlocuind tenisul, călăria, patinajul, boxul, floreta, flirtul, cinematograful, glumele cu băieţii şi plimbările pe Calea Victoriei sau la Şosea, când ochii iau aperitive de feminitate – făcându-i tolerabilă o castitate păstrată de la începutul vacanţei.

Dar sufletul, ca şi înainte, nu mai „suna". Orişice vibraţie amorţea brusc, tăiată, ca a unui cristal acoperit cu mâna. Nu scria nimic. Privea uneori, răsfoia chiar, cele două caiete de la Monica, intrigat, uimit şi înfricoşat puţin. Cum izbutise oare să „umple" un caiet întreg în vacanţa trecută? De unde atâtea reflecţii, emoţii, metafore, fantezii, născociri, împărecheri? De unde? … Zburdălnicie juvenilă, probabil. Fermentaţia mustului. Desigur că toţi băieţii treceau prin aceasta! Evident! Care băiat nu face versuri, literatură? Unii cu mult talent, alţii cu mai puţin, alţii fără. Dar toţi scriu, fiindcă toţi simt nevoia de-a scrie, de-a exprima, de-a expulza preaplinul sufletesc. Nici metafore nu mai făcea – în vorbă, natural! La scris nici nu se mai gândea! Adică avea la îndemâna metafore, cum avea şi Olguţa, cum aveau şi atâţia alţii metafore confecţionate cu mintea, metafore care traduc mai expeditiv decât vorbirea curentă gândul – dar metaforele cu parfum de adânc sufletesc nu mai veneau. Într-adevăr, acelea „veneau". Răsăreau involuntar din funduri opace, uneori străvezii, fragil închegate, împăienjenite de somn şi tăcere, ca înserarea înfloritâ a stânjeneilor; altele izbucneau zvâcnind, grele, ca jocul delfinilor în val şi soare; altele îl făceau să clipească zâmbind, ca bulgărul de lumină pe care un copil ţi-1 aruncă în ochi cu oglingioara de buzunar; altele, nesimţite, vesteau parcă printr-o respiraţie prezenţa lor, ca blândele fete ale adolescenţei când îşi apleacă bărbia şi genele pe umărul tău, să vadă dacă nu-i prea trist versul pe care-l ceteşti; altele răspândeau triste nostalgii de tinercţă cu boschetele

de lilieci cu parfum de colb şi ploaie; altele tropăiau, drăcoase şi ireverenţioase, ca un copil desculţ pe lespezile unei catedrale; altele tremurau ca lacrima pe capăt de geană; altele iradiau, ca zâmbetul în curcubeiele clăbucilor de săpun; altele înfricoşau, ca fâlfâirea unei sutane preoţeşti în noapte; altele îmbărbătau, ca senzaţia muşchilor tari; altele răspândeau soare şi frăgezime, ca o fată între cernite maici; altele îngreuiau imens şi delicat, ca umbra unui munte; altele, gest viu de izvoare, luminau o fugă; altele, gest vast de fluvii, profetizau o tăcere…

Pe atunci – împărtăşise şi Monicăi această impresie – îşi simţea uneori sufletul ca o mare întindere de neguri, cu un foc îndepărtat, roşu-întunecat, spre care înaintau mulţimi…

Adina!

Ioana!

Rodica!

Adina intrase în el, dar ieşise şi nu uitase nimic sau se mutase el definitiv din spaţiile ocupate de Adina.

Ioana: o mână întinsă pe fereastră. Mina prea parfumată. Dătătoare de migrene. Închizi fereastra şi deschizi altă fereastră: Rodica. Nici atât! Rodica era în casa de peste drum. Distracţie de seară. Schimb de mimică, de gesturi. Tragi cu ochiul când vecina se dezbracă, închizând – ea – la timp lumina. Dacă vecina mai rămâne, e o distracţie gratuită, dacă nu… vine altă vecină în locul celeilalte, sau nu te mai uiţi peste drum. Nici nu-ţi trece prin cap să cobori scările casei tale şi să le urci pe ale casei de peste drum. Flirt între două odăi ale unor case deosebite, aşezate faţă-n faţă. Întâmplare! Pierdere sau trecere de vreme!

Un om îşi pierduse umbra; el îşi pierduse sufletul. Apucaseră pe două drumuri osebite şi se rătăciseră.

Ah! Să-ţi întâlneşti sufletul deodată, faţă-n faţă! Senzaţia mării – vast, vast, vast – după ce-ai stat între ziduri! Să-ţi dilaţi plămânii în faţa sufletului şi să ştii că-i al tău!

Nu! Moment exuberant şi credul al tinereţii, şi nimic mai mult! Trebuia să renunţe la marea nelinişte pe care o

numea talent: vibraţie necontenită a sufletului; cadenţă statornică de mare lingă ţărmuri stâncoase; vânt sărat, irizat de spumă; blestemul orgolios al belşugului… Era Dan Deleanu, elev în clasa opta modernă. Încă un an de şcoală. Mircea îşi prepara clasa opta în vacanţă. El nu era în stare să înveţe.

Clasa opta, apoi… Nu-şi simţea nici o preferinţă, nici o aptitudine, nici o vccaţiune. Crezuse că literatura… La o parte!

Rămânea în picioare diagnosticul chiromancienei Ioana. Echilibru perfect. Viaţă liniată, ca o foaie de caligrafie, în care zilele vor avea aceeaşi curbă, aceeaşi grosime, acelaşi calm aplicat, din care neprevăzutul era exclus. Burghez! Soţie, copii, bătrâneţa: viaţă ortografică.

Nu? Avea mai curând siguranţa ratajului. Lipsă de egalitate a energiei, absenţele ei prelungite ca ale unui musafir într-o casă plicticoasă unde nici femei frumoase nu-s; lehamite de tot; nevoie de huzur trândav, repulsiune pentru efort; lene, dorinţă de lene – „da muiaţi ţi-s posmagii?” – orientalism cu gura căscată după fructe îndatoritoare; somnolenţă, fum de ţigară în plafonul casei sau al cerului; lipsă de cochetărie a voinţei…

În fond, nu-l interesa nimic! De la începutul vacanţei creierul nu ceruse – şi el nu-i dase – nimic; romanele senzaţionale nu le putea socoti hrană! Ca o cămilă răbdătoare la flămânzeală sau sătulă cu lunile, creierul rumega vechituri, fără să protesteze. Nimic nou. Nu-l interesa nici politica, nici sociologia – dramatizată de războiul european – nici filosofia – pare-se atât de necesară minţii, la vârsta lui – nimic, nimic! Se simţea ignorant, sau, mai rău, semidoct.

Deviza lui ar fi fost: „Lăsaţi-mă în pace! Fiţi voi deştepţi, culţi, triumfători, puternici. Mie daţi-mi pace! Nu sunt singurul imbecil pe lume! Dar şi imbecilii să-mi dea pace! Să-şi caute toţi de treaba lor. Nu-mi trebuie nici ajutor, nici

bunăvoinţă, nici sfaturi, nici dojane, nici experienţa altora, nici înţelepciunea lor”…

Bietul Herr Direktor! Ce deziluzie! El, care-l vedea pe Dănuţ întocmit după chipul şi asemănarea lui, să ştie conţinutul acestui aspect bărbătesc, însufleţit de o energie sportivă, elegant şi cu aventuri! … Renunţase – poate cu o nemărturisită strângere de inimă – să-l vadă pe Dănuţ inginer, când, la sfârşitul clasei a patra, Dănuţ alesese – liber, cum vroia Herr Direktor – secţia modernă în locul celei reale. Herr Direktor fusese convins că alegerea făcută de Dănuţ era un act conştient, deliberat, o atitudine-n faţa vieţii şi a viitorului. Când colo, Dănuţ alesese moderna aşa, într-o doară, cum alegi între două străzi care duc spre casă strada X fiindcă-i mai puţin antipatică decât strada Z care-i plină de cini răi, în timp ce strada X, pe lângă dulăi, mai are şi o casă unde zăreşti uneori o fată nostimă.

Bietul Herr Direktor! Pătruns de certitudini ştiinţifice asupra rolului unei anumite educaţii! Convins că floreta, mănuşile de box, patinele, călătoriile şi autoguvernarea cu vag supracontrol pot atletiza un suflet moştenit de la alţii!

Se simţea identic cu ceea ce era pe când Olguţa îl numea Buftea, plus Adina & Ioana, Rodica & comp.

Da! Asta era. Hotel locuit de femei. La no. 1, etajul întâi, stă Roza; de la no. 25, etajul al doilea, a plecat Olimpia; la no. 3 Marta cânta canţonete; la no. 9, Nineta se sfădeşte cu madama etc. …Şi proprietarul hotelului, sau proprietăreasa, de o grăsime asexuată, cu ţigară şi cafeluţă, aşteaptă clienţii şi guvernează domnişoarele, cu gesturi pline de inele falşe şi vorbe pline de locuţiuni…

Ce minciuni! Farmecul tinereţii! Ah, unde-i tinereţea? Dă-mi cei optsprezece ani: să vezi atunci! … La fel cu dragostea!

Dar ia să ai curajul să le spui: „Tinereţea? Te plictiseşti întocmai ca la bătrâneţa, numai că toată lumea îţi spune – cu exclamaţii mai ales – că eşti fericit, că eşti demn de invidiat. Unii cred. La bătrâneţa te plictiseşti la fel, cu

diferenţa ca nimeni nu te felicită şi nici, nu te invidiază. Parcă-i mai preferabil!

Dragostea? Mănâncă şi te satură. Dar nu cere la friptură muzică de Wagner – fiindcă-i pasionată – nici nu te scobi în dinţi cu acorduri de Beethoven! Porcii sunt mult mai porci – n-au primit nici o educaţie – dar sunt mai puţin cabotini: iarăşi lipsa de educaţie."

Încearcă să le împărtăşeşti astfel de reflecţii naturale ca strănutul şi căscatul: te lapidează, te internează la balamuc sau îţi spun că pozezi.

Mare porcărie!

Cu astfel de reflecţii şi încheieri gravitând în jurul acestei finale formule, Dănuţ îşi trecea după-amiezele – dimineaţa dormea târziu, simetric cu Rodica – aşteptând fără mare entuziasm, dar nici cu prea multă scârba, noaptea.

Aceasta se întâmpla în după-amiezele mai active. Erau şi mai pasive decât atâta! Cu alte cuvinte, nu numai că nu făcea nimic, dar nici nu gândea nimic. Fuma – începuse să priceapă fumatul, distingând nuanţele tutunurilor – căsca, iar fuma, iar căsca dormitând cu ochii deschişi sau închişi, contempla „natura moartă" a unui cuier, sau atitudinea unei ghete zvârlite, urmărea muştele, uneori le ucidea cu şervetul – sport de interior – fredona obscure reminiscenţe muzicale, sau fragmente din acelea pe care gramofoanele ţi le varsă în urechi când eşti plictisit sau ai migrenă, îşi examina unghiile, îşi umfla şi dezumfla obrajii…

Romane senzaţionale nu mai cetea. Nu fiindcă se stima mai mult! Nu-l mai antrenau. Erau prea identice. Putea să-şi facă singur romane senzaţionale, dormitând, fără să-şi mai ostenească ochii cetindu-le. Şi pe lângă asta, în afară de propria lui inepţie – cu care era obligat să se acomodeze – altele nu mai putea suporta. Tipărite, mai ales!

Uneori, cine ştie cum, ajungând în birou – intra rareori în acea odaie fără pat – se aşeza în fotoliul comod şi germina acolo. Fuma, căsca, bălăbănea picioarele atârnate-n unghi

pe spetează. Apoi lua un creion şi o foaie de hârtie. Începea prin a se iscăli: „Dan Deleanu.

Deleanu Dan.

Daniil Deleanu.

Daniel Deleanu.

Dan.

Dan.

Deledan.

Ledaned.

Nadunaled”.

Iscălituri cu tot soiul de caligrafii: unele obscure ca ale doctorilor pe reţete sau ale portăreilor pe notificări; altele supreme, testamentare; altele enervate ca iscălitura domnişoarelor subt primii crini pictaţi; altele fără majuscule, ca versurile lui Francis Jammes; altele cu majuscule monumentale ca doi elefanţi dădace la copii. În sfârşit, făcea treabă.

Apoi, blazat de efortul literar, aborda desemnul. Spre deosebire de Victor Hugo şi alţi literaţi celebri, Dănuţ avea o totală inaptitudine pentru desemn. Ştia să silueteze case. Un pătrat mare, casa. Două pătrate mai mici cu zăbrele, lateral situate: ferestrele. Un dreptunghi ca o măsuţă de noapte: uşa. Două tuburi din care se încovrigau două spirale: hogegile cu fumul. Încerca să facă şi profiluri. Toate aveau frunţi colosale, nasuri romane, guri de babă ştirbă şi bărbii wagneriene. Urechea, aşezată cam înspre frunte, era reprezentată printr-un 3 lălâu. Ochii nu-l interesau. Punea şi musteţi câteodată, pentru variaţie. După ce crea vreo patruzeci de profiluri, avea senzaţia celui care-a fumat patruzeci de ţigări în şir, cu scrumelniţa plină la nas. Manuscrisele nu le păstra.

După ce lucra în birou, se odihnea în ietac.

Şi iar venea noaptea. Şi iar după-amiaza.

Vacanţa trecea ca o duminică provincială cu dimensiuni de anotimp, cu deosebirea că după duminică vine luni – saşie

zi, dar zi – pe câtă vreme după vacanţă începe întreg anul şcolar, cu vacanţe, dar an.

De la o vreme, graţie Rodicăi, Dănuţ îşi descoperise aptitudini pentru un gen literar nefrecventat până atunci: romanul.

Iată pe scurt biografia acestei aptitudini.

Rodica n-avea nici o pretenţie de-a pătrunde în sufletul cuiva, nici curiozitatea. Se împiedica de trup, în primul rând, şi în al doilea rând, vorba românului: „Ce-i în mina nu-i minciună". Sufletului – acest gen de minciună – Rodica prefera trupul: acest gen de adevăr.

În schimb – tot de meleagurile trupeşti e vorba – Rodica vroia să cunoască „trecutul" flirturilor ei: adică pe toate Rodicele de înaintea ei, până la ea. Curiozitate istorică, pe care-i bine să o aibă toţi cei ce guvernează.

Cum „istoria" lui Dănuţ nu-şi găsise cronicarul, Rodica îl persuadase să se autocronicărească. Înt] iul roman povestit s-ar putea intitula:

Adina Stephano sau Sedusa de la patinaj sau Femeia, cu cei mai frumoşi sâni sau Fetiţa cu trup de Salomee sau Soţul înşelat sau Donjuanul de la „Lazăr" sau Nu vă încredeţi în bărbaţi Roman palpitant, se înţelege.

Deşi avea o recentă experienţă a acestui gen şi a modului cum reacţionează lectorul la desfăşurarea evenimentelor – sărind descripţiile, făcând viteză cu acţiunea – Dănuţ nu trăsese foloase literare de pe urma ei.

Avea şi el acţiune – când vine soţul înşelat; când eroina doarme, şi eroii, temerari ca toţi eroii, îi fac bezele din uşa ietacului, degustându-le între ei; când eroina convinge pe soţul înşelat că eroul licean e nepotul proprietarului, trimis de acesta după chirie; etc. … dar avea năravul digresiunii psihologice: de ce soţul nu vedea? De ce eroul nu se temea? De ce eroii îl bravau pe soţ? De ce soţul se temea de erou? … Rodica proceda întocmai ca Dănuţ pe când era lector de romane senzaţionale. Sărea digresiile psihologice, adică între timp se preocupa să găsească raportul cel mai

avantajos dintre fustă şi pulpe: pulpele să se vadă fără ca fusta să pară dinadins ridicată. Şi palpita:

— Vai, ce obraznici! Vai, ce ipocriţi! Fi, les vilains!'…

Aceste exclamaţii se refereau la eroii romanului, când înfruntau bănuiala sau certitudinea soţului, adică firau „în acţiune”.

Al doilea roman s-ar f: putut intitula:

O cursă pe bihuncă sau Parfumul de violete sau Milionara perversă sau Tânărul şi mai pervers sau Palatul de la Sălcii sau Tiranul de la Medeleni sau Din dramele geloziei sau Nu vă încredeţi în bărbaţi!

Apărea către sfârşitul romanului un personaj cu numele Rodica. Oricum, e măgulitor să te vezi figurând într-o operă literară!

— Vai, e aşa de interesant! De ce nu-l scrii? Aşa femeie! Când ceteşti, nici nu-ţi vine să crezi! Îţi pare că-i invenţie!

A! Dar Rodica nu cunoştea alte „romane trăite”!

Titlul simetric al tuturora ar putea fi:

Atât de tânăr şi atât de precoce sau Un singur băiat şi atâtea femei sau El atât de crud, ele atât de lejere sau Două dintr-o dată sau

…chiar trei sau Cine le mai ştie sau Nu vă încredeţi în bărbaţi!

— Vai, ce bine-i să fii băiat!

Ceea ce dovedeşte că Rodica participa, trup şi suflet, la aventurile unicului erou al „romanelor trăite”.

Aceste romane, având ca subiect predilect amorul, conţineau şi pasagii pe care o fată nu le poate „asculta”. Ajungând la aceste inevitabile pasagii, naratorul se oprea, având aerul că filele cărţii din care ceteşte nu-s tăiate. Binevoitoare, Rodica servea de coupe-papier.

Unele momente – de pildă scena în care eroul o seduce pe eroină cu o singură sărutare, dar o sărutare între sărutări, o indescriptibilă sărutare – aveau nevoie de lămuriri, căci Rodica nu suporta vagul decât în învăţătură. Atunci se întâmplă acea sublimă înfrăţire, acea intimă colaborare

dintre lector şi autor – frecventă chiar când autorul e absent – constând dintr-o plasticizare imaginativă a lectorului, care compensează puncte-punctele sau clarobscurul lăsat înadins de autor. Când era Rodica sadea, Rodica nu accepta fără lupte sărutarea pe gură. Dar când Rodica încarna o eroină – adică o suplinea lămuritor în ordinea concretă – şi când Dănuţ nu mai era Dan, ci eroul Dan, Rodica încuviinţa să fie sedusă şi eroul autor profita pentru a-i dovedi că buzele care ştiu să cuvinte ştiu tot atât de bine şi să sărute. Nu regreta nici eroina, nu păgubea nici autorul. Buzele Rodicăi aveau profesiunea sărutării nutritive; nici dinţii lui Dănuţ nu era diletanţi.

Un nou „roman trăit” se compunea de la sine, noapte cu noapte, în muzica învăluitoare a celor povestite. Ciudat! Toate „romanele trăite” de până atunci, după ce aduceau eroinei dezastrul biblic, de la primele foi, îi aduceau pe rând toate dezastrele, datorită eroului seducător şi eroinei fără apărare. Romanul cel mai recent – Rodica-Dan – le contrazicea pe celelalte tocmai prin absenţa dezastrelor, începând cu primul, cel liminar. Poate fiindcă autorul devenise mai cumsecade evoluând sau poate, mai degrabă, fiindcă eroina ultimă – Rodica – instruită prin lecturi recente de ticăloşia eroului – Dan – dovedea autorului – Dănuţ – fructul experienţelor de la el căpătate, neacceptându-l pe celălalt.

Cine-a spus că romanele de dragoste conrup?

Rodica, zilnic primită în odaia ispitelor şi aşezată pe rugul lor – cea mai comodă poziţie când asculţi e să stai culcat – se dovedise mai sfântă decât cea din Orléans, căci Ioana d'Arc arsese, pe câtă vreme Rodica, incombustibilă, exclama ca şi înainte:

— Jeux de mains, jeux de vilain!

E drept că mai era şi Sevastiţa! Încetul cu încetul, prietenii Rodicăi, seara, nu mai găseau, apă de băut” în odaia de culcare. Lui Dănuţ ar fi urmat să i-o aducă Gheorghiţă. Dar Sevastiţa îl servea din toată inima pe „conaşu Dănuţ”.

Acest capitol, însă, nu fusese intercalat în nici un „roman trăit” din acele povestite Rodicăi. Avea şi Sevastiţa dreptul să cunoască, fragmentar măcar, capitole inedite pentru Rodica şi pentru toţi lectorii prezenţi şi viitori ai stăpânului său.

Fiorosul Barbă-Albastră din cunoscuta poveste avea o încăpere încuiată, în care soţia actuală, deţinătoarea cheii, n-avea voie să intre. Natural, intra, făcând loc soţiilor viitoare.

Cercase şi Rodica să intre în camera interzisă. Într-o seară, raporturile dintre narator şi auditoare fiind aceleaşi, Rodica, tocmai când vibra finalul unei proaspete aventuri, exclamase:

— Ia spune-mi, ce-a fost cu Monica?

— Eşti o gâscă!

Rodica era atât de convinsă că nu era, încât după două nopţi de meditare în singurătate, alături de camera Monicăi, venise la fereastra lui Dănuţ să-l anunţe că nu mai vorbeşte cu el. Consimţământul tăcerii o jignise mai mult decât epitetul ireverenţios. Dar şi jignirile Rodicăi aveau darul să se repare de la sine. Aşa că după alte două nopţi reparatorii, venise cu replica:

— Să-ţi fie ruşine! Eşti un măgar!

Numitul nu zvârle totdeauna, şi numele său nu-l irită. Dănuţ acceptase epitetul – convins că-l merită – Rodica îl obligase să retracteze „gâsca”, sigură că nu-i. Şi, ca să i-o dovedească, de atunci niciodată nu mai confundase iazul gâştelor cu lacul lebedelor.

O zi de august, aromată şi toropită ca o femeie goală întinsă pe plajă la soare, cu ochii negri ai umbrelor subt părul întunecat al livezilor. Prea leneş ca să iubească, trupul tolănit se cocea. Zările erau argintii ca braţele, mai albe când mânile înnodate la ceafă fac pernă capului lăsat pe spate.

Ierburile târâiau; găinele cotcodăceau gutural.

Hulubii! Hulubii! Dulcele gemăt al hulubilor între cer şi pământ, ca sânii între umeri şi pântece.

Dănuţ fuma la el în odaie, cu storurile lăsate. Scrumul cădea, când îi era să cadă, oriunde: pe pat, pe covor, pe pieptul lui Dănuţ. În penumbră, fumul albăstriu suspenda fine hamace, rotunjite parcă de un trup întins în ele, apoi se destrămau lent.

„„Visul” reprezentat pe o carte poştală ilustrată!” constată Dănuţ şi căscă.

Când te-ai deprins cu ea, plictiseala devine un fel de distracţie comodă, cum e somnul pentru cei care nu-şi pot plăti alte distracţii.

Dănuţ îşi descheiase pijamaua din pricina amiezei grele. Meditaţiile fugeau de căldură, îndreptându-se spre limonade, oranjade, mazagranuri, harbuji de la gheţărie, îngheţate de fructe reci ca o clanţă în ger; băi în râuri de munte, din care răsări roş şi înviorat ca dintr-o sanie cu zurgălăi; duşuri urzicătoare care te fac să oftezi femeieşte şi să nechezi; ţurţuri de gheaţă de pe uluce, pe care-i fumezi, îi sugi şi-i ronţăi; pivniţe cu masca de umbră pe faţă, pândind după uşă, pe ale căror prime trepte stă oala cu smântână acoperită cu foi de brustur şi cofiţa cu fragi rămaşi de la dejun, şi-n fundul cărora, într-aşa răcoare că-ţi vine să strănuţi, ştergi cu degetul colbul unei sticle de vin îngropate sau mănânci un morcov ales din grămada cepurilor cărămizii cu codiţă verde…

În pivniţă, Sevastiţa era ca o legumă păstrată pe nisipul din fund.

Zâmbi. Nu era de loc scârbit, nici umilit de pietroasa Sevastiţa. Dimpotrivă, scurtele întâlniri cu ea îi lăsau parcă impresia nouă că a păscut iarbă verde. Nu schimbau nici un cuvânt. După o viguroasă tăcere, Sevastiţa pleca oijând cu tot pieptul ei de o atletică feminitate. Şi zdup-zdupul paşilor ei pe treptele pivniţei sau pe duşamelele odăii răsuna alegru ca o bătaie de inimă după victorioasă fugă. Ce sunet franc şi sănătos avea trupul lovit de-al Sevastiţei! Nimic

lubric, nimic echivoc, nimic întristător. Parcă trecuse un copac prin odaie sau prin pivniţă!

Nu pricepea de loc de ce plângea atât de jalnic literatura în faţa Sevastiţelor!

Când muşti dintr-un măr cam acrişor dar rumen bine şi lucios la faţă, desprins de pe o creangă benevolă, îţi vine să plângi de mila mărului sau să te crezi antropofag? Nu! Dimpotrivă, simţi că fraternizezi cu livada. Ea îţi dă mere, tu i le muşti; ea te aşteaptă, tu o găseşti. De ce vedea literatura altceva în Sevastiţe decât mere acrişoare de livadă? Mănâncă-le sau muşcă-le pe rând: dau poftă de mâncare şi veselie gurii. Desprinde-le şi scutură-le: dau farmec plimbării şi voioşie braţelor.

Şi dacă literatura se uită urât, ca popii, răspunde-i: „Mortăciune, livezile-s făcute pentru oameni teferi. Dacă ţi-e frică şi nu cutezi, cumpără-ţi fructele din piaţă cu kilogramul, zăvoreşte-ţi uşile, ferecă-ţi obloanele, acoperă-ţi icoanele, şi-n întuneric mănâncă şi suspină, mestecă şi boceşte-te. Obrazul tău nu-i vrednic să râdă în livezi!”

Pentru întâia oară de la începutul vacanţei, simţise nevoia să-şi pulseze trupul într-un poem. Nici vers, nici proză.

Ca un joc de muşchi când eşti gol în faţa tinereţii sau a oglinzii:

Sunt fratele motanilor!

Pe-acoperişuri nalte, prin ierburi, prin copaci, Pe garduri sau pe turle, Cu ochi lucioşi pândesc.

Ascult cum sună sângele, şi vânt, ca vântul sunt, La pândă: salt, cădere sau scurtă tresărire.

Am blană moale, coadă şi ochi de soare.

Ghem sau şarpe, umbră sau jăratec, Trupul mi-e lung, miaun prelung Spre dragostea care m-aşteaptă, Ghem sau şarpe, umbră sau jăratec.

Vioarele, vântul şi carnea Mi-au dat suspinul şi stridenţa Gem: scâncetul copiilor din leagăn.

Gem: gemătul femeilor din braţe.

Gem: plânsetul cocorilor din cer.

Gem: osia pământului când hăţurile-s iureş în mâna lui Satan.

Ciolane iuţi şi gheare În spumele de puf, Corniţe sau urechi, Vedenie sau fiară…

Pe-acoperişuri albe de lună – diamant –

Ascultă pasul umbrei cu şi mai lungă umbra Cum suie, se întinde, undoaie, salt… şi cade…

Ciolane iuţi şi gheare În spumele de puf, Corniţe sau urechi, Vedenie sau fiară…

Sunt fratele motanilor!

Scrisese acest poem cu câteva zile mai înainte, nu în caietele căpătate de la Monica, ci pe o carte poştală. Scris în ietac, poemul rămase acolo în saltarul măsuţei de noapte. Evident, nu-l arătase Rodicăi, deşi îl rugase de nenumărate ori să-i arate o poezie de-a lui. Singura literatură destinată Rodicăi erau romanele verbale pentru ea ticluite. În ziua când îl scrisese, prompt ca o partidă de tenis câştigat „sec”, se înfierbântase. Înjghebase un plan. Întâlnise un titlu frumos ca un zeu păgân:

GOL.

Proiectase un ciclu de poeme trupeşti. Părăsit de suflet, îi rămânea trupul. Să-l cânte fără sfială. „Gol” avea două semnificaţii: fără suflet, întâia; cu trupul gol, a doua.

Băuse cafele, fumase ţigări, se plimbase prin ietac: fapt nou. Clipe de sărbătoare în ietacul romanelor senzaţionale şi al Rodicăi. Aterizase deodată soarele şi aerul. Ziua trecuse repede. O dată cu noaptea venise şi Rodica… A doua zi se deşteptase pe la douăsprezece. Se îmbrăcase, mâncase, venise în ietac, se culcase, fumase, căscase. Titlul Gol răsuna a pustiu ca un căscat de pensionar. Renunţase, fără de nici o supărare. Sâcâit puţin, totuşi, de el însuşi, ca de cineva care ţi-ar oferi un ananas proaspăt de pildă, sau stridii, şi după ce le-ai accepta încântat, ţi-ar răspunde că nu are. Glumă de prost gust.

…Aprinse o nouă ţigare, lăsând-o pe cealaltă să fumeze nestinsă alături de scrumelniţă.

Cineva bătu la uşă.

— Intră… Ce vrei, Gheorghiţă?

— O venit o fetişcană. Zâci cî-i di la Sălcii. Faci pi cucoana, da-i de-a noastră!

— Cum?

— O vinit o fată di la Sălcii.

— Unde-i?

— În docar.

— Ce vrea?

— Are un belet, da nu-l slăbeşte din mini! zâmbi Gheorghiţă.

— De la Sălcii… un bilet, medită Dănuţ cu glas tare. Pe cine caută?

— Pi mata, conaştule.

— Spune-i că nu-s acasă… Adică spune-i să dea biletul.

— Nu vrč, conaţule. Îi îndrăcită rău!

— Spune-i să vie.

Ce mai vroia cu el? … Poate că-i cerea înapoi nişte cărţi împrumutate. Of! Lichidarea…

— Ce vrei, fetiţo?

„Fetiţa” era una din subretele Ioanei, impecabil îmbrăcată.

— V-a trimis doamna o scrisoare… V-aşteaptă amândouă doamnele, adăugă ea privindu-l lung. Aveţi şi un pachet.

— Care doamne?

— Doamna Ioana şi duduia Adia.

— Adia?!

— Duduia care-a venit cu conaşu Paşa.

— Paşa?!

Subreta ridică din umeri.

— Pachetul e de la duduia Adia.

Desfăcu dintii pachetul.

— Ce-i asta?

Un caiet, mai îngust decât obişnuitele caiete, legat în piele de un castaniu-închis, cu sculpturi ca un fragment de strană voievodală. Când apăsai scoarţele de piele, degetele se afundau. Nu văzuse niciodată o legătură atât de frumoasă,

nici atâta îngrijire în cele mai mici amănunte. Cine-ar avea curajul să scrie într-un astfel de caiet?

— Asta-i pentru mine?

— De ce nu cetiţi scrisoarea!

Desfăcu plicul.

Sălcii „Iubite prietene, Sper că nu eşti bolnav. Şi totuşi numai o boală ar putea justifica atâtea absenţe nemotivate. Sau ţi-ai uitat prietena şi după-amiezele petrecute la Sălcii în tovărăşia ei? Sunt realminte alarmată! Şi doresc ca veştile bune să nu mi le aducă o scrisoare, ci dumneata însuţi, căci scrisorile, oricât de frumoase ar fi, nu pot înlocui prezenţa persoanelor simpatice.

Haide! Un pic de energie! Smulge-te lecturilor sau scrisului (căci a trebuit să aflu de la alţii că modestul meu prieten este poet şi nu mă îndoiesc că versurile sale sunt la înălţimea lecturilor), găteşte-te cu cele mai frumoase haine, suie-te în docar sau încalecă pe impetuosul Zdup şi vino la noi.

La „noi”: ai observat?

În absenţa dumitale – les absents ont toujours tort62 – „eu” am devenit „noi”, şi nu e vorba de o episcopală persoană întâia, ci de un veritabil plural. Dacă „eu” nu e suficient de atrăgător pentru a scoate din singurătate pe un sibarit, „noi” e atât de irezistibil, încât ar scoate din minţi şi pe un sfânt.

Adia – n-ai uitat-o pe Adina! – e la Sălcii. Ea îţi trimete acest caiet adus de la Florenţa, pe care, mărturisesc, am vroit să ţi-l fur. Dar poeţilor li se cuvin toate cele, chiar şi femeile, pe când femeilor nu li se cuvine nimic, nici caietele destinate poeţilor.

Vezi ce rea sunt, bunule prieten! Vreau să fur tot din mânile Adiei. Păzeşte-o! E aşa de mică!

Pe când îţi scriu, s-a aplecat peste umărul meu, şi apropierea ochilor ei verzi mă face să mă cred la Veneţia, cu laguna alături şi gondola pe ea.

Lipseşte numai gondolierul cu păr buclat şi braţe de fier.

A dumitale devotată prietenă, Ioana Pallă.”

Dănuţ zâmbea. Un zâmbet pe care nu i-l văzuse niciodată Ioana Pallă, şi pe care nici nu i-l bănuia. Adăugase şi Adina numai două vorbe ghemuite subt fastuoasa slovă a Ioanei: „Te aştept, Dănuţ, Adina”.

Zâmbetul lui Dănuţ se crispă: o milă acră.

— Te rog aşteaptă afară răspunsul.

Prezenţa acestei subrete imperative îl ofensa. Îi vorbise ca unei servitoare, ceea ce fu comentat cu satisfacţie de zâmbetul lui Gheorghiţă.

Doamnei Ioana Pallă.

Sălcii „Iubită prietenă, Într-adevăr, poeţilor li se cuvine tot, chiar, sau mai ales femeile. Dar poeţii sunt mai generoşi decât femeile, poate fiindcă le lipseşte simţul practic, sau poate fiindcă în această privinţă nu-s deloc femei. De aceea, iubită prietenă, fiindcă m-ai onorat cu această denumire – adevărat dar, când vine de la dumneata – la rândul meu, voi căuta să mă arăt vrednic de ceea ce-mi atribui. Îţi dăruiesc deci ceea ce voiai să „furi”: termenul acesta – brutal şi injurios când ar porni de la mine – capătă o înaltă distincţiune estetică atunci când e rostit de dumneata. Primeşti? şi păstrează în frumoasele dumitale mini caietul florentin. Mânile dumitale sunt vrednice de el; el e vrednic de ele.

Cum însă trebuie să justific nu numai absenţele de până acuma, dar chiar şi absenţa de astăzi, precum, şi pe cele viitoare, voi încredinţa caietului florentin – care vă aparţine de azi încolo – această delicată sarcină.

Primeşte, te rog, iubită prietenă, asigurarea trainicei solidarităţi care ne leagă în trecut, prezent şi viitor, Dan Deleanu.”

Şi, fără sfială, cu o mâna sigură, transcrise pe întâia foaie a caietului florentin:

GOL

„Sunt fratele motanilor!

Pe-acoperişuri nalte, prin ierburi, prin copaci.

Pe garduri sau pe turle, Cu ochi lucioşi pândesc.

Ascult cum sună sângele, şi vânt, ca vântul, sunt La pândă: salt, cădere, sau scurtă tresărire…”

— Altceva-i în livadă, ziua, şi altceva-i, noaptea, în odaia ei…

Mai de multă vreme, Puiu formulase această comparaţie, din care numai întâiul termen era verificat, al doilea având caracterul unui deziderat.

Puiu, însă, avea o minte logică. Ironia Olguţei, necruţătoare, îl ferea de năravul afirmaţiunilor deşarte – şi în vorbă, şi în gând. Aşa că în această comparaţie, referitoare la Rodica, Puiu nu pornea de la o experienţă ca să ajungă la o închipuire.

„…altceva-i, noaptea, în odaia ei”, nu însemna, după cum şi mai sus s-a văzut, că Puiu vizitase odaia Rodicăi în timpul nopţii, în aşa condiţiuni, încât această vizită să-i fi putut servi pentru exacta valorificare a jocurilor din livadă, mai mult sau mai puţin de tenis. Dar nici nu însemna că Puiu se bizuia pe simple imaginaţiuni pentru a devalorifica o agreabilă realitate.

Puiu primise în odaia lui oarecare vizita ale universalei Sevastiţa. Aşa că acel „altceva-i, noaptea, în odaia ei” însemna numai că în comparaţia de mai sus, Rodica servise ca prim termen diurn, în livadă, iar Sevastiţa, ca termen secund şi nocturn în odaie. Cum însă – şi asta izbutise Puiu să constate – binevoitoarea Sevastiţa nu putea înlocui pe rebarbativa Rodica decât în judecăţi abstracte – căci, oricum, Sevastiţa faţă de Rodica era ca bostanul faţă de cantalup – Puiu se hotărâre să cerce în odaia Rodicăi ceea ce gustase în odaia lui cu termenul suplinitor din judecata abstractă.

Asemenea conspiratorilor din vremea Renaşterii, care-şi ascundeau pumnalele şi spada subt umbra Vastei pelerine, asemeni trubadurilor, care purtau ghitara tot subt pelerină – purta şi Puiu pelerină, dar nu spre a ascunde perfidă armă sau dulce instrument, ci pur şi simplu spre a nu i se

vedea cămeşa de noapte. Căci Puiu avea un fel de slăbiciune pentru această suprapunere de negru flotant peste alb colant în plimbările nocturne.

Papucii, încălţăminte comodă de pus şi de scos, tăcută pe deasupra, întregeau echipamentul corsarului în floare de la Medeleni. Capul gol, neapărat, căci pălăriile pot fi uitate, capul, în astfel de împrejurări ale nopţii, având neajunsul de-a fi partea cea mai neglijabilă a trupului, supusă deci uitării.

În vederea acestei nopţi luase de la Dănuţ, cu consimţământul acestuia, o jumătate de sticlă de colonie, pe care o întrebuinţase deodată, alcoolizându-şi trupul, pelerina şi cămeşa, ceea ce-l făcuse de îndată să devie un fel de reclamă originală a mărcii de colonie întrebuinţată de Dănuţ; bună marcă, de altfel, dar reclama exagerează totdeauna, cu scopuri binecuvântate, desigur. Pe lângă această agrementare trupească, cine ştie ce reminiscenţe ale copilăriei petrecute în satul de munte – laolaltă cu fetele şi flăcăii, pe, când se numea Mihu – îl făcuse să culeagă flori de busuioc, pe care le strânsesa în rnânile hărăzite dezmierdărilor.

Un singur lucru nesocotise Puiu în prevederile lui, următorul: când ai cincisprezece ani, când mănânci bine şi te zbânţui şi mai bine o zi întreagă, somnul nu te mai încolăceşte, cochetând galeş, ci te buşeşte dintr-o dată, mai voinic decât cei mai voinici.

Astfel că aşteptând stinsul luminilor şi adormirea celorlalţi, Puiu, mai expeditiv decât ei, adormise cu capul rezemat în pumn, pe marginea ferestrei, la care pândea aşezat pe scaun.

Se deşteptă convins că cineva i-a tras un pumn în frunte. Natural, pervazul ferestrei nu era moale, şi nici fruntea lui Puiu mai prejos. Totuşi, pervazul ferestrei, spre deosebire de fruntea lui Puiu, fu cruţat de cucui.

— Dracu să te ia!

Bâjbâi prin întuneric, aprinse un chibrit, căută ceasul: unu şi un sfert!

O clipă, somnul şi Rodica, din două odăi şi de pe două paturi, rivalizară. Biruinţa trecu de partea Rodicăi, nu fiindcă în acea clipă, dominată de înţepătura unui recent cucui, Rodica ar fi fost mai ademenitoare, dar fiindcă Puiu nu admitea să nu se ţie de cuvânt. Din aventură dorită Rodica devenise o datorie de conştiinţă.

În aceste condiţiuni, calm şi botos, Puiu încalecă fereastra şi sări în livadă.

Binevoise luna să lipsească. Bine făcuse! În absenţa lunii, o rădăcină proeminentă puse piedică lui Puiu, răsturnându-l.

— S-o ia dracul!

Şi rădăcina, şi luna.

Se scutură de ţarină, îşi şterse palmele cu poalele pelerinei şi trecu îndoit de spate pe sub fereastra Monicăi.

Fereastra de-alături era deschisă: şi în absenţa Olguţei ferestrele se conformau dorinţelor ei, prin intermediul Sevastiţei.

Punând vârful piciorului pe ieşitura zidului şi apucând cu mânile colţul de jos al ferestrelor se smunci. Ţinându-şi respiraţia, îşi vârî numai capul în odaie. Privi. Nu se vedea nimic, decât reliefuri de întuneric. Ascultă: nu s-auzea nimic, decât livada. Nu sforăia Rodica? Era convins că Rodica sforăia. Dar nu auzea nimic. Poate că nu sforăia!

Vroia să procedeze cu prudenţă. O ştia pe Rodica promptă la ţipete, exclamaţii şi râsete, chiar în timpul zilei. Dacă l-ar fi simţit deodată lângă ea, ar fi fost în stare să umple casa cu vociferaţiile ei: „Vai! Hoţii! Mă omoară! Săriţi!”

Ce gâsca Rodica asta! Şi nici nu sforăia măcar!

Oamenii care sforăie sunt parcă mai puţin desprinşi din viaţă, participă încă la ea prin gălăgia somnului lor. Când îi trezeşti brusc, cu gura deschisă în care sforăiala s-a oprit, întreabă: „Ha?”

Dar un om cufundat în somn tăcut, dacă-l deştepţi brusc, lesne ţipă: „Aii!” Sau: „Ce-i? Ce?”

Ce era de făcut? S-o deştepte de la fereastră.

— Rodica! şopti Puiu, întinzând gâtul ca un gânsac, impresie la care contribuia şi albul cămeşii de noapte.

— Rodica, eu îs!

— Scoală, Rodica! N-auzi, Rodica! … Gâsca! vorbi Puiu pentru el.

Şi cu temeritatea celui exasperat, încălecă fereastra şi intră. Pipăi un pat, de la picioare la cap: nimeni! Îl pipăi pe-al doilea: la fel.

Era aşa de uimit, încât fu convins că Rodica – gâsca – a căzut din pat prin somn. O căută. N-o găsi.

— Ei, comedia dracului!

La una ca asta nu se aştepta! Unde putea fi Rodica? …

O aşteptă zâmbind.

Aşteptă căscând.

Aşteptă încruntându-se, înfuriindu-se, nedumerit: atunci unde putea fi Rodica?

Cercetă patul: era aşa cum îl aşternuse Sevastiţa, în perfectă ordine. Pernele nu erau strâmbe, nici cu moi adâncituri, pledul era îndoit precis, ca o carte de vizită, la colţ.

Unde putea fi Rodica? …

— Aaa!

De asta se retrăgea Mircea devreme în odaia lui, în fiecare seară!

— Ce porc!

Lasă că le-arată el!

Încălecă fereastra, sări în livadă şi o luă la goană. Intră în ogradă, trecu repede, aprobat de cozile câinilor. Amical, Patapum făcu un „drepţi” fără comandă, Puiu nu-l băgă în seamă. Era cuprins de o adevărată furie maritală. Să-l tragă pe sfoară o gâscă, o Rodică?! Şi cu cine? Cu bucherul de Mircea! Auzi neruşinare!

— Ce?

Asta ce mai era?

Îşi scoase papucii şi, desculţ, cu papucii în mină, se apropie de fereastra ietacului lui Dănuţ. Lumina era stinsă, dar se auzeau şoapte cu reliefuri răguşite uneori şi bufnelile de samovar ale Rodicăi.

— Aha… Ei, comedia dracului!

La asta nu se gândise! Vra să zică domnu Dan era…

— Bravo!

Nu auzea vorbele, adică şoaptele, dar Puiu cunoştea pe dinafară repertoriul de sunete al Rodicăi. Din când în când distingea câte un: „Marş!” urmat de hohote de râs înnăbuşit.

Apoi iar începeau şoaptele, fără contur verbal pentru urechile lui Puiu. Totuşi, ritmul lor îi dovedea că deşi „porcii” nu ceteau Les aventures du roi Pausole, vorbeau ceva asemănător, şi prin întuneric pe deasupra.

Să le strige: „V-am văzut?”… Să le arunce o piatră în odaie? … Să tuşească îngroşându-şi vocea? …

Să ţipe: „Ajutor! Hoţii!”…

Ar fi sărit la bătaie domnu Dan! Şi ce? Ar fi dat şi el. Nu se temea! … Da, dar dacă ar fi auzit Olguţa?

Da, se cunoştea că nu era acasă Olguţa! Îşi făceau de cap cu toţii!

Da, să vie Olguţa, şi-or să vadă ei! O să vadă el domnu Dan!

Da parcă Olguţa se mai gândea la ei! Aşa era Olguţa! Îi lăsase pe toţi şi plecase la Iaşi!

Da parcă beţivul şi bărbosul de doctor Prahu era mai dihai decât Puiu! Un păcătos! Un nespălat! Şi ce dacă era doctor!

Dădea din cap, tot mai crunt, înghiţind uscat. În clipa aceasta, fără de Olguţa se simţea orfan.

Îl uitase Olguţa! Nici nu-i păsa de el! De două săptămâni încheiate nu mai venise la Medeleni.

Nici nu scria. Nici nu dădea vreun alt semn de viaţă. O lăsase la Medeleni pe gâsca asta de Rodica şi plecase.

Da, aşa era Olguţa!

Şi gâsca asta de Rodica se lăfăia în odaia Olguţei, poruncea ca la ea acasă! De ce? Fiindcă o lăsase Olguţa în locul ei. Auzi! Să-şi închipuie gâsca de Rodica una ca asta! Să creadă ea c-o poate înlocui pe Olguţa!

Îi era o ciudă!

Îşi puse papucii şi porni spre odaia lui.

Ce să-i facă? Să-i puie praf de scărpinat în aşternut? Să-i puie o broască subt pernă? Să-i toarne cerneală roşie în sticluţa cu apă de dinţi? Să-i aducă la dejun Les aventures du roi Pausole, spunându-i că le-a uitat pe banca de la tenis? Să-i fure rochia şi pantalonii când îşi lua duşul în livadă? ...

Puiu oftă. Pe măsură ce mergea, se întrista mai tare. În dreptul odăii Olguţei se opri cu inima grea. Sări din nou în odaie. N-o mai căuta pe Rodica. O căuta pe Olguţa, şi nicăieri n-o găsea. Pe măsuţa de noapte era o fotografie de-a Olguţei în braţele unui viziteu bătrân, unul moş Gheorghe: auzise şi Puiu de el.

Se aşează pe marginea patului Olguţei suspinând amar. De atâta vreme nu mai auzise glasul Olguţei, glumele Olguţei, poruncile Olguţei: era fără stăpân, părăsit, lăsat de izbelişte... Ce tristă era tăcerea din odaia Olguţei!

Şi gâsca asta de Rodica tocmai în odaia Olguţei se instalase! Lasă! ...

Cu o furie metodică, îi luă pernele şi le vârî subt pat. Acelaşi drum îl luară pledul şi cearşaful. Pe patul gol, Puiu aşează două scaune, un geamandan greu şi alte diverse greutăţi şi forme, dintre care unele specific nocturne.

Apoi încalecă fereastra, se furişă pe lângă zid şi intră în odaia lui. Îi pierise somnul. Se simţea singur ca niciodată şi era prea târziu ca s-o deştepte pe Monica: protectoarea lui. Nesomnul şi osteneala tristeţei îl făceau să se mişte greu, cu lehamete. Aprinse luminarea: „Dragă Olguţa...”

— Dragă Olguţa, repetă în şoaptă Puiu, cu sinceritatea absolută a îndrăgostitului când scrie întâia scrisoare de dragoste.

„. De când ai plecat toate merg foarte prost. Nu ştiu ce-i de făcut dar nu-i bine de loc! Tu nici nu scrii măcar şi-i foarte rău fără tine. Mai bine nu era vacanţă decât aşa! De ce nu scrii nimica să ştim şi noi ce faci? Eu nu fac nimica, Dragă Olguţa…”

— Dragă Olguţa…

Ochii i se umplură de lacrimi. Creionul îi căzu pe masă, capul pe mini.

Umbra de pe părete era ca din Cuore de Edmondo de Amicis.

Plin de suspine şi de lacrimi, îşi trecu mânile peste faţă. Nu mai putea fără Olguţa. Simţea că dacă nu vine imediat Olguţa… atunci… atunci…

Apucă din nou creionul… „Dragă Olguţa, 'Niciodată nu ţi-am spus minciuni. Am să-ţi spun şi acuma tot adevărul, am să dau tot pe faţă.

Ce înseamnă asta! De când ai plecat tu, Rodica-şi face de cap! Să nu crezi că spun minciuni! Mă jur dacă nu mă crezi. Ce-s eu? Servitorul Rodicăi? Mă trimete să-i culeg fructe, să-i aduc batistele din casă când îi la tenis, ca să rămâie singură cu Mircea, mi-a stricat bicicleta (i-a strâmbat direcţia de un copac), mi-a pierdut centura de piele albă. Şi câte şi mai câte!

Nu mai pot suferi. Am tăcut eu destul! Acuma am să-ţi spun tot.

Ştii ce face Rodica noaptea? Ai să crezi că spun minciuni! Sare pe geam şi se duce în odaia lui Dan… Când erai tu aici nu făcea aşa. Nu i-am spus nimica lui tante Alice, fiindcă nu te-am întrebat pe tine. Dar spune şi tu dacă asta nu-i o adevărată…”

— Porcărie! exclamă Puiu, oprindu-se la vreme să nu scrie termenul pe care Olguţa nu-l tolera.

„…ticăloşie?

Trebuie să vii îndată la Medeleni. Altfel, cine ştie ce se poate întâmpla! Dacă nu vii, eu spun tot lui tante Alice şi Monicăi. Prea îşi face de cap Rodica!

Îţi sărut mina şi te rog să vii iute, Puiu.”

A doua zi, Puiu, sculat de la patru dimineaţa, încălecă pe Titi-Binghi – calul mărunţel, pe care i-l dăruise Olguţa – şi porni spre gară în galop, ca să nu scape trenul de Iaşi, scrisoarea fulminantă, care trebuia s-o aducă pe Olguţa la Medeleni.

Trecuseră patru zile de la expedierea scrisorii lui Puiu. Olguţa nu da nici un semn de viaţă.

Două zile în şir, de dimineaţă până seara, Puiu, călare pe Titi-Binghi, străjuise pe şosea, dincolo de sat, cu speranţa că el va fi cel dintâi care va da ochii cu Olguţa. Ieşea pe poartă în galop victorios; la prânz se întorcea în trap resemnat. După dejun, înfruntând arşiţa, pornea tot în galop. Seara se întorcea la pas, cu dârlogii moi şi spinarea jalnică.

A treia zi după amiază se împăcase într-un chip de ajuns de original cu Rodica, reluând raporturile sportive şi pe celelalte. De altfel, întâiul pas tot Rodica îl făcuse.

Rodica aflase, în sfârşit, cine-i făcuse dezordinea impertinentă din odaie. La început se temuse de o venire intempestivă de-a Olguţei: stilul arhitecturii de pe patul ei era parcă al Olguţei. Se liniştise însă, nevăzând-o pe Olguţa la Medeleni. Pe deasupra, Puiu, îi mărturisise ricanând.

— Ce-ai căutat noaptea la mine, Puiule?

— Da tu ce căutai noaptea la Dan?

— Eu, mincinosule?!

— Tu, mincinoaso!

— Nu ţi-e ruşine să inventi?

— Da ţie?

— Spune, ce căutai la mine?

— Spune şi tu ce căutai la Dan!

— Numai prostii îţi închipui! Şedeam de vorbă…

— Şi eu aveam gust să „stau de vorbă” cu tine!

— Noaptea, în odaia mea?! Ha-ha!

— N-ai decât să vii în odaia mea!

— Să crezi tu!

— Eu sunt sigur când spun afirmase Puiu cu gest şi mimică de-a Olguţei.
— Obraznicule!
— Lasă, lasă! Am s-o întreb eu pe Monica dacă-i frumos ca o fată să sară noaptea pe geam şi să se ducă în odaia băieţilor?
— Puiu! se încruntase Rodica.
— Da! Am să-i spun. Mie nu mi-e frică de nimic!
— Puiu! se răstise Rodica, bătând din picior.
— Nu mă sperii! Am să te fac de râs!
— Spune, dacă-ţi dă mâna Are să te-ntrebe ce căutai noaptea în odaia mea?
— Am să-i spun că tu m-ai poftit!
— Îndrăzneşte!
— Am să-i spun şi ce cărţi ai tu în cufăr!
— Puiu!
— Da! Am să te fac de râs!
— Să te văd. Am să-i spun şi eu Olguţei cine eşti!
— Rodica!
— Da, da! Am să-i spun cum te-am prins spionând la duş!
— Tu? …
— Eu. Am să-i spun şi ce glume ai învăţat la şcoală!
— Parcă tu nu le ştiai?!
— Eu sunt „domnişoară”. Nu-s plod, ca tine!
— Eu, plod?
— Da, mucosule!
— Să-ţi fie ruşine! Eşti o gâscă!
— Acuşi îţi rup urechile, măgarule!
— Încearcă numai!
Două palme robuste pocniseră simultan pe obrajii lui Puiu. În alte împrejurări, desigur că Puiu ar fi răspuns după preceptul talionic, nu după cel poetic. Dar de trei zile acumulase atâtea lacrimi, încât izbucniră ca dintr-un vas spart. Rodica îl con-solase cu sila, la început. Puiu se zbătea în braţele ei, refuzând batista. Consolarea se transformase

în luptă. După o înverşunată învălmăşeală, Puiu o răsturnase pe Rodica.

Dar Rodica îl pălmuise pe Puiu.

În limbaj şcolar asta se cheamă „a fi chit”.

Nici o piedică nu se mai opunea reluării raporturilor de dinainte. Pactul de neagresiune reciprocă fu acceptat – cu condiţii desigur – de o parte şi de alta.

Orice s-ar spune, în astfel de împrejurări iarba verde e mai persuazivă decât masa diplomatică, la aceasta din urmă neparticipând decât capul.

Nor pentru acalmia de la Medeleni, automobilul venea în goană când nimeni nu-l aştepta. La volan, Olguţa, şoferul alături, unic pasager, domnul Deleanu păzind coşurile cu sticle şi cu tot felul de bunătăţi în cantităţi atât de mari, încât Olguţa îl vestise de la Iaşi că…

— Să ştii, papa, mama are să fie indignată de dezordine!

— Se consolează îndată! replicase domnul Deleanu, optimist ca întotdeauna.

La Iaşi, domnul Deleanu cu cât întârzia mai mult la club, cu atât sporea şi varia mai neprevăzut cumpărăturile pentru casă. Pachetele erau o certă diversiune de la inevitabilele – altminteri – reproşuri pentru întârzierile care împuţinau somnul copiilor, prelungeau „neuman” veghea servitorilor şi alterau perfecţiunea bucatelor. Căci orice om – femeile mai ales – în faţa cadourilor devine copil, şi copiii, cu mintea prea mobilă, uită uşor necazurile subt impresia unei plăcute surprize.

Şi de astădată, pe lângă bucuria domnului Deleanu „de-a aduce acasă”, pachetele aveau şi scopuri strategice. Şi Olguţa şi complicele ei, domnul Deleanu, ştiau că două săptămâni de tăcere nu puteau trece neînregistrate de nervii doamnei Deleanu, cu atât mai mult cu cât de două săptămâni automobilul cu Olguţa la volan, umplut cu membrii cei mai asidui ai „Clubului burlacilor”, hoinărise prin ţară, începând cu mănăstirile Moldovei, până la Călimăneşti, unde câştigase un nou membru pentru „Clubul

burlacilor”, pe Herr Direktor, care, cu acest prilej, suspendase cura de Căciulata, înlocuind-o, patru zile de-a rândul, cu una de şampanie & Comp. Tot la Călimăneşti, Olguţa fusese consacrată şampioană de tenis, primind, în această calitate, racheta, neînvinsă până atunci, a celui mai bun jucător de acolo, dimpreună cu o jerbă lirică, din partea aceluiaşi; aceasta din urmă atestând că şampionatul Olguţei fusese dublu.

Doamna Deleanu nu ştia nimic, dar trebuia să afle. Pachetele şi coşurile ticsite din automobil erau menite să moduleze cât mai dulce recepţionarea acestor veşti.

Tot drumul, minutarul kilometric vibrase mai ales spre optzeci: viteză care îngreuia aprinsul ţigărilor – n-avea încotro nici domnul Deleanu – şi care, totodată, exprima repeziciunea norului îndreptat spre Medeleni.

— Vini duduia Olguţa! sări Gheorghiţă de pe prispa bucătăriei, eu ochii la tromba de colb, lătrată de cinii satului.

Venise.

Sări de la volan, lăsându-l pe domnul Deleanu sa se descurce singur cu pachetele şi cu doamna Deleanu.

— Unde-i stăpânu-tău?

— Şaru mina…

Nici n-avu vreme să-i răspundă. Olguţa alerga spre apartamentul lui Dănuţ, aşa cum sărise din automobil: cu scafandrul de pânză în cap, cu mănuşile în mini şi pardesiul cenuşiu strâns la mijloc de o centură lată.

— Cine-i?

— Eu.

— Tu, Olguţa! Ura! Intră.

Intră, descoperindu-şi faţa cu o mişcare violentă. Din nou răsări în ochii lui Dănuţ capul de tânăr voievod cu plete negre, ochi negri, ager şi imperativ, cu trăsături nete ca loviturile de paloş şi colorit copilăresc în obrajii plini.

O uitase parcă pe Olguţa. De câte ori o vedea, avea un fel de nelinişte, ca în faţa unui veşnic temut şi admirat

adversar, şi marea bucurie că-i sora lui.
— Mi-era dor de tine, Olguţa!
— Îţi mulţumesc. Vreau să-ţi vorbesc.
Se apropie de Dănuţ, cu faţa serioasă.
— Ascultă, Rodica vine noaptea în odaia ta?
Dănuţ se roşi.
Raportul „Olguţa-Buftea” era din nou stabilit.
— Da… cetim uneori împreună…
— Cu Rodica?! bufni Olguţa tăios. Ce cetiţi? Visul Maicii Domnului?
— Ştii…
— Vine?
— Da.
— În fiecare noapte?
— Da…
Olguţa aruncă o scurtă privire scârbită odăii şi iar prinse privirea lui Dănuţ.
— O iubeşti pe Rodica?
— Vai, Olguţa! Eu? Pe Rodica?! E greu să-ţi explic… Rodica?!
— Atunci de ce-o primeşti la tine?
— Dacă vine…
— Te iubeşte?
— Da de unde!
— Atunci să vă fie ruşine? Şi ţie mai mult decât ei!
— De ce, Olguţa? se roşi Dănuţ mai tare.
— Să vă fie ruşine!
Niciodată n-o văzuse mai pornită, mai revoltată, mai puţin stăpână pe ea.
— Am s-o iau pe Monica şi am să plec… Am să plec în străinătate cu Monica… Să vă fie ruşine!
— Olguţa…
— Tu n-ai dreptul să spui nimic! Du-te la Bucureşti şi fă ce-ţi place, dar nu aici, la noi acasă, subt ochii Monicăi! Să-ţi fie ruşine!

— Olguţa dragă, dar n-am nici-o vină! Mi-a sărit în cap! Tu n-o cunoşti!

— Nu cunosc pe nimeni. Am ochii legaţi! Mi-a scârba! Am să plec… Şi eu sunt vinovată! Eu am adus-o la Medeleni… şi eu am s-o dau afară! zvâcni Olguţa, izbind cu degetul spre uşă.

— Olguţa… să-ţi explic, Olguţa…

Îi trânti uşa-n nas.

Dănuţ înghiţi în sec. Rămase pe loc, cu dubla impresie c-a fost laş şi prost. De altfel, din copilărie, după toate ciocnirile cu Olguţa, rămânea cu aceeaşi impresie: în copilărie, urmată de revanşe imaginare, situate în viitor; acuma, urmată de o simplă exclamaţie:

— De ce nu-s ca Olguţa! Ce fericit aş fi!

— Olguţa! Olguţa!

Uitând de scrisoare, de Rodica, de tenis şi de tot, Puiu alerga spre Olguţa.

— Unde-i Rodica?

— Bine-ai venit. Olguţa! Nu mai pleci.

— Cuţulachi, unde-i Rodica?

— La tenis. Cât ai stat, Olguţa! …

— Cheam-o.

Rodica sosea din urmă, într-un picior, cu braţele deschise.

— Vai, ce dor îmi era de tine, Olguţa!

— Buftachi dragă, ştii că trebuie să pleci la Iaşi.

— Vai!

— Imediat.

— Vaaai!

— Te cheamă mama ta. Am venit să te iau cu automobilul. Fă-ţi repede bagajele, că plecăm.

— Vai, Olguţa!

— Hai, Buftachi! Nu-i vreme de pierdut!

— De ce mă cheamă! Ce i-a mai venit?

— Puiule, du-te înainte, îi porunci Olguţa.

Şi luând-o deoparte pe Rodica, în şoaptă:

— Buftachi, vrea să te mărite. Da să taci!

— Eeee!

— Da. O partidă strălucită. Tânăr, frumos, bogat… mă rog, visul tău! Te-a văzut odată la teatru şi s-a amorezat de tine. Scapi de şcoală. Pleci în străinătate. Îţi faci o vilă la Sinaia, alta la Constanţa, alta la Slănic. Sper că mă inviţi şi pe mine?

— Vai, Olguţa! Tu nu ştii cât te iubesc?

— Ba bine că nu! Hai, repede bagajele!

— Cum îi cheamă?

— Nu ştiu!

— Da de unde ai aflat?

— Secret!

— Are musteţi?

— Ai să vezi!

— Vai, ce discretă eşti, Olguţa!

— Te rog să fii şi tu la fel!

— Vai, mai e vorbă!

— Hai, repede bagajele! Ascultă, mama n-are nevoie să ştie că pleci. Nu-i spun nimic. Îi explic eu după ce mă întorc!

Rodica porni în goană.

— Ascultă, Cuţulachi, dacă află cineva un cuvânt din cele ce mi-ai scris…

— Nu, Olguţa, crede-mă! sări Puiu, înainte ca Olguţa să isprăvească, cu sufletul în ochi.

— Bine. Du-te, ia-o pe Sevastiţa şi duceţi unul câte unul, fără să vadă nimeni, ai auzit, bagajele Rodicăi în automobil… Nu pe din faţă, strigă Olguţa după Puiu.

În sofragerie, doamna Deleanu, împreună cu domnul Deleanu, desfăceau pachetele cu stofe, scoarţe, ulcele, pânzeturi, dantele, colecţionate de-a lungul escapadei de două săptămâni.

— Asta-i de la Agapia! explică domnul Deleanu proveniența borcanelor cu dulceaţă de zmeură şi de nuci.

Doamna Deleanu află că soţul şi cu fiica fuseseră la Agapia.

— Valul de pânză – tii! ce pânza! – l-am luat de la Călimăneşti. O bunătate! Ia te uită: mătasă curată!

Şi aşa mai departe, itinerarul celor două săptămâni era spovedit prin exclamaţii admirative pentru cumpărăturile aferente.

Profira aşeza masa pentru ceai.

— Hai, că-i târziu o îndemnă doamna Deleanu. Pofteşte copiii… Da unde-i Olguţa? Ţţ-ţţ-ţţ! Nici bună ziua nu mi-a spus! Ce copil mai am şi eu! oftă doamna Deleanu.

— Ia s-o chem.

Pe rând sosiră Mircea, Monica, Dănuţ, Puiu…

— A venit şi Olguţa? întrebă Monica, văzându-l pe domnul Deleanu.

— Duduia Olguţa! tresări Mircea.

— Ţţ! Da unde-i Olguţa? întrebă a doua oară doamna Deleanu, încruntându-se.

— O plecat, coniţă! anunţă Profira cu placiditate, intrând.

— A plecat?! se mirară toţi, în cor, afară de Puiu.

— Hă-hăă! Di când o plecat! întări Sevastiţa care intrase cu samovarul. O luat-o şi pi duduia Rodica.

— Unde-a plecat?

— La Iaşi, coniţă.

— N-are decât să rămâie acolo! vorbi tare doamna Deleanu, în consternarea tuturora.

Singurul care bufni de râs copilăreşte fu domnul Deleanu, cu şervetul la gură, irezistibil, căci doamna Deleanu, după un suprem efort de încruntare, îl imită, urmată de zâmbetul tuturor copiilor.

În prezenţa, ca şi în absenţa Olguţei, din copilărie se întâmpla la fel.

Olguţa opri automobilul la poarta casei Deleanu, spre mirarea Rodicăi, care, în tot timpul drumului vertiginos, nu putuse scoate nici o vorbă, de frica accidentului mereu posibil, şi din pricina exclamaţiilor ei, mereu vigilente.

Olguţa se dădu jos, îşi scoase masca şi se apropie de Rodica.

— Ascultă, Rodica, eu rămân acasă.

— Vai! Hai cu mine.

— Nu! Ascultă bine ce-am să-ţi spun, vorbi Olguţa, cu ochii în ochii Rodicăi. Mama ta are să te întrebe de ce-ai venit.

— Ea m-a chemat.

— Nu.

— Vai, m-ai amăgit?

— Da. Ai să răspunzi mamei tale că te-ai sfădit cu mine pentru totdeauna şi c-ai venit acasă fiindcă ţi s-a părut că nu-i demn să mai rămâi la Medeleni, ritmă Olguţa cu degetul propoziţie cu propoziţie, accent cu accent.

— Ce spui, Olguţa? Lasă glumele!

— Atunci inventă tu răspunsul pentru mama ta! Dacă preferi, spune-i că ţi s-a făcut dor de ea!

— Vai, Olguţa! se alarmă Rodica, nu m-a chemat să mă mărite?

— Nu.

— Vai! … Atunci de ce m-ai adus?

— Fiindcă ţi-a venit vremea să te măriţi! … Şi la Iaşi, adăugă Olguţa, făcând semn şoferului să pornească, ai de unde să alegi!

Automobilul porni brusc, ca un pumn.

Dănuţ şedea la fereastră, cu ţigara aprinsă şi lampa stinsă. Avea nevoie de întuneric şi tăcere fiindcă se întâmpla ceva nou în sufletul său: privea două toamne, cum priveşti şuviţa de păr a unei fete, de mult păstrată, alături de însuşi părul din care-a fost desprinsă, abia despletit, după o lungă despărţire. O toamnă ca aurul stins, cea de anul trecut, o toamnă abia aprinsă, pe care-o văzuse deodată, plimbându-se pentru întâia oară de când venise la Medeleni, prin livadă, fără rachetă de tenis, fără gânduri străine, singur.

De ce se plimbase? Nu ştia nici el. Poate venirea toamnei îl chemase. Poate fiindcă era trist… Ciudat! Nu era trist fiindcă n-o mai ştia pe Rodica la Medeleni. Nu simţea nici lipsa ei, după cum nu simţise nici nevoia ei. În perspectiva Olguţei şi a Monicăi, o vedea pe Rodica mai vulgară, suflet

de rând în trup de rând, cu totul lipsită de acea dominatoare sau pacificatoare feminitate, care te face să te-nclini şi să săruţi firesc mâna unei femei, în preajma ei simţindu-te „tu”, fără să te tutuieşti în vorbă, gând şi faptă. Intimitatea cu Rodica era înjositoare. N-avea comun cu Rodica decât simetria sexuală. Şi dacă ar fi întâlnit-o mai târziu în viaţă, s-ar fi simţit umilit de fragmentul de trecut care-i făcea complici, dându-i Rodicăi dreptul să-l tutuiască, să fie familiară cu el, sau să-l privească de sus, cum te privesc în genere femeile de rând, care te-au cunoscut subt aspectul animalic datorit mai ales intimităţii lor, fiind singurul limbaj posibil cu ele. Aşa-i şi cu prieteniile legate la beţie, într-o cârciumă trivială, cu vin bun. După câteva pahare, entuziast, fraternizezi cu orişicine. A doua zi vreunul din aceşti camarazi de vin, întâlnindu-te în viaţa normală, îţi face cu ochiul, te bate peste burtă, sau te pofteşte – dacă nu-l pofteşti tu însuţi – la el acasă. Te simţi degradat. Fără de vin şi de beţie, prietenul de astă-noapte îţi pare tot atât de neverosimil ca şi frecventarea cârciumei în care l-ai cunoscut. Dacă eşti slab, îl înduri – expiaţiune – dacă eşti tare, îi întorci spatele, cu riscul de-a auzi o înjurătură în stilul celor amical schimbate în noaptea când l-ai cunoscut. Totuşi, plecarea Rodicăi era o plecare, şi plecările oricui, după o convieţuire de vacanţă, mai ales, sunt triste. Ce incomodă era legătura aceasta pe care şi-o simţea cu toţi oamenii! Distrat şi indiferent în aparenţă, şi poate realmente, câtă vreme trăia cu ei alături, devenea compătimitor în clipa când se despărţea de ei. Pe toţi îi iubea în momentul plecării, poate tocmai fiindcă nu-i luase suficient în seamă până atunci. Cei mai stupizi, cei mai vulgari, cei mai insuportabili, în clipa despărţirii încarnau pentru el majestatea melancolică a plecării. Pe toţi ar fi vroit să-i consoleze, să se arate blând cu ei, să le arate că înţelege tristeţa lor, pe care cei mai mulţi, desigur că nici n-o aveau. Uneori, gândul că Tonel pleacă de la Lazăr ducându-se la militărie, că la anul nu-l va mai avea coleg îl

făcea să regrete toate bruscheţile deseori arătate lui Tonel, să regrete că n-a fost mai blajin, mai prietenos, mai darnic – deşi fusese suficient – mai atent cu el. Dacă n-ar fi fost prea leneş, şi dacă între gând şi faptă n-ar fi vegheat, permanentă, o prăpastie, desigur că i-ar fi trimes lui Tonel un mandat poştal şi o scrisoare afectuoasă ca unui prieten tuberculos.

Astfel şi cu Rodica. Îi părea rău după ea, fiindcă, plecând, încetase de-a fi Rodica, devenind Plecarea. Dacă n-ar fi avut o bogată experienţă a întristărilor care-l stăpâneau după toate plecările, ar fi putut crede că o iubeşte pe Rodica. Noroc că plecase Olguţa! Ea ar fi crezut, desigur, că deprimarea lui, în timp ce toţi ceilalţi ascultau zâmbind povestirea escapadei Olguţei şi a tatălui său, e datorită Rodicăi şi nu plecării.

În tot cazul, simţise nevoia singurătăţii. Se sculase de la ceai, înaintea celorlalţi, şi plecase în livadă. Acolo întâlnise toamna, deodată, ca o cerească despletire subt ochi. O adiere de vânt îi aruncase frunzuliţe galbene în faţă. Privise mirat, cerul, livada, zarea asfinţitului… Da! Venise toamna, fără s-o presimtă, fără s-o aştepte, ca în anii trecuţi, ca anul trecut mai ales.

Sigur, venise toamna.

Toamna!

Cuvântul care-i cădea pe inimă, umplându-l cu grave sonorităţi, bronzând cadenţele inimii. Se deschideau iară, de aur, porţile prin care se duc vacanţele copilăriei. Dezmierdase trunchiul unui nuc. Culesese o nucă. Verdele amar al nucilor! Toată melancolia lui Eminescu e în frunzele de nuc. Subt nuci, în preajma toamnei îţi vine să oftezi, dar surâzi. Foşnetele erau mai uscate. Glasuri în cer! Soarele galben îşi stingea luminile şi se ducea, ca acei nenorociţi japonezi, atât de singuri pe străzile oraşelor europene, cu marfa lor naivă şi exotică, pe care nimeni nu le-o cumpără.

Venise toamna, cu semnul plecărilor.

Venise!

Şi, ca o pasăre care şi-a regăsit vechiul cuib tocmai în clipa când trebuie să-l părăsească pe celălalt, pentru a intra în cârdul plecărilor de toamnă, Dănuţ îşi regăsise sufletul de anul trecut, aşa cum îl lăsase, plin de Alunele veveriţei, acuma, când vacanţa era în declin.

…De asta şedea singur la fereastră, cu lumina stinsă.

Uneori răsuna ropotul căderilor de fructe, grăbind parcă izgonirea anotimpului sfâşiat.

Două toamne se oglindeau în sufletul lui: una, tipsie de aur acoperită cu fructe, alta, goală tipsie de aur.

Ce făcuse de atunci? Nimic! Adinele, Ioanele, Rodicele… Când se gândea la ele, câineşte, cu nările şi le amintea. Şi acelaşi urlet îi umplea trupul.

Nu!

Îşi regăsise sufletul.

Calm, ca un răsărit de lună din valurile mării prosternate, deasupra adâncurilor sufletului regăsit, chipul Monicăi îl privea… „Dragă Monica.

Nu îndrăznesc să calc pragul odăii tale. Nici nu vreau să-ţi scriu sau să-ţi vorbesc frumos.

La începutul vacanţei, chiar în ziua sosirii mele la Medeleni, ţi-am cerut un sfat. Te-am întrebat dacă e bine să trăiesc, sau să rămân copil, cu vechiul suflet pe care mi-l ştiai. M-ai sfătuit să trăiesc, şi mi-ai dat două caiete. Ţi le trimit îndărăt. Sunt albe. Sunt singurile lucruri albe pe care ţi le mai pot trimite şi care mai pot intra în odaia ta, Dănuţ.”

Îl chemă pe Gheorghiţă, îi dădu biletul şi caietele, trimiţându-l cu ele în odaia Monicăi. Tristeţa şi mândria îl învăluiră ca o haină aspră. Era singurul act onest pe care-l făcuse de la începutul vacanţei.

Aştepta.

Auzind paşii lui Gheorghiţă, sări de pe scaun, deschise uşa:

— Ei?

Gheorghiţă îi întinse două caiete şi un bilet.

„Dragă Dănuţ, Eu nu păzesc porţile raiului. Odaia mea e totdeauna deschisă pentru tine.

Îţi mulţumesc pentru că mi-ai arătat caietele aşa cum sunt, dar păstrează-le. Dacă nu ţi-au folosit la Medeleni, poate-ţi vor folosi la Bucureşti.

Noapte bună, Dănuţ, Monica.”

Vroi să fugă în odaia Monicăi şi să-i sărute mânile: atât!

Dar nu îndrăzni: …”noapte bună, Dănuţ”…

Era atât de mare depărtarea dintre el şi Monica, dintre odaia Monicăi şi odaia lui, încât se aşează pe marginea patului, ostenit.

III.

MONICA.

La Medeleni, cel mai însemnat eveniment nu era nici toamna, atât de blândă, că zarzării înfloriră a doua oară, nici sosirea lui Her Direktor, venit să-şi petreacă ultimele zile ale vacanţei la Medeleni, nici din ce în ce mai mondialul război european, nici deschiderea şcolilor de peste câteva zile.

Cel mai important eveniment era nuvela pe care o scria Dănuţ.

— Sst! Nu faceţi zgomot! Dănuţ scrie, recomandă doamna Deleanu celor întârziaţi la glume în sofrageria depărtată de apartamentul lui Dănuţ tăcerea necesară tinărului nuvelist.

— Ce-o fi scriind fecioru-meu? se întrebă Herr Direktor, pentru ca singur să-şi răspundă: Descrie viaţa galantă a vrednicului său tată!

— Grigore! se-ncruntă doamna Deleanu.

— Nu te ofensa, dragă Alice! Vorbeam de mine, nu de soţul tău model!

— Dănuţ va fi cântăreţul Moldovei, proroci domnul Deleanu, privind violetul vioriu, în zările albastre, al dealurilor moldovene.

— Dănuţ scrie o nuvelă, îi informă doamna Deleanu, cu mândria celor în curent cu secretele zeilor.

Mai mult decât atâta, doamna Deleanu nu ştia. Monica tăcea. Interveni Olguţa:

— Metaforel s-a săturat de clocit ouă de găină. Acuma cloceşte unul de struţ!

— Olguţa!

Puiu se nărui de râs.

— Puiu!

— Nu te of usca, mamă dragă! Asta înseamnă în limbaj metaforos că scrie o nuvelă, cum spuneai tu.

— Olguţa, dă-i pace lui Dănuţ. Măcar atâta respect! …

— Mamă dragă, dar eu sunt vestala dumnealui!

— Olguţa!

— Am colaborat cu el…

— Ei!

— Crede-mă! Să-ţi spun subiectul nuvelei?

— Îl ştii tu?

— Sigur, eu am intrare separată în Olimp!

— Olguţa!

— Da, mamă dragă. Iaca, am să divulg şi titlul!

— Spune-l.

— Ce-mi daţi?

— Monoclul! exclamă Herr Direktor.

— Grigore!

— Primesc, Herr Direktor. Cine mai dă?

— Eu, licită domnul Deleanu, fără să precizeze.

— Altul.

— O piersică, ofertă Puiu.

— Tu, mamă?

— Grăbeşte-te, că-l spun la ureche numai celor care-au plătit.

— O cafea neagră.

— Fie. Tu, Monica? … Melizanda, un surâs! Tu, Profira? Bravo! Profira, un sughiţ!

— Hai, Olguţa!

— Încordaţi-vă!

— Pamfil, Caramfil şi Leonora.

— De ce atâta consternare?
— Invenţii de-ale tale!
— Ferească Dumnezeu! Spune şi tu, Monica.
— Eu nu ştiu!
— Aţi văzut! Numai eu ştiu ce se-ntâmplă cu Pamfil, Caramfil şi Leonora. Vreţi să tac?
— Spune.
— Pamfil era lung, Caramfil era scurt. Pamfil era Slab – scândura; Caramfil, gros – bute. Ştiţi procedeul antitezei!
— Lasă parantezele!
— Vedeţi că vă pasionează! Ei, Pamfil îl iubea pe Caramfil, dar…
— Caramfil îl detesta pe Pamfil, continuă doamna Deleanu, bătând cu vârful piciorului în duşumea şi cu degetele în masă.
— Nu! Şi Caramfil îl simpatiza pe Pamfil. Erau prieteni inseparabili, pe onoarea mea!
— Olguţa, lasă genul acesta de expresii!
— Să revenim la eroii noştri. Pe stradă, Pamfil se uita la case, Caramfil, la dame.
— Olguţa!
— Fie cucoane, pentru mata. Caramfil avea alt punct de vedere!
— Mai uită-te şi la mine!
— Nuvelistul se uită numai la eroii săi. Dar de ce Pamfil se uita la case?
— Era arhitect.
— De unde! Căuta o odaie de închiriat. Dar de ce se uita Caramfil la… la-la-la-la?
— Vroia să se însoare.
— Ferească-l Dumnezeu pe Caramfil de bigamie! Caramfil o căuta pe Leonora: o la-la-la-la!
— Infidela Leonora. Soţia lui cu cununie. Fugise. Era o la-la-la-la. Şi bietul Caranvfil fusese un la-la-la-la! Dar nu mai era. Aceasta-i expunerea. Acuma, lectorul intrigat îşi pune

întrebarea: Pamfil şi-a găsit o cameră? Caramfil a găsit-o pe Leonora?

— Aşteptăm.

— Bine faceţi, căci deznodământul surprinde. Repet: Pamfil cel lung căuta o cameră. Caramfil cel scurt o căuta pe Leonora. Ori, Pamfil a găsit-o pe Leonora şi Caramfil a găsit o cameră.

— Cum?

— Tot zgâindu-se…

— Olguţa!

— Tot contemplând casele, Pamfil zări îndărătul unei ferestre furtiva apariţie a unui bust forte. Cine era? Pamfil se opri şi tăcu înăbuşindu-şi o exclamaţie revelatoare. „Ce-i, Pamfil?” zise Caramfil. „Ce să fie, Caramfil? zise Pamfil. Am găsit o odaie.”, Nu mă lăsa, Pamfil!” „Du-te, Caramfil, că vine şi Pamfil după ce vorbeşte cu proprietarul”, zise Pamfil. „Bine, Pamfil”. „La revedere, Caramfil”. Pe cine credeţi că văzuse lungul Pamfil? Chiar pe infidela Leonora a scurtului Caramfil. Căci şi Pamfil o iubea în secret pe Leonora. Pamfil şi Caramfil erau prieteni inseparabili.

— Bravo! aplaudară domnul Deleanu şi Herr Direktor, dezaprobaţi de privirea doamnei Deleanu, care totuşi zâmbea.

— Ne-am oprit, vra să zică, urmă Olguţa, în clipa când Pamfil suia scările spre Leonora, şi scurtul Caramfil se instală la o berărie, ştergându-şi sudoarea frunţii, căci Caramfil era gros şi soarele ardea cumplit. În timp ce Caramfil ofta sorbind o halbă, Pamfil intra fără să bată la uşă, în odaia Leonorei: „Tu, Pamfil!”, Eu, Leonoro!” Căzură zdrobiţi de emoţie, unul în braţele celuilalt. „Vai, Pamfil!” „Oh, Leonora!” „Oh, Pamfil!” „Vai Leonoro!” Leonora oferi lui Pamfil apă cu dulceaţă; Pamfil oferi Leonorei batista sa parfumată căci Pamfil era însetat şi Leonora emoţionată. După clipe de tăcere şi înduioşare indescriptibile, Leonora află că Pamfil căuta odaie, Pamfil află că Leonora fusese trădată şi ea la rândul ei, de infidelul la-la-la-la. „Rămâi în

odaia mea, Pamfil” „Rămâi în braţele mele, Leonoro!” „Oh, Pamfil!” „Oh, Leonoro!” Caramfil aşteptă singur la berărie, cu zece halbe, pe care le-ar fi umplut cu lacrimile lui, dacă sincerul Caramfil ar fi ştiut de trădarea perfidului Pamfil. Erau prieteni inseparabili!

Râdeau toţi, în frunte cu doamna Deleanu.

— Se făcu seară şi Pamfil tot nu venea. „Cum o să mă-ntorc singur acasă, fără de Leonora şi fără de Pamfil? îşi zise Caramfil, oftând şi plătind talului douăzeci de halbe, căci afară era cald şi Caramfil era gros. Mai bine mă mut la hotel!” se hotărî Caramfil, sculându-se de pe scaun, împovărat de durere şl de bere. Astfel, Caramfil se mută la hotel şi Pamfil la Leonora… Dar… I-a prins! …toate cele-s trecătoare, chiar şi amorul lui Pamfil pentru Leonora, precum şi amorul Leonorei pentru Pamfil! Aşa că într-o bună zi, cu cine credeţi că se trezeşte Caramfil la berăria unde zilnic îl aştepta pe Pamfil, consumând douăzeci de halbe? Chiar cu Leonora întovărăşită de Pamfil… „Tu, Leonora?” „Eu, Caramfil!” „Tu, Pamfil?” „Eu, Caramfil!” „Ai venit Leonoro?” „Am venit Caramfil!” „Mi-ai adus-o, Pamfil?” „Ţi-am adus-o, Caramfil!” „Oh, Pamfil, de când te-aştept!” „Oh, Caramfil, de când te caut!” „Oh, Leonoro!” „Oh, Caramfil!” „Pupaţi-vă”, zice Pamfil. „Pupă-mă”, suspină Leonora. „Pup-o”, zice Pamfil. „Şi pe tine, Pamfile”, zice Caramfil. „Pupă-mă, Caramfile”, zice Pamfil. Şi se pupă. În ziua aceea, Pamfil, Caramfil şi Leonora ar fi putut umplea cu lacrimile lor cele şaizecei de halba consumate. Gaci Leonora era femeie, iar Pamfil şi Caramfil prieteni inseparabili… Cafeaua, mamă dragă.

Toţi ştiau că Dănuţ scrie o nuvelă, nu din cauza Monicăi, ci dintr-a lui Dănuţ, care, într-un moment de orgolioasă expansiune o anunţase pe doamna Deleanu că scrie o nuvelă. Atât se ştia. Monica ştia mai mult, dar nu spunea nimănui, nici chiar Olguţei care zilnic, după dejun şi după masă, compunea năzdrăvănii, atribuindu-le lui Metaforel, spre indignarea biruită de râs a doamnei Deleanu şi spre hazul celorlalţi.

Titlul nuvelei lui Dănuţ era Troiţa. Eroii: un băiat de liceu, un zarzăr înflorit şi o fată cu ochii verzi.

Troiţele răsar călătorului la răspântii de drumuri. Tot la o răspântie răsărise Troiţa eroului lui Dănuţ: la încrucişarea

copilăriei cu tinereţa. Troiţa era zarzărul şi fata, dimpreună, căci zarzărul, cu albul lui hohot, acoperea tocmai fereastra odăii unde era fata cu ochii verzi ca frunzele, când floarea s-a scuturat.

Subiectul nuvelei îi venise fulgerător. Într-o dimineaţă cu foşnete galbene şi limpede chilimbar de soare Dănuţ se deşteptase auzind o ciocănitură la uşă. Intrase Gheorghiţă.

— Conaşule, mi-o spus duduia Monica şi ti trezăsc, c-o înflorit zarzării.

Gheorghiţă-i aducea de la Monica o creangă de zarzăr bifurcată rămuros cum sunt coarnele cerbilor bătrâni, înflorită, înflorită în plină toamnă. În clipa aceea, la ferestre zâmbiră poveştile copilăriei, şl Dănuţ era frumos de fericire, ca un copil cu cercei de cireşe.

Toată dimineaţa se plimbase cu Monica prin livadă. Nu înfloriseră toţi zarzării. Numai unii, mai timid decât primăvara, cu parfum mai suav, ca o amintire împăienjenită a celuilalt, încrezători şi zâmbitori ca nişte copii veniţi în cămeşi de noapte să se încălzească la focul toamnei.

Se scuturau frunze, plutea parfumul amar al toamnei, pe cerul albastru şerpuiau cârduri călătoare – dar înfloriseră zarzării.

Dănuţ avea încântarea aceluia care ar întâlni îngeri în drum. Nu-i venea să creadă. Zâmbea. Apuca mâna Monicăi, o strângea, o lăsa, ca să pipăie cu vârful degetelor crengile înflorite. Se întâmplase un miracol în livadă şi altul în inima lui Dănuţ.

Erau atât de frumoşi zarzării înfloriţi în toi de toamnă încât Dănuţ nici nu băgase de seamă cât de frumoasă era Monica, subt albastrul mai închis al cerului, care-i făcea părul mai auriu – de un auriu primăvăratec – şi-n preajma zarzărilor bucuriei, care-i făceau obrajii mai rumeni.

Târziu, după o dimineaţă întreagă de zarzări, soare, zâmbete şi exclamări, lui Dănuţ îi venise să scrie, Monicăi, să plângă.

Era sfâşietoare bucuria acelei dimineţe, lac blond cu uşoara dâra de spumă a zarzărilor, ca şi cum un înger nevăzut într-o barcă străvezie şi-ar fi muiat degetul în apă, însemnându-şi trecerea prin melancolia toamnei.

După-amiază, Dănuţ se retrăsese în apartamentul lui. Monica îi preparase, în ascuns, un pahar mare de cafea neagră.

Nu scrisese nimic în după-amiaza aceea. Vorbise cu Monica. Uitase să se pieptene. Numai noduri castanii şi arămii, părul îi era ca şi sufletul: tumult, dans, spirală deasupra unui zâmbet.

— Monica! Monica! Să iubeşti un zarzăr!

— Să crezi că-l iubeşti.

— Da. Să crezi că iubeşti un zarzăr! Ce poate fi mai delicios? mai delicat? mai proaspăt? Adorabila confuzie a copilăriei în faţa drăgostii… Monica, îl vezi pe băieţel, după o noapte de nesomn, cu părul şi pelerina stropite de petale… de petale albe ca noiţele pe o unghie de copil… văzând deodată zarzărul care a înflorit peste noapte, lângă el, la capul lui, fără ca el să ştie… Soarele răsare. Zarzărul e alb şi soarele îl suflă cu mărgean ca obrajii fetiţelor când se roşesc. Băieţelul vrea să plece, fiindcă e trist după o noapte de singurătate şi nesomn. Cine-l cheamă din urmă? O bătaie de inimă, ca atunci când îţi răsare dragostea. Se întoarce, priveşte… Ochii lui, Monica, în care un zarzăr înflorit se oglindeşte alb şi roz, ca un nour pe obrajii drăgostii… Se repede. Pelerina-i cade. Vrea să sărute, să strângă în braţe… Monica, să săruţi un zarzăr şi să crezi că săruţi! Să ai o creangă în braţe şi să crezi că iubeşti! În clipa aceea, Monica, îngerii sunt aproape, livada e mai albă, se întâmpla un miracol: un copil a sărutat un zarzăr! Zâmbeşte cerul. O sărutare a rostogolit petale albe… Simţi, Monica? Trebuie să cânţi în clipa aceea. Soarele, cerul, pomii trebuie să cânte – să cânt. S-a întâmplat un miracol pe pământ! Livezile înfloresc în cor. Totul e copilăresc.

Albinele murmură. Soarele se înalţă mai sus. Un copil a sărutat un zarzăr. Pământul e un început de poveste…

În după-amiaza aceea, titlul nuvelei – căci Dănuţ o numea nuvelă – fusese Un copil a sărutat un zarzăr!

Toate cântau în după-amiaza aceea. Totul era copilăresc. Pământul era un început de poveste, căci un copil sărutase un zarzăr: Dănuţ, într-o clipă în care toate livezile lumii albiră, se-mbujorară şi se scuturară, roiuri-roiuri, o sărutase pe Monica: obraz alb în galben asfinţit de toamnă, cu genele prelungite de două lacrimi…

Eroina lui Dănuţ avea ochi verzi şi părui negru.

A sărutat-o pe Monica Dănuţ, sau nălucirea unui zarzăr înflorit?

Blândă ca de obicei, Monica era trista ca de obicei, dar nimeni nu ştia, căci Monica zâmbea ca de obicei.

Dănuţ era absorbit de nuvelă.

Cunoscuse Dănuţ până atunci ce înseamnă bucuria de-a aştepta o metaforă. O aştepţi: va veni din cer sau din pământ? Îţi bate inima. O auzi apropiindu-se în bătăile inimii. Şi deodată este. O vezi, nouă ca o altă planetă în care trăieşti, a ta totuşi. Era lângă tine, dar vine străfulgerând prin cosmice spaţii. Luceafăr desprins din cerul care eşti tu însuţi, oprit şi cules ca un fruct scuturat de mâna ta.

Dar nu cunoscuse încă Dănuţ fericirea de-a aştepta un om. Un om! Alt om decât tine, având un suflet, altul decât al tău, imens ca şi al tău. Nu-l cunoşti. Nici numele nu i-l ştii. Nu l-ai văzut niciodată. Ţi-e străin. E o respiraţie în întuneric. Nimic alt. Îl aştepţi. Se apropie cu pasul lui. Îţi bate inima ca atunci când cineva vine spre tine prin întuneric. Cine-i? Cum e? E în afara ta? E înlăuntrul tău? De unde vine?

Ce s-a întâmplat! Nu mai eşti. Ca o pulpană învăluind subit trupul care-o poartă, într-o izbucnire de vânt, blând şi năprasnic te-ai lipit de el. Eşti el, din cap până-n picioare. Eşti în sufletul lui, eşti privirea şi vorba lui. Te-ai pierdut în el. Străveziu ca aerul, îl împresori. E prizonierul tău. Crede că-i liber, crezi că eşti liber, dar te-a furat şi l-ai furat.

Solemn ca dezmorţirea întâiului Adam, un om a intrat în viaţă, din tine şi prin tine. Totuşi e el. Nu eşti stăpânul lui. Ai vrea să fie bun: e rău. Ai dori să fie frumos: e urât. L-ai vrea generos: e meschin. Uneori se preface, înşelându-te chiar pe tine; şi cu tine e făţarnic. Ţi-e drag fiindcă-i al tău, dar te temi de el, fiindcă-i el, şi eşti mândru de el, tot fiindcă-i el. Îl simţi mai deştept decât tine. Dacă l-ai întâlni în viaţă, te-ai teme de ironia lui şi l-ai ocoli sau l-ai duşmăni. Femeie, o simţi primejdioasă, nestatornică, dominatoare, crudă, indiferentă faţă de cei care-o iubesc, ademenitoare pentru ceilalţi până în clipa când, vânaţi. Îi zvârle în tolbă, dezgustată. Deşi feminitatea ei e însufleţită de tine, te depăşeşte. În viaţă te-ar înfrânge. Slab şi credul, în viaţă te-ai încrede vicleşugurilor ei, deşi din mintea ta-s desprinse, din tine venindu-i puterea.

Inconştient, în tine se urzesc treptat, de la sine, faptele creaturilor tale. Voinţa ta abdică, se preface fărămiţându-se în zeci de suflete şi, îmbinându-le delaolaltă, curge cu ele şi cu vremea: destin. Eşti copil, eşti tânăr, eşti bătrân, eşti fetiţă, femeie, eşti cine şi eşti cal, eşti pasăre şi cer, eşti iarbă, livadă, pădure, umbră şi-ntuneric, eşti biserică şi cimitir, şi eşti timpul compunând şi descompunând viaţa, cu mii de mişcări şi mii de neclintiri.

Unde eşti?

Moarte şi înviere în toţi şi tot, eşti Dumnezeu; în afară de tine, spaţiu, respiri. Eşti însuşi echilibrul involuntar şi inconştient al fericirii.

Dănuţ era fericit.

Afară era toamnă; el trăia în primăvară. Ultimele zile ale vacanţei: el trăia liber la începutul vacanţei de Paşti. Dezrobit de realitate, trăia în halucinanta realitate a ficţiunii, cu soare de april în livezi apriline.

Scrisul de pe fiecare pagină avea altă fizionomie.

Uneori cuvintele aveau oblicitatea impetuoasă a ploilor, torenţiale. Dese, grăbite, alergau, ritmate de aceeaşi emoţie vertiginoasă, în care bătăile inimii erau fulgere.

Alteori, şirurile de cuvinte şovăitoare ondulau neregulat, ca serpentinele cârdurilor pe cerurile de toamnă. Lungile respiraţii ale melancoliei erau desemnate în chiar linia cuvintelor care-o exprimau.

Alteori, literile se micşorau delicat, grupându-se în şiruri de mărgeluţe rotunde, clare, dar microscopice, pe care-ţi venea să le culegi cu vârful unui ac fin. Acele cuvinte povesteau cum două fetiţe mici îşi culcau păpuşile. Cinci ani aveau fetiţele, cinci ani aveau cuvintele minusculare, care se jucau de-a somnul cu fetiţele şi păpuşile.

Alteori, cuvintele păreau scrise-n salturi. Lipseau litere. Liniuţele, apostrofele, virgulele dispăreau: eroul sărutase zarzărul de la fereastră, îşi pierduse pelerina şi fugea nebun prin livadă, uitând ortografia şi punctuaţia: iubea.

Isprăvise partea întâia, cea care începea cu un zarzăr înmugurit şi prezenţa unei fete necunoscute în casa părintească a eroului-licean, unde şi el îşi petrecea vacanţa de Paşti – culminând în înflorirea de peste noapte a zarzărului şi în sărutarea din zori.

O dată cu partea doua, schimbase titlul. Din Copilul care a sărutat un zarzăr, devenise Troiţa.

Pe cine iubea? Pe zarzăr sau pe fata cu ochi verzi, din odaia la fereastra căreia era zarzărul? Începuse rivalitatea dintre un zarzăr şi o fată, pentru inima unui copil naiv: copil. Dănuţ vroia să analizeze sau, mai exact, să desfăşoare din primăvară în primăvară, din înflorire în înflorire – răsturnând clepsidra timpului cu albe flori de zarzăr în loc de nisip mort – emoţiile eroului său în faţa zarzărului înflorit, de pe când era copil mic, lector de poveşti, până când, licean în vacanţă, se deşteptase iubind, fără să ştie pe cine. Dacă înlătura din minte poemul născând, şi dacă examina schema, dezbrăcând-o de emoţie, i se părea absurd şi neverosimil ca un băiat – oricât de copil şi oricât de poet ar fi fost – să poată crede că iubeşte un zarzăr, oricât de contopite ar fi fost florile acelui zarzăr cu însuşi chipul femeiesc pe care-l ascundeau în livadă – fiind în faţa

ferestrei – şi în sufletul eroului, fiind în faţa dragostei. Atâta candoare nu era admisibilă. Eroul juca un rol într-o piesă graţioasă, dar juca un rol.

Totuşi, Dănuţ nici nu minţea, nici nu „făcea literatură”, creând un conflict sufletesc din această confuzie, dând realitate rivalităţii dintre zarzăr şi femeie şi lăsându-l pe erou să se clatine, întocmai ca zarzărul încărcat de floare, când spre fereastră, când spre livadă.

Din copilărie, lui Dănuţ „îi bătuse inima” pentru zarzări. Pentru majoritatea oamenilor şi poeţilor primăvara e verde. Ochii verzi pe care-i deschide primăvara subt cerul din nou albastru. Codrul înverzit, iarba încolţită, griul răsărit. În mai toate inimile şi literaturile, semnul primăverei e verdele crud, fraged, răcorit în umbră şi aprins în soare.

Desigur că toţi cânta şi slăvesc şi livezile cu floarea lor de lumină şi cântecul albinelor culegătoare. Dar verdele domină. Tuturora le place mai mult trainica undă de verde a primăverii, căci vara în care se revarsă tot verde e, decât spuma vremelnică a pomilor O clipă înfloriţi, verzi şi ei apoi.

Şi chiar cei care se opresc în livezi, privind şi ascultând, cântând şi descriind, nu fac nici o deosebire între zarzăr, piersic, măr, cireş, păr, gutui şi toată felurimea pomilor care alcătuiesc buchetul de mireasă al primăverii.

Pentru Dănuţ, însă, primăvara nu era decât o singură clipă: aceea când zarzării, fără de frunze, numai flori albe, au înflorit deplin. O emoţie – ca frica unei sărutări sau amintirea ei – le dă o umbră trandafirie pe obrajii albi. Zâmbesc. Râd. N-au frunze. Verdele nu se presimte. Alb pur, în stranele trunchiurilor. Candoare luminoasă.” Lumini de lună şi de zori, roind în clar tumult. Mărgean palid cu vinişoare roze. Bluze de vară cu dantele, în care tinereţa unui trup e undă vag purpurieÂncântare pufoasă în faţa cerului albastru. Pomi îngereşti. Parfum prea copil ca să fie parfum. Zâmbet în petale, zâmbet în miresme. Zarzării. Nume plin de albine. Petale care cad, plutind, zbor întors

spre pământ. Suspin naiv al primăverii. Când zarzării au înflorit, primăvara are rochiţă scurtă şi se duce la biserică.

Dar zarzării nu-s decât o clipă între clipele primăverii. Au înflorit: alb culminant. Şi-n seara aceleeaşi zile albul a ostenit, o undă gălbuie a întristat rozul. Copilăria albului, deodată, a îmbătrmit. Vin frunzuliţele: roi verde. Îngerii din jurul zarzărului au zburat, luându-i vaporosul nimb. A rămas pom ca toţi pomii, robust în haina verde, pe pământul negru: dar un zarzăr de lumină s-a stins între crengile lui.

Cine-a iubit zarzării a cunoscut melancolia adorabilă şi sfâşietoare a acelor visuri de tinereţă, când îţi apare în rochiţă albă fetiţa moartă pe care-ai sărutat-o o singură dată, făcându-te să respiri o clipă parfumul ei de păr, de soare şi de copilărie.

Nu era nici metaforă, nici alegorie, nici efect de siropoasă literatură, îndrăgostirea eroului din poemul lui Dănuţ de un zarzăr, nici confuzia care-l îndemnase să îmbrăţişeze o creangă înfloritâ. Nu. Era o candidă şi dureroasă ofrandă a buzelor neştiutoare şi a sufletului plin încă de poveşti, în faţa zorilor drăgostii – efemeră clipă, ca şi floarea albă, care tot de zori era.

Nuvela lui Dănuţ era poem desigur, ireală ca şi zarzării în clipa când par zbor şi nimb deasupra pământului, nu pomi răsăriţi din pământ.

Dănuţ însă vedea în zarzări toată primăvara, suflarea aburită a primăverii spre cer – iar ceilalţi văd primăvara verde, pământească, păscută de vite, rostogolind trupurile, de patima ei cuprinse, în patul nupţial al sevei.

Monica intră cu ceaşca de cafea.

— Scriai, Dănuţ?

— Nu, Monica. Remarcam un fenomen curios. Eroului meu nu-i prieşte statul în casă. Cum intră în livadă îl văd. Zarzărul îl învie. Cum intră în casă îl pierd, se împăienjeneşte, nu-l mai simt! … Nu merge!

— Scoate-l în livadă.

— Nu se poate. Acuma-i în odaia lui. Budează fără motiv şi nici n-are pe cine buda. Surorile lui l-au invitat la îngheţată împreună cu eroina. A refuzat, pretextând că-l doare capul. Trebuie să stea în odaia lui.

— Lasă-l singur şi du-te cu fetiţele.

— Nu pot! E un moment delicat, pe care trebuie să-l analizeze în sufletul lui. Dimineaţa a sărutat zarzărul. Întâia sărutare de dragoste. E natural să se gândească numai la ea. Dar nu poate. Gândul îi fuge după surorile lui şi după ochii verzi… Vezi, Monica, ochii verzi alungă florile zarzărului întocmai ea frunzele. Îl pândesc mai ales în zarzăr. Priveşte floarea albă, vede ochii verzi. Pe cine iubeşte?

— Tu ştii, Dănuţ?

— Nu. Dar asta nu-i nimic. Se rezolvă de la sine. Gândurile lui, însă, între zarzăr şi ochii verzi, trebuie să aibă o emoţie copilărească, pe care n-o pot găsi în mine… Nu ştiu! Aştept ceva. Caut parfumul unei amintiri şi nu-l găsesc. Îmi trebuie o emoţie din copilărie… Nu ştiu bine ce!

— Să-ţi dau Alunele veveriţei.

— Nu, Monica. Acolo e sufletul de anul trecut. Îmi trebuie ceva vechi de tot… de pe când eram copil mic… o jucărie… o carte. Tu ce cărţi mai ai din copilărie? Monica, n-ai cumva un Robinson Crusoe?

— Mi se pare că am o ediţie franţuzească.

— Nu. Cea românească. O carte cu ilustraţii. Văd culorile: barba lui Robinson, musteţile, căciula ţuguiată, marea, albastru decolorat, papagalul… Monica, haidem în pod! Să ştii că Robinson Crusoe e în lada cu jucării! Vai, Monica, aş da un an din viaţă să-l găsesc! Haidem în pod. Dar să nu ştie nimeni. Mergem numai noi doi.

— Bine, Dănuţ, mă duc să caut cheile.

— Eu te-aştept pe scară.

Dănuţ era în friguri. Uită să-şi ia ţigările, să-şi puie surtucul. Plecă aşa cum era, fără surtuc, în cămeşă

descheiată pe piept, cu mânicile suflecate, aşa cum ieşi în întâmpinarea unui oaspe neprevăzut şi iubit atunci sosit.

Treptele scării de lemn care ducea la pod erau calde în soarele de toamnă. De sus, din balconaşul podului, toamna, galbenă şi roşie în livezi şi păduri, se scutura în vânt, şi valuri albastre cu dealurile, se pierdea în zări, afund.

De jos, Monica văzu profilul lui Dănuţ pe cerul albastru, şi zâmbi. Venea cu cheile. Alergase. Urca scările cu obrajii rumeniţi şi părul împăienjenit pe tâmple.

Dănuţ era grăbit să intre-n pod. În faţa uşii ţesută-n aţe de păianjen, aştepta emoţionat, cum demult aştepta ridicarea cortinei îndărătul căreia strălucea decorul feeriei. Nu mai fusese în pod din copilărie.

Monica încerca cheile pe rând. În grabă, uitase să întrebe care-i cheia podului.

Înaintea lor pătrunse vântul, înfiorând străvechile aţe de păianjen. Bruma uscată a colbului, an cu an cărunţise mai deasă. Culorile erau veştede ca şi lumina care, intrând prin ferestrele podului, îmbătrânea.

Penumbră înfierbântată cu miros de lemnărie şi de evanghelie mucegăită.

Monica nu intrase niciodată în pod. Tăcerea grămădită, decorul de mobile şchioape, demodate, scăpătate, colbul tragic ca o pulbere de moaşte în razele de soare şi mirosul mort făceau parcă să se presimtă sicrie: peceţi solemne pe trecut.

Monica apucă mâna lui Dănuţ.

— Ţi-e frică, Monica?

O strânse în braţe, caldă şi cu raze-n păr ca o creangă de tei. Îşi lăsă capul pe umărul lui Dănuţ.

Tăceau: doi, în tăcerea podului.

Dănuţ îşi lipi obrazul de părul Monicăi. Se auzeau lăbuţele hulubilor pe acoperiş. În vânt plesneau coarde de vioară.

— Monica, vorbi Dănuţ în şoaptă, hai să deschidem lada.

— Hai Dănuţ.

Dănuţ îi cuprinse tâmplele cu palmele, i le strânse – genele Monicăi tremurară – îi dezmierdă obrajii de-a lungul, încet, până la bărbie.

Dulce şi trist, capul Monicăi era pur ca după lacrimi prelinse pe obraji.

Dănuţ îi sărută mâna. Mai mâhnit, în singurătatea de o clipă, zâmbetul Monicăi se rătăci prin părul lui Dănuţ.

— Dănuţ, hai să deschidem lada.

Ladă imensă, ca o odăiţă scundă. Ridicară amândoi greul capac de pe arca lui Noe a copilăriei. Jucăriile plutiră de-a valma, din înecul umbrei şi al anilor.

Săbii, puşti, pistoale, vaporaşe, bărci, corăbioare, mingi, dulăpaşe de păpuşi, forme pentru nisip, căsuţe de păpuşi, diabolouri, patine cu rotiţe, funde, urşi de pâslă, mieluţi mâncaţi de molii, fluturi de hârtie şi gumă, marinari de tinichea răpănoasă, soldaţi cu piedestal de lemn, pâumiere, vioare mute, coifuri, paiaţe cu talgere, o lanternă magică, un pian miniatural, o arenă de circ, lampioane, o maimuţă decapitată, o cutie de bomboane „Riegler” plină cu scoici, codiţa unei veveriţe de tablă, un dinte de elefant, un picior de păpuşă, iarbă artificială…

— Monica!

Vorbise Monica.

— Ce-i, Monica? se miră Dănuţ, scotocind prin ladă.

Monica ridicase din vălmăşagul jucăriilor o păpuşă cu rochiţă albă şi părul tăiat din rădăcini. Ţinea în mini iubirea ei.

— O păpuşă tunsă, se veseli Dănuţ. Stai! … Monica, închipuieşte-ţi că mi-aduc aminte!

Obrajii Monicăi ardeau. Ţinea păpuşa în mini. Nu îndrăznea s-o strângă în braţe. O recunoscuse după rochiţa albă, de ea făcută, şi după şorţuleţul alb, contradictor cu găteala de mireasă.

— Monica, asta s-a întâmplat în anul când ai venit tu la Medeleni, în ultima noapte a vacanţei. Eu trebuia să plec la Bucureşti. Nu ştiu ce i-am făcut Olguţei, dar i-am făcut

ceva, şi mi-aduc perfect aminte că mă temeam. Seara, la culcare, am găsit păpuşa în pat.

Inima Monicăi bătea, bătea.

— Am fost furios. Mai mare insultă nu puteam concepe. Să-mi puie Olguţa o păpuşă în pat! Ştii ce răzbunare am inventat? Am tuns-o, Monica, am tuns-o cu cuţitaşul… Un cuţitaş de os, din plumiera de lac japonez. Ţi-aduci aminte? Plumiera din biroaşul mamei. Mi-o dăruise… După ce-am tuns-o, am împachetat părul şi i-am dat foc… Da! Îmi tăcuse mama foc în sobă. Parcă văd cuferile gata de plecare, focul… Dimineaţa, n-am avut curajul să las păpuşa în patul meu. Am dus-o în pod… Stai! I-am mai făcut ceva! Barbă şi musteţi! Vai, biata păpuşă! I le-am şters cu radierul: se mai cunoaşte? … Cum de n-a aflat Olguţa?! N-a întrebat după ce-am plecat? … Uite-l pe Robinson Crusoe! Monica, l-am găsit!

Bucuria lui Dănuţ răsuna aşa de tare, încât tăcerea podului, fără ecou, deveni mai gravă. În timp ce Dănuţ răsfoia cartea cea mai scumpă a copilăriei lui, Monica se îndepărtă cu păpuşa, spre o ferestruică din fund. Întoarse capul. Dănuţ, aşezat pe marginea unui fotoliu, se cufundase în pozele cărţii.

Degetele Monicăi tremurau uşor. În buzunarul şorţuleţului era un plic. Îl scoase. Era nedesfăcut. Plic de păpuşă, cu un trifoi pe margină şi o caligrafie de copil: „Pentru Dănuţ”. Monica n-avea nevoie să-l desfacă. Atunci, ca şi acum, singurele vorbe, pe care mâna ei le putea scrie lui Dănuţ, erau: „Monica te iubeşte, Dănuţ”.

De-atunci, vorbele erau închise într-un plic, în buzunarul şorţului unei păpuşe, în lada cu jucării din podul de vechituri…

— Monica! Monica! La scris! Ne-am lenevit destul! Cu Robinson Crusoe şi cu Monica ieşi în balconaş.

Se coborâră pe scări. Podul le prăfuise hainele şi mânile, aşternându-le aţe de păianjen în păr.

— Mă pun la scris. Tu ce faci, Monica?

— Cetesc, Dănuţ.
— Te-aştept mai spre seară să-ţi cetesc. Da?
— Da.
Plecă fericit, cu egoismul albinelor când, iluminate de polen, zboară spre stupi.
Cu scrisoarea în mină, Monica porni spre odaia ei. În antret o întâmpina Olguţa, în costum de călărie.
— Melizando, îţi aduc o scrisoare de la gară.
— Mie?
— Da, Melizando. Un nou Pelléas?
— Nu ştiu nimic! se miră Monica, luând în nună voluminosul plic „recomandat”.
— Facem o partidă de tenis?
— Nu mai călăreşti?
— Cum vrei tu, Melizando! zâmbi Olguţa.
— Eu aş sta în odaie… Da cum vrei tu!
— Tu ce vrei, Cuţulachi?
— Călărie! izbucni Puiu, mai mândru să călărească alături de Olguţa, chiar pe mărunţelul Titi-Binghi, decât să nu-i poată răspunde la nici o minge.
— Facă-se voia ta!
Bucureşti, 7 septembrie 1914 „Dragă Monica, Dă-mi voie să-ţi mulţumesc şi să-ţi cer scuze. Abia când am ajuns la Bucureşti, am înţeles raţiunea invitaţiunii tale de a-ţi scrie de aici din când în când. La Medeleni, am crezut ca e o simplă gentileţă, o atenţie pentru cel care pleca descurajat. Ajuns aici, după câteva zile de izolare sufletească, mi-am dat seamă că singura bucurie la care mai puteam aspira era aceea de a scrie la Medeleni. Cui? Olguţei – ştii prea bine – n-aş fi avut curajul. După o vacanţă întreagă, abia de îndrăznesc să-i spun pe nume, şi parcă tot ezit. Lui Dan? El e prea ocupat cu ce scrie ca să se intereseze de altceva în afară de eroii lui. Singura fiinţă de la Medeleni care mă invitase să-i scriu – altfel n-aş fi îndrăznit – şi care mi-ar fi cetit scrisoarea cu aceeaşi bunătate lucidă şi atentă cu care îmi primea şi confidenţele era Monica.

Încă o dată, îţi mulţumesc, şi dă-mi voie să admir în tine cea mai delicată inteligenţă din câte mi-a fost dat să întâlnesc. Era şi natural să n-o găsesc la un bărbat. Am bucuria şi mândria că dacă nu m-am întors de la Medeleni cu ce speram – copilăreşte – când am plecat în vacantă, am câştigat în schimb o prietenie din acelea care te lasă incredul – când le vezi în cărţi – şi evlavios, când le descoperi în viaţă. Sufletul mi-e trist, dar nu gol. Alături de mama şi de tata, pe care îi iubesc, dar de care sunt străin – ca toţi copiii faţă de părinţii lor – te am pe tine, deopotrivă de aproape ca şi ei în afecţiunea mea, dar legată prin egala transparenţă a prieteniei.

Sunt în plin examen, fără emoţie şi fără entuziasm. Regret că sunt atât de bine pregătit. Invidiez emoţia absorbantă a camarazilor pentru care examenul e un joc de loterie. Desigur că fiecare dintre ei a lăsat o dragoste acolo unde şi-a petrecut vacanţa, dar nici o tristeţă, nici o reculegere nu-i distrage din efervescenţa şcolarului în examen. Un răspuns norocos la oral îi face să delireze pe coridoare. Fac tumbe, îşi calcă în picioare chipiile, de care speră că se vor despărţi pentru totdeauna, aruncă în plafon cartea obiectului respectiv, fără să mai ţie socoteală că prin aceasta diminuează preţul oferit de anticar. Într-un cuvânt, pentru ei unicul dispensator de bucurii şi amărăciuni este examenul.

De ce nu pot fi şi eu la fel cu ei? Nici măcar nu pot fi camaradul lor, deşi majoritatea sunt băieţi cumsecade. Dar mă frapează ca niciodată vulgaritatea lor. Înainte de-a vă cunoaşte pe voi, o suportam, mă obişnuisem cu ea, o confundam chiar cu însăşi formula veseliei în mai mulţi. Credeam că-i singura fizionomie a glumei şi a râsului, aceea pe care o vedeam zilnic la şcoală, de când intram până când ieşeam. Olguţa mi-a dat un alt criteriu. Am căpătat de la ea noţiunea vie – nu livrescă – a exuberanţei irezistibile, care-ţi schimbă ritmul sângelui, făcându-te vesel cum te-ar face tânăr: adevărată ploaie de primăvară. Ce exil, Monica,

atmosfera liceului, după a casei voastre! Râsul Olguţei – pe care de atâtea ori îl aud – îmi pare sunet din altă viaţă, fără de echivalent aici unde mă găsesc. Îmi devalorifică – sau îmi valorifică exact, pentru întâia oară – pe toţi oamenii, toate atmosferele, toate decorurile. Probabil că marii compozitori muzicali, atunci când ascultă melodiile care abia se încheagă în sufletul lor, dacă nu-s complect absorbiţi de ele şi dacă primesc simultan şi zgomotele vieţii exterioare, au aceeaşi impresie de exil în viaţă şi de trivialitate a lumii în care trăiesc. Dar aceştia au măcar făgăduinţa muzicei exprimate! Eu n-am nimic, Monica, decât sunetul Olguţei, mereu vibrând în mine, şi izolarea mea printre ceilalţi. Sunt prizonierul acestei vibraţii, pe care numai eu o aud, şi care, izolându-mă de ceilalţi, mă face să-i privesc sluţiţi, fără de bunătate, şi să-i aud barbari, fără de putere.

După cum vezi, Monica, nu ştiu să suport cu bărbăţie reintrarea în viaţă. Şi n-am, măcar, deprimarea aceea violentă – atât de minuţios reprezentată şi analizată de literatura romantică – deprimare care se elimină de la sine prin însuşi excesul care o consumă. Nici nu simt nevoia să plâng, nici să nu mă hrănesc, nici să nu dorm. Nici într-o clipă nu mi-a venit gândul să mă sinucid: ispită puerilă, pe care am cunoscut-o odată, şi despre a cărei romanţioasă futilitate mi-am dat perfect seama când am devenit lucid. Am rămas cum eram şi înainte: izolat. Cu o deosebire fundamentală însă. Înainte, eram izolat de ceilalţi din cauza sufletului meu, suprasaturat de lecturi; acuma, sunt izolat de ceilalţi din cauza altui suflet, care nu-i al meu, pe care-l doresc şi care niciodată nu va fi al meu. Mi-ai spus-o tu, Monica, şi-ţi mulţumesc pentru că ai avut o singură dată curajul să fii crudă cu mine, tu, atât de bună. Sunt oameni făcuţi să iubească o singură dată în viaţa lor, şi alţii făcuţi să fie iubiţi pentru totdeauna. Viaţa a vrut ca tocmai Mircea Balmuş, care face parte din categoria întâia, s-o întâlnească pe Olguţa.

Nu simt nici revoltă, nici amărăciune împotriva vieţii. Olguţa – oricum ţi-ar arăta-o viaţa, şi orice ţi-ar fi – e un dar din acelea cu care viaţa nu-i darnică. L-am primit pe jumătate, cunoscând-o numai. Îl voi socoti întreg fiindcă o iubesc.

Câţi oameni nu-s care iubesc o viaţă întreagă amintirea unui mort sau a unei moarte! Mă voi număra printre aceia, şi de la o vreme mă voi socoti fericit numai fiindcă iubesc.

Nu-mi dau seama de măsura în care cele de mai sus sunt sincere şi valabile, dar aş dori să fie.

Îmi displace fanfaronada şi grandilocvenţa, mai ales când vorbeşti de resemnare, şi mai ales când îţi vorbesc ţie, Monica. Ai deplina libertate să judeci ceea ce-ţi spun şi să-mi împărtăşeşti şi mie aprecierea ta, de a cărei sinceritate sunt mai convins chiar decât despre a mea.

Totuşi, cu nimeni nu mi-e uşor să fiu sincer decât cu tine. Spre tine gândurile şi sufletul se îndreaptă natural, ca floarea-soarelui după soare, aşteptând să le luminezi. Cu tine sinceritatea nu e un efort; dimpotrivă, reticenţele necesare uneori între un băiat şi o fată îmi par nefireşti şi greu de păstrat. De asta îţi voi împărtăşi o observaţie lămurită abia acum, la Bucureşti.

Închipuieşte-ţi că o iubeam pe Olguţa cu mult înainte de-a o cunoaşte! Prietenia mea pentru Dan – adevărată vasalitate – nu era decât o formă o iubirii mele pentru Olguţa. O presimţeam pe Olguţa în Dan, fără să-mi dau seamă, şi de aceea, înainte de-a o cunoaşte pe Olguţa, prietenia mea pentru Dan avea caracterul unei iubiri. Pe atunci nu-mi puteam explica şi eram turburat, ca de un echivoc descoperit în mine, de emoţiile pe care mi le dădea apariţia lui Dan. Mă intimida şi eram fericit lângă el, prea fericit, simţind nevoia de-a tăcea mai mult decât aceea de-a vorbi, atât de caracteristică prieteniei. Eram „sedus” de prietenul meu. Şi de aici se năştea susceptibilitatea mea pentru tot ce mi se părea că-l înstrăinează de mine şi de atmosfera de perfectă puritate în care doream să trăiască –

susceptibilitate care-l revolta ca o tutelă şi pe care o trata fără menajamente, brutal chiar. Aceea e singura brutalitate din partea oricui, pe care am tolerat-o, pe care am acceptat-o, fără mirare la început, cu consternare mai târziu. Mă „repezea”, Monica, mă maltrata. Uneori nici nu-mi răspundea la întrebări. Alteori îmi întorcea spatele. Într-un cuvânt, mă tiraniza, conştient parcă de puterea pe care o avea asupra mea. Deşi timid, am fost întotdeauna independent şi mi-am apărat independenţa cu energia taciturnă şi netă pe care numai timizii o au – o cunoşti prea bine – şi care surprinde ca explozia unui pahar cu apă pe cei care confundă timiditate cu debilitatea voinţei.

Totuşi, faţă de Dan, abdicasem la tot ce, până atunci, fusese cheia de boltă a construcţiei mele sufleteşti. De câte ori nu m-am întrebat: de ce? Niciodată n-am avut curajul să-mi răspund cu francheţă: fiindcă îl iubesc. Vedeam în această iubire nemărturisită, o monstruozitate, o aberaţie, pe care n-aveam curajul s-o privesc în faţă, deşi, zilnic îi simţeam efectele. Abia acum îmi dau seama şi mă cutremur, nu fiindcă „iubirea” mea pentru Dan ar fi avut un substrat echivoc – nu-l avea – dar pentru că atâta vreme am putut convieţui cu o ipocrizie faţă de mine însumi, neavând tăria să o suprim. E actul cel mai urât al conştiinţei mele: ţi-l spovedesc ţie, ca să mă cunoşti mai bine. Oare toate marile prietenii dintre băieţi au la bază aceeaşi confuzie? Nu ştiu! În ce mă priveşte, simt lămurit că fără de asta n-aş fi avut pentru Dan o prietenie de egală intensitate. În prietenie, darul sufletesc, de o parte şi de alta, trebuie să fie complect şi egal. Dan nu ştie să dea: el acceptă. E prea distrat ca să fie capabil de amănunţitul devotament ai prieteniei. E prea leneş sufleteşte, ca să aibă neprecupeţitele solicitudini şi sacrificii ale prieteniei. De când îl cunosc, niciodată n-a simţit nevoia să-mi facă vreo confidenţă. Eu, până să nu vă cunosc pe voi, i le-am făcut pe toate, în mod, ca totul natural, nefiind solicitat decât de mişcarea de reflux a prieteniei, pe care Dan n-o cunoaşte.

Ce ştiu eu din sufletul celui mai bun prieten al meu? Câteva poezii şi unele fragmente de viaţă. Ce cunoaşte el, dintr-al meu? Adică ce nu cunoaşte? Mă tem însă c-a uitat: e prea neglijent ca să păstreze chiar spovedaniile unui prieten. Pentru el prietenia e un antract, o distracţie provizorie; pentru mine e singura oglindă în care încap total, singura oglindă odihnitoare ca o baie în râu de munte.

Şi totuşi îl iubesc. El va rămâne totdeauna pentru mine un mare prieten. Eu pentru el? Dumnezeu ştie!

Ce farmec ciudat şi rar a pus viaţa în aceşti doi fraţi: Olguţa şi Dan. Atât de osebiţi unul de altul, fraţi totuşi în acelaşi farmec: veselie, la Olguţa, frăgezime de copil melancolic, la Dan.

Când am aflat, anul trecut, că Dan are o soră, şi când am cunoscut fragmente din scrisorile Olguţei, pline de tachinări la adresa mea, am avut convingerea că veselia Olguţei e o mască adorabilă, mască totuşi. Credeam că are aceeaşi fizionomie ca şi Dan. Sau, mai exact, o compuneam imaginativ, cu tot ceea ce mă fermecase Dan, feminizând aşa cum puteam.

M-am înşelat? Nu ştiu! Dar am impresia că aceeaşi putere cu două feţe e într-amândoi. Melancolia aparentă a lui Dan e ca o osteneală datorită unei prea mari exuberanţe lăuntrice. Exuberanţa aceea există în el, identică exuberanţei aparente a Olguţei. În Olguţa, acea melancolie, vădită la Dan, sunt sigur că există, dar e ascunsă subt exuberanţă. Sunt fraţi amândoi: o simt perfect eu, care-i iubesc pe amândoi. Cu singura deosebire, că la unul şi la altul alternanţa de exuberanţă şi melancolie e invers aşezată. Ceea ce e aparent la Dan, e ascuns la Olguţa. Ceea ce e aparent la Olguţa, e ascuns la Dan.

Acestui mod de a judeca – poate greşit – datoresc un sentiment cu desăvârşire ciudat, pe care mi-l inspiră Olguţa, dimpreună cu celelalte: un sentiment de sfâşietoare milă. O milă protectoare, duioasă, ca aceea pe care-o au părinţii care-şi adoră copiii, văzându-i că intră în viaţă copii.

Mi-e frică să nu sufere, Monica. Sunt îngrozitoare suferinţele acelea care râd mult! Suferinţa lor nu se refugiază în muşchii feţii, nici în glandele lacrimale, ci cade în adâncimile sufletului. Nu ştiu nici să plângă, nici să se zbată. Tac şi sufăr, pironiţi de acelaşi tăiuş, din ce în ce mai profund, până în cele mai lăuntrice ţesuturi sufleteşti, Nu-ţi pare ciudat, Monica, să-mi inspire tocmai Olguţa – ea care mă intimidează cum nici un profesor sau examen nu m-a intimidat – un astfel de sentiment? Logic, ar trebui să-l înlătur. E prea dominatoare Olguţa, prea puternică, prea decisă, prea biruitoare, ca să aibă cineva temeritatea de-a o compătimi. Totuşi, o intuiţie irezistibilă menţine şi alimentează necontenit acest sentiment zadarnic. Ce pot face eu pentru Olguţa? Eu, Mircea Balmuş? Dar tu, Monica, inteligentă, devotată, bună, generoasă, lucidă, poţi să veghezi. De fapt, tu eşti singurul sprijin al Olguţei. Te iubeşte şi te stimează. Tu ştii să fii prietenă altfel decât Dan, şi tu eşti singura ei prietenă, singura ei soră. Ea, cea mai bine dintre noi, ştie că nu eşti Melizandă. Tu, singură dintre toţi, o poţi… ştiu eu, ocroti. Deşi excesiv de inteligentă, Olguţa poate fi uşor înşelată. Se simte prea puternică în faţa oamenilor – şi este realmente – o distrează prea mult, cu toţii, mărindu-i colecţia de „păpuşi”, fiecare prin contribuţia de ridicol propriu, ca să aibă în faţa lor atenţia şi neîncrederea precaută, comună ţăranilor şi oamenilor slabi. E o fire prea generoasă, şi ceilalţi sunt prea puţin. Napoleon în Spania n-a fost învins prin lupte făţişe, ci demoralizat prin hărţuieli perfide. Aceasta-i primejdia care-o pândeşte pe Olguţa. Armele ei sunt făţişe, ale celorlalţi ascunse, mai ales în faţa ei. E prea strălucitoare prin toate cele, ca să nu deştepte mereu răutatea coalizată a invidiei. Mă uitam la Rodica: nu-mi explic cum a putut Olguţa s-o aleagă pe Rodica! În faţa Olguţei era ca un clopoţel în mina care-l sună. Pe la spate însă – am remarcat de multe ori – o duşmănea pe Olguţa, meschin evident, cu suflet de slugă, care la bucătărie urăşte pe stăpân până şi pentru că i-a dat

bacşişul care-i măreşte capitalul adunat din furturi tolerate şi daruri generoase. Totuşi, Rodica se bucura la Medeleni de consideraţia datorită prietenelor Olguţei. Şi sunt convins că Olguţa o credea veselă, prostuţă, inofensivă: „Buftachi”, cum îi spunea. Şi câte Rodice n-o pândesc pe Olguţa, nu izolate, ca la Medeleni, ci solidarizate.

Să dea Dumnezeu să mă înşel! Aceste gânduri mă urmăresc aici, departe de Olguţa. Lângă ea, era imposibil să nu privesc totul cu cel mai temerar optimism – şi poate că atunci aveam dreptate. Poate că aici sentimentul de relativă dezarmare a Olguţei e datorit sufletului meu, singur cu mine, pe câtă vreme încrederea de la Medeleni îmi venea de la Olguţa, era o emanaţie de-a ei.

Logic, îţi spuneam şi mai sus, pot să argumentez că n-am dreptate, dar chiar rămânând fără replică sufletul nu e convins.

Să-ţi povestesc altceva în legătură cu Medelenii. Alaltăieri a venit Gheorghiţă pe la noi. Mama îl vede cu mare simpatie, ca pe tot ce vine din Moldova. Aşa că Gheorghiţă, abia sosit la Bucureşti, s-a şi grăbit să ne viziteze. E greu să-ţi descriu bucuria pe care am simţit-o văzându-l pe Gheorghiţă! Parcă aş fi primit o scrisoare de la Olguţa. Pe fratele meu – dacă aş avea unul – nu l-aş fi revăzut cu aşa demonstraţii de bucurie ca pe Gheorghiţă. Îmi venea să-l poftesc în odaie – de altfel l-am şi poftit – să-l arăt tuturora, să-i strâng mânile afectuos, să-i fiu cât mai agreabil. E un spectacol să ne vezi, pe Gheorghiţă şi pe mine, discutând. Eu caut să aducă vorba despre Medeleni, subiect care îl pasionează şi pe el, dar exclamă numai: „Hâi, s-o fi văzut pe duduia Olguţa cum o intrat cu otomobilul!” etc… Olguţa, mai ales, îi provoacă exclamaţii dese, dar numai exclamaţii. Reacţionează în faţa ei ca la o defilare de 10 Mai sau ca în faţa unei clădiri cu douăzeci de etaje. Alteori abundă despre întâmplările din sat. Şi totuşi, e singurul om cu care stau de vorbă, fiindcă e singurul care vine de la Medeleni. Ce s-ar distra Olguţa să ne vadă discutând, în timp ce Gheorghiţă

grijeşte apartamentul lui Dănuţ, şi eu supraveghez oarecum în calitate de prieten! Mai este şi Coco, papagalul lui Nae, pereche binecunoscută de Olguţa. Îmi pare rău că nu pot să-i descriu aceste scene. Ar avea nişte „păpuşi” de tot hazul.

Curios! Înainte, adică la începutul vacanţei, mă temeam să nu devin şi eu una din păpuşile Olguţei. Acuma aş fi mulţumit şi cu atâta, dar mă tem că nici „păpuşă” de ajuns de interesantă nu-s. Mi se pare că fostul „Hardtmuth”, o distra mai mult decât „duduia Mircea”, devenită Mircea pur şi simplu.

Am aflat de la Gheorghiţă efectul pe care l-au avut cutiile de bomboane nedesfăcute, găsite pe dulapul odăii mele. Adevărul ar fi distrat-o pe Olguţa mai mult decât versiunea ei. Nu le-am uitat, Monica! Aceste cutii mi le dăduse mama, când am plecat la Medeleni, să vi le ofer vouă şi doamnei Deleanu. Din clipa când mi le-a dat mama, am avut convingerea că mă vor tortura. Aşa s-a întâmplat. În tren am uitat de ele, dar le-am regăsit, deschizându-mi cufărul. Vedeam scena oferirii lor: eu, cu trei cutii în braţe, intrând în sofragerie sau în salon subt ochii Olguţei! Mă simţeam devastat de ridicol. N-am avut curajul să vi le ofer în ziua sosirii. Am amânat tortura pe a doua zi. A doua zi mi-am dat seama că pe lângă reeditarea scenei terifiante, aşa cum mi-o închipuisem, aşa cum o trăisem, ar mai fi trebuit să înfrunt şi mirarea voastră că nu vi le oferisem cu o zi înainte. Mi-am spus: dacă mai las să treacă vreo două-trei zile, am să vi le ofer, atribuind distracţiei întârzierea. După vreo săptămână, mi-am dat seama că şocolăţile – mai ales vara – nu rezistă. Nu puteam deci să vă ofer şocolăţi stricate. Am renunţat la ele, fericit. Acum însă începea altă problemă: cum scap de ele? Nu-ţi poţi închipui câte nopţi am fost torturat, literalmente, de această întrebare! Le-aş fi zvârlit undeva, dar îmi era frică să nu mă vadă cineva cu pachetele în braţe. Le-aş fi dat la bucătărie, dar nici servitorilor nu le puteam da bomboane alterate şi, pe

deasupra, riscam o indiscreţie. N-am rezolvat această problemă nici în ziua plecării. Am pus cutiile pe dulap, spunând cum mi-ar fi spus Olguţa într-o astfel de ocazie: Alea jacta est!

Acesta-i protectorul Olguţei!

Dor am vorbit de ajuns de mine! Îl aştept cu egoistă nerăbdare pe Dan. Probabil că anul acesta îi voi fi profesor de latină şi română. Închipuieşte-ţi! Directorul liceului mi-a oferit suplinirea acestor două catedre, din pricină că titularii sunt concentraţi. Am acceptat, fiindcă deocamdată e singura posibilitate întrevăzută de-a câştiga şi eu ceva. A sosit momentul! Mă apasă sacrificiile făcute de părinţii mei. Sunt hotărât să mă susţin singur. Acest gând numai, m-a împiedecat de a-mi face armata ca voluntar.

Aşa că anul acesta voi fi pentru Dan vecinul de pe catedră. Să fi fost la Iaşi – cine ştie – poate v-aş fi fost profesor, Monica. Mă vezi în această postură? Eu pe catedră, şi Olguţa în bancă! Eu profesor, ea eleva mea! Gândindu-mă numai, simt că aş renunţa la cariera profesoratului. Aş fi cea mai domnişoară dintre toate elevele mele!

Iar vorbesc de mine!

Sunt nerăbdător să cetesc întâia nuvelă a lui Dan. Cred, după puţinul care mi l-a spus, că va fi mai degrabă un poem.

Un băiat îndrăgostit de un zarzăr! E Dan eroul acela unic. Numai el poate fi „îndrăgostit” de un zarzăr. Pentru nuvelă, e un caz prea special, prea singular. Nuvela cred că trebuie să abordeze normalul cel mai cotidian, nu excepţionalul. Dat poemul – ca atare considerat – sunt convins că va avea o rară frăgezime. Va fi poemul primăverii din suflet, în faţa primăverii din livezi. Numai Dan poate realiza aşa ceva. Cred că delicateţa lui poetică – e ceva feminin – nu are echivalent în literatura românească. Poezia lui Dan are ceva din atmosfera odăii şi persoanei tale. Da, Monica. Poezia lui Dan seamănă cu tine. El nu, dar poezia lui da. Poate că din această cauză, în epocile când scrie, emană din el o puritate

limpede, o înseninare blânda, pe care nu mai lângă tine le poţi găsi la fel.

Ce fericit e Dan la Medeleni, scriind în preajma voastră! Tu, Olguţa, doamna Deleanu, domnul Deleanu, atmosfera casei voastre: ce minune! Monica, Medeleni sunt cel mai admirabil material la care poate aspira un poet romancier. E păcat să se piardă, căci aşa cum sunt acuma, mâne-poimâne nu vor mai fi.

Datoria lui Dan e să construiască echivalentul literar al Medelenilor. Va fi un roman unic, pe care simt că numai Dan îl va putea scrie, cu tine alături. Roman prin dimensiuni – căci trebuie să fie o operă vastă – nu va avea fabulaţiunea confecţionată a romanelor în genere. Viaţa, redată într-o formă pură. Voi toţi trăind, fiecare cu fizionomia lui distinctă, atmosfera casei voastre – sunt viaţa şi poezia contopite.

Medelenii trebuie salvaţi de la pieire. Nu trebuie să-mbătrânească, nici să moară risul Olguţei, parfumul de tinereţă al odăii tale şi farmecul tulbure al tinereţii lui Dan. Nu trebuie să dispară Medelenii ca o moşie oarecare. Ar fi o crimă, când din copilărie Dan a trăit la Medeleni. Şi-i datoria noastră, Monica, a ta şi a mea, să-l silim pe Dan să fie rapsodul Medelenilor. Eu unul accept această datorie ca pe un ideal. Nu văd la ce mi-aş închina viaţa mai frumos, decât contribuind la realizarea acestei opere. Simt bine că în clipa când voi vedea în vitrina librăriilor, volumul, sau volumele, cu titlul Medeleni, voi simţi că mi-am făcut datoria, silindu-l pe Dan să şi-o facă. Căci titlul acestui vast poem-roman, trebuie să fie Medeleni. Numele frumos al realităţii nu trebuie ascuns. Cântarea Medelenilor trebuie să se numească Medeleni. Va suna titlul ca un clopot în inima cetitorului, căci numele acesta chiar e sunet de clopot limpede. Monica, primeşti să devenim fraţi amândoi întru această sarcină? Să nu-l lăsăm pe Dan să se irosească, să nu-l lăsăm să uite, să nu-l lăsăm să se înstrăineze de Medelenii voştri prin copilărie şi tinereţe, de Medelenii mei

prin dragoste. Să fim pentru Medeleni, în sufletul lui Dan, ceea ce erau vestalele, în templu, pentru focul sacru. Să păstrăm, să întreţinem şi să ocrotim flacăra Medelenilor în sufletul lui Dan.

Monica, mulţumesc lui Dumnezeu şi-ţi mulţumesc ţie, că mi-aţi îndreptat gândul spre tine. Sunt fericit în această noapte. Mi-am găsit un scop mare şi frumos, care poate da vieţii mele modeste un ritm amplu. Fii alături de mine.

Îţi mulţumesc, Monica, şi rămân fratele tău devotat, Mircea.”

Monica privi îndelung asfinţitul de toamnă – corabie de aur plutind cu pânzele de nouri în depărtările albastre – până când ochii i se înlăcrimară. Oricum, la şaptesprezece ani e trist să-ţi jertfeşti iubirea, plecând cruciat spre izbăvirea unui sfânt mormânt.

Totuşi, Monica era alături de Mircea. Cu mişcări blânde, fărâmiţa plicul nedesfăcut de şapte ani, găsit în buzunarul şorţului păpuşei din pod.

În odaia lui, Dănuţ, aplecat deasupra caietului dăruit de Monica, avea cincisprezece ani neîmpliniţi în suflet şi surâs, şi nu ştia încă dacă iubeşte un zarzăr înflorit la o fereastră sau chipul cu plete brune şi ochi verzi dindărătul ferestrei.

Deasupra Medelenilor, cu lente pogorâri de frunze, Toamna de aur binecuvânta pământul în care odihneau primăverile şi toamnele de odinioară.

TITLUL ROMANULUI.

Situaţia lui Mircea, ca profesor al foştilor săi colegi, ar fi fost delicată, dacă excepţionala superioritate de cultură şi inteligenţă, cunoscută şi recunoscută de aceştia încă de pe vremea când era şi el în bancă, nu i-ar fi dat un prestigiu de pe atunci izolator.

Pe de altă parte, recentul profesor venea în mijlocul liceenilor cu laurii unui şampionat de curând câştigat, spre gloria Liceului Lazăr: succesul cu care-şi trecuse bacalaureatul. Media zece n-ar fi însemnat numaidecât mare lucru, deşi media următorului la clasificaţie era opt

treizeci. Dar după dizertaţia sobrului candidat – dizertaţie ascultată vreme de o oră, când ştiut este că majoritatea fragezilor oratori abia poate umplea regulamentarele douăzeci de minute – profesorul universitar, preşedintele comisiunei, reputat pentru ceea ce şcolarii apreciază eu epitetul „constipat” – îl felicitase în numele comisiunei, făcând totodată şi elogiul liceului care produsese „un astfel de element”.

În loc să fie primit de elevii clasei a opta modernă cu exclamaţii, râsete şi ricanări – cum se aştepta – Mircea fusese întâmpinat cu aplauze spontane, la care se asociase şi taciturnul elev din banca cincea: Dan Deleanu. Directorul liceului, care pândea la uşă, gata să intervie la nevoie, intrase, acordând binevoitor şi el sonora acoladă gloriosului debutant. Într-un liceu, clasa a opta dă tonul, precum Bucureştiul în ţară. Aplauzele se generalizaseră din clasă în clasă, metamorfozând în chip firesc, faţă de toate clasele în care Mircea preda latina şi româna, pe fostul strălucit elev, în impunător profesor.

De atunci, raporturile dintre Mircea şi elevii săi păstrau nuanţa începutului, menţinută şi de genul curs universitar pe care tânărul student îl introdusese la liceu.

Spre deosebire de majoritatea studenţilor recenţi – care, ori arborează pălării garibaldiene peste anarhia pletelor şi a straielor, ori exagerează exorbitant ultima modă, de la pieptănătură până la cravată, ciorap, manşetă şi tăietura unghiilor – Mircea alesese sobrietatea vestimentară a hainelor negre, echilibrat croite pe trupul lui şi pe gustul lui de anonimat, în afară de orice modă, nuanţă socială, literară sau universitară. Îngrijit ca întotdeauna, Mircea, în noua ţinută, afirma o eleganţă personală, tocmai în cea mai impersonală epocă pentru băieţi: aceea a schimbării uniformei cu costumul civil şi a relaxării tutelei părinteşti. Răstimp când râvna de originalitate e primul snobism deformant, permanent în toate manifestările proaspeţilor studenţi, începând cu lavaliera, sau inelul cu cap de mort,

sau cu monoclul şi culminând în cinismul sau idealismul verbal, ambele profesate în public şi contrazise de adâncile candori – cu lacrimi autentice – în faţa drăgostii.

În sfârşit, o nouă şi timpurie afirmare a personalităţii lui Mircea îl înălţase în stima tuturora. Revista ieşană Viaţa contimporană, hulită şi invidiată ca Parisul, îi publicase la rubrica Note pe marginea cărţilor, un studiu despre Jean-Cristophe. Studiul era închinat domnişoarei O. D. Succinta dedicaţie nu avea caracter de madrigal, ci arăta Olguţei că Mircea îşi aducea aminte de o convorbire avută cu ea, generatoare a acestui studiu.

În acest fel, Mircea recunoştea Olguţei rolul de inspiratoare, arborând, ca străvechii cavaleri, culorile ei.

Convorbirea cu Olguţa se referea la muzica lui Debussy, deseori auzită la Medeleni, din pricina preferinţei doamnei Deleanu pentru acest compozitor modern.

Neîncrezător în priceperea lui muzicală şi doritor să afle dacă aversiunea lui pentru Debussy era o atitudine motivată de o apreciere încă nelămurită sau dovada unei inferiorităţi de comprehensiune o întrebase pe Olguţa.

Lectorul atent la astfel de amănunte îşi aminteşte că Olguţa, încă din copilărie, în muzică avea simpatii şi antipatii violente, ca şi în viaţă. Debussy era din categoria doua. Aşa cel puţin pretindea Olguţa. Mircea găsise un puternic aliat într-o eventuală discuţie cu doamna Deleanu. Cum însă Mircea nu s-ar fi încumetat să provoace astfel de discuţiuni, cărora, din pricina drăgostii respectuoase pentru doamna Delenu, le atribuia un caracter jignitor – cu prezenţa, tonul şi vorbele Olguţei vii în mintea lui, începuse o discuţie mai amplă, adică un atac larg împotriva simbolismului, al cărui vag straniu şi, mai ales, enervant, îl vedea personificat în muzica lui Debussy.

Noţiunea aceasta de „enervant”, o datora Olguţei, care, natural, nu prevăzuse, în clipa când răspundea lui Mircea la întrebare, caracterul de diagnostic public al unui întreg

curent literar pe care trebuia să-l capete butada ei în versiunea scrisă a lui Mircea.

Mircea condamna simbolismul, arătând că, spre deosebire de toate curentele literare, se adresa mai ales nervilor, un fel de periferie a sufletului în care simbolismul vroia să atragă întreg sufletul omenesc.

Răspunzându-i la întrebare, Olguţa-i arătase că ceea ce nu poate suporta nici în literatură, nici în muzică este „pisicismul". Pentru Olguţa, antipodul pisicismului era Kipling: bărbat. Loti era o perfectă incarnaţie a „vagului felinizant", care dă mal-de-mer sufletesc. Diferenţa – spunea Olguţa – e că răul de mare este eliminat într-o măsură prin însăşi convulsiunile stomahale, care-l caracterizează, pe câtă vreme răul de mare sufletesc are ca echivalenţă a crampei nostalgia sinuciderii. „Prefer să merg pe mare, cu orişice risc, încheiase Olguţa, decât să ascult muzică sau să cetesc literatură care să mă facă să regret că sufletul n-are stomah."

Mircea vedea în simbolism o negare a vieţii, un fel de-a putrezi elegant, de dragul somptuoaselor fosforescenţe ale putregaiului. Vedea în el defetismul individualismului, care bântuia în ultimul timp, şi al „neputinţei de ideal", denumită fanfaron „dispreţ pentru ideal". Arăta că artisticismul atât de aparent al simbolismului e tocmai negarea artei, care e artă numai în măsura în care poate reconstitui viaţa, şi nu în a o elimina, mineralizând-o. Că o mumie egipţiană e minunată tocmai fiindcă a fost odată vie, pe câtă vreme literatura simbolistă e o desăvârşită mumie în sicrie armonios cizelate, care niciodată n-a fost vie. Că arta adevărată, ca şi viaţa, e nud încărcat de sânge, pe câtă vreme simbolismul e fast decorativ pe o absenţă, pe un vid.

Şi acestei orientări debilitante – mai curând masca unei dezorientări – opunea orientarea desprinsă din epopeea modernă a lui Jean-Cristophe. Recunoştea inferioritatea artistică a lui Rolland faţă de perfecţiunea şi subtilitatea artistică a simboliştilor, dar tocmai acest deficit de

artisticism îl făcea să respire. Senzaţia soarelui viguros şi violent, după lămpile-giuvaeruri în care lumina e penumbră de mătasă, fard.

Vedea în Jean-Cristophe profilul luptei tragice a lui Prometeu, cu dublul fond al muzicei solemne şi umane a lui Beethoven şi al literaturii ruseşti convulsionată de idealuri, ca un teren vulcanic. Şi încheia, spunând că simbolismul modernei literaturi româneşti nu merită elogiul unei analize.

Cu toate că războiul mondial deţinea trustul tuturor preocupărilor, articolul lui Mircea stârnise furtună, cu atât mai mult cu cât un fost coleg glumeţ informase pe un critic simbolist că autorul articolului era simplu elev la Liceul Lazăr. Se făcuseră intervenţii la director ca elevul Balmuş să fie eliminat. Atunci se aflase că era student şi suplinitor eminent. Se bucurase câtva timp de gloriola cânilor cu cerul gurii negru. La Universitate era privit cu deferenţă. O revistă bucureşteană răspunsese articolului, atribuindu-l printr-o confuzie strategică, redacţiei Vieţii contimporane, asupra căreia plouaseră din nou – cu verva ouălor clocite şi a murăturilor stricate – epitetele de „ramolisment”, „senilitate”, „fineţă rurală”, „apologiştii mămăligei”, „Olimpul cu miros de cojoc”, „crâşmarii tradiţionalismului”, „bisericuţa bărbilor de mujic”, „trustul Mioriţei” şi „feudalii de la Iaşi”.

Primise şi un mandat poştal noul colaborator căci inconsecventa redacţie a revistei moldovene avea cultul simbolismului într-atât, încât plătea munca intelectuală prin simbolul de argint. Mai primise şi o telegramă: „„Clubul burlacilor” te-a înscris printre membri.

Cotizaţia se plăteşte prin articole lunare. Nu te lăsa nici tu, nici tu, Olguţa.”

Acerbul şi intransigentul critic, după ce închisese uşile, sărutase iscălitura de pe banda telegrafică. Familiarul strigăt războinic, pe care Olguţa-l intona la tenis, îl primea ca o deviză săpată deasupra sufletului.

De când se înapoiase de la Medeleni, Dănuţ făcea plimbări zilnice în tovărăşia lui Mircea. Venise după vacanţă taciturn, sălbatec şi retras. Îmbrăcase de la început, cu un fel de satisfacţie, uniforma de liceu, ca pe o haină monacală. Spre deosebire de colegii lui dintr-a opta, care spre seară o părăseau, devenind noctambuli în haine civile, el o păstra de dimineaţă până seară, fără dorinţa de-a o părăsi.

Nu isprăvise Troiţa. O lăsase Monicăi, dăruindu-i-o ca şi Alunele veveriţei, fără de nici o veleitate de publicare, cu toate că Mircea, îl îndemna mereu, arătându-i că unul din factorii hotărâtori ai evoluţiei unui scriitor este contactul cu publicul. Îl sfătuia să trimită ceva la Viaţa contimporană. Dănuţ nu vroia. Un fel de orgoliu de-a se şti Cenuşăreasă şi bucuria pură de-a fi cetit numai de Monica îi anulau fireasca vanitate de-a culege elogii şi aplauze, sau de-a aspira la ele. Cât despre Viaţa contimporană nu-l atrăgea de loc, după cum nu împărtăşea de loc animozitatea lui Mircea împotriva simbolismului. Penumbra muzicală a tehnicei simboliste îl ademenea. Recunoştea o mare originalitate acestei literaturi. O socotea, faţă de celelalte curente literare, ca un fund de mare cu straniu ritm şi stranii vietăţi în lumină crepusculară, legănate şi apăsate de aceeaşi masă formidabilă de apă, creatoare a unei noi pulsaţii – mai lentă, mai onctuoasă, mai aiurită – şi a unei temeri nedesluşite, definită numai de cuvântul francez: angoisse.

Celelalte curente literare purtau pecetea pământului – acesta, a fundului marin. De asta, şi Debussy, cu tonalităţile lui speciale, dădea impresia unei alte lumi, neliniştitoare, alarmând instinctul pământean de conservare, cu seducţiuni de adânc iluminat de lună, în care sirenele sunt străvezii ca însăşi unda, şi muzica-i limitată întrebare pe buzele tăcerii.

Faţă de preceptele literaro-sociale ale Vieţii contimporane, şi faţă de orientările spre societate, recomandate de Mircea, se simţea mai curând solidar cu simbolismul. Nu se

vedea prin nimic „social”, şi gestul creaţiunii lui literare îl îndruma spre singurătate, nu spre oamenii coalizaţi social.

„Când scriu întorc spatele societăţii. S-o uit pe ea şi să mă uit pe mine, e mijlocul şi scopul literaturii mele.”

Mircea îl combătea cu intransigenţa caracteristică celor care au început să-şi împărtăşească părerile în public, convertindu-le, prin aceasta, în convingeri obligatorii.

În discuţii, Mircea era disciplinat. Argumentele se legau metodic, năzuind către idei generale. Dănuţ era neprevăzut, dar foarte dezordonat. La o perioadă de argumente de-ale lui Mircea, Dănuţ răspundea printr-o metaforă. Mircea medita cu seriozitate în faţa ei, ca lingă o cetate enigmatică. De fapt, numai Mircea discuta. Numai el îl asculta pe Dănuţ, răspunzându-i. Dănuţ era distrat. N-avea răbdare să lege şi să ducă până la sfârşit o discuţie. Avea o atenţie sporadică şi răspundea la fragmente numai, nesocotind restul, ignorându-l. N-avea aptitudini pentru lupta verbală, ci numai pentru monolog. Ceea ce-l făcea să caute, să dorească şi să aibă nevoie de tovărăşia lui Mircea. Nu erau discuţiile, care-l lăsau indiferent, ci Monica. În timpul vacanţei Mircea trăise mai mult decât el în apropierea Monicăi. La rândul lui, Mircea avea faţă de Dănuţ, într-o anumită măsură, reflexul captivant de feminitate, pe care odinioară, înainte ca Mircea s-o cunoască pe Olguţa, Dănuţ îl avea faţă de el.

O căuta pe Monica în Mircea.

Mircea avea pentru Monica o afectuoasă admiraţie. De multe ori vorbea despre ea lui. Dănuţ, comentând păreri de-ale ei, analizând farmecul atmosferei ei, minunându-se de maturitatea ei intelectuală, de siguranţa gustului ei şi de echilibrul armonios dintre sufletul şi trupul ei. Vorbea ca despre o soră a lui, cum însă rareori fraţii vorbesc despre surorile lor. Despre Olguţa nu vorbea niciodată. Medelenii, în conversaţiile lor, erau personificaţi de Monica. Şi amândoi simţeau nevoia de-a evada la Medeleni.

De la o vreme, însă, Mircea simţise o răceală, apoi o surdă ostilitate cu accese de sarcasm din partea lui Dănuţ. Blândeţea întristată de până atunci se convertise în ciudă înţepată, îndreptată mai ales împotriva preferinţelor lui Mircea.

Lăuda Mircea eclectismul civilizat al Vieţii contimporane, Dănuţ izbucnea vehement, arătând că prestigiul acestei reviste era o legendă, mai exasperantă prin neputinţa celorlalte reviste de-a o răsturna. Făcea Mircea elogiul prieteniei, afirmând că prietenia dintre un bărbat şi o femeie e cel mai armonios raport dintre cele două sexe potrivnice, Dănuţ ricana că acea prietenie nu e decât dragoste ratată sau ipocrită.

La astfel de apostrofe, jignitoare mai ales prin tonul tranşant şi ritmul sacadat, Mircea nu răspundea. Dar se întrista. Nu desluşea cauza. Simţea că-l irită pe Dănuţ prin vorbele şi prezenţa lui, şi totuşi, Dănuţ, departe de a-l ocoli, îl căuta. Zilnic venea să-l ia de la Universitate, sau îl aştepta în faţa liceului, când Mircea avea orele de după amiază. Porneau pe Calea Victoriei spre Şosea. Tăceau. Mircea se simţea spionat cu rea voinţă. Plimbările împreună deveniseră o corvoadă, ca ale menajurilor înăcrite.

Îi scrisese Monicăi, cerându-i un sfat. Răspunsul venise imediat. Îl ruga să fie bun cu Dănuţ, îngăduitor. Îl asigura că Dănuţ n-are alt prieten la Bucureşti decât pe el. Şi Olguţa avea astfel de ciudăţenii inexplicabile, şi totuşi Monica nu se îndepărtase niciodată de ea.

Argumentul din urmă fusese hotărâtor.

Tăcerea resemnată a lui Mircea îl exaspera pe Dănuţ şi mai tare. Mergeau alături spre Şosea ca doi duşmani legaţi printr-un blestem. La despărţire, Dănuţ mormăia un „salut”, fără să-i întindă mâna. În timpul aşa-zisei plimbări, Dănuţ mergea din cale-afară de repede, ştiind că lui Mircea îi place să meargă încet. Îl distanţa, şi-l aştepta, privindu-l dispreţuitor cu coada ochiului, cum sosea din urmă gâfâind. Pe drum, făcea reflecţii cinice despre femei, amănunţindu-le

trupul, cu vorbe şi metafore impudice, cunoscând perfect oroarea lui Mircea pentru astfel de conversaţii. Făcea apoi apologia luxului bucureştean, ironizând apatia sărăcăcioasă a vieţii de la Iaşi. Dispreţuia şi accentul moldovenesc, cu epitetele: clăpăug, bleg, dicţiune de gură ştirbă, vorbele parcă merg în papuci târşiţi, canapea fără teluri etc. … Mircea tăcea. Exact aşa era Dănuţ spre sfârşitul trecutului an şcolar, după convorbirea avută cu el despre Adina Stephano. Totuşi, absenţa de cochetărie a lui Dănuţ – umbla numai în uniformă, deseori neras, cu pantalonii necălcaţi, cu un chipiu ferfeniţos – excludeau amestecul unei femei.

Mircea se hotărî să-i vorbească, preferând să afle sau să înfrunte orice, decât să prelungească această apăsătoare adversitate fără cauză ştiută.

Dănuţ îl aştepta în faţa liceului, cu geanta subt braţ. Porniră tăcuţi ca totdeauna, urmând, printr-un tacit acord, itinerarul zilnic.

Era o sâmbătă de toamnă, cu procesiuni de liceeni zgribuliţi în paltoane, voioşi în pasul care-i purta spre duminecă, punând la cale cu glas tare notele săptămânei şi programele spectacolelor.

Ciorapii groşi pe pulpele bunduce sau firave şi pelerinele în formă de clopot ale şcolăriţelor cu berete şi năsucuri ştrengăreşti, se încrucişau distrat, cochet sau agresiv cu uniformele liceenilor distanţi, sacerdotali, ghiduşi sau neastâmpăraţi.

Cursul inferior al Liceului Lazăr – masă de umbre piuitoare – se îndeletnicea cu minatul castanelor sălbatice din dreptul Cişmigiului până-n Calea Victoriei. Roşcatele castane, bătute cu vârful ghetei, săreau, săltau şi se rostogoleau elastic pe trotuar şi prin mijlocul străzii, ca nişte deşănţate broaşte de mahon, spre indignarea trecătorilor maturi.

În dreptul Cişmigiului – crâng prizonier în cuşcă – mirosea a toamnă. Un vânzător de castane, vrăjitor lângă un abur de cartofe dulci, era împresurat de uniforme. Soarele

aruncase câteva şaluri deasupra Cişmigiului: ardeau dimpreună cu frunzele.

Mircea şi Dănuţ călcau apăsat, cu ochii în pământ.

Calea Victoriei era neagră de lume ca un te-deum într-o mitropolie, dar mirosea a benzină şi a parfumuri. Femeile căpătaseră farmecul de toamnă. Erau frumoase cum sunt femeile în doliu din pricina stofelor închise, cu obraji mai albi şi ochi mai gravi. Voaletele le puneau pe ochi brumă mahometană. În ciorapii negri de mătasă, picioarele căpătau o înduioşătoare fragilitate. Toate femeile purtau mănuşi de piele, cenuşii sau castanii, care fac din amintirea mânilor goale de astă-vară o proaspătă pată de lumină, cum e ovalul alb din podul palmei înmănuşate. Unul după altul, Dănuţ în frunte, Mircea în urmă, păşeau pe marginea trotuarului, laolaltă cu oamenii grăbiţi, împroşcaţi de semnalele răguşite ale automobilelor. Păreau că se grăbesc să ajungă la Academie pentru studii absorbante. Lăsară în urmă şi somnolenta instituţie. Mircea gâfâia. Totuşi, îl urmă pe Dănuţ de aproape, hotărât să provoace explicaţia mult aşteptată.

Departe, într-o alee laterală, bătută-n galben şi violet, îl opri.

— Dan…

— Ce vrei?

— Dan! îl mustră Mircea.

— Spune-mi, ce vrei? se impacientă Dănuţ, ridicând glasul.

— Spune-mi, te rog, ce-i cu tine?

— Nimic.

— Dan, suntem prieteni!

Dănuţ ridică din umeri, pâcâind din buze.

— Dacă nu-mi mai eşti prieten, spune-mi-o, Dan. Nu suntem copii!

— Scuteşte-mă de tonul profesoral!

— Dan!

— Mă plictiseşti!

Mircea îl privi cu sinceră deznădejde, oftând.

— Nu ştiu ce să mai cred! … I-am scris şi Monicăi…
— Ţi-a răspuns?
— Da.
— AA. Dumneavoastră întreţineţi corespondenţă cu întrebări şi răspunsuri psihologice! Junele Paul Bourget! Şi ce v-a răspuns, iubite amice?
— Dan! Ce-i cu tine, Dan?
— Mă bucur, dragă Mircea, de diversitatea activităţilor tale intelectuale: articole la Viaţa contimporană, schimb de epistole cu nobila mea soră! … De când datează corespondenţa, dacă nu-s indiscret?
— Dan, tonul acesta în gura ta! Vai! …
— Te rog răspunde-mi la întrebare. Lasă indignările elegante!
— La ce întrebare?
— De când datează corespondenţa cu Monica?
— De când am plecat de la voi.
— Frumos! Admirabil! Vă scrieţi în proză sau în versuri?
— Dan!
— Lasă-mi numele în pace! Am să mi-l schimb.
— Bună ziua, Dan!
— Mircea!
Îl apucase de mini, violent, dominându-l cu toată puterea trupului. Îl măsura încruntat.
— De ce nu mi-ai spus că-ţi scrie Monica?
— Fiindcă nu dau nimănui socoteală despre ce fac.
— Cum? Monica e sora mea.
— Şi prietena mea.
— Minţi!
— Să-ţi fie ruşine, Dan, să-mi spui mie aşa ceva!
— De ce-ţi scrie?
— Fiindcă i-am scris.
— De ce i-ai scris?
— Fiindcă eu îmi iubesc prietenii!
— Prietenul Monicăi: nu??
— Da, prietenul ei!

Dănuţ tremura. Cuvinte crâncene îi sunau împotriva Monicăi, şi nu îndrăznea să le audă. Monica! Îl înşelase Monica! Îl minţise Monica! Sora lui, copilăria lui…

Atunci? …

Furia îi căzuse ca un copac abătut cu tot frunzişul.

Dădu drumul lui Mircea. Plecă. Mircea-şi ridică pălăria căzută jos şi se luă după spinarea îndoită.

— Dan! Îl apucă de mini, cu energică blândeţă. Dan, spune-mi o vorbă.

Dănuţ ridică spre el o faţă devastată.

— O iubeşti, Mircea?

— Pe cine?

— Pe Monica, murmură Dănuţ slab numele învăluit de toamnă în abur blond.

— Pe Monica? se lumină Mircea. Cum s-o iubesc pe Monica?

— Dar ea pe tine?

— Monica?! Dan, eşti orb?

— Da.

— Tu nu vezi cât te iubeşte?

— Pe mine?

— Vai, Dan!

— Mircea, jură-te că nu vă iubiţi!

Mircea şovăi o clipă. Faţa i se înroşise. Cu genele plecate ca şi sufletul, şopti rar, cu efort:

— Eu o iubesc pe Olguţa.

— Ei!

Dănuţ se metamorfoză exploziv, ca şcolarii declaraţi promovaţi la un examen temut. Ar fi strâns în braţe pe întâiul om întâlnit. Pe Mircea căzu furtuna bucuriei.

Dănuţ nu-l întrebase dacă şi Olguţa îl iubeşte pe el.

Taximetrul se opri în faţa Gării de Nord. Dănuţ sări cu scrisoarea în mina. Plăti şoferului şi intră precipitat.

În faţa cutiei de scrisori a vagonului poştal se opri şovăind. De când se înapoiase de la Şosea, se zbuciumase să scrie

Monicăi tot-tot-tot. Nu izbutise să-i scrie decât două vorbe: „Te iubesc!”

Atât conţinea plicul pe care vroia să-l trimită Monicăi, şi nu îndrăznea.

Mai erau zece minute până la plecarea trenului Bucureşti-Iaşi.

Ridică mâna.

O retrase cu plicul în ea. Nu-i venea să trimită o astfel de scrisoare, şi totuşi, tremura de frică să nu se piardă, să nu deraieze trenul, să nu ia foc vagonul poştal, să nu i-o fure cineva…

Se lăsase frig. Frig metalic. I se înroşise mâna cu plicul. Plecase de acasă numai în uniformă. Îşi înfundă şapca pe ochi, cutremurându-se.

Mai erau opt minute până la plecarea trenului.

Şapte.

Şase.

Cinci.

Trenul Bucureşti-Iaşi…

Se căută prin buzunare. De când purta numai uniforma, îşi lăsa portefeuilles-ul acasă. Adună mărunţuşurile, făcu cincisprezece lei. Mai descoperi două băncuţe de cincizeci de bani şi un douăzeci de bani în căptuşala buzunarului. Se repezi la ghişeul de bilete.

— Domnule casier, cât costă un bilet de-a treia până la Iaşi?

Îi bătea inima aşa de tare, încât bâlbâia.

— Cincisprezece lei şi şaizeci de bani.

— Am, domnule casier. Dă-mi un bilet.

Cu biletul strâns în mină, se repezi, trecu pe uşă ca un evadat, sări în primul vagon de-a treia.

Trenul porni… spre Iaşi, spre Iaşi!

Vagonul era plin. Ferestrele, închise. Lumina gălbuie de tavernă pâlpâia uleios. O duhoare aspră de mahorcă, de vin, de iuft şi de oaie ţinea loc de căldură.

Plecau soldaţi în concentrare, cu credinţa că pleacă la război.

Dănuţ şovăia între platforma unde aerul era curat subt stele, dar tăios, şi vagonul cu miros concentrat de cazarmă.

O voce tânără, începu un cântec de ţară. Altele o urmară. Corul se formă în ritmul roţilor, pe două voci. Dănuţ rămase în vagon, se aşează jos pe un desag şi, cu ochii la stelele de-afară, intră cântând în corul soldaţilor.

…Ciurea… Nicolina…

Cădea o ploaie subţire, sur tremur de toamnă în văzduhul fumuriu.

Iaşi.

Dănuţ sări din vagon galben la faţă de frig şi de nesomn, cu uniforma mototolită ca scoasă din etuvă şi chipiul mai tras pe ochi. Zâmbea fericit. Recunoscuse Iaşul – pe care nu-l văzuse din copilărie – după mişcările somnoroase ale tregherilor şi după moile lor apostrofe:

— Lasă, măi, mai ghinişor! Nu ţi-nghesui, măi, că nu dau turcii!

— Bre, bre, ci mai om sucit!

Recunoscu Iaşul şi în dosul gării, unde aşteptau vreo cinci trăsuri, care deserveau întregul transport de călători. Birjari evrei cu ţuhali în cap, cu trăsuri făcute numai pentru oameni uscaţi – un om gras n-ar fi încăput – cu felinare strâmbe ca cele de pe mormintele părăginite, cu roţi debile şi cai de o holerică slăbiciune sub lehametea ploii de toamnă. Mai era şi un muscal cu poclitul tras.

— Liber, gospodin?

Un comisar de operetă scoase capul, îl măsură pe Dănuţ din cap până-n picioare şi zâmbi răsucindu-şi săbiile oxidate ale musteţilor.

— Reţinut, băieţaş, nu se vede?

Între timp, trăsurile evreieşti porniseră hai-hai, hai-hai, dominate de ţuhalii ţuguieţi ai birjarilor, cu ritm de înmormântare grăbită.

Dănuţ o luă pe jos, cu mânile înfundate în buzunare. O caterincă îl întâmpină, cântând Deşteaptă-te, române. Papagalul tăcea într-un picior, cu gulerul zgribulit, mahmur deşi verde. Începea duminica.

Sui treptele incerte ale Râpei Galbene.

„Tufjli”

Tuffli!

Acolo erau toate prăjiturile şi acadelele copilăriei. Deasupra, balconul Jokey-Clubului: nu căzuse încă. Subt ploaia de toamnă avea aerul nehotărât al sinucigaşilor în clipa când privesc prăpastia.

Iaşul era strâmb! Da, era strâmb cum sunt gândurile asupra somnului.

La deal – Copoul; la dreapta – strada Lăpuşneanu. Piaţa Unirii…

În afară de precupeţele lipovence, grase ca un dâmb, cu pata de soare a tulpanului galben pe cap, Dănuţ era singurul trecător fără umbrelă. Deşi era dimineaţă de tot, treceau pensionari cu galoşi transatlantici şi pălării arhaice, adăpostind sub clopotniţa umbrelor panerul din care ieşeau cozi de zarzavaturi, vâzdoage portocalii şi colţul rumen al pânii alături de sulul Universului.

Strănutau în batiste vaste şi oftau vorbind singuri.

Tropăi de frig. Grăbi pasul. Coti pe strada Coroi, intrând în cartierul eminescian al „Junimei”. Totul era cenuşiu, şters, mort, ud. Stinse erau zările albastre cu faldul ceresc al dealurilor. Zidurile, dărăpănate. Străzile, pustii. Grămezile de frunze, moarte.

Monica! Monica!

Naltă şi de aur pur, Monica, singură flacără în oraşul de cenuşă, fum şi abur ud.

— Domnul avocat se repauzează dumineca.

Dănuţ, ud în faţa uşei, zâmbea picurând. Neculai, hieratic în redingota cenuşie, îl privea de sus.

— Neculai…

— Domnule Neculai, rectifică Neculai, domn prin atitudine şi casa impunătoare pe pragul căreia se afla

— Iacaaa! Sărut mina, conaşule! chiui Sevastiţa din capul scărilor, lăsând să-i scape covoraşul din mină.

— Nu-i fi cuconaşu Dănel?

— Ba chiar eu, Neculai… Lasă, Neculai!

Dar Neculai nu se lăsă. Frânt în două, sărută mâna lui Dănuţ.

— Dorm toţi, Sevastiţo?

— Dorm, numai duduia Monica-i trează.

— Unde-i duduia Monica?

— În odaia 'mneaei.

— Unde-i odaia?

— Nu ştii mata odaia lui „cocuţa Dănel”? interveni Neculai. Of, of, of, mi-o ajutat Dumnezeu să te văd mare!

Fără cruţare pentru covoare, Dănuţ urcă scările, trei câte trei. Îşi mai aducea aminte de foasta odaie a copilăriei lui. Bătu la uşă.

— Intră, Sevastiţa, răsună, neverosimilă pentru Dănuţ, vocea Monicăi.

Bătu din nou.

— Intră Sevastiţa, răsună acelaşi glas, grav şi blând.

Auzi paşi. Uşa se deschise. Monica apăru în cadrul uşei, cu lung halat albastru peste cămaşa de noapte, în papuci mici, cu gâtul gol, cu cozile spânzurând pe tâmple, icoană înălţată a Monicăi din copilărie. În odaia ei ardea focul, jucând suluri de aur pe covor. Leila se ivi.

— Monica!

Monica îşi lipi mânile una de alta, privindu-l cu ochi măriţi.

— Eu sunt, Monica.

— Dănuţ! Tu?

Îi pipăia faţa ca o oarbă, faţa udă de ploaie. Dănuţ îşi simţi gâtul încolăcit de două braţe luminoase. Plângea. Monica îi sărută pe rând ochii. Dus de ea, reintră în odaia copilăriei. Lipiţi unul de altul, tăcură, tăcură. Se auzea numai focul, torsul Leilei şi picurul ploii la ferestre.

— Dănuţ! Dănuţ!

Şi iarăşi focul, Leila, ploaia.

Era cald în odaia Monicăi şi plutea parfumul tinereţii deşteptate din somn.

— Dănuţ! De ce-ai venit, Dănuţ?

Îi tremurau atât de tare buzele pure, încât vorbea cu trudă, având ceva înduioşător pe toată faţa. Îi întinse scrisoarea mototolită din buzunar. Monica recunoscu scrisul lui Dănuţ pe plic. Îl rupse.

„Te iubesc, Monica.'„

Obrajii Monicăi albiră, înnegrindu-i ochii, carbonizându-i.

— Monica, spune-mi tu… tu…

Din nou focul, Leila şi ploaia. Dănuţ era ud, cu, faţa palidă, şi tremura.

— …mă iubeşti?

Înainte ca Dănuţ să-şi fi dat seamă, Monica se aplecase, sărutându-i mână murdară. Şi tot ea, cu obrajii în flăcări, drept, fără sfială şi fără şovăire, îi cuprinse tâmplele şi-i sărută lung întrebarea buzelor, întrebarea vieţii.

Se auzea numai focul, Leila şi ploaia – dar nimeni nu le asculta.

Inginer Grigore Deleanu, Pitar-Moşu 20, Bucureşti urgent „Dan venit Iaşi gutunar Bucureşti unde batiste date spălat. Certificat medical doctor autorizat membru Club burlaci soseşte joi dimineaţa cu palid convalescent, Olguţa.”

Profesor Mircea Balmuş, Popa-Nan 24, Bucureşti urgent „Elev Deleanu strănută Iaşi în familie. Ia măsuri motivare absenţe: Director incredul poate asculta telefon serie strănuturi gutunar de mai sus. Elev soseşte joi cu placă gramofon gutunar Iaşi pentru diriginte clasa opta, Olguţa.”

Gutunarul lui Dănuţ era real, dar numai gutunar. Însoţit de o uşoară febricitare şi puţin roş în gât. Pentru doamna Deleanu, însă, deşi diagnosticele doctorului Prahu erau infailibile şi deşi doctorul Prahu recomandase bolnavului numai batiste şi puţină gargară, gutunarul lui Dănuţ însuma

o neagră virtualitate de gripe, pneumonii, pleurezii şi tuberculoză.

Aşa că Dănuţ era în pat, cu compresă la gât, tulpan pe cap, flaneluţă subt cămeşa de noapte, inundat de ceaiuri fierbinţi cu rom, de întrebări neliniştite despre „mersul bolii” şi de termometre mal optimiste şi mai obiective decât doamna Deleanu.

Camera pătimirii lui Dănuţ era odaia Monicăi, cea mai la o parte de zgomotul casei. Monica se mutase în odaia Olguţei.

În sobă ardea un foc bogat. Odaia mirosea a boală răsfăţată de copilărie: oţet aromat de trandafiri; rom, dintr-o sticlă păstrată până atunci în casa de fier a domnului Deleanu: colonie şi fum de răşină.

Pe la zece, lui Dănuţ i se făcu somn în mod eroic, căci glumele Olguţei, şi ea soră de caritate, îl făceau simplu oştean al râsului, ca şi pe ceilalţi. Doamna Deleanu dădu semnalul retragerii în vârful picioarelor. Plecară toţi, afară de Monica. Olguţa o sili să-şi mai revadă lecţii pe luni dimineaţă, veghindu-l pe Dănuţ.

— Asta te obligă să nu adormi.

Monica stinse lumina. Se aşează pe o pernă, jos pe covor, la căpătâiul lui Dănuţ, rezemându-şi bărbia de marginea patului. Un obraz îi era luminat în roş, celălalt, învăluit în umbră, şi părul, ardea blând. Afară ploaia cădea cu ritmul de veşnicii al ploilor de toamnă.

…Poveste şi tremur de gene, sufletul lui Dănuţ zâmbea lingă Monica, străbătând anii.

„Oare de ce-o săruta Făt-Frumos pe Ileana Cosânzeana când erau singuri?”

Aşa se întrebase cu ani în urmă, întins pe laviţa din odaia lui moş Gheorghe, luminat de flăcări, lenevit de căldură, privind cozile Monicăi, hăţuri îndeobşte, cosiţele Ilenei Cosânzeana în acea clipă.

De-atunci o iubea pe Monica, şi ani de-a rândul o căutase pe Ileana Cosânzeana de atunci, fără s-o vadă alături de el, an cu an mai naltă, mai aurie, mai frumoasă, înălţând spre

el parfumul de faguri al copilăriei şi amintirea întâii sărutări de dragoste, care-l înfricoşase pe făt-frumosul copil din odaia lui moş Gheorghe.

O dragoste străveche, an cu an crescută, an cu an ascunsă, îşi risipi frageda imensitate pe sufletul destins în perspectiva anilor îndrăgostirii. Se legau bucuriile vacanţelor cu melancoliile toamnelor, neliniştea vacanţelor cu panica declinului lor. Şi căpăta alt înţeles tot ce scrisese până atunci cu sufletul întors spre copilărie, nostalgic şi atent, în loc să fie avânt voinic spre viitor. O căuta pe Monica, şi-n loc s-o caute alături de el, o căuta în copilărie. Şi nu găsise sărutarea rătăcită prin toate amintirile copilăriei. De ani de zile, în sufletul lui era un joc de-a baba-oarba între el şi o Monică de zece ani, cu rochiţă scurtă, cozile pe spate şi ochii religioşi de gravi în faţa de copil. Toate amintirile copilăriei i-o ascundeau, dar subt toate era. Şi îşi iubise copilăria fiindcă acolo era întâia bătaie de inimă a drăgostii şi şovăitoarea cadenţă a paşilor ei dintâi.

Parfumul unei sărutări! îl căutase în zarzării abia înfloriţi: iubise zarzării. Troiţa nu era minciună. Îi bătuse inima în faţa zarzărilor – fiindcă parcă-i amintea o respiraţie depărtată ca o stea – şi-l mâhniseră adânc zarzării, fiindcă ceva pierdut trecea nedesluşit în fumul lor de flori, pierzându-se din nou…

Monica tresări simţind două mini care se aplecară prin somnul tăcerii asupra ei. Un lănţujel îi lunecă pe obraji, căzându-i în jurul gâtului.

Lănţujelul de argint cu o cruciuliţă în care era o aşchie de lemn sfânt de la Muntele Athos. Îl purtase mama doamnei Deleanu; apoi doamna Deleanu, care-l dăruise lui Dănuţ. Acuma era al Monicăi.

Lui Dănuţ îi bătea inima aşa de tare, că nu îndrăzni să deschidă ochii. Auzi paşi ireali, mişcări, un fâlfâit mătăsos, apoi un sunet scurt de foarfece. Odaia caldă se umpluse de parfumul părului despletit…

Monica plecase lăsându-i în mini o moale şi lungă şuviţă de umbră; în roşeaţa jarului spuzit se lumină, zâmbind ca şi obrazul aplecat asupra ei. Ţinea în mini şi săruta hăţul de aur al copilăriei şi al dragostei.

Noaptea se topi ceas cu ceas în ochii închişi ai lui Dănuţ.

Două, bătu clopotul solemn al Mitropoliei, deasupra laşului.

Trei.

Patru.

Cinci.

Şase.

Dănuţ mângâia şuviţa tăiată din părul Monicăi. Focul se stinsese demult. Dar odaia Monicăi era caldă ca o noapte de vară, şi plutea prin ea, înduioşată, amintirea părului de aur despletit în întuneric. La ferestre cădea aceeaşi ploaie cu şoapte aiurite.

Însă Dănuţ asculta glasuri răsunând în el.

Şapte…

Se auziră paşi desculţi, uşi deschise, focuri aprinse cu trosnetul lemnelor şi vuietul flăcărilor. Apoi, corul nazal al samovarului.

Dănuţ se îmbrăcă repede punându-şi halatul de noapte al domnului Deleanu. Intră în antretul care despărţea odaia Monicăi de-a Olguţei. Pe masa din mijloc, samovarul prezida arămiu tăcerea matinală a ceştelor rotunde. Mirosea a pâne prăjită. Se aşează pe un scaun aşteptând.

Monica intră îmbrăcată în uniformă, cu geanta în mina şi şorţul negru peste rochia cafenie.

Se priviră lung şi zâmbiră lung.

Dănuţ îi luă geanta din mină. O deschise.

— Ce cauţi, Dănuţ?

— Un caiet de notiţe.

— Vrei să scrii, Dănuţ?

— Poate!

— Am caiete pentru tine dincolo.

— Nu. Monica. Dă-mi un caiet început de tine, un caiet de şcoală.
— Poftim: „Notiţe la istorie”.
— Dă-mi şi un creion. Îmi dai mie caietul?
— Mai întrebi, Dănuţ!
Se aşează la masă. Monica îşi aplecă bărbia pe umărul lui.
MEDELENI.
ROMAN
— Monica, începu Dănuţ fără s-o privească, luându-i mâna într-a lui, astă-noapte am vrut să-ţi scriu o scrisoare. Aveam o noapte întreagă înainte. Şi abia azi dimineaţă mi-am dat seama că scrisoarea către tine era un roman…
— Scrii un roman, Gutunărel? îl întrebă Olguţa, apărând cu şorţul de uniformă pe umăr şi ghetele descheiate.
— Voi scrie, răspunse Dănuţ, fără să dea drumul minii Monicăi. Am găsit titlul.
— Notiţe la istorie”, ceti Olguţa titlul tăiat al caietului. Frumos titlu! Eşti inspirat!
Monica şi Dănuţ zâmbiră, strânşi alături.
— Şi tu eşti în romanul meu, Olguţa.
— Mă dai publicităţii! Ce nume-mi pui?
— Olguţa.
— Vra să zică „Notiţe la istorie?”
— Da. La istoria Medelenilor.
— Şi de unde se luminează „negurile istoriei”?
— De la descălecat.
— Al cui? Al iui Buftea-Metaforel-Gutunărel-voievod?
Dănuţ zâmbi.
— Nu. Al Monicăi.
— Domnie fericită?
— Uite-te şi tu…
Toţi trei zâmbiră. Monica era roşie în haina întunecată de şcoală.
Olguţa se înclină adânc în faţa Monicăi, ţinându-şi şorţul în mina.

— Măria-ta, în faţa posterităţii, adică în istoria scrisă a Medelenilor, voi fi plecată damă de onoare a măriei-tale. Dar până atunci rog pe măria-ta să-mi încheie şorţul, să toarne ceaiul şi să-mi spună ce-avem la istorie.

V.

TÂNĂRUL ROMANCIER.

Cele mai frumoase zile de primăvară nu le aduce april, firească lună de primăvară, ci uneori numai octombrie, gravă lună a toamnei.

Subt albastrul înăsprit al cerului, sunt zile de căldură aurie, limpezi pe pământul dur al toamnei, cu parfum de soare printre copacii morţi în picioare şi vrăbii gălăgioase, a căror veselie robustă are accentul risului copilăriei omeneşti.

Când vin aceste zile, copiii şi vrăbiile se joacă pe străzi; moşnegii se aşază pe scaune în faţa casei, cu paltonul pe umeri şi capul descoperit; femeile, primăvăratece în haine de toamnă, îşi scot mănuşile ca să-şi alinte şuviţele de pe tâmple; bărbaţii simt nevoia să fie tineri; tinerii, nevoia să fie frumoşi; servitoarele care scutură covoare prin ogrăzi, se opresc, privind cerul, şi oftează surâzând olteanului cu zarzavaturi, fercheşului sergent de zi sau rândaşului care fumează cu mânicile suflecate; găinele cotcodăcesc gutural ca vara, cinii se tăvălesc pe jos, rămânând cu picioarele în sus; pisicile se-ntind pe-acoperişuri, lăsând vacant locul de lângă sobă; şi liceenii fug de la şcoală, chiar dacă n-au întâlniri sentimentale, ca să se plimbe „în tunică”.

Dănuţ îşi lua ceaiul pe terasă. Toate mişcările-i erau mirate în soarele cald, care-l ademenise pe terasa condamnată până atunci din pricina frigului şi a ploilor.

Se deşteptase ca de obicei la şapte şi zece, deşi ora duminecă. În schimb, se lenevise în pat cu geamurile deschise şi storurile ridicate. Se deşteptase în acordurile unui lied visat, fredonându-l: „Die Rose, die Ld'lie, die Taube, die Sonne…”

Îşi făcuse baia cântând. Îmbrăcase o uniformă, pusă numai de vreo două-trei ori astă-primăvară, de postav cenuşiu închis, bine croită, care-l arăta zvelt cum era; îşi prinsese părul în reţeaua de cap şi ieşise pe terasă, poruncind lui Gheorghiţă să-i servească ceaiul acolo.

Mai avea un an de şcoală şi isprăvea cu o epocă în care întârziase. Era decis să-şi facă universitatea la Iaşi. Nu-i era greu să-l convingă pe Herr Direktor că înscriindu-se la Facultatea de drept, practica simultană, pe care ar fi făcut-o în biroul tatălui său, îi era necesară, întregindu-i învăţătura teoretică. Vorbise în această privinţă cu doamna Deleanu, câştigata mai dinainte pentru acest proiect.

Se ducea la Iaşi pentru Monica şi pentru el. Nu-şi simţea nici o aptitudine pentru drept şi avocatură. Era hotărât să scrie, nu să înveţe. De ani de zile acumulase un material bogat pe care nu-l folosise. Vroia să debuteze în literatură cu un roman al cărui personaj principal să fie copilăria. În acel roman să răstoarne tot conţinutul „turbincei lui Ivan”. Dorea să-l construiască pe două planuri: unul, cel dintâi, de realitate direct şi concret prezentată; al doilea, presimţit mai mult, de lirism înnăbuşit, care să dea lectorului, în timp ce urmăreşte acţiunea primului plan, impresia de muzică în vis. Toate siluetele realităţii să fie dublate de o lumină care să le dea conturul halucinant de precis, ireal totuşi, al copacilor şi caselor în orbitorul vifor neclintit al lunii pline. Poem şi roman mereu suprapuse. Contopire de viaţă şi basm. Să aibă lectorul mereu impresia miracolului posibil, ca în epocile evanghelice, deşi acţiunea să fie situată în realitatea contimporană. De altfel, asta-i copilărie. Copiii n-au cretinismul beat şi serafic pe care li-l atribuie literatura confecţionată în cofetării. Realitatea există pentru copii mai violent decât pentru omul matur, blazat de ea. Copilul n-o evită, o înfruntă mereu. Omul matur cearcă s-o uite, să scape de ea, copilul o caută, o caută şi în poveşti. Dar realitatea conţine, pentru copii, miracolul inexistent pentru omul matur.

Dacă scaunul de lemn din biroul omului matur ar înflori deodată, supunându-se poruncii de primăvară a fraţilor săi din livadă, sau dacă în ietacul omului matur, în noaptea Crăciunului, ar intra Moş Crăciun, fără ca uşi să se fi deschis sau paşi să fi răsunat, sau dacă în noaptea Învierii, întorcându-se de la biserică, ţinând în mina luminarea ar întâlni un înger care şi-ar aprinde luminarea de la el, spunându-i: „Hristos a înviat”, omul matur ar înnebuni, ar consulta un doctor de boli nervoase sau ar deveni idolatru.

Copiii nu sunt nici nebuni, nici îngrijoraţi de echilibrul minţii lor, nici idolatri. Sunt fiii omului matur, carne din carnea lui, dar omul matur nu mai e copil, şi ei sunt. Lucizi, înregistrează realitatea aşa de clar şi de amănunţit că dacă n-ar fi distraţi şi uituci – copii – ar fi cei mai acerbi filosofi. Nebunii cred toate miracolele posibile, şi poeţii le văd aievea, deşi nu-s. Şi mai au copiii ceea ce numai adevăraţii poeţi ai lumii au în rarele clipe când sunt: mirarea. Dar copiii o au mereu; inconştienţi de valoarea ei şi dezinteresaţi, o trăiesc, n-o exploatează.

De aceea, romanul copilăriei trebuie să aibă realităţi precise, enigmatice totuşi, prin ceva lăuntric, invizibil lectorului, cum sunt şcolarii în vrâsta ingrată când poartă o dragoste adorabilă subt uniforma de liceu, care-i sluţeşte mai tare. Să fie o senzaţie de dragoste, de îndrăgostire, în atmosfera romanului, fără ca micii eroi să iubească.

Eroii să se joace mereu. Să fie într-o continuă recreaţie. Să nu-i amestece în nici o dramă a părinţilor sau a altor persoane mari. Nici o tragedie matură să nu le impuie gesturi de liliputani actori. Să-i vadă lectorul mereu jucându-se – profesionişti ai capriciului într-o vacanţă ca toate vacanţele copilăriei, normală prin tot. Din când în când numai, viaţa, care treptat se adună în jurul lor, să fie vizibilă prin ceva: o melancolie, o durere. Atunci acea simplă prezenţă a vieţii să arate sfâşietoarea vremelnicie a copilăriei – care să capete prin aceasta o umbră de moarte – şi exactele ei dimensiuni de sătuleţ la poalele unui vulcan.

Trebuia să scrie acest roman. Vroia să retrăiască amănunţit dragostea lui pentru Monica, de atunci de când liniile de zare ale îndrăgostirii abia se limpezeau în sufletul lui de copil. Vroia s-o iubească din nou din clipa când o cunoscuse. Şi dragostea lui ca un vânt să-i aducă viul parfum al copilăriei. Simţea că numai când va isprăvi acest roman va fi copt, având într-adevăr vrâsta lui, schimbând anotimpul sufletesc. Ca să-l scrie, însă, avea nevoie de prezenţa Monicăi. Numai ea îl aduna, îl lămurea şi-i da exaltarea folositoare scrisului. Monica era singura fereastră deschisă pe sufletul lui. Visul lingă Monica era energic şi devenea creator. Prezenţa ei îl limita, dându-i intimitate. Monica era pentru el ca o hrubă în care visurile se închegau statui. Lângă ea scrisese Alunele veveriţei, lângă ea, Troiţa, lângă ea va scrie Medelenii, corabie pe care venea dragostea în alaiul copilăriei.

Totuşi, nu putea numi inactivitate timpul petrecut la Bucureşti. Lungile convorbiri cu Mircea erau un fel de pregătire a romanului viitor. Dănuţ se îndoia dacă o va putea realiza pe Olguţa.

— Olguţa, în scris, va fi neverosimilă. Când eram copil nu mi-o puteam închipui dormind pe Olguţa. Era într-o continuă efervescenţă. Avea ceva frenetic. Ea ducea toată casa. Pe mine mă prostea după câteva clipe de emulaţiune, care mă consumau. Cred că-i imposibil s-o redau pe Olguţa. Şi decât s-o falsific, decât să-i încetinesc ritmul, prefer să renunţ la ea.

Mircea susţinea că în romanul lui Dănuţ, Olguţa va fi un suveran ordonator al întregei atmosfere. Ca soarele, ea va da umbrele şi luminele romanului. Fără de ea, moş Gheorghe va fi un personaj inutil şi convenţional. Fără de ea, Monica nu va mai fi Monica. În sfârşit, fără de Olguţa, Buftea va părea energic şi odios tiran al Monicăi. Mircea vedea în Olguţa însăşi inima romanului…

— Înţelegi, Dan, romanul tău nu va avea şi nu trebuie să aibă acţiune. Dar lipsa acţiunii distruge un roman, face din

el o grupare de fragmente statice. Ori, lipsa acestei acţiuni va fi înlocuită strălucit prin desfăşurarea temperamentului Olguţei. În peisajul Medelenilor, Olguţa va fi apa curgătoare…

— Da, Mircea, ai dreptate, dar viteza sufletească a Olguţei n-o am. Aş putea deveni Olguţa într-o pagină, dar într-un roman întreg nu cred. Ca să descriu o succesiune de gesturi de-ale Olguţei, trebuie să beau câteva cafele negre. Să-mi zbârnâie sângele. Să-mi fie gândul neprevăzut şi vivace ca un zbor de rândunică. Olguţa cere o tensiune prea mare ca s-o poţi plagia sau reconstitui… Aş prefera s-o trimit la Slănic în timpul romanului şi să vorbesc uneori despre ea, fără s-o introduc direct în acţiune. Sau să fi murit Olguţa şi să-şi amintească Buftea despre ea, sau să istorisească năzdrăvănii de-ale ei moş Gheorghe.

— Dacă moare Olguţa, mor şi Medelenii…

— Impresia ta.

— Convingerea mea, şi ţi-am explicat şi raţiunea ei. Olguţa, numai, va da romanului energia realităţii. Fără de Olguţa romanul tău e o poezie în proză, o altă Troiţă, mai mare ca dimensiuni.

— Nu, Mircea… Şi de altfel ţi-am mai spus că Olguţa într-un roman ar părea neverosimilă, ar fi chiar. Ar da o impresie de încordare obositoare pentru lector, ar părea antipatic precoce – şi asta ar distruge atmosfera de copilărie normală, pe care vreau s-o realizez.

— Dan, nu fi vanitos! Spune că nu poţi, nu că-ţi strică.

— Poate! Am impresia că nu pot.

— Te înşeli!

— Mă cunosc.

— Nu te cunoşti. Eşti fratele Olguţei. Nici nu-ţi dai seama de măsura în care sunteţi fraţi. Eu ştiu mai bine.

— Nu văd!

— Un singur exemplu: v-am privit jucând tenis. Eraţi identici. Acelaşi ritm. Dar asta n-ar fi mare lucru! Cum spuneai tu, aveţi aceeaşi „viteză sufletească”. Numai că

Olguţa o are trăind, iar tu o ai scriind. Înainte de a-mi arăta Monica unele notaţii din Alunele veveriţei, credeam că eşti un liric. M-am înşelat… E greu să-ţi dovedesc, dar am intuiţia că aveţi aceeaşi viteză sufletească. Olguţa va fi pentru tine dificultatea şi tot ea va fi victoria. Ai copilărit cu Olguţa, eşti fratele ei. Creaţiunea în care vei realiza tot ceea ce-i lăuntric la tine – energia – va fi Olguţa. Greşala ta e convingerea că ar trebui să o plagiezi pe Olguţa, cum spuneai. Nu! Pe Olguţa o vei scoate din tine. Olguţa e o virtualitate a ta, existând întâmplător şi în realitate. Cu ea te vei descoperi pe tine.

Discuţiile cu Mircea gravitau mai ales în jurul Olguţei.

Dănuţ plănuia ca romanul să aibă două decoruri centrale, cu radiaţiuni speciale fiecare. Un decor în care să plaseze elementul cotidian al vieţii, şi altul de care să lege o emoţie de peste hotarul realităţii. Întâiul decor era ales: curtea moşiei Medeleni. Al doilea, însă, nu era încă fixat: ori podul casei, ori căsuţa lui moş Gheorghe. Podul casei ar fi însemnat proeminenţa în romanul proiectat a lui Buftea. Podul era refugiul lui. În pod erau mobile scoase din viaţă şi un trecut necunoscut, al străbunilor morţi. Acolo Buftea singur era stăpân. Dar căsuţa lui moş Gheorghe era locul unde Buftea o cunoscuse pe Ileana Cosânzeana. Acolo tremurase întâia stea în sufletul botosului erou.

Mircea era de altă părere. Şi podul, şi căsuţa lui moş Gheorghe. Podul trebuia să fie odihna şi hrana de vis a „turbincei lui Ivan”. Acolo „turbinca lui Ivan” se umplea de mister, de trecut, de prezent şi de melancolie, larg deschisă, la adăpost de viaţă în calmul decorului vetust. Căsuţa lui moş Gheorghe, însă, pe lângă emoţia din faţa Ilenei Cosânzeana, avea alt rost: trebuia să dezvăluiască un nou aspect al Olguţei, întregitor. Războinica, dârza, ireductibila Olguţa numai acolo putea fi „duduiţa moşului”.

Scenă cu scenă, capitol cu capitol, versiune cu versiune, Mircea lupta pentru Olguţa, apărând întâietatea ei din roman, aşa cum i-o indica realitatea.

Argumentul suprem, singurul eficient, fusese răspunsul Monicăi la scrisoarea în eare Mircea îi reedita minuţios discuţiile referitoare la roman, cerându-i părerea.

„. Şi eu cred că ai dreptate. Suntem douăzeci de eleve în clasa şaptea. Din cauza Olguţei, toate avem note mici la conduită, dar se distrează şi profesoara care le pune. Mă tem că Dănuţ şi cu mine, fără de Olguţa, am fi avut zece la conduită, şi n-am mai fi fost copii…” „. Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne…”

Aprinse o ţigară.

— Zi de april!

Zâmbi cu ochii micşoraţi. Semăna cu Monica ziua aceasta limpede, plină de soare, gravă. Soarele ii juca pe genunchi. Închise ochii. Ar fi vrut să aibă capul Monicăi pe genunchi. Să fie singur cu ea, cum era cu soarele…

— S-s-salve, piciule!

— Bună dimineaţa, Tonel.

Înainte să-l vadă, auzise explozia pintenilor. Căci Tonel, după cum îi anunţase pe băieţi în ziua plecării lor la Medeleni, renunţase la cariera intelectuală, alegând cariera armelor, deocamdată a pintenilor. Pintenii lui Tonel erau mai guralivi chiar decât purtătorul lor. Era artilerist: sabie lungă, uniformă croită pe talie.

— N-n-nici K-k-kronprinţul, bă, n-are t-t-talia lu Tonel!

…Cizme de lac, natural, cu rozete, şi acei zurgălăi epici numiţi pinteni când sunt destinaţi să intre în burta calului.

De când era artilerist trata pe foştii lui colegi de „pici”, chiar şi pe Dănuţ. Venea regulat în Pitar-Moşu dumineca, după subsidii băneşti, ţigări, parfum, colonie, pudră, „c-c-conversaţii amicale” şi plimbări la Şosea cu maşina.

— H-h-hai, bă, că e târziu!

— Unde, Tonel?

— L-l-la vernisaj, bă!

— Care vernisaj?

— L-l-la Ateneu, mă! P-p-pallă, mă, ă-ă-âla cu p-palatu!

— Ce cauţi tu la expoziţii de pictură, Tonel? Te interesează?

— Ce-ce-ce, mă? Tonel e civil, mă? M-m-mă crezi m-moftangiu! A-a-am un rendez-vous c-o damă şic! M-m-mergi, bă?

— Aşteaptă-mă.

Vernisajul expoziţiei lui Alexandru Pallă! Marele eveniment artistic al sezonului! Uitase! De cinci ani Alexandru Pallă nu mai făcuse expoziţii în ţară. Ţinea s-o vadă. Făcu în treacăt o legătură între ceea ce-i spusese Gheorghiţă şi deschiderea expoziţiei Pallă. În timpul lipsei lui din Bucureşti, venise Anetta cu o scrisoare din partea Adinei, întrebând unde-i Dănuţ. Gheorghiţă cercase, fără succes, să obţie scrisoarea. Înciudat, răspunsese că Dănuţ a plecat la Iaşi şi că nu se mai întoarce… Vra să zică tot mai există Adina Stephano! Oare Ioana Pallă izbutise? Evident, da. O dată cu venirea toamnei o expediase pe Adina de la Sălcii? Probabil. Poate că o trecuse cumnatului ei… Ce putea să-i scrie lui, Adina Stephano?

Porni împreună cu Tonel spre Ateneu.

— Piciule, ţi-am văzut d-dama! Şic, mă! A-are limuzină!

— Care damă, Tonel?

— E-e-ec!

— C-c-câte ai, bă?

— Niciuna, Tonel.

— Ce braşoave, bă? A-a-aia de la Gara de Nord. C-c-când aţi f-facut voiaj dă nos!

— Ce Gară de Nord, Tonel?

— M-m-măăă! Mă crezi fraier?! Pare rău… Ş-ş-ştiu de la Anetta, mă! M-mă faci să comit i-indiscreţii!

— De unde-o cunoşti tu pe Anetta?

— O-o p-pasadă, mă! P-pontam şi eu d-dama, d-d-da nici servanta nu-i rău! A-a-are crupă, mă!

Dănuţ râdea ca într-o grădină de zarzavaturi.

— P-piciule, n-o lăsa! S-stă bine, mă! P-palatu lui Pallă, bă! Ş-şi casă cu chirie!

— Aha!

Tonel îi făcu din ochi, dându-i o sfârla peste burtă.

— T-t-trai, 'oţule! Aţin'te!

Se opriră în faţa uşei laterale a Ateneului. Intrară din plin soare în umbră de coridor rece. Erau mai multe expoziţii, vizitate numai de câte un student cu hainele periate şi părul lustruit, neclintit ca un copac scuturat, de grupuri de şcolăriţe înghesuite în tablourile pe care n-aveau voie să le pipăie, deşi culorile erau atrăgătoare ca ale bomboanelor în borcanele vitrinei, şi de pictorul expozant, fumându-şi britanic luleaua în faţa artei proprii şi a profanilor calici.

O sală numai, răspândea zvonul de piuituri şi foşnet de mătăsuri ale seratelor dansante. Se îndreptară într-acolo. Întâia impresie era că nu se invită atâta lume într-o sală atât de mică. Înghesuială de tramvai ducând publicul la curse, dar elegantă. Predominau femeile. Expoziţie de parfumuri mai mult decât de pictură.

Tonel intră salutând publicul cu o bătaie de pinteni, ca un sublocotenent de jandarmi venit să facă o discretă arestare în „lumea mare”.

Dănuţ rămase la uşă, desolidarizându-se de Tonel. Mătăsurile vorbeau franţuzeşte, intercalând necontenitele exclamaţii admirative, care alcătuiesc vocabularul exclusiv al femeilor în faţa picturii. Pereţii ardeau de culori orgiace, ca vitralii deschise pe izbucnirea toamnelor sau ca rugul zării de apus dus în galop de valuri verzi, din orizont în orizont. Se desprindea parcă un vânt fierbinte din culorile în care aceeaşi inimă puternică şi pasionată bătea.

Ochii lui Dănuţ străluciră. Deşi era în afara uşei, se descoperise. Puterea şi fastul mitologic al culorilor îl cucerise deodată. Nu amănunţise nici un tablou în parte – era şi greu cu atâta forfotă de lume – dar pereţii iluminaţi îi împrejmuiseră sufletul ca un vârtej, dându-i un ritm nebun de bacanală. La fel îl tulburase muzica lui Wagner.

— Ce idioţi!

Apostrofa îi scăpase. Violenţa sângelui dezlănţuit prefăcuse gândul în vorbă. Un superb cap de bărbat, uşor surit la tâmple, cu ochi şi barbă orientală, se întoarse zâmbind spre liceanul cu ochi şi obraji entuziasmaţi şi injurioasă sinceritate pentru vizitatorii expoziţiei.

— Îţi place, tinere?

— Dumneavoastră sunteţi pictorul Alexandru Pallă?

— Da, tinere, răspunse pictorul, cercetând capul îndrăzneţ al lui Dănuţ.

— Isus i-a dat afară din templu, vorbi Dănuţ emfatic pentru urechile dimprejur, mirându-se el singur de îndrăzneala lui.

Faţa pictorului se încreţi de râs.

— Ai douăzeci de ani?

Dănuţ dădu din cap energic.

— Eşti poet?

— Da.

De la egal la egal.

— Adia! Adia! Enfin!

Un val de lume îi despărţi.

Dănuţ se dădu la o parte în afara uşii. Recunoscuse ochii Adinei, alături de obrazul impertinent al Ioanei Pallă. Îi răsuna ciudat accentul de triumf copilăresc, cu care pictorul o întâmpinase pe Adina. Îi amintise propriul lui accent de demult, când şi pentru el doamna Stephano era: „Adina! Adina!”

Vra să zică… Îi părea rău. Ar fi vrut să-l cunoască pe pictorul Pallă, să-i arate că el, Dănuţ, merita să stea în templu, şi că pe toţi ceilalţi trebuia să-i dea afară cu biciul.

Bietul om! Şi el vedea în Adina ceea ce văzuse Dănuţ! Şi ce furtuni va stârni Adina în sufletul unui om în care culorile erau ca hergheliile de cai sălbatici în puste…

Întâlnise, în sfârşit, un om spre care sufletul izbucnise cu aplauze şi aclamaţii, izbutise să schimbe o vorbă cu el – şi iată, Adina Stephano era între ei. Păcat…

Postat lângă uşă, aplecă din nou capul spre sarabanda culorilor. Privirea unui portret aşezat în faţa uşii, la loc de cinste, îl făcu să tresară. Ochii Adinei, zâmbetul Adinei, tenul de floare de măr, roşeaţa tomnatecă a părului, mânile încrucişate pe genunchi. Putea să se intituleze portretul: Fetiţa care vede şi aude îngerii. N-o turburaţi! Tăcere!

— Dănuţ!

Văzu mişcarea buzelor şi auzi numele nerostit. Încrucişase privirea Adinei prin mulţime şi-şi văzuse numele în buzele ei.

Plecă.

Auzi paşi mărunţi în urma lui, răsunând pe trotuar.

— Dănuţ!

Nu se opri.

— Dănuţ!

Adina era lângă el. Îl privea mirat şi trist. Gâfâia. Era îmbrăcată cu un tailleur de catifea neagră, luminat de gulersşul suplu al bluzei de mătasă albă. Pe cap, o tocă de catifea neagră, cu chenarul ruginiu al şuviţelor de păr.

— Sărut mina, doamnă.

Adina nu-i întinse mâna. Un zâmbet îi plângea pe faţă, înclinându-i capul.

— Doamnă?

— Doamna Stephano, răspunse Dănuţ, cu chipiul în mina.

— Doamna Pallă, Dănuţ.

— Aa! N-am ştiut. Felicitările mele, doamnă!

Mai mulţi domni, ajungându-i din urmă, o salutară adânc pe Adina.

— Sărut mina, doamnă, se înclină Dănuţ pentru a doua oară, hotărât să plece.

— Dănuţ… hai cu mine, Dănuţ…

Vorbea abătut, blând, cu ochii mari şi capul aplecat pe o parte de acelaşi zâmbet.

Dănuţ ridică din umeri. Vântul şi soarele îi aprindeau mişcări rotunde în păr.

— De ce te temi, Dănuţ? … Acoperă-te, e soarele prea tare… Dănuţ, hai cu mine, puţin numai…

Porniră alături. Tăceau amândoi. Ceva trist îi despărţea. Pe Calea Victoriei fură întâmpinaţi pas pas de saluturi plecate, la care Adina răspundea distrat, şi Dănuţ jenat. O luară la vale, pe ştrac Sfântul Ionică.

Trecură dincolo de „Enescu”.

— Vreau să-ţi dau scrisorile tale, Dănuţ…

Nu îndrăzni să-i spună iarăşi „sărut mina, doamnă”, fiindcă văzuse tremurul lacrimilor în gene şi în glas.

Traversară bulevardul şi, pe rând, străzile cunoscute ale celei dintâi iubiri de tinereţă apărură lui Dănuţ, aceleaşi, fără bătaia de inimă de atunci.

Se simţea ca la înmormântarea unei rude indiferente. Tonul „sărut mina, doamnă” îl ofensa prin odiosul convenţionalism teatral, şi altă soluţie nu găsea. Nu-i spunea „Adina”, fiindcă pentru el nu mai era „Adina”, şi era obligat să fie artificial faţă de Adina, care era – sau părea – naturală în „rolul trist”.

Mergeau încet, cu o cadenţă agreabilă când te plimbi pe o alee de toamnă, răscolind straturile de frunze veştede cu piciorul, dar incomodă când vrei să ajungi undeva şi să isprăveşti mai repede.

Revăzu vitraliul albastru şi tăbliţa:

MICHEL STEPHANO.

Căpitan din Marina Comercială.

De ce-o mai păstra?

Adina sună. Apăru Aneta, cu un zâmbet iscoditor.

Mirosea a pustiu în casă. Mobile împachetate, paie pe jos: dezordinea începutului de mutare.

Intrară în ietac. Numai ietacul mai continua să trăiască în clădirea moartă. Stăruia încă parfumul Adinei. Într-un vas erau tufănele. Pe măsuţa de noapte, într-un medalion, o fotografie de-a lui Dănuţ în costum de patinaj.

Adina îşi scoase toca din cap, se aşează pe marginea patului, îl privi pe Dănuţ, apoi încăperea.

Ochii i se umplură de lacrimi.

Deschise buzele, le închise. Faţa-i era palidă ca lumina prin care a căzut o pasăre ucisă. Se ridică. Umblă în dulap, scoase un cofret de fildeş adus din Italia…

— Dănuţ… aici… aici… scrisorile tale…

Marele suspin al plânsului o cutremura toată, dându-i o respiraţie învălmăşită. Lăsă cofretul pe un scaun şi căzu pe pat plângând cu faţa în aşternut.

Ochii lui Dănuţ se aburiră. Era atât de deznădăjduit plânsul Adinei şi trupul ei zguduit în casa cu trecut împachetat, încât jalea îl birui, grea şi deodată asupra lui.

Plângeau alături amândoi, pe acelaşi pat al iubirii lor. Şi, ca împotriva unui îngheţ nemilos, trupurile lor se alipiră, căutând adăpostul căldurii omeneşti. Plângeau strânşi unul în altul, umăr lângă umăr, tâmpla lingă tâmplă.

Cu ochii închişi, ca prin somn, Adina cuprinse cu braţele capul lui Dănuţ, cufundându-şi faţa în părul lui. Plângea şi-l săruta. Buclă cu buclă, şuviţă cu şuviţă, îl săruta ca pe un cap de mort iubit, îmbrăcându-i tâmplele în jilava căldură a buzelor şi-a lacrimilor.

Dănuţ îşi răsuci capul îngreuiat de o vibraţie de întuneric opac. Buzele lui întâlniră buzele Adinei, ude, calde, arse. Se sărutară lung, lacomi, flămânzi, ciocnindu-şi dinţii, muşcându-şi buzele, îndurerându-se dând sărutării ţipătul sângelui. Braţele se cuprindeau, se încleştau, dezmierdau, dezbrăcau, smulgeau, chemau, ademeneau, porunceau, luptau – flăcări aiurite.

— Adina!

— Dănuţ!

Răsunase vechiul gemăt.

Zbor nebun deasupra unei prăpăstii cu vârtejuri mohorâte şi fulgere orbitoare.

— Dănuţ! …

Prăvălire rănită în prăpăstii fără fund. Deznădejdea vertiginoasă a fericirii vertiginoase…

Dulce ca o tânguire de vioară în cerul pierdut: „Dănuţ”…

Muţi, palizi, devastaţi, erau unul lângă altul, străini ca doi morţi în raclele lor.

Îşi aşezară hainele, tăcuţi, ca prin întuneric.

Dănuţ ţinea ochii în jos.

Se auzi motorul unui automobil. Se oprise la poartă. Răsunară două semnale ale claxonului.

Aneta se precipită în odaie fără să bată la uşă.

— A venit domnul!

— Bine. Spune-i să aştepte.

Dănuţ îşi luă chipiul. Adina îl urmărea cu ochii rătăciţi.

— Dănuţ! Dănuţ! … Să păstrez casa pentru noi?

— Nu.

— Dănuţ… rămâi, Dănuţ drag…

Îl apucă de pieptul tunicei, ghemuindu-se în el, cu ochii iluminaţi ca de un tremur de fulgere.

Se auzeau paşi în curte şi voci.

Dănuţ se scutură.

— Scrisorile, Dănuţ…

— Arde-le.

Trecu în goană prin sofragerie. Aşteptă.

Nu mai putea aştepta. Ieşi afară. Trecu hotărât prin curte, prin faţa şoferului blazat. Trecu înainte, înainte.

Avea în nări parfumul Adinei, şi din haine parcă şi din mişcări i se pulveriza mereu.

— Ce murdărie! Ce murdărie!

Din toate părţile soarele, soarele curat subt cerul albastru. Zi limpede şi gravă de april.

Monica! Monica!

Unde erau marile aripi de lebădă cerească ale îngerului drăgostii lui? Unde? Se înăcriseră deodată, fleşcăite, ca o vulgară frişcă.

— Ce murdărie! Doamne, Doamne!

Mergea în goană, cu spinarea aplecată. Un clacson cirii aspru. Întoarse capul, se dădu în lături. Adina între Ioana Pallă şi Alexandru Pallă, ca o fetiţă adusă de la o

înmormântare. Amândoi erau aplecaţi asupra ei. Limuzina trecu.

— Ce murdărie!

Se simţea netrebnic şi bătrân.

O luă pe bulevard la deal, fără să vadă, fără s-audă mergând, mergând.

— Hei, tinere! Băieţaş! Numărul 432!

Întoarse capul.

— În ce clasă?

Se apropie, ducând instinctiv mina la chipiu.

— A! Dumneata eşti, Deleanu! Bine, Deleanu, ce Dumnezeu, nu eşti încă student!

— Mă iertaţi, domnule director, eram preocupat…

— Bine, bine! Tot elev bun?

— Dă!

— Bună ziua, Deleanu.

— Vă salut, domnule director.

Făcu vreo câţiva paşi. Se opri. Un zâmbet i se închega pe faţă. Bine că nu-l prinsese fumând pe stradă!

Şi zâmbi, un zâmbet la care participau şi plămânii.

Slavă Domnului! Era încă elevul Dan Deleanu dintr-a opta modernă.

SFÂRŞIT

1 Sărut mâinile, doamnă (fr.).

2 Cum? Nu intraţi, dragă domnule? (Fr.)

3 Mi-e teamă, doamnă, să nu-l deranjez pe soţul dumneavoastră! (Fr.)

4 Dar sunt singură, micuţul meu paj… El este în străinătate (fr.).

5 …care era mereu în străinătate (fr.)

6 „Satelit”, în argoul pensionatelor de fete, înseamnă: o junǎ elevă care gravitează liric în jurul alteia Ż dintr-o clasă superioară Ż numită „flamă”. Satelitul se roşeşte graţios şi pudic de câte ori îşi vede flama; îi aşază pupitrul; îi scoate petele de pe şorţ şi rochie; îi trimite cărţi poştale ilustrate în timpul vacanţelor… Într-un cuvânt, satelitul e un fel de ordonanţă pasionată a flamei (n.a.).

7 A îmbina utilul cu agreabilul (fr.).

81 Un vis visez adesea, ciudat, răscolitor, / Despre-o necunoscută Ż o iubesc, mă iubeşte, / Mereu e alta, totuşi mereu doar ea, fireşte, / Şi care mă iubeşte şi-mi ştie orice dor (fr.).

9 Am băut nişte molan, / Totul se-nvârteşte totul se-nvârteşte. / Am băut nişte molan, / Totul se-nvârteşte-n han (fr.)

10 Era foarte necăjit/ Bietul cer de ambră-albastră, / Că era îndrăgostit/ De marea verde, de marea albastră (fr.).

11 Durere-a mea, o, de ce oare, / Dulce-adiere, blândă-adiere, / Vânt rece, vânt lin ca o legănare, / Rupi frunzele din meri, din merii inimii-n candoare? / De ce alungi aceste sonatine în floare, / Sub privirea triumfătoare, sub privirea batjocoritoare/ A celei ce-mi cunoaşte şi sufletul, şi iubirea, şi dorul care doare? (Fr.)

12 Melizanda, fereşte-te de Peleas! (Fr.)

13 Era un merişor cândva/ Grav ca o gingaşă Infantă; / Avea o rochie bufantă/ De frunze verzi şi-un obrăjor/ Alb-roz ca al păpuşilor/ Când primăvara-i surâdea. // Şi fredona cu voce-naltă. // Era un dulce băieţel, / Ca o cireaşă gras şi roz, / Cu buclele frumoase coz. / Şi rău de loc nefiind el/ Vedea prin ierburi mulţi pitici, / Şi cu mânuţele lui mici// Se închina-n altar frumos. II Şi merişorul de-altădată/ Crescu într-una, după dată, / Şi băieţelul de-altădată/ Făcu şi el la fel îndată. // O, dulce soră-a merilor, / Mai ştii acel copil frumos/ Ca palma mâinii tale roz? / Că mie, draga mea, mi-e dor/ Mereu de dragul merişor (fr.).

14 Pe fluviu, trandafirii amurgului sunt lavă, / Iar pala-n-fiorare a serii ce se lasă/ Evocă-un parc de toamnă cu-o bancă-n cari visează I De-acuma tinereţa-mi ca o vădană gravă (fr.).

15 Pe corpul vazei (fr.).

16 Cornul de aur (f r.).

17 Povestiri (fr.).

18 În grădina Infantei (fr.).

19 Se-mbată seara cu oţel/ Şi capul zilei curajoase-l taie. / Un vis stăruitor, mereu la fel, / Mi-ncercuieşte fruntea de văpaie. // Cum să te pot tăgădui/ Când inima-ţi hainã/ Pe-a mea adânc se altoi, / O cruntă, vie rădăcină…// De tine cum să mă dezleg/ Când platoşa mea sfânta/ E numai crezu-acesta-ntreg/ Ce te binecuvânta…// Când voi pierde-acest crez frumos, / O spadă fulgerând grăbită, / Ca ţipătul de groază scos, / Va reteza inima mea zdrobită. // Seara care cu oţel se îmbată/

Trage din teacă arma ei fină: / Subţirea sabie încovoiată/ De lună adamantină (fr.)

20 O, dulce soră-a merilor, / Mai ştii acel copil frumos/ Ca palma minii tare roz? / Că mie, draga mea, mi-e dor/ Mereu de dragul merişor (fr.).

21 Atins! (Fr.)

22 În gardă! (Fr.)

23 Mii de scuze, colonele! (Fr.)

24 Mii de mulţumiri, copila mea, am onoarea să vă aştept (fr.).

25 Scriitor francez (1863Ż1944), autor de romane istorice

26 Ia te uită! Uitasem. Ce amabil din partea dumneavoastră, dragă domnule, că mi-aţi adus aminte! (Fr.)

27 O! Nu, mulţumesc! Nu am nevoie de asta ca să exist Ż nu-i aşa, scumpul meu coleg? (Fr.)

28 De fapt, îmi dau seama că familia mea de unchi se măreşte în chip amuzant! Însă, în schimb, am plăcerea de a primi o nepoată foarte simpatică, pe această cale neplăcută! (Fr.)

29 Taci, Barbaroza! (…) nu-i aşa, d' Artagnanette? Abia m-am despărţit de unul (fr.).

30 Cine e, domnule La Fontaine? (Fr.)

31 E un politician Ż desigur (fr.).

32 A! Asta e! Da, Costea Babic! Iată-l, d'Artagnanette! Are o manieră pomădată de a fi tachist; cu totul un produs Tache. Mă umple de bucurie! (Fr.)

33 Cum dezvoltă politica spiritul de observaţie! (Fr.)

34 …Spiritul, în general

35 Hm, e surprinzător! Şi cu toate astea, seamănă câteodată cu mătuşă-sa, Elencu Dumşa, care era oribil de urâtă şi înfiorător de inteligentă. Da, înfiorător de in-te-li-gentă, domnule tachist! Ai cunoscut-o, Barbaroza? (Fr.)

36 Dimpotrivă! Însă îi seamănă, mai ales când spune adevăruri. E straniu! (Fr.)

37 Cu inima răpitoare (fr.)

38 Dă ca să-ţi dau (lat.)

39 Sărută-mă, Ninette, sărută-mă (fr.).

40 Nu te jena! (Fr.

41 Duc tot ce am cu mine (lat.).

42 Şi rază, şi crin, şi columbă, şi soare (germ.).

43 Ea singură-i toată-a iubirii licoare, / E rază, şi crin, şi columbă, şi soare (germ.).

44 Stăpâne! Stăpâne/ Pe tâmpla-mi fierbinte/ Dulce umbră-mi pune/ De mintă s-alinte. // Inima mea, spune/ Cine-acest stăpân e? / Că iată cum plângi, / Iată-ţi doru-anume…// Unde-i bucuria? / Unde-i senioria? / Primăvara-i grea, / Tristă, vai, pustia! / Anii, mii, iubirea mea, / Albesc primăvara ta (fr.).

45 Şi rază, şi crin, şi columbă, şi soare, / Pe toate le-am iubit eu cu dragoste mare. / Nu le mai iubesc, doar pe una, altceva nimica: / Micuţa, Drăguţa, Regina, Unica. Ea singură-i toată-a iubirii lucoare, / E rază, şi crin, şl columbă, şi soare (germ.).

46 E o femeie autoritară (fr.).

47 Dramă istorică în versuri de Edmond Rostand (1868Ż 1918). L' Aiglon este ducele de Reichstadt, fiul lui Napoleon I şi al Mariei-Luiza de Austria.

48 Morcoveaţă, opera cea mai cunoscută a lui Jules Renard (1864Ż1910), publicată în anul 1394

49 Frumoasa Dunăre albastră (germ.).

50 Urăsc mişcarea care liniile mişcă; / Şi nu plâng niciodată (fr.).

51 Bot-de-lup, Bot-de-lup, / Bot-de-lup e omuleţul Bot-de-lup, Bot-de-lup (fr.),

52 Ce-ai făcut, o, tu, care-acum/ Îţi plângi tristeţea, Ce-ai făcut, zi, tu, cel de-acum, / Cu tinereţea? (Fr.)

53 Frumos de tot! (Fr.)

54 Voinice elefant, de ce râzi? (Germ.)

55 Afară (germ.).

56 Bucatele pământului, roman al scriitorului francez André Gâde (1869Ż1951).

57 Deci hoinăream, cu ochii-n pavajul vechi ţintiţi, / Când tu, cu soare-n plete, mi-ai apărut în stradă, / Şi-n seară atunci, râzându-mi, am zis că pot s-o vadă/ Privirile-mi pe zâna cu coiful de lumină, / Ce, cândva, peste somnu-mi de ţinc fără hodină, / Trecea, lăsând apururi din mâinile-i bogate/ Să ningă roiuri albe de stele-nmiresmate (fr.).

58 Dacă vrei să mă deplângi (lat.)

59 Jocul mâinilor, jocul răufăcătorului! Piei, răule! (Fr.)

60 Jupân Corbul, pe-o ramură sus, / ţinea nişte brânză în cioc (fr.) (La Fontaine).

61 Jupân Vulpoi, de mireasmă adus, / cam aşa-i trăncăneşte cu foc (fr.) (La Fontaine).

62 Cei absenţi n-au niciodată dreptate (fr.).